

Komjáthy István

Mondák könyve

MÓRA

KOMJÁTHY ISTVÁN

MONDÁK KÖNYVE

HUN ÉS MAGYAR MONDÁK

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

BOROMISZA ZSOLT RAJZAIVAL

HETEDIK KIADÁS

© KOMJÁTHY ISTVÁN JOGUTÓDJA, 1955

Hullatja levelét az idő vén fája. Pirossal versengő, rozsdaszínű és halk szavú sárga meg zöld levéllel terítve a pázsit. Lányaim, fiaim, nyújtsátok kezetek, üljünk a vén fa alá. Régi-régi időről, hajnalok hajnaláról mesélek most nektek. Messze-messze Napkeletre repülünk, kakukkfűillatú füves pusztaságba, ahol szilaj paripákon száguldoztak a pusztá fiai, hívó kürtök szava zengett, s négy égtáj visszhangozta deli vitézek harci kiáltását. Oda repülünk, ahol rettenthetetlen hősokeket nevelt a szárnyas idő: bátor pillantású férfiakat, hős lelkű asszonyokat, akiknek tetteit ámulva csudálta a világ.

Hol volt, hol nem volt, akkor az Idő fája, a Tetejetlen Fa is fiatal, szép, sudár fa volt még...

Messze-messze Napkeleten, kakukkfűillatú pusztaságban, az ezüstpatakon túl, az aranyerdőn innen, a tűz fénye fejedelmi sátorra vetődik. A sátor előtt hárman ülnek. Egy ősz hajfonatú öreg férfi, most csak százesztendőős öregnek nevezem, de igazában már a százhuszadik esztendejét is betöltötte, a mellette könyöklő nagy bajszú öreg talán még nála is több tavaszt ért meg, annyit árulok el róla, hogy táltos. Velük szemben egy párduckacagányos ifjú, vendégségbe érkezett a százesztendőős öreghez; hogy ő kicsoda, arról most hallgat az írás. Egyvégtében huszonkilenc este ülnek, mert a két öreg éppen huszonkilenc mesét mond. Amikor leülnek, a fiatal hold feltetszik az égre, ahogy fogynak a mesék, a kerek hold is fogy, s mire a huszonkilencedik mese is véget ér, elfogy egészen.

De nicsak, a tüzes itallal teli kupákat magasba emelik, s a százesztendőős öreg hátraszegi fejét, s a dali ifjú felé fordul:

- A hétpecsétes titkokról akartál hallani? Szeretnéd tudni, hogy mi vár rád? Nem bánom! Hallgass hát! Titkokat hallasz most, sok-sok mesét, melyet egykor szép fonatú anyák dúdoltak. Meséimből, amit csak akarsz, mindent megértesz. De jaj neked, ha szavaimat elfeleded! Akkor inkább ne is születnél volna...

ELSŐ RÉSZ

PUSZTA

Hol volt, hol nem volt, volt egy ország, ahol se a nap, se a hold nem világított, se a csillagok nem sütöttek...

Egy szegény embernek volt három fia, a legkisebbet hívták Szépmező Szárnyának. Tizenhat éves volt és nagyon kemény legény. Azt mondta, hogy két bátyjával ő majd el fogja hozni a napot, a holdat és a csillagokat.

(Magyar népmese)

I.

A TEJILLATÚ PUSZTA

Hol volt, hol nem volt, volt a világon, az Üveghegyen is túl, az Óperenciás-tengeren is túl, ahol a kurta farkú malac túr, de hét bakarasszal még azon is túl-nan, volt egy magos fa. Annak az alja olyan vékony volt, mint a kisujjam, azon felül meg mint a vastag ujjam, még azon felül mint a kezem szára; ahol meg már olyan volt, mint a derekam, fel se lehetett látni. Annak a fának a tetejében volt a Felső Világ, ott lakott Arany Atyácska lányaival és fiaival.

A nagy fa árnyékában, lenn a földön patak kanyargott. Azon innen egy nagy-nagy tölgyerdő vetett árnyéket. A patakon túl végeleáthatatlan pusztá zödellet, s annyi tarka virág virított, hogy azt megszámlálni is vagy ezer esztendőbe tellene! De nem is akarta a szép gyöngyikét, nyúlfüvet, körtikét, piros pipacsot, pacsirtafüvet senki megszámlálni.

Takaros sátor állott a tölgyerdő lábában, kerek szép sátor, domború volt a teteje, mint kerek cipóé, de olyan óriás cipóé, hogy kisebbfajta hegynék is beillenék. A hátát a sátor északnak támasztotta, délnek

nyitotta kapuját, s körülötte két félkörben vagy húsz sátor domborodott.

Az öreg Pusztá két szép lányával s temérdek sok fiával lakott a tölgyerdő árnyékán a sátoztányán.

Volt a sátor körül, a pusztában, az erdőkben, a patakon annyi tennivalójuk, hogy azt sem tudták, mihez kapjanak előbb, s melyiket fejezzék be hamarabb. S ha csak a vízbe vetett horgokkal, a halfogó varsákkal, a lesekkel, vermekkel s a temérdek báránnyal kellett volna bíbelődniök, az még hagyján...

Az éjszaka is mi nem történt?!

A juhodályból szőrin-szálán eltűnt az öreg Pusztá szemefénye, dédelgetett jószága: aranyászű báránya. Most aztán megjárhatják hét tű hosszát, amíg megkerül!

- Hahoooó! Hahoooó!. Szép... mező... Szár. nya!... Hahoooó!. - zúgott végig az ébredő táboron az öreg Pusztá riasztó kürtje.

A karámokban egyszeriben feléreztek a pihenő állatok, s riadtan vetették fel a fejüket. Talpra ugrottak a pásztorok, s a jobb szárny első sátrán felcsapódott a szőnyegtakaró.

Szépmező Szárnya gyors léptekkel iramodott apja sátrához.

Az apa gyönyörködve nyugtatta szemét a szökdécselő fiún. Ez a legkisebbik fia! Kedves gyermeke! Igaz, hogy kicsike, de erős, mint a medve. Irigykednek is emiatt testvérei! Ahogy figyelte a közeledő fiút, egyszeribe eszébe jutott minden szép, minden csudálatos, ami a legkisebb gyermekével eddig megesett. Kétnapos sem volt, s már a szörnyűséges Kalamóna elrabolta, s anyjával együtt egy hordóba rekkentette. A gyerek foggal született, s azt jósták, hogy nagy táltos lesz belőle. Mondogatták, hogy magával a szörnyűséges Kalamónával is meg fog verekedni. Ezért rabolta el Kalamóna. A hordóban három kenyérnél, három kulacsnál egyebet nem hagyott, s belevetette őket a tengerbe.

Szépmező Szárnya fölébredt, s enni kért anyjától. Kapott egy kenyeret, s megivott egy kulacs bort. Alighogy az utolsó kortyot lenyelte, meghuzakodott, s egy abroncs máris lepattant a hordóról. Másnap a második, s mire a harmadik kenyér utolsó morzsája is elfogyott, lepattant a harmadik abroncs is. Szépmező Szárnya akkorára nőtt, hogy a hordót átérte. Ekkor nagy fürgeteg támadt, a hordót a hullám kisodorta a parti fövényre, s amint földet ért, ahány dongából készült, annyifelé hullott széjjel. Szépmező Szárnya kiszabadult, és elindult hazafelé az anyjával.

Egyszer csak félelmetes ordítózást hall. Arrafelé lépeget, hát egy erdő mellett három óriás perlekedik egy bűvös ostoron, egy gubán, meg egy bocskoron. Rögtön kérték Szépmező Szárnyát, hogy tegyen köztük igazságot, döntse el, hogy melyikük mestersége a legkülönb. Az egyik óriás gubacsapó volt, a másik varga, a harmadik szíjgyártó, s mindenik a maga mesterségét tartotta a legkülönbnek.

Szépmező Szárnya így szólt hozzájuk: - Én addig el nem döntöm, melyitek a különb mester, amíg versenyt nem futtok. Amott az a sziklás hegy, amelyitek előbb visszatér a tetejéről, az a legjobb mester. De az ostort, a gubát, a bocskort addig hagyjátok nálam, hogy könnyebben futhassatok. - Mikor az óriások már visszafelé tartottak, Szépmező Szárnya eléjük csapott az ostorral, s egyszeribe lelassúdtak. Mikor pedig harmadikszor is odavágott, mind a három kővé meredt.

Éppen jókor, mert már szélesebben jött kecskeködmönében Kalamóna. Valahogy megtudta, hogy Szépmező Szárnya megszabadult, s most lóhalálában vágatott elébe. No, jókor érkezett! Szépmező Szárnya vállára terítette a gubát, jó bő volt, az anyja is kényelmesen aláfért, s egyszeriben láthatatlan lett. A bocskort felrántotta, az ostorral Kalamóna szeme közé cserdített. Azzal köd előtte, köd utána, eltűnt, mint a harmat a reggeli napsütésben. Otthon a bocskort, gubát, ostort elrejtette egy aranyládában, az aranyládát ezüstládába zárta, azt meg egy rézládába tette, s mind a három láda kulcsát a tarsolyába dugta.

Nem is lett volna baj, ha Kalamóna is kővé válik, mint az óriások! Csakhogy az, mikor az ostordurranást meghallotta, gyorsan varázsigt mormolt, s nem változott kővé. Egy óvatlan pillanatban aztán elrabolta Szépmező Szárnya sátrából a ládát. Igaz, a kulcsok a kicsike fiú tarsolyában maradtak, Kalamóna nem férközhetett a bűvös bocskorhoz, gubához, ostorhoz, de így is elég borsot tört a fiú orra alá.

Az öregnek ez mind eszébe jutott, amíg fia a

Szépmező

Ezt csak

én feküd-

tem a karám ajtajában, én vigyáztam rá. Éjfél után jó bátyám,
Széptüzek Lángja, s hajnal felé

sátor elé ért. Amint megállt előtte Szárnya, így szólt hozzá:

- Az éjszaka eltűnt a bárány.

Kalamóna tehette.

- Az aranyszörű bárány?

- Az a!

- Pedig ahogy meghagytad, éjfélig

Jószél Fúvása. Teremtett lélek a küszöböt át nem léphette!

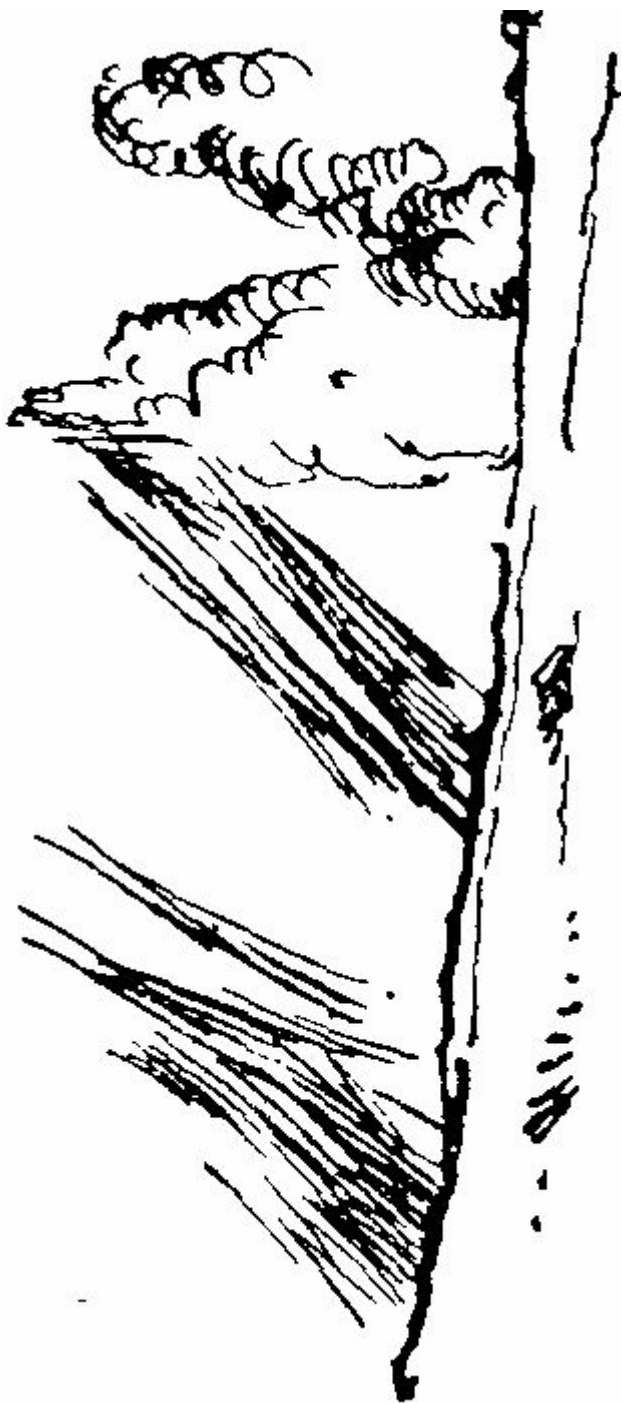
- Pedig átlépte!

- Édesapám!

- Mit akarsz, édes fiam?

- Én termetre kicsike vagyok, de rettenetes erőt érzek a karomban.
Úgy tördelem, morzsolom a vasat, akár a pudvás fa belét. Nem
heverek tovább tétlenül a sátramban! Szemébe nézek én a
szörnyűséges Kalamónának.

- Eljön annak is az ideje. Még várnod kell, fiam!

- Hallgasson meg, édesapám! Különös álmot láttam az éjszaka, és szeretném tudni, mit jelent. Fenn jártam a Felső Világon, a Tetejetlen Fa legtetejében. Ott egy napfényes tisztáson egy szép öregember várt rám, s így szólt hozzám: „Szépmező Szárnya, neked táltos lelked van, s amikor születted, megjósolták, hogy te verekszel meg Kalamónával. Immár szép, erős ifjúvá serdültél. Most már

kipróbálhatod erődet, olyan erős vagy, hogy Kalamónát is legyőződ majd, s visszaszerezheted az aranyszőrű bárányt. Jól jegyezd meg, amit most mondok: Csak hősként érdemes élni a világon! De neked magadnak kell megtanulnod, hogy lesz hőssé az ember. Én azt neked el nem árulhatom!” Ezt mondotta az öreg, s mire megszólalhattam volna, már el is tűnt. Szeretném, ha édesapám megfejtené az álmomat.

Az öreg Pusztá meglepetve hallgatta fiát, majd így szólott hozzá:

- Édes fiam, hétpecsétes titkot kell elmondanom. Nem beszélhettem erről neked, hallgatnom kellett róla mind a mai napig. Amikor te megszülettél, csodálatos dolgok történtek, ezekről már sokat meséltem, s magad is sokszor elmondottad csodálatos megszabadulásod történetét. Még mielőtt megszülettél, megjósolták nekem, hogy táltos lelked lesz, s te fogsz megverekedni Kalamónával, de mindaddig nem szabad róla tudnod, amíg álmodban nem beszélsz erről Arany Atyács-kával. Az a szép öregember, akit előbb említettél, csak a Felső Világ ura, Arany Atyácska lehetett. Íme, beteljesedik a jóslat, te győződ le Kalamónát! Elmondom hát neked, ki is ez a Kalamóna. De várjunk vele estig, hogy testvéreid is hallhassák.

- Én örömet várok - felelte Szépmező Szárnya -, de azt igen szeretném tudni, hogyan lesz hőssé az ember. Nem tudná ezt nekem megmondani, édesapám?

- Ezt bizony magam se tudom, édes gyerekem!

A nap ekkor már a pusztá peremére hágott. Tündökölt, bíborlott orcája, aranyos sugaraival beküllőzte a fátyolos pusztai égboltozatot. Tüzelt a nap, ragyogott az örök nyár. A pusztá fiai nem ismerték a telet.

Szépmező Szárnya szaladt kedves bárányjaihoz. Felkattintotta a nagy hodály ajtaját, kihajtotta a sok juhot és báránykát a selyemfűrétre, s nekiverte őket a tejillatú pusztának, hogy kedvükre legeljenek.

Az öreg Pusztá megadta a módját! A bárányok nyakában diónyi ezüstcsengők hintáztak, s amikor a nyáj nekiindult, egyszeribe csengettyűszó töltötte be a pusztát. A kicsike fiú mindenütt a legelésző nyáj nyomában járt. Ha olykor-olykor félrecsapott egy-egy torkos bárány, rádörrentett:

- Kajlafülű, Lusta, héj, vissza! vissza! Mit bámulsz, Szamárral Versengő? Elmaradsz a többitől! Csuporba Termett Orrú, nem arra, nem arra!

Név szerint ismert minden bárányt, név szerint szólította az anyákat s a kacska-ringós szarvú kosokat. S a Hókás, Csíkos, Babos, Sánta, Kezes, Vízbe Pillantó, Puliszomorító s a többi bárányka mind hallgatott a szavára, szerették gondos kis pásztorukat.

A birkák késő délutánig künn legelésztek, elkóboroltak hetedhét világ ellen, éren-nádon átvágtak, megtapodták a vízjárta sömlyékeket és a kákával bélelt laposokat.

Délutánra, mikor a szép virágok hűvösén dűnnyögni kezdtek az elálmosodott kabócák, a gyapjas anyákat, a kacskaringós szarvú kosokat s a sok csengős szarvú bárányt beterelte a fiú a karámba. A tejelő juhokat a fejkamrába rekesztette, s kezdődött a fejtés.

Ez volt ám a markos munka! Szépmező Szárnyán azonban nem fogott ki. Erős karral tartotta a juhot, s egy cseppig kifejté tőgyéből az illatos tejet. Ilyenkor az öreg Pusztá két lánya, Tengerbe Pillantó meg Délibáb, nem győzi hordani a sok rocskát. Hozzák üresen, s csordultig tejjel cipelik vissza. A tejet beleöntik az erjesztőkádakba, s egyszeribe tejjel lesz teli a levegő, még a sátor is, s a tej illata szétárad a virágos pusztákba.

Most is, mire az utolsó juhot kieresztette Szépmező Szárnya a karámból, és csordultig teltek a kádak, már jócskán beesteledett. A jószág lepihent.

Az öreg Pusztá a sátra előtt üldögélt. Figyelte a középben lobogó tüzet, melynek lángja magasba felcsapott.

Nemrég érkezett haza Jósziel Fúvása is. Álló nap a patakon járt, s a vízbe vetett horgokkal meg a halfogó varsákkal bíbelődött. Ő volt a halász-vadász. A horgon fennakadt fogast, keszeget, pontyot és rabló csukát füles kosarakba rakta, majd kiemelte a nádból a fonott varsákat. Mindenikbe szorult vagy száz aranyszárnyú menyhal, kecses márna, babos orrú tok, s annyi apró halacska, hogy megszámolni se lehetett. Délutánra a sok halat megtisztogatta, felnyársalta, hazahordta, s kirakta pirulni, aszalódni a sátor elébe, a szárítófákra. Ahogy a halakkal végzett, szaladt a tölgyesbe, végigjárta a füves tisztásokon a leshelyeket. Róka, menyét, borz, hermelin s ugri nyúl vergődött a hurkokban. Éppen idejében érkezett, mert a farkasok meg a medvék már a közeli bozótok gallyait tördelték. No, ebből a zsákmányból nem lakmározhattak! Mire lebukott a nap az erdő mögött, a száz róka, nyest, borz és hermelin bundája a sátor előtt lengedezett. Jósziel Fúvása a tűz mellé húzódott, s foldozta az elszakadt hálót, kötötte a lyukas fenekű kosarakat.

Szépmező Szárnya nagy rézbográcsot akasztott a tűz fölé a szolgálára. Húst vagdalt bele, hagymát pirított alá, megsózta. Hamarosan finom hagymaillat vegyült össze az erjesztőkádakból szállongó tej jó szagával.

Ekkorra már Széptüzek Lángja is megérkezett a kovácműhelyből, mert ő álló nap ott fújtatta a parazsat, s a nagy kalapáccsal verte, formálta az izzó vasat. Baltákat, karcsú dárdákat, cifra fegyvereket kovácsolt a puszta fiainak.

A hús ínycsiklandozó illata a tűzhöz csalogatta az öreg Puszta többi fiát is. Ők is a patakon, az erdőkben foglalatoskodtak reggeltől késő estig. Gombát gyűjtöttek, gyümölcsöt szedtek, madártojást hordtak haza fonott kosarakban. Amikor mindnyájan együtt voltak, Szépmező Szárnya leemelte a rézbográcsot a szolgáláról, s apja asztalára helyezte. A megszabott rend szerint köréje kuporodtak.

Szépmező Szárnyának helye apja jobbán volt. Az apa bal oldalán a legöregebb fiú, Széptüzek Lángja foglalt helyet, s a két szárnyon sorban a többiek. Helyüket még véletlenül sem változtatták meg.

Mindenikük tudta, hogy a nyáj őrizőjét s a vasformáló tűz urát illetik a főhelyek, a többiek - ki balról, ki jobbról - csak utánuk következhetnek.

Előbb az öreg Pusztá merített a bográcsból, aztán sorra a fiai. Hosszú nyelvű fakanaluk össze-összekocant. A derekasan végzett napi munka után jóízűen vacsoráztak. Míg ettek, egyik sem szólt, csak a tűz pattogása szakította meg néha a csendet, olykor egy-egy erdei bagoly kiáltott, vagy egy vércse sírt a fészken. Mikor a kanaluk a bogrács fenekén kocant, így szólt az öreg Pusztá:

- Ma is megjártatok hét tű hosszát; átvágtatok patakon, erdőn, virágos pusztán. Púpozott kosárral hoztatok gombát, madártojást, ízletes gyümölcsöt. Gazdag halászsákmány szikkad a szárítófákon, a vadak drága bőrét hintáztatja a szél, tej illatozik a teli erjesztőkádakban. De e nagy gyürkőzés, ez a fáradságos munka ugyan mire? Egy szép napon itt terem Kalamóna, s amit csak lel, mindent elrabol! Már itt lappanghat a közelben a beste lelke. Az éjjel eltűnt az aranyszőrű bárány!

A fiúk kezében egyszerre kocant az asztalra a kanál. Meglepetten tekintettek apjukra.

- Ki vihette el? - törte meg a csendet Jósziel Fúvása. - Pedig hogy vigyáztunk rá, jó apám!

- Jó fiam, Jósziel Fúvása, hiába vigyázol te, hiába kötögeted a varsákat, foltozgatod a szakadt kosarakat. Széptüzek Lángja, kovácsolhatod a műhelyben a baltákat meg a nyílhegyeket, nem ér az semmit. Rabló kezén bitangolódik el szép vagyonunk. S te, Szépmező Szárnya, pedig annyit tanítgattalak, te is hiába töröd a fejed, hiába ismered a füvek s virágok hasznát, hiába tudod, hogy hány hét a világ, és merre vezet a csillagok útja! Kalamóna ellen mit sem ér az ember hatalma!

A tűz lángja magasan lobogott, a juhhodály felől csendes csengettyűszó hallatszott. Az öreg megsimogatta ősz hajfonatát, mely aláfolyt virággal hímzett szép köntösére.

Amikor elhallgatott, Széptüzek Lángja szólalt meg:

- Édesapám, de hát Kalamóna vitte el az aranyszőrű bárányt?
- Mért haragudna ránk Kalamóna? - szólt közbe bátortalanul Jósze! Fúvása.
- Hiszen mi sohasem bántottuk.
- Még egy szalmaszálat se tettünk keresztbe az útjába! - toldotta meg az egyik fiú.
- Dehogynem bántottuk! Dehogynem bántottuk! - emelte fel a kezét az öreg Pusztá. - Itt az ideje, hogy beszéljek nektek róla. Ha kinyitjátok a fületeket, mindent megértetek.

Erre csend lett újra, még a kabócák álmos dűnnyögését is hallani lehetett a fű közül.

Az öreg hátrasimította ősz hajfonatát:

- Arany Atyácska, a Felső Világ ura, aki a Tetejetlen Fa leghegyiben aranyos palotában lakik, egyszer igen megharagudott. Most elmondom, hogy miért gyulladt kebelében harag, s hogy született Kalamóna.

II.

A VÍZÖZÖN MONDÁJA

Régen volt, nagyon régen. Akkor még a madár is aranyból volt, a fű gyémántból, az erdőkben aranyfák, ezüstvenyigéken termett a csengő barack, mosolygó alma és szőlő szőlő. Akkor még tündérek, óriások és emberek laktak együtt a földön.

Éltek boldogan, hallgatták az aranyos kakukkmadár szép énekszavát, ha megéheztek, aranyalmát szakították a fáról, íjat

készítettek, csapdákat és vermeket ástak; vadásztak, madarásztak, faodúból mézet pergettek, s a szőlő szemeit csipegették.

Boldogan éltek mindaddig, amíg Arany Atyácska Lúdvércet a Tetejetlen Fáról a hetvenhetedik mélységbe le nem taszította. De, hogy szavam ne felejtsem, azt is megmondom, hogy ki fia-borja ez a Lúdvérc.

Arany Atyácska még fiatal volt, fürgén járt-kelt gyönyörű birodalmában, hát egyszer az Óperenciás-tenger mellett vitt el útja, s véletlenül beleköpött a tengerbe. Látja ám, hogy egy szikla támadt a köpésből, s a szikla csak megy, tart egyenesen utána. Vágott ekkor egy fűzfavesszőt, rásuhintott a sziklára, mire az nyomban Lúdvércé változott.

Attól kezdve a beste lelke Lúdvérc csak azon törte a fejét, mint bosszanthatná meg Arany Atyácskát, mert szörnyen megirigyelte hatalmát, mivel Atyácska teremtette a lenti földet, ahol a tündérek, óriások és az emberek laktak. Elhatározta, hogy titokban ő is teremt földet magának. Búvárkacsabőrt kért hát Atyácskától, hogy abba belebújjon, s így bukjon le a tenger fenekére, s onnan földet buktasson föl magának. Megkapta, amit kért. Talált is földet a tenger fenekén, bevette a szájába, a nyelve alá rejtette, és felbukott a víz fölé.

Kérdezte a Felső Világ ura, hogy talált-e földet. Azt felelte, hogy az egész tengert bejárta, de sehol nem talált. Alighogy ezt kiejtette a száján, dagadni kezdett benne a föld, mint a kovászos cipó, úgy kelt, növekedett. Az egész feje megnőtt: először hordó nagyságú lett, aztán akkorára dagadt, mint egy ház. Amikor még annál is nagyobbra nőtt, kínjában, keservében felnyögött, és segítségért kiáltozott. Arany Atyácska meghallotta kiáltását, látta dagadt fejét, elnevette magát, s így szólt: Lúdvérc, köpd ki azt a földet, amit a tenger fenekéről felhoztál!

Hát csudák csudája, a kiköpött földből kősziklák, óriási hegyek támadtak. Mivel Lúdvérc hazudott, Atyácska ekkor büntetésből letaszította a hetvenhetedik mélységbe, s megparancsolta neki,

hogy onnan elő ne merészkedjen, s az embereket, Arany Atyácska népét, háborgatni ne merje.

Lúdvérc azonban nem fogadott szót. Előmerészkedett, s az emberek közelébe férközött. Súgott-búgott a fülükbe, egyre hajtogatta: - Ne készítsetek ti fáradsággal íjat magatoknak! Minek őrzitek nyájaitokat? Terem csengő barack, amennyi csak kell. Szőlő meg alma is van elég, csak egyetek, igyatok, mulatozzatok, s más egyébbel ne törődjeteK.

Arany Atyácska népe nem hallgatott bujtogató szavaira. De a tündérek s óriások fülébe is eljutott Lúdvérc csalafinta biztatása. Attól kezdve semmivel sem törődtek: ettek, ittak, mulatoztak reggeltől késő éjszakáig. Lúdvérc meg boldogan dörzsölte össze a tenyerét, hogy borsot törhetett Arany Atyácska orra alá. Tudta ugyan, hogy ebből még nagy baj lesz, mert a Felső Világ ura ha megharagszik, csak a nagy ég a tudója, mi lesz akkor!

Arany Atyácska a Tetejetlen Fa hegyéből menten észrevette, hogy Lúdvérc előmerészkedett a hetvenhetedik mélységből. Látta azt is, hogy mit mivel a gyalázatos. Iszonyú haragra lobbant, háborgott a Felső Világ, mennykövek hasították keresztbe-kasba az égboltozatot. Atyácska elhatározta, hogy gonosz tettéért meglakoltatja Lúdvércet, elpusztítja a föld színéről. Hogy elveszejtse, felhúzta a palotája előtt csörgedező ezüstpatak zsilipjét, s hét nap, hét éjszaka engedte alá a vizet a földre. Ittak a gödrök, a szakadékok, legelőször a hetvenhetedik mélység telt meg az ezüstpatak vizével. Lúdvérc, mint kiöntött ürge ugrott elő odújából.

A hetedik napon tajtékosan kicsapott a víz a gödrökből.

Egyszeribe odalett a gyönyörűséges föld, belepett a vízáradat mindent. Odalett a selyemfűrét, a csengő barack, vízben álltak a ligetek.

Arany Atyácska felküldötte népét egy magas hegyre, s hogy az embereket megmentse, egy rakonca nagy tutaj ácsolásába kezdett.

Nagy titokban készítette a tutajt, hogy senki még csak ne is sejtthesse, mit akar, mit tervez, mire készül.

Még saját háza népe sem tudta, hol, merre jár. Korán ment el hazulról, amikor még aludt mindenki, s későn tért haza.

A palota mögötti gyémánt erdőben volt egy hegy, a Világ Hegy, annak minde-nik oldala gyémántkövekkel volt kirakva; a déli sárgával, az északi pirossal, a keleti ezüstösfehérrel, a nyugati meg szurokfeketével, a rakonca tutajt e hegy árnyékában ácsolta.

Minden reggel megmosdott az élő-haló vízben, ettől varázserőt nyert, s olyan iszonyú nagy ereje támadt, hogy az emberderék vastagságú fákat is könnyűszerrel ledöntögette, s mint vékony pálcákat illesztgette egymás mellé.

Hogy s mint történhetett, azt nem tudom, de annyi bizonyos, hogy a pórul járt Lúdvérc tudomást szerzett a dologról. Ezüsthágcsón felmászott a Tetejetlen Fára, s öreg koldus képében belopózott Arany Atyácska palotájába. Szép színes szalagot adott az egyik szolgálólánynak, s nagy titokban faggatni kezdte:

- Nem tudod, hová jár a te öreg gazdád?

- Én azt sem tudom, hogy eljár hazulról - felelte a lány. - Azt tudom csak, hogy estére egy dézsában mindig oda kell készíteni neki az élő-haló vizet, mert reggel abban mosdik.

Erre Lúdvérc azt mondta a szolgálónak:

- Kapsz tőlem még tarkább pántlikát is, ha úgy elrekkented a mosdóvizet, hogy gazdád nem találja meg.

Adott három szalagot a lánynak, tenyérszéles szép kéket. A lány szót fogadott, a vizet elrekkentette, s így másnap reggel Arany Atyácska mosdatlanul ment el hazulról.

Hozzáfogott a munkához, mint máskor, de most egész hazáig elhallatszott a nagy kopácsolás.

Lúdvérc ezt várta csak. Nyomban kiszökött a palotából, és fától fáig surrant a csattogó hang irányában. Már csak egy nyíllövésnyire volt a hegytől, amikor Atyácska meghallotta lépteit, elmosolyodott, s

gondolkozni kezdett, hogy is járjon túl az eszén. Körülnézett, s látja, hogy szép nagy a harmat, kapta magát, s megmosdott benne.

Egyszeriben olyan vastag köd ereszkedett alá, hogy se té, se tova, Lúdvérc még az orra hegyét sem láthatta, nemhogy egy lépést tehetett volna előre.

Megszégyenülve, dolgavégezetlen visszaosont a palotába. Másnapra újabb csalafintaságot eszelt ki. Intett a kis szolgálólánynak, megint három színes szalagot nyomott a markába, s így szólt hozzá:

- Árpából és komlóból sörítalt erjesztettem. Itt van a kupában. Kóstold meg gazdáddal, meglátod, mindjárt jókedve kerekedik. Aztán faggasd ki, hol, merre jár, neked biztosan elárulja titkát.

Másnap a lányka úgy is cselekedett. Megkóstoltatta a sörítalt. Gazdája ivott belőle, s menten lerészegedett. Kacagott nagyokat, s jókedvében kurjongatott, még az alsó földön is egyszeriben ragyogóbb lett a nyár.

Ekkor a szolgálólány megkérdezte:

- Merre járt, jó gazdám, egész nap?

- Rakonca tutajt ácsolok az erdőn az én népemnek, hogy meg ne fulladjanak a vízözönben.

Ezt akarta csak tudni a szolgálólány. Szaladt Lúdvérchez, s amit hallott, mindent elmondott neki.

Lúdvérc ekkor feltette magában, hogy amennyire csak tudja, nehezíti Atyácska munkáját. Eldugdosta a háncskötelet, ellopta a barkácsolószekercét, bokorba rejtette az emelőrudakat, elföldelte az ékeket. Mindez azonban mit sem használt. Arany Atyácska a tutajt a századik esztendő utolsó napjára elkészítette.

Lenn addigra a víz meghaladta a magasabb hegyeket is, s tajtékos hullámaival nyaldosta már annak a hegynek a csúcsát, melyen az emberek megtelepedtek. Már éppen elnyelni készült őket a hullám, amikor Atyácska vaskötélen leeresztette a tutajt. A roppant alkotmány mint valami óriás madár toccsant a tajtékos vízre.

Az emberek örömben nagyot kiáltottak, majd fiastul, macskástul, egerestül rátelepedtek. Olyan nagy volt a tutaj, hogy még a vadállatokból is fért rá, minden fajtából egy-egy pár.

Arany Atyácska ekkor megnyugodott, hogy fiai megmenekültek. Lúdvércet pedig lekergette a földre. A beste lélek hirtelen egy kígyó bőrébe bújt, utánaúszott a tutajnak, s egy elefánt füle alatt elrejtőzött.

Végre sokára leapadt a víz, és az emberek hosszú bolyongás után szárazra kerültek. Lúdvérc is partra szökött, s örömeiben, hogy megmenekült, a markába köpött. Hát csudák csudája, a köpésből egy torzonborz sárkány, Kalamóna ugrott elő, s így kiáltott:

- Itt vagyok, jó gazdám, mit parancsolsz?

- Jó, hogy itt vagy! Nyomorgasd az embereket! - parancsolta Lúdvérc. - Pusztítsd, fosztogasd őket, egy percre se hagyj nekik nyugtot. Álljunk bosszút Arany Atyácskán! Szomorítsuk meg az emberek életét, pusztítsuk Atyácska népét, ahogy csak tudjuk!

- S azóta - fejezte be az öreg Pusztia a történetet - nyomorgat bennünket Kalamóna. Mert azt még soha nem árultam el nektek, hogy mi vagyunk Arany Atyácska népe, akik a vízözönből a tutajon megmenekültünk. Ezért nyomorgat hát bennünket a sárkány, mert mi nem hajlottunk Lúdvérc szavára. Most már tudhatjátok, hogy miféle gyökér ez a Kalamóna. Bűvös ereje van. Ha valaki megtudná, hogy miben rejlik az ereje, akkor győzhetnénk csak le őkelmét.

A fiúk egymásra pillantottak. A szívük megremegett. Szépmező Szárnya szeme felcsillant, és így szólt:

- Ha addig élek is, én megtudom, hogy hol az ereje!

- Ó, te kis vakarcs! - szólalt meg ekkor egyik fitestvére. - Te még fél fogára se vagy elég! Beletesz a zsebébe!

Az öreg Puszta nem figyelt a gyerekeire. Mintha nem is hallaná őket, folytatta:

- A vízözön mindent összerombolt, de a világnak van még egy aranyos szegelete, ahol akkurát úgy van most is, ahogy régen volt. De biz azt én nem tudom, hogy hol, merre van az a szegelet.

A tűz utolsót lobbant, s lehunyta szemét. A fiúk fürtös gubát húztak magukra, s a csillagos ég sátra alatt elaludtak a puha pázsiton.

Csak Szépmező Szárnya szemére nem jött álom. Apja meséje járt az eszében. Kerekre nyitott szeme versenyt fénylett a csillagokkal. Ha az éjfél olvasni tud, bátor szeméből ezt olvashatta volna ki:

- Ó, miért is vagyok ilyen kicsike? Ó, csak szárnyaim nőhetnének, mint a madárnak! Tudom, hogy megemlegetné azt a percet Kalamóna. Tudom! Aztán addig repülnék, amíg az aranyos szegelet nyomára nem bukkannék. Lesz még nekem szárnyam! Megállj, Kalamóna, meglellek!

Aztán az aranyszőrű bárány jutott eszébe. Még a fúvó széltől is óvta, a tenyeréből etette, maga itatta. Ezt a kedves, jámbor jószágot rabolta el a rettenetes Kalamóna. Vajon legelhet-e a kis barika kedvére a selyemfűréten? Öntött-e a sárkány friss vizet itatóvályújába?

A kis bárányra gondolt, amikor elaludt. Vajon beváltja-e fogadalmát?

III.

MOSOLYOGJ, SZÉP HÚGOM!

Délibáb és Tengerbe Pillantó a sátorban tett-vett, amíg a fiúk apjuk meséjét hallgatták. A tágas sátor közepét nyílt tűzhely foglalta el.

Reggeltől estig égett rajta a tűz, s a vasháromlábakon üstökben víz melegedett. Az ajtóval szemben a tűzhely mögött alacsony lábú asztal állt, mögötte az öreg Pusztá ülőszéke (ez volt a főhely), ettől jobbra volt a férfiak oldala, balra az asszonyoké. A sátor falát festett deszkaágyak szegélyezték, melyeket vastag nemeztakaró borított. A sátoztartó rudakon szőnyegek lógtak, a padlót állatbőrök borították. Egy ruhákkal teli díszes szuszékláda mellett, az asszonyok helyén állott a két lány rokkája. A lányok nem kóborolhattak a báránnyokkal a tejillatú pusztában. Álló nap ültek a rokka mellett, sodorták a szálat, nyálazták a szöszet, s ha egy-egy káposztafej nagyságú gombolyagot felfontak, akkor odaültek a szövőszék mellé, s szőtték a vásznat, az ingnek valót, a lepedőt.

Az öreg Pusztá felesége mostohája volt a szépséges Délibábnak. Így aztán a lány kevéske öröme is mindig megkeseredett. A gonosz mostoha gyötörte, bosz-szantotta, vérig kínoztta. Már hogyné bosszantotta volna, amikor oly szép volt Délibáb, hogy reá inkább lehetett nézni, mint a napra. Eper volt ajaka, két szeme két csillag, az orcája két piros alma, haja kakukkfű, dereka nádszál. Ha erdőn járt, aranyos szárnyú kakukkmadár köszöntötte, ha mezőben sétált, a pacsirta neki énekelte a legszebb dalát. De ha otthon egy percre leült, az anyja rögtön becsmérelte:

- Már megint lógázod a lábad, csak tétlenkedsz. Itt revesedik a sarokban ez a sok rocska. Sétálgatni tudsz a mezőben, magadat ringatni, derekad riszálni, hogy nem törik el egyszer az a nádszál derekad! A kakukkkal tudsz feleselni, de a rocskák mosatlanok, tejesek! Lódulj, öblítsd meg a patakon, amíg jókedvemben találsz!

- De hiszen, jó anyám, tiszták ezek a rocskák - ellenkezett Délibáb. - Én magam súroltam ki őket egy szálíg. Nincs ezeken akkora szeplő se, mint egy pici mákszem.

De alig ejtette ki ezt a száján, volt nemulass! Már iramodhatott is ki az ajtón, mert utánarepült a seprű, a fakanál, a máktörő, de még rocskából is vagy három. Ha Szépmező Szárnya nem siet védelmére, bizony alaposan eldöngeti a gonosz mostoha. Azután

való nap délutánján is, hogy az öreg Puszta Kalamónáról mesélt fiainak, kikergette Délibábot az anyja a patakra.

Ragyogott a szép nyár. A kerek napkorong az ezüstpatak vizén táncolt. Délibáb aranyos fövénnyel dörzsölte, súrolta a rocskákat. Az ezüstpatak vizében halacskák ugrándoztak; körüldöngicsélték Délibábot a méhek, villásfarkú pillangók szálltak szép kakukkfű-hajába. Még azok sem tudták a szomorú lánykát felvidítani. Amikor kész lett a rocskával, hóna alá kapta őket, s indult fel az udvarra.

Fellépett a partra. Felnézett, íme, egy ismeretlen ifjú állt előtte.

Vállas legény volt; barna arcára prémes süveg borult. Ragyogó fehér posztóruháját piros hímzés tarkázta. Annyi volt rajta a hím, a varrás, mint a virág a réten, a posztót egészen beborította. Bal oldalán görbe kard csüngött, jobboldalt tegeztartó ütődött a térdéhez, tarsolyát aranyból formált gyönyörű napkorong díszítette.

Délibáb ilyen szép legényt még nem látott életében.

- Mosolyogj, szép húgom! - köszöntötte az ifjú.

- Mosolygok! - válaszolta Délibáb csendesen, s leengedte kötőjét, melyet az előbb feltűzött a derekához.

- Nem merítenél szép tisztára súrolt rocskádiban patakvizet? Nagy utat tettem meg, s szomjúhozom.

- Merítek én, amennyi csak kell! - serénykedett Délibáb, megmerítette a patakban a rocskát, s odanyújtotta az ismeretlen legénynek.

Az jót húzott belőle, úgy tett, mintha a hús itallal szomjúságát oltaná, szempillái mögül azonban egyre Délibábot leste. Tekintete végigsiklott gyönyörűséges haján, s megbámulta csillagszemeit. Ilyen szép lányt még nem látott életében.

Ivott, aztán megbiccentette a fejét:

- Ezt soha nem felejttem el neked, szép húgom!

A rocskát visszaadta, köszönt s elsietett.

Délibáb elbűvölten állott a patakparton, mintha csak földbe gyökereztek volna lábai. Bámult a szép legény után, akinek vállas alakját hamarosan elfedték a fűzfabokrok. Délibáb sem ácsorgott tovább, szaladt a rocskákkal a sátorba.

No, oda jókor érkezett! Mostoháját cudar kedvében találta. Alighogy átlépte a küszöböt, így haristolt a fülébe:

- Te világkerülő fekete holló! Hol jártál? Hol csavarogtál? Lopod a drága napot! Még száraz kenyeret se érdemelsz. Nem szégyelled a dézsát mosatlanul elém rakni?! Hol kujtorogtál ilyen sokáig?

Délibáb nem merte bevallani, hogy az ismeretlen legénnyel töltötte el az időt. Ha megmondja, kenderkötéllal véresre veri mostohája. Ott lógott a mostoha keze ügyében a kötél, a máktörő mellett!

Ezért aztán füllentett nagy hirtelenében:

- A víz elragadta a kendőmet, s mire kihalásztam, beesteledett.

- Mutasd csak azt a kendőt, lássam, vizes-e? - kerepelt a mostoha, s már előre vihogott, mert bizonyosra vette, hogy rajtacsípi a lányt a füllentésen.

Délibáb keszkenőjét ugyan nézhette! Nem volt abban száraz még egy ujjnyi sem, a lányka hulló könnye harmatozta be.

A mostoha látta, hogy felsült. Négyszer, ötször is megtapogatta a kendőt, míg végre visszaadta. A rocskát belökte a sarokba, és így szólt:

- Szerencséd, hogy igazat szóltál, különben agyonütöttelek volna! - azzal belökte a lányt a sutba, s nem adott neki még korpalevest sem. Nagy mérgében, haragjában feltette magában, hogy másnap meglesi. Hátha mégiscsak hazudott?

Ahogy a mostoha lehunyta a szemét, meglebbent a sátorajtó szőnyegje. Szépmező Szárnya lépett be, s egyenesen a hűgához sietett. Odasűgta Délibábnek:

- Van egy titkom. Még az édesapámnak sem mondtam el. Holnap megszököm hazulról.

- Ugyan miért szöknél el?

- Hős szeretnék lenni, s olyan vitézt keresek, akitől megtanulhatom a hősiesség tudományát. Búcsúzom tőled, kishűgom. Él boldogul, s gondolj néha rám, hogy hol, merre járhatok utamon. A mostohától meg ne félj, mert hogyha visszajövök, s meghallom, hogy bántott, jaj az életének!

- Ne hagyj el!

- Ne félj, azért nem hagylak el. Visszajövök hamar. Csak aludj nyugodtan, szemmel tartom én a mostohát!

- Nekem is van titkom! Hétpecsés titok! - sűgta Délibáb.

- Csak nem akarsz te is világgá menni?

- Elárulom a titkom, de ígérd meg, hogy nem szólsz róla senkinek.

- Bízhatz bennem. Mondd csak bátran, ami a szívedet nyomja.

- Egy idegen vitézzel ismerkedtem meg a patakon. Nem is tudom, honnan jöhetett, egyszerre csak előttem állt. Olyan szép ruhája volt, olyan gyönyörűek voltak fegyverei, hogy csak valami nagy vitéz lehetett.

- S nem kérdezted meg, hogy kicsoda?

- Mire kérdezhettem volna, máris búcsút intett, pedig szerettem volna még hallani a szavát. Olyan volt, mint a lágymuzsika. Holnap ilyentájt megint kimegyek a patakra, hátha eljön...

- Tudod mit, ha eljön, kérdezd meg tőle, hogy vitéz-e igazán. S ha az, kérd meg szépen, hogy álljon szóba velem. Hátha tudja, hogy miben áll Kalamóna hatalma?!

- Jó, megpróbálom! - súgta Délibáb, s azzal a két jó testvér elbúcsúzott egymástól.

Másnap, ahogy az utolsó rocskát is tisztára súrolta, felpillantott, s előtte állt a fehér posztóruhás legény. Mint a piros rózsza, ha felsüt a nap, olyan volt az arca, amikor Délibábra pillantott. Köszönt, s így szólt:

- Nem adnál-e egy csupor tejet? Nagy utat tettem meg, igen megéheztem.

Délibáb térült-fordult, s hamarosan egy csupor tejjel tért vissza. Odanyújtotta az ismeretlen legénynek. Remegett a keze, amikor átadta, a szíve hevesen dobogott. Szerette volna, ha szól hozzá a legény, s várta, hogy kérdezzen. Hiába ígérte meg fiútestvérének, csak nem merte megszólítani. Az idegen legény pedig megitta a tejet, szépen megköszönte, majd váratlanul így szólt:

- Szép húgom, az úton elvesztettem zsebbéli kendőmet. Nagy út áll még előttem. Sokára érek haza. Ebben a nagy melegben megizzadok, s kellene a keszkenő.

Délibáb előhúzta hímzett kendőjét, s átnyújtotta. Az ismeretlen legény érezte, hogy nedves. Gyorsan megkérdezte:

- Patakba ejtetted, ugye, azért ilyen harmatos?

Délibáb nem merte elárulni, hogy ma is sírt három sort, azért vizes a keszkenője. Hát gyorsan ráfelelte:

- Ahogy a rocskát súroltam, a patakba hullott.

Az ismeretlen legény biccentett. S mire Délibáb valamit is kérdezhetett volna, gyors léptekkel eltávozott.

Délibáb csak állt a vízparton, szomorúan lehajtotta fejét, nézte a parti nefelejcsket. Sehogy sem tudott elindulni. Nagy sokára aztán csak rászánta magát, s hazament.

Mostohája már a sátor előtt várta. Csörölt-pörölt, úgy járt a kereplője, mint a motolla. Faggatta, hol, merre járt oly sokáig, végre is mérgeket fújva rákiáltott:

- Ha meg nem mondd, menten agyonütlek!

Szegény Délibáb egyik lábáról a másikra állt. Semmi okos nem jutott eszébe, hirtelen kinyögte hát azt, amit tegnap is mondott, hogy a keszkenő a vízbe esett, s mire kihalászta, beesteledett.

Erre cikázott egy haragosat a mostoha szeme:

- No, akkor mutasd a kendődet, hadd lássam, vizes-e?

Délibáb a kebelébe kapott, de ott csak a zsebkendő hűlt helyét találta. Szörnyen megijedt, hogy most kitölti rajta mérget a nagyindulatú asszony. Ismét füllentéshez folyamodott hát:

- El is felejttem, kiesett a kebelemből. Kerestem is, de a sötétben már nem tudtam megtalálni.

A mostoha megragadta Délibábot.

Ekkor azonban meglibbent a sátorajtó, és Szépmező Szárnya toppant be. Alig várta már, hogy hűgával beszélhessen. Haragosan pillantott a mostohára.

- Hagyja azt a lányt, egy ujjal se merjen hozzányúlni, mert nem állok jól magamért! Bizony elveszett a kendője. Tőlem is kérdezte, hogy nem láttam-e valamerre.

A mostoha eleresztette a lányt, mintha hinné, amit Szépmező Szárnya mond, s így szólt:

- Jól van, édes lányom, holnap majd megkeresed s megmutatod!

Lelkében pedig így háborgott: most már biztosan tudom, hogy görbe úton jár ez a lány! Holnap megyek s meglesem! Jaj az életének, ha hazugságon kapom!

Délibáb mindent apróra elmondott bátyjának, ahogy történt. Elhatározták, hogy másnap együtt mennek le a patakra. A kicsike fiú elbújik a közelben. Ha megérkezik az idegen, előlép és szóba elegyedik vele, s amit csak tudni akar, mindenről kifaggatja.

Másnap estenden boldogan szaladtak a patakpartra. Szépmező Szárnya elbújt. Délibáb szüntelen a füzes felé pillogatott. Nem kellett sokáig várakoznia. Még javában súrolta a rocskákat, mikor ott termett előtte a fehérruhás idegen. Szébb volt, mint valaha. Megbiccentette süveges fejét, rámosolygott Délibábra, s így szólt:

- Nem hoznál-e egy falás cipót, szép húgom? Messzi földet megjártam, s bizony megéheztem az útban.

Délibáb térült-fordult, egy ropogósra sült cipóval s egy nagy kerek juhsajttal tért vissza. A legízletesebb sajtot ő készíti, ezért még a mostoha is megdicséri néhanapján! De meg is adja a módját! A nagy üstöket, amelyekben a tejet felmelegíti, és savóoltóval összekeveri, hogy a tej megaludjon, mindig tisztára súrolja. A sajtruhát is, amelyen a megalvadott tej levét átnyomja és a sajtot gömbölyűre formálja, naponta kimossa a patakon. A kerek sajtot aztán a sátorajtó feletti polcokon szárítja, érleli szép barnára.

Délibáb orcája pirosabb lett a pirosan nyíló pipacsvirágnál, amikor a sajtból tört az idegen. Két csillagszeme tiszta fénnel ragyogott, kakukkfű-haja sátorként borult telihold homlokára. Szerette volna, ha a legény szól hozzá, ha beszél vele!

Az csak jóízűen falatozott, de szemét lopva a lány bíborló arcán legeltette. Már indult volna éppen, amikor váratlanul visszafordult:

- Kedves húgom, ízletes volt a sajtod, köszönöm; bocsáss meg, de a kendődet otthon felejtettem. Íme, fogadd el az enyémet helyette.

Azzal öve mellől lecsatolta aranyos tarsolyát, kihúzott belőle egy arannyal hímzett keszkenőt, s átadta a meglepett Délibábnak. A lányka csak bámulta, nem tudott betelni nézésével, olyan gyönyörű volt az arannyal hímzett kendőcske.

Mire felpillantott, a legénynek híre-hamva sem volt, úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Ekkor ért a kert végébe a mostoha. Már éppen félrehajtotta szeme elől a bokrokat, hogy Délibáb után leskelődjön, mikor megzörrent a kerítés. Szépmező Szárnya vetette át magát rajta. A mostoha elé toppant:

- Mit leskelődik itt?
- Egy kis füvet szaggatok a bárányomnak.
- Nincs is báránya.
- Most hoztam a hodályból.
- Melyikből?
- A kurtábbikból.
- Mondanék én valamit.
- No, mit?
- Kötél kéne annak.
- A kurta hodálynak?
- Nem.
- Hát akkor?
- Annak, aki most kettőnk közül hazudik.

- Hát aki hazudik, nem bánom, kapja meg.

- Szaggasson hát füvet, aztán visszük annak a kurta hodályban termett báránynak. Én már tudom is, hogy honnan kerítem elő a kötelet. A máktörő mellől!

- A kerítésen túl biztosan szép magas a fű, majd onnan tépek! - azzal felágaskodott a mostoha. Abban a pillanatban dugta kebelébe Délibáb az aranyos keszkenőt. A mostoha mindjárt látta, hogy nem az övé. Nagy sebbel-lobbal beszaladt a sátorba.

Szépmező Szárnya is észrevette, hogy eltűnt az idegen, hagyta a mostohát, s kiszaladt a patakpartra, hogy valahol utolérje.

- No, lányom, megtaláltad a keszkenődet? - kérdezte a mostoha ártatlan ábrá-zattal a belépő Délibábot.

Az ijedt lányka hebegett, habogott, hirtelen nem tudott mit mondani, hát megint kivágta:

- Tegnap behullott a patakba. Azt kerestem, amíg csak be nem esteledett.

- Hű, a nemjóját! - rikkantott a mostoha. - Hé, bocskor, máktörő, fakanál! A kendődet kerested? Meglett? Mutasd csak!

Vinnyogott, vicsorgott, már előre nevetett, s nyúlt a kötélért, hogy Délibábot alaposan elpáholja.

Szegény lányka sírva nyúlt a kebelébe, keze az aranyos kendőt érintette. Mintha csak tüzes vashoz nyúlt volna, úgy égette a kezét. Elpirult, kicsordult a könnye, s térdre rogyott mostohája előtt. Töredelmesen bevallott mindent. Egy árva szócskát sem tagadott el. Majd összekulcsolta a kezét, s kegyelemért rimánkodott.

No, ugyan kérhette. A mostohának aztán könyöröghetett! A mostoha szíve még a kos szarvánál is keményebb volt. Lekapta a kötelet a

máktörő mellől, s végigsuhintott a lányon. A kenderkötél nagyot csattant.

Mérgében talán agyon is ütötte volna a szerencsétlen lánykát, de mikor másodszor is ütésre lendítette a kötelet, felemelt keze hirtelen megmerevedett.

Üvöltés, recsegés, ropogás hangzott kintről az udvarról. Remegett a föld, de még a sátor is úgy himbálózott, mint a szélfújta nyárfalevél. Künn rézüstöt döngettek, trombitát recsegtettek. Kakas kukorékolt, bika bögött, brummogást, sikon-gatást, vernyákolást hallottak, s amikor a kutya vakkantott, becsapódott a szőnyegajtó, és az öreg Puszta lépte át ugorva a küszöböt. Lekavarintotta nyakából a szűrt, ráborította bal felől az asszonyok oldalán álló szuszékra, s így kiáltott:

- Hé, anyjuk, gyorsan a ládába a lányokkal! Itt van az ebadta sárkánya! Kalamóna! Kalamóna! Hogy a fene rágja ki a telhetetlen bélit.

IV.

MI JÓ SZÉL HOZOTT ERRE, KOMA?

A mostoha menten leeresztette az ütleget. Felpattintotta a szuszék tetejét, s a földre szórta belőle a sok hímezett inget, varrott pártát, köntöst, és beledugta a lányokat, ő maga meg ráült a fedelére. Alighogy elhelyezkedett, nagy dérrrel-dúrral betaszította az ajtót a sárkány.

Olyan tömzsi volt, hogy szinte a lába se látszott. Nem is lépett, hanem valósággal gurult. A feje akkora volt, mint egy jókora hodály; ha feltátotta a száját, egy egész juhnyáj megfért volna benne. Bozontos volt a haja, nem látott az még soha fésűt. Fel volt gyűrve átabota ingeujja. Ha öve le nem szorítja, bugyogója szétreped a hasán.

Se szó, se beszéd, leült a főhelyre, s öklét kivágta az asztalra.

- No, mi jó szél hozott erre, koma? - szólalt meg ekkor az öreg Puszta.

- Magam is igyekeztem! - bakkogott a sárkány, és sunyin körülpillantott a sátorban. Ült már itt a főhelyen nemegyszer. Ismerte a sátrat, mint a tenyerét. Jobb oldalon, a férfiak oldalában rápillantott az ősök asztalára, ahogy észrevette az égi királyok felöltöztetett bábuit, megpillantotta Arany Atyácska képmását, hirtelen becsukta a szemét, s úgy tett, mintha semmit se vett volna észre. Annál szívesebben méregette a festett ágyak mellé támasztott bőrzsákokat, melyekben a legfinomabb nyuszt-, nyest- és menyétbőrök szorongtak.

- Hát nem is azért mondom - törte meg újra a csendet az öreg Puszta -, de úgy gondolom, hogy ugyancsak igyekezhettél!

- Ezt meg hogy értsem? - vicsorította el fertelmes száját Kalamóna.

- Hát a világért sem gorombán mondtam! Csak abból gondoltam, hogy úgy fújtatol, mint a szél a szűrűjében.

- Mit mondasz? Mint a szél a szűrűjében?!! - bakkantott erre egyet.

- No, nem gorombán mondtam, csak lihegsz kicsit, mint a pipet kapott liba.

- Még ilyent se mondtak nekem soha! - mordult újra a sárkány.

- No, ezt se gorombán értettem, csak azt mondom, hogy még egy fél esztendeje sincs, és máris újra itt vagy!

- Rossz vagyok-e én, vagy kedves vendég? - vágott erre egy isteneset az asztalra Kalamóna, hogy csak úgy foszladozott az asztaldeszka.

- Hát már hogy lehetnél rossz? - csitította az öreg Pusztá.

- Pedig én úgy veszem észre, az vagyok!!! - hegyezte ki a szót újra.

- Azt meg miből gyanítod?

- Még serital sincs az asztalon!

- Dehogysis nincs, dehogysis nincs! Csak behűtöttem egy kicsit! Táltos idő van, még a madár is leeresztette a szárnyát ebben a melegben. Várj, mindjárt hozom a hűtött seritalt.

Hozta is nagy vizesrocskában. Odatette Kalamóna elé. Az egy hajtásra bevedelte. Az öreg Pusztá megint hozott. Ittak, iddogáltak. Nagy sokára Kalamóna újra bakkantott:

- Hát azok a híres fiaid merre bóklásznak?

- A szomszédba küldtem őket, ide vagy háromnapos járásra, kosokat hoznak bárányért cserébe.

- Az a faggyúszagú Szépmező Szárnya is velük van?

- Az is!

- No, akkor jól járt, hogy elment!

- Miért, te?

- Mert agyonütöm, ha itt találom.

- Pedig már faragja.

- Mit farag?

- A fejfádat.

No, erre olyan haragra gyulladt a sárkány, hogy kivágta az öklét az asztalra. Az egész sátor mennydörgött, hánytorgott.

- Ezért a mondásodért százezer juhot fizetsz, egy sánta báránnyal se kevesebbet! S viszem a két lányodat!

- Azokat már viheted!

- Hát hol vannak?

- Elrepültek.

- Mikor?

- Éppen amikor betoppantál. Nem láttál két hollót kirepülni?

Mit volt mit tenni, Kalamóna felverte az egész sátrat, de biz nem akadt a lányok nyomára. A mostoha úgy lovagolt a szuszékon, mintha paripán ülne. Hozzá pedig még Kalamóna se mert közelíteni.

Az öreg Pusztai fiai, amint észrevették Kalamónát, ahányan voltak, annyifelé szaladtak. Csak Széptüzek Lángja meg Jószele Fúvása nem futott el. Szépmező Szárnya is visszatért már. Hiába, nem akadt nyomára az idegen legénynek. Mindhárman behúzódtak a kerítés mellé. Szépmező Szárnya amúgy is mérges volt, hogy a mostoha miatt a vitézt elmulasztotta, két marokra fogta juhászbotját, úgy várta a sárkányt. Bátyjai csitították, hogy maradjon veszteg, de a kicsike fiúnak hiába beszéltek.

Hamarosan a küszöbön csoszant Kalamóna bocskora, s a sárkány kilépett az udvarra.

Szépmező Szárnya előugrott, botját ütésre emelte. Odalépett nagy bátran a sárkány elé. Mint kicsike bokor az óriás tölgy előtt, úgy állott a fiú Kalamóna árnyékában.

- Te világcsúfja! - kiáltott a sárkányra. - Te rabló, gonosz fosztogató!
Most vége az életednek!

Azzal megsuhogtatta a juhászbótot.

Kalamóna meglepődve pillantott a kis emberre. De még szóhoz sem jutott, s a bot boldogabbik vége máris a térdére csapódott. Hatalmasat ütött Szépmező Szárnya. Megsajdult a sárkány térde, s megbiccent. De a másik percben összeszedte minden erejét, tövestül kirántott egy fiatal fát, s a fiúra sújtott.

Szépmező Szárnya félreugrott, s nagyot koccanva ütdött a földhöz a szálfát.

Ebben a pillanatban a fürge fiú botja másodszor is odakoppant a sárkány térdéhez. Az ütés most még erősebb volt. Kalamóna felszisszent, s ahogy lépett, nagyot biccent a lába.

Mérgesen recsegtette, ropogtatta kezében a szálfát. Óvatosan maga elé emelte, s mint vitéz a kardját, úgy nyújtotta a fiú után.

Szépmező Szárnya hol ide, hol amoda ugrott. Olyan ügyesen forgolódott, hogy Kalamóna csak nyomát üthette.

A mostoha még reggel kirakta az udvarra a fejlődézsákat. Ott állottak szép sorjában az udvar közepén. Szépmező Szárnya egyenesen arrafelé hátrált. Szemét a sárkányon tartotta, s nem nézett a lába alá, hátratekinteni sem volt ideje.

Már csak egy lépés választotta el a fejlődézsáktól, amikor Kalamóna hátralépett, mintha abbahagyná az üldözést. Szépmező Szárnya nyomban utána ugrott, és újra lesújtott botjával.

A sárkány azonban kitért az ütés elől, és sebesen forgatva a szálfát, a fiúra támadt.

Szépmező Szárnya visszahúzódott, s ó, jaj, megbotlott egy dézsában.

Elesett.

Csak erre várt Kalamóna. Rettenetes ütést mért a kicsi fiúra. Az ütés Szépmező Szárnya vállát érte. Menten kiserkent a vére. Hiába próbálta, nem tudott többé talpra állni. Verte, csépelte szegényt a sárkány, ahol csak érte.

Talán agyon is verte volna, ha a kertajtó be nem lökődik, s egy gyönyörű vitéz nem lép az udvarra.

Kalamóna erre egyszeriben kereket oldott.

Az öreg Pusztá odafutott elalélt fiához, karjába emelte, bevitte a sátorba, s lefektette.

Hamarosan csapódott az ajtó függönye, s a fehér posztóruhába öltözött idegen vitéz átlépte a küszöböt.

Szőghaja homlokát verte. Sűrű, kék varrás tarkállott posztóruháján. Süvegében viharmadár tolla lapult. Gyémánttal kivert övén görbe kard lógott, s egy aranykürt csillogott, melyre szarvas volt ötvözve. Tekintete sasmadaré, s ahogy lépett, aranyos bocskor nyiszogott a lábán. Délibáb rápillantott, s menten elszorult a szíve, majd hevesen dobogni kezdett; hirtelen forróság öntötte el, aztán meg mintha süvöltő jégzivataros szél csapott volna az arcába. A másik percben azonban már fel is engedett. Első pillantásra azt hitte, hogy a folyóparti idegen legény áll előtte. De hiszen jól ismerte szelíd tekintetét, piros fonállal hímzett fehérposztó ruháját, prémes süvegét! Ez biz egészen más legény volt.

Hogy szavamat ne felejtsem, az a szép idegen legény, aki Délibábot háromszor felkereste, és három ízben enni, inni kért tőle, nem más volt, mint Arany Atyácska fia, maga a Napkirály. Aranyszőrű paripáján naponta járja fenn a réges-régi nagy utat; lepillantott egyszer a patakpartra, s észrevette a tündöklő szépségű Délibábot. Menten belészeretett, s addig nem is nyugodott, amíg nem találkozhattak. Amikor a patakparton a szemébe pillanthatott, még jobban megszerette a lányt, s elhatározta, hogy feleségül kéri az

öreg Pusztától. Ő volt hát az a deli ifjú, aki táltos paripáján délutánonként lerepült a patakpartra. Jó lovát a fűzfabokrok mögött elrejtette, ő maga gyalogosan sietett kedvese elébe. Nagy boldogan számolgatta a napokat, hogy mikor is keresse meg násznagyaival a lányka kezét.

Igen ám! Csakhogy testvére, Szélkirály, aki nap mint nap a Nagyerdőbe jár vadászni, kifürkészte titkát. Észrevette, hogy ezüstszőrű paripáján a fűzesbe szállott alá. Maga is felnyergelte rézszőrű táltosát, s harmadik nap, mikor Napkirály lent járt, elbújt a fűzesben. No, alighogy megpillantotta Délibábot, maga is megszerette, s elhatározta, hogy ha törik, ha szakad, ő veszi feleségül. Ezért igyekezett hát olyan lóhalálában, hogy megelőzze Napkirályt. S ha az öreg Pusztá egyszer neki ígéri a lányt, öccse bottal ütheti a nyomukat.

Az öreg Pusztá a vendéget leültette a főhelyre, megkínálta sajttal, kenyérrrel, maga pedig az alacsony lábú kerek asztal mellé kuporodott.

Szélkirály már éppen belekezdett mondókájába, amikor lassan magához tért Szépmező Szárnya. Ahogy megpillantotta Szélkirályt, odasúgta édesapjának:

- Ez a szép vitéz bizonyára hős, édesapám.
- Én is úgy nézem! - súgta az apja.
- Szeretnék tőle kérdezni valamit.
- Várj sorodra, fiam, előbb hadd mondja el, mit akar.

Végre Szélkirály megszólalt:

- Hallottam, hogy szép lányod van, öreg. Eljöttem hát, hogy a szemébe nézzek. Ha megtetszik, megkérem a kezét, s ha hajlandóságot érez ő is, elveszem feleségül. Ne félj semmitől, mert

én igen gazdag ember vagyok, nálam tejben-vajban fürödhet a lányod.

Az öreg Puszta megvakarta üstökét, felállt illendően, a vendég elé lépett:

- Jól értettem, amit mondtál? Házasodni akarsz?

- Jól értetted. Azt akarok. Meg is mondom tüstént, hogy melyik lányodat kérem. Azt a nádszálderekút! - mutatott a csöndben kucorgó Délibábra.

Ekkor az öreg kieszelt valamit, és halkabbra fogta a szót.

- Neked is adnám én a lányom. De nem tehetem.

- Miért nem? - húzta fel szemöldökét Szélkirály.

- Mert már odaígértem!

- Kinek?

- Kalamónának!

- A sárkánynak?

- Annak bizony.

- S nem sajnálod?

- Már hogyan sajnálnám!

- Hát akkor miért adod neki?

- Mert gyöngébbek vagyunk nála.

- Mondok egyet, kettő lesz belőle - villant meg Szélkirály szeme. -
Úgysem ér az élet semmit, ha nem másokért verekszünk! Csak hősnek érdemes élni a világon! Ezt jól jegyezzétek meg! Itt az én jó

testvérem! - s rácsapott balján csüngő görbe kardjára. - Itt az én jó fivérem! - s rácsapott jobbán csüngő tegzére s íjára. - Ezek majd megsegítenek engem! Megyek, s legyőzöm Kalamónát. S ha megölöm, ideadod a lányodat?

- Oda én. Már hogyan adnám! Ilyen nagy hősnek ne adnám?

- Már indulok is - ugrott fel erre Szélkirály. - Szerencsét próbálok. De te meg álljad ám a szavad!

- Itt a kezem, nem disznóláb! Csapj bele, öcsém! Ha megölted Kalamónát, tiéd a lányom!

Azzal kezet szorítottak.

Szépmező Szárnyának sajgott minden porcikája, csak hallgatott, a szép vitéz fegyverein nyugtatta bágyadt szemeit, de végül minden erejét összeszedte, és megszólalt:

- Jó vitéz, kérdeznék valamit, ha zokon nem vennéd. Mit gondolsz, én is lehetek még hős valaha? Látod, én megverekedtem Kalamónával, elébe állottam az ebadta sárkánynak, s most itt fekszem tehetetlenül. Hiába volt hát a nagy igyekezet?

Szélkirály rápillantott a fiúra, s így szólt:

- Szépmező Szárnya, tudom, táltos lélek lakik benned, hősnek való vagy, arra születél, hogy másokért verekedj! Elárulok hát neked egy titkot. Tudd meg: a hős szárnyakat kovácsol magának, úgy segít magán! Ha elszalad előle a sárkány, utána repül, még ha a világ legelrejtettebb szegletébe bújjik is előle. Ne feledd, amit mondtam!

- De hát honnan kerítsek szárnyakat magamnak?

- Ezt már én se tudom, édes öcsém. Én csak annyit tudok, hogy szárnyak nélkül nem hős a hős.

Szélkirály ekkor megbiccentette fejét, s már indulni akart, de az öreg Puszta még megállította.

- Várj csak egy cseppet. Hát azt honnan tudjuk meg, hogy valóban elpusztítottad a sárkányt?

- Ha megölöm Kalamónát, lemetszem s elhozom a lova farkát, mert abban van az ereje. Ti még nem is láttatok itt a pusztán lovat! Lóháton valósággal repül az ember!

- Akkor eridj, járj szerencsével!

Szélkirály mögött összecsapódott a sátortakaró. Szépmező Szárnya, bár csontjai sajogtak, még egyszer végiggondolta, amit a Szélkirálytól hallott. Bizony igaz, amit mondott: nem ér az élet semmit, ha nem másokért verekszünk. Itt van ez a kis aranyszőrű bárány is, mi történhetett vele azóta? Bizony igaz, hogy csak hősnek érdemes élni a világon! Nem érdemes tovább nyomorultul kínlódní, és hagyni, hogy azt tegyen velünk Kalamóna, amit akar! Ekkor fülébe csengett Szélkirály egy másik mondása: „Tudd meg, szárnyak nélkül nem hős a hős.” - De hol kerítsek én szárnyakat magamnak? - töprengett Szépmező Szárnya. - Legalább lovam volna, mint Kalamónának, már az is sokat segítene! Ha addig élek is, szert teszek legalább lóra! Csak azért is, még ha a föld alól kerítem is elő!

Az öreg Pusztá kitalálta fia gondolatát, mert így szólott hozzá:

- Ne törődj te most semmivel, meg kell gyógyulnod!

V.

NEVET A LEÁNYKA

Szélkirály egyenesen a parti füzesnek tartott. Ott rejtette el rézszőrű paripáját. Hevesen dobogott a szíve, mert amióta szemtői szembe látta Délibábot, s evett az ízletes sajtból, melyet ő készített, még jobban megszerette. Törte hát a fejét, merre is keresse Kalamónát, hogy beválthassa az öreg Pusztának tett ígéretét. Lekuporodott a puha pázsitra, s addig-addig törte a fejét, hogy kezdje, mint kezdje, míg el nem nyomta az álom.

Olyan álmoság fogta el, hogy csak másnap ébredt fel. No, ahogy kinyitotta a szemét, s meglátta fenn a réges-régi nagy úton ezüstszőrű paripáján Napkirályt, menten eszébe jutott Délibáb. Ha csak Délibáb jutott volna eszébe, az még hagy-ján, de eszébe jutott Kalamóna is. Hiszen átaludt egy egész napot, s még sehol se tart, akárcsak tegnap délután! Azt se tudja, hol, merre keresse?! Ha még egy napot így elveszteget, megelőzi Napkirály, s akkor ütheti görbe bottal a nyomukat. -Mit csináljak? Mit csináljak? - jártatta körül a füzes bokrain szemeit. Ahogy így fürkészet, nézelődik, megakad a szeme paripáján. Annak sem a szép aranyos nyergén, hanem a loboncos farkán, s ekkor boldogan felkiált:

- Levágom rézszőrű paripám farkát, s azt mondom: Kalamóna lováé. Egyszer aztán majd úgyis nyomába lépek én a sárkánynak! Megtáncoltatom még Kalamónát!

Úgy is tett, ahogy mondotta. Levágta rézszőrű paripája farkát, s szaladt vele Pusztához.

- No, mire végezted? - kérdezte az öreg.

- Apókám, a vitéz nem dicsekszik! De lásd, amit megígértem, elhoztam. S azzal a kerek asztalra dobta az összecsomózott lófarkat.

- Hú, fíkom teremtette! - tapogatta meg az öreg a lószőrt. - Te csuda nagy vitéz lehetsz. Olyan nagy hős, mint akiről a minap beszéltél. No, akkor áldomást iszunk!

Azzal elővette az áldomás poharat. Színültig megtöltötte édes mézsörrel, előbb felmutatta, aztán ivott belőle, s odanyújtotta a vendégnek. Erre Szélkirály is jót húzott az ízletes italból.

Mikor újra az asztalhoz koccant a pohár, így szólt az öreg Pusztá:

- Hát, ha azóta mást nem gondoltál, legyen tiéd Délibáb!

Szélkirály biccentett busa fejével, intett, hogy így akarja. Az öreg behívatta lányát, s így szólt hozzá:

- Ez a derék vitéz megkérte a kezedet, s én odaígértelek. Édes lányom, elvállalod-e hites uradnak?

Délibáb egyszeribe pirosabb lett a piruló pipacsvirágnál. Lesütötte csillagszemét, majd kisvártatva megszólalt:

- Nem tehetem.

- Már mért nem teheted? - nyitotta kerekre szemét az apja.

- Mert más valakit jegyeztem fel a szívemben.

- Nem mondanád meg, hogy kit?

- A nevét még én magam sem tudom.

- Hát akkor ki legyen?

Délibáb ekkor töredelmesen mindent bevallott. Elmondta apróra, hogy találkozott a patakparton a kedves idegennel. Felemlítette, hogy az idegen háromszor kért enni meg inni, s azt is, hogy nála hagyta keszkenőjét. Aztán előhúzta kebeléből az arannyal hímzett gyönyörűséges kendőt, és sírva fakadt.

- Én bizony... má... másé nem... nem leszek - szipogta -, csak azé., azé a legényé, aki. akitől ezt kap... kaptam.

- Ha ugyan eljön érted - tódította rá az öreg Pusztá. - Elfeledett az már téged azóta százszor is! S hátha nem is akar feleségül?!

No, erre aztán olyan keservesen sírva fakadt Délibáb, hogy nagy, kövér könnycseppjei záporként hullottak a sátor földjét takaró medvebőrre.

Ezalatt Napkirály ezüstszőrű paripáján a fűzeshez érkezett. Nagy csodálkozására ott találta testvére, Szélkirály rézszőrű paripáját.

Rosszat sejtett.

Gyorsan lekantározta hát a magáét, s odakötötte a rézszőrű mellé, azzal uccu, kapta magát, s meg sem is állt a sátorig.

A küszöbön bátyjába ütközött.

- Hát te, bátyám, hogy kerülsz ide? - kérdezte Napkirály vidám ábrázattal.

Észrevette azonban a másik komoly ábrázatát, hát nem tréfált tovább.

- Várj rám künn, jövök magam is - mondotta, azzal az öreg Pusztához fordult.

- Jó bátyám, minapában erre jártam, s amott a patakparton találtam egy kendőt, bizonyára a lányod veszítette el, én elhoztam, s szeretném neki átadni.

No, alighogy meghallotta az ismerős hangot Délibáb, menten felvetette szép fejét, kötőjével letörölte arcáról a könnyeket. Mosolygott szép piros arca, nevetett eperpiros ajaka.

Napkirály elébe tartotta a keszkenőt.

- Szép húgom, ismered ezt a kendőt?

- Ismerem! - lépett közelebb a kis Délibáb.

- Visszahoztam neked! - folytatta a Napkirály.

- Hát visszaadod? - görbült újból sírásra a pici lány szája.

- Hát nem kell?

- Nem! - felelte Délibáb szép csillagszeme.

- Akkor nem adom vissza, hanem kérdenék én tőled valamit utoljára.
Kérdhetem-e?

- Csak kérdezz!

- A kendőd akkor a patak vizétől volt harmatos?

- Nem! - felelte alig hallhatóan Délibáb, a szíve elszorult, s ijedten kebelébe rejtette Napkirály keszkenőjét,

- Látod, tudtam én ezt! - s haragos arccal a mostoha felé fordult, de az öreg Pusztához szólott:

- Derék ember vagy, jól megfe-lelgettel a sárkánynak!

- Hát ezt meg honnan tudja? - vetett csodálkozó szemeket rá az öreg.

- Még szeretnék valamit mondani.

- Ki vele, szaporán!

- Ami igaz, igaz, ezt a kendőt én nemcsak úgy találtam!

Az öreg megrázta galambősz üstökét, s így szólt:

- Azt én mindjárt gondoltam! Csakhogy most már baj ne legyen belőle. Ti egymás közt intézzétek el, ahogy tudjátok. Ha nem tévedek, testvérek vagytok. Bátyáddal már tegnap is találkoztam, de nem tudom még most sem, hogy kit is tisztelhetek bennetek?

Napkirály ekkor elkomorodott, s csak annyit szólt:

- Valamire megtanítalak most. A neved sose áruld el! Az hétpecsétes titok! Ha nem tudják a neved, nem nyerhetnek hatalmat feletted. De ha az enyémet tudni akarod, eredj ki jókor reggel a pusztába, s ha Napkirály bíborpalástjában fellovagol az égboltozatra, kérdezd meg tőle, majd ő megmondja.

Azzal intett Délibábnak.

- Búcsúzom tőled, szép húgom, van még egy kis elintéznivalóm, de hamarosan hallani fogsz rólam!

Ekkor Szépmező Szárnyához fordult, aki még mindig aléltan feküdt a sátor zugában.

- Tudok mindent rólad is! Te védelmezted eddig Délibábot. Megverekedtél a sárkánnyal, és szeretnél szárnyas paripát. Tudd meg, máris igazi hős vagy, hiszen a gyengét védted, s az igazságért verekedtél. Megérdemled, hogy megjutalmazalak. Hét nap múlva begyógyulnak sebeid. Akkor keress fel, s megajándékozlak egy táltos paripával. Máskor azonban légy óvatosabb!

Napkirály és Szélkirály paripára kaptak s elvágattak.

Szépmező Szárnya hajnalig töprengett, hogy ki is lehetett a derék idegen, aki anélkül, hogy valamit is kérdezett volna, mindent tudott róluk, s olyan bölcs és okos volt. Azt se tudja, hol, merre keresse. Nem tudta megfejteni a titkot, pedig ha kicsit hallgatózik a pusztába,

hallhatta volna Napkirály énekét, s abból mindent megérthetett volna.

NAPKIRÁLY ÉNEKE

Én mondom énekem - aki a világra ügyelek, Szakadatlan járom az ösvényt, a réges-régi nagy utat. A puszták felett robogok, s átvágok a hatalmas Rif hegyeken, Sátrakba pillantanak szemeim, és mindent tudok, Sötét erdőkbe lesek, és mindent tudok, Homlokotokról olvasni tudok,

Én bocsátom alá a fényességet, én adom a meleget, Elűzöm a sötétet, és világosságot hozok, Kergetem a hamisságot, az igazságért vagyok, Én, aki a világra ügyelek.

VI.

NAPKIRÁLY ÉS SZÉLKIRÁLY VETÉLKEDÉSE

Jó ideig szótlanul ügettek fel északnak. Mikor a pusztá szélihez értek, Napkirály leszállott ezüstszőrű paripájáról.

Ahogy kilépett a kengyelből, megremegett a föld. A dús lombú szálerdők mentén zúgtak, susogtak a folyók; a patakok szivárványszínben mosolyogtak. Napkirály a paripája elé lépett, megveregette a remegő párát, s megsimogatta gyöngy verejtékes nyakát, megölelte homlokán a csillagos hókat. Majd így szólt Szélkirályhoz:

- Jó bátyám, tudok mindent, tudom, hogy te is megszeretted Délibábot, vívjunk meg érte, s amelyikünk győz, legyen azé. Íjjal, karikással, görbe karddal, vagy a kardnál is élesebb fegyverrel verekedjünk?

Szélkirály is kilépett a nyeregből, megszorította a bocskora szíját, majd ráfelelte.

- Nem bánom, verekedjünk. Én a kardnál is élesebb fegyvert választom!

- Te választottad, meg ne bánd! - mondotta Napkirály. - Én magam is a kardnál élesebb fegyvert választom. Hétszer mérjük össze fegyverünk, s ha azzal el nem dől, ki győzött, a nyolcadik összecsapás döntse el, hogy melyikőnk érdemli meg Délibábot.

- Itt a kezem, öcsém - felelte Szélkirály. - Mérjük össze hétszer a fegyvert, s döntsön a nyolcadik összecsapás. Kezdhetjük is a csatát!

Ekkor Napkirály felkapott a nyeregbe. Megugratta táltos paripáját, megeresztette a kantárszárát. Előrelovagolt. A paripa jól ismerte az utat hazafelé, csak felpillantott, megnézte a kis Göncöl legfényesebb csillagát, s abba az irányba vágatott tovább. Az alatt a csillag alatt állott az Óperenciás-tengeren túl a Tetejetlen Fa, arrafelé vette hát az útját.

Szélkirály hamarosan utolérte öccsét. Amikor a két paripa fej fej mellett ügetett, Napkirály arccal öccse felé fordult, s így szólt:

- Haj, régen volt, de régen volt. Arany Atyácska ott ült napfényes asztalánál, szépséges hét hajfonata aláomlott széles vállára. Mi ott játszadoztunk körülötte. Kiszaladtunk a selyemfűrétre. Kaszásaink vágták ott a füvet, gyűjtötték, szárították az illatos, száraz szénát. Emlékszel, segítettünk mi is. Aztán a selyemfűrétről a virágerdőbe mentünk, ahol aranyméhek döngicséltek a szép szirmú virágokon. A virágerdő közepén sorra jártuk az aranyméhek kaptárjait, majd Hajnal Anyácska palotájához szaladtunk. Hétszínű szivárvány volt annak a palotának a bolthajtása, s annyi ablak rajta, ahány nap egy esztendőben. Hajnal Anyácska akkorára már balzsamos harmatban megfürdött, rózsalevéllal megtörülközött, aranyhaját szépen megfésülte, magára kavartotta bíborköntösét, s úgy indultunk együtt Arany Atyácskát köszönteni. De jó is lenne, ha hallanánk még, ahogy sötét szobában

szitát kötögetnek. No, találd ki, mi az?

Szélkirály elnevette magát.

- No, ezt aztán igazán nem nehéz kitalálni. Sötét szobában szitát kötögetnek, mi az? Arany Atyácska méhei a kaptárban lépet készítenek.

- Ezt kitaláltad, de várj csak, akkor kérdezek nehezebbet. Az aranyerdőben kóboroltunk egyszer, de rég volt! Még apró gyerek voltál, aranyszőrű bárányon lovagoltál, a nyílvetést tanultad, s menyétre, rókára vadásztál. Atyánk megtiltotta, hogy a szérűskerten túl csatangoljunk. Mi aranyszőrű bárányainkkal mégis elkóboroltunk. Estére künn háltunk az erdőn. Másnap aztán volt nemulass, emlékszel? A kenderszáritóba csukott másnap Atyánk, s három nap, három éjjel étlen-szomjan ott rostokoltunk. Jó lett volna akkor, ha kerek tóba nyárfalevél hull. No, hadd lám, tudod-e, mi az?

Szélkirály csak elnevette magát, busa fejét hátraszegte, s így szólt:

- Erre aztán könnyen megfelelek! Kerek tóba nyárfalevél hull, annyi mint: a levesbe csigatésztát dobnak. Az biz jó lett volna akkor. De kérdezz csak nehezebbet!

- Várj csak! - folytatta Napkirály. - Egy szép napon Tűzkovács Királlyal s kis-húgunkkal az ezüstpatak partjára futottunk. Ott pihent egy könnyű nyírfa csónak, s abba beleültünk. Már elhagytuk a selyemfürétet, a virágerdőt, már-már éppen a torkolat előtt álltunk, amikor szélesebesen futott utánunk Hajnal Anyácska. Szép selyemhaja kibomlott, úgy lobogott utána. Menten hazaparancsolt minket, s aznap babon térdepeltünk. Emlékszel-e, pajtás? Két kocsirúd közt hófehér kanca. No, mi az?

Szélkirály leemelte prémes szélű barna süvegét. Megsimogatta rajta a viharma-dártollat, s így szólt:

- Azt hittem, furfangosabbat kérdezel. Két kocsirúd közt hófehér kanca? Az az ezüstpatak Arany Atyácska szérűskertje alatt! Két partja a két kocsirúd.

Sorra maradoztak el megettük a füves puszták, a gólyahír borította rétek, a vizes tocsogók, ligetek, bokrok. Végre Napkirály újra megszólalt.

- Reggel, mikor már kint döngicséltek a méhek a virágos erdőn, Hajnal Anyácska asztala köré ültünk. Sorra megfésült bennünket, s hajunkat rendre befonta. Csak a te szöghajad nem lehetett befonni. Ezért aztán, ha szél fújt, kócosan lobogott, a homlokod verte. Leghosszabb fonata kishúgunknak volt, éppen a cipellője sarkát verte. Te irigyelted szép varkocsát, hát ahogy egy délután elszunynyadt, lopva lenyisszantottad. Volt aztán nemulass! Háztetőn ezüst hótalp korcsolyázik. No, mi az?

Szélkirály bajsza alatt mosoly suhant át. Homlokába csüngő szöghaját hátrasimította, s így szólt:

- Ennél fogósabbat is kérdezhetsz, öcsém! Háztetőn ezüst hótalp korcsolyázik. Mi az? Hajnal Anyácska ezüsthíművel fésüli hajunkat.

- Hajnal Anyácskának van egy aranyos rokkája és szövőszéke, azon álló nap font, szőtt, a posztót összeaggatta-baggatta, az én ruhámat piros fonallal, a tiédet kézzel kihímezte. Paripákat, szárnyas állatokat hímezett rá. Szép tornyos süveget is formált. Térdig érő ujjast is. Süvegünk barna volt, mert azt aranyszőrű juhok gyapjából fonogatta, varrogatta. Arany Atyácskától kaptunk széles bőrvet, aranykarikákkal. Az fogta össze a köntöst, karikáiba akasztottuk az íjat, görbe kardunkat meg a tegeztartót. Ezt mind tudod. De azt tudod-e: fejedelmi süveg varrás nélkül, mi az?

Szélkirály erre csak legyintett. Megsimogatta a szép fehér posztóköntöst, melyet paripa s szárnyas állat rajza díszített, s így szólt:

- Már azt hittem, alulmaradok, de nicsak! Fejedelmi süveg varrás nélkül annyi mint: tyúktojás, melyet Hajnal Anyácska tyúkjai tojtak.

A nagy erdőn túl ekkor már az Üveghegyekhez érkeztek. Egyre csak északnak tartottak. Arra jártak, amerre már a madár se jár. Napkirály

megszólalt:

- Arany Atyácska ha magával vitt a leshelyekre, lóra kaptunk, s versenyt futottunk. Előbb az ezüstpataokban felszedtük a varsákat. Ha aranyhal botlott beléjük, azt mondta Atyánk: - Kis bolond, maga akarta, hogy bográcsba kerüljön, elvisz-szük hát haza! - Az aranyerdőn kosarunkba gombát gyűjtöttünk, a kaptáraknál rézüstbe mézet pergettünk. Aztán szaladtunk vissza a leshelyekre. Ha szép bundájú menyétke vergődött a hurokban, így szólt Atyácska: - Ez a kis bolond azt akarja, hogy prém legyen köntösünk ujján, hogy ő borítsa süvegetek hajtókáját. Elvisszük hát haza. - Kiszedtük a menyétet, hermelint, rókát a hurkokból, s szépen hazalovagoltunk. De hiszen ezt te is tudod, hanem azt tudod-e, hogy: négy veri a nótát, s ezer táncol reá. Mi az?

Szélkirály megveregette a rézszőrű paripája nyakát.

- Már látom, én leszek a győztes! Négy veri a nótát, s ezer táncol reá, annyi mint: paripa, négy lába veri a nótát, s farka seprűje járja a táncot.

Ekkor már az Üveghegyeket is maguk mögött hagyták, s felkéklett előttük az Óperenciás-tenger. Így folytatta Napkirály:

- Atyácska megtiltotta, hogy az aranypataokban halat fogdossunk. Titokban vágunk egy hajlós nyárfavesszőt, végére lószőrből hurkot kötöttünk, s egy délben kiszöktünk a kelepelő vízimalomhoz. Hát az aranycsukák ott szunyókáltak a sás töviben. Uccu, a bot végére kötött hurkot a csuka orra elé tartottuk, s amikor az gyanútlanul beleúszott, egyszerre kirántottuk. Éppen a harmadik aranycsukát fogtuk ki, s vittük a parti pocsolyába, amikor Atyácska felemelte mutatóujját, s utánunk szalasztotta csőszét. - No, lurkók, lesz nemulass! - kiáltott ránk a csősz már messziről. Persze mi se voltunk restek, uccu neki, vedd el magad, úgy elszaladtunk, hogy még ma is bujkálnánk, ha estére Atyácska elő nem kerít az erdő széléből. De ezt te is tudod, hanem azt tudod-e? Maga nem lát, de emberre mutat, maga süket, de számon kérni tudhat.

Szélkirály megfeszítette lábát a kengyelben, domború mellét kidüllesztette, vastag nyakát megszegte, és így szólt:

- Ez már a hetedik kérdés volt, de erre is megfelelek. Maga nem lát, de emberre mutat, maga süket, de számon kérni tudhat. Mi az? Hát Atyácska mutatóujja, melyet mindig feltartott, ha rossz fát tettünk a tűzre. Most aztán halljam a nyolcadikat!

E pillanatban érték el az Óperenciás-tengert. Bársonyos pázsit fedte a partját, s a pázsit kellős közepén hét szál fehér kérgű nyírfa álldogált. Napkirály a hét nyírfa tövében megállította paripáját, s tekintetét a tengerre vetette. Már közeledett az este, szürkült az ég alja. Így szólt Napkirály:

- Mikor ilyen csendes szárnyzuhogással közelgett az este, megvacsoráltunk, s utána Atyácska tanítgatott bennünket. Mesélt, míg csak el nem aludtunk. Persze, te ilyenkor kedves csikóidhoz szöktél; Atyácska minden mese után megkérdezte: - Hé, lurkók, csont? - mikor a mesét kezdte, még fürgén ráfeleltünk, hogy „csont”, de aztán hamarosan szemünkre szállott az álompillangó. Mikor már senki sem felelt, Atyácska is elaludt. De hisz ezt te is tudod jól. Hallgasd meg inkább a nyolcadik kérdést. Eddig bizony mindenre megfeleltél, lássuk, ezt kitalálod-e? Vaskötélen húzzák, fölül eresztik, kötél végén ezüstkalitka, de nem madár ül benne, vizet nem ér, földet nem ér, s mégis vizet ér, mégis földet ér. Mi az?

Szélkirály csak ámult-bámult, egyvégtiben hallgatott, egy szó nem sok, de any-nyi sem hagyta el ajkát. Leugrott lováról, s olyan fehér lett az arca, mint a frissen fejt tej a rocskában. Aztán bíborlott, mint a hámozott paradicsom. Olyat toppantott aranyos bocskorával, hogy a föld beleremegett.

- Ezt én ki nem találom! Törhetem rajta akár hét nap, hét éjszaka a fejemet. No de várom feleleted. Igazán kíváncsivá tettél.

Napkirály erre olyat nevetett, hogy arcából elővillant gyöngyfehér fogsora. A hét nyírfa s a tenger vele kacagott. Megfenyegette ujjával bátyját, majd így szólt:

- Elmesélem - lépett ki maga is a nyeregből. - De előbb ülünk le itt a pázsitra, a hét nyírfa alá, mert nem lesz rövid, amit elmondok, s nem is fejezem be csak úgy kurtán, kereken.

Mindketten leterítették a pázsitra a nyereg alól a csótárt, ráültek, s Napkirály a hét nyírfa alatt mesélni kezdett.

VII.

A FÖLD TEREMTÉSÉNEK MONDÁJA

Hol volt, hol nem volt. Régen volt. A Tetejetlen Fa legtetején volt egy pázsitos domb. A domb tetején állott Arany Atyácska palotája. Ragyogott a pázsit, a közeli aranyerdő. Atyácska kint ült a palota hétpántos kapujában, napfényes asztalánál.

Roppant jobbjá támlásszéke karján nyugodott. Hét hajfonata: mint tengeri füzér aláfolyt; lépesméz-fényű arca nevetett, s nevettek nagy tavirózsa-szemei.

Jókedvű volt, mint soha máskor. Jókor délután befejezte a napi sétáját. Lelt mézet száz tele kaptárral, a leshelyeken száz evet vergődött a hurkokban, s a varsák mind teli voltak kövér potykákkal meg piros szárnyú keszegekkel.

Ekkor jókedvében hatalmasat kurjantott, valósággal zengett bele a palota.

- Hé, lurkók, hozzátok csak elő a vaskötelet meg az ezüsbölcsőt. Ma jókedvem van, s a bölcsőt a tengernek lebocsátom.

Erre mi királyfiak s királylányok mind köré sereglettünk. Szerettünk volna egy szálig alárepülni az ezüsbölcsőben, egy kicsit hintázni.

Arany Atyácska azonban nevetve szorította hátra a tülekedő gyereksereget.

- Várjatok csak, lurkók, lássam előbb, ki érdemli meg az ezüsbölcsőt. Ide, élém, gyereksereg! Ó, te kis huncut Hold Királylány, túske megtépte szép hímzett kötényed. Te csak állj hátra! No, busa Szélkirály, de nagyon igyekszel! Látom, vérzik a bal füled. Rókát fogtál megint, pedig megtiltottam. Ugorj csak odébb! Hát te kis Tűzkovács Király, kormos a kötőd. Megint a kovácsoknál kujtorogtál. Ereszd csak el a bölcsőt, ízibe. Napkirály, kis táltosom, te voltál ma a

legszorgalmasabb, megfoldsztál három lyukas varsát, s megtanultad a varázsmundókákat, s ez a mostoha kis Levegő Tündérke három gombolyag hálókötő fonalat font az aranyrokkán. Adjátok ide a vaskötelet, a bölcsőt le is eresztem ízibe.

Beültem Levegő Tündérkével, s az ezüstbölcső leereszkedett. A kék vizű Ópe-renciás-tenger felett függött.

Ekkor Atyácska erős torkú alszelet támasztott, hát a bölcsőt a szél jobbra taszította, aztán erős torkú felszél támadt, hát a bölcsőt a szél balra ugrasztotta, így hintáztunk hét nap, hét éjszaka. Ez volt aztán a hintajáték!

Megtetszett a hinta-palinta s a lenti világ. Hetedik este felkiáltottunk Atyácská-nak:

- Hadd maradjunk lenn! Bocsáss alá egy tutajt a tengerre, hogy legyen hol megállnunk.

Atyácska menten lebocsátott egy tutajt. Alszelet támasztott, s a tutajt jobbra repítette, felszelet támasztott, s a tutajt balra terelgette.

Hét újabb nap s hét éjszaka telt el, hetedik nap reggel, ahogy Levegő Tündérke felébredt, így szólt hozzám:

- Azt álmodtam, hogy Atyácskánk egy kisfiút küld nekünk, hogy ne legyünk magunkban.

Hát a hetedik nap reggel Levegő Tündérke elém tartott egy hüvelykpiciny embert, el is neveztük Hüvelykpicinynek.

Lett aztán öröm, boldogság, kacagás, vigalom!

Eltelt újabb hét nap, hét éjszaka, hát Hüvelykpiciny futna, szaladna, partra iramodna, hogy aranypontyot, piros szárnyú keszeget fogjon. De hiába fut-szalad, nincs varsája, amivel a halat megfoghatná. Menne az erdőbe, hogy nyulat, rókát fogjon, de hát nincs sehol erdő, de még egy bokrocska sincs a közelben. Ekkor így szólott hozzám.

- Jó Napkirály, ha felszél fúj, tutajunk jobbra szalad, ha alszél fúj, balra kanyarodunk. Életünk végéig így futkossunk jobbra, balra? Mit kéne tennünk, hogy ennek a bolond szaladgálásnak véget vessünk?

Így válaszoltam:

- Látod, mi már lassan görbe botra jutunk, s még tanácsot adni se tudunk. Hogy mit kéne tenni, kis emberfia, azt biz mi nem tudjuk megmondani, hanem eredj fel Arany Atyácskához, majd ő szép szóval kiokosít téged.

Hüvelykpiciny ekkor kapta magát, és nyomban felmászott a tutaj végibe hajló ezüsthágcsón, nagy bátran Atyácska asztala elé lépett, s háromszor illemtudóan meghajolt.

Arany Atyácska ekkor hajfonattal ékesített homlokát felé fordította, fehér gyöngysorral ékesített száját felnyitotta, s így szólt:

- Alsó Föld emberkéje, gyenge kezű kisfiam, talán csak nem étel, ital szűkiben vagytok lenn? Mért szaladtál fel ilyen lóhalálában?

Hüvelykpiciny újra meghajolt, s így szólt:

- Nem éhezünk mi odalenn, s nem is szomjúhozunk. Tanácsért jöttem hozzád, Atyácska. Lásd, rozoga egy tutaj ez a lenti, ha felszél fúj, jobbra repül, ha alszél fúj, balra lökődik. Szeretnénk valahogy megtámasztani, de nem tudjuk a módját.

Arany Atyácska lehajtotta szép fejét, s míg mellette főtt a hal a bográcsban, elgondolkodott. Aztán így szólt:

- Kicsi fiam, egy bűvárkacsa bőrét adom oda neked, azt ha magadra húzod, s a kék tenger vizébe alámerülsz, pázsitos szép földemet a tenger fenekéről felbuktathatod.

Hüvelykpiciny a kacsabőrrel nyomban leereszkedett a tutajra. Ott lenn belebújt, s alábukott az elérhetetlen fenekű tenger vizébe. Úszott hét nap, hét éjjel, de földre csak nem akadt. De már nem bírta

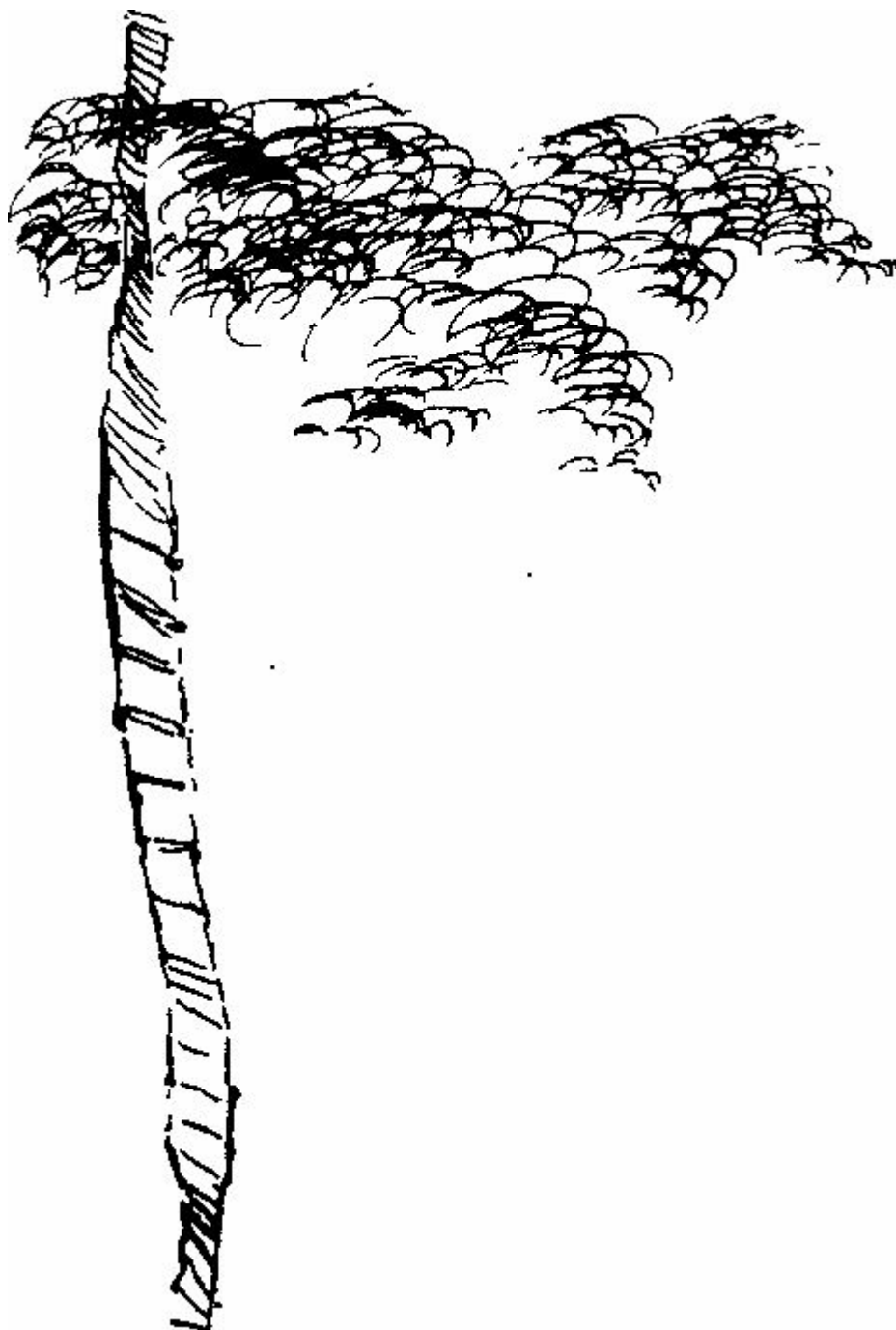
tovább a víz alatt, s lélegzetet venni feljött. Másodszorra már tovább bírta lenni, de még akkor sem akadt föld nyomára. Végre amikor harmadszor is lebukott, s legtovább volt a víz alatt, íme, megtalálta a keresett földet. Jó csomót felmarkolt s felgörgette. A víz színén a földdarabka dagadni kezdett, s íme, nagy föld lett belőle. Hüvelykpiciny másodszor is felgörgetett egy marékravalót. Addig kerekítette, addig formálta, amíg zúgó erdő nem lett belőle. Harmadjára is felgördített egy marékkal, abból meg rét támadt egy kerek tó két partján.

Hüvelykpiciny ekkor gyönyörködve tekintett a szép földdarabra, melyet a tenger fenekéről buktatott föl. Szép pázsitos föld volt, nagy rengeteg erdő vetett rá szép árnyéket. Egyetlenegy hibája volt csak. Úgy forgott, pörgött, akár az ördögmotolla. Nem állt az meg egy helyben még egy pillanatra se.

Hüvelykpiciny nyomban szaladt az ezüsthágcsóhoz, és meg sem állt Atyácska palotájáig. Ahogy odaért, menten elfújta panaszát:

- Arany Atyácska, én a földedet felhoztam a tenger mélyéből, de nem ér egy fabatkát se, csak kering, csak forog. Meg kéne valahogy állítani a bolond forgását.

Atyácska lehajtotta fejét, s kisvártatva így szólt:

- Nesze, kicsi fiam, ott van az a négy cethal, fogd, neked adom ezüstgombos övemet is - azzal már csatolta is le a derekáról. - Eredj vissza az Alsó Földre, állítsd a forgó földet a cethalak hátára, s kerítsd körül az övemmel. Meglátod majd, hogy attól fogva veszteg áll.

A kis emberke széleseben leászott az ezüsthágcsón, a négy cethalat a föld alá állította, hát az legott abbahagyta a pörgést, forgolódást. Az ezüstvel körülkerítette, hát nyomban égig érő magas hegy támadt körös-körül, ameddig csak az öv elért.

Hüvelykpiciny megcsodálta a szép magas hegyet. De hamarosan megint elszomorodott, újra szaladt az

ezüsthágcsóhoz, s meg sem is állt Atyácska asztaláig. Leborult előtte, háromszor meghajolt, s így szólt:

- Atyácskám, veszteg áll már a föld, szép hegy is támadott, de mégsem ér az egész egy fabatkát se! Mit ér a szép föld, ha nem laknak rajta?

Arany Atyácska erre így válaszolt:

- Hamarosan éles, csípős szelet támasztok, s ha a földre csillagos, vastag szemű hó hull, gyúrd abból emberi alakot. De előbb sárral összekeverd, s lábat, kezét is formáld neki, ahogy illik. Így alkossd meg népemet. Aztán gyúrd lábas állatokat, formáld szárnyas madarakat, dagassz körmös jószágokat, így alkossd meg állataimat, madaraimat.

Mire Hüvelykpiciny lejutott, vastag hótakaró fedte a földet, s ahogy Atyácska meghagyta, rendre megcselekedett mindent. Hát csodák csodája, a hóbabuk megelevenedtek. Belőlük támadt Arany Atyácska népe. A kétlábú emberek járni kezdtek a földön. A négy lábúak az erdőbe iramodtak, a szárnyasok felrepültek, s a körmös állatok egy szálra a bokrok alá bújtak.

Hüvelykpiciny gyönyörködve pillantott Arany Atyácska világára, de hamarosan elszomorodott. Legott szaladt az ezüsthágcsóhoz, s meg sem is állt Atyácska napfényes asztaláig.

- Arany Atyácska, benépesült lenn a föld, tán sokan is vagyunk, mégsem ér az egész egy fabatkát. Mit együnk, ha éhesek vagyunk, mit húzzunk magunkra, ha fájni fogunk? A négy lábúakra s a madarakra mivel vadászunk?

Atyácska hétfonatú szép kerek fejét lehajtotta, s míg főtt a hal a bográcsban, gondolkodott, majd szeméit felvetve így szólt:

- Nesze, kicsi fiam, fogd e néhány halat, a tavi halat a tóba ereszted, a patakbelit a patakba.

S mindjárt vadászni is megtanítlak! Eridj majd be az erdőbe, vágj le jó kemény, hajlós ágat. Hasítsd ketté, aztán illeszd egybe a két darabot. Fogj ki a patakából jókora kecsegét, főzd meg bográcsban, s

véle ragaszd össze az ágat, így formálj íjat magadnak. Vadra vadászhatsz vele. Formálj vashegyű nyílveesszőt, s szárnyasra lőhetsz vele. Ha hajlós vesszőből kosarat fonsz, s belehelyezed a patakba, a vízi hal magától megyen abba. Az erdei vadnak nyúzd le a bőrét, s abból bundát csinálhatsz, bekecset formálhatsz. Akkor nem fogtok fázni többet.

A kisfiú mindent úgy cselekedett, ahogy Atyácska meghagyta. Eltelt hét nap, hét éjszaka, elkészítette az íjat, szaladt az erdőre, lőtt egy kövér nyulat, a patakból kihalászott egy lapos keszeget, s az emberek, a puszta fiai olyan nagy lakomát csaptak, hogy hét nap, hét éjszaka folyt a dáridó. Ettek, ittak, jól mulattak. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

*

Napkirály befejezte a mesét. Közben egészen beesteledett. De azért ők jól láttak, mert Napkirály tarsolyán az aranyos napkorong úgy fénylett, olyan fényesség támadt, hogy a nappal sem ragyogóbb.

- Hát ez a nyolcadik kérdésre a válasz, bátyám - mondta -, ez a Föld teremtésének története, ezt bizony elfelejtetted! - s azzal felkapott a nyeregbe.

- Szégyellem, hogy elfelejtettem! - hajtotta le fejét Szélkirály. - Hogy is van? Vaskötélen húzzák, fölül eresztik, kötél végén ezüstkalitka, de nem madár ül benne, vizet nem ér, földet nem ér, s mégis vizet ér, mégis földet ér. Pedig látod, akkor kaptam Atyácskától aranyos kürtömet, s nekem parancsolta meg, hogy népe jószágaira s a vadakra, halakra vigyázzak. Legyőztél, öcsém. Legyen hát a tiéd Délibáb. Csak azt kérem, hogy menyegzőtökre hívj meg engem is.

- Meghívlak, már hogyan hívnálak! - válaszolta Napkirály, s azzal Arany Atyácskától tanult módon gyengén összekoccintották orrukat, szippantottak egymás lélegzetéből.

Szélkirály is nyeregbe szállt, s vidáman, mintha mi sem történt volna, repült a tenger felett, s dalolta énekét:

SZÉLKIRÁLY ÉNEKE

Én mondom énekem - aki a föld gazdája vagyok, A nagy pusztákban legelésznek gyönyörű méneseim, A nagy erdő vadja az enyém, a csudafejű szarvas, Hét nagy folyóban arany pikkelyes kárászaim úszkálnak, Hat nagy folyóban ezüstpikkelyes kecsgeim járkálnak, Én öntözöm a mezőt s a szomszédos fákat, Felhőket hajtok az én népem legelői fölé,

De ha megharagszom, pusztító vihart fújok, sárga fergeteget, hogy a föld arca belesápad,

Én bocsátom alá a fergeteget, aki a föld gazdája vagyok.

Napkirály táltosa is felkapott a levegőbe, átrepült az Óperenciás-tengeren, s ahogy felrúgtatott a Tetejetlen Fára, szem nem látta gyönyörűséges tartományokon vágatott keresztül. Átvágott a Kaszás zombékján, a Hármashalmon, Vadlegelőn, Szarvaslegelőn, a Lappantón, elhúzott a Bokorcsillag, a Fiastyúk, Egy-malom, Csürhekaparó s az Órjás Kútja mellett. Ekkor érkezett a Rézerdőhöz, bekukkantott a Fészerbe, melyben a Csillagszekér állott, s a Fejérvölgyön vágatott tovább.

A Rézerdőben dolgoztak Tűzkovács Király favágói, döntögették a derékvastagságú fákat, szekerre rakták, s vitték mind haza. Amint megpillantották Napkirályt, boldogan ráköszöntek.

Majd az Ezüsterdő mellett repült el a paripa. Ebben az erdőben ezüstmadarak szebbnél szebb nótákat daloltak, ennek a végiben volt a Hősök Mulató Mezeje, s ennek a végiben állt Szélkirály gyönyörű palotája.

Ezüsterdőből az Aranyerdőbe kerültek. Mögötte legelt Szélkirály ménese. Csengett az erdő az aranymadarak énekétől. A vágató Napkirály előtt az óriási fák sorban meghajtották büszke koronájukat.

Ennek az erdőnek a közepén állt Napkirály szérűskertje, s annak közepében egy selyemfűréten királyi sátorpalotája. A palota

északnak támasztotta hátát, délre nyitotta kapuját.

Udvarán sürgött-forgott a sok udvari nép, szép csillagok lóttak, futottak. Napkirály egy eperfához kötötte paripáját, és hármat tapsolt.

Egyszeribe köré sereglettek az udvarmesterek, madarászok, pohárnokok, szakácsok, kukták, udvari fullajtárok. Mikor mind együtt voltak, így szólt hozzájuk Napkirály:

- No, úgy vigyázzatok, hogy hét nap múlva tartjuk a lakodalmat. Ha nem tesztek mindent rendbe, hátulkötöm a sarkatokat!

VIII.

VISZIK A MENYASSZONYT

Hetedik nap este égtek a tüzek a bográcsok alatt, mert nem volt elég a benti tűzhely. Az eperfák alatt lombsátrat ütöttek fel. Sürgött-forgott a sok hivatalos személy. Napkirály a legjelesebb csillagok közül választotta ki násznagyát, vőfélyét meg a nyoszolyólányokat.

Esthajnalcsillag lett a násznagy, Hüvelykpiciny a vőfély, Sánta Kata meg az első nyoszolyólány. Nem volt azoknak nyugtuk, megállásuk, még éjszaka sem hajtották álomra a fejüket. Esthajnalcsillag gondjára volt bízva a vágótor. Vigyáznia kellett, hogy a mézárások elegendő göbölyt, birkát vágjanak a vacsorahúshoz. Sánta Kata a szakácsoknak nézett a körmére. Hét nap, hét éjszaka gyúrták a csigatésztát, levágtak száz kappant, száz pulykát meg fehér jércét is százat. Mikor ez megvolt, Kata szalasztotta a nyoszolyólányokat a selyemfűrétre, s annyi virágot hozatott velük, hogy amikor földíszítették vele az udvart, még a kerítés deszkája is csupa pipitér, szarkaláb meg búzavirág volt. Harmatos búzavirágból fonták a menyasszonyi koszorút.

Hüvelykpiciny álló nap vendégdívatni járt, nagy volt a család, meg aztán illendően meg is vendégelték, meg is itatták.

Mikor mindezzel elkészültek, Napkirály hármat tapsolt, maga elé szólította Hajnalcsillagot s Hüvelykpicinyt.

- Vegyétek át a jegyajándékot! - mondotta, azzal kimentek a szérűskertbe.

Napkirály megadta a módját. A selyemfűrétről három nagy juhalkát leválasztott, mind tavalyi ellés volt, göndör szarvú, aranyszőrű bárány. A csordából száz üszőt külön vert, a makkerdőből meg előprűgette a kondát, s kiválasztott vagy száz süldő malacot. Majd így szólt násznagyához:

- Aztán tisztességgel járjatok. Az öreg Pusztától illendőképpen kérjétek meg Délibáb kezét. Erre a nyájra meg vigyázzatok, nem sajnáltam, magamnak sem maradt szebb. El ne szetyepotyáljátok az útban.

Ekkor Hajnalcsillaghoz fordult:

- Násznagyom, fogd ezt a gyűrűt. A gyűrűt átadjátok, a lányt pedig aranyos hintóban hozzátok fel ide. Hívjátok meg az apját, testvéreit, hadd vigadjanak a lagziban, hadd emlegessék meg! De ha lehet, az anyját ne hozzátok. Míg odaértek, találjátok ki valamit, hogy jó okkal otthon maradjon.

A követek a nyájjal, szekerekkel, díszes kísérettel útnak eredtek. Mentek, men-degéltek, még éjszaka sem pihentek. A nyolcadik nap reggel elérték a nagy erdőt. Onnan már csak egynapi járóföld az öreg Pusztá hajléka.

A mostoha éppen künn ácsorgott a patakparton. Mikor meglátta, hogy jönnek, menten kitalálta, hogy mi a szándékuk. Mint hirtelen forgószelel, befarolt a sátorba. Délibáb szegény most is a rocskákat rendezgette, a nagyobbakat a nagyobb mellé, a kisebbeket a kisebbhez.

A mostoha elébe penderült, s rákiáltott:

- Jaj, lányom, bújj el, jön az ebadta Kalamóna.

Azzal se szó, se beszéd, betuszkolta a szuszékba a meglepett Délibábot, és rácsapta a láda födelét. Tengerbe Pillantót meg tüstént bekiáltotta a kertből. Cifra ruhába bújtatta, kicicomázta, megfésülte, s megparancsolta neki, hogy semmire ne válaszoljon, habár akármit kérdeznek is tőle. Legfeljebb csak mosolyogjon, tegyen úgy, mintha nagyon szégyellene magát.

Tengerbe Pillantónak nem nagyon tetszett a dolog, de hát félt nagyindulatú anyjától, nem mert ellentmondani.

Mikor Napkirály követei átlépték a küszöböt, a mostoha tett-vett a sátorban, mintha nagyon dolgoznék.

Hüvelykpiciny lépett be elsőnek. Illendően köszönt, vőfélybotját, melyre piros szalag, piros alma, egy kulacs, fonott kalács, aranydió s egy szürke veréb volt odakötve, a földhöz ütötte, s belekezdett a hívogató versbe:

Hogy miért is jöttünk, elmondom én bőven, Egy szép menyegző van, íme, készülöben, Erre a családot jó szívvel hívatja A vőlegény s az ő tisztességes atyja.

Ki majd jövő szerdán, ő kedves fiának És az ő szerelmes jegybéli párjának Aranykert udvarán tartja esküvőjét, Napkirály sátrában az ő menyegzőjét. Ennek a szép napnak megüljük a torát, Készít is az uram bőséges vacsorát.

Jelenjenek meg majd jövő szerdán, kedvvel, Szívesen is látják a többi sereggel.

Mikor a vőfély a mondókáját befejezte, Hajnalcsillag átadta az ajándékot, az üzenetet, s mivel semmiképp sem tudott kibúvót találni, hát meghívta a mostohát is az esküvőre.

Hüvelykpicinynek nem tetszett, hogy a lány tehetetlenül áll és vicsorog. Tréfás kedvű volt világéletében. Kieszelt hát valamit, hogy próbára tegye. Elhatározta, hogy elmondja a leányavatót, s ha

elneveti magát, akkor nem is méltó arra, hogy Napkirály felesége legyen! Így szólt hát a mostohához:

- Van-e kendnek szép leánya?
- Van bizony - felelte az asszony.
- Jó sütő-főző?
- Jó bizony.
- Nem korpába habaró?
- Nem bizony.
- Melyik iskolába jár?
- A rézbe.
- Gyer elő te legutolsó legszebbik! Min állsz?
- Kövön.
- Min lebegsz?
- Töklevélen.
- Mit ettél?
- Túrós étket.
- Mit ittál rá?
- Hideg vizet.
- Nézz az égre.
- Nem nézek.
- Köpj a földre.

- Nem köpök.
- Szabad-e Napkirály kutyáját bántani?
- Nem szabad.

Tengerbe Pillantónak csak úgy potyogott a könnye, úgy kacagott, majd elgurult. Hüvelykpicinynek most már igazán nem tetszett a dolog, de nem szólhatott semmit, mert éppen bejött a gazda. A követek illendően köszönteni akarták, de nem jutottak szóhoz, mert az asszony hét sort kerepelt egyvégtiben. Még ki is cifrázta mondókáját, megtoldta, foldta, amit a követektől hallott, a végén pedig ráfordult az öregre.

- No, öreg, ülünk csak be a hintóba, s máris indulhatunk.

Ezt már nem állhatta meg szó nélkül a násznagy. Pusztához fordult:

- Nem addig a! Még meg sem kaptuk a menyasszony ágát. Anélkül pedig mi vissza nem megyünk.
- Odaadom, mért ne adnám! - mondotta az öreg Pusztá. - De előbb tudni szeretném, ki is az a derék vitéz, akit vejemnek fogadok!
- Napkirály - felelte a násznagy.
- No, akkor csak vigyétek az ágyat. Hű, de melegem lett egyszeriben!

Az öreg Pusztá csak most vette észre, hogy az asszony milyen nagy gonoszságot követett el, de a felesége szigorúan nézett rá, ezért inkább nem szólott. Meg úgyis egy ágyban hált a két lány, hát mindegy, hogy melyik ágyat viszik, csak azt az egyet vihetik.

A szép pingált ágyat a sok fehér dunnával, no meg a ládát szépen felpakolták a hintó hátuljába. Az udvar végiből, a fészerek alól előhúzták az ökrök szekereit. Hajnalcsillag hozott elég csikót a Szélkirály méneséből, minden szekérbe fogtak kettőt-kettőt,

szalagokat meg csengőt kötöttek a sörényükbe. Bőrkulacsaikat feltöltötték mézsörrel. A fiúk felgyűrődtek a szekerekre.

Tengerbe Pillantó, az öreg Puszta és a mostoha beült az aranyos hintóba.

Csilingelve, nagy kurjongatás, dudaszó mellett indult meg a lakodalmas menet. Az otthon maradottak tisztességből cserépfazekakat hajítottak a kocsikerekéhez. Kurjongattak, kiabáltak. De visszanezni nem volt illő, hát nem is fordult vissza senki.

Alighogy megindultak, már meg is állhattak. Szépmező Szárnya lépett elő sátrából. Most került először napvilágra azóta, hogy Kalamóna összetörte. Hajnalcsillag elé lépett, s így szólt:

- Jó vitéz, várjatok meg, hallottam az előbb Napkirály nevét, ő volt hát az a derék hős, aki táltost ígért nekem. Egyetlenegy kis csikóval ajándékozzatok meg, hős szeretnék lenni, de amíg nem kerítek lovat, lásd, a sárkányt le nem győzhetem.

Hajnalcsillag jóságos szemét a kicsike fiúra vetette, tetszett neki a jókötésű legény. Végtére is így válaszolt:

- Ebből én nem adhatok! De ha Napkirály ígért neked, bizonyára megtartja a szavát, és ad neked belőle.

A mostoha erre kikiáltott a hintóból.

- Nem kell ennek csikó! Legyőzték már Kalamónát! Szélkirály verte agyon.

- Hát akkor azt kérem, engedd meg, hogy egyik paripádra felüljek.

- Ülj fel, ha kedved úgy tartja. De előre figyelmeztetek, hogy megemlegeted még azt a napot, amikor Napkirály lován tanultál lovagolni.

Szépmező Szárnya boldogan ült fel egy szép vasderesre, s azzal a menet újra megindult.

Alig indulnak meg, elkukorikolja magát a hét országra szóló torkú kakas.

Fenn az ernyő, nincsen kas, Én mondom ezt, a kakas!

A vőfély rögtön visszaszólta kakasnyelven:

Hogy értsem ezt, te kakas?

Erre a mostoha is odakiáltott:

- Elhallgass, te kakas, mert mindjárt kitaposom a béled!

Hüvelykpiciny most már igazán kíváncsi lett, s a kakas bizony nem hallgatott el.

- Hallgattam már eleget, te vén boszorka, vigyázz, mert itt az utolsó órád!

Erre elfeketült ám a mostoha. Annál inkább nyelvelt a kakas:

- Amit előbb mondtam, úgy értsed, hogy nincs a mátka a hintóban!

- Hát hol van?

- Odabenn a szuszékban.

Hüvelykpiciny megrántotta a kantárszárat. Megállította a menetet, s visszarúg-tatott a sátorba. Benn felszakította a szuszék fedelét. Bizony igazat mondott a kakas. Ott kucorgott a megriadt Délibáb, gémberedett volt keze, lába.

Nagy ügyel-bajjal kimászott. A vőfély kézen fogta, s egyenesen az aranyos hintóhoz vezette. Mire odaértek, a mostohát már nem találták. Felkapott egy cirokseprűre, s ellovagolt. Mikor eltűnt, az öreg Puszta nagyot sóhajtott:

- Az is bolond, aki úgy házasodik, mint én, hogy neki rostája van, az asszonynak meg szitája, s hogy ne kelljen egymástól kölcsönkérni, hát összeházasodnak.

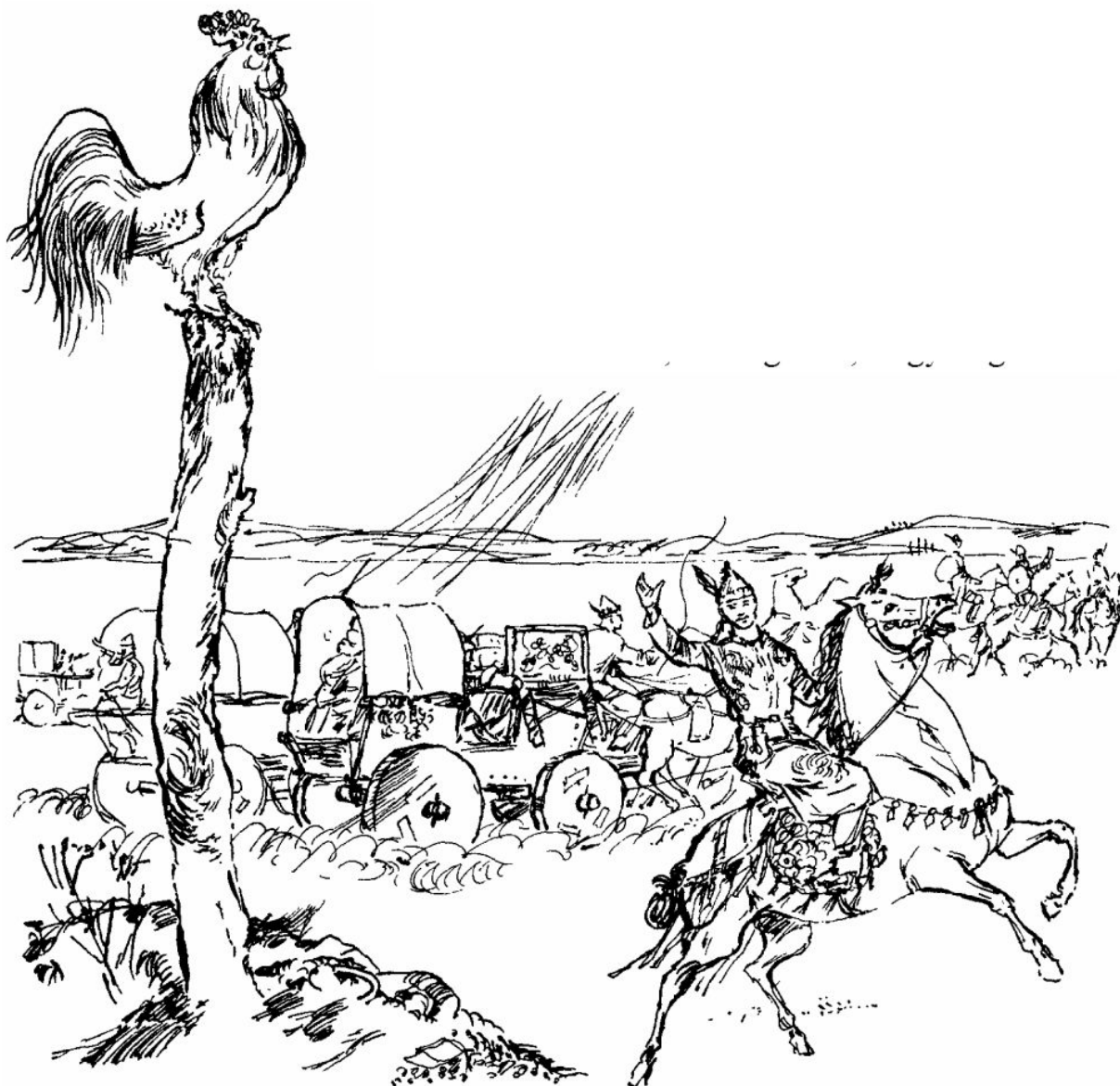
Végre megtudta Délibáb, ki is volt a mostohája! Tengerbe Pillantó egy kazal mögé bújt szégyenletében, de előbb visszaadta a gyűrűt a násznagynak. Rögtön fel is húzták Délibáb ujjára, és folytatták útjukat.

Igen ám, csak hogy a mostoha egyenesen Kalamónához vágatott. Elmondta, hogy merre indultak a lakodalmások. No, a sárkánynak se kellett több. Felrántotta a nyúlcipőt, s egyenesen a nagy erdőnek szaladt. Ott az út mellett egy bösztöhő nagy fa mögé lesbe állt.

A lakodalmi menet nagy vígan haladt előre. A kulacsoknak már jól a fenekére néztek. Nem nagyon ügyeltek az úton semmire.

Szépmező Szárnya boldogan lovagolta paripáját. Hasogatott a lábában, s feltörte a paripa háta a combját, de most nem törődött vele. Folyton csak az járt a fejében: hős lesz belőlem! Hős! Most tanulok repülni! Kicsit ugyan elmaradt a lakodalmasok mögött, de azzal sem törődött, boldog volt, hogy végre lovon ülhetett.

Mikor Hajnalcsillag a menet élén a nagy fához ért, Kalamóna előugrott, ordított egy retteneteset, és abban a pillanatban háncskötéllal hurkot vetett köréjük.

Akit csak ott talált, mind összefogta. Egyenként fához kötözte őket, elvette a násznagy táltosát, felkapott rá, maga mellé húzta Délibábot, s mint aki jól végezte dolgát, elvágatott. Még fütyült is a beste lelke, mert azt hitte, hogy a sötét erdőben senki se hallja. Egyenesen a palotájának tartott.

Szépmező Szárnya ekkor kocogott elő vasderesén. Már úgy lovagolta a táltost, mint aki gyerekkora óta azon nevelkedett. Egyszeribe megpillantotta a szörnyűséges gaztettet. Mit tegyen? A lovaglás már alaposan feltörte alig behegedt sebeit. -Én így utol sem érhetem! - sóhajtott nagy szomorúan. De aztán hirtelen megcsillant a szeme. - Szaladok Napkirályhoz, ő még utolérheti!

Azzal megeresztette a kantárszárat, s hagyta, hogy vigye a paripa, amerre akarja. Tudta az jól a járást hazafelé.

Napkirály a palotája előtt ült fényes asztalánál, s már türelmetlenkedett. Rosz-szallta, hogy oly nagyon késnek. A szakácsok jajgattak, hogy odakozmál a hús, az asszonyok, hogy a csigaleves elfövi a levét, a nyoszolyólányok meg a virágot féltették, hogy mind elhervad, amire a násznép megérkezik. Az bizony nagy szégyen volna!

A türelmetlen Napkirály lepillantott az égi országútra. Éppen akkor, amikor Kalamóna nyergébe kapta a mátkáját. A nagy messzeség miatt azonban azt nem láthatta, hogy ki viszi a lányt. Ekkor érkezett a sátor elé holtfáradtan, lova nyakára dőlve Szépmező Szárnya, csak annyit tudott kinyögni: Kalamóna, azzal lefordult a nyeregből, és ájultan esett a fövényre. Napkirály odaugrott hozzá, s felemelte.

- Derék legény vagy! - szólt hozzá. - Megérdemled, hogy szárnyra kaphass, hogy igazi nagy hős legyen belőled. Még a menyegzőn megkapod jutalmadat.

De nyargalvást repítették már táltosát. Napkirály futtában perdült a nyeregbe, s nekieresztette a kantárszárat. Hirtelen Szélkirály dicsekvő szavai jutottak az eszébe. Hiszen azt mondotta, hogy

megölte Kalamónát, s levágta a lova farkát. Ez egyszer hát nem mondott igazat!

Kalamóna lova úgy repült, mint a madár. Napkirály megsarkantyúzta paripáját, az kettőt ugrott, hármát lépett, s még a madárnál is sebesebben repült, úgy vágta a csillagúton az aranyport, hogy menten felhő kerekedett. Már-már beérte a vágató sárkányt.

Ekkor Kalamóna gondolt egyet. Éppen egy óriási szikla elé érkeztek, hirtelen befordult a szikla mögé, mutatóujjának begyét késével felhasította, s egy vércsep-pet hullajtott a szakadékba. Arra a csepp vérre ráparancsolt, hogy kiáltozzon helyette, s vezesse félre Napkirályt, maga pedig eltűnt a szikla mögött.

Napkirály is elérte a sziklát, s menten körülnézett, mert sehol nem látta a sárkányt. Ahogy így nézelődik, közvetlen paripája előtt hallja Kalamóna hangját:

- Itt vagyok! Itt vagyok! Keress meg, Napkirály!

Már-már kiugrott a nyeregből, hogy a sziklahasadékot jobban szemügyre vegye, amikor táltosa megszólalt:

- Ne vesztegeds drága idődet, jó uram! Egy kicsi vércsepp kiáltozik itt a lábad előtt. Kalamóna hamis lelke! Ügyet se vess rá, inkább nézz a szikla mögé, hátha arra megpillantod a sárkányt.

Kalamóna e pillanatban fordult ki a szikla mögül. Napkirály észrevette, s a kiáltozó vércseppel mit sem törődve, megrántotta a kantárszárat.

E kis késlekedés azonban éppen elegendő volt Kalamónának, hogy égerutat vegyen. Paripája szélnél is sebesebben vágatott.

A nappal, az este, az éjfél, a hajnal csak úgy suhogtak el a, ló füle mellett. Napkirály ráhajolt táltosa nyakára, s a fülébe súgta:

Bűvös erőd bontsd ki menten, Szárnyalj százszor sebesebben!

- Szárnyalok, jó gazdám - felelte a táltos -, csak jól kapaszkodj meg a sörényemben, mert a forgószélnél is sebesebben repülünk.

Az Üveghegyek fölé értek. A nap fénye megragyogtatta a hegyek hófehér csúcsait, s egyszeribe megcsendültek: zengtek, bongtak, csönögtek. A jó táltos mint sebes forgószél repült el felettük. Már oly közel értek, hogy érezték Kalamóna szagát. A sárkány ekkor gondolt egyet, előrántotta Délibáb kebléből a keszkenőt, s két meredek csúcs közé behajította. Bucskázva hullott alá a kendő, s már majdnem földet ért, mikor Napkirály táltosa serdült-pördült, besuhant a két hegy közé, s Napkirály az utolsó pillanatban elkapta a kendőt. De akkorára, Kalamóna paripája szügyébe vágta sarkantyúját, és sebesebben repült, mint a gondolat.

Napkirály ekkor táltosa fülébe súgta:

Bűvös erőd bontsd ki menten, Repülj szélnél sebesebben!

- Csak dőlj bátran a nyakamba - felelte a táltos -, mert most aztán igazán ijesztő sebesen fogunk vágatni.

Napkirály rádőlt táltosa sörényére. Éppen az Óperenciás-tenger előtt jártak, s már hallották is a másik ló keserves nyerítését. Már csak egy tyúklépés választotta el őket egymástól.

Hát ekkor Napkirály néz jobbra, balra, hátra, előre, volt Kalamóna, nincs Kalamóna, volt táltos, nincs táltos! Egyes-egyedül állottak a nagy tengerrel szemben.

Leszállottak hát a fövényre. Ott se láttak egyebet, csak egy kerek tavat s azon egy szép tarka kacsát.

Napkirály nagyon szomorúan leült a tó partjára, s így szólt:

- Nagyapám nagyapjának a nagyapja se látott még ilyet, annyit mentünk, hogy azalatt már a világot háromszor megkerülhattük volna, egy bakaraszra volt tőlünk, s most meg nincs sehol!

A táltos ekkor megszólalt:

- Sose búsulj, jó gazdám, Kalamóna itt van a lábad előtt, csakhogy tóvá változtatta magát, Délibábot meg kacsává.

- Hát most mit csináljunk? - kérdezte Napkirály.

- Én majd kiiszom a tavat, a nagy útban úgyis megszomjaztam, te meg fogd meg a kacsát, bucskáztsd át a fejed felett, a többivel te ne törődj.

A táltos kétszer is nekiveselkedett, fanyalgott egy kis ideig, de harmadikszorra egy cseppig kiitta a tavat.

Napkirály elfogta a kacsát, és megbucskázta a feje felett. Hát csodák csodája, a kacska azon nyomban visszaváltozott. Szébb volt Délibáb, mint valaha. Ekkor vágatott elébük nyerítve Kalamóna paripája. Napkirály megfogta, levágta a farkát, s a lovat útjára eresztette.

- Ne is késlekedjünk tovább - mondotta. - Otthon már várnak!

- Szegény apámék azóta halálra váltak az erdőben! - toldotta meg Délibáb.

Felkaptak a táltosra. Hét nap, hét éjjel vágattak, az erdőben megszabadították a lakodalmasokat, s mindnyájan elindultak végre a lakodalmás házhoz.

IX.

NAPKIRÁLY LAKODALMA

A sátorpalota udvarán egész sor kecskelábú asztal állott. Az öreg diófa alatt volt a főasztal. Azzal szembe állították a kendőfát, csupa fehér szalagot lengetett rajta a szellő.

Délibábot frissen felvert szép aranyos sátorba vezették, a nyoszolyólányok nyomban megkezdték az öltöztetést. Délibáb tudta, hogy neki most egyetlen dolog volna valamihez is hozzányúlnia, csak ült jegybe-gyűrűbe, nem nyúlt semmihez se. Csupa csipkébe, fehérbe öltöztették.

Mikor ezzel megvoltak, a menyasszony ágyát a vőfély bevittette Napkirály palotájába. A szép festett ágyat négy kis vőfély fogta a négy lábánál, s míg keresztülvitték az udvaron, Hüvelykpiciny így rigmusolt:

Viszik már, viszik a menyasszony ágyát,

Elhagyták a nyoszolya két lábát, Addig, asszony, nem fekszel az ágyba, Míg meg nem lesz a nyoszolya lába.

Ekkor Hajnalcsillag, a kérő násznagy, tisztességgel megállt az új sátor előtt, az öreg Pusztáé elé lépett, s kérte, hogy adja ki a menyasszonyt. De ő intett, hogy még nem adhatja.

Előbb a nyoszolyólányok tizenketten, Sánta Kata vezetésével: Hunyéta, Tenger Csillaga, Aranyhajú, Fürtös, Álmatlan, Szilkehordó, Kikelet Hírmondója, Aranynyal Versengő, Tengerbe Kacsintó, Árvalány Pillantása, Hajnal Híradója, Bujdosók Lámpása kézen fogták, s leszaladtak vele a patakpartra. Ott körültáncolták Délibábot, s koszorúikat beleszórták a patakba. A legszebbel meg Sánta Kata felövezte Délibáb szép homlokát.

Az öreg Pusztáé most már kiadta a menyasszonyt. A násznagy átvette. Hüvelykpiciny vőfélybotjával megkocogtatta a sátorrudat, így búcsúztatta a lányt, majd elindultak.

Két nyoszolyólány közrekapta Délibábot, Sánta Kata vidáman kiáltotta:

Piros rózsá borulóba, Mostan vagyunk indulóba!

Alig tettek meg azonban pár lépést, a keskeny ösvényt szalmakötél zárta el a násznép elől. A menet abban a minutomban megállott. No, nem nagyon ijedtek meg. Hüvelykpiciny előrántotta csontnye-lú kését, s egyetlen nyisszantással elmetszette a kötelet.

Három verébugrással odább, egy fordulóban fiatal sihederek száguldottak elő az Aranyerdőből, odadobbantak a nyoszolyó-lányok elé, s el akarták rabolni tőlük a menyasz-szonyt. No de most már a násznagy is jobban vigyázott! Még a közelébe se juthattak Délibábnak.

Ekkor már csak egy nyíllövésnyire voltak Napkirály udvarától. Hát ahogy a kiskertajtóhoz érnek, elneveti magát a kis menyasszony, s azzal irdóc, eriggy, futásnak ered. No de a vőfély se volt rest. Elkapta lobogó selyemszoknyáját, és szépen visszavezette a helyére.

Kívül a kertajtón várakozott Napkirály rokonsága. Hajnal Anyácska, Szélkirály, az utolsó percben csillagszekéren Tűzkovács Király is megérkezett. Hüvelykpiciny bátran elénk lépett, s bebocsátást kért.

Hajnal Anyácska előbb illendőképpen megkérdezte, miért jöttek, mit akarnak, de aztán rámosolygott Délibábra, s szépen kinyitotta az ajtót.

Az udvaron Szélkirály szalmatüzet gyújtott, azt Délibáb háromszor körül táncolta. Majd Hajnal Anyácska megölelte, megcsókolta, és körűvezette az udvaron.

Délibáb bekukkantott mindenüvé. A konyhán megkeverte a húst, és megkóstolta. Napkirály a méhesnél érte őket utol. Délibáb ránevetett, s megkínálta gyenge lépes mézzel.

Mikor elérkezett a vacsora ideje, Hüvelykpiciny sallangos vőfélybotjával koccantott a főasztalon, s szigorú rend szerint leültette a vendégeket. Az öreg diófa alá ült Napkirály, jobbjára Délibáb, Napkirály balján ült násznagya, Délibáb mellett Sánta Kata, az első nyoszolyólány. Csak amikor ők helyet foglaltak, aztán lépett az asztalhoz az öreg Pusztá és Hajnal Anyácska, ők a fiatal párral ültek szembe, a többiek mind a rangjuknak megfelelő helyre.

A vőfély megszámolta, hányan vannak. Éppen párosan voltak, így hát nem szólt semmit. A fehér szalaggal díszített életfát a menyasszony elé tették az asztalra. Napkirály erre felállt, s először életében megcsókolta mátkáját.

Ekkor Hüvelykpiciny kiperdült az asztal elé, s rigmussal jelentette:

Egy sűrű nagy erdőben sötétedtem, Egy hitvány karóhoz lovamat kötöttem, Egy boglya friss fánkba belekeveredtem, S másnap egy sült tyúkkal összeverekedtem. Kevés idő múlva onnét odább mentem, Egy nagy serpatakba szinte belévesztem, Üggyel-bajjal ahogy onnét kieveztem, Egy kürtöskalácsnak az odvába estem. Most pedig felülök a lovam hátára, Levesért vágatok fürgén a konyhára.

Míg odavolt, a lakodalmások beszélgettek, danolgattak. Szélkirály nagy jókedvében kurjongatott, a többiek meg zümmögtek hozzá.

Egyszeribe elcsendesedtek, mert bependerült a vőfély egy behemót nagy levesestállal:

Nemhiába futott az én hátaslovam, Ihol van a leves, jó forrón behoztam, Vigyázzatok rám, hogy sokat ne papoljak, E tüzes táltól meg sebeket ne kapjak, Vegyétek kezemből ezt a forró tálat, Amelyet az ujjam tovább nem is állhat.

Hüvelykpiciny s a hét kis vőfély, név szerint: Pásztorcsillag, Kisbéres, Gyalomvető, Rónapallér, Kaszás, Rétszagoló, Bojtár Kettőse hordta fel sorra a többi fogást is. Kerekes-kereken volt ott vagy száz tál étel, ha nem több. Juhús, kürtőskalács, gyenge malacpecsenye, majoránnás kolbász, fokhagymás tokány, s akinek nem bírta a gyomra a vastag eledelt, annak is hoztak a szája íze szerint. Amikor a borson sült tyúkot hozta a vőfély, így köszöntötte a lakodalmat:

Itt van, násznagy uram, a sült, Melynek vére akkor meghűlt, Mikor tollát mellyesztették, Forró kemencébe tették.

Nem kapar már a szemetén, Nem kukorékol hegyesen, Nem kotkodácsol mérgesen, Sülve sétál, sülve repül, Az üllőre többet nem ül.

Majd térült-fordult, egy füstös bográcsot tett az udvar közepére, s nevetve rázendített.

Virágzik a cibere, Hajnallik a zsendice, Repül a töltött csirke, Utána a derelye, Fölöltözött a laska, Paszomántos nadrágba, Utána hamis kása, Magos szárú csizmába, Ki a zsírost nem állja, Pillantson a bográcsba!

Nevettek a lakodalmások, csak úgy csengett kacagásuktól az aranyerdő. Fogyott a sült, a tokány, a juhhús, de senki nem nyúlt a kormos bográcsához. A vőfély tarsolyából csak nem fogyott a vidám rigmus. Bort töltött Napkirály kupájába, s magasra emelte:

Bor ennek a neve, zöld a levele, Vaskapával kapálták, Görbe késsel
metszették a vesszejét. Te vagy az az erszénypusztító,
Ruharongyosító, emberszegényítő, Te vagy az a vitéz, aki engemet

Múltkor földhöz vágtaal,

S a sárba összevissza hempergettél,

Most már fogjátok meg öten, ha öten nem bírjátok, Fogjátok meg
tízen, hadd tudja meg, mi az a Vőfélyregula,

Mars be az örök áristomba!

Színültig kiitta, majd így folytatta:

Teli boroskupa legyen tiveletek,

Két bornyat fiaddzon minden tehenetek,

Tyúktok költsön kányát,

Ludatok meg szarkát,

Rágja el az egér a macskátok farkát.

Alighogy a vőfély befejezte mondókáját, az utolsó ételt, a kását is -
most már az igazit - az asztalra rakták, bepördült a szakácsné az
udvarra, s keszkenővel bekötött kezét fájdtva a vőfély elé lépett.

Erre mindenki dobott a szakácsné tányérjába „kásapénzt”, hogy
legyen költsége orvosságra. Mire a tányér körbejárt, a
nyoszolyólányok szép tisztára felsöpörték az udvart. A násznagy
Napkirály elé lépett, kikérte menyasszonyát egy fordulóra, s eljárta
vele a menyasszonytáncot.

Mire végigjárták a táncot, éppen éjfél volt. Napkirály kézen fogta
mátkáját, s engedélyt kért a násznagytól, hogy távozhasson.

Délibáb sorra megölelte, megcsókolta a lányokat. Sánta Kata fehér keszkenővel betakarta az arcát, s Délibáb vőlegénye karján ellépkedett.

A sátor küszöbe előtt Napkirály óvatosan levette Délibáb koszorúját, és rátűzte a vőfélybotra. A vőfély azon nyomban elárverezte. A kis menyasszony lehúzta vőlegénye posztócsizmáját, kezébe adta, erre Napkirály gyengéden a lány homlokához koccintotta a csizmát, s így szólt:

- Én a te urad vagyok!

Most kezdték csak húzni igazában. Oly topogás, dínomdánom, kurjongatás kezdődött, hogy majd leszakadt Napkirály udvara.

Reggel, ahogy virradt, az asszonyok beszaladtak Délibábhoz, s így köszöntötték:

Túl a vizén meg innét, Téged a konty megillet!

Kézen fogták, s szép tiszta, új sátorba vezették. Itt a násznagy még egyszer megkérdezte:

- Elismeritek egymást hitvesekül?

Mindketten egyszerre ráfelelték:

- Elismerjük!

Ekkor Hajnalcsillag így szólt:

- Akkor Atyácska is ismerjen el benneteket!

Délibábot ekkor az asszonyok egy lyukas szakajtókosárra ültették, s kibontották illatos kakukkfű-haját. Védekezett, nem hagyta, de minden hiába! Az asszonyok annak rendje s módja szerint felkontyolták. Még nótaszóval csúfolkodtak is vele:

Édes kakukkfű-hajam, hova lettél? Talán bizony fésű alá tekeredtél?
Oda tekeredtem ám,

Le sem ereszkedem ám - soha többé!

X.

RIADALOM

Állt a vigalom, a hét világra szóló lagzi. Nagy volt a jókedv, perdült a tánc, csendült a nevetés, forogtak a kupák. Harmadnap délre Szélkirály már felöntött a garatra. Nagy hangosan dicsekedett hőstetteivel, elmondta, kikkel verekedett, hogy táncoltatta meg a sárkányt, végre is olyan jókedve támadt, hejehujázott, rik-kantgatott, felemelte kupáját, s így kiáltott:

- Igyunk a legnagyobb vitézre!

- Ki légyen az a nagy vitéz? - kérdezte csendesen az öreg Pusztá, aki nem messze ült Szélkirálytól.

- Hát ki lenne más! - csapott mellére büszkén Szélkirály.

- Mindenkit legyőztél?

- Mindenkit!

- Magunkkal hoztuk!

- Kit hoztatok magatokkal?

- A lova farkát!

- Kinek a lováét?

- Akit te levágtál! A Kalamónáét!

Szélkirály nyelt egyet, aztán kivágta:

- No, ugye, azt is én vágtam le!
- Csakhogy két farka volt!
- Minek?
- Kalamóna lovának!
- Ezt meg hogy értsem?
- Úgy, hogy Napkirály is levágta.

Napkirály erre elnevette magát, intett a vőfélynak, az beszaladt a sátorba, s kihozta Kalamóna lova összecsomózott farkát. Letette Szélkirály elé az asztalra. Az öreg Pusztá előhúzta tarsolyából Szélkirály lova farkát, s odafektette a másik mellé.

Erre mindenki hahotára fakadt.

Szélkirály azonban még csak el sem szégyellte magát. Nevetett ő is, és újra felemelte kupáját:

- Arról én nem tehetek, hogy két farka volt a lovának. De lássuk csak, ki a legény! Ki áll ki vélem versenyre? Énekversenyre!

Azzal Napkirály felé fordult, megbiccentette busa fejét, s így szólt:

- Engedd meg, öcsém, hogy énekkel köszönthesselek! - sötéten villant szeme, s már előre nevetett.

Napkirály megadta az engedélyt. Szélkirály megköszörülte a torkát, odaintett egy citerást, aztán rázendített:

NAPKIRÁLYRÓL SZÖRZÖTT ÉNEK

Imé hajnalodik, Fölkele Napkirály. Nem szemét dörzsöli,
Háztűznézni megyen, Tavon át, tengeren, Óperenciáson, Hetedhét
határon, Szép füves pusztákon.

Jár keresztbe-kasba, Hét pejparipája, Két lova lesántul, Öt vértajtékot túr, Mégsem talál rája, Harmatos rózsára, Az igaz mátkára.

De ím, egy hajnalon, Lenn a zöld pázsiton, Kies föld határán, Hét nyírfa árnyékán, Hét kis tündérlányka

Éppen perdül táncra, Napkirály lepillant, Hát őket meglátja.

A legfiatalabb Kacagó virágszál, Karójuk közepén Serényen szövöget, Haj, jobban öltöget, Mindőjüknél jobban. Ott fonta a szálat, A harmatos, sápadt Szép Tündér Ilona. Virágok virága, Rózsák rózsafája, Nap kicsiny hugája, Tejfehér arája.

Napkirály felkele, Mene, mendegéle A hét szép nyírfához. Szavával illette,

Szépen fölkérdelte, Szép nevén nevezte:

„Ilonám, Ilonám, Szép tündéri arám, Virágok virága, Rózsák rózsafája, Nap kicsiny hugája, Tejfehér arája, Mi biz jegyet váltunk! Párom merre jártam, Sehol nem találtam - De ím, rózsát láttam! ”

Tündérszép Ilona, Virágok virága, Rózsák rózsafája, Nap kicsiny hugája, Tejfehér arája, Szavait meghallva, Szóval így szóla:

„Ám jó! Hozzád megyek!

Miként azt kívánod!

De olyan valaki

Kell énnékem, aki Vasból vert acélból Nagy hidat kovácsol Amott a tengerre.

Hídfebe, fejébe Vaspalotát emel Lakodalmas népnek, Menyegzőnk helyének, És állít egy létrát, Erős vassaroglyát S támasztja az égnek.”

Haj, bűvös Napkirály, Tudja ám a módját!

Alighogy hallotta, Alighogy fölfogta, Összecsapja markát,

Tapsol, íme, hármat, Lám, híd áll legottan, Palota is ottan,
Lakodalmas népnek.

Tapsol ismét hármat, Ím, lajtorja támad, Könnyű kicsi létra, Vasból
vert acélból, Támasztva az égnek.

Fogja-kapja magát, Átsétál a hídon, Felhág a lajtorján, A könnyű kis
létrán. A vasas saroglyán, Vert acél bordáján, Fel a magas égig.

Pántos kapun zörget, Csak előre csörtet, Arany Atyácskához, Hajnal
Anyácskához. Szép fejét meghajtja, És tüstént így szóla:

„Hét nyírfa árnyékán Találtam hugámra, Az édes arára, Tündér
Ilonára, Virág virágjára, Rózsák rózsájára.

Mi biz jegyet váltunk.”

Jó Arany Atyácska, Szép Hajnal Anyácska, Szavát ahogy hallja,
Szólítatlan szóla:

„Ó, bűvös Napkirály, Te igen hatalmas, Azért csak áruld el,

Hol, merre is láttad, Merre tapasztaltad, Hírit kitől loptad, Húgát kéri
bátyja? Húgát viszi bátyja? Ha ezt nem teszed meg, Fenn maradsz
az égen, Másként jutsz föld alá, Lúdvérc tömlöcébe.”

Csak elámult a Nap, Csak tétován áll, Szóra se nyílt szája.

Jó Arany Atyácska, Szép Hajnal Anyácska, Hát csak kézen kapja, S
meg sem állnak véle A selyemfűrétegig, A virágerdőig.

Meg is mutogattak Mindent, ami régi, Csillogott, ragyogott Palota
környéki.

Piros pásztortúznél Asztalok rogyásig, Kupák csordulásig, Csendes zene zengett, Asztalt körülzengett, Vitézek, jó hősök, Vígan énekeltek.

Hej, káposztatorzsa, A Nap mihez fog ma? Fejét törte szegény, Jaj, hogy mire is mén?! Hát abból nem enged, Amit elébb feltett!

Elindult, s leszállott A hét szép nyírfához, Szép kicsiny hűgához. Legott fölkerdezte,

Szép szóval kérlette: „Szép tündér, te szöszke, Ugyan hozzám jössze?”

Tündérszép Ilona, Virágok virága, Rózsák rózsafája, Nap kicsiny hűgája, Tejfehér arája, Pirul, ahogy hallja, Szép fejit csavarja, Vére száguld vadul, Jaj, hogy is szabadul? Szóval így hízelgett:

„Nem bánom, hozzád mék, Ha vasverő leszel, Rézhidat veretel, S hajnalhasadtáig A karcsú híd áll is, Rézsarkokra verve Amott a tengerre.

Csak egyet kérek még, Hídfőbe, fejébe Rézpalotát állíts Lakodalmas népnek, Menyegzőnk helyének, Gyönyörűségemre!”

Haj, bűvös Napkirály, Tudja ám a módját! Alighogy hallotta, Alighogy fölfogta, Hirtelen csak tapsolt, Tapsolt, íme, hármat, És híd verve rézből, Szikrát hány tüzétül, Oly szép, mint ígélet, A palota is ott, Lakodalmas népnek.

Napkirály, a bűvös,

Szép hűgához méne, Ujjat fűz kezébe.

A rézhídhöz vitte.

Ahogy odaértek Rézből való hídhöz, Hogy a hidra léptek, Híd csak megrezdüle, Híd csak megzendüle. Láttak már csudákat, De ilyet még alig, A világ se látott Ilyen fura lagzit. Bátyjához megy hűga? Hűgát viszi bátyja? Tarrarom! Tarrarom! Mennek, mennek a hídon! A

rézhídon, pallóján, Vadonat deszkáján, Már látják a palotát.
Tündöklő réztornyát.

Sápad a viola, Szép Tündér Ilona, Virágok virága, Rózsák rózsafája,
Nap kicsiny hűgája, Tejfehér arája.

Szóval így szól, Nyájasan dúdolta: „Ki látott már olyat, Hátul
megy a vőlegény, S elől a menyasszony?! Míg a világ s két nap,
Rendjén már így marad: Vőlegény megy elől, S hátul a
menyasszony! Legfeljebb bal felől.”

Tarrarom! Haj, Napom! Te bűvös, te bájos!

Szép kezét engeded? Gyorsítod léptedet?!

Az a szegény árva Éppen csak ezt várja. Leugrik rézhídról Tenger
hullámába. Jaj, ott meg is fúla. Fenn Atyácska látja, Szegénykét
sajnálja, Elbűvöli, bájolja, Márnává változna.

Napkirály elsápadt, Szeme könnybe lábadt, Csak jajgat, kiáltoz,
Halászatot rendel, Gyalomhálót hozat, Hogy szűrjék a tengert, Ígér
kincset, fűt, fát, Csak hozzák mátkáját.

Kínlódtak estvélig, De hiába nézik, Csak üres a háló, Tündért nem
találó. Egyet végre sokára, Dobnak part fokára, Szép tengeri márna,
Ezüst pikkelyekkel. Ezt is bajjal vonták, Nagy nehezen fogták.

S ím, remeg a liget, berek, Tündérlányok sereglenek. Tenyerükre
tették, Pikkelyét leszedték, Szép tisztára mosták, Míg pénze
lehullott, S feldobták az égbe.

Alighogy felére, Fenn Atyácska látja, Biz ez kicsiny lánya, Fogja,
fényesíti, Rézzel ékesíti,

El is kereszteli, Elnevezi Holdnak.

„Míg a világ világ, Míg nyílik a virág, Ti nem találkoztok Sem éjjel,
sem nappal! Ha Napkirály felkel, Kelet Kapujába, A Hold elbujdosik
Nyugat határába, De ha a hold ragyog Keleti határba,

A Nap jár olyankor Éjfél országába”

Attól fogvást van így, Így marad végiglen, Míg a világ s két nap. Így marad az itt fenn, Ők csak kerüldöznek, De nem találkoznak. Mikor a Hold ragyog, A Nap pihenni dül. Mikor a Nap kél fel, A Hold elmenekül.

Az ének utolsó sora elhangzott. Szép Délibáb szeme könnybe lábadt. Hát az ő vőlegénye ilyen csélcsap? Tán fűnek-fának tette a szépet? Csillogva csordult végig a könnycsepp két piros orcáján. Csillagszemei felhő mögé rejtőztek. Kakukkfű-haja ráborult ragyogó homlokára. Mintha nyílve sző érte volna a szívét. Hát mégsem tudta megbocsátani Szélkirály, hogy visszautasította a kérését! Egyszeribe úgy érezte, mintha gonosz mostohája telepedett volna le az asztalukhoz. Elrontotta örömét, boldogságát. Leborult a lakodalmi asztalra, és keservesen elkezdett zokogni.

No, lett erre riadalom!

Szépmező Szárnya, aki már egy csepp fáradtságot sem érzett a nagy lovaglás után, odaugrott hűgához, simogatta, csitította.

Szélkirálynak ajkára fagyott a mosoly, ahogy öccse pillantásával találkozott. A szelíd Napkirály arca haragosan sötétlett. Felugrott ültő helyéből, csak azt nem tudta, hogy Szélkirálynak rontson-e, vagy mátkáját vigasztalja? Mégis erőt vett magán, s lehajolt Délibábhöz. Kérlelte, vigasztalta, de a lány hajthatatlan maradt, zokogott tovább keservesen.

Ekkor Szépmező Szárnya Szélkirály elé ugrott:

- Szép vitéz vagy te, mondhatom, ilyenek a híres hősök?! Asszonyokkal verekednek? Gyere, verekedj meg velem! Hadd tanuljam meg a kard forgatását!

Napkirály azonban közékük lépett, félretolta Szépmező Szárnyát, és így szólt Szélkirályhoz:

- Bátya, meggondolatlanul cselekedté! Énekeddel megríkattad mátkámat. Szépen végít vetünk most a mulatságnak, és mi ketten elintézzük a magunk dolgát - azzal a balján csüngő görbe kardra csapott.

Erre Szélkirály is kardjához kapott:

- Állok elébe, öcsém!

Napkirály a sátorpalota előtti tisztásra sietett, s kirántotta aranykardját. Csillo-gott-villogott fényességében, még hétszer olyan világos lett, mint amilyen addig volt. Szélkirály se hagyta magát, ő is kirántotta a kardját, ettől még csak nagyobb lett a fényesség, a

vendégek elfödtek tenyerükkel szemüket, hogy meg ne vakuljanak. De nem is ült már akkor senki a helyén! Mert amikor kardot rántott a két király, lett olyan kavarodás, nemhogy gombostűt, de még egy egész tűtartót se lehetett volna megtalálni a kavargó sokadalomban.

Hujjogattak, jajgattak, nyakladoztak. Délibáb sem sírt már a lakodalmas asztalra borulva, hanem amint a fényesség neki is a szemébe villant, egyszeribe ott termett a két verekedő között, s virágkezével megragadta egymásra villogó kardjukat.

Könnyes szemeit a két királyra vetette, s így szólt:

- Még csak az kellene, hogy halálra kaszaboljátok egymást a lakodalmamon! Hogy mindjárt temethessünk is! Eresszétek csak le a kardotokat! Szélkirály, ha három kívánságom teljesíted, én megbocsátok neked!

A két király leeresztette kardját, Napkirály szólalt meg először:

- Nem bánom, legyen úgy, ahogy Délibáb akarja! No, bátya, rajta, állj elő, s teljesítsd három kívánságát! Most mutasd meg a tudományodat.

Délibáb lehajtotta a fejét, és így szólt:

- Az első kívánságom halljad hát. Úgy mesterkedj, s úgy intézd a dolgod, hogy az Aranyerdő s Napkirály sátra környéke mindig ragyogjon, sose takarja el a felhő az eget, ne essen eső, hajtsd a fellegeket innen tovább. Hadd ragyogjon mindig a sátor környéke, hadd láthassam mindig Napkirály mosolygó tekintetét.

- Ezt nem nehéz teljesíteni! Ezentúl Napkirály palotájára sohasem fog felhősüveg borulni. Ragyogni fog a sátor, és szép húgom, akkor neveteshz rá, amikor akarsz. Ennél hát kérhetsz nehezebbet is.

- Várj csak sorára! Mindjárt kívánok nehezebbet. Azt szeretném, hogyha sose látnának szükségét atyám s jó testvéreim. Mert ha elkerüli felhő és a csendes eső a pusztát, ha csonkig ég a fű, akkor a

bárányok nem legelhetnek, és az ínség kopogtat náluk. Ezért hát alkalmas időben mindig kergess a pusztá fölé felhőt, és hullass esőt! Ez a második kívánságom!

- Ezt is teljesíteni fogom - nevette el magát Szélkirály. - Ígérem, nem marad a pusztá felhő nélkül, amikor csak kell, elküldöm eső és zápor gyermekeim, s mindig talál jó harmatfüvet a bárány. De kérhetsz ennél fogósabbat is.

- Várd ki a végét! Mindjárt kérek nehezebbet is! Van nékem egy bátyám, te is ösmered, itt áll mellettem, Szépmező Szárnya. Mikor mostohám megkínzott, csak hozzászaladtam, ő volt az én vigasztalóm, oltalmazóm. Tudom, hogy a bánat horgas csőrű madara tépdesi a szívét, mert hiába szorgoskodik, hiába neveli a sok bárányt, minden esztendőben betámít az a telhetetlen Kalamóna, s nincs mit tenni, oda kell adni sok drága jószágot. Ezért szomorkodik hát Szépmező Szárnya! De én azt is tudom, hogy ő addig nem nyugszik, amíg szeme közé nem néz Kalamónának. Ha szárnyakat tudna készíteni, biztosan kovácsolt volna már magának, hogy Kalamóna után repüljön. De megörülne neki, ha a ménesedből kiszakasztaná egy táltos csikót, s neki ajándékoznád! Hiszen nekünk még eddig a pusztán se lovunk, se csikónk nem volt.

A harmadik kérésre megfelhőzött Szélkirály homloka. Nem is csoda, hiszen legféltettebb kincse volt a táltoscsikó-ménés. Nappalát, éjszakáját a mezőben, jó paripái között töltötte, névről szólította mind. Boldogsága volt, ha becézhetette, nevelhette csikóit... Nem adott azokból senkinek, hacsaknem királyi testvéreinek. Emberfia még a közelükbe se juthatott, nemhogy csikót kaphatott volna a ménesből.

Végre megkockáztatta:

- Nem kérhetnél egyebet, szép húgom? Van otthon arany meg gyémánt ékszerem, amennyi csak kell. Azt mind rád aggatom, csak csikót ne kérj tőlem.

Délibáb dacosan megrázta szép, fürtös fejét.

- Nem kell nékem a világ aranya, csak a csikó kell!

Erre Napkirály is megszólalt:

- Látod, bátya, azt mondtad, hogy teljesíted mátkám kívánságát, most meg, mint a bőráros, alkudozni kezdel. Hát ha egy csikót sajnálsz, add oda fele ménesedet, azt talán nem sajnálsz úgy! Tudd meg, én már nevedben a minap oda is ígértem!

Szélkirály felszisszent erre, de nem úgy mondta ezt Napkirály, hogy tréfára vehette volna a dolgot. Kéretlen, kelletlen beleegyezett hát.

- Jól van, nem bánom! Én a fele ménest odaadom, Szépmező Szárnya most már szárnyakat kap, meg is érdemli. Csak nagyon vigyázzon a paripákra, Kalamóna el ne kössön hacsak egy csikót is, mert akkor végünk van... Ezek a csikók szólítatlanul is tudják ide a járást.

Ekkor előlépett Szépmező Szárnya, mosolygott két csillagszeme, Szélkirály felé fordult, s így szólt:

- Én, Szépmező Szárnya, ma kicsiny ember, de holnap talán már szárnyas hős, ígérem neked, hogy a csikókra vigyázok! S nem fogtok bennem csalatkozni!

Szélkirály ekkor elvágatott. Kis idő múlva az Aranyerdő mögül nagy durrogást hallottak. Szélkirály verte a selyemrétnek a ménest. A feketevércse-színű csikók röptek, szélhánnya sörényük lobogott, patájuk ahányszor földet ért, megannyi aranyrögöt rúgtak fel az égboltozatra.

Szélkirály, hipp-hopp, szembeugratott a csikókkal, felágaskodott a nyeregben, jobbra-balra cserdített a karikásával. A csikók menten két falkára szakadtak, de úgy ám, hogy az egyikben sem volt még egy kis szopós csikóval sem több, mint a másikban.

A jobb oldali falkát visszaverte az Aranyerdőnek, a bal oldalit pedig odaterelte Napkirály szérűskertjébe. S a ménest annak rendje-módja

szerint átadta Szépmező Szárnyának.

Az megköszönte szívességét, s már indulni akart haza, mert így is sok időt töltöttek távol, ki tudja, mi történt otthon azóta?

Napkirály azonban újtjukat állotta:

- Szépmező Szárnya, még valamire megtanítalak. Nem ér ez a sok csikó egy fabatkát se, ha meg nem tanulod a bűvös igét!
Valahányszor felülsz lovadra, s azt akarod, hogy táltossá változzon, a bűvös igét el kell mondanod. De vigyázz, ez hétpecsétes titok! El ne áruld valakinek!

Ekkor Napkirály közel hajolt Szépmező Szárnyához, s a fülébe súgta:

Bűvös erőd bontsd ki menten, Szárnyalj szélnél sebesebben!

Szépmező Szárnya megköszönte Napkirály jóságát. Testvéreivel közrefogta a szilaj ménest, s a csikókat nagy ügyel-bajjal hazaterelték.

Napkirály vendégeivel visszaült a lakodalmas asztalhoz. Olyan jókedvük kerekedett, hogy hét nap, hét éjszaka abba se hagyták a vigadozást. Délibáb ugyan intette őket, de még az ő szavára se hallgattak. Hetedik nap este aztán úgy elaludtak, hogy még vasvillával se lehetett volna őket felébreszteni.

Míg kialusszák magukat, elmondom, mire végezték dolgukat Szépmező Szárnya s testvérei a csikókkal.

XI.

NAPKIRÁLY ÉS SZÉLKIRÁLY FOGSÁGA

Szépmező Szárnyával madarat lehetett volna fogatni, úgy örült a ménesnek. Kiválasztott egy szíjhátú piros pej táltos csikót, melynek hold ragyogott a homlokán, s azon száguldott hazáig. Otthon a

ménésnek éjszakára fatörzsekből állást eszkábáltak, hogy senki hozzájuk ne férhessen. Már csak azért sem szerették volna, hogy híjuk essék, mert hiszen szavukat adták Szélkirálynak, hogy ügyelnek rájuk.

Szépmező Szárnya egész nap a ménes körül tett-vett. Naponta százszor is megölelte a Holdast, így nevezte el paripáját, s mintha csak ember volna, úgy beszélgetett hozzá.

Esténcént felváltva örködött testvéreivel a csikók körül. Tizenkét meredek máglyát raktak, négyet a karám négy szegletébe, kettőt-kettőt pedig a négy oldalába. Még így is, alighogy az este leszállt, kerülgetni kezdték a karámot a lóköető boszorkányok. Friss bodzavirágot szórtak a tűzbe, s amikor nagy füstfelhők gomolyogtak, nekirepültek a lovaknak, bár csípte istenesen a nyers füst a szemüket.

A fiúk is alig láttak valamit a teméntelen füsttől, de azért kibontották ostorukat, s ahol egy ló fölnyerített, derekasan odasújtottak. Ahányszor odavágtak, annyiszor szisszent fel egy-egy boszorkány.

Így küzdöttek éjfélig. Akkor a boszorkányok egyszeribe hazatakarodtak.

Egyik éjjel, pontban éjfélkor a karám patak felőli végében örökös fiú egy szempillantásra elszunnyadt.

No, csak ezt a pillanatot várta Kalamóna, mert talán mondanom sem kell, hogy megmenekült, amikor Napkirály táltosa az Óperenciás-tenger partján a tó vizét felitta! Egyetlen vízcseppecske ott maradt egy lapulevelen, abból a gonosz lélek újjáéledt, s most bosszút lihegett. Feltette magában, hogy elköti a ménest.

Az egyik paripa lobogó farka éppen ott csüngött ki a karambol, ahol az alvó fiú támaszkodott. Kalamóna odaugrott, éles kardjával egy csapásra levágta a paripa farkát, s illa berek, eltűnt a sötétben.

A másik percben már felérezte a fiú, körülnézett, de nem vett észre semmi gyanúsat.

Reggelre kelve, csudák csudája, egyetlen csikót sem találtak.

Az öreg Pusztá sorra faggatta fiait, de azok csak azt hajtogatták, hogy egész éjszaka virrasztottak, senkit se láttak még a karám közelében se. A csikókról azonban egyikük sem tudott számot adni.

Alighogy térült-fordult az öreg, ordítás, visítás hallatszott; ropogott, recsegett minden, remegett a föld, még a kásaszemek is forogtak a zsákban. Künn rézüstöt döngettek, trombitát recsegettettek, kakas kukorékolt, bika bőgött, s amikor a kutya vakkantott, megzörrent a sátor rúdja.

Az öreg Pusztá a sátorban felállította a nagy fakanalat meg a nyírfa seprűt.

Tengerbe Pillantót a szuszékba dugta, rácsapta fedelét, és ráült. Tudta, hogy csak Kalamóna jöhet ilyen nagy dérral-dúrral.

- Nyisd ki - dörömbölt kívülről a sárkány.

- Kívül tágasabb! - kiáltott ki az öreg.

Erre Kalamóna olyat nevetett, hogy benn megfagyott a víz a fazékban, majd így kiáltott:

- Nyisd ki, fakanál!

- Nem tehetem, mert a fejemen állok! - felelte a fakanál.

- Nyisd ki, nyírfa seprű!

- Nem tehetem, mert a fejemen állok!

Erre fenn a füstlyukon bedugta a fejét a nyápic lelkű, s így kiáltott:

- Becsuktad az ajtót előttem, ezt még megkeserülöd. Hatalmat nyertem felettetek, mert a lovatok farkát lemetszettem. A méneseteket elhajtottam, a felit magamnak megtartottam, a felit meg vaddisznóvá változtattam. Most pedig add ide eladó lányodat, mert már indulok, és viszem magammal.

- Nincs nekem eladó lányom! - felelte az öreg.

- Nincs eladó lányod? Ugorj csak le a szuszékról, hadd kukkantsak bele, hogy milyen szép réklit hagyott benne a feleséged. Azt hallottam tőle, hogy éppen nekem való csudavirág van rá hímezve!

- Jó ülés esik a ládán! - felelte az öreg. - Én most épp itt szeretek. Nem állok fel.

- Hát ha nem állsz fel, akkor bizony megkeserülöd! De nemcsak te, hanem Atyácska minden népe! A puszta fiai mind! Ha nem adod hozzám a lányod, olyan sötétséget bocsátok a földre, hogy még a fű se lát nőni tűfoknyit se. Megkötöm a Szelet s a Napot, s Telet támasztok, hadd fagyjatok meg, hadd pusztuljatok éhen!!!

- Mi az a rettenetes Tél, te Kalamóna? Miféle madár az?

- Nem fogsz nevetni, ha megismered, csak annyit mondok - azzal visszahúzta fejét a füstlyukból, s nagy dérrrel-dúrral odébbállott.

Eddig a pusztán mindig sütött a nap, virult a határ, mindig szép meleg nyár volt, és alkalmas időben esett az eső. Nagyot nézett aztán Pusztá másnap, amikor hiába várta Napkirályt, csak nem jött fel az égre. Sötétbe borult a határ, mintha egyfolytában éjfél lett volna. Hirtelen összezsugorodott és lehullott a fák levele. Még ilyen se látott az öreg soha életében. Harmadnapra kiszáradt a fű is, negyednapra sűrű, csípős szél vágatott végig a pusztán, ötödnapra sűrű pelyhek hullottak eső helyett, és vastagon beborították a földet. Az égen még a hold se világított, de egyetlen picinyke csillag se ragyogott. Örökös éjjel borult a világra. El se tudták gondolni szegény pusztaiak, hogy mi történhetett.

Hát már hogy tudhatták volna!

Kalamóna lopott táltosával egyenesen Napkirály sátorpalotája elé rúgta. Jól ismerte már a csikó a járását, nem kellett keresgélnie sehol sem az utat.

Fenn a lakodalmi asztalra dőlve Szélkirály s Napkirály még mindig aludtak. Kalamóna leoldozta gyorsan a nyeregkápából a pányvakötelet, összekötözte a két királyt, s azzal uccu, feldobta őket a nyeregbe. Meg sem állt velük hazáig. Otthon aztán bezárta őket palotája legbelső szobájába.

Várhatta hát az öreg Pusztá, hogy felsüssön a Nap, hogy kiviruljon a határ. Igaza lett Kalamónának, valóban fogcsikorgató Tél lett. A fű is megfagyott a földben, sorra pusztultak a juhok, s szegény Pusztá s fiai azt sem tudták, hogy mit egyenek, majd hogy fel nem fordultak az éhségtől; még a lapos kavicsot is kalácsnak nézték, a pányvakötelet meg kolbásznak.

Ekkor az apja elé állt a legöregebb fiú, Széptüzek Lángja s engedélyt kért tőle, hogy elmehessen szerencsét próbálni. Valahol csak nyomára akad valami betevő falatnak, s akkor mindnyájuk sorsa jobbra fordulhat. De hamarosan vissza is tért Széptüzek

Lángja nagy szomorúan. Mindenütt csak kietlen tél fogadta, már-már majdnem éhen halt, amikor egy rétre ért, ahol egy pásztort talált, aki sovány teheneket legeltetett. Kért tőle egy csupor tejet. De a pásztor csak a szeme közé nevetett, még egy gyűszűnyt sem adott neki. Erre úgy megharagudott Széptüzek Lángja, hogy mérgében meg sem állt hazáig.

Másnap elment Jósziel Fúvása. Ő is bebarangolta a nagy pusztaságot, megjárta a leveletlen erdőt is, de hónál, jégnél egyebet sehol sem talált. Végre egy erdei kunyhóban egy banyára akadt, mikor enni kért tőle, azt felelte: addig nem adhat,

amíg a kunyhóban levő két legény a perlekedést abba nem hagyja. Jósziel Fúvása várt egy hétig, de a két legény még akkor sem adta alább, majdhogy fel nem falták egymást, úgy csatároltak. Ekkor elfogyott a türelme, mérgében el sem köszönt a banyától, hátat fordított neki, és meg sem állt hazáig.

Ekkor Szépmező Szárnya állt apja elé, s így szólt:

- Egy életem, egy halálom, én is elmegyek szerencsét próbálni. Addig meg nem állok, amíg Kalamónát meg nem találom! Megverekszem vele, s visszaser-zem a paripákat. Én nem akarok szégyenben maradni Napkirály előtt! Ha Kalamónát legyőzöm, talán még ezt a csúf Telet is sikerül elkergetni a hetvenhe-tedik mélységbe!

- Eridj, jó fiam! - mondotta az öreg Puszta. - Járj szerencsével. Bárcsak igaz lenne mindaz, amit mondasz!

Azzal megölelte, megcsókolta, és útnak eresztette.

Szépmező Szárnya ment, mendegélt. Erdőkön, berkeken vágott keresztül. A rettenetes tél szaggatta húsát, szúrós ág csapódott arcába, de most ezzel mit sem törődött. Éhezett, szomjazott, de nem is gondolt rá, hogy éhét meg szomját elverje. Mindig csak Kalamóna járt az eszében.

A hetedik nap délre végre maga mögött hagyta a havas pusztaságot, s dús legelőjű rétre jutott. A fű szinte a nyakáig ért. Alig lépett kettőt, egy fehér tehéncsorda tűnt a szemébe. Hosszú szálú, kövér volt a fű, s mégis soványak voltak a tehenek, hogy bordájuk majd kibökte az oldalukat.

Szépmező Szárnya csodálkozva nézte a teheneket, s ahogy a pásztor elébe került, menten megkérdezte:

- Annyi itt a fű, hogy szinte elveszek benne, s mégis soványak a teheneid! Miért ilyen soványak, jó ember?

- Ne is kérdezd, fiam! - mondotta csendesen a pásztor. - Én a fősvénység embere vagyok. Nem adtam én még senkinek semmit életemben, pedig hány, de hány éhes ember kért legalább egy kortyintás tejet tőlem. De jó, hogy jöttél! Nem tudnád megmondani, derék legény: mit kellene tennem, hogy meghízzanak a teheneim?

Szépmező Szárnya gondolkozott kis ideig. Táltos lelke megszólalt benne:

- Ennél mi sem könnyebb. Úgyis olyan éhes vagy, mint a farkas, kérj egy kor-tyintás tejet az öregtől, s majd meglátod, mi lesz!

Kért hát tejet az öregtől.

Az szaladt a fejőkamrába, hozott egy cseber tejet. Hát ahogy Szépmező Szárnya megitta, egyszeribe gömbölyödni kezdtek a tehenek. Az öreg hálálkodott szörnyen, s megkérdezte:

- Mivel lehetnék segítségédre, jó legény?

- Ezután, aki csak kér tőled, mindig adj neki tejet, s ha tudod, mondd meg nekem, merre keressem Kalamónát.

Az öreg megígérte, hogy eztán mindenkinek ad tejet, de Kalamónának még a hírét se hallotta. Törte, egyre törte a fejét, végül is így szólt:

- Azt nem tudom, hogy az a Kalamóna hol lakik, de látod ezt a derék kutyát, ez majd elvezet a szomszéd tartományig.

A nagy fekete kutya, mintha értette volna gazdája szavát, felugrott s előreszaladt. Szépmező Szárnya meg mindenütt a nyomában.

Mentek, mendegéltek, nagy sokára egy leveletlen erdőhöz értek. A fekete kutya egy kunyhó előtt megállott, s így szólt Szépmező Szárnyához:

- Köszönj be!

Erre az ajtón kiugrott egy tarka macska, és feljajdult:

- Ne köszönj be!

A fekete kutya azonban újra megszólalt:

- Köszönj be!

A tarka macska is újra ráfelelt:

- Ne köszönj be!

Szépmező Szárnya nem sokat teketóriázott, hanem bátran beköszönt a pitvarba.

Abban a szempillantásban egy vénséges vén banya lépett elébe, s így szólt:

- Szerencséd, hogy beköszöntél, s öreganyádnak szólítottál!

Szépmező Szárnya zsvajt, csúnya perlekedést hallott bentről, de azért bátran belépett a szobába a vénséges banya után.

Benn két deli ifjú állt egy asztal két végében, nyakukon vastagra dagadtak az erek, úgy ordítottak egymással.

- Mért veszekszenek? - kérdezte Szépmező Szárnya a banyától.

- Jaj, ne is kérdezd, fiam! Már sok hete tart a háborúság közöttük. Ha te sem segítesz, csúnya világ lesz, mert egyik se akar engedni.

- Mondja már, öreganyám, min kaptak hajba?

- Az a deli ifjú ott túlfelől a koránkelők vezére, emez meg itt a későnkelőké. Sehogy se tudnak megegyezni. Amaz azt tódítja, hogy mindenki korán keljen a tartományban, emez meg, hogy mindenki addig aludhasson, ameddig csak tetszik neki. Én eddig csitítottam őket, de nem tudok nekik tanácsot adni, hogy mit csináljanak.

Szépmező Szárnya erre nagyot nevetett, és magához intette a két veszekedő ifjút. Előbb az egyiknek a fülébe súgott valamit. Erre az összeszedte a holmiját, s lóhalálában elrohant. Majd a másiknak súgott a fülébe, erre az is hasonlóképpen cselekedett.

Mikor becsapta maga mögött az ajtót, a banya megkérdezte:

- Most aztán áruld el, mit súgtál a fülükbe, hogy így elszaladtak egyszeribe!

- Azt súgtam a koránkelő fülébe, hogy öreganyám hét világra szóló boszorkány, s már forralja a vizet az üstben, mert koránkelőkből szeret gulyást főzni vacsorára. A későnkelőnek meg azt súgtam, hogy vacsora után legszívesebben későnkelőt eszik nyomatéknak. De hát nem is ezért jöttem én ide, öreganyám, Kalamónát keresem; nem tudja, merre találhatnám meg?

- Jaj, fiam, azt bizony én meg nem mondhatom, hanem tudod mit, amott az erdőben legelnek a vaddisznóim, azok sokfelé járnak, talán útba tudnak igazítani.

Szépmező Szárnya útnak eredt nyomban, s meg sem állt egy másik nagy erdőig. Ment, mendegélt, árkon-bokron vágott keresztül, végre egy tisztásra ért. A tisztás közepén egy medvefiú nyekergett, nem

tudott odébbállni, mert a mancsa egy tőke alá szorult. Ahogy megpillantotta az ember fiát, menten rimánkodni kezdett.

Szépmező Szárnya megszánta s kiszabadította. Ekkor így szólt hozzá a medvefiú:

- Jótett helyébe jót várj! Mi járatban vagy? Ha tudok, segítek rajtad!
- A vaddisznókat keresem, hátha tudnak valamit Kalamónáról.
- Akkor jó helyen jársz, mert az én apám ügyel itt a vaddisznókra. Ha megkéred, még malacot is ad neked.

Egy fatönkön ülve meglelték az öreg medvét, aki mikor meghallotta, hogy Szépmező Szárnya mi járatban van, így szólt hozzá:

- Nesze, fogd ezt a szopós kismalacot. Már majdnem elpusztult, mert az anyja nem szoptatja. Vidd haza szegénykét, neveld fel. Meglátod, egyszer még ez vezet Kalamóna nyomába!

Szegény kismalac kérő szemekkel nézett Szépmező Szárnyára, megszánta hát, és iszákjába tette.

Otthon újra a szörnyű pusztulás, a dermedtő tél fogadta. Testvérei elébe szaladtak s rákiáltottak:

- No, híres hős, hol kujtorogtál? Hoztál-e valami harapnivalót? Mi már látni se látunk az éhségtől!

Szépmező Szárnya megmutatta nekik a didergő kismalacot. No, erre a testvérek még dühösebbek lettek, haragosan hátat fordítottak öccsüknek. Csak nevettek rajta, hogy egy kis koszos malaccal törődik ahelyett, hogy magának nézne élelem után.

Szépmező Szárnya azonban rájuk se hederített. A kismalacot bevitte a nagy juhhodályba, jó meleg bundába göngyölte. Egyetlen szem anyajuh ácsorgott benn a hodályban, azt megfejte, s bár magamagának is kopogott a szeme az éhségtől, mégis az utolsó cseppig a kismalacnak adta a tejet. Ekkor a malac így szólt hozzá:

- Szépmező Szárnya, mondd meg nekem: mi az ember dolga a földön?

Meglepetve pillantott a kismalacra. Ez is emberi nyelven szólt hozzá. De mért éppen ezt kérdezi tőle? Kicsit gondolkodott, s így felelt:

- Hogy szembenézzen a bajokkal, s megküzdjön velük!

- Derék legény vagy! Nem csalódtam benned, most hát elárulom neked titkomat. Nem kismalac vagyok én, hanem a te paripád, a Holdas. Kalamóna, amikor elrabolt bennünket, a fele ménest vaddisznóvá változtatta, így lett belőlem is vaddisznó. Az öreg pásztor, akivel találkoztál, a vénséges banya, az öreg medve mind Kalamóna emberei voltak, s el kellett volna nekik téged pusztítaniok, de amikor bátor szemedbe pillantottak, egyszeribe elfeledkeztek gonosz gazdájuk parancsáról, és a te pártodra álltak. Így tudtál engem megtalálni. Most pedig mondd el a varázsigét, én akkor visszaváltozom, és aztán, ha te is úgy akarod, indulhatunk, hogy kiszabadítsuk Napkirályt meg Szélkirályt Kalamóna fogságából.

Szépmező Szárnya késedelem nélkül elmormogta a varázsigét:

Bűvös erőd bontsd ki menten, Szárnyalj szélnél sebesebben!

Hát csodák csodája, egyszeribe nappali világosság támadt, és a szíjhátú piros pej, szép paripája ott állt előtte, csak hogy most szebb volt, mint azelőtt.

- Jó gazdám - szólalt meg ekkor a paripa -, vedd ki a nyereg alól vitézi ruhádat, vedd magadra, és máris indulhatunk.

A fiú a nyeregkápa alól előhúzott egy szép aranyos ruhát, és magára öltötte. Nyalka vitéz lett belőle. Testvéreinek, amikor rápillantottak, egyszeribe elpárolgott a haragjuk. Mind köré sereglettek.

Szépmező Szárnya ekkor felkapott a nyeregbe, búcsút intett, és megeresztette a kantárszárát. Úgy ült fenn, mintha csak nyeregben született volna.

XII.

SZÁRNYAS PARIPA

Hét nap, hét éjszaka vágattak. Egyszer Szépmező Szárnya lenézett a sötét, hideg földre, hát egy nagy erdő tisztásán pislákoló tüzecke ütötte meg a szemét. Egy kicsi emberke ugrándozott a tűz fölött, innen oda, onnan emide. Fél hüvelyk volt a hossza, egy rőf a bajusza, hét arasz hosszú a szakálla, s szüntelen csak azt hajtogatta:

- Én vagyok a legerősebb a világon! Én vagyok a legerősebb a világon!

Szépmező Szárnya csodálkozva nézte a hetvenkedő kis emberkét. Meg is kérdezte táltosát:

- Mondd, kedves paripám, miféle szerzet ez a csupa szakáll ott lenn a tűznél? Csakugyan olyan bátor, mint ahogy mondja?

- Gyáva az, mint a nyúl, kedves gazdám. Még önmaga árnyékától is fél. De egyszer egy öreg banya azt mondta neki: ha hetvenhét esztendeig szünös-szüntelen ugrál azon a tűzön keresztül, s közben azt mondogatja: - Én vagyok a legerősebb! Én vagyok a legerősebb! - akkor ő lesz a legerősebb ember a világon. Éppen most telik le a hetvenhetedik esztendeje. Várjunk egy kevéskét gazdám, nézzük meg, mi lesz az emberkével. Egy kis pihenés úgylis ránk fér, hiszen kerek egy esztendeje repülünk.

Egy magas dombra leszállottak.

Az emberke a hetvenhetedik esztendő legutolsó napjának legeslegutolsó percében tartott, épp abbahagyta az ugrálást. Csípőre tette a kezét, körülnézett, s így kiáltott:

- Ki mer megverekedni velem? Én vagyok a legerősebb a világon!

Hát erre megzörren mögötte a bokor, s elébe toppan egy keskeny fejű rókacsemete.

- Hallod-e, jó ember - kiált rá -, szaladj sebesen a patakpartra, mert vár már, aki meg fog veled verekedni.

A hosszú szakállú erre uzsgyi, nyargal a partra.

Néz jobbra, néz balra, csak nem lát senkit. Belepillant a vízbe, hát ott mereszt-geti rá a szemét egy kicsi ember. Fél hüvelyk a hossza, egy rőf a bajusza, hét arasz hosszú a szakálla. Kapja magát, felemeli az öklét, s megfenyegeti. Hát az a másik is felemeli az öklét, s visszafenyegeti. Ennek már fele se tréfa, rá is ordít a kicsi ember. - Én vagyok a legerősebb ember a világon! - De a másik se rest, nyomban megfenyegeti: - Én vagyok a legerősebb ember a világon!

A hosszú szakállú erre úgy megijedt, hogy lóhalálában futni kezdett, s ha egy rókalyukat nem talál, még most is fut. De szerencséjére akadt útjába egy. Belebújt, s onnan lesett ki, kergeti-e az a másik.

- No, kedves gazdám, indulhatunk is, ez a hencegő úgyse mer egyhamar előbújni a lyukból, előttünk meg hosszú út áll. Ide már nem messze a Csillagok Anyjának a háza. Ott majd megkérdezzük, hogy merre menjünk tovább.

Szépmező Szárnya felkapott a nyeregbe, s továbbrepült. Hát egyszer csak egy magas sziklán egy legényt vett észre, amint kúszott felfelé a meredeken, s a csúcs hegyébe tűzött karó felé igyekezett.

- Mire végzi ez a jámbor a sziklacsúcson? - kérdezte Szépmező Szárnya táltosát.

- Jaj, ne is kérdezd, jó gazdám! E legénynek sárkány rabolta el a szép hűgát, s felhurcolta a szikla hegyébe. Ő fogadkozott, hogy hűgát kiszabadítja, de amikor meglátta a meredek sziklát, visszafordult, hagyta, hogy az ártatlan leánykát a sárkány széttépje. Most büntetésből naponta háromszor meg kell másznia a

meredeket. Ma ez az első útja. Ne is várjuk meg, amíg felmászik, mert akkor sohase érünk el Kalamóna palotájához.

Fenn robogtak már a Fejérközön. Az egyik útkereszteződésnél elérték a Csillagok Anyja palotáját. Csillagok Anyja épp kinn állt az ajtóban, mindjárt megszólította Szépmező Szárnya:

- Jó anyám, Kalamónát keressük, melyik úton induljunk tovább a palotájához?

- Édes fiam, én azt bizony nem tudom. De talán a fiaim megmondják neked.

Letelepedtek a ház elé, s várták a csillagokat. Az Esthajnalcsillag jött legelőbb, a Göncölszekér kilenc óraütéskor, a Fiastyúk tizenegykor, az Ökörkereső egykor, a Háromkaszás fél kettőkor, mindeniket megkérdezték, de egyik se tudta, hogy merre lakik Kalamóna. Végre kettőkor Sánta Kata is meghallotta, hogy kit keresnek, így szólt:

- Én azt nem tudom, hogy akit ti kerestek, hol lakik, de ha erre balra, az Órjás Kútja mellett továbbmentek az ösvényen, a Kőszáli Királyhoz juttok. Ő majd útbaigazít benneteket.

Mentek hát tovább balra az ösvényen. Szépmező Szárnya egyre izgett-mozgott a nyeregben, feltörte lábát a kápa, s fájtak sebei. Fárasztotta már a hosszú lovaglás, de azért nem szólt. Mezőkön, erdőkön vágattak keresztül, mind magasabb hegyek meredeztek előttük, egyszer csak Holdas megszólalt:

- Látod amott azt a sátorforma sziklát? Ott megállunk. A szikla töviből markolj csillagport, s azzal kend be a sebeidet, s meggyógyulnak abban a minutumban.

Szépmező Szárnya úgy is tett. Egy nagy szikla tetején állottak, olyan közel volt az ég teteje, hogy nem tudtak tőle felegyenesedni. A sziklán ült egy óriás, maga Kőszáli Király. Nagy, varangyos lába hosszú körmével épp egy tinót tépett ketté, mert vacsorázni akart. A táltos megkérdezte, merre visz az út Kalamóna palotájához.

- Megmondani éppen megmondhatom - felelte Kőszáli Király. - De olyan magas hegyeken kell keresztülmennetek odáig, hogy rajtuk táltos paripa által nem juthat, legfeljebb csak akkor, ha kovácsolt szárnya van!

Erre Szépmező Szárnya szomorúan hallgatott, de kis idő múlva csak megszólalt:

- Egy életem, egy halálom, én mégis átmegyek. Nem tudnád, jó király, hogy hol keríthetnék szárnyakat paripámnak?

- Azt biz én nem tudom megmondani. Olyan okos már én se vagyok.

Szépmező Szárnya leült egy székforma sziklára, két térdére hajtotta a fejét, odahúzta maga mellé Holdast, az odadugta fejét kis gazdájához, s így búsultak ketten.

- Látod, látod, kedves paripám, milyen nehéz annak, aki hős akar lenni! Most aztán mit csináljak? Itt kell nyomorultul elpusztulnunk. Csak volna legalább egy kalapácsom! Látod, amott mennyi vastuskó hever a sziklák közt, akár én magam kovácsolhatnék szárnyat neked. Széptüzek Lángja meg ha itt volna, olyan szárnyat készítené, hogy még a madarak is megirigyelnék!

Táltos lelke akkor megszólalt: - Ne tétlenkedj, végy hátadra egy vastuskót, ne sajnáld a fáradságot, vidd haza. Otthon kérd meg a bátyádat. Majd ő kovácsol belőle szárnyakat.

- Kedves paripám! Nem veszünk itt nyomorultul! Már tudom, mit csinállok! -azzal se szó, se beszéd, átölelte a Holdas szép fejét, s jobbról-balról megcsókolta.

- Mit csinálunk, édes gazdám?!

- Tudod mit? Hazaviszünk innen egy vastuskót, s otthon Széptüzek Lángja szárnyat kovácsol belőle.

- Látom, derék ember vagy, nem ijedsz meg a magad árnyékától. Bár a hosszú útban rettenetesen elfáradtam, de azért válassz csak ki magadnak egy vastuskót, és induljunk.

Azzal Szépmező Szárnya egy óriási vastuskót, mely jóval nagyobb volt nála, a hátára emelt, nyomta a vállát, de nem törődött most vele. Elindultak hazafelé.

Otthon Széptüzek Lángja rögtön szaladt a műhelybe, a vastuskóból hét gyönyörű szárnyat kovácsolt. Szébbek voltak, mint a sasmadár szárnya. Éppen hétre tellett a vastuskóból, egy szilánk se maradt belőle. A szárnyakat jobbról-balról a nyeregkápához erősítették, mégpedig úgy, hogy jobbra három, balra meg négy került. Mikor elkészültek vele, Szépmező Szárnya nyeregbe kapott, s elindultak.

Holdas gyorsabban repült, mint a madár, de még a gondolatnál is sebesebben! Alighogy megmozdította szárnyait, máris a Csillagok Anyja palotája fölé került, ott azonban egyszerre jobb oldalára fordult, mivel azon az oldalon csak három szárnya volt, s ahelyett, hogy előrement volna, egyre csak körbe repdesett.

Nagy nehezen azért csak hazavergődtek. Szépmező Szárnya két nap, két éjszaka búsult, üldögélt sátrában, harmadik nap előbújt, s magához intette Széptüzek Lángját:

- Édes bátyám, nem ér a hét szárny semmit, mert páratlan. Még egy nyolcadikat kellene kovácsolni; de hát ha nincs vasunk, miből kovácsoljunk?

Ekkor Széptüzek Lángja megszólalt:

- Van nekem régről eldugva egy kis vastuskóm, kardot akartam belőle magamnak, abból kovácsolok még egy szárnyat a paripádra.

Harmadnapra elkészült a nyolcadik szárny is.

Holdas nekirugaszkodott. Egyetlen ugrással Kőszáli Király fölé repült, másodszori nekirugaszkodásra már látták Kalamóna

kacsalábon forgó gyémántpalotáját, harmadszori nekirugaszkodásra meg is állt Holdas a palota kapujában. Szépmező Szárnya leszökött a lováról. Holdas ekkor ezt mondta:

- Én ittmaradok, amott egy szalmakazal, addig jóllakok belőle.

Szépmező Szárnya a palota elé ugrott, kardjával odacsapott, a kacsaláb eltört, s a forgó palota egy helyben megállott. Az egyik ajtót behúzta maga után, a másikat meg taszította, de ahogy felcsapódott a hetedik ajtó, hát majdhogy el nem vészett a szeme világa. Abban a szobában feküdt megkötözve Napkirály meg Szélkirály. Már éppen hozzájuk akart ugrani, hogy elmetssze a köteléküket, amikor mögötte szép csengő hangon egy leányka szólalt meg:

- Jaj, kedves vitéz, hogy kerülsz ide, ahol még a madár se jár, mindjárt jön a fertelmes Kalamóna, s aki csak anyától született, mind megöli az a szörnyeteg!

- Igen, aki hagyja magát! De én nem hagyom! Éppen őt keresem - felelte Szépmező Szárnya. - Sose félj, szép hűgom, míg engem láatsz; csak azt mondd meg, hol tartja azt a ládikát, amelyiket tőlem elrabolt?

- Jaj, azt ne keresd! A minapában nagy mérgében kidobta a palota ablakából. Hát ahogy földet ért, széttört, s egy ezüstláda ugrott ki belőle, annak felpattant a teteje, s csudák csudája, egy aranyláda fordult ki a fövényre. Az gurult, gurult, s egyszer csak felpattant a teteje, s egy guba, egy ostor meg egy bocskor hullott ki. Kalamóna mindjárt felkapta a becses holmit, pedig a gubának kiszakadt a háta. Azóta nélküle el nem indulna hazulról. Valami csuda erő lehet bennük, mert engem még a közelükbe sem enged. Jaj, mi lesz veled, szép vitéz, ha a rettenetes Kalamóna itt talál?

- Kiszabadítalak! Csak azt mondd meg, hogy miben áll az ereje!

- Jaj, hiszen alig várom, hogy megszabaduljak tőle. Annyit szenvedtem már! Tudod mit, csald ki a mezőbe, ott tehetetlen!

Alig pillantott Szépmező Szárnya egyet, jött Kalamóna hazafelé, akár az ítélet. Leszállt fehér ajkú, szárlábú lováról, s olyat ordított az asszonyára, hogy még az Üveghegyek is repedezni kezdtek.

- Hé, kutya, kifele! Idegen járt itt, míg én oda voltam! Érzem a szagát. Itt van még most is, nem mehetett el. Hol van?

- Itt vagyok, Kalamóna! - ugrott elő ekkor Szépmező Szárnya.

- Hogy mertél idejönni, te senkiházi, mindjárt beléd fojtom a szuszt!

- Ha hagyom magam!

- Hogy akarsz verekedni, lóháton, vagy földön?

- Lóháton!

- Várj, előbb lássuk, kiállod-e a próbát? Erre felelj: a világ elejétől innen, a világ végétől túl, az Üveghegyek alatt, a nagyerdő mellett, az Óperenciás-tenger partján volt egy akkora temérdek ház, hogy egy gomba alatt elfért. Abban a házban százhusz évig egyfolytában lakott egy fiatal legény. Ez a legény olyan példásan kitanulta az ácsmesterséget, hogy kovács lett belőle, de olyan kiváló varga, hogy nem volt szabó, amelyik olyan jó cipőt tudott volna csinálni, mint amilyen csinos görbe fésűt ez a kádár esztergába metszett, ha leült a szövőszékhez. Olyan okos volt ez a legény, hogyha húszt esztendőben egyszer kiment a ménesbe, csak ránézett a nyájban a sok disznóra, s mindjárt tudta, kinek az ökrét melyik tyúk ellette. Úgy hívták ezt a legényt: Szépmező Szárnya. Nem ismered?

Szépmező Szárnya elnevette magát, s így válaszolt:

- Kihozom a derest, nyergelem a verest, ráülök a fakóra. Elindulok, megyek; megyek, mendegélek. Kert alatt lesz hálásom. Odaérve kipányváltam a nyeret, fejem alá gyúrtem a lovat, lefeküdtem. Reggel, mikor felébredtem, már délfelé járt a nap. Néztem a lovat, megrágta az egér. Néztem a nyeret, megette a farkas. Nagy búsan, bánatosan beugrok a kertbe. Eszem a diót, töröm a mogyorót,

jóllaktam császárkörtével. Egyszerre rám kiált egy ember: - Minek eszed a retket, hiszen nem neked ültették a répát. - Azzal felkapott egy tököt, úgy hozzám vágta a kalarábét, hogy majd agyonvert a jég. Megrémülve hazafutok. Berúgtam az ajtót, lerogyott a kémény. Beülök a satuba. Eszem a kását, töröm a pogácsát, s jóllaktam Kalamóna sárkányból pácolt tokánnyal!

Erre aztán Kalamóna szörnyen megharagudott. Felkapott a táltosára. Derék nagy ló volt a fehér ajkú szárlábú, Szépmező Szárnyáé édesdeden átbújhatott a hasa alatt. Kalamóna nyakába kavartotta a bűvös gubát, hát egyszeribe láthatatlanná vált, csakhogy a háta közepe kilátszott a szakadáson. Szépmező Szárnya odaugrott, s úgy végighasította a gubát, hogy annak többé nem vehette hasznát a sárkány.

Kalamóna erre kibontotta karikását, kavartott egyet vele, de a sudara megakadt a palota kéményében, annyira rácsavarodott, hogy hiába rángatta, nem tudta lebontani. Elengedte hát, kirántotta a kardját.

Összecsaptak.

A sárkány mindjárt érezte, hogy kivel van dolga, Szépmező Szárnya olyan fürgén, elevenen mozgott, hogy Kalamóna hiába csapkodott utána, csak a levegőt metszette. De a fiú látta, hogy ő sem tud közelébe férkőzni a sárkánynak, elhatározta hát, hogy cselhez folyamodik. Úgy tett, mintha megfutamodott volna, s maga után csalta a mezőbe.

Kalamóna eszeveszetten utána vágatott. A szabad mezőben nehézkesen mozgott a nagy cemde szárlábú, Szépmező Szárnyáé meg úgy serdült-fordult, mint a pillangó. Amikor már jó messze előrelovagolt, hirtelen megpördült, s szemtől szembe vágatott Kalamónára. Az nem tudta mire vélni a dolgot, megállott. E pillanatban a sárkány lova alá pördült Holdas. Kalamóna nézett jobbra, nézett balra, nem látta őket sehol. Erre Szépmező Szárnya nagyot rikkantott:

- Héj, te Kalamóna, itt vagyok!

Kalamóna meghallotta kiáltását, s oldalt lecsapott, csak hogy a kardja a földbe ütődött, s a fiút nem érhetette el. Szépmező Szárnya se volt

rest, egy suhintással lemetszette a sárkány kinyújtott jobb karját, úgyhogy az kardostul a földre hullott. Balról még egyet odaszózott, hát lehullott a sárkány másik karja is.

Ekkor Kalamóna térdre borult előtte, s könyörögni kezdett.

- Jól van - mondotta neki Szépmező Szárnya -, nem öllek meg, ellenben idehívom mind, akiket sanyargattál, ítélkezzenek azok feletted.

Sorra kinyitotta a palota ajtóit, s csak úgy tódult ki a sok királylány. Éppen háromszázat rabolt el mostanáig Kalamóna.

- Öljétek meg a gyalázatost - mondotta Szép mező Szárnya.

Azok nem kérték magukat, ahányan csak hozzáfértek, mind nekiestek, ütötték, verték, míg csak ki nem lehelte páráját.

Szépmező Szárnya szaladt egyenesen a legbelső szobába. Egykettő, elmetszette Napkirály és Szélkirály kötelékét. Azok - mikor megszabadultak - boldogan ölelték, csókolták.

- Szépmező Szárnya, igazi hős vagy! Ezt sose feledjük el, hogy minket kiszabadítottál, segítünk minden dolgokban, de még a maradékaidat is megsegítjük! -mondta neki Napkirály.

Újra megölelték, megcsókolták egymást, és Napkirály meg Szélkirály hazaindult.

Szépmező Szárnya megkereste aranyszörű báránkját. A palota pincéjében meg is találta, oda rekkentette el a gonosz sárkány. Talált a fészkerben egy jókora szekeret, abba befogta Kalamóna táltosát, felültette mind a háromszáz asszonyt, a nagy táltos úgy vitte őket, mint a pelyhet.

A szép lánykát, aki a palotában megszólította, felültette maga elé a Holdasra, az aranyszörű báránkját is nyeregbe vette, s hazafelé indult.

Három nap múlva elérték Kőszáli Király birodalmát.

Az öreg Pusztas fiaik már-már azt hitték, hogy sohasem lesz vége a télnek, amikor egy szép napon arra ébredtek, hogy újra fent ragyog a nap az égen. Megint kivirult a határ, a fák rügyet bontottak, kicsattantották szirmukat a virágok, s a pusztas égboltozatán a pacsirták rágyújtottak legszebb dalukra.

Egyik napról a másikra kitavaszkodott.

Szélkirály szép gömbölyű, fekete felhőket kergetett a pusztas fölé. Langyos eső permetezte végig a pázsitot.

Az öreg Pusztas fiaik mind kiszaladtak, hogy köszöntsék a csodálatos szép tavaszt. Éppen ekkor bújt ki Napkirály egy felhő mögül, és csodálatos, tarka színű hidat vert a pusztas fölé. Így köszönte meg, hogy kiszabadították.

Szépmező Szárnya ekkor érkezett paripáján a pusztas széléhez. Éppen jókor.

Mikor az öreg meghallotta, hogy mire végezte, megölelte, megcsókolta, s így szólt:

- Hős lettél fiam! Bízom mindig benned! Büszke vagyok rád!

- Nem gyöngé többé az ember, édesapám! Legyőztük a sárkányt, megszabadítottuk Napkirályt. Szárnya nőtt az embernek!

XIII.

A VILÁG RÁMÁJÁNAK ARANYOS SZEGELETE

Estére a hazatért ménesből egy hófehér paripát pányvára vett az öreg Pusztas. Táncolt a tüzes táltos, mint a kényes menyecske. Még nyergét sem ismert, hát nem szívelhette a pányvakötelet sem, rúgkapált, szabadulni akart. Az öreg azonban vaskézzel tartotta.

Egyenesen a füzes mögötti dombra vezette, ott egy nyírfához megkötötte. Széttárta a karját, majd így folytatta:

- Jó ősök, égi királyok! Halljátok szavamat. Atyácska, élj boldogul még hétszer hétezer évig, találj örömed fiaidban, lányaidban, akik mind szép, derék királyok. Jó egészséget kívánunk bölcs süvünknek, Napkirálynak, asszonynéneknek, Holdnak, csillaghúgainknak, csillagbátyáinknak. Toportyánféreg meg ne támadja Szélkirály méneseit. Egér ne bújjon asztagaiba. Tűzkovács Király fújtatójából a szél soha ki ne fogyjon. Jó egészséget kívánunk ángyikánknak, Vízanyánknak, aki oly hasznos, jóízű és tiszta, Földanyánknak, aki táplál és megtart, s most oly szépen illatoztatja virágait, rügyet bontott a fák ágain, s a Tavasz szűrujából kibocsátotta a kis pacsirtákat.

Mikor az áldást befejezte, a táncoló paripa szügyébe dőfte markolatig a kését, s vérét egy fakupába csorgatta. A kupa kézről kézre járt, mind megízlelték, akik csak ott voltak. Azt a fát, amelyhez a lovat kikötötték, Atyácska fájának nevezték el, felszalagozták, s fakupában seritalt, kosarakban finom ételeket akasztottak ágaira. Ott, ahol a paripa vére szétfolyt, nagy tüzet gyújtottak, nagy lakomát csaptak, s az egész éjszakát a tűz körül töltötték. Szépmező Szárnya ekkor apróra elmesélte, hol, merre járt, hogy s mint végzett Kalamónával. Szavát így fejezte be:

- Valamit még elhallgattam, édesapám. Egy szép leányt hoztam magammal Kalamóna fogságából. Én őt igen megszerettem, s ahogy elárulta az úton, ő is megszeretett engemet. Elhatároztam, hogy feleségül veszem.

- Ezt a napot nem fejezhetnénk be szebben, mint lakodalommal. Tengerbe Pillantó kezét is megkérte egy derék legény, így kettős lakodalmat tarthatunk!

A szérűskertben terítettek baklábú asztalokon, mert az udvaron nem fértek volna.

Alig virradt, már nyekergették a kecskebőrt a dudások. Szép, verőfényes nap volt. Jött annyi koma, sógor, vendég, hogy alig tudtak helyet szorítani nekik.

Mikor a lakodalmi vacsorán a vőfély épp behozta a csigalevest, egyszeriben nagy zúgás, dübörgés hallatszott; „kerék surlásán ordítva csikordult”, mintha csak az óriások szekere szaladna végig a pusztán. A nagyerdei úton porfelhő csavarodott az égnek, s előzörgött Tűzkovács Király Csillagszekere, fehér szőrű, nagy szarvú ökrök húzták. Az ökröket Hüvelykpiciny nógatta, ő ült a bakon.

Az öreg Pusztá illendően a szérűskert ajtajáig ment a királyi vendégek elé, s betessékelte őket.

Tűzkovács Királyon a legszebb ünnepi ruhája volt, olyan szép fényes ruha, amelyet a pusztán még nem is láttak. Csillogott a rézkardja, de még rézbocskora szíja is rézcsatokkal volt díszítve. Övében tűzgyújtó készség, melyen ékeskedett jelvénye - a széttárt szárnyú sólyom - s szép rezes tarsoly csüngött. Ott állt a Rézerdő árnyékán a műhely, hát azért volt rajt minden csupa réz. Még homlokába csüngő süvegét is rézcsatok borították. Réz tegeztartója csordultig volt nyílvesz-szővel, mindegyikre egy-egy mennykő volt rézfonallal rátekergetve.

Szépmező Szárnyával és mátkájával éppen szembe ültették.

Evett, ivott bőségesen, aztán amikor a huszadik kupa mézsört is rézgallérja mögé eresztette, így szólt Szépmező Szárnyához:

- Hallottam, hogy Kalamóna beletett a kabátja zsebébe, aztán, mikor ki akart onnan venni, hogy a gyerekeinek odaadjon, hát sehol se talált, úgy elkeveredtél, a közt a sok minden közt, ami a zsebibe vót - s a király úgy nevetett, hogy csak úgy rengett teméntelen varjúsárny bajusza.

Szépmező Szárnya gondolkodott egy pillanatig, majd nevetve így válaszolt:

- Ez igaz is, de aztán, mikor leült ebédelni, hát kiugrottam elé az asztalra, mind a két kezemmel megragadtam az orrát, s megcsavartam. Addig csavartam, míg egyszerre egy nagy gömbölyű tök nem lett belőle. Próbálom kivinni az ajtón, nem lehet, próbálom kidobni az ablakon, nem fér ki. Erre kapom magam, szétbontom a tetőt, a lyukon ki, s ledobom az udvarra. Hát a tök nem szakad szét, hanem még háromszor akkorára dagad, mint vót, s gurul neki az erdőnek. Töri, zúzza a nagy fákat, mindent elsöpör az útjából. Kapom magam, elébe állok s rákiáltok: Hallod-e tök, ha meg nem állsz, a beled kiontom! Hát nem állt meg. Ekkor alátartottam a vállamat, és felemeltem. Már akkora vót, hogy majdnem felért az égig. Meghuzakodtam, még

nem érte el, még egy kicsit megnyomtam, hát akkor éppen odakocant a Rézerdő szélihez, ott is a kovácsműhelyben a vasüllő hegyes végéhez. Hát ahogy odakocant, azon nyomban szétpukkadt, mert nem volt abban semmi jó, csak éppen levegő volt benne. Így lett aztán vége Kalamónának.

Kacagtak az asztal körül, nevetett már Tűzkovács Király is.

- Látom, hogy nemcsak derék fiú vagy, hanem az eszed is könnyű helyt tartod. Mondanék én neked valamit. Én ezt eddig senkinek nem mondtam, de ha te ilyen híres nagy vitéz lettél, hát neked elmondom. Sok már egy kicsit a dolgom nekem. Ott a műhely, két embernek is elég volna, meg ott a szekér, ha az egy nap nem húzná a világot, mi lenne?! Hát már ez is elég! De még van egy hivatalom. Én vigyázok a világ rámájának aranyos szegeletére. Ott még a madár is aranyból van, a fű gyémántból, az aranyfákon, ezüstvenyigéken csengő barack, mosolygó alma, szőlő szőlő terem. Erre a szegeletre én vigyázok, hogy Lúdvérc a kézit valahogy rá ne tegye, s ez már sok nekem. Meg aztán láthatjátok, deresedik az én hajam is, ehol e, még a bajuszomba is keveredett már a tündérek fehér cernájából. Ha nem lenne az terhetekre, a szép szegelet őrizését én rátok bízom. Csak nagyon kell ám arra vigyázni, mert Lúdvérc is pályázik rá. Eddig én visszatartottam. De látom, meg tudjátok ti már őrizni. Három dologra kell vigyáznotok: soha ne feledjétek, hogy Atyácska népe vagytok, a pusztai fiai! Az ősi törvényt megtartsátok, a bajba jutottakon segítsetek, s el ne feledjétek, hogy a szép szegeletet jobbra kell keresni. Ha összeszeditek seregeteket, hadaitok ura én leszek majd.

Azzal felállott és indulni készült. Szépmező Szárnya marasztalta.

- Maradjon még egy cseppet, nagyuram. Csak nem sértettük meg?

A király megrázta sisakos fejét.

- Már hogy sértettetek volna meg! De tudhatjátok, hogy Csillagszekeret nem hagyhatom sokáig, az ökröket is le kell

csutakolnom, aranyvakaróval meg kell vakargatnom, mert bizony a szőrük csupa por lett a nagy útban.

- Egyet kérnék utoljára Hadak Urától - mondotta Szépmező Szárnya, aki első ízben nevezte Tűzkovács Királyt Hadak Urának -, a sok kard közt a műhelyben nem kerülne-e valami nekünk való, jó csapós?

A király elmosolyodott.

- A számból vetted ki a szót, fiam. El ne felejtsem! Egy bűvös kardot kovácsolok nektek. Aki azt a kardot megkapja, azon semmiféle rontás nem fog majd. Az lesz a világ ura. Maholnap elkészül, ha megkapjátok, indulhattok is a szép szegelethez.

Azzal búcsút intett, és a Csillagszekérre szállt. Vidám énekét még sokáig hallották a lakodalmások.

HADAK URA ÉNEKE

Én mondom énekem - aki bátor, erős vagyok, Kardom kétélű görbe kard,

A halál s az élet tüze ragyog az én kardomon.

Megölöm, aki népemre tör gonoszul, Kettévágom kardommal, s rátapodok.

A legvígabb táncot rajta táncolom, aki gonoszul megtámad, A legjobb ízű italt koponyájából vájt kupából iszom.

Alig ment el, besirültek a szérűskertbe a maszkások, s nagy viháncolást, hajcühérezést rendeztek. Egy egészen fura figura is betáncolt velük. Kecskefeje volt, rőfös szakála, fülét mintha ráspollal reszelgették volna, olyan szépen ki volt csipkézve, a vállára medvebunda volt kanyarítva, de az se közönségesen, hanem mindenféle ringy-rongy volt ráaggatva, lógott azon zöld, de még hupikék szalag is. A farka helyén nagy bojtos ökörfark lógott, szőrös nyúlcsizmák voltak a lábára húzva.

Egy fűzfaágat kér a vőfélytől, s az egész idő alatt azt faragta, gyűrűzte, véseget-te, rovogatta az asztalvégiben, mintha fizettek volna neki érte.

Amint a maszkások zszibongása kicsit elcsendesedett, a botot előreküldte ahhoz az asztalhoz, amelyiknél az öreg Pusztá meg Szépmező Szárnya ült.

Az öreg azonnal látta, hogy rovásírás van rajta, olyan írás, amellyel ők a birkák számát, gyarapodását szokták pálcára róni. Ezért aztán könnyen meg tudta olvasni.

„Nekem csak az asztal végiben terítettetek. Ezért megfizetek! Azt a szép szegeletet soha meg nem találjátok. Nem is jobbra van, hanem balra. Hét híres kapitánytok indul el megkeresni, a nevüket is felrovom ide a fára: Hunor, Magyar, Keve, Attila, Csörsz, Álmos, Árpád, de mind otthagya a fogát. Ezt mondom én, Lúdvérc, a szép szegelet királya!”

Mikor az öreg a levél végére ért, a körülötte ülők olyat nevettek, hogy a juhho-dálynak kinyílt az ajtaja a nagy rázkódástól. Felugráltak, s keresni kezdték a kecskefejűt, de annak már híre, pora sem volt. Úgy eltűnt az asztalvégről, mintha csak a föld nyelte volna el. Csak a mellette ülők érezték még bűdösét, de azok is csak pár percig, mert szél kerekedett s elhajtotta.

Éppen nem hiányzott, nem is keresték. Kettétörték a pálcáját, s tűzre vetették. Úgy égett, mintha százesztendőss taplót dobtak volna rá, a szél egykettőre elfújta még a hamuját is.

Szedelőzködtek a vendégek, mert már későre járt. A fiatalok mind táncolni akartak. De felállott helyéről az öreg Pusztá, és csendet intett.

- Hallgassatok rám, fiaim! Itt van Szépmező Szárnya, aki eloldozta Napkirályt, Szélkirályt, s megölte Kalamónát. Hadak Ura mondta, vitéz lett, igazi hős. Én már öreg vagyok, azt mondom: rendezze ezután ő a jószágot, s ha kell, tegyen közte-tek ő igazságot. Úgyis

nagyon megszaporodott már a nyáj meg a család. Erősebb karra van szükség, mint amilyen az enyém. Meg azt a szép szegeletet ő hamarabb megtalálhatja mint én. Azt mondom még: az ősi szép rendet megtartsátok, és jól vigyázzatok a táltos lovakra, el ne messe valaki a farkuk!

Majd vidám énekszó csendült, a lakodalmások rágyújtottak a hőst dicsérő énekre.

A HŐST DICSÉRŐ ÉNEK

Én mondom énekem - kicsike emberfia,

Tegnap riasztott a szél, a patakcsobogás, Mint kőszáli kecske ugrottam a sziklán, Együtt sírtam a vércsékkel, Mert szirti sast láttam a hegyek ormán. Mint féreg a föld alá bújtam, Erdőbe futottam a madarakkal, Félelem szorította szívemet.

Ma rám nevet szemével az Ég, Két erős karom győzött.

Megcsodálnak a kőszáli kecskék, Győzött két bátor szemem.

Hallgat a patak, és elnémul a szél, Hallgatja bátor szívem dobogását. Gyenge voltam, és most erős vagyok!

Tél, sárkány, sasok, madarak, Én lettem uratok - kicsike emberfia!...

MÁSODIK RÉSZ

HUNOR

Minthogy pedig Hunor s Magyar elsőszülött fiak valának, atyjukétól külön sátrokban laktak...

Történt pedig egy alkalommal, hogy vadászni mentek. A pusztában egy gímszarvas bukkant fel előttük.

(Kézai Simon Magyar Krónikája)

Tó szigetje édes honná,

Sátoruk lőn szép otthonná,

Ágyok áldott nyugalommá:

Nincs egyéb mi őket vonná.

(Arany János: Rege a csodaszarvasról)

Hullatja levelét az idő vén fája. Sokszor lehullott a levele - fejezte be a százesztendő öreg a meséjét. - Sokszor megújult azóta ágain a lomb, hogy Szépmező Szárnya lagziját tartotta. Arany Atyácska hajfonataiba ezüst szálak keveredtek. Szép, gyéres fehér szakáll ékesítette kerek arcát. Hadak Ura ígéretéhez híven készítette is a kardot, minden esztendőben koppantott rá hétfejű kalapácsával. De csak nem készült el. Hiába várta Szépmező Szárnya. Így hát nem is indulhatott el az aranyos szegelet keresésére.

Egy szép napon Hadak Ura Csillagszekéren felvitte őt is a Hősök Mulató Mezejére, rég ott lakott már az öreg Pusztá is, Széptüzek Lángjával, Jósziel Fúvásá-val. Ivadékaik s a Nap fiai, lányai, mert ők is a pusztán teremtettek otthont maguknak, bizony elfelejtették Szépmező Szárnya szép fogadalmát...

Az öreg fáradtan abbahagyta a mesét. Ekkor az ifjú kérő szemeit a táltosra vetette:

- Mondjad, jó táltos, mi történt azután? Én addig innen fel nem kelek, amíg tovább nem mesélitek e csodálatos szép történetet. Hadd tudjam meg, mi vár rám!

Ekkor a táltos elmosolyodott, s így szólt:

- Elmesélem neked, hogy mi történt azután, hallgasd illő türelemmel. Összekoccintották kupáikat.

A táltos belekezdett.

XIV.

KÉT ARANYHAJÚ GYERMEK

Felnyitotta szemét a puszta kis madara, a pacsirta, s mit látott?

Az ég kárpitja kezdett világosodni. Lent még úr volt a mindent elborító sötét, de az eget már derengés színezte.

A halványszürke derengés kifeslett, mint a nyíló virág, az égen feltetszett egy sárgásszürke pásztorköntös, rajta ezer bőrdísz: halvány fényű csillagok.

Semmi nesz nem háborította az ébredő puszta csendjét. A színek játéka hangtalan volt. Az eget borító köntös ráncai kisimultak, de ez sem zavarta a csöndet. A keleti ég alján azonban mégis történt valami.

Kigyulladt a száraz legelő. Futótűz lángja harapott a szűr aljába, s mintha csak tüzet fogott volna tőle a pásztorköntös, a keleti ég pillanatok alatt lángba borult. A puszta közepében domborodó sátorpaloták is mintha csak tüzet fogtak volna, égtek a

nemeztakaróra festett bíborvirágok, tüzet fogtak a gyenge szárú füvek.

S mindez még csak a kezdet volt.

Az ég aljára nagy tüzes korong gyűrődött, akárcsak egy óriás napraforgótányér. Amint ezt észrevette a kis pacsirta, felröppent gyenge fészkeből, és szállt, szállt fel a magasba. Mind feljebb szárnyalt, szárnyát alig rebbentette, és rázendített a legszebb ébresztő dallamára, melyet valaha is ember hallhatott:

Dicső, dicső,

Kikelet, kikelet,

Kivirít, kivirít,

A pipacs, szarkaláb, A virág, a virág, Mind!

E percben száz felszalagozott kürt riadója verte fel a fejedelem sátorpalotájának környékét. Felcsapódott az ajtót borító bíborfüggöny, s arannyal hímzett fehér köntösében kilépett a pusztára Nemere, Szépmező Szárnya dicső unokája. Apja, Tana is derék vitéz volt, ő azonban túltett még apján is. Szépmező Szárnya lelke született benne újjá.

A puszta fiai ezért is választották fejedelmükké. Még Hadak Ura is meggyorsította születésétől kezdve a kardkovácsolást, évente hármat ütött a vasra.

Nemere szembefordult az ébredő Napkirállyal. Fehér köntösén keresztbe fektette karját, s ahogy atyáitól tanulta, mélyen meghajolt. Háromszor hajolt meg egyvégtében, majd így szólt:

- Köszöntelek, süvem, Napkirály. Örülök, hogy fényes orcád felénk fordítod, s méltónak találsz arra, hogy mi rád tekinthessünk.

Amíg Napkirály feljebb rúgtatott útján, mereven állt Nemere, nem mozdult helyéből. Egy reggelt sem mulaszthatott el, hogy ő, a puszta

fejedelme ne köszöntse a Felső Világ fejedelmét, Napkirályt. Udvara, népe követte példáját. A csikósok kezében megállt a kötőfék, a lányok ajkán elnémult a dal, a tehének mellett abbahagyták a fejést, a szakács kezében nem mozdult a bogrács, amikor felharsantak a trombiták.

A főttálos, aki urának sátra felé egyengette lépteit, megállott félútban, és csak akkor lépett tovább, amikor Nemere újra meghajolt, s visszaindult palotájába.

A palota előtti téren fegyveres örök megdőntött kopjával köszöntötték urukat.

Nemere rápillantott a tornác elé vert faragott oszlopra, melyről sasmadár és szarvas képe nézett vele farkasszemet. Büszkén hirdették ittlakónak s idegennek: itt a Világ Közepe!

Mert nem akármilyen hajlék volt ám a sátorpalota! Sok cifra szobája, középen aranyos oszlopokon nyugvó, tágas terme volt, nagy kényelemre, nagy pompával volt berendezve. Nem is akárhol állott a pusztában. A négy nagy karavánút keresztezésénél emelték. A négy út a négy égtájnak futott. Északon a Togora folyó felé, mely sötét erdőkön, mocsarakon és havas hegyeken át foly-dogál, amerre a nap ködbe vész és soha fel nem süt, erre az utat a hatalmas, sziklás Rif hegyek zárják le. A Rif hegyek sziklái között kristályt találnak, és kincsőrző griffmadarak fészkelnek. A nyári nap alatti tájnak indulva India felé visz az út, Napkeletnek vágatva pedig a Nagyfallal védett mesés Kína messzi birodalmába. Amerre lenyugszik a nap, virággal ékes pusztaságok nyúlnak, egészen a Kerek-tengerig.

A sátorpalotát mint melengető szárnyak fogták körül a pusztá fiainak sátrai, csikósok tanyái, vitézeinek szállásai.

A főtáltos, mielőtt belépett a sátorpalota ajtaján, meghajolt, vigyázva, hogy rá ne lépjen a küszöbre. (A küszöbre lépni tilos, az elköltözöttek lelkei ott tanyáznak, az az ő megszentelt helyük, ők őrzik a bejáratot.)

Bent, a belső teremben a kővel kerített tűzhelytől balra fordult, s megállott az ősök asztala előtt. Bátran szemükbe nézett az ősök faragott képeinek. Szépmező Szárnya díszesen öltöztetett bábuja előtt külön meghajolt. Nagy, cifra bálvány volt ez, de a többi se szegényebb, kurtábbak is legfeljebb egy hüvelykkel lehettek. A táltos újra meghajolt az asztal előtt, majd amikor ura leült a bársonykerevetre, maga is közelebb húzta az alacsony zsámolyt, s lábát keresztbe vetve, leült.

Kisvártatva meg is szólalt:

- Nagyuram! Ahogy a tegnapi nagy tanácskozáson megparancsoltad, szép fehér kancát áldoztam Napkirálynak, jonhát, csontjait magam vizsgáltam, a jövőt kitudakoltam. Hadak Ura úgy véli jónak, hogy hadra induljunk. Ha mától számított harmadik napon, amikor éppen növekedni indul a hold, nyeregbe szállsz, s ostoroddal a szomszéd törzset pusztító hordára lesújtasz, győzelmesen térnek haza fegyvereid a csatából. Áldani fogják a szomszédok a pusztá fiainak nagy nevét.

Nemere felugrott a kerevetről. A táltos elé állt, s így szólt:

- Jó táltos, csak a minap tartottam menyegzőmet, még ki sem aludt az áldozati tűz parazsa. Szép asszonyomtól nehéz búcsút vennem. De én tudom a törvényt: a pusztá fia mindig segít a bajba jutottakon. Mert Hadak Ura is úgy akarja, háborúba indulunk.

Nemere csak minap hozta sátrába szépséges fiatal feleségét, csak minap, hogy Enéht az asszonyok felkontyolták. Fájt a szíve hát, hogy ilyen hamar el kell hagynia. Nem is szólt Enéhnek előbb, csak a negyedik nap reggelén, amikor már felnyergelve nyihogott sátra előtt paripája.

Elfelhőzött szépséges Enéh arca, mikor Nemere mindent apróra bevallott. De Hadak Ura rendelése ellen nem volt mit tenni. Milyen nehéz az új asszonynak! Alig ismer valakit a palotában, azt se tudja, melyik a szakács, a vízfordó, az étekhordó, öltöztető, fullajtár!

- Ne búslakodj, asszonyom, nem tart sokáig ez a háború. Nem is háború ez, csak olyan csetepaté - mondta Nemere búcsúzól, kihajolva a nyeregből.

De telt-múlt az idő, és csak nem tért vissza a csatából. Sarjadt a fű, mikor ellovagolt, azóta már dér csípte pirosra a galagonyát, de a háború még mindig tartott.

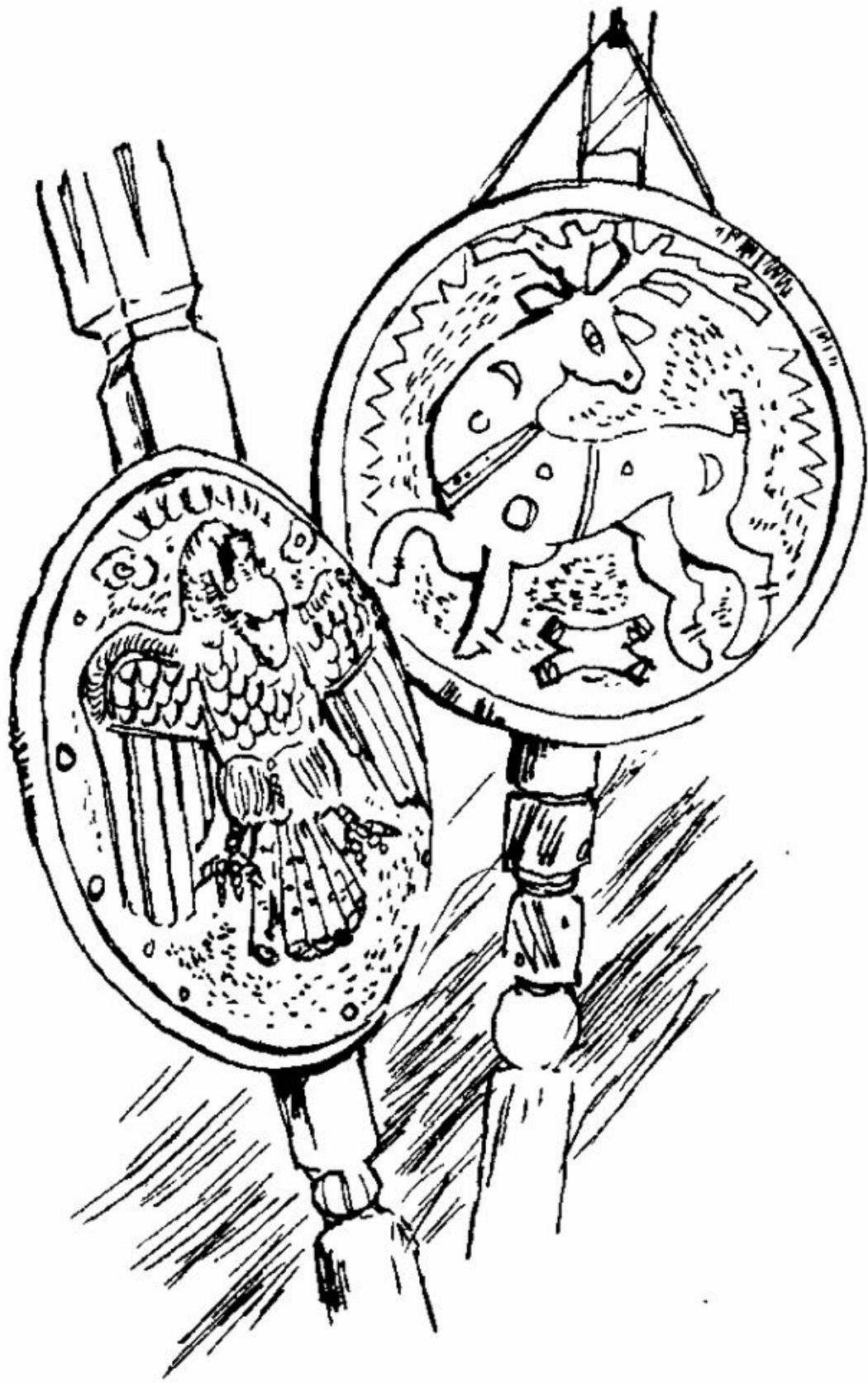
Enéh de sokszor kiállt a sátorpalota ajtajába! Szép szeme a végtelenbe nyúló pusztába révedt, de bizony egy tenyérszem porfelhőcske sem verődött fel a látóhatár peremén. Csak nem

akartak megtérni a vitézek a csatából. Esténként nekitámaszkodott Enéh a bejárat előtti faragott oszlopnak, s ott állt mozdulatlanul, míg sötét nem borult fűre-fára. Hányszor kérdezte az oszlopfő karcsú, faragott szarvasától, kerecsenmadarától: Mikor tér haza szép ifjú uram a csatából? A kerecsen a Nemere-nemzetség vezérlő állata volt, a szarvas Enéhé. De hiába faggatta őket a szép fejedelemasszony, a kerecsen a szárnyát felhúzva, fejét oldalt fordítva vetette rá büszke pillantását, a szarvas agancsát hátravetve figyelt, mintha farkast szimatolna a távolban.

Telt-múlt az idő. A sátorpalota udvarán a nyárfák lehullatták levelüket. Ekkor már nehezen volt a fiatal asszony, s nem sok idő múlva két aranyhajú fia született.

Szép volt a két gyerek, olyan mint a kicsattanó piros rózsa. Nevetett két mandulaszemük. Mintha tündérlányok fonták volna hajukat aranyrokkán, olyan selymes volt a szála.

Mikor megszülettek, a főáltos így toppant be Enéh sátrába:

- Jó Enéh, fontos hírt hozok két kicsi fiadról. Hajnalban áldozatot mutattam be Napkirálynak, s megtudtam, hogy két fiadat választotta ki Hadak Ura, hogy a szép szegeletet megkeressék. Hamarosan csodálatos dolgok történnek velük. Az áldozati tűz füstje azonban nem szállt fel a magasba, a tűz szikrája mind a földnek pattant, amikor az ég felé kellett volna törnie a lángnak, s a tűz egyszerre kialudt. Azóta balsejtések gyötörnek. Én azt mondom: vigyázzunk, mint a szemünk fényére, a két fiúra, mert a rossz leselkedik rájuk.

Meg is tettek minden elővigyázatosságot, amit az ősi törvény parancsolt. Fegyveres férfiak rohantak ki a pusztába, s riogatták a madarakat, nehogy közel repüljenek a sátor ablakához. A két gyereket a főtáltos az ablakon át kiadta a dadának, az megkerülte velük a sátrat, majd a küszöböt átlépve, visszavitte őket a palotába. Maga a táltos, hogy félrevezesse a Rosszat, kiült a sátorpalota elé, s hangosan kiáltotta:

- A mi házunkban két gyerek van, a mi házunkban egy gyerek van, a mi házunkban egy gyerek sincs!

Enéh ekkor szép virágos bölcsőbe fektette őket, piros szalagot kötött a mosolygó arcú karjára, kék szalagot a nevető szeműére, a piros szalagosat elnevezte Hunornak, a kék szalagosat Magyarának. Piros hímet varrt Hunor ingecskéjére, kéket Magyaréra. Majd az ősök tiszteletére nagy lakomát csaptak.

A vendégek a két mosolygós gyereket sorra csodálták. De nagyon vigyáztak, hogy bajt ne okozzanak: szóval csak kis csúnyának, semmire se jónak nevezték őket. Szinte beszélt a szemük, olyan eleven volt mind a kettő. Búsult is Enéh, hogy Nemere nem láthatja két szép fiát.

Hét nap, hét éjszaka folyt az ősök tiszteletére csapott lakoma, a vendégek csodálkozva vették észre, hogy a két gyerek a szemük láttára nő, gyarapodik napról napra. Hetedik nap, amikor Enéh bölcsőjük fölé hajolt, Hunor meg is szólalt, tisztán, érthetően:

- Édesanyám, eleget feküdtünk már mi a bölcsőben, készíttessen ruhát, amit felhúzhatunk, addig is meséljen nekünk valamit, s majd meglátja, hogy megnövünk azalatt!

Enéh kezéből kiesett a tiszta ingecske, mikor Hunort beszélni hallotta. Előparancsolt mindent, amit fia kért, maga pedig már bele is kezdett a mesébe, de Hunor újra csak megszólalt:

- Olyan hősről meséljen, édesanyám, aki vasláncon táncolt fel az égig, s még a hétfejű sárkánytól sem ijedt meg!

Enéh gondolkodott egy kis ideig, majd a bölcső fölé hajolva, belekezdett a mesébe.

XV.

A SÁRKÁNYÖLŐ HAJNAL

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy asszony meg egy ember. Sokat szo-morkodtak, mert nem volt gyermekük. Az asszony fűnek, fának elpanaszolta baját, bánatát. Tanácsolt is mindenki valamit, de semmi sem használt. Végre is valaki azt mondotta, hogy amikor alkonyodik, takarja ki a tűzhelyen a parazsat, szítsa fel, szippantson egyet a tűzéből, fújja ki a lángot, és ha még akkor se lesz gyereke, csak akkor eressze búbánatnak a fejét.

Az asszony egész nap nyugtalanul járt-kelt. Szép csendes délután volt, már úgy alkonyatformán. Odalépett a tűzhelyhez, s kitakarta a parazsat. Szippantott a tűz-ből, de mivel nagyon akart gyereket, nem egyet szippantott, hanem hármat.

Alighogy az első lángot kifújta, még a szája is tátva maradt. Egy derék felnőtt fiú állt előtte, s így szólította meg:

- Anyám, adj rám inget, gatyát, s adj ennem, mert éhes vagyok.

- Ott egy sült liba, szakajtsd le a szárnyát, s egyél - mondta az anyja, s mivel nem volt megvarrva még se ing, se gatyá, lehasított egy darabot pendelye széléből, s a fiú kezébe nyomta. Az magára vette, evett, ivott, és amikor jóllakott, így szólt:

- Nekem mennem kell, jó anyám. Fog még hallani rólam.

- Járj jó szerencsével, Este! - búcsúzott a fiától az asszony. Azért nevezte el Estének, mert éppen este volt, amikor a fiú előtte termett.

Mire Este elment, az éjfél keresztelte az éjszakát. Ekkor az asszony kifújta a második lángot. Ugyancsak derék egy fiú termett ám előtte. Annak is adott enni, inni, akár a bátyjának, neki is a pendelyéből szakajtott ruhát. S amikor ez a fiú is jóllakott, illendőképpen elkészönt ő is.

- Járj jó szerencsével, Éjfél! - búcsúzott a fiától az asszony. Azért nevezte Éjfélnek, mert éppen éjfél volt, amikor a fiú előtte termett.

Búslakodott, szomorkodott az asszony, mert íme, már két fia is volt, de egyik sem maradt meg a házban. Nagy szomorúságában, bújában kifújta a harmadik lángot is, hát még az előbbi kettőnél is derekabb fiú termett előtte. Mivel éppen akkor hasadt a hajnal, elnevezte hát Hajnalnak, s kérlelni kezdte, hogy legalább ő ne hagyja el. De hiába kérte, hiába könyörgött, a fiú hajthatatlan maradt, s így szólt:

- Ne is kérdezd, jó anyám, hogy miért megyünk el, úgysem mondhatjuk meg. De ne szomorkodj, mert hamarosan visszajövünk.

Másnap vacsora után az asszony már szunyókált, mikor zörgést, dörömbölést hall az ablakon. Széleseben ajtót nyitott. Nem csalódott. Ott állt Este a küszöbön. Éjfélkor Éjfél zörgetett be, s mikor hasadni kezdett a hajnal, megérkezett legkisebbik fia, Hajnal.

Reggel, ahogy Hajnal kipillantott az ablakon, látja ám, hogy a város kapuja koromfekete posztóval van beborítva. Rosszat sejtett,

megkérdezte hát anyját.

- Jó anyám, miért van fekete posztóval bevonva a város kapuja?

Az anyja már felelni akart, amikor nyílt az ajtó, s betoppant rajta a király, aki még előtte való nap tudomást szerzett a gyerekekről. Maga elé hívatta a három fiút, s így szólt hozzájuk:

- Ti azon az éjszakán születtetek, mikor az én három lányom elveszett. Nem indulnátok-e el a keresésükre? Ha szerencsével jártok, megkapjátok lányaim kezét, s ráadásul a fele vagyonomat.

Hajnal gondolkozás nélkül előlépett:

- Jó uram, bízzál bennünk! Lányaidat hazahozzuk! De mielőtt útra kelnénk, volna egy kérésünk: kovácsoltass háromszáz vastuskóból vasmacskát, és háromszázhatvanhat tuskóból láncot.

A király megcsináltatta a vasmacskát s a láncot is. Olyan nehéz volt a vasmacska, hogy háromszázhuszonhét ökröt fogtak elébe, de azok még csak megmozdítani se bírták.

Ekkor Hajnal így szólt testvéreihez:

- No, ez éppen jó lesz, vegyétek a vállatokra a vasmacskát meg a láncot, és hozzátok utánam.

Este meg Éjfélnakiveselkedtek, húzták, vonszolták a vasmacskát, de még csak meg se tudták mozdítani.

Hajnal lehajolt, s könnyedén, mintha csak tollpárnát emelne, karjára öltötte a láncot, a vasmacskába meg beleakasztotta a mutatóujját, azzal fölvette a vállára, s útnak eredt.

Az Óperenciás-tengeren innen egy tyúklépéssel megállottak.

- No, bátyáim, hadd lám, milyen erősek vagytok? Hajítsátok csak föl a vasmacskát. De hát kinek mondom ezt? Még felemelni se bírjátok?!...

Azzal Hajnal nekicsóválta a vasmacskát, megpördült vagy kétszer maga körül, hogy az erdő fái mind letöredeztek körülötte, s a vasmacskát úgy felhajította, hogy fenn megakadt.

- No, most meglátom, milyen bátrak vagytok - mondotta. - Melyiktek mer felmászni a láncon?

Este felgyúrte az inge ujját, markába köpött, s elkezdett felfelé kúszni. Mászott egy álló nap, akkor lepillantott. Hát látja ám, hogy lenn Éjfél meg Hajnal olyan kicsike, mint a szúnyogcomb, pedig ő még a kötél derekáig sem ért. Erre nagy sebbel-lobbal visszaereszkedett.

Éjfél se járt különben. Két nap, két éjszaka mászott, s mikor visszanézett, akkorák voltak lenn testvérei, mint a szúnyogköröm, de tán még annál is kisebbek. Nagy sebesen ő is visszaereszkedett.

Ekkor Hajnal megölelte, megcsókolta testvéreit, megeskette őket, hogy amíg ő vissza nem jön, a lánc végéből el nem mozdulnak.

Három nap, három éjszaka egyvégtében mászott, míg végre elérte fenn a vasmacskát. Hát ahogy körülnéz, látja ám, hogy a Felső Világon van. Ekkor megrázta a láncot, az meglódult, s testvéreit alól majdhogyan agyon nem verte. Este és Éjfél is belecsimpaszkodott a láncba, hogy megrázza, de még csak meg se bírták mozdítani.

Hajnal fenn körülfürkészt, s hamarosan egy kacsalábon forgó kastélyt pillantott meg. Olyan sebesen forgott, hogy még nézni is rossz volt, s mindig arra fordult, amerről rásütött a nap. Addig nézte Hajnal, míg megszokta a szeme. A palota ablakában ott könyökölt a legidősebb királylány, éppen aranyhímet varrt az ingeujjára.

Hajnal rákiáltott a kacsalábon forgó palotára:

- Kutya igya a véred, állj meg, urad parancsolja!

Erre az még hétszer sebesebben forgott.

Hajnal még mérgesebben kiáltott rá:

- Állj meg szedteteremtette, a kis Hajnal parancsolja!

A palota nyomban megállott, Hajnal megtalálta a királylányt a kilencvenkilen-cedik szobában, aki amikor megpillantotta, így kiáltott:

- Mindig mondta az én uram, a sárkány, hogy végül is a kis Hajnal fog megszabadítani engem!

- Érted jöttem! - felelte Hajnal. - De mondd meg csak gyorsan, miről ismerem meg az uradat?

- Hét mérföldről hazahajít a buzogányán egy nyulat, hogy felét megsüssem, a felét megfőzzem, mert ahogy lép be, már falni akar. Ha meg akarsz vele vívni csak egyre vigyázz: balról jobbra vágj!

Alighogy szavait befejezte, hát egy bivalyfejű vasbuzogány koccant az asztalhoz. A nyakára kenderkóccal volt ráhurkolva a nyúl.

Hajnal felkapta a buzogányt, és visszahajította, de úgy, hogy hét mérfölddel odébb hullott le a sárkány háta mögött.

Nagy dérrel-dúrral hazacsörtetett a sárkány.

- Hol vagy, kis Hajnal, mert érzem a bűzöd, itt kell lenned valahol.

Se szó, se beszéd, kimentek az udvarra.

Még a kastély is remegni kezdett, ahogy egymást derékon kapták, s a földön meghemperedtek. Előbb a sárkány kapta derékon Hajnalt, s olyan iszonyú erővel vágta a földbe, hogy ha az az üstökébe nem markol, a másik oldalon lyukadt volna ki. Erre Hajnal igen megharagudott, és úgy beütötte a sárkányt a földbe, hogy ha az az üstökét el nem kapja, meg nem áll a világ másik végéig. Ekkor kirántották kardjukat. Hajnal mindig balról jobbra vágott, a sárkány meg jobbról balra, így aztán nem tudta kivédeni Hajnal iszonyú csapásait. Hajnal görbe kardja úgy aprította a sárkány fejét, mint jól

kifent kés a tököt. Végül is mind a hét fejét lekaszabolta. A fejetlen sárkány kilehelte páráját.

Hajnal levagdalta a körmeit, és a tarsolyába tette. A királylányt kivezette a kastélyból. A lúdlábon forgó kastélyból a középsőt, a darulábon forgó kastélyból pedig a legkisebb királylányt is kiszabadította. Ott is legyőzött egy-egy sárkányt. Utána kézen kapta a három királylányt, s meg sem is állt velük a vasmacskáig.

Megrázta a lánc felső végét, erre testvérei is megmozgatták lenn az alsó végét. Várták hűségesen Hajnalt, bár az már kerek hét esztendeje kódorgott a Felső Világon.

A király nagy örömeben, hogy újra viszontláthatta gyermekeit, a három lányka kezét Este, Éjfél s Hajnal kezébe tette. Még aznap megtartották a lakodalmat.

Boldogan is élhettek volna..., ha..., ha Este s Éjfél meg nem irigyelik öccsüket, akit bátor szívéért, derekasságáért mindenki jobban szeretett náluk.

Egy este összebeszéltek, s kitervelték, hogy elveszejtik. Abban egyeztek meg, hogy alkalomadtán vadászni hívják, s kelepcébe csalják. Egy pergő karikát kovácsoltak, de olyat, hogy a külső pereme a legélesebb késnél is hatszorta élesebb volt.

A karikát elrejtették a fűbe. Mikor Hajnal kiment velük az erdőre, Este mintha csak véletlenül bukkant volna a karikára, óvatosan felemelte, s így szólt öccséhez:

- Te igen erős vagy, meg tudnád-e hajlítani térdeden ezt a karikát?

Hajnal kezébe kapta a rézkarikát, térdére fektette, hogy behajlítsa. Bevágta a térdét, úgyhogy lábra se tudott állani.

Ekkor rárontottak irigy testvérei, hogy vérét vegyék. De Hajnal se volt rest, még sebesülten is vitézül forgatta kardját, úgyhogy a két

testvér közelébe se férkőzhetett. Megszégyenülve kellett eloldalogniuk.

Hajnal aztán nagy keservesen hazabicegett. Otthon bekötözte sebeit, s még aznap este törvényt ült. Gonosz testvéreire szigorú büntetést szabott.

- Bátyáim, ti gonoszul rám támadtatok - mondotta -, el akartatok veszíteni, pedig én nektek nem vétettem. Ezért többé soha nem találkozhattok, maradjatok örökre magatokra. - Előbb útnak eresztette Estét, majd Éjfélét. Többé soha nem is találkoztak. Hajnalt, derék öccsüket sem láthatták soha többé.

XVI.

KÉT ARANYSZŐRŰ BÁRÁNY

Csodák csodája, míg a mese tartott, a két gyermek nőttön-nőtt a bölcsőben. Mikor Enéh befejezte, megszólalt Hunor:

- Jó anyám, öltöztess fel bennünket, s tégy le a földre. Meséd nagyon szép volt. Ígérjük, hogy mi is ilyen derék vitézek leszünk, mint Hajnal volt. Meglásd, anyám, én még veled is összemérem kardomat!

No, csak ezt ne mondotta volna. Meghallotta örvendezésüket egy idegen lány. Mert hogy szavamat ne felejtsem, mikor a két gyerek megszületett, éppen akkor került a palotába szolgálatra egy új lány, mert a régi már kiöregedett, s nem bírta már fényesre súrolni a nagy rezes bográcsokat.

Szép fiatal lány volt, hát nem is gyanította a szakács, hogy mi lakozik benne. Pedig nem volt más, mint maga a Vasorrú Bába, akit Lúdvérc küldött Nemere udvarába, mikor meghallotta, hogy Hunor és Magyar megszületett. El akarta ve-szejteni a két gyermeket. Ezért szállt hát alá az áldozati tűz füstje!

Egy hajnalban, mikor Enéh egy pillanatra kiment a sátorpalotából, hogy mosdóvizet hozzon, besurrant a Vasorrú Bába, felnyalábolta a két gyereket, s szaladt velük egyenesen a kert alá, hogy a csergedező patakban elveszejtse őket. Hát ahogy fordul ki a kertből, megpillantotta a kertajtó búbján üdögélő szarka, s menten elkezdett cserregni.

- Héj, itt szalad a Vasorrú Bába két szép gyerekkel. Csörrögöm, szétcsörrögöm a világba!

A Vasorrú Bába, ahogy a nevét kiejteni hallotta, mintha csak forró vas égette volna az oldalát, elhajította a két gyereket. Átváltoztatta őket aranszőrű bárányokká, ő maga meg varjú képiben elrepült.

Enéh ekkorára észrevette, hogy eltűnt két szép gyermeke. Tűvé tette értük a palotának mind a hetvenhét szobáját, kerestette őket mindenütt, de sehol nem akadtak nyomukra, mert ekkorra már a két aranszőrű bárány, künn koptatta a fűvet a patakparton, s este, mikor hazahajtott a kisbojtár, elvegyültek ők is a többi bárány közé.

Másnap Nemere győztesen megtért a csatából. Mikor meghallotta, mi történt, nem szólott, csak az egyik szeme nevetett, hogy újra láthatta szépséges feleségét, de a másik szeme sírt, majd megszakadt a szíve, úgy sajnálta két sose látott gyermekét. Annál nagyobb volt a szomorúsága, mert a főtáltos neki is elárulta, hogy ezt a két gyermeket választotta ki Hadak Ura, hogy az aranyos szegeletet megkeressék. Hamarosan el is készül a kard, s akkor nem lesz majd kinek a kezébe adni. Búsult hát Nemere, s megparancsolta, hogy hirdessék ki mindenütt a messzi pusztán: aki megkeríti két kicsi fiát, vagy akár csak hírt hoz róluk, akkora darab aranyat kap jutalmul, mint amekkora a két elveszett gyerek.

Jelentkeztek is seregestül, hoztak is mutatóba gyermeket garmadával, de mikor rájuk pillantott Enéh, váltig rázta szép fürtös fejét. Megismerte volna ezer közül is pirospozsgás arcukat, selymes, puha tapintású hajukat. Meg aztán aranygyűrű volt a mutatóujjukon, arról is megismerte volna őket.

Egy szép napon Jófüvek Tudója, kisbojtárjuk állított be a sátorpalotába, s egyenesen a szomorkodó asszony elébe állt:

- Nagyasszonyom, már megkövetem alássan, de meghoztam a két gyűrűt. Tegnap, ahogy kihúztam a szalmát a hodályból, hát csak megcsillant közte valami. Ezt a gyűrűt találtam. Szétgóráltam a szalmát, hát megleltem a párját is. Gondoltam, hogy nem rendes úton kerülhettek azok oda, íme, elhoztam.

Enéh, ahogy tenyerére tette a két kicsike aranygyűrűt, majdhogy sírva nem fakadt örömeiben. Rájuk ismert a rovátkákról, ugyanaz a két gyűrű volt, amelyet a két gyerek ujjára húzott.

Tüstént felforgatták az egész ho-dályt, még a falak tövit is felásták, de sehol semmit nem találtak. Estére dol-gavégezetlen ballagott vissza a palotába Enéh s Nemere.

Jófüvek Tudója sem találta a helyét. Csak forgolódott este a szalmán, sehogy sem jött álom a szemére. Hát ahogy hason fekvé figyelt a sötétben, egyszer csak hangokat hallott az ajtó felől. Mikor pedig közelebb mászott, majdhogy sóbálvánnyá nem változott!

Két aranyszörű bárány beszélgetett.

Így szólt a piros pántlikás a kék

pántlikáshoz:

- Ha tudná ez a kisbojtár, hogy mi kik vagyunk, biztosan nem adná egy lyukas hatosért.

- De hát hogy tudhatná, mikor mindig alszik. Ha itt van az este, csak a fülire húzza a farkasbundát, és már alszik is, mint a mormota. Egyszer még megérjük, hogy a toportyánféreg kikaparja a hodály oldalát, felkapja, s elviszi magával. Még talán arra se ébred fel.

- De nem is ez a legnagyobb baj, hogy alszik. Ez még semmi. Hiszen egész nap szaladgál a birkák után. De hát nem vette még számba egyszer se a nyáját, mert ha megszámolja a bárányt, bizony észreveszi, hogy kettővel több. Ha jön a számadó, mindig csak azt feleli: hétszázhetvenhét meg hét, s ahányszor csak jön, ehhez mindig még hetet ragaszt.

- Ez is igaz, de még ennél is nagyobb baj, hogy a múltkor egy szarka, ahogy bennünket megpillantott, elcsörögte magát: - Itt megy a két aranyszőrű bárány, Nemere két kis gyereke! - Ő meg oda se figyelt, csak fújta furulyáját, pedig majd kikiáltotta a lelket az a szegény madár.

- Még ez is semmi. Múltkoriban a laponyag mögött koptattuk a füvet, ott nyílik a lapos alján a szép sulyomfű, amelyiknek bűvös ereje van. Azzal, ha bárkinek megérintik a homlokát, menten visszaváltozik, ha még a Vasorrú Bába varázsolta el, akkor is. Pedig ő minden füvet ismer, tudja, hogy az apró fűfű, a diadalmas fű minden betegségre jó, a szépítő fű torok öröme, a kakukkfű gyermekfürösztő, az egérfarkú fű sebgyógyító, ismeri a rontó füvet, a kígyómarást gyógyítót, hogyne ismerné hát a sulyomfüvet! Leszakított egy szálát belőle, de csak a lába szárát vakargatta vele, aztán eldobta, még szerencse, hogy egyetlen fűszál maradt a laposban.

- Ez bizony mind igaz. De sose búsuljunk, jön erre még becsületes ember, leszakítja az még a sulyomfüvet, megérinti a homlokunkat, s visszaváltozunk. De fogadom, ellátjuk a baját ennek a mihaszna kisbojtárnak! Megtanítjuk kesztyűbe dudálni!

Míg a kisbojtár ezt rendre végighallgatta, kiverte a homlokát a gyöngyveríték, s azt se tudta, fiú-e vagy lány. Így gondolkozott magában:

- Jaj, szegény árva fejemnek! Hát én ilyen haszontalan szüleszomorító vagyok, ennyire nem ügyelek? Bizony meg nem számoltam a bárányt! A szarkára se hallgattam, pedig értem a madarak nyelvét, mert anyám megtanított rá. Álomszuszék is vagyok, az igaz. S ó, én balkezes, azzal a csodafűvel csak

játszottam! Megér-demlem, hogy hátrakössék a sarkamat, lófarkára kössenek, kerékbe törjenek, két malomkő között szétmorzsoljanak, s ha még akkor is egy darabban maradna a bőröm, dudát varrjanak belőlem. De jaj, ez mégsem lesz jó! Legjobb lesz, ha leszakítom azt az utolsó fűszálat, s behajítom a patakba. Akkor ezek itt, amíg a világ meg két nap, bárányok maradnak.

Felkapta a botját, nyakába kavartotta bundáját, s kilódult a setét éjszakába.

Kinn azonban, hogy, hogy nem, csak megszólalt a jobbik lelke. Azt mondta:

- Hát nem restelled magadat? Még hogy a vízbe akarod hajítani azt a bűvös fűszálat? Hát nem gondolsz arra a két ártatlan gyerekre meg az édesanyjukra? Hogy pátyolgatott téged az anyád, amikor oly kicsi senki fia voltál, s hogy sírt-rítt, mikor apád egy nap bedugott a szűr ujjába, s kivitt a pusztába, hogy szokjad a bárányt. Azt hitte, hogy ott pusztulsz nyomorultul. Hát ilyen hitvány vagy?

De erre a rosszabbik lelke se volt rest. Az meg így küzdött:

- Csak meg ne ijedj, jobb neked lábolni a selyemfűrészt, mint hogy a kutyák szopogassák a csontodat. Eridj csak, tépd le a fűszálat, dobd a patakba, s a többivel ne törődj.

Erre megint a másik lelke szólalt meg:

- Hát ha ezt megteszed, én úgy itt hagylak, még azt is elfelejtem, hogy valaha benned találtam szállást. Nem bánom, inkább egy toportyánféregbe bújok, mert az is százszorta könnyörületesebb nálad.

Erre aztán úgy megijedt a kisbojtár, hogy menten rimánkodni kezdett a jobbik lelkének:

- Csak azt ne tedd, édes lelkem! Inkább nem hajítom a vízbe a bűvös fűszálat, hanem megveregetem a két szép bárány csillagos

homlokát. Lesz, ami lesz! Egy életem, egy halálom!

Erre így szólt a jobbik lelke:

- Ez már beszéd! Én se hagylak el most már, még segítek is neked. Meglásd, ha mi ketten összeállunk, nem fog ki rajtunk senki e világon!

Jófüvek Tudója odaért a laponyaghoz, a laposban meglelte a bűvös fűszálat, s azon nyomban leszakította.

Trappolt be egyenesen a hodályba. Már akkor csivített az égen a pacsirta, haj-nalodott, s gyűrődött ki a bárány a pusztára. Ahogy odaért, éppen a két kis aranyszőrű lépte át a küszöböt.

Se szó, se beszéd, odaugrott eléjük, s megérintette homlokukat a bűvös fűszállal, még mormogott is hozzá valamit, ahogy az anyjától tanulta.

Hát csodák csodája, abban a pillanatban két deli ifjú állt előtte. Olyan szépek voltak, hogy a napra lehetett nézni, de rájuk nem.

Enéh boldogan ölelte keblére elveszett gyermekeit.

Nemere büszkén tekintett két deli fiára. Jófüvek Tudóját dúsan megjutalmazta, de a két fiú nem is engedte el többé maga mellől. Úgy szerették, mintha édestestvérük lett volna. Külön sátorba költöztek, s Jófüvek Tudójának maguk mellett vetettek ágyat, onnan járt a bárányokhoz.

De hamarosan hátat kellett fordítania a hodálynak. Egy szép napon Nemere gyönyörű ménésének három legszebb paripáját sátruk elé vezették, s a fejedelem így szólt a fiúkhöz:

- Itt e három tüzes paripa, pattanjatok fel a hátukra! Menjetek lovagolni, vadat űzni, s amikor derekasan megülitek már a lovat, gyertek vissza hozzám. Akkor feltörjük majd ezt a szép ládikót. - Egy rézládikát tartott a fiai elé. - Még apámtól kaptam.

XVII.

A VILÁG VIRÁGOS BÖLCSŐJE

Nemere népe kora tavasztól, amíg csak a hó le nem hullik, nyájjait maga előtt terelgetve vándorol.

Ha egy-egy bővizű folyó partján lelegeltetik a fűvet, máris szedik sátorfájukat, s odébbállnak, újabb legelőt keresnek maguknak. De ennek is megvan a maga sorja. Meg van szabva a ménesjárás meg a birkalegelő is. Eszerint aztán tavasszal

a déli anyaszélen fekvő pusztákon kezdik a legeltetést, s folyton-folyvást észak felé tartva, őszre elérik a dombosabb helyek dús legelőit. Elöl jár a ménes, és nyomukban a birkanyájak. Vándorló életmódhoz alakították hordozható lakásukat: a jurtát is. Hosszú idő tapasztalata alakította e sátrat! Alapépítménye egy embermagasságú, kör alakú, ollós kötésű farács, melyen csak az ajtónyílásnak hagynak helyet. A rácsfal széthúzható és összetolható aszerint, hogy magasabbra építik-e a sátrat, vagy szélesebb alapra,

alacsonyabbra veszik. A rácsos falra kúp alakú fedőszerkezet borul. A tetőszerkezet hajlékony farudakból áll, felső végük az úgynevezett koszorúfa lyukaiba nyílik, alsó végüket a rácsfalhoz szíjazzák. A négyöt méter magasra épített sátrat külső oldalán nemeztakarókkal borítják be, s a felső koszorúfára zsinórral mozgatható nemezlapot borítanak. Ezen keresztül kap levegőt és fényt a sátor, de ez a füstlyuk is egyben. A sátrat percek alatt szét tudják szedni, s felpakolni a máhás állatokra. Ha ismét sátrat ütnek, szép sima földet keresnek, olyat, ahol nincs gödör meg ürgelyuk, kikémelelik, merről fúj a szél, honnan ver az eső. Téltre annyit változik életük, hogy a jurtat szélvédett erdők alján, folyók partján ütik fel. A ménes s a nyáj még akkor is künn, a szabad ég alatt tanyázik. De keresik is Nemere csikóit szerte a világban. Edzettek, szívósak, harcban kitartók, és futásban fáradhatatlanok.

A három fiú egész tavaszon, nyáron, míg csak a fák levele le nem hullott, lovagolt, vadászott. Sorra látogatták a nyájakat terelő pásztorokat. Megülték a lovat, de meg ám! Mint a sudár fa, mely erős gyökeret ereszt, oly délcegen ültek a nyeregben. Hamarosan maguk mögött hagyták a legjobb lovast is a pusztán.

Iszonyú messzeségeket kalandoztak be. Kürtjük szava felverte az altáji hegyek csendjét. Pihentek partjain a kék vizű Bajkálnak. Űzték a vadat arra, hol smaragdköveken csörgedez a játékos Togora, s aranylik fövenye Szir-Darja lankás partjainak. Hunor és Magyar ámulva gyönyörködött a sok szép erdőben, folyóban. Nem szó olyan gyönyörű szőnyeget Perzsia takácsa, nem hímez szebb virágot köntös ujjára, elejére asszonyok keze, mint amilyen Amu-Darja virágos oázisa! Kék a levegőég, napfényes a virágos pusztá, a világ virágos bölcsője, ahogy Nemere a szép kerek Turánt emlegette.

Hunor járt mindenütt legelőn. Felébredt benne az ős vadászszenvedély, s ha a pusztában menekülő vadat vett észre, gyötörhette fáradtság, epeszthette szomjúság, semmivel sem törődött! Űzte, kergette a vadat, míg el nem ejtette. Zúgó, sziszegő nyila elől párduc, szarvas meg nem menekült. Jó Rigó lova szellőnél is gyorsabban járt.

Selyem fűvön háltak, csendes esti puszta volt az őrizőjük, csillagos égbolt a takarójuk.

Ízletes juhsajttal, finom báránnyússal kínálták őket. Minden sátorba bekukkantottak, megcsodálták a pásztorok szépen faragott karikáit, rajzokkal díszített ivókürtjeit, díszes sótartóit.

Még a nemezkeszítőket is felkeresték, és sokáig évdtek a nemezgyúró lányokkal. Mert a nemezverés a pusztai lányainak a dolga. S nem is könnyű munka! A lenyírt és mosott juhgyapjút hatalmas nádszőnyegre terítik, vízzel megpermetezik, aztán pedig sima rudakra hengergetik fel. Egy-egy ilyen nagy gyapjúsőnyeget tíz-tizenöt lány is hengerget. Tömöködik, nyomogatják, s hogy még tömöttebb legyen a nemez, tenyerükkel alaposan megveregetik a gyapjút. Aztán vízre helyezik, és úgy dúsítják, s pálcákkal még ott is veregetik. Ezután, ha megszárad, olyan tömött és erős lesz a nemezposztó, hogy akár kést üthetnek bele, az se hatol rajta keresztül. A nemezszőnyegből sátorborítót szabnak, nyereg alá helyezhető takarókat. A három fiú is kapott a lányoktól három szép takarót, s azzal búcsút intettek a falunak. A vadakkal teli rengeteg erdő felé vették útjukat.

Egy szép napon aztán leesett a hó, s vége szakadt szép kószaló szabad életüknek. Hunor se tehetett egyebet, nyakába vetette íját, övére akasztotta kürtjét, és Magyarral meg Jófűvek Tudójával szépen hazalovagolt.

Nemere előhozta a ládikát, s feltörte a tetejét. Egy pálcika hullott elébük a kerek asztalra, rovás díszítette mind a két oldalát. Nemere fennhangon kezdte olvasni:

- A tudás tudományára tanítsd meg fiaidat, s ha annak már becsülettel a végire jártok, hasítsátok ketté ezt a pálcát, s amit benne találtok, aszerint cselekedjétek!

A fiúk csak csóválták fejüket, Hunor ki is mondta:

- Tudunk mi már eleget! Minek törjük tovább a fejünket. A lovaglásnál nincs nagyobb tudomány!

Nemere azonban csendet intett:

- Igaz, hogy a lovaglás mesterségét talán még nálam is jobban megtanultátok. Ha akartok, vágtaézva nyilaztok, derékból kifordulva lövitek le a futó vadat. Megismertétek a harc szépségét, fáradsalmát. Bejártátok a szép virágos bölcsőt, a kerek Turánt. De ennél még van nemesebb tudomány is, amely nélkül vitéz hiába ül a paripára. Csak az győz, akinek tarsolyában van a tudás tudománya, aki ismeri a varázsos ígéket, aki füvek, fák titkait érti, aki a titkokat a csillagokból is kiolvassa. Itt van a tél. Megvastagodott az este. Sátoratokba hívatom a főáltost. Vele beszélgetsetek, s amit csak tudni akartok, megkérdezzetek mindent. Nem bánom, fogjátok meg, hátha van, amit ő se tud!

A három fiú törte a fejét egész délután, vagy száz fogós kérdést kitaláltak, s alig várták az estét, hogy sarokba szoríthassák az öreg áltost.

Estére, ahogy atyjuk megígérte, szép fehér vászonköntösében belépett a főáltos.

A három fiú már zsámolyára térdelve várta. Egy kerek asztal állt előttük, négy lába alig volt egy arasznál magasabb.

Mikor a áltos is helyet foglalt, Hunor előhúzott tarsolyából hét levelibéka nagyságú babszemet, és szép sorjában kirakta a kerek asztalra, de úgy, hogy négy babszem egy négyszöget alkotott, s a másik hármát meg a négyszög elé szép sorjázva lerakta. Aztán így szólt a főáltoshoz:

- No, találd ki, jó áltos, mi ez?

- Göncölszekér - súgta Magyar Jófüvek Tudójának.

Az öreg elmosolyodott, megsimogatta szép lecsüngő bajuszát, s így szólt:

- A halászfalvak lakói erre azt mondják, hogy az a jávorszarvas, melyet Atyácska hat lábbal bocsátott alá a földre. Közönséges ember nem tudta elejteni, egy erdei manót biztattak föl, hogy üldözze. A manó a havas pusztán hótalpon kergette, míg utol nem érte, s le nem nyilazta. Két utolsó lábát levágta, s így csak négy lába maradt. A jávorszarvas azonban feltetszett az égbe, és jávorcsillag lett belőle. A manó hótalpjának útja lett a tejút. Ez a hat babszem a hatlábú jávorcsillag, s a hetedik, aki üldözi, a manóemberke, vagyis a hét babszem a Göncölsze-kér. De mások másként nevezik: hét farkas, mely paripákat kerget. A szerecsenországiak azt tartják: koporsó három siratóval. A jéghegyek lakói kutyának mondják. Indiai fiai hét bölcsőnek. Az Óperenciás-tengeren túl azt mondják: négy medve, melyet három vadász kerget. De mindez csak az idegenek magyarázata. Most pedig halljátok, hogy nevezik a pusztai fiai: a Csillagszekér. Itt e négy bab a négy kereke, amott elöl a három pártos ökör, amelyik húzza. Nosza! most mondjátok utánam.

No, lett erre hét világra szóló hallgatás, a három fiú csak nézett egymásra, majd az öregre, úgy elhallgattak egyszeribe, mintha csikó lépett volna az ujjuk hegyére.

Ekkor felállt a pártos, s így szólt Magyarhoz:

- Gyere ide, s nézd meg a köntösöm ujját. Nem hagytam-e el véletlenül benne valamit?!

Magyar belenyúlt a köntös ujjába, rázta, szelelte, kifordította, de nem talált benne még egy árva zabszemet se. Hunor is belekukkantott, de ő sem talált benne semmit.

A pártos átvette a köntöst, a baljába fogta, jobbát pedig felmutatta, hogy nem rejteget semmit a tenyerében, majd benyúlt, s azzal előhúzott a köntös ujjából egy jókora lúdtojást.

De ez még semmi!

Ahogy az asztal közepére helyezte a tojást, egy vesszővel megérintette, azon nyomban kettévált. Az egyik fele jobbra gurult, a másik fele balra, s a kerek sárgája a középben aranylott.

Erre még a szája is tátva maradt a három legénykének. Hunor elfeledve azt is, amit előre kieszelt, azt is, hogy a táltost megfogja, feltette az első kérdést:

- Hát ezt hogy s mint csináltad?

- Várjunk mindennek a sorára - szólt csendesen a táltos. - Majd ha jókedvem lesz, elárulom a titkát. De most ti mondjátok meg sorban, mit láttok magatok előtt?

Magyar gondolkozott legkevesebbet.

- Ez itt két hegy - mutatott a két tojásfélre -, olyan közel kerültek, majdhogy össze nem érnek. Az út éppen közöttük visz keresztül. Az a sárga ott az a nagy bozontos medve, amelyik egy szép napon odaért a két szikla lábához. Át akart menni köztük, de olyan kövér volt, hogy sehogy se bírt befurakodni a két szikla hasadékába. Ekkor így szólt a bozontos: Hallod-e két szikla, állj el az utamból, mert én vagyok az állatok királya! - A két szikla erre visszakiáltotta: Már miért állnánk odébb? Mi a sziklák királya vagyunk, s a Kőszáli Király a mi gazdánk, eridj, kérd meg őt, ha úgy parancsolja, hát széjjelebb állunk. - A bozontos erre rájuk mordült mérgében: Nem megyek én a Kőszáli Királyhoz, nem is tudom arra a járást. - A sziklák azt válaszolták: Kérdezd meg attól a madártól, amelyik ott az úton csipegeti azt a nagy lapockacsontot. - A medve erre megkérdezte: Miféle csontot? - Egy medvéét - felelték a sziklák -, amelyik nem hallgatott ránk, nem kérdezte meg a Kőszáli Királyt, s közénk furakodott, beszorult, s lapockacsontjáról éppen most csipegeti le a madár az utolsó csipet húst. - Erre bozontosban meghűlt a vér, leült egy nagy kerek kőre, s azt mondta: No, akkor inkább itt maradok. Itt is jó helyen vagyok, mert úgyis csak a nagy futást akartam kipiheni. Egy fehér paripa ugyancsak megszalajtott. - Azzal leült a lapos kőre, s ott maradt pihenni.

- Derék felelet volt, megdicsérlek érte - mondotta a táltos. Hunor máris tudta a megfejtést:

- Ez a két fél tojás a világ két szegelete. Az innenső egy híres vitéznek a szülőföldje. Eme másik fél meg az a föld, amit neki odaígértek, ha Tündér Ilonát kiszabadítja a sárkány karmaiból. A sárkány a szép lányt elragadta, kacsalábon forgó várába becsukta, s annak is a legbelső szobájában egy asztalhoz kötözte, s ráijesztett, hogy addig nem ad neki enni s inni, amíg nem lesz a felesége. Tündér Ilona már harmadik hete koplalt, mikor elindult a vitéz, hogy kiszabadítsa. Hát ahogy ment, mendegélt, egy csodálatosan szép szarvast pillantott meg, amint előtört az erdőből. Igen megtetszett neki a szarvas. Űzte, kergette, bizony nem nézett arra az útra, amelyik a szép szegelet felé vezetett. A szarvas estére eltűnt a sűrűben, reggelre meg csodák csodája, elébe került megint. Addig hajszolta, mígnem egy liget tisztásán elérte. Ekkor így szólt hozzá a szarvas: Jó vitéz, nem vagyok én szarvas, hanem elvarázsolt királylány. Ha teheted, szabadíts meg engem. - A vitéz így válaszolt; Megszabadítlak, csak azt áruld el, mit kell tennem! - Azt felelte a szarvas: Tépj abból a fűből, amott a nyírfa árnyékában. - A vitéz úgy is cselekedett, tépett a fűből, s alig hogy a szarvas a homlokát megérintette vele, az szépséges lánnyá változott. A vitéz nyomban feleségül vette. A szép szegeletről s Tündér Ilonáról bizony megfélemedezett. Reggel keresi az asszonyt mindenhol, de bizony se sátorban, se künn a pusztán nem találta. Egyszer csak látja ám, hogy egy szép szarvas iramodik el a pusztában. - Én voltam a te feleséged - kiáltotta a vitéznek -, annak a boszorkánynak a lánya, aki a sárkányt szolgálja. Elvégeztem, amit akartam. Téged kitérítettem utadból. Most már faképnél hagyalak. - A pórul járt vitéz ijedtében leült a földre, s csak bámult a szarvas után. Hát e tojás sárgája az a szarvas, amely a vitézt elbolondította.

- Ez is derék felelet volt - dicsérte meg Hunort is a táltos.

Ekkor Jófűvek Tudója tartotta fel a kezét, s így szólt:

- Szép virágos mezőben egy kisbojtár legeltette a bárányait. Játékos, vidám kedvű pásztor volt. Faragott magának jávorfából furulyát, s

egész nap szállt a dal a hegyek közt. Bárányai a szép furulya szava mellett kigömbölyödtek. Szép gyap-jat eresztettek, melynek a szála a földet septe. Szarvuk szép vonalban csavarodott, még az erdei szarvasok is megirigyelhették. A nyáj legszebb ékessége egy aranyszőrű bárány volt. Ha a kisbojtár elaludt, a bárányka mindig odafeküdt a fejéhez, s virrasztott álma felett.

A kisbojtár bátyja igen lusta, haszontalan pásztor volt, nem szerette az állatot, a fákat, a virágokat, ha csak tehette, törte, szaggatta őket. Ő is vágott magának furulyát, de az csak nyekegett, sikongott, nem akart szép emberi hangon megszólalni. Mérges lett erre. De még ennél is nagyobb düh fogta el, amikor megpillantotta öccse szép juhait s aranyszőrű báránykáját. Irigység lelke költözött beléje, elhatározta, elveszejtí az öccsét, s megkaparintja báránykáját. Leste a jó alkalmat, hogy gonosz tettét végrehajthassa. Titka annyira fúrta az oldalát, hogy már az estét se bírta kivárni, kiment hat a mezőre, kapart egy lyukat, s abba belesúgta: Még ma este álomport döntök öcsém csuprába. Amikor elalszik, megölöm. Enyém lesz az aranyszőrű bárány! - A lyukat nyomban betakarta s elment. Aznap délután szép bodorkavirág nyílt ki a lyuk mellett. Amikor a kisbojtár arra terelte a nyáját, az aranyszőrű bárány lefeküdt a bodorkavirág mellé, s egyszer csak hallja, hogy megszólal a bodorkavirág: „Estére álomport dönt a kisbojtár csuprába a bátyja, s ha elalszik, megöli, eltemeti a hodály alá, s övé lesz az aranyszőrű bárány.” - No, hogy meghallotta ezt, uccu szaladt a kisbojtárhoz, s elmondta neki, amit hallott. Este a kisbojtár a csuporból, melyet a bátyja hozott, a földre döntötte a tejet, s az aranyszőrű bárány bundájára hajtva a fejét, várta a bátyját. Éjfél tájban nagy dér-rel-dúrral meg is érkezett a bátyja, fütykös volt nála. Mikor látta, hogy a kisbojtár mindent tud, térdre esett előtte, úgy könyörgött hitvány életéért. Az öccse megbocsátott neki. Attól fogvást a bátyja jóba foglalta magát, s még máig is élnek, ha meg nem haltak. Ez a jobb oldali féltojás a kisbojtár, ez a bal felőli a bátyja, aki előtte térdepel; a sárgája meg az aranyszőrű bárány.

- Ez volt még csak derék felelet. Megdicsérlek érte. Most pedig halljátok, amit én mondok erről a tojáról.

Azzal hosszú mesébe kezdett, mely napról napra nyúlt, s eltartott egész addig, amíg a tél körme el nem eresztette a fagyos földet.

Végül a lúdtojás két feléről s a sárgájáról azt mondta:

- Az erdőn lakó testvérek azt tartják: a világ ura úgy lett, hogy Levegő Tündérke alászállt a tengerre, s víz hulláma hétszáz esztendeig ringatta. Kisgyereket várt, de csak nem született meg a gyermek. Hát egy nap kacsza repült el felette, helyet keresett, ahová fészket rakhatná. Megpillantotta Levegő Tündérkét, és az ölébe rakta aranytojásait. A tündérke öléből azonban legördültek a tojások, és széttöredeztek: a tojás alsó feléből lett a Föld, felső feléből az ég boltozatja, sárgája felső feléből a Nap. Ezt jelenti hát a két fél lúdtojás meg a sárgája!

A három fiú szaladt Nemeréhez, s boldogan meséltek el mindent, amit tanultak.

Tudták már, hogy miért áll Nemere karosszéke háttal északnak: mert Atyácska karosszéke is a sarkcsillag alatt van, előtte a sárga színű déli anyaszél, mögötte a piros színű északi. Tudják, hogy kelet színe fehér, s a nyugaté fekete. Megtanulták, hogy a csatában eszerint kell felállítani a lovakat. Északra a piros paripákat, délre a sárgákat, keletre a fehéreket, nyugatra a feketéket.

Megtanulták azt is, mire kell vigyázni a hősnek, hogy a rossz hatalmat ne nyerjen felette. Még az árnyéokra is vigyáznia kell, mert ha arra rálép a rossz, elveszett a hős. Tudták, miben áll az íj, kard, fejsze bűvös ereje, Magyar még a bűbájoló varázsigéket is fújta fejből.

Fel se lehet sorolni, mi mindent tanultak. Megannyi hétpecsétes titkot!

Nemere kacagott, amikor a táltos elmondta, hogy került a lúdtojás a köntös ujjába. Ő maga csempészte oda, mert addig inge ujjában tartotta elrejtve. A pálcaütésre meg azért esett szét a tojás, mert

nem is igazi lúdtojás volt, hanem ahány részre szétesett, annyi darabkából állott.

Nemere, mikor végighallgatta fiait, örömeben így szólt:

- Szépen megtanultátok, fiaim, a tudás tudományát, most hát széthasítom a pálcikát, s megnézzük, mit rejteget.

A pálcika két belső felére ez volt felróva:

- A tudás tudományát már ismeritek, a jó vitéznek azonban mesterséget is kell tanulnia. Ha mesterséget tanultatok, elindulhattok szerencsét próbálni.

Ekkor így szólt Hunor:

- Jó atyám, most már mindent tudunk. Eressz, hadd siessünk paripáinkhoz, mert már elfelejtettük a lovaglást, annyit ültünk a sátorban!

De Nemere megrázta a fejét:

- Ne menjetekek még a paripákhoz! Ahogy a pálcika is mondja: a tudás tudománya egy fabatkát sem ér, ha valami mesterséget is nem tanultok. Én nem bánom, akármit választotok is. Eridjetekek, s nézzetekek körül, s amelyik mesterség a legjobban megtetszik, azt tanuljátok ki. Már nem sok nap van hátra az idő kinyílásáig, de én úgy vélem, bármi nehéz is lesz a mesterség, ti azért megtanuljátok tavaszig. Jófüvekek Tudója, te csak maradj itthon, terád itthon van szükségem. A bárányokate meg kell számolnunk, s ennek a dolgát te tudod a legjobban. Te a számolásnak már mestere vagy!

A fiúk ráállotok, s még aznap este, életükben először, elváltak egymástól, hogy szerencsét próbáljanak, s tavaszig mesterséget tanuljanak.

XVIII.

MELYIK A LEGSZEBB MESTERSÉG?

Hunor dísztelen posztóruhába bújt, s mint egyszerű vándorlegény vágott neki az útnak.

Nemere sátorpalotájától félnapi járásra találta a mesterek első faluját. E faluban csupa íjas lakott, Hunor ahány sátrat csak megszámolt, mindben íjat készítettek, pedig száznál is több sátor állott ott.

Az út jobb oldalán a legelső sátorba beköszönt, elmondotta, hogy mesterséget szeretne tanulni. Bogza hatalmas bajusza megrezdült, amint Hunor kérését végighallgatta. A félelmes íj készítője szemügre vette a fiút.

- Meglátjuk, meg tudod-e tanulni!

Estére betessékelte műhelyébe Hunort. A legény jól szemügre vette, mi minden fekszik Bogza mester asztalán. Hevert ott kés, enyvestál, szorítóprés, fa, bőr, rost, ín, csontlemez és sok minden egyéb, szerszám- meg íjnak való egyaránt. A sátorfalra felszerelt íjtartón két remekes íj függeszkedett, csak minapában lett kész velük a mester.

Hunor fáradt volt, nagy út állt mögötte. Lefeküdt hát a padra. Bogza jó éjt kívánt, és magára hagyta. Már-már álom húzta össze a fiú szempilláját, mikor halk duruzsolás ütötte meg a fülét. Fülelni kezdett, s hallja ám, hogy beszélget a két íj.

Így szólt a jobb oldali a bal oldalához:

- No, ez a legény se tudja, hogy mire vállalkozott. Az íjkészítés tudományát ugyan meg nem tanulja. Pedig ez a legszebb mesterség a világon! Ez a mesterségek királya, a többi csak ezután sorakozhat! Maga Atyácska tanította meg az íj készítésére az embereket, de ez a legény még azt se tudja, melyik fának az ágát kell kiválasztani az erdőn az íjhoz. De ha azt meg is tanulná, honnan tudná, hogy a kiválasztott fának félhold formájúnak kell lennie, hosszúságának tíz meg három arasznak. De ha ezt megtanulná is, azt honnan szedné, hogy a hársfa kemény ága mellé egy ugyanolyan holdkifliforma puha nyírfaágot is kell vágnia, s a két ágot összeillesztenie.

A bal oldali így folytatta:

- Ez még mind semmi, de azt honnan tudná, hogy az ágakat meg kell faragnia, ínréteget kell rászorítania, s halenyvvel összeragasztania, a bélhúrra szorosán kötöznie, ha így szépen átkötözte az íjat, akkor le kell préselni, és szárítani tíz esztendeig. Ha addig száradt, s mint a jó csont, a részek összeforrtak, akkor lehet csak felajzani, ráakasztani a húrt. Ehhez kell ám csak erő! Óriás ereje! A félholdforma íjat visszájára kell hajlítani, de olyan erővel, mint ha valaki a bika szarvát akarná kifordítani. Az ilyen íj mérföldekre is célba talál, persze csak azé, aki a bűvös ígét el nem feledi! Nehéz mesterség ez! Gyerekkortól kell tanulni. Nem ilyen meglett legény korában kell elkezdni az embernek!

Hunor végighallgatta a két íj beszélgetését. Megharagudott a hencegő íjakra, de végül is be kellett látnia, hogy ilyen hosszan gyakorlandó mesterséget mégsem tanulhat meg rövid idő alatt. Hiszen mire eljő a tavasz, már a mestermunkával kell atyjánál jelentkeznie. Kapta hát magát, s mielőtt még a házigazda felébredt, megkarcolta a két íj markolatát, s odébbállott.

Egyenesen a másik falunak tartott, ahol a nyergesek laktak. Bojta műhelyében vackolt helyet magának. Hát amint éppen elaludna, hallja ám, hogy az asztalon heverő két remekes nyereg beszélget.

Azt mondja az aranykengyeles a csontveretű nyeregnek:

- Ez a szegény fiú bizony nagy fába vágta a fejszóját! Szegény feje nem is tudja, mire vállalkozott! A nyeregkészítés tudományát ugyan soha meg nem tanulja. Pedig ez a legszebb mesterség a világon! Ez a mesterségek királya!

Ekkor a csontveretű így szólt:

- Hogy is készítette az első nyeret Arany Atyácska?

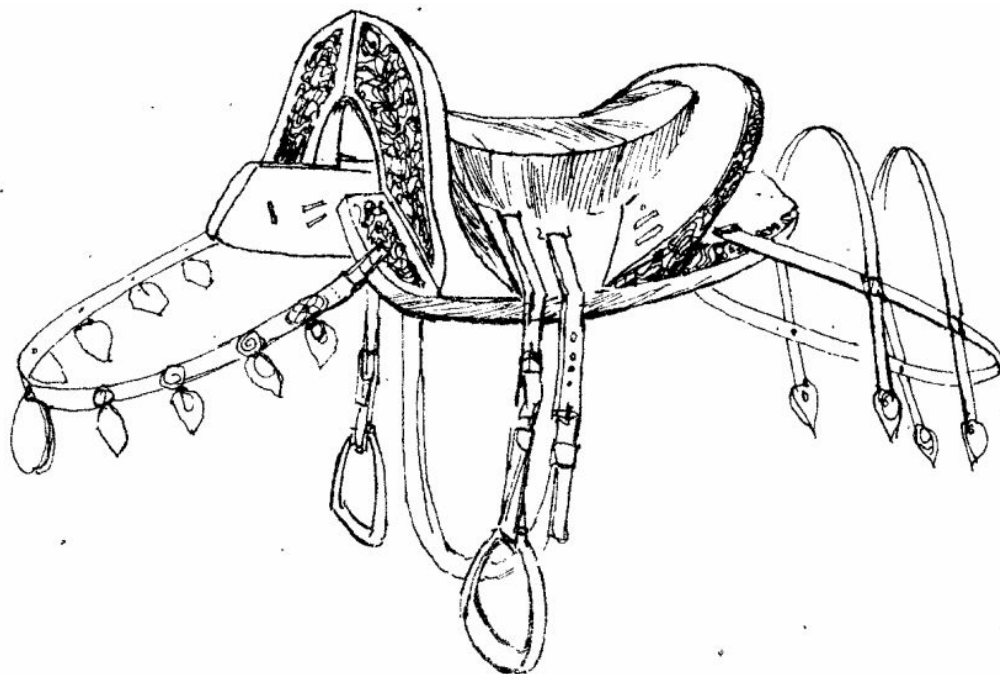
Az aranykengyeles erre mesélni kezdett:

- Atyácska egyszer künn sétált az erdőben, még akkor szőréen ülte meg a lovat, de már igen szeretett volna nyeret magának. Az erdőben rátalált egy szép sudár jávorfára, levágta aranybaltájával, hát látja, hogy jó kemény a fája. Azt mondta: No, jávorfa, te éppen jó leszel nyeregkápának! - Azzal hazavitte, s eltette száradni. Két álló esztendeig száradt a fa. Akkor fogta, s szekercével kinagyolt két nyeregkápát. A mellső kápát meredekre, a hátsó kápát ereszkedésre hagyta. Majd kiment újra az erdőre, s útjában rátalált a rezgőnyárfára. Belevágta a fejszóját, s látja ám, hogy finom, lágy fa. Ekkor így szólt: No, rezgőnyárfa, te éppen jó leszel nyeregszárnyaknak! - A rezgőnyárfát hazavitte, s eltette száradni. Két álló esztendeig száradt, akkor kapta szekercéjét, s kinagyolt két egyforma nyeregszárnyat, de vigyázott, hogy a két szárny két vége felfelé kunkorodjon. Mikor ezzel megvolt, fogta a nyereg mellső kápáját, s elöl ráillesztette a két szárnyra, fogta a hátsó kápát, azt meg hátulra illesztette, s ekkor a prést beszorította. Majd kerített egy alkalmas fúrószerszámot, s lyukat fúrt a kápán meg a szárnyakon. A lyukon át nedves szíjakkal összekötözte a részeket. Ekkor az egészet száradni hagyta. Mikor oly szilárd lett, hogy bárhol eltört inkább, mint az összeszűjázás helyén, akkor kivágott háromtenyérszerű lóbőrt, azt beáztatta, s kifeszítette csontszögekkel a két kápa közé. Ez lett a farbőr. Mikor ezzel elkészült, szíjakkal a szárnyakhoz kötözte a farbőrt. Atyácska akkor szépen kicifrázta a nyeret. A mellső kápát rovátkolt csontdíszekkel beborította, a szárnyakban lyukat fúrt a kengyelszíjnak meg a hevederkötőnek. A szárnyak

elejéhez akasztotta a szügyellőt, a szárnyak végébe meg a farhámot. Menten felnyergelte lovát. Érti ám, hogy a farbőr erősen szorítja. Ráhelyezte hát a farbőrrre a nyeregpárnát. Ekkor így szólt Atyácska: Íme, elkészült az első nyereg, az én népem így csinálja ezután!

Ekkor megszólalt a másik nyereg:

- Ez ám a mesterség! Ezt bizony gyermekkortól kell tanulni, de aki nem tudja a bűvös igéket, annak úgysem sikerül! Ez a mesterség nem ilyen meglett legénynek való!

Hunor csendben hallgatta végig a két nyereg beszélgetését. Igen megharagudott rájuk, hogy ezek is mindennél különbnek tartják magukat, de végül is be kellett látnia, hogy ilyen hosszan gyakorlandó mesterségei mégsem tanulhat, hiszen mire kitavasodik, már a mestermunkáját kell otthon bemutatnia. Kapta hát magát, s mielőtt még a mester felébredt volna, előbb a két nyereg mellső kapáját megkarcolta, aztán lopva elhagyta a sátrat.

Egyenesen a harmadik falunak tartott, ahol a kovácsmesterek laktak. Estére Tárkány főkovácsmester műhelyében vackolt helyet

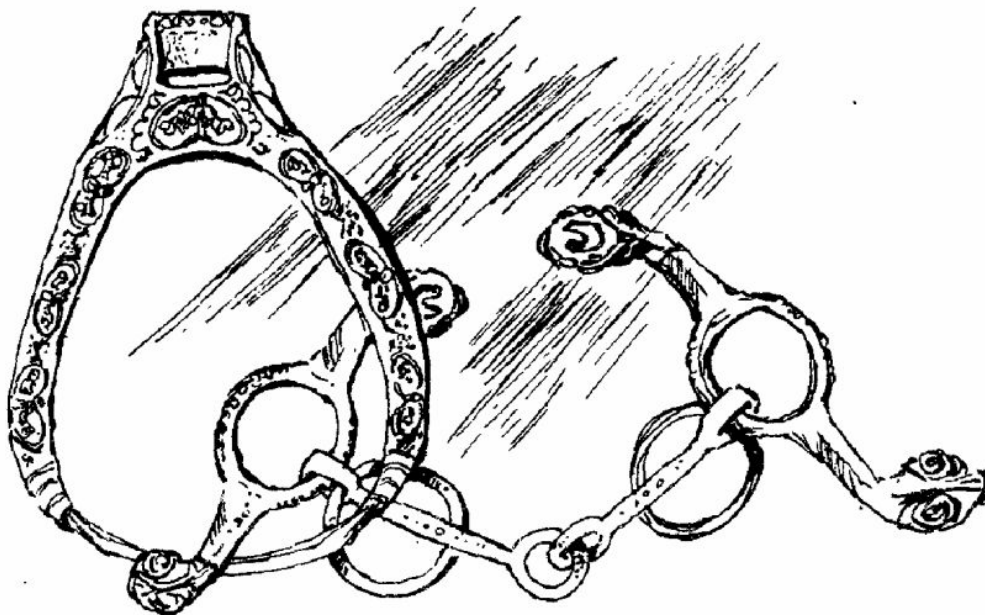
magának. Gyönyörű, cifra palotában lakott a kovácmester, de ezen Hunor nem is csodálkozott, hiszen a szent kovácsok voltak a legelőkelőbb méltóságú urak Nemere birodalmában.

A kovácsok meg is érdemelték a tiszteletet! Zabláik s díszes kengyeleik valósággal ékszerszámba mentek. A zablák egymásba kapcsolt rudacskáit formásra kalapácsolták, s vörösréz lemezekkel borították. A kengyelekbe ezüstlemezeket vertek, s fejedelmüknek arany berakású kengyelt is készítettek. A kengyelt egyetlen vasrúdból formálták ki, a rudat középen laposra kalapálták, majd a két szárát a kengyel fülénél összehajtották, úgyhogy a két szár kecses ívformát alkotott.

Messze földön híresek voltak a kovácsok mesteri szablyái, a görbe kardok. E szablya, bár hajlított volt, kétélűre formálták. Ezért is szerették a puszta fiai, mert csata közben egyetlen ütéssel harcképtelenné teheték vele ellenfelüket, s visszarántva a szablyát, fordítani se kellett rajta, s felhasíthatták vele az ellenfél paripáját.

Hunor már várta, mi szólal meg legelőbb.

- Az elmúlt éjszaka - kezdte a kalapács - künn jártam, s hallottam, hogy kérkedett az íj meg a nyereg, mindenik azt mondotta, hogy az ő mesterségük a legkülönb a világon. Még szerencse, hogy nem hallották egymás szavait, mert hajba kaptak volna. Pedig hát lenne-e íjas mesterség, ha nem volna üllő, kalapács?! Ezt nem azért mondom, hogy kérkedjem, de hidd el, így van!

Erre megszólalt az üllő:

- Így van, bizony! Ha mi nem volnánk, hogy szerezne az íjasmester metsző szekercét, nyílhegyet, honnan lenne a nyergesmasternek fejszéje, fűrésze, kézbeli vonója? De én se azért említem, hogy kérkedjem.

- De igaz is - folytatta a kalapács. - Ha nem volna tűzkovácsmester, bizony mi magunkban nem érnénk egy hajítófát se. Ő szekerezi a hegyekből a vasrudakat. A tűzhely fölé agyagfalakat szerkeszt, s a patkó alakra meggömbített fal közepén oly keskeny rést hagy, hogy a legvékonyabb kés pengéje se férne rajta keresztül. A rés mögé helyezi a fújtató száját, az agyagfal gyomrát megtömi faszénnel. Mikor aztán a keskeny résen a felszított tűz lángja kicsap, ennél a vékony lángocskánál még varrotút is össze tud hegeszteni. De igazi tudomány a vas edzése. Mert megvan annak a módja, meddig kell izzítani a vasat, hányszor kell hűteni, hogy olyan finom acél legyen belőle, amelynek a csengése a legszebb madárdalnál is zen-gőbb. Aki ezt a mesterséget kitanulja, olyan kardot kovácsolhat, hogy nincs az a bőrpajzs, amely előtte megállhat! Éppen ilyen markos legény kellene kovácsnak, mint ez az alvó!

Hunor álmélkodva hallgatta a kalapács meg az üllő beszélgetését. Tetszett neki ez a beszéd, az üllő meg a kalapács nem kérkedtek, pedig a kovács mestersége igazán becsületre méltó, ezt Hunor azonnal általlátta. El is határozta, hogy ezt a mesterséget tanulja ki.

Reggel, ahogy Tárkány mester belépett műhelyébe, Hunor tüstént hozzáfogott a tanuláshoz. Fújtatta a parazsat, izzította, edzette a vasat, s olyan jól forgatta a sokféle kalapácsot, mintha örökké csak azt csinálta volna. Nem sok idő múlva elkészült a próbamunkával. Egy remekes pajzsot kovácsolt, melyen a feltartott szárnyú kerecsensólyom volt látható.

Mikor a munkát befejezte, szépen megköszönte Tárkány mester szívességét, és sietett a pajzzsal apja sátorpalotájába.

XIX.

AZ ÖREG CSICSI TITKA

Amíg Hunor odajárt, Magyar sem ült otthon ölbe tett kézzel. Ő is útnak eredt.

Hét nap, hét éjjel járta sorra a falvakat, bekukkantott minden sátorba, beszélgetett a mesterekkel, kérdezgette, faggatta őket. De egyik mesterség se tetszett meg neki. Visszatért hát a táltoshoz, s így szólt hozzá:

- Én bejártam minden falut, de kedvemre való mesterséget nem találtam. Nem tudsz-e valami olyat, aminek én is megörülnék? Nem bánnam, ha olyan valakire akadnék, aki, mint te magad, a tudás mesterségére tanítgatna. Vajon hol tanítják a tudás mesterségét?

- Jó, hogy ezt választod - felelte a táltos. - Eridj az öreg Csicsihez, akitől a hétpecsétes titkokat tanultam. Nagy világot bejárt, s mindenütt nyitott szemmel járt. Mindennek kifürkészte a titkát, soha senkitől semmit nem fogadott el. Csak tejet ivott, azért is maradt hosszú életű. Ahová csak ment, mindig ifjak követték, s azokat

tanítgatta a tudás mesterségére. Olyan öreg már, hogy bocskorát is fordítva húzza fel, de azért még az esze úgy vág, mint a jól köszörült kard. Eridj el hozzá, ő majd megtanít a tudás mesterségére.

Magyar nem is késlekedett, felkapott Tündérre, kedves paripájára, s elvágatott az öreg sátrához.

Csicsi egy malomkövön tanyázott az udvaron, körülötte ifjak üldögéltek. Az öreg fűzfavesszőt rakosgatott ide-oda a fövényen. Különböző vékonyságúak, vastagságúak voltak a vesszők, egyik-másiknak le volt hántva a héja, mások csak be voltak rovátkolva.

Magyar az öreg elé lépett, de az csak folytatta a pálcikák rendezgetését. Végre a fiú elunta, s így szólt:

- Mire végzi, bátya?

Az öreg ekkor megrebbentette bozontos szemöldökét, végigmérte Magyarat, s így válaszolt:

- Vártalak, édes fiam, jó, hogy eljöttél, mert érzem, hogy elközeledett az órád. Ha van egy csöpp időd, ülj mellém, s hallgass meg. De ne türelmetlenkedj, mert az én nyelvem kereke már csak csikorog, nem úgy forog, mint régen. Már csak éppen terád vártam, aztán én is elmegyek oda, ahová apáink megtértek.

Ekkor kicsit megpihent, majd így folytatta:

- A pusztai fiai közül én vagyok a legöregebb. Tíz tavasz múlt el, hogy álmra hajtotta fejét, aki nálam is öregebb volt, s amikor ütött az órája, engem hívatott. Mindenkit elküldött maga mellől, majd így szólt: Csicsi, utánam sorban te vagy a legöregebb, én épp kétszázhusz tavaszt értem meg, itt van az életem fája, amióta tudom az eszem, minden tavaszon egy rovást tettem rá. Megszámolhatod, éppen-annyi a rovás, ahány esztendőm mondtam. Te akkor születted, amikor én az ötvenedik rovást ejtettem, te éppen százhetven tavaszt értél meg. Az én órád ma elközeledett. Egy nagy titok van rám bízva. Ezt a titkot halálos ágyán mindig a legöregebb súgta az utána

lépő legöregebbnek. Így hát én most neked adom át. S most nyisd ki jól a füledet. Akinek én a titkot a halálos ágyamon átadom, az már azt ne a legöregebbnek adja át! Hanem mikor elközeledni érzi halálos óráját, az atyák szokása szerint vegye elő a jósvesszőnyalábot, a vesszőket illő rendbe rakosgassa, s amikor a rovátkolt vessző épp a rüggyel teli vessző mellé kerül, akkor pillantson fel, s akit maga előtt lát, hát annak adja át!

Ekkor kis időre abbahagyta az öreg Csicsi, majd egészen közel hajolt Magyar füléhez:

- Azt a nagy titkot most neked adom át, fiam, mert te álltál meg előttem, mikor a rovátkolt vessző a rüggyel teli vessző mellé sodródott.

Kifulladásztotta a hosszú beszéd az öreget. Zihált, fújtatott a melle, az arca mind bágyadtabb lett, majd aléltan Magyar vállára hajtotta fejét. Pár pillanatig elszen-dergett, majd mikor felérezett, alig hallhatóan így folytatta:

- Az apák hagyták ránk, én most továbbadom: Egyszer, nagyon régen, mikor még Hadak Ura is ellátogatott ide közibénk, ránk bízta a világ ráadásának aranyos szegeletét, hogy azt keressük meg, s arra vigyázzunk, mert az a miénk. Azt is meghagyta, hogy merre van a szegelet: jobbra kell keresni. Akkor kell elindulni, mikor Hadak Ura a bűvös kardot alábocsátja. S annak kell útnak erednie, aki felé az alábocsátott kard hegye mutat.

Ezzel az öreg Csicsi befejezte szavait. Tisztes ősz feje Magyar vállára hanyatlott. Az öreg meghalt.

Magyar éppen akkor érkezett vissza Nemere sátorpalotájába, mikor Hunor is hazatért a remekes pajzssal, s atyjának átadva azt, így szólt:

- Jó atyám, itt a pajzs, kezem munkája, neked kovácsoltam. Védjen, óvjon, szeretettel készítettem.

Nemere megköszönte fia ajándékát:

- Szép munka ez, fiam! Jól választottál! Én is azt akartam, hogy a kovácmesterséget tanuld ki, de hagytam, hogy szabadon válassz magadnak. Meglátod, még hasznát veszed mesterségednek!

Aztán Magyarhoz fordult:

- No, édes fiam, hát a te remekes munkád hol van?

Magyar kicsit elfogódva állt meg az apja előtt, majd így szólt:

- Jó atyám, nekem nincs remekes munkám, de a tudás mesterénél jártam, az öreg Csicsinél.

Halkan, hogy ki ne jusson hangja a sátorból, elismételte az öreg Csicsi titkát.

Ekkor lépett Jófüvek Tudója a sátorba. Összeszámolni járt Nemere bárányait. Ő is hallotta, amit Magyar a kardról mondott, s azt is, hogy jobbra kell keresni. Törte is a fejét, de sem ő, sem az öreg Nemere nem tudták megfejteni Csicsi szavának értelmét. Egyikük se tudta, hogy merre van jobbra!

Végre is megszólalt Nemere:

- Nagy szégyen volna, ha a kardot Hadak Ura alábocsátaná, s a kiválasztott hős se té, se tova, azt se tudná, hova, merre, hol is keresse a szép szegeletet. Ezért hát nyomban meg kell fejtenünk a titkot. Te, fiam, Jófüvek Tudója, nézz csak körül, nem hallotta-e hírét már valaki a kardnak.

XX.

MERRE VAN JOBBRA?

A főtáltos az alacsony lábú, kerek asztalhoz húzta zsámolyát, Hunor, Magyar és Nemere mellé telepedtek, s várták a szavait.

Az magába mélyedt, szemét is lehunyta, s jó ideig úgy maradt, mintha aludt volna, majd hirtelen felnézett, felnyitotta szemét, s így szólt:

- Sorra megkérdem tőletek, hogy mit láttok magatok előtt - s ekkor ujjával a levegőben kört írt le, s az előttük fekvő kerek asztallapra bökött.

Nemere szólalt meg legelőbb:

- Ez a kerek lap azon kupa, melyet Napkirály áldására emelek fel, négy lába a négy ujjam, mellyel a kupát feltartom.

A táltos bólintott. Hunor vette át a szót:

- Ez a kerek lap annak az üstnek a szája, amelyben edzettük az acélt Tárkány műhelyében, ez a négy láb az üst négy vaspálca tartója.

A táltos bólintott. Ekkor Magyar folytatta:

- Ez a kerek lap az a malomkő, melyen az öreg Csicsi ült. Azon este, mikor elföldelték, négy óriás jött el a kőért, azt felemelték, s felnyújtották neki a Hősök Mulató Mezejére, hogy ha fenn mesélni akar, legyen, mire üljön. Az asztal négy lába a négy óriás, aki felemelte a követ.

A táltos bólintott, s ekkor ő nyitotta fel szólásra ajakát.

- Ez a kerek asztallap a tenger mélyéből felbukatott kerek föld, a négy lába az a négy cethal, amely Atyácska Földjét tartja a hátán.

Kis időre megállott, majd az asztallapra bökve így folytatta:

- Kerek ez minden felől, ahogy Hüvelykpiciny megformálta. Forgathatjuk ezt erre, arra, senki meg nem mondja, hogy merre van ezen jobbra vagy balra. Mert ha erről nézem, ahol én ülök, akkor tudom, merre van jobb, bal, előre, hátra, de átülhetek a túlsó oldalra, s akkor minden éppen fordítva lesz igaz.

Nemere arca mindjobban elkomorodott. Végre is megszólalt.

- Minden igaz, amit mondasz, jó táltos. Elhiszem, hogy a kerek föld fekszik itt előttünk, hogy minden úgy igaz, ahogy monddod, de hát valóban soha nem tudhatjuk meg, hogy merre van jobbra?

- Nem! - rázta meg a táltos üstökét.

Sötét borulás felhőzte be Nemere arcát, homályba veszett két ragyogó szeme. Tenyerével befedte domború homlokát, hogy emberfia le ne olvashassa róla a bánat rovátkolta írást. Nagy lelke így háborgott magában: Milyen szégyen! Ímé, semmibe foszlik a Hadak Urának tett ígéret! Adott szavunk semmibe vész! Milyen szégyen! Fogadalmunk fehér köntösére sár fröccsen!

Arcán egy ránc se mozdult, de lelke sírt belül, zokogott. Majd így kiáltott fel:

- Öreg Puszta, fiaid becsülettel felnevelted, Szépmező Szárnya, legyőzted a sárkányt! Méltóak voltatok az ember nevére! Benneteket Hadak Ura fiának fogadott! S íme, mi már azt se tudjuk, hova, merre.

- Jó atyánk - ugrott fel Hunor és Magyar -, még ma útnak eredünk, meg nem állunk, míg a szép szegelet nyomára nem bukkanunk. Őrizze akár a hétfejű sárkány, mi addig nem nyugszunk, amíg jó hírrel nem térünk vissza sátradhoz!

A két fiú már-már indult is, de ekkor a még mindig töprengő, magába mélyedt táltos megszólalt:

- Dugd vissza kardod hüvelyébe, Nemere. Ti se induljatok, fiaim, várjatok még, próbálok valamit! - S azzal tarsolyából nagy szemű babot húzott elő, s a tenyerére tette. Egy szemet az asztal másik végére helyezett, s így szólt:

- Ez a vastuskó, vagyis a Sarkcsillag, mely alatt áll a Tetejetlen Fa.

Még két babszemet tett le az asztallapra, s jobbra-balra a két üres oldalra helyezte. A Sarkcsillag elé még egy babszemet gurított, úgyhogy ezzel összesen négy szem bab állt az asztalon. Majd így szólt:

- A Sarkcsillag alatt, a Tetejetlen Fán áll Atyácska napfényes asztala, ő maga háttal ül a Sarkcsillagnak, hogy jól láthassa az Alsó Földet. Ha pedig ez így van, de nem is lehet másként, hiszen ezt a pusztán még a kicsi gyerek is így tudja, akkor amerre Atyácska jobbjra mutat, arra van jobbra, amerre balja mutat, arra van balra.

S ekkor rábökött az egyik oldalsó babszemre:

- Ez a bal, a pusztának az a széle, amerre a Nagy Fal van s a kínai császár birodalma.

Majd rábökött a szemben levő babszemre:

- Ez a jobb, ez a pusztának az a széle, amerre a Rif hegye koszorúzza, vagyis amerre van az aranyos szegelet!

Nemere arca ekkor már mosolygott.

Megölelte a táltost, megcsókolta fiait, s csak annyit mondott:

- Tegnap a darvak vezetésével megérkeztek a költözőmadarak szerezsenországi útjukról. Itt a Tavasz ünnepe, új esztendőnk első napja. A mai nap örömeire nagy áldozatot mutatunk be Napkirálynak. Hunor, addig is fogj hozzá a kard kovácsolásához, kovácsolj egyet-egyet öcsédnek s Jófüvek

Tudójának is. A jó vitéz oldalára kard illik, ti pedig már vitézzé serdültetek!

XXI.

LÚDVÉRC ÁRMÁNYA

Hunor harmadnap estére kikovácsolta a kardokat. Ekkorra Jófüvek Tudója is hazatért. A bűvös kardnak bizony semerre se akadt nyomára, de még a hírét se hallották a pusztában.

A sátorban a három fiú ágya egymás mellett állott, mint jó testvérek, úgy aludtak, közel egymáshoz. Az ajtóhoz legközelebb volt Hunoré, aztán Jófüvek Tudójáé, majd legbelül Magyaré.

Ezen az estén Hunor szemére sehogy se jött álom. Folyvást a szép szegelet járt az eszében. Megkérte hát Jófüvek Tudóját, cseréljen vele helyet, hogy ő addig is beszélgethessen Magyarral a szép szegeletről.

Jófüvek Tudója könnyen ráállt a cserére, annál is inkább, mert hamar szeretett volna elaludni, hogy reggel korán felkelhessen, s nem akarta a két testvér nyugalma a készülődéssel zavarni.

Hunor és Magyar kis ideig még tervezgetett, de hamarosan ők is elszunnyadtak.

Lúdvérc még akkor elhatározta, hogy elpusztítja Hunort, mikor Jófüvek Tudója megszabadította őket a varázslattól. Most, hogy elérkezett az indulás órája, nem késlekedett tovább, ő maga sietett rontásukra.

Megállította lúdlábon forgó várát, melyben lakott, kilépett ajtajába a levezető létrához, annak legfelső fokára hágott, s akkorát ordított, hogy a palota falai megrepedeztek:

- Gonoszság lelke, szállj meg!! - ordította. - Kegyetlenség lelke, szállj meg!! Halálos rossz lelke, szállj meg!!

Azok menten megszállották. Már ott, a létra hegyiben elkezdett toporzékolni, őrzöngeni, remegett belé az egész palota. A gonoszság lelke egészen elsápasztotta az arcát. A kegyetlenség lelke ráncokba gyúrta a homlokát. A halálos rossz pedig úgy csikorgatta a fogát, hogy a palota patkányai rémületükben mind megmeredtek. Ekkor megrázta az öklét, és keserviben így ordított:

- Én nem felejték! Az asztal végire ültettetek! Kalamónát megöltétek, s most a szép szegeletre is pályáztok. Ha hét lelked van, Hunor, akkor is meghalsz!

Mikor ezt az imádságot elkiáltozta, olyan ereje támadt, amilyen még nem volt addig. Száz ember ereje költözött belé. Tarsolya szíjára kötötte a palota kulcsait. Leszaladt a létrán, hogy csak úgy recsegett-ropogott minden bordája, felkapott a Hollóra, fehérszürke paripájára, s meg sem állott a fiúk sátráig.

Éppen azon az éjszakán ért a sátruk elé, amikor helyet cseréltek.

Várt, amíg minden elcsendesedett, akkor odalopakodott. Sötét volt, nem látta, hogy más fekszik Hunor helyén. Felkapta hát Jófüvek Tudóját, s azzal irdóc, már szaladt is kifelé.

Igen ám, de elfelejtette, hogy át kell lépni a küszöböt, rálépett, s most hogy kifelé tartott, megbotlott benne, és elvágódott.

Jófüvek Tudója nyomban felébredt, s olyat kiáltott, hogy talpra ugrott egyszerre az egész tábor, de még maga Nemere is kiugrott a fiúk sátra elé.

Látja ám, hogy Lúdvérc felkap Hollójára, s viszi magával a nyeregben Jófüvek Tudóját. Éppen akkor ugratott ki a kerítésen. Még vissza is kiáltott:

- Engem ugyan meg nem fogtok. Elvisz jó Holló lovam, s eltakar az éjszaka köntöse, annak a sok ráncában meg nem találtok!

No, ahogy ezt Nemere meghallotta, elszorította a szívét a harag. Rápillantott fiaira, s így szólt:

- Nem hagyhatjuk el a bajban Jófüvek Tudóját! Gyerünk!

Hunor a pusztába mutatott:

- Igen ám! De sötét van, mint a bunda gallérja alatt. Meg nem találjuk!

Nemere ekkor leakasztotta övéről aranyos kürtjét, s belefújta.

A sátorpalota előtti őrhalmon hatalmas tűz lángja csapott fel. Háromszor elaludt, háromszor felcsapott, s egyre magasabbra! Alighogy eloszlott a harmadik lobbanás füstje, a pusztá négy sarkán fellobbantak az őrtüzek. De még mindez csak a kezdet volt. Egyszerre mintha csak futótűz szaladt volna végig a pusztán, az őrhalmok közt apró tüzek szeme villant. Egyszerre nappali fényesség borította be a végtelen sima földdarabot.

Lúdvérc ijedten pillantott maga körül. Látta a fellobbanó őrüzeket, s menten forrónak érezte a talpa alatt a földet. Semmitől sem félt az égvilágon, csak a tűztől. Még az egérlyukba is belebújt volna előle. Most arra sem volt ideje, mert máris három oldalról kapták közre Nemere jól futó paripái.

Mit volt mit tenni. Megállott.

Egy pillanatig tétovázott.

Kecskeszakála megremegett, iszonyú, félelmes tűz villant fel szemében, s csúf ábrázata elvigyorodott.

Jófüvek Tudóját a földre dobta. Bűvös ígét mormolt, s fehérszürke paripája legott hatalmas tölgyfává változott. Ekkor a fát meglökte, s

rádöntötte a földön fekvő fiúra.

Éppen a derekán esett keresztül.

Aztán megpillantott egy elhagyott kígyóbőrt, ő meg abba bújt.

Nemere és fiai szélnél sebesebben ugrottak oda a tölgyfához. Megragadták a gyökerénél, de bizony meg se tudták mozdítani.

Méretegették jobbról, méretegették balról, de csak egyformán nehéz volt innen is, onnan is.

Ekkor Jófüvek Tudójának egyik szeme becsukódott, s minden erejét összeszedve így szólt:

- Jó pajtások, érzem, hogy eljött az órám. Miattam ne búslakodjatok. Én vagyok az első, aki a szép szegeletért a csatában elesett. Csak arra kérlek benneteket, meg ne mondjátok anyámnak, hogy meghaltam. Mondjátok inkább azt, hogy házasodni mentem, hogy láttátok, amint szép mátkám fejéről a virágkoszorút levettem. Mondjátok azt, hogy a lagzimon dalos madarak fújták a nótámat, maga Napkirály volt a násznagy, s a Hold a nyoszolyólány..., a szép szegeletről... el ne... feledkezzetek.

Azzal másik szeme is becsukódott.

A három kemény férfi hangtalan meredt maga elé. Majd szólítatlan egyszerre kirántották övükbe szúrt kétélű törük. Összeeresztették a három tör hegyét, s ott a fiú holtteste előtt iszonyú bosszúesküt mondtak.

Majd a töröket arcukhoz szegezték, s a jobb orcájukon mély sebet szakajtottak.

Vérük kiserkent, végigcsordult arcuk dombján, aláhullt a földre. Így búcsúztak Jófüvek Tudójától.

Alig hullt földre az első vércsepp, érezték, hogy iszonyú erő szállt karjaikba. Újból alávetették vállukat a fának, meghuzakodtak, hogy

recsegett-ropogott a szálfá, s nyögve, sikoltva derékban kettétört.

Jófüvek Tudóját gyengéden felemelték, nyeregbe tették, s gyalogosan kísérve tértek vissza a sátorpalotába.

Másnap a jó testvért nagy tisztességgel eltemették. Sírja fölé magas dombot emeltek, s azt a dombot a puszta fiai Jófüvek Tudója dombjának nevezték.

XXII.

HADAK URA LEPILLANT

Hadak Ura éppen akkor pillantott le, mikor Jófüvek Tudója behunyta a második szemét is. Menten így szólt Hüvelykpicinyhez:

- Most aztán fogd ki az ökreidet, s addig feléje se nézünk a Csillagszekérnek, amíg el nem készül a bűvös kard. Már ütött az indulás órája, nem nézhetjük, hogy Lúdvérc sorra levágja a hősöknek való jó daliákat.

Hüvelykpiciny feltaszította homlokán a süvegét, s így szólt:

- Igen ám, de mi lesz addig a világgal? Ha nem húzatjuk, még leszakad! Hadak Ura erre így szólt:

- Ne félj te attól! Jó vastag kenderkötéssel kikötjük addig a vastuskóhoz, arra a pár napra, meglásd, nem lesz semmi baja.

Úgy is tettek: kenderkötéssel a vastuskóhoz kötötték a világot.

Nem ment valami könnyen, jó erősen kellett húzni a kötelet, hogy tartson. Karóvastagságra dagadtak az erek a nyakukon, de olyan erősek voltak ketten együtt, hogy végre is megkötötték.

Ekkor Hadak Ura így szólt:

- Eddig minden esztendőben hármat ütöttem a kardra a hétfejű kalapáccsal, s a többi időben edzettem. Most meggyorsítjuk a munkát, de kéne az élő-haló vízből, mert úgy gondolom, az edzéshez az jobb volna.

Hüvelykpiciny kétszer se hagyta magának mondani. Szaladt Atyácskához, s kért tőle az ezüstpatakból élő-haló vizet. Kapott is egy teli hordóval, azt a hátára vette, s meg sem állt vele a Rézerdőig.

Akkor aztán mindketten egy-egy hétfejű nagy kalapácsot fogtak. Hadak Ura rálépett a fújtató deszkájára, a deszka megrántotta a húzókötelet, a húzókötel lebillentette a fedőlapot, a fedőlap lenyomta a fújtató levegővel teli bőrzsákját, és a zsák torkán sziszegve, fújva tódult ki a levegő.

- Huu - szii! - Huu - szii! Huuu-sziii!

A levegő rászisszent a parázsra, a parázs tüze kinyílt, mint a rózsabimbó, s olyan meleget fújt a vaskardra, hogy az menten piros lett. Előbb olyan, mint a nyíló pipacsvirág, aztán mint a gyermekláncfű-virág, aztán olyan fehér, mint a margaréta. Hadak Ura és Hüvelykpiciny akkor egymás után ráverték a hétfejű nagykalapáccsal.

Három sort vertek rá, s mindenik kalapácsütésre verset mondtak hozzá.

Hadak Ura így cifrázta:

Bűvös lélek szállj belé - hopp!

Acél erő szállj belé - kopp!

Nagy bátorság lépj elé - hopp!

Erre ráfelelt a másik kalapács:

Mint a fakard a ködöt - kopp!

Üssed a tar üstököt - hopp!

Úgy vágd, mint kés a tököt - kopp!

A másik kalapács ráfelelt:

Még az apád se sajnáld - hopp!

Ahol éred csépeled, vágd - kopp!

Ha Lúdvérccel cimborált - hopp!

Aztán Hüvelykpiciny vágott:

Két szemed legyen nyitva - kopp!

Ez ám a hősök titka - hopp!

Légy a rossznak kalitka - kopp!

Megint Hadak Ura vágott:

Csengjen-bongjon a vasad - hopp!

Halljam itt fenn is szavad - kopp!

Szádon ne legyen lakat - hopp!

Utolsónak Hüvelykpiciny vágott:

Soha rozsdá ne érjen - kopp! Ellenség tőled féljen - hopp! Az utadból kitérjen - kopp!

Az utolsó koppantásra hirtelen bedugták az izzó kardot az élő-haló vízbe.

Hát ahogy kihúzták, fénylett, ragyogott, szebb volt, mint valaha. Olyan fényességet árasztott maga körül, hogy még a Rézerdő fénye is homályba veszett.

Míg bent a műhelyben Hadak Ura meg Hüvelykpiciny a kardban gyönyörködtek, addig Lúdvérc, aki a tüzek között a kígyóbőrből kibújt, egy óvatlan pillanatban felkapaszkodott az ezüstlétrán. Fenn a kenderkötélhez tartott egyenesen, hogy a vastuskóról eloldozza a világot. Már előre örült a hamis lelke, hogy végre megronthatja.

Hadak Ura és Hüvelykpiciny nem tudtak betelni a gyönyörű karddal. Felemelték, forgatták, nézegették, aztán Hadak Ura ujja hegyével megpöcögtette a kard élit, s így szólt:

- Ez aztán kard a javából!

Éppen amikor ezt kimondta, állt a kötél alá Lúdvérc, elnevette magát, s így szólt:

- No, most aztán véged, világ, mert eloldozlak! Hunor, te se menekülsz meg! Ütött a végórád! Én mondom ezt, Lúdvérc! - s úgy nézett maga körül, mint aki azt mondja: Mégiscsak én vagyok a legkülönb!

Azzal megfogta a kötelet. Alig ért hozzá, megzendült a Rézerdő, olyan zenebona támadt, hogy aki csak a közelben volt, majdhogyan nem belesiketült. Hadak Ura ezt hallva elkiáltotta magát:

- Kötik a kötelet! Még eloldozzák a világot! Gyerünk, a nemjóját! Mindketten felkapták a földön heverő két csípőfogót, s nyargaltak egyenesen a kötélhez.

Lúdvérc már engedte volna, ha tudta volna. Nem volt már akkor benne egy csepp lélek se. Nem volt se hótt, se eleven. A kötél azonban nem engedte. Úgy fogta, mintha csak ráparancsoltak volna, hogy tartsa. Hadak Ura rákiáltott:

- Mit keresel itt, kecskeszakállú?

- Makkot szedni indultam az erdőre.

- Mért nyúltál a kötélünkhöz?

- Én nem nyúltam hozzá! Az erdőre igyekeztem, makkot akartam szedni, szép kocák híznak az ólamban, nekik szedem a makkot. Megbotlottam a kötélben.

- Hozzányúltál! Hiszen megfogott.

- Hogy félrelökjem az utamból!

- Hol a zsákod, amiben a makkot szeded?

- Itt a tarsolyom, abba szedem.

- Mennyi disznód hízik otthon?

- Egy híján száz! - vágta ki büszkén.

- S egy tarsollyal elég nekik?

- Mért ne lenne! Csak ti fizessétek meg a káromat!

- Milyen károdat?

- Elszakadt a köntösöm ujja a kötélben.

- Várj csak, megfizetjük!

Hadak Ura meg Hüvelykpiciny odaugrottak mellé, nyaka közé csaptak a csípőfogóval, csépeltek, verték, ahol érték.

Ijedtében, fájdalmában rángatta Lúdvérc a kötelet, végül is olyat rántott rajta, hogy a tenyeréből jókora bőrdarab leszakadt, s ennek árán megszabadult.

Hadak Ura s Hüvelykpiciny ekkor megragadták a kötelet.

Az eloldozás nem ment olyan könnyen, mint ahogy gondolták. Lúdvérc úgy összevissza rángatta, hogy az innenső vége becsületesen ráhurkolódott a Csillagszekér tartórúdjára, s míg azt ki nem oldozták, nem tudták lefejtetni a vastuskóról se. Három nap,

három éjjel kínlódtak vele. Végre is csak sikerült eloldozni. Így hát a világ akkor mégis megszabadult!

Hadak Ura ezután előkészítette a kardot, hogy lebocsássa az Alsó Földre.

XXIII.

MIT HOZ A TAVASZÜNNEP?

Nemere kilépett a sátra elé, összefonta mellén karjait, s úgy figyelte a nagy készülődést. Már alig várta, hogy elérkezzen a nagy ünnep. A táltosok rendkívüli dolgokat jósltak erre a napra.

A Tavaszünnep előestéjén olyan volt a sátorpalota pázsitos udvara, mint a méhes környéke, ha rajzáskor a méhek nem találják királynéjukat.

Mindenki tett-vett, futkosott, ki parancsolt, ki engedelmeskedett, egytől egyig szaladtak a dolgukra. Még a gyerekek is kivették részüket a nagy készülődésből.

Igaz, ők már az előző napokon is jeleskedtek.

Ahogy a jég letakarodott a közeli patakról, kimentek azonnal halászni, mert a régi törvény szerint, aki ekkor halat fog, szerencsés lesz. Másnap énekszóval járták be a ligeteket, berkeket, az eljövendő szép kikelet dalát énekelték, s a fogságukból hazaérkező dalos madarakat köszöntötték. Harmadik nap fakardokat öveztek derekukra, kivonultak a selyemfűrétre; villogtatták, csattogtatták kardjukat, megvívtak a szerencsenországi sárkányok katonáival, akik téli útján feltartóztatták a napot. Negyedik nap összeszedték a tyúktojásokat a kazlak mély rejtekeiben, arannyal befestették, s szép rendben kosarakba rakták a hímes tojásokat.

Persze a lányok sem ültek ezalatt tétlenül. A nyírfákat megöntözték friss forrásvízzel. Kora hajnalban kiszaladtak a selyemfűrétre, s szép hímes kendőikben harmatot gyűjtöttek.

A munka dandárja azonban mégiscsak a felnőtteknek jutott.

Az áldozat rendezői - mind a tizen-ketten - még az előző este töviről hegyire megbeszélték a főtáltossal a tennivalókat, s reggel megadták a jelet, hogy kezdhetik az előkészületeket.

Szaladtak az italosztók a száz merítőkanálért s az áldozati kupákért, előbb mind kancatejben megfürösztötték, úgy készítették elő a nagy napra. A kásafő-zők kisúrolták az áldozati kádakat, átvették a táltostól a taglókést, hogy amikor kell, kezük ügyében legyen.

A mézárások még előző este kiválasztották a ménesből a legtüzesebb fehér szőrű csikót, s azt az ősök ligetének közelében egy nyírfához megkötötték, s egész éjszaka mellette virrasztottak. A legtöbb dolguk azonban a serfőzőknek akadt; ők már sokkal előbb sátorról sátorra járdogáltak, s a sör erjesztéséhez való szemes éleket, a kelesztett sörhöz való mézet, tojást gyűjtötték össze -most már csak hozni kellett a kész seritalt.

Nemere mosolyogva figyelte a nagy sürgés-forgást. Mire eljött az este, már szép rendben együtt volt minden a másnapi nagy ünnepre: Napkirály s Földanya tiszteletére.

A főtáltos a sötétedés beálltával észrevétlenül elhagyta sátrát, s amint az atyjától tanulta, nagy lopva - a sátrakat karéjban megkerülve - kisurrant a bűvös dombra, az ősök ligetébe.

A liget keleti szélében állt Földanya bűvös nyírfája: dús ágazatú, karcsú fa. A főtáltos felmászott rá, s elrejtőzött lombjai közt. Fenn töltötte az éjszakát.

Földanya se tétlenkedett az éjszaka folyamán. Kitérta gyémántpalotája kapuját. Rózsát font lecsüngő hajába, s szép csengő hangon énekelni kezdett:

FÖLDANYA ÉNEKE

Én mondom énekem - a ti édesanyátok,

Jóságos vagyok, kezeim melengetnek titeket, Megsimogatom a fákat, és rügyet bontanak, A virágokat én öltöztetem fel, Erdőikkel díszítem a földet, nádassal kerítem a vizeket, Gyenge füvet nevelek, hogy fáradt testetek rajta megpihenjen, Tiszta forrást bugyogtatok, hogy igyatok, Fiaim vagytok, s én a ti édesanyátok,

De csak bátornak adok szállást, a gyengét nem kedvelem, Nekem járó étel- s italáldozatot megadjátok, Legyetek hozzám hasonlatosak.

Hát a virágok egyszeribe legszebb szíromruhájukat öltötték magukra a nagy ünnepre. Jóságos, meleg kezével megsimogatta lánykáit, s egyszeribe kinyílt az ibolya, a hóvirág, a gyöngyike, ágaskodni, zöldellni kezdtek a jó füvek. Földanya megsimogatta a liget csupasz fáit, bokrait, erre azok rügyet bontottak.

Reggel ott rengett a harmat a gyenge szárú füveken. Ahogy Napkirály az ég peremére hágott, az aranyos cseppekben millió sugárkéve fürdött. S mintha csak ők is a dalos madarak kiszabadulásának örülnének, egyre több csepp szállt alá a füvekre. Gyémántszőnyeggé változott egy szempillantás alatt a pázsit. Hallani lehetett, ahogy az ibolyák kicsattantották szíromlevelüket. A gólyahír sárgállott, s ahány harangja volt a fehér gyöngyvirágnak, az mind csengettyűhangon szólalt.

A ligetben a hazaérkezett madarak harsogtatták éneküket, s a puszta felett a pacsirták rázendítettek tavaszdicserő legszebb dalukra.

Így ébredt a puszta reggel, amikor a négy anyaszél felől áradni kezdett Nemere népe az ősök ligetéhez.

Tömött sorban állott a fehér ruhás tömeg a liget előtt, s még egyre sereglettek. Arccal napkeletnek fordulva sorakoztak fel.

Jobbszárnyon a férfiak, balszárnyon az asszonyok s lányok.

Mikor már egy csoszsanás s egy ágreccsenés se hallatszott, a táltos jelt adott. Kezdetét vette az áldozat.

Elővezették a paripát, vérét vették, bőrét lenyúzták, s kitömve a liget keleti végében álló ágasfára kiakasztották. Amíg ők a paripával bájoltak, a kásafőzők a bográcsokba vizet öntöttek, s a Szent Lánggal meggyújtották a bográcsok alatt a tüzet.

Mikor az áldozati hús az üstbe került, a bűvös fa lombja közül felhangzott a főáltos parancsoló szava:

- Csendesen legyetek!

Pedig eddig sem hallatszott egyetlen ágreccsenés sem, de most aztán olyan csönd lett, hogy Földanya szíve dobbanását meghallották. A táltos újra kiáltott:

- Görbítsétek meg kemény fejetek!

A pusztai fiai kemény fejüket meghajtották a rügyszűző fák előtt. Majd újra felnéztek az égre, s felkiáltottak:

- Jó süvünk, Napkirály, ki már feleútban vagy hazafelé, adj jó egészséget az új esztendőben!

A táltos ekkor megint csendet parancsolt, s mire elcsendesedtek, ő maga már emelvényen állott, átvette az italosztóktól a bűvös merítőkanalat, pogácsát tett bele, sót szórt rá, majd az üsthöz lépve az áldozókéssel lemetszett egy darabka húst, s a kanálba tette.

A kanalat felemelte, és így kiáltott:

- Jó ősök, fogadjátok el! Földanya fogadd el!

Alighogy ezt kimondta, a jelenlevők az ég felé nyújtották karjukat, s felkiáltottak:

- Földanya, fogadd el!

A főáltos a kanalat a tűzbe lötytyintette. Nagyot sercent a tűz, lángnyelve mohón csapott a húsba, amíg emésztette, pusztította, a körülállók merőn bámulták.

A főáltos ekkor egy iszonyú nagy pajzsot hozatott elő.

Nemere ráállott a pajzsra, a serfőzők három hordót helyeztek elébe, s négy markos legény a pajzsral együtt felemelte. Nemere

Napkirálynak felmutatta előbb a világ hordóját, majd az ország hordóját, végül a fejedelem hordóját, mely őt illette, s így szólt:

- Földanya, lásd meg, s fogadd el!

Amikor leeresztették a pajzsot, a bűvös merítőkanállal merített a sörből, előbb a tűzre zuhintott, majd kézről kézre jártak a kanalak. Nemere népe most már ehetett, ihatott kedvére.

A főtáltos ekkor már újra fent volt a fán, s a négy anyaszélnek loccsantott kanalából. Éppen a fehér égtáj felé öntötte az italt, mikor megzendült körülöttük a pusztá, hatalmas rázkódás, robaj, dörgés reszkettette meg a ligetet. Ijedten az égre vetették szemüket. Egy fényes kardot pillantottak meg, sziporkázott, csillogott, még százszor nagyobb fényesség támadt tőle, mint amilyen addig volt.

A kard hegye nyílegyenesen Hunor felé mutatott.

A csodálkozó tömeg ámulva felmorajlott.

A főtáltos leszállt a fáról s így szól:

- Íme, itt a bűvös kard, melyet, tudjátok végre meg, Hadak Ura Szépmező Szárnyának ígért. A rendelés szerint azt illeti, akire a kard hegye néz. Örüljete, pusztá fiai, hogy Hunorra esett Hadak Ura választása!

Ekkor a büszke tartású Hunor felé fordult:

- Íme, a te kezébe helyezem a kardot - azzal felvette, s Hunor kezébe fektette a kardot. - Bűvös kard lelke, szállj Hunor szívébe! - kiáltotta.

Majd így folytatta:

- A kardot nem viszed magaddal. Rőzsekévékből hatalmas tornyot építünk, s azon őriztetjük, hogy bárki láthassa Hadak Ura adományát, s erőt nyerhessen csodatevő erejéből. Amíg itt e kard, addig a pusztá fiai legyőzhetetlenek! Ezt ne feledjétek!

Hunor a kardot átvette, megcsókolta, majd átnyújtotta Nemerének, s így szólt:

- Jó atyám, őrizzék a kardot, emeljétek rőzse-kévékből tornyot, s helyezték rá. Én most itt e ligetben e bűvös kard előtt esküt teszek.

Ekkor egy kupát vett el a táltos kezéből, azt magasra emelte, s így folytatta:

- Hadak Ura, Napkirály, halljátok szavam! Ha nem küzdök vitézül, ha letérek utamról, soha ne lássam meg az aranyos szegeletet! Úgy égesse meg a tűz a testemet, még a nagy cél elérése előtt, mint ahogy ez az ital elég a tűzön.

A tűzbe zuhintotta a kupa tartalmát. A láng bíborpirosan csapott fel. Hatalmas, tüzes nyelvek nyaldosták a levegőget.

- Jó testvérem, balsorsban, jó sorsban egyek voltunk eddig is - lépett Hunor elé Magyar. - Én veled maradok tovább is. Vigy magaddal engem!

Nemere széttárta két karját, s így szólt:

- Régi szokás szerint, ha fiatal harcos először indul csatába, atyjától vadonatúj fegyvert kap, anyjától szép vitézi köntöst. Holnapra elhozatom Bogza mestertől a két íjat, Bojta mestertől a két nyerget. Enéh, jó anyátok elkészítette szép új vitézi köntösötök, azt öltsetek magatokra.

XXIV.

HÁROMSZOR ELBORUL, MAJD KISÜT A NAP

Reggel a két vadonatúj nyereg s a két íj ott állt a fiúk sátra előtt. Az a két íj s nyereg volt, amelyet Hunor berovátkolt. Hunor és Magyar a fegyvereket boldogan magukra öltötték, felszerszámolták a paripáik. Rigó s a jó Tündér nyihogott, táncolt, ahogy a két dalia nyeregbe pattant.

Nemere seregéből ötven-ötven szép daliát maguk mellé választottak. A vitézek szárított húsport tettek tarisznyájukba. Nemere katonái, ha hosszú útra indultak, mindig vittek magukkal megfőzött, szárított s porrá tört juhhúst, melyet csak forró vízbe kellett dobniok, s máris ízletes húsételt ehettek.

Hunor és Magyar Enéh sátra elé lovagolt. Előbb tőle vettek búcsút. Enéh hamuba sült pogácsát rakott a tarisznyájukba. Még anyjától tanulta a sütés módját. Az árpaszemeket megpörkölte, majd megszelelte, s fateknőben szétmorzsolta, azután sóval is megszórta, famozsárban egészen apróra törte. Vízzel pépet dagasztott a tört árpalisztból, és a tenyérnyi formás pogácsákat parázs között megsütötte. A két fiú feltarisznyázott hamuban sült pogácsával, megölelték, megcsókolták jó anyjukat, s búcsút intettek a kapufélfának.

Sírt belül Enéh lelke, de szeme mosolygott, úgy búcsúztatta fiait. Aztán atyjuk elé léptek, hosszan egymás szemébe néztek, úgy búcsúztak. A rőzsehalom előtt kardjukat kirántották, majd kilovagoltak Jófüvek Tudója dombjához. Előtte leemelték süvegüket, úgy tisztelegtek bajtársuk sírjánál, melyet befutott már a rep-kény, bazsalikom, s gólyahír nyílt a tetején.

Ekkor Hunor felmutatott kardjával az égboltozatra, s így szólt:

- Milyen pompás tűzgyújtó Napkirály! Fölkélt, s indul már a réges-régi nagy úton. Arrafelé van jobbra, mert arra mutat Arany Atyácska jobb keze, hiszen háttal ül a Sarkcsillagnak, hogy jól láthassa az Alsó Földet. Kövessük útján Napkirályt, s amerre száll, térjünk napnyugatnak mi is. Búcsúzunk tőled, szép virágos bölcső, nagy kerek Turán!

Kardját megvillantotta a százkét vitéz, úgy búcsúzott.

Felnyerítettek a paripák, s nekivágtak napnyugat téres pusztaságainak.

Hét nap hét éjjel tartott már az útjuk. Hunor előtt nem volt akadály. Ha a puszták vadja került útjába, futtában ajzotta fel íját, s megpendült az ideg, sziszegve szállt a nyílvessző, versenyt zizegett a tóparti náddal, versenyt repült a parti madárral. Átúsztatta a folyókat, meggázolta lova a vízállásos tocsogókat, bozótosok sűrűjében tört utat. Ahogy virradt, lovon ült. Háta mögött maradt már kerek Turán.

Egyszer csak egy ligethez érkeztek. A liget árnyékán szállást vackoltak maguknak éjszakára.

Hát ahogy reggel nyergelni akarnak, hogy történt, hogy nem, de egytől egyig sántítanak lovaik, mintha csak mindnek kimenült volna a lába. Vizsgálgatták, nézegették, tapogatták a lovakat, vízzel locsolgatták, leölt vadak zsírjával kengették a bokájuk. Minden hiába volt. Csak nem tudtak szegények futni.

Hunor búsan lecsüggesztette fejét, majd hogy sírva nem fakadt. Így háborgott lelke magában: íme, oda a szép fogadalom, nem folytathatjuk utunkat! Hiába volt az eskü, fogadkozás, hiába! Soha meg nem láthatjuk a szép szegeletet!

Egy kőhajításnyira leült egy redves fatönkre, lehajtotta a fejét, s bűvös ígét mormogott ajaka:

Arany Atyácska,

Arany Atyácska,

Virágszemekkel pillants ide,

Aranyszemekkel pillants ide,

Ó, Atyácska, mért jutottam ily szerencsétlenségre?

Felpillantott, hát egy kerecsensólyom vergődött a földön egy hurokban. Kiszabadította:

- Repülj utadra, szegény madaram! Legalább te szállj, ha már nekünk itt kell töltenünk a drága időt!

- Jótett helyébe jót várj! - szólalt meg a madár. - Elárulok neked valamit. A te lovaiddak nem menült ki a lába, hanem boszorkák tették őket sántává. Ezért ne is tégy egyebet, hanem tanuld meg a varázsigét, amit most én elmondok, eridj vissza a sánta paripákhoz, tedd az első paripa lábára a kezéd, s mondd el te is a varázsigét.

Hunor nem is késlekedett. A paripa lábára tette kezét, és elmondta a kerecsensólyomtól tanult bűvös ígét:

- Napkirály felüle jó lovának nyergeletlen hátára, és elindult a selyemfűrétre. Oda nem ére, mert lova megbotlék, lába kimenüle. Csont mene ki helyéről, velő mene ki helyéről, vér mene ki helyéről, ér mene ki helyéről. Napkirály szíve megszorodott, kedve könnyörödött. Ezt meglátta Hajnal Anyácska: - Ó, fiam, fejed mért csüggesztetted? - Napkirály erre felele: - Jó anyácskám, hogyne

csüggesztem. Ím, felülék paripám hátára, elindultam a selyemfűrétre. Nem tudtam odajutni, mert jó lovam megbotlék, s lába kimenüle. - Hogy ezt hallá Hajnal Anyácska, így szólt: Ne búsulj, én jó fiam, jóságos kezemmel megfogom paripád lábát, szájamból bűvös igét reá mondok, reá is fújok: - Csont menjen csonthoz, velő menjen velőhöz, ér menjen érhez, ín menjen ínhöz, vér menjen vérhöz. - Én is e mai napon megfogom ez én kezemmel paripámnak lábát, én is a bűvös igét reá mondom, gyarló számból leheletemet ráfúvom: - Csont menjen csonthoz, velő menjen velőhöz, ér menjen érhez, ín menjen ínhöz, vér menjen vérAhlöizg. lehelt rá Hunor a paripa lábára, Rigó lova egyszeribe ugrándozni kezdett. Tüzesebb, ugrósabb lett, mint valaha. Egyszerre meggyógyult a többi ló is.

Estére jó nagy darab földet hagynak maguk mögött, s mikor már oly sötét volt, hogy tovább nem mehettek, egy susogó nádas tövében letelepedtek.

Reggel, ahogy Hunor elsőnek felserken, látja ám, hogy vitézei még mind úgy alusznak, mint a bunda. Költi, költögeti, rázza, rázogatja őket, de még csak a szempillájuk se rebben. Kulacsban vizet hoz a tóból, locsolja, locsolgatja őket, de még erre se érez fel egyik se. Fűzfavesszővel csiklandozza fülük, orrcimpájuk, még erre se rándul egy arcizmuk se.

Ennek fele se tréfa!

Hunor igen elszomorodott. Megint eszébe jutott a szép szegelet s erős fogadalmuk.

Alvó társaitól nem messze leült a nyergébe, nagy búsan lehajtotta fejét, később, ahogy körülnéz, hát egy fájós lábú vadkan szomorkodik nem messze egy fa mögött. Odamegy, kihúzza a tövist a talpából. Ekkor megszólalt a vaddisznó.

- Jótett helyébe jót várj! A te vitézeidre nem álmokórság szállott, hanem boszorkányok varázsolták el őket. Eridj vissza a táborba, s akit utadban legelőbb meglátsz, tedd annak a homlokára a kendődet, és mondd el a varázsigét, melyre megtanítalak!

A vadkan elmondta az új varázsigét, és elszaladt.

Hunor sietett az alvókhoz. Akit legszélén talált, annak a homlokára helyezte a kendőjét, s elmondta az új varázsigét:

- Földanya beméne a ligetbe, s leüle

az ő áldott székibe, hát fejét húzza nagy fene álmoság.
Lefüggesztette szépséges fejét, jó szíve megszorodék, jó kedve
könyörödék. Ezt látta fiacskája, s megkérdezte: Ó, Földanyám, mért
csüggeszted le szép fejedet? Jó kedved megkönyörödött, jó szíved
megszomorodott. - Ahogy ezt hallotta Földanya, így szólt: Ó,
fiacskám, hogyan szomorodnék el az én szívem, az én fejemet
megesé fene nagy álmoság, hetvenhét fájdalom befogta tetemem. -
Ahogy ezt fiacskája meghallotta, így szólt: Ne ijedj meg, jó Földanya,
íme, én megszorítom szegetlen kendőmmel a te szép fejedet: fusson
ki belőle nagy fene álmoság, benne meg ne maradjon
hetvenhét fájdalom. - E mai napon én is megszorítom vitézem fejét
szegetlen kendőmmel, bűvös szájamból ígét reá mondok. Fusson ki
fejedből nagy fene álmoság, meg benne ne maradjon
hetvenhét fájdalom.

Alighogy befejezte, egyszeribe talpra ugrott a sok vitéz. Egyik se
hitte el, hogy három nap, három éjjel egyvégtiben aludt.
Felnyergelték lovaikat, s máris nekivágtak a szegetlen pusztának.
Estére egy nagy homokos sivatag szélébe érkeztek. Ott is maradtak
éjszakára.

Hunor nem feküdt le, őrködött a tábor nyugalmán. Hát ahogy
elérkezett az éjféli, a közelben tűz világát pillantotta meg. Ahogy
közelebb megy, egy kaput vett észre, melyre ez volt rávésve:
Fordított ország.

Bátorsággal lépett be Hunor a kapun. Mindjárt a kapu mögött három
óriásba ütközött, akik egy széles asztalra görnyedtek, s keservesen
zokogtak. Megkérdezte őket, miért sírnak.

- Már hogyan sírnánk - felelte a legöregebb óriás -, mikor reggeltől
estig tollat kell fosztanunk, pedig mi akár hegyet is emelgethetnénk,
olyan erősek vagyunk.

Alig lépett kettőt Hunor, akkor meg három törpébe botlott, akik óriási
vastus-kókat emelgettek sírva, csupa verejték volt még a fejük búbja
is, ahogy a tuskók alá vetették vállukat.

A törpéket meg sem kérdezte, hogy miért sírnak, hanem ment egyenesen a fejedelem palotájába. Hát ott fogadta még csak nagy meglepetés. Egy derék fiatal vitéz ült a fejedelmi trónon, de süveg helyett saruk voltak a fejére illesztve, saru helyett meg fejedelmi süveget húztak a lábára. Ahogy megpillantotta Hunort, így kiáltott:

- Jó hogy jössz, derék.vitéz, talán te tudsz segíteni rajtam. Nem tudom, hogy miért sír folyton-folyvást az én népem, pedig mindent úgy cselekszem, ahogy az én derék tanácsadóim megszabják. Nem tudnád megmondani, miért sír mégis a nép?

Hunor körülpillantott a teremben, hát csupa hosszú fülű előkelőséget látott a fejedelem körül. Szép, cifra ruhákban páváskodtak, dicsérgették egymást, s olyan furcsa nyelven beszéltek, hogy Hunor egy kukkot se értett belőle.

Kérdezte az uralkodót:

- Ezek a szamarak a te tanácsadóid?

A fejedelem rábólintott.

- Hát a tudósaid, táltosaid, tanítómestereid, lantosaid hol tartod?

- Jaj, ne is kérdezd, azok a pernahajderek fellázadtak az én derék tanácsadóim ellen. Szemükbe merték kiáltani, hogy mind szamarak, hát vasra verettem őket, egy szálíg a pincémbe csukattam.

Hunor ekkor így szólt a fejedelemhez:

- Jó uram, engedd meg, hogy rendet teremtsék a birodalmodban.

- Ha nem kérnéd, akkor én kérnélek meg rá. Kezdd meg tüstént a rendcsinálást.

Hunor rákiáltott a fő-fő tanácsadóra, és megparancsolta, hogy húzza a sarut a fejedelem lábára, a süveget pedig tegye a fejére. Míg a fő-fő szamar ezt megcse-lekedte, ő maga addig kiszabadította a láncokból a király embereit, s helyettük vasra verette a léhűtőket. A

törpéket a tollfosztó asztalhoz ültette, az óriásokat a vastuskókhoz állította. Mikor ezzel készen volt, a király népe egyszeribe kacagni kezdett, hogy csak úgy rengett belé a palota.

Megköszönte Hunor szívességét, s marasztalni akarta, de Hunor csak szabó-dott. Végül is figyelmeztette, hogy ne induljon rögtön tovább, mert rettenetes szenvedés vár rá további útjában, kérve kérte, hogy forduljon vissza kis csapatával. Ne induljon, mert nem messze ide a borzalmak pusztája vár rájuk.

- Nem félek én, megyek tovább utamon - mondotta bátran Hunor -, csak any-nyit kérek, jó király, hogy a kapudra ezt vétesd rá: Itt járt Hunor, és talpára állította, ami a feje tetején állott. Aki csak akar, mind példát vehet róla!

Azzal elköszönt, s visszasietett övéihez.

Nagy sírásra, jajveszékelésre érkezett vissza hajnalban a táborba. Látja ám, hogy vitézei mozdulni se bírnak, kezüket, lábukat szörnyű fájdalom hasogatja. -Ezt megint a boszorkányok művelték - gondolta magában. Nem eresztette immár búnak a fejét, hanem szaladt, s körülnézett, nem látja-e valahol a kerecsent vagy a vadkant. Egy bokor tövében egy megsebzett medvét talált, kihúzta lábából a nyilat, a folyóban kimosta a sebet. A medve hálából mondott egy varázsigét.

Szaladt vissza Hunor a táborhoz, egyik vitézének karjára tette a kezét, s mondta a legújabb varázsigét:

- Atyácska mene, mendegéle. A nagy csillagos úton kék meg veres csúzt előtalála. Kérdezte tőlük Atyácska: Hova indultok e réges-régi úton? -Megszólala a kék s veres csúz: Ha minket arról kérdesz, merre megyünk, halljad: Mink elmegyünk a fekete föld színére, emberi testbe, vitézi lélekbe. Szálas húsát megszaggatjuk, piros vérit megisszuk, száz tetemít, száz ízit, porcikáját tördeljük. - Ahogy ezt hallotta Atyácska, így szólt: - Tik csak ne menjetek fekete föld színire, emberi testbe, vitézi lélekbe. Tik csak siessetek tenger szigetibe, kegyetlen óriásoknak szálas húsát szaggassátok, piros

vérit megigyátok... - Ezt hallották, elsiettek, s ménének tenger szigetibe. - E vitéz szálas húsából, száz teteméből is siessen a kétféle csúz: veres csúz, kék csúz! Köszvény, fájdalom oszoljon, hetvenhét nyavalya az emberből kiromoljon!

Alighogy szavai elhangzottak, egyszeribe talpra szöktek a vitézek. Erősebbek, szebbek lettek, mint valaha.

Mentek, mendegéltek, zúgó tölgyeseken, sziksós pusztaságokon vágattak keresztül. Estére egy nagy kerek tenger állta útjukat. A távolban pedig ott kéklettek a Rif hegyek égbe nyúló csúcsai. Szomjasak voltak a vitézek, de ahogy megízlelték a tenger vizét, ki is köpték azon nyomban, olyan sós volt, hogy felmarta a szájuk padlását.

A tenger útjuk állotta. Tovább nem mehettek. Mit volt mit tenni, a fövényen ütöttek szállást éjszakára. Fáradtak, elcsigázottak voltak, úgy elaludtak a puha fövényen, mint a fáradt gyermek anyja kebelén.

XXV.

INDULJUNK EMERRE!

Másnap reggel a parti fövényen keskeny csapásra leltek.

Még egy óra járásnyi utat sem tettek meg, hát az ösvény, mint az ágasfa két ága, kétfelé szaladt előttük.

Most aztán hova, merre? Melyik út az igazi? Merre van itt jobbra? Melyik út vezet az aranyos szegelethez?

Hunor kilépett a nyeregből. Nézegette a szétfutó két ösvényt: egy tenyérrel sem volt szélesebb az egyik, egy tyúklépéssel sem volt keskenyebb a másik, mintha csak ikertestvérei lettek volna egymásnak. Az egyik oldalában is díszlett egy csipkebokor, a másik út oldalában is. Az egyik csipkebokron is volt egy pintyőkefészek, a

másikon is, s mindkét fészekben szép csendesen ült egy fészekalja tojáson egy piros bóbitás pintyőkemadár.

Hunor nagy bánatában, szomorúságában odaállt a jobb felőli csipkebokorhoz. Kinyújtotta a kezét, s megsimogatta a pintyőkemadarat. Olyan szelíd volt, hogy fel sem repült, hanem hálás szemekkel nézett a vitézre.

- Ó, kis madaram, csak tudnál beszélni. Te sokfelé jársz, bizonyára felelni tudnál az én kérdéseimre! - szólt hozzá Hunor.

Hát csudák csudája, megszólalt a kis madár:

- Kérdezz csak, s ha tudok, felelek rá. Látom, jó ember vagy, nem bántottad a fészken ülő madarat; ha tudok, segítek rajtad!

Hunor ekkor így szólt:

- Mi a világ rámájának aranyos szegeletét keressük. Most, íme, az utunk kétfelé fut, nem tudjuk, melyiken induljunk tovább.

- Én bizony az aranyos szegeletről soha nem hallottam, de ennek az ösvénynek a történetét tudom, azt elmondom, hátha kiokosodsz belőle.

A kis madár óvatosan megforgatta fészkében a tojásokat, s mesélni kezdett.

FÉLRONGYOS ÉS A KISBOJTÁR

Egy gazdag ember élt itt e pusztában, annyi volt a báránya, mint a fűszál a réten. E temérdek juhot Horka nevű kisbojtárja őrizte, nappal kiverte a selyemfűrétre, napszálltakor pedig behajtotta őket a hodályba. Igen ám, csakhogyminden estére hiányzott a bárányokból vagy tizenöt-húsz. Hiába ügyelt álló nap Horka, nem tudott nyomára bukkanni a titoknak. Végre nagy sokára megtudta, hogy a közeli tóban tanyázó sárkány fosztogatja a nyáját, az hordja el a bárányait.

Horka erre leült a hodály elé, s így háborgott magában: Kedves bárányaimat ölte meg a rettenetes sárkány! Ha addig élek is, vérit veszem a gonosznak! - Erre megszólalt a gyáva lelke: Ne menj, Horka, ne menj! Egy életed van csak, ha megöl a sárkány, nem szaladgálhatsz a selyemfűréten, s mi lesz a többi bárányoddal akkor! - Erre így szólt a hős lelke: Eridj, Horka, a sárkányra, nem ér semmit ilyen rongyul ez az élet! Hősnek való vagy te, nem pipogyának!

Fel is ugrott Horka, hogy a tóhoz fusson, hát egy ősz szakállú, kormos képű öreg áll elébe, megfaragott fűzfavesszőt szorongat a hóna alatt.

- Én vagyok a Félrongyos, a segítség embere, hallottam lelked háborgását, eljöttem, hogy kihúzzalak a bajból.

Azzal Félrongyos kézen fogta Horkát, s a tóhoz vezette. Az ezüstoffényű, kerek hold teljes pompájában ragyogott a tó felett, már közeledett az éjfél. Félrongyos előkapta hóna alól a berovátkolt vesszőt, s valamit olvasni kezdett róla.

Kisvártatva megmozdult a roppant víztükör, olyan gyűrűt vetett, hogy udvarában akár egy száguldó ménes is megférhetett volna. Előbb kidugta a fejét az öreg sárkány, aztán sorban mind a hét fia. Félrongyos egy kantárt húzott elő köntöse ujjából, s az öreg sárkány fejéhez vágta. Ekkor megszólalt az öreg:

- Mit parancsolsz, kedves gazdám? .

Félrongyos se szó, se beszéd, felkapott az öreg sárkány hátára, Horkát pedig felültette a legkisebbikre. Hirtelen forgószél támadt, éjfékete felhők gomolyogtak a tó fölé, a sárkányok felugrottak a felhőkbe. Oly sebesen vágattak, hogy a szél áttüzesítette a körmüket. Első nap elérték Napkirály palotáját, másnap a szerezse-nek országát. Itt már olyan forróság volt, hogy akik ott éltek, jéghideg sárkányhússal hűtötték magukat. Még az utolsó porcikáját is arannyal fizették.

Félrongyos meg Horka azon nyomban eladták mind a nyolc sárkányt. Ekkor megszólalt Félrongyos:

- Én most elbúcsúzom tőled, ha jól megy otthon a sorod, ne feledkezz meg Félrongyosról, aki a bajbajutottak segítője.

Azzal megmutatta Horkának a visszafelé vezető utat, és eltűnt a szeme elől. Otthon Horka a szerezcsenországi aranyból kifizette gazdáját, övé lett a nyáj, s attól kezdve boldogan élt, míg csak meg nem öregedett.

Ez az út, amit a bokor előtt láttok, az, amelyiken Horka és Félrongyos a sárká-nyos tóhoz indultak. Ők taposták le a pázsitot, s azóta van itt ez az ösvény.

Hogy a madár befejezte, felkiáltott Hunor:

- Ez az út akkor éppen nekünk való, megküzdünk mi akár a sárkánnyal is. Induljunk hát erre!

Magyar azonban megrázta üstökét, s így szólt:

- Jól gondoljuk meg, bátya, hogy melyik úton indulunk tovább. Én azt mondom, ha már itt vagyunk, kérdezzük meg a másik madarat is, hátha az is mond valami okosat.

Azzal kapta magát, odalépett a bal felőli csipkebokorhoz, megsimogatta a pintyőkemadarat, s így szólt:

- Bár csak tudnál beszélni, kis madaram, te sokfelé jársz, bizonyára felelni tudnál az én kérdésekre.

Hát csodák csodája, megszólalt a kis madár:

- Én bizony az aranyos szegeletről nem hallottam, de elmondhatom ennek az ösvénynek a történetét, hátha kiokosodsz belőle.

Megforgatta tojásait, és belekezdedt.

HÜVELYKPICINY MEG A HÉTFEJŰ SÁRKÁNY

Élt hajdanában egy kicsike legény, akit a falujában csak Hüvelykpicinynek hívtak, mert alig látszott ki a földből. Addig-addig csúfolták, amíg végre így szólt magában: Nem érdemes csúfságra élni a világban, megmutatom én, legkisebb létemre is érek annyit, mint a legerősebb óriások. - Azzal kapta a tarisznyáját, és nekivágott a nagyvilágnak. Az első nap egy farkassal találkozott:

- Én is éppen ilyen társtalan vagyok, mint te, csak bolygok a rengeteg erdőben - mondta a farkas. - De jól tennéd, ha magaddal vinnél, legalább nem lennék ilyen egyedül! Majd csak megélünk mi ketten.

Hüvelykpiciny maga mellé vette a farkast. Most már ketten bandukoltak. Alig mentek egy keveset, egy oroszlán meg egy medve szegődött melléjük. Most már négyesben rótták az utat.

Estére egy nagy városba értek, fekete posztóval volt bevonva még a legkisebb házacska ablaka is.

Hüvelykpiciny meghallotta, hogy a város kútjában lakik a hétfejű sárkány, s annak ad csak vizet, aki leányt visz neki vacsorára. Mára a város urának szépséges lánykájára került a sor, azért vontak be fekete posztóval minden ablakot. - Itt a jó alkalom! - gondolta magában Hüvelykpiciny. - Most aztán megmutathatom, mit érek! Eddig még senki se tudta legyőzni a kútbeli sárkányt. Egy életem, egy halálom, én mégis megpróbálom! - Azzal se szó, se beszéd, három kenyeres pajtásával a kúthoz szaladt.

Éppen akkor vezették kézen fogva a kúthoz a szépséges leányt. Reszketett szegény, mint a nyárfalevél.

Már emelkedni kezdett felfelé a sárkány, s fújta a tüzet.

Hüvelykpicinynek bal kezére esett a kardja, kirántotta baljával, s egyszeribe lecsapta vele a sárkány három fejét. Ekkor fáradtan leeresztette bal karját. De nem ijedt meg, hanem jobbába kapta a

kardot, suhintott egyet, s megint három fejét levágta az utálatos szörnyetegnek.

A sárkány ekkor kidobta magát a város piacára, hogy Hüvelykpicinyt széttapossa a lábával. No, csak ezt ne tette volna! Elölről nekiugrott az oroszlán, húzta, teperte. Hátról ráugrott a medve, nyomta, dömöckölte. A farkas meg alábújt, egyet nyomott rajta, s lábával az ég felé fordította.

Hüvelykpicinynek se kellett egyéb, a maradék fejét egy csapásra lekaszabolta, s a fertelmes dög kilehelte páráját.

A király örömeiben Hüvelykpicinynek adta lányát s fele királyságát. Lakodalmukban a három kenyeres pajtás: a medve, a farkas, meg az oroszlán hajnalig ropta a táncot. Még a falujába is eljutott Hüvelykpiciny hőstettének híre, nem is csúfolták többé legénypajtásai.

Ez az út, amit itt előttek láttok, az, amelyiken a pici legény és három kenyeres pajtása a városba jutott. Ok taposták ki, s még azóta is itt fut az ösvény. Alighogy a madár befejezte, felkiáltott Magyar:

- No, jó vitézek, ez az út éppen nekünk való, induljunk emerre, mi is megverekszünk akár a hétfejű sárkánnyal is!

S intett vitézeinek, hogy kövessék.

XXVI.

A CSUDAFEJŰ SZARVAS

Igen ám! Csakhogy Hunor és vitézei akkor már a másik ösvényen rúgták a port.

Már-már hátat fordítottak egymásnak, mikor a tengerparti bozótosból váratlanul egy csodálatos szép vad ugrott elébük. Ilyen szép állatot

még soha nem láttak.

Ágas-bogas, aranyos agancskoronája a hátára borult, fénylett, tündökölt a nap sugaraiban. Olyan fényesség támadt egyszerre, hogy káprázott belé a vitézek szeme. S ahogy az agancskorona a bokrok gallyaihoz ütődött, zengett-bongott, muzsikált. Ilyen szép muzsikát még soha nem hallottak a pusztá fiai. S milyen volt a tánca?! Szellő járású paripa se szállhatott volna kecsesebben!

Hunornak egyszeribe eszébe jutotta sok szép vadászat, mikor még Jófüvek Tudójával járták a pusztát! A gím láttára felkiáltott:

- E szép vadat csak Napkirály küldhette utunkba! Azé a vad, aki utoléri!

- Huj! Huj! Elébe! - kiáltotta egyszerre mind a száz vitéz, és megugratták paripáik.

- Elébe! Elébe! - visszhangozták a berkek és ligetek, mintha biztatták volna őket.

Magyar azonban visszatartotta paripáját:

- Bátyám, ne menjünk mi a vadra! Emlékezz jó táltosunk szavára. Mikor búcsúztunk, azt mondta: Napkirály vezető kezét el ne engedjétek, arra tartsatok folyvást, amerre nyugodni leszáll, arra van jobbra! Még eltévedünk, bátyám!

Hunor azonban megrázta üstökét:

- Magyar! Szép zsákmány a díj, s te itt hagynád? Itt hagynád a férfinak való szép küzdés fáradoalmát? Csak a gyermek beszél így, vagy az aggastyán, aki fél a sötét erdőn, s fáradtan néz fekvőhely után!

Magyar azonban nem mozdult:

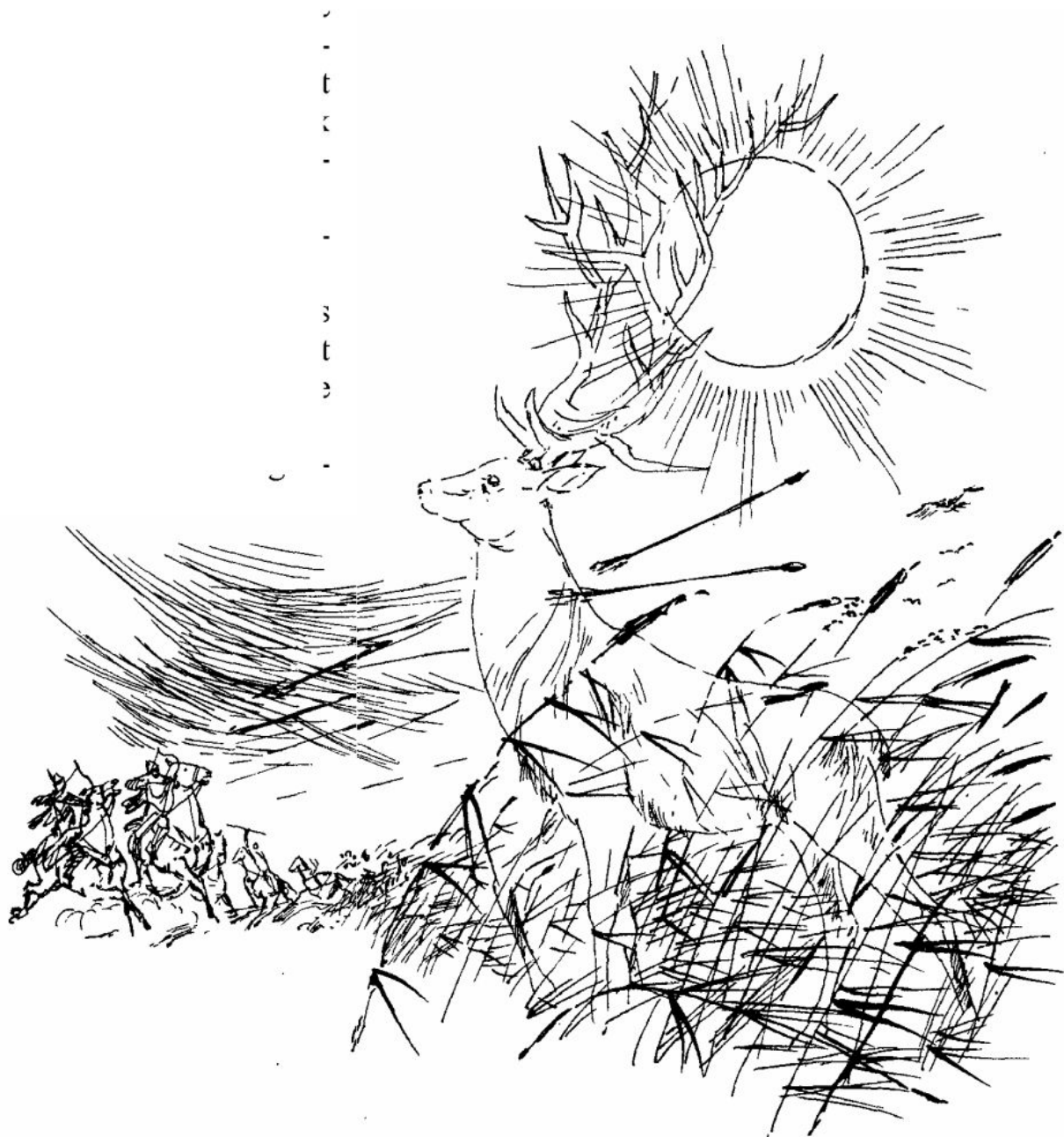
- Ha ennek az az ára, hogy ne lássam a szép szegeletet, itt hagynálak! Most még van visszaút...

Nem fejezhette be szavát, mert a nádból újra elénk toppant a vad. Szébb volt, mint amit valaha is láttak. E pillanatban a felhő mögül Napkirály is előbukkant, s ahogy rézsút rávetette sugarát, újra megzendült az ágas-bogas aranykorona. A vad felénk fordult, egy percre megállt. Kérdőleg pillantott rájuk, mintha csak azt mondaná: Gyertek csak utánam, gyertek, gyertek.

A száz vitéz meghor-kantotta lovát.

Hunor kürtjébe fújt, s Magyar sem szólhatott többé, mert kezdetét vette a hajrá.

De mintha csak a gím-

szarvas testvérei lettek volna a fák, hűgai a cserjék, nevelődjája a liget meg az erdő, mind rejtette, bújtatta. Hol a magas fűben, hol meg a hajló nádiban csillan meg aranyos agancskoronája. Hol itt, hol ott dobbant patája alatt a parti fövény.

Néha megállt. Várt.

Csalta, csalogatta őket beljebb, beljebb. Fürdette a napban aranyos agancskoronáját. Tiszta forrásvízzel oltotta szomjúságát. Szellő fújta le róla a puszták porát.

A jó Rigó tajtékot túrt. Hunor néha már úgy érezte, hogy kezében a vad, de a szárnyas idő még a gímszarvasnál is sebesebben járt. A tenger partján korán alko-nyodott, hamar sötét este lett, s a gím - köd előtte, köd utána - eltűnt a pusztaságban.

Hunor fáradtan dőlt le a fűre. Ismeretlen ég borult fölébe csillagaival, körülötte idegen erdő susogott, soha nem látott folyó zúgása töltötte meg a ligetes pusztaságot. Hunor a vitézeivel nagy tábortűzet gyújtatott. A tűz lángja az ég felé tört, s megvilágította az erdőket, a Kerek-tengert. A tűz a Rif hegyek szikláira vetette fényét. Soha nem látott ilyen lobogó tűzet az öreg Rif, s Napnyugat száz füves térsége.

Megszólalt a tűz mellett üldögélő Magyar:

- Úgy ismerem a csillagos eget, mint a tenyeremet. Még jó táltosunk ismertetett meg a csillagokkal. Ha sűrű a csillag, eső lesz, ha nagyon futósak, szél támad. Tudom azt is, hogy a telihold szerencsét hoz, de a fogyó hold ideje szerencsétlen. Tudom, ha a Csillagszekér rúdja a föld felé hajlik, közelít a hajnal. Ezt mind tudom, most mégis tétován állok a csillagos ég alatt! Meg nem mondanám, hogy hol, merre vagyunk?! Meglásd, bátya, igazam volt! Eltévedtünk!

Hunor tenyerébe hajtotta fáradt fejét, és csak nagy sokára válaszolt:

- Szégyenszemre én vissza nem fordulok! Engem még vad nem győzött le soha! Úzzük még holnap estig, s ha addig nem éri el nyilam, nem bánom, forduljunk vissza!

A fűvön még csillogott a harmat, s Hunor már talpon volt.

Ahogy körülnézett, rögtön megpillantotta a vadat a pusztában. Megállt, szembefordult vele, s nagy, kérő szemekkel pillantott rá.

Hunor felpattant jó Rigó lovára, s nyomába eredt. Vad folyókat úsztatott át. Sás, nád markolt Rigó aranyos csótárjába. Víz áztatta Hunor lábát, de a vitéz mit sem törődött vele, hajtotta a vadászszennvedély, a nagyszerű zsákmány reménye. Vitézei alig követhették vágtató paripáikon.

A sziklás Rif meg a Kerek-tenger elmaradt mögöttük. Egyre gyérült a liget, maradozott el a nádas. Hunor egyszerre csak arra ébredt, hogy kietlen nagy pusztaság közepén lovagol, még szöcske se dűnnyög lenn a fűcsomókban, a sápadt szalmavirágra még lepke se száll!

A kietlen csend hónába érkeztek, végeláthatatlan homokos pusztába. A folyómedrek ásítva tátották rá torkukat. Perzselődött, izzott a föld, szinte hallották a száradó rög percenését.

Hunor szeme egyre a gímvadat kereste. A csudafejű szarvas még mindig ott táncolt előtte a pusztaságban.

Nemere fia fáradtan kiáltotta:

- Rajta, jó vitézek! Elébe, elébe!

- Elébe! Elébe! - kiáltották fáradt vitézei, felajzották íjaikat, s olyan nyílzáport zúdítottak a vadra, hogy a puszta is elfeketült, csak felhőtlen árnyék futkározott a homokon.

De köd előtte, köd utána! A csudafejű szarvas csak eltűnt előlük a pusztaságban.

A paripák ekkor már dőltek el a fáradtságtól.

A forró homok sütötte a vitézek talpát, olyan éhesek voltak, hogy érezték, ha még egy napot étlen töltenek, akár kolbászos káposztával is kínálhatják őket, azt se tudják lenyelni. Leginkább azonban a szomjúságtól szenvedtek. Megkotyogtat-ták kulacsukat, bizony egy csepp nem sok, de annyi víz sem akadt bennük. Mit tehettek egyebet, ők is ledőltek fáradtan a homokra. Mivel már

három napja egy falást nem ettek, s egy korty vizet nem ittak, szörnyű kínok hasogatták testüket.

Hunor összeszedte minden erejét, bár gyötörte őt is az éhség, epeztette a szomjúság, de csak nem hagyta magát. Míg társai tehetetlenül heverték a homokon, ő szétnézett a pusztában.

Csakhogy most az egyszer ő sem járt szerencsével. Hiába pillantott előre, hiába pillantott hátra, semmiféle forrást nem látott a közelben, de még egyetlen kis pintyőke sem repült elébe, akitől legalább tanácsot kérhetett volna.

Íme, ez hát a borzalmak .pusztája, amiről a fordított ország fejedelme beszélt.

XXVII.

SZÉPMEZŐ SZÁRNYA NAGY LELKE, SEGÍTS!

Hunor fáradtan dőlt le egy homokbuckára. Alig egy kőhajításra előtte megcsillant valami.

Ahogy szétnézett, körös-körül az ég alján tűzben égő szempárok néztek vele farkasszemet. Dögre leskelődő farkasok tüzes szemei. Ahogy észrevette a fenevadakat, reszketni kezdett a lába, s már-már összerogyott. Annyi ereje volt csak, hogy kihúzza kardját. Véget akart vetni életének.

De ekkor megszólalt nagy lelke: - Hunor, jó vitéz, gyűjts erőt, ne hagyd el magad! Elengedted Napkirály kezét, s íme, idejutottál, meggyötört társaid tehetetlenül hevernek melletted. Hallod, hogy sziszeg a homok? Látod, hogy settenkednek a fenevadak? Ha nem szeded össze minden erőd, és nem vigyázol, holnap már a húsodból lakmároznak. Ha most segítesz magadon és bajtársaidon, Hadak Ura jutalma nem marad el! Nem hős az, aki véget vet önnön életének. Rajtad a sor. Mutasd meg, hogy Szépmező Szárnya nagy lelke lakik benned!

Hunor leengedte csendesen a kardot. Elpirult. Égette, mardosta a testét-lelkét a szégyen, hogy gyáván meg akart futamodni.

Felemelte fejét, s körülnézett. A farkasok már egészen a lovakig lopakodtak. Két hatalmas termetű állat volt a vezérük. Már körmük nyújtva morogtak, mellettük vicsorogtak. A lovak minden erejüket összeszedve felugrottak, s hátsó lábukkal kifelé kört formáltak. Ahol érték, rúgták a farkasokat.

Ekkor Hunor felvillantotta kardját. Minden erejét összeszedte, és előreugrott. Bár a szomjúság összeszorította torkát, bár roppant fájdalom hasogatta húsát, semmivel sem törődött. Bátran rárontott a falánk hadra.

A farkasok az első pillanatban meghátráltak. A két legnagyobb is vinnyogva, ordítva húzódott hátra, de mikor észrevették, hogy Hunor egyedül van, lopva hátba kerülték, majd az egyik óriás csikaszerű hatalmasat ordított, s kezdetét vette a halálos küzdelem.

Hunor is nagyot kiáltott:

- Szépmező Szárnya nagy lelke, segíts!

Azzal suhintott egyet villogó kardjával. Vágta, szabdalta a vadakat. Ha egy leomlott, három ugrott fogát csattogtatva a helyébe.

Hunor suhintott jobbra, suhintott balra, s már vagy tizenöt toportyán feküdt a homokon, mikor az egyik vezérfarkas hátulról megkerülte, és orozva a nyakába ugrott.

Felüvöltött a falka.

- HUUUU - csattant fel a borzalmas üvöltés.

Hunor, ahogy nyakában érezte a farkas körmeit, hirtelen előrebukott, s a farkas a fején át bucskázva elterült előtte a földön. A másik percben már a nyakán volt Hunor lába, és olyat szorított rajta, hogy menten kiöltötte hétrőfös nyelvét, és kilehelte gonosz páráját.

De szegény Hunor már alig bírta tartani magát.

Beesteledett. Sötét lett.

S ekkor újabb rohamot indítottak a vadak. A sötét nekik kedvezett. Hunor érezte, hogy ütött a végórája. A sötétben elvész! Ekkor hogy, hogy nem, a pusztát takaró felhő mögül előbukkant a hold, s ahogy csak bírt, világított. Egyszeribe nagy világosság támadt.

Hunor karjába is visszatért az erő. Körülpillantott, hát látja ám, hogy amíg ő a hordával csatázott, addig a másik vezérfarkas megkerülte a mélyen alvó vitézeket, és éppen Magyar után nyúlt, hogy leszakassza karját.

Gondolkodás nélkül nekivágott Hunor a tömött csordának. Sújtott jobbra, sújtott balra kardjával, egy szempillantás alatt ösvényt vágott közöttük. Még egyszer nekirugaszkodott, és el is jutott Magyarhoz.

Ekkor a fáradtság már annyira gyötörte, hogy fél szemét behunyta, úgy pihentette fáradt testét. De a másikat a fene nagy farkasra függesztette. A toportyánféreg két lábra ágaskodott, a fogát megcsattogtatta s nekiugrott.

Ismét felüvöltött a falka:

- HUUUU!

Oly gyors volt a farkas támadása, hogy Hunor a kardját már nem használhatta, eldobta hát, és két karját hívta segítségül.

A vezérfarkas Hunor vállába harapott, megreccsent a vitéz csontja. A másik percben azonban már a csikasz csontja roppant. Félelmeset ordított, vérszomjas szeme sárga tűzben égett, véres nyelve lihegett, irtóztató forró pára tódult ki a száján. Hunor az arcában érezte a vad leheletét.

Végső erejét összeszedte. Átölelte a farkas derekát, s úgy szorította, hogy a vad elalélt, feje lekókadtt, és körme kifordult Hunor vállából.

De a fáradtság már őt is leverte lábáról. Térdre rogyott.

A csorda eget rengető üvöltéssel rontott rá.

Annyi ideje sem volt, hogy kardját elkapja. Félig térdelt, félig állt, s a döglött farkassal osztogatta csapásait, míg kézbe nem kaphatta kardját.

Mikor érezte, hogy fárad a karja, jobbjaól átkapta a kardot a baljába, így pá-holta a dühös vadakat. Az utolsó három farkas, amelyik még életben maradt a csordából, szégyenszemre elhordta az irháját.

Hunor kezéből kihullott a kard. Aléltan bukott a földre.

XXVIII.

EGY KORTY VIZET!

Meddig feküdt, meddig se, nem tudta. Amikor feléreztt, rettenetes forrón süttött felette a nap, s fájó szomjúság epesztette. Eszébe jutott, hogy a nyeregkápában van a tartalék kulacsa. A fenekén még talál egy korty vizet.

Odacsúszott nagy kínok közt a lovához, leakasztotta a nyeregkápából a kulacsot, s íme, kotyogott a gyomra. Víz volt benne, szomjúságoltó, életadó vizecske!

Hunor gyors mozdulattal ajkához emelte a kulacsot, hogy szikkadt, cserepes száját megnedvesítse, ekkor nyöszörgést hallott. Fülelni kezdett, és megismerte öccse hangját. Alig hallhatóan suttofta Magyar:

- Egy korty vizet! Adj egy korty vizet, bátyám!

Hunor szeméből könnycsepp gördült alá a homokra. Rámosolyodott a kulacsra. Elvette ajkától a kulacs száját. Odavánszorgott öccséhez, és megitta.

Magyar ivott, és menten visszatért belé a lélek. Feltérdelt.

Hunor körbehordozta a kulacsot, s bár a szomjúság majd elemésztette, öntött mindenik vitéz szájába egy kortyintásnyit. S íme, sorra felébredtek, feltérdeltek. Mikor az utolsó is ivott, Hunor megköttyögtatta a kulacsot, de az szárazon kongott, egy csepp víz nem sok, de annyi sem volt immár a gyomrában. Hogy is lehetett elég ennyi embernek?!

Roskadó térdekkkel, üres kulaccsal állt Hunor ébredező társai előtt. S ekkor megszólalt nagy lelke: - Ne feledd, Hunor, az ember azért él a földön, hogy küzdjön. Igazi hős vagy, nem csalatkoztam benned! Lásd, hogy Hadak Ura sem hagy el téged. Pillants fel az égre!

Sötét felhő szaladt följük. Egy semmi kis felhő, de olyan dörgést, villámlást, csattogást művelt, hogy még a legcudarabb vihar is elszégyellhette volna magát, ha látja. Hunorra s vitézeire kövér cseppekben kezdett hullni az eső.

Egyszeriben megduzzadtak az üresen ásítózó patakmedrek, csordultig megteltek az árkok, laposok. Annyit ihattak a vitézek, amennyit csak akartak. Paripáik is feléledtek egyszeribe.

Az eső után kivirult a puszta, sütött a nap, s a köveken, mint apró gyémánszemek, csillogtak az esőcseppek.

Hunor arra nézett, amerre eloszlott a felhő.

S íme, szép liget zöldellt előtte. Szébb volt a liget minden eddiginél, amit valaha is látott. A zöld bokrok közt nyírfák törzse fehérlett. A nyírfák mögött kék tó tükre.

A tündérszépségű vidék megejtette szívét. Felkapott jó Rigó lovára, s megeresztette a kantárszárát.

Alig iramodott meg, ott állt máris a szép liget kapujában. Hát innen még szebb volt, mint amilyennek a pusztából láthatta. A vén nyírfák alatt selyemfű pázsit fogadta, a pázsiton ezer vadrózsabokor. Az ezer bokron annyi színes virág, ahány pillangót nagy útjukban elhagytak. Bódító illat csiklandozta orrcimpái át.

A csodaszép liget lábujában megállott egy percre. Kifújta magát, csak azután lovagolt beljebb. Jó Rigó lova szügyig gázolta a selyemfűréteget, csupa virágerdőben tapodott a lába. Virág simogatta Hunor vitézi süvegét. Bentről a ligetből kakukk édes szava hallatszott. A kakukkszó csalogatta mindig beljebb és beljebb.

A nyírfák mögött öreg tölgyes, a tölgyek mögött, csodák csodája, almafák állottak talpig fehér virágruhában. Hunor csodálkozva pillantott körül. Az almafák mögött odvas füzekbe botlott. Minden odú egy-egy mézzel teli kaptár volt. Hunor örömmel rúgtatott oda az első odvas fához, és egy jókora lépes mézet szakított.

Ekkorra értek oda vitézei is. El se mozdultak onnan, amíg csak el nem verték éhük édes lépes mézzel.

Hófehér hattyúk ringtak a kék tavon, s a víz fölé aranyhalacsák vetették föl magukat. A tó vize édes volt, mint a méz, és hűsítő, mint a friss forrásvíz.

Igen megtetszett nekik a liget meg az édesvizű tavacska. Elhatározták, hogy megpihennek kicsit a liget árnyékán.

A mézillatú fák alatt mindjárt le is heveredtek.

Hunor azonban nem nyugodott. Körülszaladt a tóparton, bekukkantott a bokrok alá, nézegette a szép lombú fákat, leste a daloló kakukkmadarat. Mind beljebb s beljebb került a ligetbe. Egyszeribe lágy muzsika, vidám zeneszó ütötte meg a fülét. A közeli csalitosból szűrődtek feléje a kedves hangok. Csendben, nagy titokban odalopakodott hát a csalitoshoz. Egy csipkebokor alján átbújt, s íme, ahogy elhajtotta szeme elől a rózságot - kerek tisztás legközepén, forrás mellett tündérlánykák vigadoztak.

Kürt ünnepét ülték éppen. Kürt formáltak. A kör közepén egy fekete hajú szép tündér táncolt, szebb volt, mint a puszták vadrózsája. Nyakában aranyos kürt csüngött.

Ő volt a királyfi, s kívül a körön ugrándozott egy szőke hajú leányka, ő volt a kérő.

XXIX.

HAJ, VITÉZEK, HAJ ELÉBE!

Amikor Hunor félrehajtotta a rózságot, épp a szőke hajú kérő mondotta versikéjét.

Én egyedül járok, Királyfira várok! Kit adsz nekem, Kivel hazamennem?

Ahogy elhangzott versikéje, a fekete hajú „királyfi” aranyos kürtjébe fújt, s így válaszolt:

Rettenetes farkast!

Erre a kérő folytatta:

Nem kedvelem én azt, Nem szeretem én azt! Csúf maga, ruhája, Rongyos a bundája.

Én egyedül járok, Királyfira várok! Kit adsz nekem, Kivel hazamennem?

Erre a királyfi kürtjébe fújt, és így válaszolt:

Szépséges királyfit! Jó Hunor királyfit!

Most már boldogan válaszola a kérő:

Kedvelem én azt, Szeretem én azt, Szép maga, szép ruhája, Lobogós ingválla!

Azzal befejezte, odaugrott a tündérek köréhez, egy lánykát derékon kapott, megpörgette, leültette a forrás mellé. Hunor csodálkozott a neve hallatára, és addig nézte őket, míg csak egy lányka is maradt a körben. Ekkorra már százegy vitéz társa is ott hasalt a fűben a rózsabokrok alatt.

Mikor a szőke hajú lányka az utolsót is táncba vitte, egyszerre megzörrent mögötte a bokor, megdobbant a föld. A tisztásra ugrottak a vitézek.

— Haj, vitézek, haj elébe! - kiáltott Hunor.

A lányok szétrebbentek.

A tündéri tó oly sikoltozást, jajveszékelést még soha nem hallott, mint amilyen ekkor támadt hirtelenében. Ijedtükben felrebbentek a dalos madarak. Elszálltak volna a lányok is, ha repülni tudnak! Futott a sok lányka, bújt volna bokorba, rejtőzött volna fák mögé! De hiába pillantottak jobbra-balra, mindenütt vitéz állta útjukat.

Vitézek karja lett bújtató menedékük. Mosolygó, szemük lett vidám bátorító-juk! Mézédés szavuk lett igaz megbékéltetőjük!

Mikor a lánykák elcsendesedtek, Hunor így szólt a szép, fekete hajú tündérhez:

- Megkövetlek, szép lányka, már megbocsáss, hogy így rátok törtünk, de féltünk, hogy elröpültök. Vitézek vagyunk, s eltévedtünk a pusztában. Igen megtetszett ez a liget, idejöttünk, s itt leltünk benneteket. Hát ti kik vagytok?

Ekkor megszólalt a fekete hajú lányka:

- Nem bánom, elmondom neked, kik vagyunk, kedves megszabadítónk!

Hunor kerek szemeket meresztett erre. A lányka elnevette magát, s így szólt

- Várj sorára, megtudsz mindent, de előbb üljünk le ide a forrás mellé. Mer nem lesz rövid, amit elmondok.

A vitézek letelepedtek, s a lányka mesélni kezdett.

- Az én nevem Vadrózsa, testvéremé Harmatgyöngye, a kürtjátékban, mint kérőt már megismerhettétek. Mi ketten a meotiszi tenger királyának, Dul királynak lányai vagyunk. Ezt a birodalmat egykor Szkítiának nevezték, s apám a híres szkítiai királyok ivadéka. Boldogan éltünk szüleink palotájában. Amit csak sze-münk-szánk megkívánt, apánk mindent előteremtett. De hiszen megtehetette, ennél gazdagabb föld nincs is talán a kerek világon! Nekünk nevelte a halat a meotiszi tenger, nekünk készítették a méhecskék a lépes mézet. Gondtalanul éltünk, lánypajtásainkkal, Belár király lányaival álló nap lepkét kergettünk, hallgattuk a dalos kakukk szavát. Egy szép napon azután egy gonosz banya két legényfia állított be apánk palotájába. Eljött apánk udvarába, s megkérték tőle a kezünket. Anyánk keservesen sírva fakadt. Apánk pedig azt mondta: - Nem bánom, legyen a tiétek a két lány, de előbb teljesítsétek kérésemet. Palotám ajtajától építsetek a tengerig gyémántutat, a két szélét ültessétek be gyümölcsfákkal. De úgy, hogy egyikük virágozzék, másikuk hajladozzék a gyümölcs alatt. Hát csodák csodája, másnapra elkészült a gyémántút, virágoztak mentében a fák, s a legtöbbnek az ága szép piros gyümölcs alatt roskadozott. Jött a két fiú nagy garral, apám azonban megtudta, hogy kicsodák, s becsukta előttük a palota kapuját. No, erre megharagudott a két gézengúz, s dühükben olyan szárazságot bocsátottak a birodalomra, hogy elapadt a folyók vize, homok takarta be a ligetek s gyümölcsösök helyét. Ilyen viruló volt az egész föld valamikor, mint itt ez a liget! Akkor eljött újra a két legény, s bár alig volt már otthon falás kenyereink, apánk megint csak visszautasította kérésüket. Ekkor a gonoszok rablókat béreltek fel. Kóbor rablócsapatok támadtak apám országára. Pusztítottak, törtek, zúztak a kegyetlen rablók, az asszonyokat, lányokat rabláncra fűzték, s elhajtották a déli tenger szigetére. Atyám még ekkor sem adott oda bennünket. A gonosz banya féktelen dühében szarvassá változtatott minket, s ötven-ötven lánypajtásunkat, s kikergetett ide a ligetbe. A két fiúból meg farkas

lett. Megparancsolta a banya, hogy tépjenek szét bennünket. Szét is téptek volna, csak hogy még száz napig várniok kellett, hogy kinőjön a farkasfoguk. Már csak tizenhét volt hátra a száz napból, mikor a banya meghallotta, hogy ti útnak indultatok. Félt tőletek, mert még gyerekkorotokban elrabolt benneteket, s aranyszőrű báránnyá változtatott. Akkor egy szarka elcserregte a nevét, s ti azt megtudtátok, így egyedül nektek van hatalmatok felette. Ezért küldte lovaitokra a sántaságot, ő okozta az álmoságot s a szaggató fájdalmat. Bizony sok fáradsalmat s veszedelmet kellett nektek kiállanotok! A kerecsent, a vadkant s a medvét, melyek segítettek benneteket, én küldtem az utatokba. Az a két pintyőke pedig, melyekkel a keresztútban találkoztatok, a banya két szolgálója volt. Azt akarta, hogy eltérítsenek benneteket utatokból. Már majdnem sikerült is nekik. Amikor aztán láttam, hogy nem tudjátok, mitévők legyetek, s már-már hátat fordítottatok egymásnak, kaptam magam, s én magam mentem elétek. Az életem kockáztattam, mert ha a banya észrevesz, menten agyonüt. Éppen a kilencvenkilencedik napon értetek a pusztába. Mikor a fáradságtól elalélva ledőltetek, a banya megparancsolta a fiainak, hogy előbb végezzenek veletek, s aztán szaggassanak szét minket is. Azért törtek rád, Hunor, olyan dühösen a farkasok. Mi egyes-egyedül neked köszönhetjük, hogy újra emberi alakot ölthettünk, mert nem csüggedtél, megvívta a farkasokkal, megölte a banya két fiát, a két óriás farkast, s így a mi fejünk felől is elmúlt a gonosz hatalma. Menten visszaváltoztunk, s vártunk benneteket, szabadítóinkat, hogy megköszönjük jószágotokat. Örömünk akkor lenne teljes, ha atyánk is köztünk lehetne.

Vadrózsa befejezte szavát. Hunor felállt helyéből, s így szólt:

- Mondd, lányka, merre keressük hát jó Dul királyt?

- Amikor mi eltűntünk a palotából, elszegődött juhásznak, s azóta is szolgál nem messze ide, egy nagy folyónál.

Hunor nyomban két vitézt szalajtott a lányok apjáért. Kis idő múlva hozták is az öreget.

Mikor meghallotta Dul király, hogy mi történt, így szólt:

- Én már sok derék vitézt láttam életemben, de ilyen hősookról, mint amilyenek ti vagytok, soha életemben nem hallottam. Nem is tudom, hogy háláljam meg jószágokat. Nincs egyebem, mint elbitangolt régi szép birodalmam. Amit körülöttünk láttok, mind a mienk volt. A napnyugati királyok s a bizánci császár adóval vásárolta meg barátságunkat. Ha jó fegyver kellett, tőlünk kértek katonát. Most aztán rablók csatangolnak szép legelőinken, elbitangolódt a gazdag tartomány. Én már öreg ember vagyok, nincs egyéb kívánságom, mint hogy itt temessetek e ligetben. Ti meg fogadjátok el e földet tőlem, hazának való szép föld, ha megbecsülitek, hazátok lesz hazátok helyett.

Hunor rápillantott testvérére, majd végignézett a daliákon. Sugárzott a tekintetük, s meglegedetten bólintottak. Ekkor Dul király felé fordult, s így szólt:

- A jó szívvel adott ajándékot elfogadjuk. Mi e szép földre vigyázunk. Második hazánk lesz. S ha rajtunk múlik, hamarosan virágzó otthonunkká varázsoljuk. De volna egy nagy kérésünk. - S ekkor Hunor lopva a lányokra pillantott. - Jó atyám, hozzánk adnád-e a lányaidat? Mi igen megbecsülnénk őket. S úgy vigyáznánk rájuk, mint a szemünk világára.

Dul király előbb lesütött szemű, piruló lányait fürkészte, majd a vitézek felé fordult, akik kérdőn tekintettek a szemébe.

Megbiccentette ősz fejét, s így szólt:

- Ásó-kapa válasszon el benneteket egymástól, édes gyermekeim!

Éppen lenyugodott a nap, mikor a daliák levették a lányok fejéről a virágkoszorút. Hunor Vadrózsáéről vette le, Magyar Harmatgyöngyéről.

A puszta kis pacsirtái e pillanatban zengték a legszebb dalukat.

HARMADIK RÉSZ

KEVE

A száznyolc nemzetségből azután kiválogatták a harcra termett férfiakat, mindegyik nemzetségből tízezer fegyverest szedve..., és emelt zászlókkal megindultak...

(Kézai Simon Magyar Krónikája)

Tömlőkön ott a hős Keve Hadával így átalkele,

Miért a hegy, miért a sík Kelenföldének mondatik.

(Arany János: Keveháza)

Hullatja levelét az idő vén fája. Százszor is lehullott levele - fejezte be az öreg táltos a mesét -, ugyanannyiszor újult meg lombja, mióta Hunor s Magyar Dul és Belár lányait a varázslat alól megszabadította, s virágzó otthonná tette Szkítia földjét. Amikor Hunort s Magyar Hadak Ura Csillagszekerén felrepítette a Hősök Mulató Mezejére, Nemere rovókésével itt e sátor előtti oszlop oldalára ezt véste fel: „Vándor, aki ez oszlop mellett elmegy, állj meg, vedd le a süveged. Én rovom itt e sorokat, öreg Nemere, a puszta fejedelme. Két büszke fiam életében csak másokért verekedett. Hunor s Magyar, e két hős nevét el ne feledd!” De Hunor ivadékai is mind derék hősök lettek, vitéz daliák, ott sorakozik az ő nevük is a faragott oszlopon. Hunor fia Bór, Bór fia Dama, Dama fia Keled. És Keled a te édesapád, jó Keve kapitány. (Mert hogy szavam ne felejtsem, az ifjú, aki a két öreg meséit hallgatta, nem volt más, mint Keve, minden hunok kapitánya. A száz esztendőnél is vénebb öreg, akihez látogatóba érkezett, maga Nemere, a puszta vén fejedelme. Csodálatosan hosszú életet élt, fiai és unokái már rég elrobogtak a Csillagszekerén. Talán Napkirály akarta, hogy láthassa, mire végzik fiai és unokái? Hogy volt, mint volt, ki tudja? Én magam így olvastam régi krónikák elsárgult lapjain.)

Ahogy a táltos az utolsó mesét befejezte, magasra emelték kupáikat, koccintottak, s fenékig kiitták tüzes italukat. Aztán Keve, minden hunok kapitánya, felállt az asztal mellől, s így szólt:

- Jó ükapám, Nemere, és te jó táltos, a huszonkilenc mesét köszönöm! A titkokat megőrzöm! Mint Hunor ivadéka, a hunok hű fia, büszkén tekintek dicső őseimre; megfogadom, hogy Hadak Ura parancsát teljesítem. Ne nézzek többé szemetekbe, ne nevezhessem magamat a pusztá fiának, ha az aranyos szegeletet meg nem keresem!

Azzal kezét szorítottak, ő búcsút intett, felkapott lovára, s nekivágott a virágos pusztának.

1.

MESÉL AZ ÖREG DAJKA

Ríka, Keve kapitány lánykája felállt szövőszéke mellől, félretolta a sátorpalota ablakát elfedő bíborfüggönyt.

Künn porka hó hullott. Meotisz tengere immár nem kéklett, a nyírfák lehullatták levelüket, csupaszon meredeztek a liget almafái. A kakukk és a többi énekesmadár hallgatott, csak a fekete varjak üldögéltek felborzolt tollal a csupasz ága

Csendes este borult a vidékre, csupán a szél hegedült, csak az mozgatta a dombon emelt sátorpalota ajtaját.

Ríka néhány percig még farkasszemet nézett az alkonnal. Amióta apja elment, minden este kiáll ablakába, s kelet felé tekint: vajon nem jön-e már? Egy darabig bámult a semmibe, majd visszaült faragott szövőszéke mellé, melyen zizegve-zakatolva futottak keresztbe a fonalak. A szálak közt fürgén bujkált a vetélő. Ríka fehér vásznat szőtt. Kötőit, szép tarka ruháit is maga szötte szövőszékén.

A sátorpalota szegeletében egy ősz hajú asszony ült. Tanara, Ríka gyerekkori dajkája. Egy nyírfa seprű vesszőit rendezgette.

- Tanara! - szólította meg Ríka. - Elég volt mára a munkából. Ma még egy percre sem hagytuk abba. Tegnap reggeltől estéig hímezted a csudafejű szarvast, ma meg álló nap söprűk vesszőszálait kötözgeted. Pihenjünk. Mesélj egy kicsit! Hol is hagytuk el tegnap? Ott hagytad abba.... várj csak..., hol is? Hunor odaállt az öreg király elé, s azt mondta: - Jó apám, egy életem, egy halálom, ha addig élek is, hírt hozok a királylányok édesanyjáról. - Eddig mesélted.

Ríka kicsi öklére támasztotta fejét, és kérő szemekkel nézett a dajkára.

Tanara nem késlekedett tovább, a nyírfavesszőket összenyalábolta, Ríka mellé telepedett, és folytatta a mesét, ahol előző nap abbahagyta.

HUNOR KIRÁLYFI LELÖVI A TÜZET

Szép csillagos este borult Meotiszra, amikor Hunor így szólt Vadrózsa apjához:

- Jó apám, egy életem, egy halálom, ha addig élek is, hírt hozok Vadrózsa édesanyjáról. Csak egyre kérem apámuramat, mondja meg, merre keressem.

A király erre így felelt:

- Édes fiam, tudom, hogy nagy hős vagy, de az én feleségemet egy szörnyűséges banya magával cipelte. A széles homokpusztán túl vitte, egy nagy erdőbe. Annak az erdőnek a közepében kietlen pusztaság fekszik, abban van egy meredek szikla, s annak a tetején áll a banya palotája. Én az utat bizony nem tudom, de ha odajutnál, akkor is jaj lenne szegény fejednek, mert az a szikla a boszorkányok tanyája, s ha közelébe férközöl, a banyák menthetetlenül

széttépnek. Azt pedig nem akarom, mert se neked, se a lányomnak halálotokat nem kívánom.

Hunor kis ideig gondolkodott, majd így szólt:

- Nem ijedtem én meg a banya fiaitól sem! Egyszer már úgyis találkoztunk, mikor az anyánk mellől ellopott bennünket. Sokért nem adnám, ha még egyszer az életben szemtől szembe állhatnék veled. Ha addig élek is, megkeresem, s ha hét lelke van is, megölöm!

Erre a szép Vadrózsa könnyekre fakadt. Igen sajnálta Hunort. Jó szívéért, bátor lelkéért, kedves tekintetéért igen megszerette.

- Azt kérem tőled, jó férjem, hogy csak három nap múlva indulj el, addig var-rok neked inget, sütök hamuban pogácsát, s készítettetek egy csikóbőr kulacsot, abba öntök a tenger vizéből, legyen mit innod, ha megszomjazol a nagy útnak!

Hunor örömmel várt még három napot. Akkorra Vadrózsa megvarrta a szép fehér inget, megsütötte a pogácsát, s a szép csikóbőrös kulacsba meotiszi édes vizet öntött. Hunor felnyergelte jó Rigó lovát, felövezte kardját, elbúcsúzott feleségétől, s útnak eredt.

Ment, mendegélt, hát amikor a nagy erdő szélébe ért, egy öregembert talált egy fűzfabokor tövében. Az öreg nagy keservesen zokogott. Hunor menten megkérdezte, hogy miért sír.

- Már hogyan sírnék - válaszolt az öreg. - Messze Szerecsenországból jövök, s Télországba igyekszem, három napja egy falás kenyér nem volt a számban, majd-hogy éhen nem halok.

Hunor gondolkodás nélkül nyúlt tarsolya után, talált benne egy darabka pogácsát, odaadta. Alig harapott az öreg a pogácsából, így szólt:

- Jótetted helyébe jóval fizetek. Nem messze innen találsz egy forrást. Állj a forrás elé, s fordulj Napkeletnek, lépj hetet előre, ott találsz egy szépen zöldellő fűzfabokrot, melynek ágai szétágaznak.

Mesd le a középső ágat, s eridj tovább utadra. De arra az ágra jól vigyázz, mert nagy szükséged lesz még rá!

- Hogy háláljam meg jóságod, öregapám? - kérdezte Hunor.

- Megháláltad te már a jó szíveddel! Ha meghallgatsz, meglátod, hogy igazat szóltam. Én a hamisság embere vagyok. Híres drágakő-kereskedő voltam Bagdadban. Egyszer magához hívatott a király, s egy lúdtojás nagyságú drágakövet mutatott, melyet egy szegény ember halászott ki a tengerből. Arra kért a király, hogy vizsgáljam meg a követ, s azt mondta: ha drágakő, a szegény embert busásan megjutalmazza, s az én fáradságom díja sem marad el. Tüstént láttam, hogy a kő pompás gyémánt! Elkértem a királytól, hogy odahaza vethessem próba alá. Kicseréltem egy megszólalásig hasonló csiszolt üveggel, s azt vittem vissza a királynak. Azt mondtam, hogy értéktelen üvegdarab. A király haragra lobbant, hogy a szegény ember be akarta csapni, huszonötöt üttetett rá, engem pedig megjutalmazott. E perctől kezdve azonban leáldozott szerencsecsillagom. Minden vagyonomat elvesztettem. Mint koldus bolyongtam a világban. Egy öregasszony megjósolta, hogy csak akkor szabadulok meg, ha valaki megkönyörül rajtam, s egy falás pogácsát ad, amikor már éppen éhhalál kínja gyötör. Te vagy az a derék ember, aki megsajnálta, és most már visszatérhetek városomba, s mától kezdve jóba foglalhatom magamat!

Alighogy befejezte az öreg, eltűnt az erdő sűrűjében.

Hunor pedig ment, mendegélt három nap, három éjszaka. Végre is jó Rigó lova elfáradt, s ledőltek egy öreg fa alá.

Ahogy ott üldögélt, egyszer csak csobogást hall a közelben. Felugrott, s futott abba az irányba, amerről a csobogást hallotta. Mohos szikla tövében megtalálta a forrást, s az öreg tanácsát követve ráakadt a fűzfabokorra. Ágát az övébe rejtette.

Alig lépett kettőt, kiabálás, jajveszékelés ütötte meg a fülét. Körülnézett, s egy cincér rágta fatönkөн egy síró öreget pillantott meg. Nyomban mellé ugrott, s megkérdezte, miért jajveszékel.

- Már hogyné jajveszékelnék, édes fiam - felelte az öreg. - Én a sárga király kamarása vagyok, az ő országából tartok a fekete király országába. De lásd, megmárt egy mérges kígyó, ha el nem kötöm a lábam, bizony megöl a mérge, és soha nem jutok el oda, ahova indultam.

Hunor nem sokat gondolkodott. Mivel nem volt egyéb a keze ügyében, kardjával az ingéből jókora darabot hasított le, s azzal átkötötte az öreg lába szarát. Az öreg mindjárt frissebben lélegzett.

- Mivel jó voltál hozzám - mondta -, egy titkot árulok el neked. De előbb türelmesen hallgass meg! Nem a sárga király kamarása vagyok én, hanem a szerencse fia. Szegény halász voltam, olyan szegény, mint a templom egere. Váratlanul nevetett rám a szerencse. Egy este sziklás tengerparton hevertem le. Elaludtam. Arra ébredtem, hogy egy kemény kő nyomja az oldalam. Odébb hengerítettem a sziklát, hát egy barlang volt alatta, telis-tele drága ékszerekkel, arannyal meg ezüsttel. Teletömtem azon nyomban tarisznyámat. Háttal fordítottam a tengernek, s többé felé se néztem a hálóknak. Gyönyörű palotát vásároltam, szép lovakat vettem, s annyi jó barát járt a házamhoz, hogy a számukat se tudtam fejben tartani. Egy szép napon azonban elfogyott a kincs, s én örege, betegen az utcára kerültem. Így bolyongok már vagy tíz esztendeje, s most végre veled találkoztam. Az első ember vagy, aki jót tettél velem, pedig neked még kincset sem ígértem érte. Ezért hát elárulom neked a titkot. Ez a vessző, amit az övedben látok, bűvös vesz-sző. Egyszer még jó szolgálatot tehet neked. Én eljutottam kóborlásom közben a boszorkányok sziklájához, s kilestem a titkukat. Halljad a titkot: csak az juthat fel a sziklára, aki a boszorkányok konyhájának a tüzét ellövi. Hogy ezt ellőhesd, ahhoz meg kell szerezned a bűvös íjat. Azt azonban én nem tudom, hol találod meg.

Még be se fejezte az öreg, eltűnt az erdőben.

Hunor felkapott jó Rigó lovára, s ment, mendegélt tovább. Nemsokára vége szakadt az erdőnek, s egy roppant pusztaságban találta magát.

Nézett jobbra, nézett balra, egyszer csak egy öreget pillantott meg, aki egy tevecsonton üldögélt, és sírt keservesen. Hunor mindjárt mellé ugratott, s megkérdezte:

- Miért sír öregapám?

- Már hogyan sírnék, édes fiam - felelte az öreg. - Én vagyok a tevék királya, vagy nyolc éve elindultam hazulról a tevék nagy karavánútján, s úgy eltévedtem ebben a pusztában, hogy nem tudok belőle sehogy se kikeveredni. Ez még nem volna baj, ráadásul éppen a hetedik éve, hogy egy korty vizet nem ittam. Szomjan kell elvesznem.

Hunor gondolkodás nélkül lecsatolta csikóbőrös kulacsát, s odanyújtotta az öregnek. Az kortyolt belőle, majd visszaadta.

- Nem vagyok én a tevék királya, ahogy neked állítottam - mondotta.
- Mivel jót tettél velem, elárulom titkomat, s ezzel az átok alól, ami lelkem nyomja, megszabadulok. Én a kapzsiság embere vagyok. Hétéves voltam, mikor egyetlen tevéjét rám hagyta édesapám. Én azon nyomban feltettem magamban: szerzek mellé még egyet, hogy kikeveredjek a nagy nyomorúságból, amiben addig éltem. Pénzt kuporgattam össze, s hamarosan vettem még egy tevét. A teve azonban beteg volt, s én elhatároztam, hogy túlادok rajta. Meghizlaltam, és egy másik városban jó pénzen eladtam. E perctől kezdve, ahol csak beteg tevét olcsón vásárolhattam, azt megvettem, kicsit hizlaltam, majd pár várossal arrébb, busás áron továbbadtam. Az első év végén száz aranyam gyűlt össze, ötven év múlva pedig már annyi volt az aranyam, hogy tízezer tevét vásárolhattam volna rajta. Én azonban nem vettem semmit, hanem egy zacskóba rejtettem a sok aranyat, s a zacskót egy öreg fa odvába dugtam. Éppen hatvanéves voltam, mikor bementem a városba, hogy fényes palotát vegyek magámnak az aranyaimon, hogy gondtalanul éljem hátralevő napjaimat. Találtam is alkalmas palotát. De ó, jaj, a tölgyfát, amíg én a városban jártam, kidöntötte a vihar, a sok arany mind szétgurult a fövényre. Egy arra menő gyerek észrevette, s mire én visszatértem, éppen az utolsó aranyat vitte el az a szegény ember, akinek az utolsó beteg tevét adtam el. A teve azóta meg is

döglött. A szegény ember rám ismert, s megátkozott, hogy addig koldusként kóboroljak a pusztában, amíg valakivel oly jót nem cselekszem, hogy megválthatom bűnös életemet. Már éppen halni készültem, mikor te az utamba kerültél. Hallottam, hogy a boszorkányok tanyáját keresed. Én jártam arra. Úgy juthatsz csak oda, ha sikerül megkötnöd Éjfél meg Hajnalt, és ha Hajnal íjával lelövöd a boszorkányok tüzét. De hogy Éjfél s Hajnalt merre találod, azt bizony én nem tudom megmondani.

Azzal az öreg eltűnt Hunor elől.

Hunor ott maradt Rigó lovával egyedül a pusztában.

Nézett jobbra, nézett balra, mindenütt csak szomorú pusztaságot látott.

Ahogy nézdelődik, egy cifrán öltözött asszony lép elébe.

- Jó napot, Hétfő anyám - köszöntötte az asszonyt Hunor, mert vándorlásai közben nemegyszer találkozott már vele, s most egyszeribe felismerte. - Nem mondaná meg, merre találom Éjfél?

Hétfő azonban csak megrázta a fejét, s így szólott:

- Én bizony nem tudom, merre találod, de mindjárt jön testvérem, Kedd, tőle megkérheted, ő talán tudja, hol lakik.

Hunor várt hát türelmesen. Beszélt Kedd anyámmal, Szerdával, Csütörtökkel, még Pénteket is megvárta, de ő sem tudott semmit Éjfélről meg Hajnalról. Végre megérkezett Szombat anyám. Őt is megkérdezte Hunor. Az gondolkozott kicsit, s így felelt:

- Én bizony nem tudom, hol laknak! Csak annyit mondhatok, hogy van amott egy kiszáradt kút, annak a tövében meg szoktak pihenni. Ha megbújsz a kútban, s meglesed őket, találkozhatsz velük.

Hunor megköszönte a Szombat jó tanácsát, s azon nyomban elindult a kiszáradt kúthoz.

Olyan tágas volt a kút, hogy a jó Rigó is kényelmesen elfért benne, hűvös is volt a fenekén, még örültek is, hogy rátaláltak. Vártak vagy egy jó fertályóraig, már szürkülni kezdett, hát egyszer csak szürke paripáján a kúthoz érkezett Este. Lepihent, majd folytatta útját. Hunor meg se moccant a kút fenekén. Hagyta hadd menjen csak tovább.

Nem kellett sokáig várakoznia, mert hamarosan megérkezett Éjfél, gyönyörű fekete lován.

Mikor a kút elé ért, Hunor előugrott, s kirántotta kardját.

Éjfél se késlekedett, kardot rántott ő is. Iszonyú viaskodás kezdődött. Egészen addig vívtak, amíg derengeni nem kezdett, akkor Hunor egy hatalmas csapást mért Éjfél karjára, úgyhogy az elejtette kardját. Hunor odakötötte jobb felől a kút kávájához.

Nem sokat kellett várnia, még ki se fújta magát, s máris feldobogott a pusztában Hajnal piros szőrű paripája. Megállott ő is a kút előtt. Alighogy ledobbant a földre, előtte termett Hunor, s rákiáltott:

- Hajnal, add ide az íjad, vagy megvívunk egymással!

Hajnal kardot rántott, s megverekedtek. Hunor már fáradt volt, de azért derekasan küzdött. De Hajnal is állta. A vitéz ekkor cselhez folyamodott. Hátraugrott, mintha feladná a küzdelmet, és mikor erre Hajnal óvatlanul előrenyújtotta kardját, Hunor - mint a villám - lecsapott és felütötte. Erre Hajnal megadta magát.

Hunor elvette az íjat, s Hajnalt bal felől kötötte oda a kút kávájához.

Felkapott jó Rigó lovára, és beljebb vágatott a pusztába.

Hát ahogy mentek, észrevette, hogy minden bokor tövében egy-egy boszorkány sírt, jajgatott, nyöszörgött. Mind hazafelé tartott volna, a

boszorkányoknak rögvest haza kell repülniük abban a pillanatban, amikor Éjfél elfut a közelgő Hajnal előtt - de egy se tudott egy lépést se tenni, mert Hunor megkötötte Éjfélt s Hajnalt. Váltig könyörögtek Hunornak, hogy eressze szabadon a két testvért, de ő csak nevetett rajtuk, oda se hallgatott a szavukra. Arrafelé tartott, amerre a boszorkányok sóvárgó arccal tekingettek.

Hamarosan megtalálta a puszta közepén a sziklát. Olyan meredek volt, és olyan magas, hogy legfeljebb létrán juthatott volna fel a tetejébe. Körülszaladta paripáján, vizsgálgatta innen, nézegette amonnan, de bizony még egy kis repedést sem talált rajta. A szikla töve meg telis-tele volt emberi koponyákkal.

Hunor ekkor megszólította paripáját:

- Jó paripám, nem tudod, hogy került ez a sok koponya ide a szikla tövébe?

- Tudom bizony, már hogyan tudnám! - felelte a táltos paripa. - E temérdek koponya annak a sok derék vitéznek a koponyája, akik eddig megpróbálták bevenni a boszorkányok várát. Egyikőjük se segített a három öreg emberen, így aztán hiába is próbálkoztak.

- Hát most mihez kezdünk, kedves paripám?

- Vedd elő az övedből a bűvös vesszőt, és sújts vele a sziklára.

Hunor úgy is cselekedett. Előhúzta a fűzvesszőt, s rásújtott a meredek sziklára. Alig ütött rá, a szikla tetejében magasra csapott a láng. A boszorkányok konyhájának tüze nagy fényességgel fellobogott.

Hunor ekkor előkapta Hajnal bűvös íját, célzott, s kirepítette a vesszőt. El is találta a tüzet. Ellőtte!

Nagy robajjal leomlott a sziklavár, s Hunor a legbelső palotában megtalálta Vadrózsa édes szülését. Kiszabadította, sietett vele a

kiszáradt kútig. Ott útjára eresztette Éjfélt meg Hajnalt, s utána meg sem állt Meotisz tengeréig.

2.

HOL KÉSEL, SZÉP DALIA?

Tanara, ahogy a mesét befejezte, odaállt a nagy, kerek szemekkel figyelő Ríka elé, s így szólt:

- Mindjárt zörget az éjfél, kisbogaram! Itt az ideje, hogy álmra hajtsuk fejünket. Pedig, tudod, holnap nagy nap lesz.

Ríka, mintha oda se figyelt volna arra, amit a jó dajka mond. Megcsillantak ábrándos szemei, s így szólt:

- Jó Tanara, csak egyet árulj el még nekem! Vetődik-e erre valaha oly derék dalia, mint amilyen Hunor volt? Tudod, minden este leszaladok a kis tenger partjára, s lesem rajt az aranyos hidat. Mondd, jön-e értem valaki? Ha erre az egy kérdésre megfelelsz még, akkor te is mehetsz aludni!

Tanara megrázta ősz hajfonatát, s így szólt;

- Holnap mindent megtudunk! Addig várj türelemmel. Holnap van a jövődbe látás bűvös éjszakája. Éjfélkor megtudjuk, jön-e érted az idén az aranyhídon dalia! Most pedig feküdj le, bogaram!

Alig halt el lépteinek zaja künn a havon, megrezzent a sátorpalota ablaka, s halk csengettyűszó gingallózott.

Ríka boldogan ugrott fel zsámolyáról, félrehajtotta a falra aggatott medvebőrt, óvatosan elhúzta az ablak bíborfüggönyét s a nemeztakarót, úgyhogy keskeny rés támadt rajta.

Hűvös szellő iramlott a meleg sátorba. Künn havas, csillagos éjszaka ragyogott. Csillogó hópihe hullott Ríka fekete hajába, mely csípőjéig aláomlott. Újra megszólalt a csengettyű, s az

ablaknyílásban előbb két fülecske, aztán két okos szem jelent meg, majd egy formás őzikefej, nyakában ezüstcsengety-tyúvel. Ríka beengedte a kisőzet, s megetette.

Majd befüggönyözött, betakarta hamuval a nyílt tűz parazsát.

Csak egyetlen kis parázs szeme világított tovább, annál a kis fénynél feküdt le

Ríka. Magára húzta a tigrisbőr takarót.

Szemére azonban nem jött álom, hiába erőltette. Szünös-szüntelen a nagy Télünnep járt az eszében, meg az elmúlt hetek sok játéka, izgalma. Próbálta elhessegetni az emlékeket, de az előző napok sok színes képe újra meg újra lepergett előtte.

Két hét se telt el azóta, hogy a gonoszjáró nap, Luca napja rájuk köszöntött. E nap éjszakája az éjszakák anyja, ekkor a leggarázdábbak a boszorkányok. Vigyáznia is kell minden jótét léleknek, hogy póruul ne járjon. Tanara e nap reggelén azt mondta:

- No, szegény Napkirály, visznek már a sárkányok! (Mert bizony e nap Napkirály elrablásának napja!) - s azzal uccu, szaladt az ajtókhöz, ablakokhoz, mindent gondosan bezárt, hogy n gonosz be ne találjon valahol.

Alighogy a tűz reggel fellobbant, báránybőr bundákba bújt legények egy jókora ágas-bogas facsököt húztak a sátorpalota elé, leültek, s rákezdték:

Aluszol-e gazda?

Ébren vagy-e, gazda?

Nagy úr szállt a házadra. Hat ökörrrel, hat lóval!

Majd a vezetőjük bekiáltott a sátorba:

- Jó tojósak legyenek a tyúkjaik, olyan vastag szalonnája legyen a disznójuknak, mint e fának a dereka! Adjon a nagy király száz ólat, egy malacot, hogy egyiktől a másikba futkoshasson. Koty-koty-koty-koty kotkodács! Minden napra egy tojás!

Mikor a kottyosok elmentek. Tanara szalmát szórt a tűzhely köré. Estig a szalma ott maradt, abból rakott aztán a lovak alá, hogy a rontás ne fogjon rajtuk. Tanara e nap kezdte a nyírfa seprűt kötögetni, s a nagy Télünnep estéjére készíti el, hogy azzal

söprögethessen a bűvös estén. Tanarától azt is megtudta Ríka, hogy a nagy Télünnep az ünnepek anyja. Napkirály győzelmének ünnepe. Holnap vív meg hát Napkirály a szerezcsenországi sárkányok katonáival! A világosság arat győzelmet a sötétség felett! A nagy Tavaszünnepen a megszabadult Napkirály már félútban van hazafelé, a Nyárünnepre pedig végre-valahára hazaérkezik!

Mókával, beszélgetéssel teltek a napok. Most azonban nem ez érdekelte Ríkat, csupán egyetlenegy gondolat: eljön-e érte a dalia? Vajon mit mond erről a Télünnep bűvös éjszakája?!

3.

AKI SÍR, MAJD NEVET, AKI NEVET, SÍRNI FOG

Reggel arra ébredt, hogy valaki húzogatja szép hajfonatát. Ahogy kinyitotta a szemét, egy mosolygós lányarc nézett vele farkasszemet. Dalila térdelt kerevete előtt, legkedvesebb leánypajtása.

- Ó, te álomszuszék, te még mindig alszol! Pedig mindent előkészítettünk már! Nézd, ezt a szép ajándékot, amíg te aludtál, Keve atyád lopta a sátradba!

- Megjött édesapám? - ugrott talpra Ríka, és se szó, se beszéd, Dalila nyakában termett, ölelte, csókolta, mintha csak régen nem látott apja állt volna előtte.

Az asztalra pillantott. A tigrisbőrön ott állt a remekbe faragott gyönyörű ajándék: a rőt ökör. A legkiválóbb hun mesterek faragták. Jó tíz arasz volt a széle-hossza. A szarva, mint az aranyos holdkifli, felkunkorodott, fonott kalács meg pereg lógott rajta. A füleiben aranypérez fénylett. Széles farára almát, diót, mogyorót helyeztek a gondos kezek. De még a farkára is volt kötve egy apró szilke, teli édes mézsörrel. Lenn a hasát komlófüzér koszorúzta.

Ríka egy szempillantás alatt az asztal előtt termett, megcsodálta a rézszínűre festett ökröt. Majd barátnőjének egy piros almát nyújtott,

s így szólt:

- Ilyen mosolygó alma teremjen a kertekben! - aztán váratlanul Dalila mellének szegezte a kérdést: - Te Dalila, te nem jósoltatsz Tanarával magadnak? Ma éjfélkor te is megtudhatod, hogy jön-e érted is dalia - s csak úgy kacagtak Ríka szép szemei.

Barátnője lehajtotta fejét, hosszú hajfonata ölébe hullott. Egy darabig így maradt lehajtott fejjel, majd halkán így szólt:

- Én nem jósoltatok!

- Miért nem jósoltatsz? - pillantott csodálkozó szemekkel Ríka barátnéjára. - Hiszen ma este minden lány jósoltat!

- Még akkor se!

- Pontosan éjfélkor a jövődőbe lehet látni. Ez éjszaka a kutak vize borrrá változik, s aki ilyen aranyvizet talál, Tanara mondta, almafa alól még az égbe is bepillanthat! S te mégse jósoltatsz?

- Mégse!

- Hát te erről nem hallottál?

- Hallottam én is - válaszolta halkán Dalila. - Még azt is tudom, ha ma éjszaka piros almáról megitatjuk a lovakat, elmúlik róluk a varázslat, ha nyírfavesszővel megveregetjük a fákat, bő termést hoznak. Akinél a regösök regölnek, az szerencsés lesz a tavaszon, áldás lesz életén, jószágán. Tudom azt is, hogy éjfélkor a lányok megpillanthatják, akit várnak.

- Hát akkor? - nyitotta kerekre szemét Ríka.

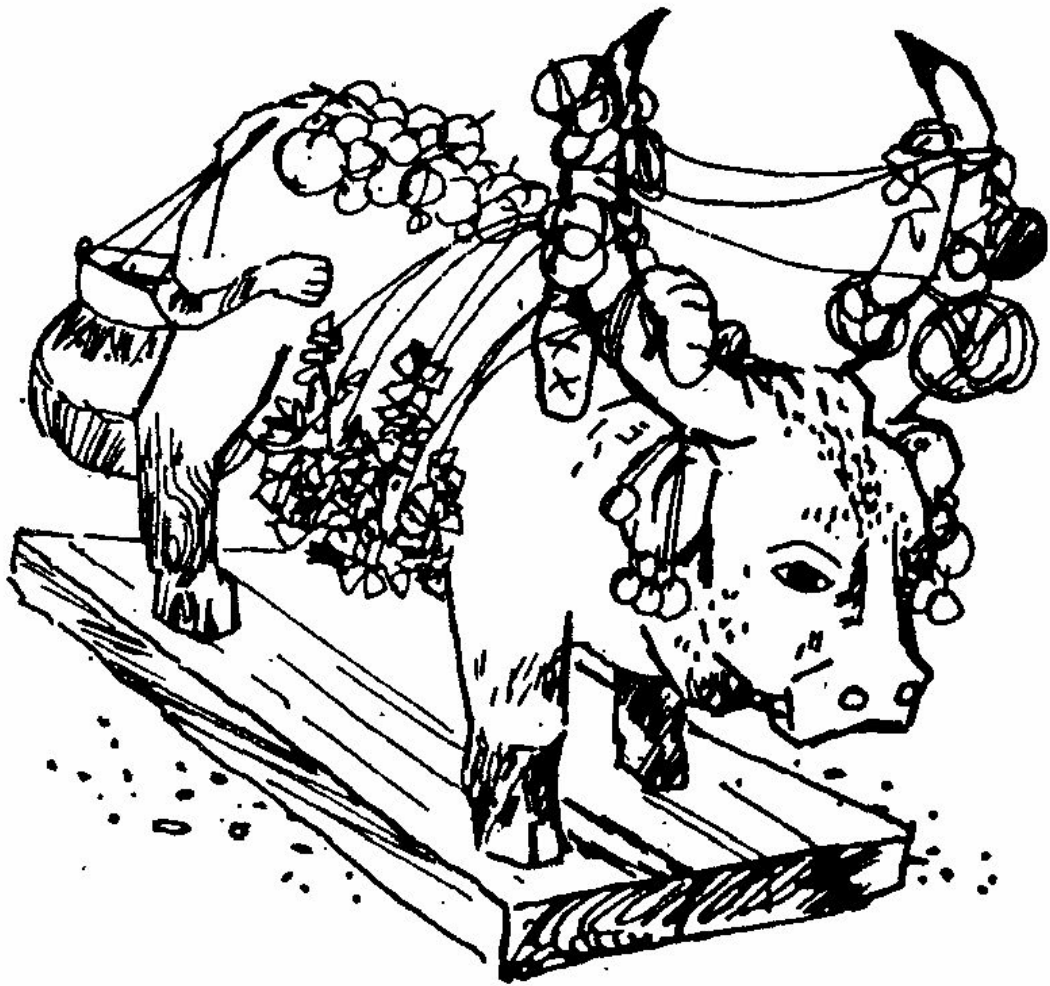
Dalila erre olyan zokogásba tört ki, hogy csak nagy sokára tudta Ríka lecsendesíteni. Dalilát, a híres-neves gubacsapó lányát, akár tulajdon hűgát, úgy szerette. Ríka gyerekkora óta szinte mindennap átszaladt hozzájuk. Tornyozva állt a lenyírt juhgyapjú Daliláék sátrában. A két leány nemegyszer vitte a gubára való gyapjúposztót

a kallómalomba. Itten az öblös kádakban tisztították, dömöckölték a posztót, a rázuhogó víz aztán addig nyomogatta, préselte, amíg úgy össze nem forrott a gyapjúposztó, hogy bárhol beleszúrhatták a kést, az bizony többé nem foszlott. A kallómalomban megcsapott gubaposztóba szőtte be aztán

Dalila a gyapjúfürtöket, s azután szabta és varrta apja a posztóból a nagy hírű fürtös gubáit. Ríka maga is megtanulta az öregtől a gubakészítés tudományát. Most gyermekkoruk minden szép emléke sorra eszébe jutott. Végre is így szólt síró barátnéjához:

- Mondd el bátran, miért fakadtál sírva? Még soha nem láttalak ilyen szomorúnak!

Dalila felemelte könnyáztatta arcát, keszkenőjével megtörölte

szemét, és mesélni kezdett:

- Látod, már régóta játszunk együtt, mint testvérek, úgy szeretjük egymást, és én még sohasem mondtam el neked életem titkát.

- Miféle titkod van neked? - vágott szavába Ríka.

- Várj csak. Előlről kezdem, mert akkor érted meg, hogy én miért nem jósoltatok ma este. Az én apám, hiszen tudod, egyszerű gubacsapó. Itt élünk apád udvarában már régtől fogva. Ha apám dolgos keze nem volna, bizony télen mindnyájan dideregnénk a jó fűtős guba nélkül.

- S miben áll a titkod? - kérdezte türelmetlenül Ríka.

- Várj, megtudod mindjárt! Te jártál nálunk, tudod, mi minden kell ahhoz, hogy a jó fürtös guba elkészülhessen. Elsőben is jó vastag gubapokróc kell hozzá. Ennek az elkészítése, jól tudod, milyen markos munka. De nem is erről akarok beszélni. Egyik évben apám már nem bírta egyedül a munkát, igen sok gubát kellett abban az esztendőben elkészíteni. Körülnézett hát, segítséget keresett magának. Hiába fordult azonban a pásztorokhoz, azok csak azt mondták, hogy ők fel nem cserélik a pusztát holmi öltögetős mesterséggel. A közeli köles- és zabföldek gazdái se adták fiaikat. Apám már végleg letett arról, hogy segítőtársat talál, amikor egy szép napon egy idegen ifjú állított be hozzánk. Soha nem láttuk ezen a környéken. Szép szöghaja homlokát verte, szeme tüzes volt, s igen kedves a nézése. Apám nem kérdezett tőle semmit, hanem felfogadta. Csillagok Látójának, mert így hívták, egyebe nem volt, mint egy ütött-kopott tarisznyája, de tudománya több volt még talán a táltosénál is! Esténként, amikor lerakták a készülő gubákat, s elcsendesedett a műhely, Csillagok Látója odajött hozzám, s így szólt: Dalila, akarod-e látni a csillagokat? - Akarom hát! - mondtam neki vidáman, és nyomban kimentünk a csillagos ég alá. Minden csillagról tudott valami szépet, valami érdekeset. Amikor aztán a csillagokat megismertem, így szólt: No, most válassz csillagot magadnak. - Kicsit gondolkodtam, s aztán mondtam, hogy én a Sánta Katát választom. Ekkor elnevette magát: Éppen jó, hogy azt választottad, mert az enyém meg a Harmadik Kaszás, éppen Kata mellett! - Esténként megnéztük azután csillagainkat. Ekkor mesélte el nekem Csillagok Látója az ő szomorú életét. Künn a pusztában éltek szüleivel, testvéreivel s szép birkáikkal egészen addig, amíg egy napon rablók nem törtek sátrukra. Apját megölték, anyját s két lánytestvérét rabszíjra fűzték, s elhurcolták őket a bizánci császár birodalmába. Ő is csak úgy menekült meg, hogy éppen künn járt a pusztában egy kóbor bárány után, s mire hazaért, már csak üszköt meg parazsat talált a régi sátor helyén. Nyakában lógó tarisznyája maradt egyetlen vagyonkája. Vándorbotot vágott magának, s ott az üszkös halom előtt megesküdött, hogy bosszút áll a gonosz rablókon, anyját és két testvérét kiszabadítja. Útnak eredt, s így

került hozzánk. Megszerettük egymást. Boldog voltam, de hamarosan szomorúság költözött az öröm helyébe. Csillagok Látója, amikor a századik fürtös gubát elkészítette, odaállt apám elé: Köszönöm a tanítást, s azt, hogy hajlékot adtak, meg is hálálom még. De nekem most el kell mennem. Megesküdtem, hogy anyám és két testvérem megkeresem, addig úgyszincs nyugtom, amíg őket meg nem lelem. - Azzal leakasztotta a szögről tarisznyáját, előhúzta a sarokból vándorbotját, s útnak eredt. Mikor tőlem elbúcsúzott, így szólt: Jó Dalila, ne búsulj utánam, mert hamarosan visszajövök. Ha bánkódnál, nézz fel a csillagos égre, s ha csillagainkat még mindig egymás mellett látod, akkor abból tudhatod, hogy életben vagyok. - Azzal elment. Éppen ma három esztendeje! Ez hát az én titkom! Most már megértheted, hogy én miért nem jósoltatok. Én Csillagok Látóját várom vissza.

Dalila újra sírva fakadt. Ríka magához ölelte barátnéját, s így szólt hozzá:

- Maradj itt nálunk ma egész nap, kedves barátném! Keve apám ma úgyszincs az Ősök Hajlékában tölti az egész napot.

Átszaladtak az ünnepi sátorba, magukkal vitték a rőt ökröt, és a sátor közepére helyezték.

Tanara akkorra már elkészítette az ünnepi asztalt a tűzhely előtt. Gyönyörű madaras hímzett terítővel volt letakarva. Ezt a terítőt esztendőben csak egyszer teríti fel Tanara a bőség asztalára.

Az asztal régi törvény szerint mindenféle földi jóval volt megrakva: kaláccsal, almával, dióval, sült tyúkkal, csemegével, lépes mézzel, pirosra sült cipóval. Az asztal alá egy szakajtókosárban sót és árpát tett Tanara, a szénára pedig merítőkanalat, sodrófát, ólomtuskót, hogy azok is egész esztendőre bűvös erőt nyerjenek. Az asztal négy sarkára négy fej hagymát állított, és még egy kis gyürkét is dugott az abrosz alá.

Ríka s Dalila leültek, s falatozni kezdtek. Alig nyelték le az első falatot, felcsapódott az ajtó, s öreg pásztorok sorjáltak be a sátorba.

Odaugrottak a két lány elé, nyírfa korbáccsal nevetve
meglegyintgették őket, majd szerencsét kívántak:

Friss légy,

Keléses ne légy,

Ha vízért küldenek, bort hozz,

Ha borért küldenek, vizet hozz, Lenek küldenek, fölnek menj, Fölnek
küldenek, lenek menj!

Alig tűntek el a pásztorok, nagy csörömpölés, durrogás hallatszott a
bejárat felől. A lányok ijedtükben az asztal mögé ugrottak, de Tanara
nevetve integetett feléjük:

- Meg ne ijedjeteK. Nagy tisztesség érte a házat, megjöttek a
regösök, kezdik is mindjárt, maradjatok csak csendben.

A lányok végre előbújtak, de azért nem álltak el az asztal mögül, mert tudták, hogy mi következik.

Egy bikafej kukkantott be, mordult egyet, s visszahúzódott, aztán egy óriás agancsú szarvas tűnt fel az ajtóban, megvakarta agancsát az ajtószárnyban, s ő is visszament. Ekkor egy gubás pásztor lépett be, a földhöz csapta láncos, csörgős botját, s rekedtes hangon rázendített:

- Megjöttek Nemere szolgálai, hideg, havas országból, elfagyott kinek füle, kinek lába, a kendtek adományából akarjuk meggyógyítani. Mondjuk-e vagy nyomjuk?

Tanara gyorsan ráfelelte, ahogy illett:

- Mondjátok! Mondjátok!

A csörgős botú pásztor bevezette társait, a bikát s a szarvast, megcsörrentette botját, majd belekezdett a regösénekbe:

Amott keletkezik Egy kis kerek pázsit, Azon legelészik Csudafejű szarvas. Csudafejű szarvasnak Ezer ága-boga, Ezer ága-bogán Ezer viaszgyertya, Gyújtatlan gyulladják, Oltatlan aludják.

Rőt ökör, régi törvény, Haj, regő, rejtem!

Régi törvény, nagy rőt ökör,

Annak fele regösöké, Hátán átal hatvan kolbász, Annak fele regösöké, Szarva teli sült pereccel, Annak fele regösöké, Füle teli aprópénzzel, Az maradjon a gazdának. Köldökibe köből komló, Az maradjon Tanarának, Fara teli mogyoróval, Az maradjon a lányának.

A szarvas megpördült, a bika bögött, a regös azonban a láncos bottal csendet intett, s így folytatta:

Adjon az Atyácska a jó Tanarának, Egy tyúk alatt száz csibefiat, Egy pulyka alatt száz pókafiat, Egy lúd alatt száz zsibafiat, Egy disznó alatt kilenc sima malacot, Egy tehén tejéből száz bödön vaját, Rőt ökör, régi törvény, Haj, regő, rejtem.

Itt is vagyon két szép leány, Szép Dalila meg Ríka. Amott is van két szép legény, Ki a menyasszonyt várja. Senki meg ne mentse, Kebelibe rejtse, Belepöndörgesse, Mint a cica farkát, Még annál is jobban, Mint a róka farkát.

Rőt ökör, régi törvény, Haj, regő, rejtem!

Ahogy befejezte, Tanarától átvette az ajándékokat. Egy óvatlan pillanatban elszabadult a bika, és az asztal körül kergetni kezdte a lányokat. No, lett erre sikoltás, sivalkodás! Ríka sebtiben magára rántott egy tigrisbőrt, Dalila az asztal alá bújt.

Csak sokára merészkedtek elő, amikor már a regösök a harmadik sátor előtt ütögették a földhöz a láncos botot.

Elcsendesedett a sátor környéke, öreg este lett.

Ríka türelmetlenül leste az idő múlását, egyszerre csak odaszólt Dalilának:

- Kérjük meg Tanarát, hogy előbb öntse az ólmot. Ha előbb önti, akkor még te is megvárhatod. Úgy szeretném, ha te is látnád, hogy jósol az ólom!

- Ríkám, nem lesz az jó! Mindent úgy kell tenni, ahogy való. Ha elhamarkod-juk, még baj lehet abból!

- Ugyan mi baj lenne! Az csak nem baj, ha én előbb látom meg a daliámat?! -ezen a gondolon akkorát kacagott Ríka, hogy csak úgy csengett belé az egész sátorpalota.

Tanara, mikor meghallotta, hogy Ríka mit akar, nyomban sarkon fordult, s kiszaladt a sátorból. Még hogy ő előbb öntse, mint ahogy

megjön az éjfé! Akkor inkább menten jelentkezik a boszorkányok dajkájának!

Ríka azonban utánaszaladt, s olyan szépen kérte, két kis kezét is összekulcsolta, megölelte, megcsókolta, hogy végtére is csak kötélnek állott.

Hozta a rézüstöt. Odaállította a bőség asztala közepére. Teleöntötte friss forrásvízzel. Markába kapott a tűzről egy kis parazsat, azt beledobta a vízbe. A parázs sisteregve merült el, s gőz csapott fel az üstből. Tanara megáldotta a vizet, majd az asztal alól elővette a bűvös merítőkanalat.

Ríka elfogódva figyelte az öreg dajka minden mozdulatát. Alacsony zsámolyon guggolt, s még a szempillája se rezzenet. Körös-körül az állatbőrök, gyönyörű, karcsú vázák s a rőt ökör lestek az öreg dajkát.

A merőkanalat megszírozta, aztán előhúzta a szakajtóból az ólmot, beletette a kanálba, és óvatosan a tűz fölé tartotta. Az ólom kis idő múlva megolvadt, úgy ragyogott a kanálban, mintha olajba mártották volna. Majd Tanara a forró ólmot hirtelen a vízzel teli rézüstbe öntötte. Sisteregve, sziszegve csapott fel a gőz, s egyszeribe homály lepté be mindhármukat. Végre Tanara megtörte a csendet.

- No, bogaram, hunyd be gyorsan a szemed! Kit láatsz?

Ríka behunyta a szemét, de nem látott semmit, senkit. Hiába erőltette, hiába hunyorgott. Majd hirtelen eszébe jutott Tanara meséje, Hunorra gondolt, s e pillanatban látta maga előtt, amint éppen méregeti a nagy sziklafalat.

Ríka ekkor a víz csobbanását hallotta, kinyitotta a szemét, s kíváncsian a rézüst fölé hajolt. E pillanatban hajolt fölé Dalila is, s fejük összekoccant. De még nem is nevettek ezen. Úgy bámultak bele a rézüstbe, mint aki vízcisudát lát.

Ríka izgatottan előhalászta az ólmot. A tenyerébe fektette. Ahogy nézegette, még a füle hegye is piroslott, majd egyszerre megszólalt:

- Nézd csak, Dalila, ez aztán az igazi szép vitéz! Éppen olyan, mint Hunor lehetett. Látod, itt a két karja, ez meg az arca, s milyen bátor a tekintete! A sisakján még bóbita is van. Mit gondolsz, Dalila, kék bóbita, piros bóbita?

Dalila elvette az ólombábut, irgette, forgatta, nézegette:

- Ríkám, ennek a vitéznek fürtös guba van a vállán, éppen olyan, amilyent az apám készít. Nem igazi süveg van ennek a fején.

Ríka válaszolni akart, de meglebbent a sátorajtó.

Egy deli legény lépett be. Fürtös guba volt a nyakába kavarítva. A vállát s fejét hó lepte, az első percben azt hitték, hogy talán egy hóember jött be kicsit melegedni.

Az ifjú kigombolta gubáját a nyakán, Dalila egyszeribe felsikoltott, és se szó, se beszéd, a hóember nyakába vetette magát.

- Csillagok Látója, megjöttél!? - kiáltotta, és nagyot kacagott, mikor végre szóhoz juthatott, mert a legény úgy átnyalábolta, hogy csak nagy sokára tudott kibontakozni a karjaiból.

Lett erre nagy öröm. Pergelődött a sok kérdés, felelet. Észre se vették, hogy már közel jár az éjféli.

Ríka kikísérte őket, majd visszatért Tanarához. Egyenesen az asztalnak tartott. Az ólombábut kereste. Kereste, de sehol nem találta. Bepillantott az asztal alá, még a rézüstbe is bekukkantott, feltúrta a szakajtót, matatott az ajándékok közt. Az ólombábunak csak nem akadt nyomára. Szőrin-szálán eltűnt. Zokogva borult le a kerevetre. Az öreg Tanara vigasztalni próbálta:

- Látod, bogaram, jó hallgatni az öreg szavára. Hát nem megmondtam, hogy éjféli előtt ne öntsünk ólmot. De várj csak, hívom Sumikot, ő majd nyomára vezet a bábunak.

Jött is az öreg nyomban. Karján hozta bűvös fejszóját. Hite szerint ez a fejsze vezeti a tolvaj nyomára. Ott helyben egy hosszú zsinagra kötötte. A zsinag végét jobb kezébe vette, s a fejszót lelógatva, így szólt:

- Bűvös fejszém, merre vitték? Keletre, nyugatra? Hegyen túlra?

Leste az öreg a fejszót, de bizony az nem mozdult sem erre, sem arra. Állt me-revül, mozdulatlan. Végre sokára megszólalt az öreg:

- Jó Ríka, én se segíthetek. Nem mozdul meg ez a fejsze, így bizony meg nem mondhatom, hogy merre vitték el a bábút.

Sumik elment, Tanara újra odatérdelt Ríka kerevete elé, s így szólt:

- Lehet, hogy Ármány lopta el! Ki más tehetne volna? Lúdvérc, aki póruul járt, amikor el akarta kötni a világot, s hogy rá ne ismerjenek, még a nevét is felcserélte. Lúdvérc volt az igazi neve, de amióta elpáholták, Ármánynak hívatja, magát.

4.

KEVE, HŐS KAPITÁNY, HALLJAD!

Keve kapitány most érkezett csak haza Nemerétől, még jóformán ki sem fújta magát. De máris készülődnie kellett a nagy Télünnepre. A nagy nap reggelén legszebb ruháját öltötte magára. Szűrposztó köntösét prém díszítette, széles bőrove csillogó drágakővel volt kiverve. Nyusztprémes süvegébe széles darutoll simult. Nyakába kavartotta párduckacagányát.

Mielőtt elindult volna az Ősök Hajlékába, előbb Ríkához sietett, s nagy óvatosan, hogy a lányka föl ne ébredjen, asztalára helyezte a szoborajándékot.

Ríka még aludt. Éppen egy fertályéve, hogy nem látta. Acélos karú Keve minden hunok vitéz kapitánya megállt egy percre a lányka nyoszolyája előtt, komor arcán kisimultak a ráncok. Tar fején

lecsüngő három hajfonatát hátrasimította, s gyéres bajusza nevetősre húzódott.

Nevetett a kapitány, pedig nem szokott nevetni. Amióta feleségét, jó Adunát, dúló hordák megölték - egy áruló hun, Ajbars vezette őket lopva sátrához -, soha nem látta őt senki mosolyogni. Azóta csak harcok zajában lelte örömét. Valahányszor győztesen megtért sátrába, tüstént Rikához sietett; vele játszott, neki mesélt, vitézekről, dicső daliákról, s ha kedvük kerekedett, lóháton messze földön bebarangolták a hunok szállásait.

Gyorsan megcsókolta Rikát, s kifordult a sátorból.

Sátra előtt vártak rá a törzsek vezérei, válogatott hun daliák. Testvérei: jó Béla, Kadocsa, a párduc termetű Bendegúz, s vele két dali fia, a lányos tekintetű Buda, s Attila, aki már számos csatában derekasan megállta a helyét, mellettük topogott a nagy bajuszú Ed, a magyarok kapitánya, oroszánokkal viaskodó hős, széles vállú, derék dalia.

Együtt indultak el, mert az ősi törvény szerint: a vezéreknek e napot az Ősök Hajlékában kell eltölteniük!

Az Ősök Sátrában dúsan megterített bőség asztala fogadta Kevét és díszes kíséretét. Az asztalfőre maga ült a kapitány. Jobbján Bendegúz, balján a táltos foglalt helyet, majd szigorú rend szerint ültek a vezérek.

A hegedősök vidám énekszava máris megtöltötte a termet. Hallgatták a regösöket beszéltek, tréfáltak, ettek, ittak, amint azonban az esti szürkület a sátrat beborította, egyszeribe elnémult a hangos terem félretolták a bőség asztalát, a tűz köré húzták alacsony zsámolyukat, és rákuperodtak.

Feszülten figyelték Torda minden mozdulatát.

Torda, a táltos egy szarvasbőrre húzódott, a sátor közepén lobogó tűz elé. Kis ideig maga elé meredt.

Segédei emelvényt helyeztek a tűz elé. Az emelvényen az ősök cifra bábui álltak. Két ember előhozta a táltosdobot.

Ketten emelték a kerek dobot, melynek kifeszített bőrére, két részre osztott mezőben, apró rajzok díszítették: szarvasok, madarak, emberek. A dobot a segédek a tűz fölé tartották. Amikor felmelegedett, s a lóbőr megfeszült rajta, hamuval betakarták a parazsat. Ekkor a dobot Torda, a táltos kezébe adták.

Torda bőrből szabott, dúsan hímzett ünnepi köntösét, melyre sallangok s állatszobrok voltak aggatva, megigazította. Tollakkal ékesített bűvös süvegét megemelte. Kezdetét vette a szertartás.

Keve jól tudta, mi következik. A táltos ásít, ezzel jelzi, hogy álmos, s hamarosan el is szunnyad. Elhagyja lelke a testét, s madár képében kirepül a sátorból.

Keve mereven ült zsámolyán, a hallgató csendben figyelte az ősök fehérbe bújtatott bábuit, melyeken az elővillanó parázs halványos fénye derengett. Aztán a sátor mennyezetét átfogó hatalmas zsinórra pillantott, melyre színes rongyok voltak felfűzve. Mindenik a törzs egy-egy őst jelentette. Mennyi dicső ő, mennyi büszke szalag!

Torda végre ébredezett. Lomhán mozdította karját révületében, majd megmozdult a lába, aztán, mintha kicserélték volna, megélénkültek taglejtései.

Hirtelen feltartotta a varázsdobot, és halk ütemben dobolni kezdett, majd zümmögött mellé, mint mikor zsongani kezd hajnalhasadtakor a méhkaptár.

A dobszó félelmesen visszhangzott. A táltos a segítő szellemeket a dobba varázsolta.

A lóbőr pergése mind élénkebb lett, a dobolás mind vadabb, mintha csak paripák vágattak volna a pusztán, úgy pergett a táltos keze alatt a dob. Keve tudta, hogy Torda most vágat táltosán a Tetejetlen Fához.

Egyszerre elhajította Torda a dobot, s odaugrott a sátor közepét tartó hatalmas oszlophoz, melybe hét lépcsőfok volt belevájva.

A táltos lépcsőfokról lépcsőfokra megindult fölfelé (ősi törvény szerint a sátor-rúd helyettesítette a Tetejetlen Fát). Követte lelkének az útját egészen fel a csúcsig.

Míg útja tartott, kiáltozott, alkudozott, küzdött. Keve jól tudta, hogy most vívja csatáit a félelmes sárkányokkal, gonosz boszorkányokkal, melyek az útban az égi királyokra és a felfelé tartó táltosokra leselkednek. Keve jól ismerte a felfelé vivő út minden állomását;

lelkében követte a táltos útját: - Most kopogtat - mondotta magában -, most találkozok a vén banyával, aki útbaigazítja. most küzdött meg Hold Királynéért a rabló sárkányokkal... most kerítette kézre az ezüstszőrű táltos paripát... most érkezett fel Anyácska napfényes asztalához.

Keve már nemegyszer élte végig a hét égszinten át való hosszú vándorlás izgalmát, mégis feszült figyelemmel kísérte a táltos minden mozdulatát, úgy leste a szavát, mintha most hallaná először.

Torda, mikor felért, révedezve felkiáltott:

- Mily szép napsütötte országot látnak szemeim! Gyönyörű föld! Aranymadarak énekelnek Aranyerdőn!. Tele vadakkal az erdők, s halakkal a patakok!. Ha itt maradhatnék, sose vágyódnék el innen!.

Majd hirtelen elsápadt, elhomályosult a szeme, teste görcsökbe rándult, gyötrődött, vonaglott. Keve még soha nem látta ilyen félelmesen sápadtnak. Tudta, hogy most beszélget Atyácskával. Vajon mit hall tőle? Vajon miért olyan izgatott az arca?

Leste a táltos minden mozdulatát.

Amikor Torda ismét leereszkedett az oszlopról, fahasáb füstjével behintette a testét. A révületből felébredt. Mindnyájan feszült kíváncsisággal várták szavát. Ez egyszer azonban különös dolog történt. A táltos az egybesereglettekhez egy szó nem sok, de annyit sem mondott, hanem intett, hogy egyedül Kevével akar szóla-ni.

Alig maradtak magukra, így kezdte beszédét Torda:

- Dicső Keve, minden hunok kapitánya, halljad, mint végzem dolgomat! Alighogy fenn a napfényes asztal elé értem, Atyácska megsimította hét hajfonatát, s így szólt: Már vártalak, fiam, jó hogy megjöttél. Dicső kapitányotokban, Kevében Szépmező Szárnya nagy lelke ébredt újjá. Nem ül tétlenül, meotiszi sátra köré gyűjtötte a puszta fiait. Nem egymást ölik immár hiábavaló harcon. Ezért hát

kapitányotokra nagy feladatot rovak. De ezt már Hadak Ura mondja el neked.

Torda ekkor szünetet tartott, majd így folytatta:

- Atyácska alig fejezte be szavait, kardosan, sisakosan az asztal elé lépett Hadak Ura, s így szólt: A vitézség lett első a mi földünkön, így van ez jól! Megszerettem acélos karú Keve kapitányt, akihez fogható nagy vitéz csak Hunor volt. Hunor Szkítiában gyönyörű otthont teremtett, meg kellett vívnia a rablók hordáival. Immár újra erős és hatalmas a birodalmunk! Meghagyom hát: Keve kapitány e tavaszon szedje össze a pusztá minden harcos fiát, s amit Hunornak meghagytam, azt ő tegye meg. Mert veszélyben az aranyos szegelet, a napnyugati királyok rátették kezüket. Eltörölnének minket a föld színéről, ha lehetne. De ti ne féljete! Ha a tavaszon harmadszor megújul a hold, bontsa ki félelmes ostorát Keve kapitány, s induljon el rettenetes seregével. Csak Ed maradjon itt a pusztában magyarjaival, ők őrizték Meotiszt. Ha bajba jutnátok, magam jelt adok Ednek, és seregükkel ők is utánatok erednek.

Torda ismét megpihent, majd így folytatta:

- Készítsünk seregünknek hadijelvényt, arra hímezzük rá a széttárt szárnyú sólymot, Hadak Ura bűvös madarát, az vezérelje rettenetes seregünk.

Míg Torda beszélt, Keve nagy lelke irtózatoss messzeségeket száguldott be. Előbb Bizáncban járt, ahol gyakran megfordultak követői. Ide vitték szolgálói a nyusztprémet, a medvebőrt meg a párducbőröket, s a szíjhátú, piros pej hun paripákat. Cserébe selymet, bársonyt és aranyat hoztak. De csak békében! Háborúban a bizánci császár sok borsot tört a pusztá fiai orra alá! Majd Róma jutott eszébe, a roppant kerítés, melyet a római királyok ellenükre a hatalmas folyó, a Duna mellett emeltek. A mögöl előtörve pusztították, fosztogatták a pusztá fiait. A minap is a hunok ádáz ellenségei, a vizigótok kértek bebocsátást a kerítésen, s a római császárok beeresztették őket. Két részre oszlott a világ, innenső végén állnak a pusztá fiai, amonnan Bizánc, Róma és a vizigótok. S

közből ott áll a roppant kerítés, melyet eddig még emberfiának nem sikerült betörni!

Ahogy Torda befejezte szavait, Keve éppen ideért gondolataival. Döngő léptekkel a hősök asztala elé lépett. Átvette Tordától az esküpocharat, s felemelte:

- Ősök, édes ízeim, elöttetek mondom el igaz esküvésem! Füleim hallották Hadak Ura parancsát. Ha e tavaszon fegyveres hadaimmal meg nem indulok, eleven parázs égesse testemet! Szórják a hamut a négy anyaszélnek, senki meg ne tudja, hol nyugszik Keve kapitány. Esküszöm, mire a harmadik hold megújul, a porba leverem napnyugat királyainak gőgös csapatát. Bedöntöm azt a kerítést!

Azzal az ezüstpochar tartalmát a tűzbe zuhintotta. A láng bíboran csapott fel.

5.

SZÁNKÓVAL A PUSZTÁBAN

A nagy ünnep után alig telt el kétszer hét nap. Vidám idő köszöntött Keve sátorpalotájába. Ríka hattyúnyakú ezüstszánkóját szalagokkal, csengőkkel díszítették. A szánkó elé négy szélesebb paripát fogtak, még a sörényükbe is ezüstszalag volt fonva. A fényes szerszámokon apró csengők aranylottak, s ha a lovak megrázták nyakukat, csilingelésük messze elhangzott a havas pusztába.

A szánkó már útra készen állott, amikor megjelent Ríka sátrában Dalila és Csillagok Látója, akiket Ríka még előző este meghívott a nagy szánkóútra.

Alig érkeztek meg, Ríka is nyakába kavarította fűrtös gubáját, szólott édesapjának, s nagy vidáman felkapaszkodtak a hátsó ülésbe.

Az öreg Sumik a kapáló négy paripa közé csapott sudaras ostorával. Úgy suhant az ezüstszánkó a fagyos havon, mint a szárnyas madár.

Maguk mögött hagyták a fényes sátrakat, átvágtak a befagyott folyón, s amikor a kallómalom mellett húztak el, Ríka megszólalt:

- Csillagok Látója, ígérted, hogy mesélsz kalandos utazásodról. Nosza, rajta! Ennél nem találhatnál jobb alkalmat.

- Inkább dalolok valami vidámat, mert az én történetem nem mulatsághoz illő história - szólt Csillagok Látója.

- Most ne dalolj, hanem mesélj! Tudod, hogy mennyire szeretem a mesét, s ha meg igaz a történet, annál jobb. S aztán szomorúságod se lehet igazi szomorúság, hiszen megjöttél, itt vagy, együtt nevetünk, kacagunk!

Csillagok Látója örökké mosolygó arca elkomorodott, maga elé meredt. Majd felkapta a fejét, s tekintete messze révedt, mintha kutatná, fürkészné a távot. Aztán egyszerre megeredt a nyelve:

- Amikor megöleltem a kapufélfát, s hátat fordítottam sátrunknak, egyenest a nagy karavánútnak vágtam. Még gyerek voltam, amikor apám egyszer mesélt erről a régi útról, melyen a rablók annyi emberünket hajtottak a déli tenger egyik szigetére. De hogy melyikre, azt bizony nem tudta egyikük sem. Csak azt tudtuk, hogy azon a szigeten van az embervásár. Ott bárki olcsó pénzen vásárolhatott rabszolgát. Ezért vágtam neki a nagy karavánútnak, mert biztosra vettem, hogy anyámat és két testvéremet is odavitték azok a latrok. Már jó ideje jártam a végtelen nagy utat, mikor a Fekete-tenger partjára értem. Ekkorra elfogyott már az

utolsó morzsa is a tarisznyámból. Mit volt mit tenni, ha nem akartam éhen veszni, szolgálat után kellett nézmem. Beszegődtem a legközelebbi városban tevehajcsárnak. A Fekete-tenger partján volt az a város, ahol az én kereskedőm felfogadott. Igen gazdag ember volt, tornyos, nagy kőpalotában lakott. Nekem az volt a dolgom, hogy száz rusnya tevéjét etettem, itattam, s álló nap nem volt percnyi nyugvásom. Ha még csak ettek volna! De olyan szomjasak voltak, hogy kiittak volna egy húzásra egy édesvizű tengert is, ha közelibe jutnak! Így aztán szaladhattam vízért, mert ha egy percet is megvárattam őket, olyan csúnyán néztek rám, hogy inkább futottam. Estére olyan fáradt voltam, hogy alig dőltem le a tevék mellé, már aludtam is.

Csillagok Látója kicsit megpihent, kifújta magát. Végtelen hómezőn futott velük a szán. Csodálatos napfényben tündökölt a havas tájék. A fiú folytatta:

- A kereskedő udvarában tett-vett egy vidám fekete legényke. Mindenkihez barátságos volt, mindenki csak Bubunak szólította. Már két éve, hogy a kereskedőt szolgálta, ő hordta a konyhára a tűzifát. Hamarosan összebarátkoztunk, esténként Bubu kijött a tevékhez, és

elmeséltük egymásnak viszontagságos, szomorú életünket. Bubu mindig nevetett, pedig szomorú volt a sorsa. Szerecsenország legszebb erdőiben élt apjával s testvéreivel. Arra, ahol ők laktak, öreg elefántok emelték ormányukat a napba, hattyúk úszkáltak a csobogó vizeken, kókuszdió termett a fákon, s kunyhóikon a világ legszebb szavú tarka madarai fészkeltek. Egy nap fegyveres csapatok kerítették be falujukat. Apját, anyját szeme láttára megölték, őt pedig megkötözték, úgy lökték a hajóra. Egyenest az embervásárra vitték, s akkor vette meg a gazdánk. Bubu magyarázta el nekem, hogy milyen a bizánci császár birodalma, milyenek ott az emberek. Megbolondította őket a pénz, a vagyon, s egy fillérért a tulajdon testvérüket is eladnák. Bubunak aztán én is őszintén elmondtam, hogy miért állottam a kereskedő szolgálatába, s hogy mit akarok. Azt is elárultam, hogy mielőbb indulni szeretnék egy karavánnal. No, ahogy tervem Bubu meghallotta, még a hasát is fogta, úgy nevetett. - Azt hiszed, hogy csak úgy egy karaván mellé állít az én gazdám!? Nem ismered még te errefelé az embereket. Nem bízik itt egyik ember a másikban, mint nálunk, Szerecsenországban vagy künn a pusztán. Előbb az én gazdám próbára tesz, hogy becsületes vagy-e, mert a sok tevéjét és a kincset érő rakományát csak kezes emberekre bízhatja. Megmondta azt is Bubu, hogy engem is hamarosan próbára tesz, de vigyázzak, s legyenek ravasz, mint a kígyó, ha kedves az életem, mert a gazdám el van rá szánva, hogy megöl, ha nem állom ki a próbát.

Nem sok idő múlva, egy reggel kijött a gazdám a tevék karámjához, s így szólt hozzám: - Csillagok Látója, jó, hogy itt talállak, szükségem van a segítségedre. Igen nehéz helyzetbe sodródtam. Az egyik kereskedőcimborám évekkal ezelőtt tengeren túlra utazott, s elrejtett nálam egy szakajtó aranyat. Én azt elástam a tenger partján egy olajfa alá. Ma váratlanul betoppant a barátom, s kéri vissza a szakajtó aranyat. Én arra kértem, várjon kicsikét, mert éppen a tevék karámja alá ástam el, hogy valaki el ne lopja, onnan kell elővennem. De előbb valami ürüggyel el kell távolítanom a tevehajcsáromat, mert ha ő meglátja az aranyat, bizonyára elárul testvéreimnek, s akkor ők elveszik. - Majd gazdám így folytatta: - Csillagok Látója, látod, hogy bajba jutottam, nem mehetek ki magam

az öreg olajfához, szaladj oda, s ásd ki te a szakajtó aranyat, hozd haza, addig én szóval tartom barátomat. - Ezt mondván visszatért palotájába. Ekkor eszembe jutott Bubu figyelmeztetése. Tudtam, hogy gazdám próbára akar tenni. Az olajfához érve óvatosan körülnéztem. Nem kellett megerőltetnem a szememet, mert a közeli bozótban észrevettem rejtőzködő gazdám prémes süvegét, s láttam mellette fegyveres szolgálait. Ha a szakajtó arannyal másfelé vettem volna az utamat, mint az ő palotája, bizonyára ott helyben felkoncoltat. Én azonban hazasiettem, s hiánytalanul leszámoltam asztalára az aranyakat.

Másnap reggel megint felkeresett gazdám, s így szólt: - Csillagok Látója, hozzád fordulok tanácsért, már mindenkit megkérdeztem, s mégsem tudom, mitévő legyek. A szomszédom disznója átszaladt tegnap a portámra, se szó, se beszéd, besirült az ólamba, és ott lefialt. A szomszéd erre követelte tőlem a koca malacait, de én megtagadtam kérését, s azt válaszoltam, hogy engem illetnek a malacok, mert az én ólamban fialt a koca. Most aztán egyikünk sem enged a maga igazából! - Végül is gazdám azt kérdezte tőlem: - Mit gondolsz, kinek van igaza? - Tudtam, hogy a szomszédnak van igaza, de eszembe jutott Bubu intő szava, s így válaszoltam: - Jó gazdám, neked van igazad. Téged illetnek a malacok. Azt is tudom, hogy miért! A koca nem a maga jószándékából ment az óladba, hanem valamelyik jó szellem akaratából. Azt akarta a jó szellem, hogy malacaid legyenek, így hát nincs joga visszakövetelni őket a szomszédnak. Sőt! Szerintem még az anyakoca is téged illet! - Észrevettem, hogy válaszom megtetszett gazdámnak. Már reménykedni kezdtem, hogy hamarosan útnak indít, és én újra ölelhetem jó anyámat meg a testvéreimet.

Harmadnap azonban megint kijött a gazdám. Igen szomorúnak látszott, csak nagy sokára szólalt meg: - Egy igen erős ember jött a városunkba, és sorra legyőzte az én embereimet. Lassan már nem marad szolgálom, mert mind kardélre hányja őket. Azt se tudom, mit csináljak?! - Erre én azt feleltem, hogy megvívnék azzal az igen erős emberrel. Felderült gazdám ábrázata, s azt kérdezte, milyen fegyvert választok. Amikor meghallotta, hogy karikás ostort, még jobban

megörült. Még aznap összeeresztettek bennünket. No, bennem ugyan emberére talált a görög vívómester. Már öklömnyi gyermekkoromban úgy forgattam a karikást, hogy az ág hegyéről leütöttem vele a varjút. Nem telt bele fél perc, s a nagy vörös embert a földön kinyújtva húztam magam után. A karikás a nyakára tekerődött, azzal rántottam le a nyeregből.

Amikor idáig ért a történetben Csillagok Látója, épp egy kis erdőhöz értek, a lovak lassúdtak, rókák ugrottak ki a bokrokból, zászlóként sepegte farkuk a havat, de a szánkóban ülők most ügyet se vetettek rájuk. Feszült figyelemmel hallgatta mindenki Csillagok Látóját.

- Nem sok idő múlva, hogy ez megtörtént, gazdám gyapotot vásárolt, felrakatta a bálákat száz tevéjére, s így szólt hozzám: - Ma útnak indítok egy gyapotszállítmányt, nehéz úton egy déli szigetre kellene elkísérni. Múltkoriban sokat vesztettem küldeményemen, így hát nincs pénzem, hogy mint hajcsárt annak rendje-módja szerint megfizesselek. Ha élelmet kapnál tőlem, elkíséred-e a karavánt? - Igen megharagudtam ekkor a fösvény, zsugori lelkére! Annyi volt otthon a pénze, hogy élire állítva se fért el a ládáiban, engem meg a nehéz munka díjából így akart kisemmizni! De örültem, hogy végre egy karavánnal elindulhatok.

Még aznap este útra keltünk. Véges-végig a Fekete-tenger partján vezetett a ka-ravánút, sok városon, folyón vágtunk át, keveset aludtunk. Végre hosszú utunk egy magas fallal körülvett városhoz vezetett. A kapuja arannyal volt kiverve. E városban állt a görög császár bíborpalotája. Hajtjuk be a tevéket a város kapuján, hát egy sereg kopjás csak élénkbe ugrik, s kéri, hogy mindenki mutassa meg a császár pecsétjét, mert csak az mehet be a császár városába, akinek ez megvan. A tevehajcsároknak mind volt pecsétje, csak nekem nem. Foglyul ejtettek a fegyveresek, s egy feneketlen mély tömlöcbe dugtak. Nem tudom, meddig ülhettem a tömlöc fenekén, mert sötét volt lenn, még egy halvány csillag sugara sem világított.

Egy napon végre megnyílt börtönöm ajtaja. A tömlöc udvarán rettenetes sok ember ácsorgott összetereelve. Volt ott

szerecsenországi, szegény pásztor, görög rabszolga; sokféle ember volt, de egyben mind egyformák voltak: a lábuk egészen térdkalácsig be volt meszelve. Engem is közibük löktek, s hamarosan láncra fűztek bennünket tízesével. Persze közben az én lábam is bemeszelték. Hajóra kerültünk, s átvittek bennünket a szigetre, ahol az embervásárt tartják. Annyi meszelt lábú várakozott azon a szigeten, mint szálfá az erdőn. Volt köztük öreg, de még kicsike gyerek is. Asszony meg lány a legtöbb. No, gondoltam magamban, ezt jól megcsináltam, szabadítónak jöttem, s magam is rab lettem! Úgy elszomorodtam a sok szerencsétlen, éhes, rongyos, meszelt lábú rabszolga láttára, hogyha nem lett volna kezem-lábam megláncolva, saját kezemmel vettem volna véget életemnek. Őrizőm egy málészájú nagy görög volt. Már hajnalban részegen tántorgott, s késő estig ki sem józanodott. Napközben azzal szórakozott, hogy kutyabőr ostorral korbácsolt bennünket, s ha valamelyikünk felszisszent, úgy kacagott, hogy fehér fogai kifordultak nagy veres ábrázatából. S folyton csak azt az egy nótát fújta: - Megálljatok, barbárok, megkeserültek, hogy itt kell miattatok lopnom a napot. Ahány barbár van a világon, azt mind felkötöm! - Egy szép napon, amikor már az éhségtől látni se tudtunk, a császár embere megállt a mi csoportunknál. Hosszasan tapogatta izmainkat, futtatott bennünket, mint a lovakat a vásárban, s hosszú alku után a veres görögtől megvásárolt bennünket fejenként egy obulusért. A császár embere az udvari főadószedőnek adott át engemet: zsákolója lettem. Attól kezdve a császár birodalmát jártuk a főadószedővel. Nekem az volt a dolgom, hogy a gabonás zsákokat a szekerekre rakjam.

Dalila ekkor pogácsát húzott elő a szánkó ülése alá dugott tarisznyából. Csillagok Látója azonban gyengéden eltolta magától a pogácsát. Elkérte a kulacsot, jót húzott belőle, s kisvártatva folytatta a kalandos történetet.

- Ennél szomorúbb utazást kevés ember tett meg, mint amit mi naponta megjártunk. A birodalom északi tartományát, az illírek szállásait jártuk be keresztül-kasul. Illír asszonyok sírása, jajgatása, átká kísérte minden lépésünket. Ez a tartomány olyan, mint egy

omladozó, bomladozó, szép palota. Az utak elhanyagoltak, nem gondol ott senki a holnappal, mindenki csak más ember marháját vadász-sza. A császár lebzselő tolvaj, az ő szemét kilopja a főadószedő, a fő-adószedőét a helytartó és így tovább. A népnek végül nem marad semmije. A főadószedő egyébként is könyörtelen ember volt. Ami lovat, marhát még az ólakban talált, mind elhajtatta. Ha nem adták szépszerével, feltörette az illírek hombárjait, s az utolsó szemig felmérte a gabonát. Ahol egyebet nem talált, a gyerekeket vitte el adóba. Én már nézni sem tudtam rettenetes kegyetlenkedéseit. Az egyik gyűjtőutunkon elértünk az aranyos szegelet határáig, amit az ő nyelvükön Pannóniának neveznek. Azt már a római császár uralja. Én mindenütt anyám után tudakozódtam, s itt is, ahány emberrel találkoztam, mind kérdezgetni kezdtem, hogy nem vittek-e asszonyt, lányt erre valahova rabszolgának. Elmondták, hogy Pannóniában dolgozik még csak sok rabszolga!

A határnál pár pihenőnapunk volt, mert a nagy útban ökreink kifáradtak. Kaptam hát magamat, s éjszaka átszöktem a határon. Hát oly szép tartományt, ami ott fogadott, még életemben nem láttam! De nem is csoda, hogy szép volt minden, mert ahová csak néztem, mindenütt rabszolgák dolgoztak, s mögöttük ott álltak a fegyveres katonák korbáccsal. - Emberi kéz formálta széppé e földet, rabszolgák keze formálta, vajon az én anyám megtalálom-e köztük? - sóhajtottam fel. Néztem erre, néztem arra, végre egy fából épített nagy faluba jutottam, az ottaniak úgy hívták, hogy Alta Ripa. Ahogy megszólítok egy öregasszonyt, s kérdezem, hogy a pusztáról vannak-e itt asszonyok, az öreg azt feleli, hogy épp az ő csapatában van három, s még azóta se tudták elfelejteni a szép pusztát, ha eszükbe jut, mindig sírva fakadnak. Azt is elmondta, hogy legkivált a lányok anyja bánkódik, mert egyetlen fiacskáját biztosan megölték vagy elhurcolták valamerre, amikor a sátrukat feldúlták a rabló csapatok. No, alighogy az öreg néne befejezte, a nyakába ugrottam, összevissza csókoltam. Szegény azt se tudta, mire vélje. Szaladtam egyenesen ahhoz a házhoz, amelyben az a három pusztai asszony lakott.

Csillagok Látója újra megállt kis időre. Fejét a tenyerébe hajtotta, s úgy mesélt tovább.

- Egy ősz hajú öregasszony ült kint egy fatuskón egy ajtó előtt, s ciroksöprűt kötögetett. Tüstént ráismertem öreg szülémre. Nem akartam mindjárt megijeszteni, azért nem fedtem fel előtte azonnal magamat. Odaléptem elé, s azt mondtam, hogy szegény vándorlegény vagyok, igen hosszú utat tettem meg, elfáradtam, megszomjaztam, s egy bögre vizet kértem tőle. Ahogy rám nézett anyám, örök mosolygós jóságos szemével, majdhogy sírva nem fakadtam. Szép arca ráncba volt gyűrve, korbácsütés forradásának nyoma csúfította el homlokát. Ahogy rám pillantott, elkezdett folyni a könnye patakban, s csak nagy sokára szólalt meg: -Ne haragudj, drága fiam, hogy sírok, de mindig hull a könnyem, ha ilyen szép derék fiúval találkozom, mint amilyen te is vagy. Az én fiam is éppen ilyen derék lehetne, ha életben hagyták volna a gonoszok! - Erre én is megsimogattam az arcát, és így szóltam: Ne búsuljon, jó néném, találkozhatnak még az életben. - Erre anyám így válaszolt: De jó, hogy ezt mondd, jó fiam, látod én is azt remélem, hogy még látjuk egymást. No várj, hozom a vizet. - Hozta is a lelkem, én elvettem a bögrét, és ittam. Hát látom, hogy megint csak pityereg, s így szól: Ne haragudj, hogy megint sírok, de az anya már csak ilyen. Az én szép fiam is mindig bal kézzel nyúlt a bögre után, amikor néki nyújtottam, akárcsak te, édes fiam. - Erre már én se bírtam tovább, a nyakába borultam, s mindent bevallottam. Szegény öreg csak sírt, nem is akart hinni a szemének, fülének. Estére aztán lett öröm, testvéreim is hazajöttek.

Nem hunytuk le szemünket ezen az éjszakán. Sok panasz hangzott el a kis szobában. Hej, római császár, sűrű könnyekkel öntözik az anyák s lányok a te birtokaid földjét. Reggelre elbúcsúztam anyámtól, de megígértem, hogy hamarosan visszajövök értük. Elmeséltem, hogy van már hatalmas kapitánya a pusztának, van már félelmes sudarú ostorunk! A római császár napjai meg vannak számlálva! Nem néztem többé a főadószedő felé, hanem arra vettem az utamat, amerre reggel felkelni láttam a Napkirályt. Utamban nyitott szemmel jártam, mindent kifürkészttem, minden

titkuknak végire jártam, s most itt vagyok. Csak azt nem tudom, hogy mikor is indulhatok szegény anyámért!

Csillagok Látója befejezte szavait. A két lányka arcán egy-egy könnycsepp gördült le.

Csak Keve kapitány hallgatott. Merőn nézte a havas, fehér pusztát, úgy tett, mintha oda se figyelt volna a fiú szavára. De nagy lelke háborgott, hullámzott, mint a vihar paskolta tenger. Minden kis szó nagy hullámokat vetett benne.

A négy paripa csengője játékosan csilingelt, Sumik egyet-egyet cserdített bőrsudarú karikásával.

Keve kapitány se a csengettyűszót, se az ostorpattogást nem hallotta, az ő fülében még mindig Csillagok Látója szavai csengtek: Hej, római császár, sűrű könny-nyekkel öntözik az anyák s lányok a te birtokaid földjét. - Majd kisvártatva megszólalt:

- Nem sok idő múlva, fiam, viszontlátod anyádat. A hold kétszer sem újul tán meg, s annyi fegyveres áll útra készen, ahány katonája talán még magának a római császárnak sincsen. Az aranyos szegelet, melynek minden rögét a rabszolgák könnye öntözi, a miénk lesz. Velem jössz-e, fiam? Ily derék legénynek, mint te, ott a csatákban van ám nagy ára!

No, erre aztán Dalila fakadt sírva:

- Én magam itthon nem maradok! Én már egyszer itt maradtam, s három tavasz múlt el, amíg Csillagok Látója visszatért. Ha ő elmegy, én is vele megyek. Ha fűrtös gubát tudok fésülni, talán még a kard se esik ki a kezemből. Vigyetek engem is magatokkal.

- Nem is kérsz lehetetlent, lányom! Mi vitézek majd lóra ülünk, de titeket sem hagyunk itthon! Ti is velünk jöhettek! - válaszolt Keve.

- Veletek mehetünk? - csillant fel Dalila szeme.

- Szekereken viszünk benneteket! A ti dolgos kezetekre nagy szükség van ott is!

Most meg Ríka pityeredett el:

- Hát mindnyájan elmegyünk? Én is elmegyek?

- Téged miért hagynánk itt?

- Én úgy szeretem Meotiszt. S ha eljön értem a vitéz az aranyhídon, ki áll majd elébe?

- Ne félj, Ríka - szólt ekkor Keve kapitány. - Arra se kenderkócból vannak a vitézek! Engem most jó ideig nem láttok. De sereggel térek vissza. A második holdújulásra álljatok útra készen.

- Legalább ne siessünk úgy! - kérlelte apját Ríka - Várjunk, míg megérkeznek a tavasz hírnökei, az aranyos szárnyú kakukkok!

6.

SEREGEK ÉLÉN

A kakukk kétszer hét napig repült a költöző madarak útján, mire a meotiszi hazába visszaérkezett. Egyenesen a ligetnek tartott, s a kakukkok nyírfájának hegyébe telepedett. Csodálkozva pillantott a Meotisz ébredő világára. A fák alatt zsendült a fű, bontogatták rügyeiket az ágak. Szépült, újult a természet.

A kakukk hintázott egyet az ág hegyén, s örömében elkiáltotta magát:

Kakukk, kakukk, kakukk!

Nyissuk ki a kaput,

Kakukk, kakukk, kakukk!

Méhecske, ne aludj!

A méhek kikukkantottak a fűzodúk ajtaján, vidám döngicséléssel kirepültek, és ellepték a virágzó fákat. A méhecskék döngicsélését meghallotta a töviskes disznó, az avar alá kapart odújában. Orrát a magasba emelte, s jókorát szippantott az almavirággal teli levegőből. Majd hegyezni kezdte fülét, s uccu, nekiiramodott a pázsitot beborító ibolyarengetegnek. Meghemperedett a meleg ibolyaszőnyegen, aztán odagurult a tölgyfák alá. Orrával megütögette a pudvás gyökereket. Erre a nagy bajuszú cincérek, a félelmes szarvasbogarak, karcsú százlábúak előbújtak a gyökerek alól.

Boldogan suhogtatták szárnyukat a friss tavaszi levegőben.

A kakukk aranyos tollait széttárva, szárnyát csattogtatva újra kiáltott:

Kakukk, kakukk, kakukk!

Kitártuk a kaput!

Szép ruhánkban várunk, Szaladj lánypajtásunk!

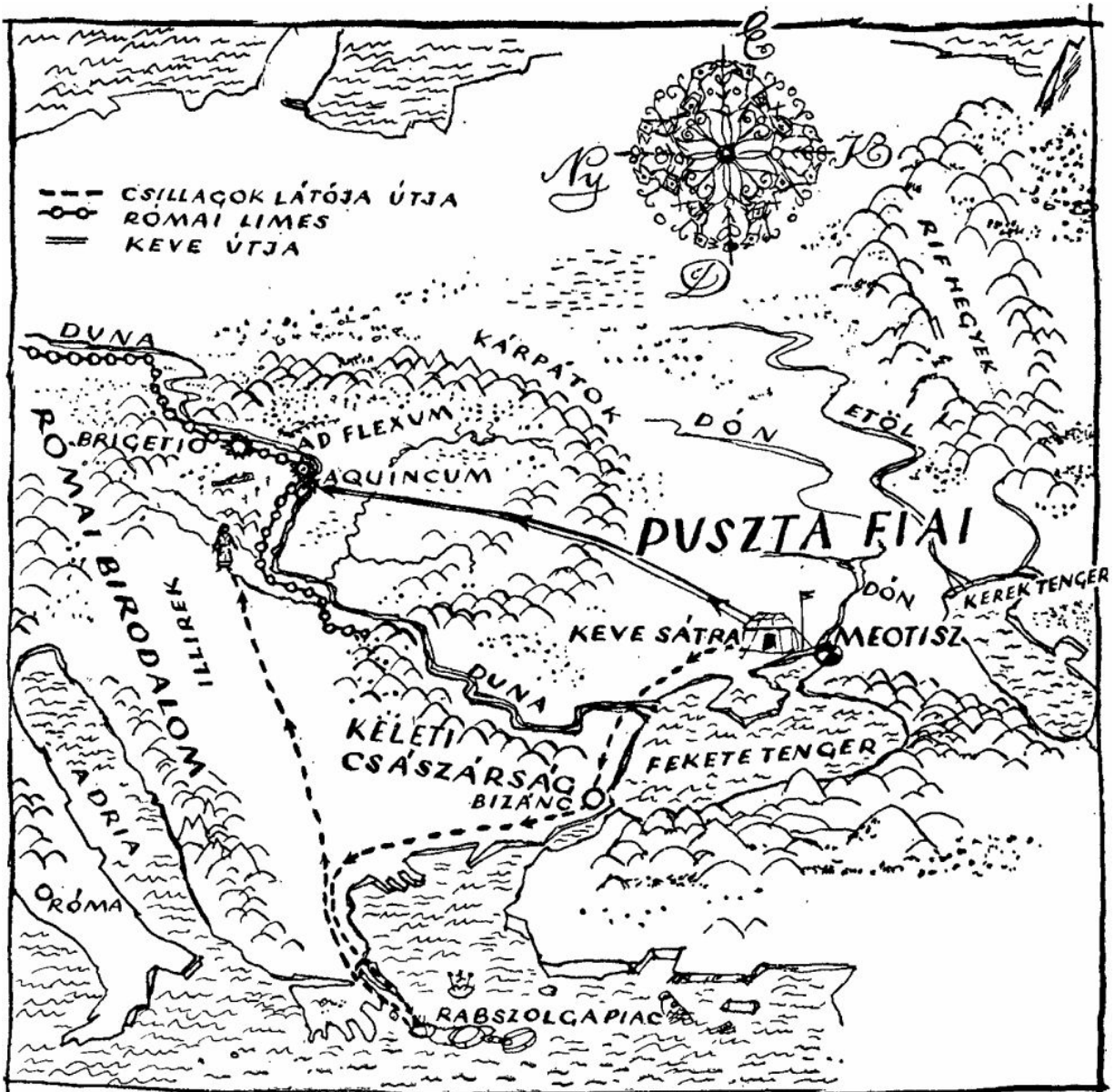
Kakukk, kakukk, kakukk!

Ríka meghallotta a kakukk hívó szavát, leiramodott a kis tenger partjára, odaszaladt a ligethez. Ezelőtt két hónappal még didergő varjak tollázkodtak a kopasz ágakon. Most mindenütt játékos virágszirmok tarkállottak. A tóparton letérdelt a bársonyos fövényre. Szép nefelejcs simult keze fejéhez, előtte tavirózsát ringatott a szélfodrozta víz hulláma.

Ríka ámulva csodálta a megújuló természet káprázatos színeit, s önkéntelen re-begte ajaka:

- Szép kicsi haza! Szép virágos hazám!

Esteledett, mikor a lenyugó nap aranyhidat vert a kék vizű tóra. Keve lánya feltűzte hajába nefelejcsből font koszorúját, s a lágyan ringó aranyhídra függesztette ábrándos szemeit. E hídról mesélt olyan sokat Tanara! Máskor mosolyogva vett búcsút a lenyugó naptól. Most nagy, kövér könnycsepp gördült le szép orcáján. Ríka visszapillantott a dombra, melyen sátorpalotájuk állott. A szél nem forgatta már tetejében az arannyal hímzett, büszke kerecsensólymos kopját. A sátorpalota dombos kupoláját is hiába fürkészte szép szeme. Útra készen állott már a tábor, szekerekre került a sátorpalota! Ríka torkát újra sírás fojtogatta. Indulunk hát! Most kell

megválnom tőled, kicsi hazám, mikor az életemnél is jobban szeretlek, most, mikor kibontottad csodálatos színeidet! Ríka leborult a fövényre, s keserves sírásban tört ki. Két karjával megölelte a virágos földet.

Mikor felpillantott, Tanara állt előtte. Ránevetett, felemelte a földről, s így szólt:

- Gyere gyorsan, kis bogaram. Tüstént megérkezik jó atyád, s illő, hogy te is ott légy a fogadásánál.

Alig értek fel a dombra, lovak patáinak robaja verte fel a csendes estét. Száguldó csapata élén megérkezett az acélos karú Keve kapitány. Mögötte kétszer százezer vitéz paripája járta a táncot. Tömött soraik szélességben az egész mezőt elfedték.

Keve kapitány, amint megpillantotta Ríkát, aki tétován állt fenn a domb tetején, odarúgtatott hozzá, s így szólította meg:

- Mért hallgat mosolygó ajakad, szép Ríka? Felhőgomoly árnyalja csillogó szemed. Máskor szaladsz elém, most meg csak állsz riadtan. Mondd lányom, mi lelt?

Ríka sápadtan hallgatott, majd így szólt:

- Szörnyű álmom volt az éjjel, apám!

- Szörnyű álom? Nem kell azért pityeregned! Mondd el, hátha meg is tudom fejteni!

- Nem merem elmondani!

- Ennyi szép vitéz áll előtted, ennyit még a föld nem is látott! S mégsem mered elmondani!

- Szörnyű álom volt! Azt álmodtam, hogy seregek élén útnak indultál, s egy domb előtt megtorpant roppant sereged. Te csak álltál a domb alján, mely kettévált egyszerre, s mint mikor két hullám egybeszakad, magába nyelt a domb. Egy faragott kőoszlop állt fenn

a tetőn, körülötte hét farkas ólalkodott, s hét holló fente rajta élesre a csőrét. Szörnyű álmom volt! Nyugtass meg, jó apám!

Keve, minden hunok hős kapitánya, megsimogatta Ríka riadt szép homlokát, és szelíd szóval így válaszolt:

- Látod, Ríka, e roppant sereget? Ily hatalmas ostort még nem font emberi kéz. Kétszer százezer vitéz áll előtted. Ha ostromom kibontom, s egyet cserdítek, holnap már tengerek visszhangozzák e dörgést; leomolnak a cifra paloták s a hegyek. Holmi dombocskáktól nem ijedünk meg! Hallgasd csak meg az ostor pattantását!

Keve kapitány kirántotta hüvelyéből kardját, és felvillantotta. E pillanatban kétszer százezer kard repült ki hüvelyéből. Csengett, bongott a fegyverek acélja, hatalmas mennydörgés rázta meg a levegőeget. Kétszer százezer kard villanása kiáltotta:

- Győzni fogunk! Győzni fogunk!

Majd visszadugták kardjukat, s Keve így szólt Ríkához:

- Most pedig eridj, és pihend ki magadat! Az éj elúzi csúf álmodat. Készülj, mert holnap nagy út áll előtted!

Azzal a kapitány az őrdomb tetején lobogó tábortűzhöz rúgta. A tűz lángja az eget ostromolta. Köré kuporodtak a fő-fő kapitányok testvérei, Bendegúz, Béla, Kadocsa, Ed a magyarok kapitánya és még számosan hun és magyar vezérek. Kisvártatva megérkezett Torda is.

Lenn a domb előtti síkon táborüzek melegénél hun vitézek fényesítették kardjukat, kenték a kantárt, foldozgatták a köntösöket. Paripák nyihogtak, morajlott, zúgott a roppant tábor, mint mikor a tengert vihar hullámoztatja.

Keve leszállt lováról, s egy félkarú vitézével beszélgetett. Majd a zsongó tábor figyelte.

Nagy sokára így szólt vezértársaihoz:

- Jó társak! Ma este búcsúzunk e kicsi hazától! Utoljára borul fölénk Meotisz szép, csillagos éjszakája! A mai estén jövőnkéről beszéljünk! A szép szegeletről! Túl a dunai földről! Állj elő, Torda, mutasd meg, mit tudsz!

7.

VILÁGSZÉP HÉT TÜNDÉR

Réges-régen az Aranykertben éldegélt szép lányaival a zöld szakállú Tenger. Hét lánykája, világszép hét tündér, ott játszadozott a gyönyörűséges alföldi róna-ságon. Duna Tündére s a kis Tisza boldogan ölelték keblükre fiatalabb testvéreiket, a Szamost, Marost, Köröst, Sajót és Bodrogot. Örült a zöld szakállú Tenger, amikor csak rájuk pillanthatott.

Mosolygott temérdek bajusza, somolygott ősz hajfürtje, nevetett zöld szakála, valahányszor tündöklő kagylóikon a tündérekék előtte termettek. Duna Tündére s hat kis testvére a szélnél is sebesebben robogtak a vizek hullámán.

Ahogy reggel a hajnal kibontotta hajfonatát, a kis tündérek csónakjaikból a partra ugráltak, s a hársillatú parton, a virágos pázsiton játszadozva fogadták a fényes hajnal hírmondóját, a napot. Koszorút fontak a hajába, virágokkal ékesítették fel szép ruháját, de amikor a kakas kukorított, egyszeribe beugráltak csónakjaikba, s eltűntek atyjuk víz alatti palotáiban.

Az Aranykert határán, a zöld szakállú Tenger birodalmának lábában volt az óriások országa. Azok voltak ám csak a legények! Lapáttal szórták volna szét, söprűvel söpörték volna fel a mai embert. Akkora volt a szájuk, hogy ha az alsó állkapcájukat a küszöbbe akasztották, felső állkapcájuk a szemöldökfát érintette. Torzonborzak voltak, mint a bakkecske. Félöles lábukkal egy mérföldet léptek, szájukon tüzet köpködtek, a szemük meg akkora volt, hogy két tenyér összetéve sincs akkora.

Nem lett volna semmi baj, ha az óriások békés emberek lettek volna, ha csak szép fehér címeres ökreikkel törődtek volna! Mert gyönyörű csordájuk volt, s a szép gulyát legeltették reggeltől estig a Kékes-hegy, Dobogóköve, Badacsony, Mátra-erdő és Bükk-erdő hegyi legelőin.

Ókelmék egy szép napon zöld szakállú Tenger hét szép tündérlányára szemet vetettek, mivel ők is éppen heten voltak. Elmondom a nevüket is szépen sorban: Vasvágó, Bércrepesztő, Sziklavető, Tűzokádó, Robogó, Kőmorzsoló, Nagylépő. Összesúgtak a gonosz cimborák, hogy egy életük, egy haláluk, de a hét tündérlánykát feleségül veszik. Ha a szép szóra nem hajlanak, hát elrabolják őket.

Előbb követet küldtek a zöld szakállú Tengerhez, s szépen megkérték, hogy adja hozzájuk világszép tündérlányait.

Az óriások követe a kérést elő is adta, Tenger azonban haragosan rázta meg zöld szakállát. Zöld szakállán végighúzta tenyerét, s egyszeribe magasra csaptak körülötte a hullámok, úgyhogy a követ szégyenszemre hanyatt-homlok futott ki a palotából, majdhogy a vízbe nem fulladt.

Az óriások iszonyú haragra gyulladtak. Szörnyűséges pusztító háborút indítottak a zöld szakállú Tenger ellen.

Harmadnap a föld rengeni kezdett. Tomboltak, őrzöngtek az Aranykert kapujában az óriások. A tombolásuk egyre erősödött. Még a hegyek is ide-oda szökdös-tek tőle. Mint az öklelődző bikák, úgy verekedtek! Sziklákat döntöttek le, hegyeket szórtak szét, úgy okádták a tüzet az Aranykertre, hogy valósággal patakokban folyt a tűzeső, s mindent tört-zúzott, felégetett az útjában. Pusztító tűzözön öntötte el a földet!

A pusztító tüzes áradatnak a zöld szakállú Tenger nem állhatott ellen. Égő, szakadt ruhában rohant ki az országból. Az óriások pusztasággá változtatták birodalmát. A hét szép tündérlányt fogságba ejtették, magukkal vitték őket, s mind a hetet a föld alatti barlangokba zárták, hogy többet a napot se láthassák!

Ott sírtak, zokogtak szegénykék a sötét tömlőben. Siratták szép szabadságukat, s nem remélték, hogy még valaha is ősz öreg apjuk nyomára bukkanhatnak.

A zöld szakállú Tenger pedig búsan vándorolt völgyeken, hegyeken, sűrű erdőkön által, és akivel csak vándorútjában találkozott, annak elpanaszolta nagy bűját, bánatát. Erdők, virágos ligetek hallgatták meg panaszát, de még tanácsot sem tudtak adni szegénynek. Nem tudták megmondani, hogyan is szabadíthatná ki lányait az óriások körmei közül.

Egyre szomorúbb lett az öreg Tenger, mert a szellők minden reggel hírt hoztak lányairól, hallhatta panaszos nyögésüket.

A világszép hét tündér könnye eközben patakká dagadt, források, csermelyek támadtak, s a hegyi patakokkal egyesülve lopva, bolyongva keresték atyjukat, a zöld szakállú Tenger nyomdokait. Addig-addig bolyongtak, annyi hegyet kerültek meg, annyi erdőt folytak keresztül, míg végre egy szép napon megérkeztek a Tenger kebelére.

Éppen akkor értek oda, s akkor mondták el szomorú történetüket, amikor Tenger útjában a pusztá fiaival találkozott. Azok, amikor meghallották a világszép hét tündér bánatos panaszát, egyszeribe fegyverre kaptak, s felkerekedtek, hogy vissz-szaszerezzék a száműzött Tenger feldúlt országát.

A hős sereget a tündérlányok könnyeiből fakadt csermelyek, patakok vezették útjukban. Viharrá terebélyesedett szellőfiúk repítették paripáikat.

Az óriások és a pusztá fiai közt iszonyú volt az összecsapás. Rengett a föld, a sziklák megrepedtek, táncoltak a hegyek, tomboltak fékevesztetten az óriások, de a vitézeknek mit sem árthattak, olyan derekasan ültek a nyeregben, mintha lábuk a föld közepében gyökerezett volna. Mikor pedig a tombolás kicsit csendesedett, előrántották fokosukat, s ahol csak érték, csépelni kezdték az óriásokat. A sereg vezére sorra megsarcolta váraikat, elszedte rablott kincseiket, s kiszabadította a Dunát, a Tiszát, Marost, Köröst, Szamost, Sajót és Bodrogot szomorú fogságából. A hét kis tündér, amikor kiszabadult, boldogan repült ősz atyjuk, a zöld szakállú Tenger kebelére.

Torda befejezte a mesét. A vezérek merengő tekintettel bámulták a tüzet. Arra gondoltak, hogy nem is olyan sok idő múlva újra reng majd a föld a Duna partján.

Keve összébb húzta magán fürtös gubáját. Friss, hűvös volt a tavaszi este. A tenger felől szellő lengedezett.

A roppant tábor körül magasba csaptak a tábortüzek. Keve húsz tábornégyszöget számlált meg, melyeket apró tüzek koszorúja övezett. Minden tábornégyszög egy-egy tízezres csapat, ahogy ő nevezte: a tömény szállása. A táboron belül kisebb tüzek jelezték az ezredek s a századok helyét. A hun nemzetségek csapatai mellett vertek sátrat a lobogó tűz mellé a szilaj, bátor fehér hunok, a táltos paripákon száguldozó ogurok, a messze keleten tanyázó masszagéták, szilaj ezredekét állítottak ki a baltás alánok, gepidák, jazigok, a sztyeplakó avarok, a meghódolt keleti gótok vezérükkel, Alatheusszal. Megannyi szilaj, bátor nép, megannyi jó hősnek való dalia! Mikor Keve gyerek volt, ezek a törzsek még egymás közt marakodtak, s az idegenek törték, zúzták erejüket. Íme, egy emberöltő sem telt belé, s egybeforrott a sok tarka nép.

Keve három álló hónapon át gyakoroltatta künn a pusztában e roppant sereget. Éjt napot egybevéve, fáradtságot nem ismerve küzdött a haditornán, s íme, itt a sereg! Szép volt a küzdés, a fáradozás! Ahogy erre gondolt, szeme már nevetett. Eszébe jutott a szánkóút, melyen Csillagok Látója az aranyos szegeletről mesélt. Csillagok Látója a sereg kapitánya! Mire megújul a hold, már keblére ölelheti anyját és két testvérét!

Mikorra idáig ért gondolataival, már csendesen aludt a tábor, csak a fegyveres örök figyelő alakját világította meg a fellobbanó tüzek lángja.

Riadva ébredtek Meotisz ligetjei. Napkirály még nem indult el szokott útján, amikor acélos karú Keve kapitány és kétszer százezer vitéze csatarendben felsorakozott. A csapat élén nyihogtak a masszagéták tüzes paripái, mögöttük a fehér hunok villogtatták görbe kardjukat. Majd szép kerecsenes zászlóik alatt a hun íjászok csapata

sorakozott. Csapata élén ott táncolt Csillagok Látója büszke paripáján, lengette a szellő a hun kapitányok szép hajfonatát, tüzes paripáikon feszesen ültek a nyeregben Keve testvérei, Béla, Kadocsa, kissé odébb kimagaslott a csapatból számos csata hőse, Attila vállas alakja. A hunok seregeit közrefogta a szilaj gepidák s a pusztázó avarok tízezres, tömör csapata, mögöttük a dárdás gótok sorakoztak, s a roppant sereget az alánok és az jzigok gyors lovascsapata zárta be.

Még a tenger is elámult e roppant sereg láttán. Még soha nem nyihogott vitézek alatt ennyi tüzes paripa. Ropogott a nyereg, villogott a kard, ahogy a csapatok rendben felsorakoztak.

Keve kapitány vasderesén ekkor lerúgtatott az őrdombról, s egy kisebb dombon szembenállva seregével, így szólott:

- Szűk lett immár e liget, e mézillatú táj, mely olyan bőséggel ontotta gyümölcsét. Hadak Ura akarja, hogy búcsút intsünk Rif bérceinek, hátat fordítsunk Kelet kapujának! Száguldó lovakon meg sem állunk, míg el nem érjük partját a zúgó Dunának!

Hátraszegett fejjel hallgatták a vezért a kemény kapitányok, a marcona lovasok, az íjas és baltás vitézek, egyetlen íj meg nem moccant, egyetlen dárda nem recs-csent. Még a paripák is nyugodtan megálltak. A vitézek odaadón függesztették pillantásuk a vezérre.

Mint erdő, ha szél markol a lombba, kétszer százezer harcos villantotta fel kardját, amikor Keve szava elhallgatott:

- Csatába! Csatába! - harsant fel kiáltásuk, s a meotiszi liget százszoros erővel visszhangozta a kiáltást:

- Csatába! Csatába!

Napkirály mintha maga tanúnak sietett volna e rettegtető szép fogadalomhoz, a keleti ég peremére hágott. Egy pillanat múlva azonban felhősapka takarta el ragyogó orcáját.

A táltosok riadva kémlelték a napot.

A borulás egyre terjedt, előbb még csak ujjnyi, majd tenyérszerű lett az árnyék, mígnem a felleg elborította az egész szemhatárt.

Torda ekkor odarúgott Keve kapitányhoz.

- Dicső apánk, hetvenhét csatának győztes kapitánya! Lásd, Napkirály bíborló arcát felleg takarja!

- S nékem mi gondom azzal?

- Rossz jelnek olvasom.

- Rossz jelnek?

- Ne induljunk ma el! Ma éjszaka még a fogyó hold éjszakája vagon! Régi törvény, hogy fogyó hold éjszakáján hun vezér sereggel el nem indulhat. Téged is féltelek! Téged is veszély fenyegethet!

Keve kapitány bozontos üstökét Napkirály felé fordította, s míg temérdek vitéze várakozóan reátekintett, így kezdte szavait:

- Jó Torda, ki Napkirály bölcs szavával szólasz. Halld szavamat: én magam nem félek! Leskelődhet rám az Ármány, leskelődhet a gonosz hatalma, én elindulok bátran utamon! Nézd meg jobban a borulást: az a sötét felleg nem más, mint kósza varjak, keselyűk, rabló madarak csapata. - Azzal arca elé emelte kardját, megáldotta, megcsókolta, és harsányan kiáltott:

- Lóra!

Kétszázezer vitéz dobbant a nyeregbe.

Már-már sarkantyúba vette Vasderest Torda, amikor lihegve egy vitéz szaladt elébe, s valamit súgott neki. A vezér elsápadt, s megtántorodott a nyeregben.

8.

A FÖLD SZÍVE MEGDOBBAN

Elmondom, mi történt eközben Ríkával.

Alig vált el apjától, szállására sietett, melyet ekkor már bontottak. A cifra sátor-rudak, a ponyvák, nemeztakarók gyékénykassal fedett szekerekre kerültek. Feltették kerevetét, szövőszékét, a tigrisbőröket, az arannyal, ezüsttel teli ládákat, még a rőt ökör is felkerült a szekérre.

Nagy volt a sátorpalota környékén a sürgés-forgás, felfordulás. Lovak toporzé-koltak, szekerek zörögtek, sátermívesek kiáltoztak, és az udvari nép vitte, hozta holmiját.

Ríka Tanarát kereste, de a vén dajkának nyoma veszett.

Kora délután óta a sátorpalota környékén senki nem látta.

Ríka a konyhára szaladt, de ekkorra ott már utolsót fordultak az őrlő malmok kövei, az áldozati rézüstöket is szekérre rakták. Csak a hamuja maradt a régi tűzhelynek. Atyja sátrát is lebontották. Ríka ijedten nézte a gyors munkát, majd hirtelen arra gondolt, hátha a vén dajka elbujdosott valamerre. Napokkal ezelőtt már azt hajtogatta, hogy ha mégis indulni kell, akkor ő inkább elbujdosik, inkább nekimegy Meotisz tengerének, mint hogy öreg fejével szekérre üljön.

Ríka leiramodott hát a tengerpartra, hogy megkeresse Tanarát.

- Tanara, hahó! Merre vagy, jó dajkám? - kiáltozott lenn. - Hol bujkálsz? Nélküled én se indulok el! Egy tapodtat sem megyek!

Egy asszonyt vett észre, aki nagy iramban kapaszkodott fel a dombra.

- Tanarát keresed? - szólította meg az asszony. - Ő már vár, én segítettem fel egy szekérre. Most fejeztük be a rakodást. Engem küldött. Már aggódik érted, s csak veled indul el.

Ríka búcsút intett a kakukkszavú ligetnek, a mézillatú öreg fáknak. Még maradt volna, de az asszony kézen fogta, és húzni kezdte maga után a roppant szekértáboron keresztül.

Már vagy tízszer száz szekeret is maguk mögött hagytak, de Tanara szekérének csak nem akadtak a nyomára.

Besötétedett. Már a szekértábort is elhagyták, és a sötét, kietlen pusztát nézett velük farkasszemtel. Ríka ekkor így szólt az asszonyhoz:

- Elfáradtam. Térjünk vissza Keve apámhoz, ő majd rendel szekeret. Megkeresteti Tanarát is.

Az asszony ekkor olyat nevetett, hogy a sötétben mint ezüsthéj villant meg fehér fogsora.

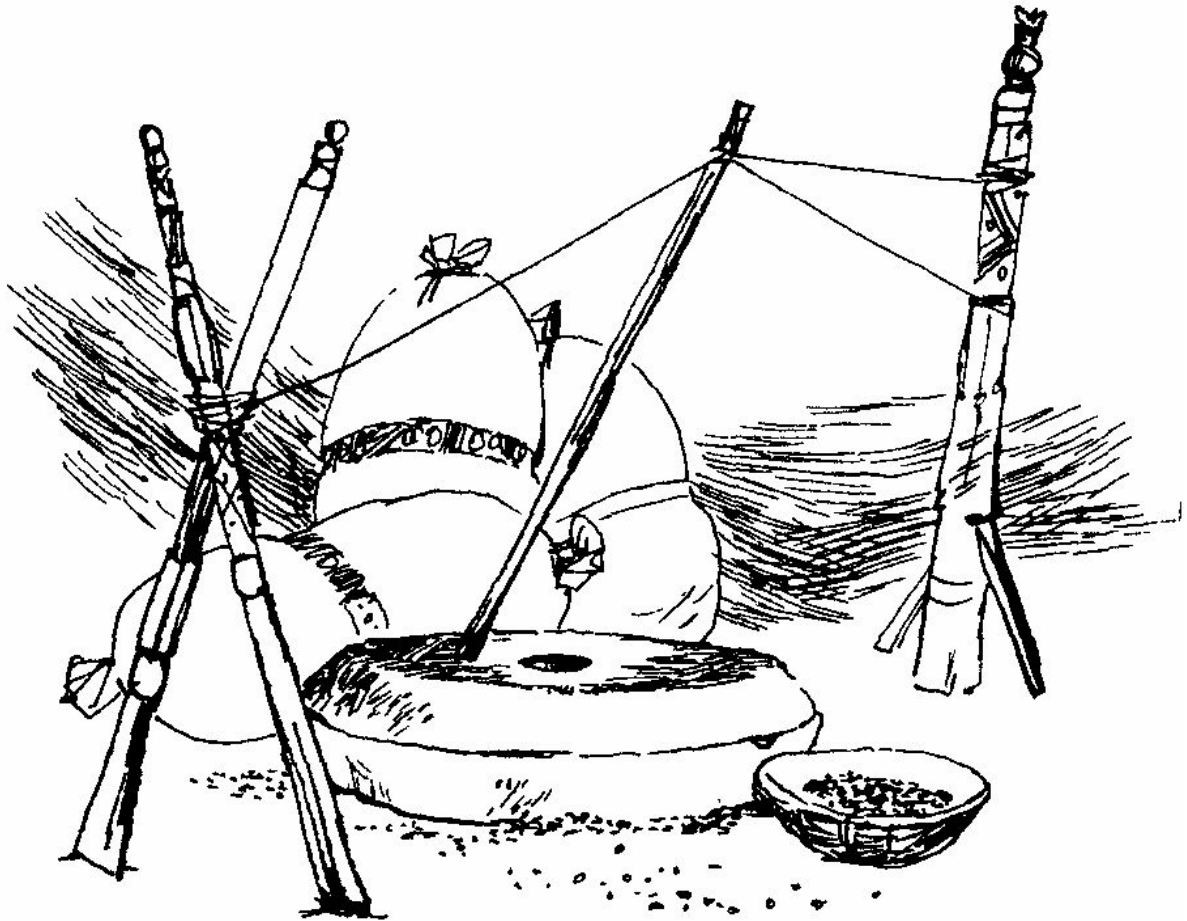
- Hej, Ríka, Keve kapitány szépséges lánykája! Nem rendel többé szekeret neked a hunok kapitánya, de még a vén csoroszló dajkával se találkozol többé! Azóta rókák szaglásszák Tanarát, ha ugyan már fel nem falták!

- Kit? - nyögte ki Ríka nagy ijedtségében.

- Tanarát! Az ilyen öregnek megváltás a halál. Még délben belöktem a liget bokrai közé.

- Ki vagy te, szoknyás szörnyeteg? - sziszegte Ríka.

- Hajolj közelebb, könnyen rám ismersz!
- Sose láttalak!
- Sose? Várj, majd segítek neked! - azzal hátrasimította homlokába hulló fűtjeit. -Már találkoztunk egyszer! Apád sátra előtt!
- Apám sátra előtt én veled nem találkoztam!
- Lehet, hogy nem figyeltél rám, mert csupa könny volt a

szemed!

- Nem szoktam én mások előtt, könnyet hullatni!
- Még jajgattál is!
- Tanuld meg, te szörnyeteg, hun lány nem jajgat idegen előtt!
- De büszke lettél! Még örülni fogsz egyszer, hogy velem találkoztál! Akkor igaz, kis szomorúságot okoztam neked, de most...
- Mondd meg végre, ki vagy! - vágott az idegen szavába Ríka.
- Nem bánom, megmondom: Anyád kiterítve feküdt a sátor előtt, amikor mi találkoztunk!
- Ajbars! Te szörnyeteg! - sziszegte Ríka, mert e pillanatban egy hulló csillag fényénél felismerte. - Áruló kutya! Hun létedre rablócsapatot vezettél apám sátrára. Anyám gyilkosa! Te, te.

Forgott vele a világ. Ha az éj sötétje el nem takarja orcáját, láthatta volna Ajbars, mint sápad el. Szüntelen ez zakatolt agyában: „Szaladj! Menekülj!” De csak egy pillanatig marcangolta a lelkét éles csőrével a fájdalom. A másik pillanatban már körülnézett. Kereste a szabadulás útját.

Ajbars vigyorogva figyelte szörnyű tusáját, és megszólalt újra:

- Egérutat keresel? Annyit mondok: ha észreveszem, hogy szökni akarsz, halál fia vagy!

Övéből éles tőrt rántott ki, s Ríka arca elé lökte.

- Aljas áruló! - kiáltotta magából kikelve Ríka. - Apám még megfizet ezért! Én nem félek! Ölj meg, döfj le, ha akarsz. De azt is tudom, hogy nem ölsz meg! Ismerlek én téged! Te cserélt fattyú, aki lelked eladtad a gonosznak! Most már jól emlékszem rád! Te vagy az, aki anyád is eladtad volna jó pénzen, ha szegény meg nem hal, testvéreid rabszíjra juttattad, s mikor ezért atyám megfenyített, elszöktél. Te engem élve, elevenen akarsz elvinni uradnak, hiszen

csak akkor kapod meg a fejemre kitűzött jutalmat. De ne hidd, hogy egykönnyen megadom magamat!

Szélesebesen megfordult, pár lépést hátrált, felkapott a földről egy jókora göröngyöt.

Ajbars arcán egy ránc se mozdult. Nem közelített a lány felé, de úgy tett, mintha megbánta volna, amit elkövetett. Így szólt Ríkához:

- Térj észre, kapitány lánya. Ellenemre úgysem tehetsz semmit. Aztán én nem is akarok neked rosszat. Soha nem volt olyan jó dolgod, mint amilyen lesz az én uram sátrában! Még az ültő helyed is megfújja, aranytáliból etet. Amit csak kigondolsz, s amit csak kérsz, a lábad elé rakja. Annyi szolgád lesz, hogy atyádnak sincs annyi katonája. Szép hímes selyemruhát varrat. Nem kell sátorban laknod, még azt is elfelejted, hogy valaha e hitvány pásztortanyát nevezted szülő otthonodnak!

Ríka szemén lobbot vetett a harag, s így válaszolt:

- Urad, bár Szerecsenország legszebb madarát előhozza, szőjön bár csupa aranyszálakból ruhákat, én mégis azt mondom: szörnyű halált haljak, ha atyámat s népemet megtagadom! Inkább vessetek kút fenekébe, szabdaljátok fel gyenge testemet, minthogy én urad sátrában leüljek!

- Gondold meg! Még nem késő!

- Nem kell nékem aranyos ruha, jó ez a fürtös guba, amit Csillagok Látója készített.

- Buta hun lány vagy!

Ríka erre villámgyorsan felemelte kezét, s a röggel teljes erővel az áruló arcába sújtott.

Ajbars megtántorodott. Nyögött, prüszkölt, szeme-szája tele lett földdel. Hátralépett, majd kebeléből sípot kapott elő, és egy hosszút

meg két rövidet fújt bele.

Alighogy elhangzott a sípszó, a sötétből kis lovascsapat robogott hozzájuk. Ríkát körülfogták. Még ekkor sem hagyta magát, tíz körömmel védekezett. Kezét, lábát megkötötték, fellökték a nyeregbe, s mint akik jól végezték dolgukat, az éj leple alatt elvágattak foglyukkal.

Keve kapitány tűvé tétette Ríkáért a tábort és környékét.

Átkutatott minden bokrot, minden zugot, Ríkának azonban nem akadt nyomára.

Egy bokor alján váratlanul Tanarát pillantotta meg. Haja csapzottan homlokába csüngött, ruhája tépett, szaggatott volt. Mikor fölébe hajolt, Tanara végső erejét összeszedve így szólt:

- Hol van. Ríka.? Itt járt. Aibars. ráismertem... azt mondta, Ríka vár engem a parton. Kézen fogott., s ide vezetett!. Becsált a. ligetbe.!

Aléltan hátrahanyatlott, még mozgott ajaka, de már nem lehetett érteni a szavát.

Keve a pázsitra fektette a halott dajkát. Majd kiegyenesedett, kirántotta kardját, s jobb orcáján nagy sebet szakajtott. Amikor csergedezni kezdett a vére az arcából, kardját felemelte, és szörnyű esküt mondott:

- Bosszúállás lelke, adj bűvös erőt! Legyek oly könyörtelen, mint a rétek farkasa, mely párját felfalja, ha éhség emészti, mint a vén kígyó, mely, ha érzi végóráját, saját húsába vájja méregfogát! Hozzájuk legyek hasonló, ha utamba kerül az aljas áruló!

9.

DETRE SZÁSZ, IGYUNK!

Macrinus római helytartó díszes vörös köpenyét, ezüstpáncélját öltötte magára azon a reggelen, hogy Keve seregek élén elindult. A szövetséges gót királyt várta a dunai táborba.

Másnap Macrinus kivezette a királyt a Duna-partra a limeshez, s büszkén mutogatta a megerősített őrtornyokat.

Az embervastagságú gerendákból ácsolt építményeket kétemeletnyi magasban erkély fogta körül. Az őrszobákat két hüvelyk vastag deszka védte az ellenség nyílzáporától. E burgusok, ahogy a rómaiak nevezték az őrtornyokat, félelmesen tekintettek alá a Dunára. Jó ezerméterenként állott egy-egy ilyen félelmes külsejű torony, köztük magas sáncvonulat kígyózott, melyet a Duna felőli oldalon tüskés sövénykerítés védett, s belül mély árok fede

zett. Ez volt a híres kerítés, a limes, melyet A még nem tört be ellenség pörölye!

Detre szász, a limes Duna-parti szakaszát, Ad Flexum (Magyaróvár), Ad Satatus (Gönyű), Arrabona (Győr) erődjeit jól ismerte. Itt, ahol álltak, Százhalom kapuját Aquincum, a második légió őrizte, de most a hun csapat közeledtének hírére, sebtében megerősítették a tábor, s a híres hadiutakon ide-özönlött a tartomány minden épkézláb csapata.

A király az őrtorony tetejéből a tiszai lapályt kutatta szemével. A túloldal csendes volt és kihalt. Annál zajosabb volt az innen-

ső part.

Özönlött a seregek áradata. Megérkeztek a már talpig páncélba bújt szürrök; mint lomha teknősbékák, oly lustán mozogtak. Fekete zászlóikat magasba emelve lépkedtek a kelták. Mögöttük topogtak lándzsáik villogtatva a szakállas longobár-dok s cifra ruhákban a keleti gótoknak is mondott szászok. Villogott a trákok rézsisakja, csattogott a vizigótok (nyugati gótok) csonthegyű dárdája, s ropogtak hatalmas bőrpajzsaik. A tömött sorok közepén méltóságteljes léptekkel haladtak a római légiók, sasos hadijelvényeket emeltek a

magasba, s büszke mozgásuk elárulta, hogy ők a sereg szeme fénye.

Az előőrsök csapata a Duna-parton már szállást vert magának. Áldomást ittak, hangosan danáztak, s éltették isteneiket. Az őrtornyok vonulatát is elfoglalták a kijelölt csapatok. Marcona parittyások, nyurga íjászok heverték a sánc belső oldalában. Mögöttük helyet foglaltak a karddal, kelevézzel felfegyverzett segédc csapatok. Ha netán az ellenség két bástyatorony közt mégiscsak rést ütne, e gyalogok lándzsaerdején lelné halálát. De ha hét lelke volna, s még e gyalogokon is átverekedne, a sík mezőben szembe találná magát a légiók falanxával, s megállítaná a hispániai páncélos lovasok áttörhetetlen acélfala.

A király elégedetten figyelte a csapatok mozgását, és elismerően bólogatott busa fejével.

- Szép rendben látom csapataimat, s jutalmad nem marad el! De van egy jó szász közmondás, amit néked, longobárdnak is illik tudni: nyugtával dicsérjük a napot. Mikor a mi őseink vadra indultak az erdőbe, sohasem szabadott úgy búcsúztatni őket: „Jó szerencsét! Biztos zsákmányt!” Ezt jegyezd meg magad is.

Százhalom ligetes tisztásán, nem messze a Dunától a királynak gyönyörű táborerődöt építtetett Macrinus. Kerítéssel vették körül, bozótkerítéssel. Árkokat húztak, bástyákat emeltek, a nagy mezőség négy szegletére magas őrtornyokat építettek, melyeket sáncokkal kötöttek össze. E vár mögé temérdek íjast s parity-tyást bújtattak, amennyi csak elfért a mezőben. Belül még egy erődöt vontak szekerekből, s ennek a megerősített szekérvárnak a közepén ácsolták a vezér tornyos palotáját.

A palota tornácára állított tölgyfa asztalon aranytányérokon fejedelmi étel fogadta a magas vendéget. Volt ott gyümölcs, melyet túl a Duna erdői neveltek, fonott kalács, mely még illatos meleg volt, mert alig pár perce sütötték a szakácsok. Formás ezüsttálakon sült hús, őzpecsenye, fogoly ropogósra sült húsa mosolygott. S a kupákban aranylott a badacsonyi dombok gyöngyöző boritala.

A király s a helytartó mikor a szemléről visszatért, leült a dús asztalhoz, és evett, ivott. Mikor jóllaktak, Macrinus magasra emelte kupáját:

- Holnap a barbár hunok vére festi pirosra vén Dunánkat! Pirosabb lesz habja a lenyugvó nap bíboránál! Nagy Juppiter! s hadak istene, Mars! örülhetsz.

Felharsantak a trombiták, erdőket riogatott a kürtök szava, amikor megszólalt a vértés seregek vezére, maga a király, a hatalmas Detre, a szász. Ő, amíg társa ivott, megelégette már a tüzes boritalt, s az asztal alá döntötte borát.

- Amit mondasz, szolgám, az igaz! Holnap gyors paripáján győzelemről visz hírt Napnyugat királyainak a longobárd hírvivő. Megismerik ezek a csordások Juppiter és Mars nevét!

A részeg Macrinus felemelte öblös kupáját, és az asztal végében parancsra váró vitéznek longobárd nyelven kiáltott valamit. A szakállas longobárd sebesen el-iramlott, s kis idő múlva visszatért Ajbarssal, aki egy lányt taszigált maga előtt.

Ríka volt.

Fekete haja tündöklő homlokába hullott, hímzett fehér ingét, mely pusztai ízlés szerint volt ráncolva, derekán gyűrődés, hányatás szennye csúfította.

Detre még így is ámulva nézte karcsú derekát, mely ahogy lépett, ringott, mint szélben a nádszál. Domború melle pihegett. De fejét büszkén emelte, s két mandulaszeme hidegen villogott, mint a gyémánt. A gyűlölet sápadt tüze lobogott benne.

Mikor a lány az asztal elé lépett, Macrinus felállt, és így szólt:

- Ímé, királyom, hódolattal nyújtom át a pusztá legszebb vadrózsáját! Barbár csordapásztor lánya, apja kapitánynak mondja magát. Ilyen

viruló rózsza csak itt pompázhat, úri asztalon! - Majd Ríkához fordult:
- Ül le, lányom, a király asztalához!

- Nem ülök! - vetette fel dacosan fejét Ríka.

- Magunkhoz emelünk, felemelünk a porból! A nyomorúságból úri sorba juthatsz!

- Nem kérek belőle!

- A pásztorok tanyáján ilyen finom ételeket még nem ízlelt ajakad. Ilyen nektárt sem, mint ez a bor. Ilyet csak Potentiana nyújthat. Ha jó kedved lesz, dalolhatsz is! Talán tudod utánozni a madarak szavát. Hiszen a pusztán egyebet úgysem tanultál!

Míg Macrinus beszélt, Ríka lelke háborgott, nagy indulattal hullámozott kebelében: Felemelsz a porból, te féreg, aki magad vagy a porban? Kincseket ígérsz?! Nincs olyan temérdek kincsed, mellyel az én jókedvem megvásárolhatod! Egyet tehetsz, megölhetsz! De azt jegyezd meg - asztalodhoz még akkor sem ülök le!

Amikor Macrinus befejezte szavait, bátran elébe lépett, s így szólt:

- Ismered is te a pusztát! Nem hallottad te még a puszta szavát! Hallgass hát most, mert mikor én szólok, a puszta beszél!

- Tudok én mindent rólatok!

- Mit tudsz rólunk, te nyomorult?! A bárány gyapját tudod csak lenyírni, hogy elvigyed adóba. Neked annyit ér egy barbár gyerek, amennyit egy meszelt lábúért a piacon fizetnek!

- Csipogj csak, kis madaram!

- Te vihogó római, én még így védtelenül is bosszút állok rajtad. Te a puszta törvényét barbárnak nevezed, halljad hát betelni e barbár törvény bosszúját magadon: mától kezdve nem eszem, s nem iszom!

- S mi gondom nekem azzal?

- Napról napra sorvad majd szép termetem. Látni fogod, hogy fonnyad el két karom, erős kezem, mely arra termett, hogy veled férfinak gyolcsingét kihímezzem, hogy kulacsába friss vizet öntsek!

- Hát önts friss vizet!

- Egy szép napon bezárul majd ajakam, mely kakukkmadártól tanulta a dalt. Bezárul két szemem tükörelablaka, becsukódik két fülem kapuja, melyen a mesék pataka folyt be. S te kacagni fogsz, hogy egy pusztai barbárral kevesebb.

- Kacagni ám!

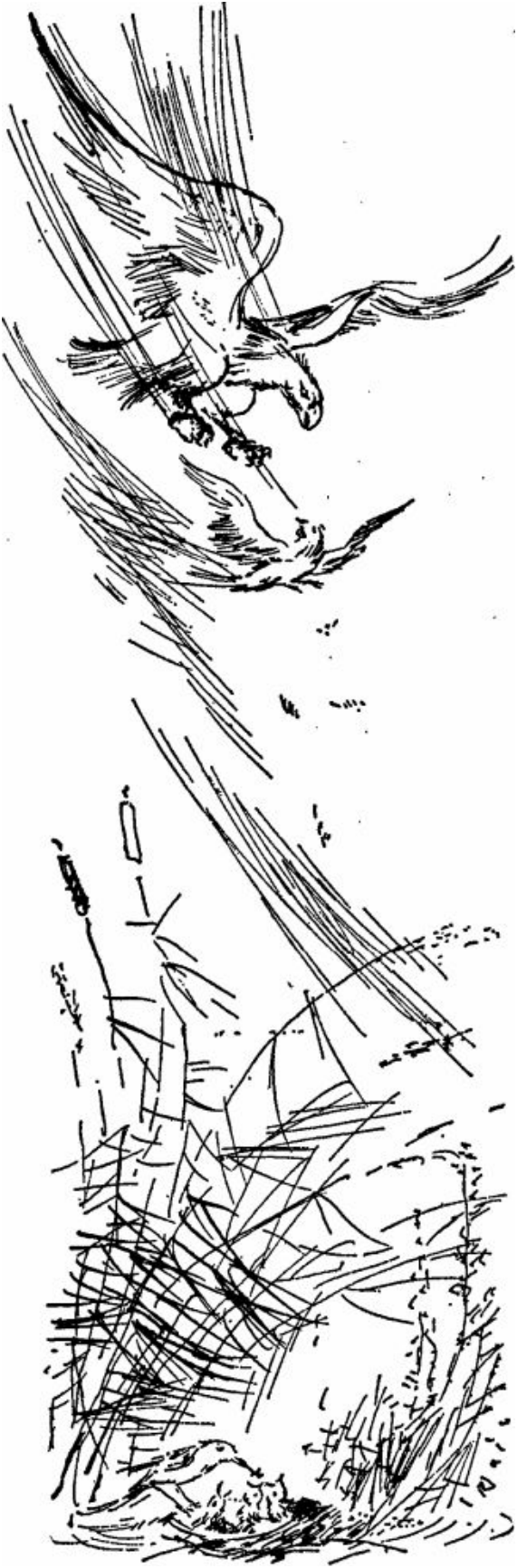
- Pedig én akkor kezdek élni igazán. A pusztai fiai megtudják, hogy miért hervadt el fiatal arcom rózsája. Mert ők engem számon tartanak. S amíg egy is él, ott élek a szívekben. Olyan hősök mellett élek majd, mint Szépmező Szárnya, akinek ti még a nevét se hallottátok. Ez lesz az én bosszúm, a pusztai bosszúja!

Macrinus ekkorra már úgy kacagott, hogy a sárpalota is beleremegett.

A király azonban nem nevetett. Elkomorulva hallgatta Ríka szavait, majd amikor befejezte, nyájas arccal fordult feléje, s így szólt:

- Jó húgom, te nem is tudod, mit beszélsz. Nem is értem, hol tanulhattad e bátor, de badar beszédet! Várj csak! Mesélek neked én egy történetet, s mindjárt megérted, hogy tévedtél. Mindjárt eszel, iszol, amennyi csak beléd fér!

- Miről akarsz te nekem mesélni?

A király ezt mesélte:

A FÜRJ MEG A FOGOLYMADÁR MESÉJE

A fürj meg a fogoly madár egykor régen nagy békességben élt együtt a földön. Bozótok, zsombékok sűrűje volt az otthonuk. Nem ismerték az ég tiszta kékjét, az azúr ég tündöklését s a repülés örömét.

Egyszer észrevette őket a szirti sas. Ő maga álló nap a verőfényes azúr égben körözött.

Így szólt hozzájuk:

- Ó, szegény kis törpék. Nem repültetek még fenn az azúr égben. Mit tudjátok ti, hogy mi az igazi szépség, mi az igazi gazdagság! Ne botorkáljatok tovább a földön, hanem szálljatok bátran a magasba!

A fogoly madár szót fogadott, felrepült, s a gyönyörű azúr égbe jutott. A fürj nem követte példáját, lenn a földön maradt örökre, a zsombékon.

- Látod, a fürj azóta sem tud repülni - fejezte be a mesét Detre -, de bezzeg a fogoly madár, az büszkén szállt fel a magasba.

- S miért mondtad el ezt a mesét? - kérdezte Ríka a királyt.

- Előtted a példa! Választhatsz, hogy fürj maradsz-e, vagy fogoly madár. Felre-pülsz-e, mint a római sas, vagy börtönben sorvadsz el, s mint buta fürjecske, aki azt csipogja tudatlanságában: nem eszem, nem iszom! Légy inkább fogoly madár, aki azt mondja: Én felszállok, veletek vigadok.

Ríka két szép szeme meg se rebbent. Mikor a király válaszát megértette, nyugodt hangon így szólt:

- Ravasz vagy ám, te király! Elhallgattad a mese folytatását. Engedd meg, hogy én befejezzem!

Detre bólított, s Ríka azon nyomban belekezdett:

A PÓRUL JÁRT FOGOLYMADÁR

A fogolymadár szót fogadott a sasnak, s mind feljebb szállt, egyre közelebb jutott a naphoz.

A kis fürjecske a földről leste erőlködését.

Egy nap a sas nem talált magának élelmet az erdőn, s amint így korgó gyomorral, nagy mérgesen szelte át a levegőeget, észrevette a fogolymadarat. Körmei közé kapta, s amikor tépni kezdte tollát, így szólt:

- Ó, te hiszékeny fogolymadár. Az igaz, hogy szép itt fenn, de ne haragudj, én ma egy falást nem ettem, éhes vagyok, tehát most széttéplek.

A fogolymadár még utoljára lepillantott a zombékra. Lenn a fürj boldogan futott a kicsinyeihez, pityegett nekik, aztán mind a szárnya alá vette. Ekkor utolsót sóhajtott a fogolymadár:

- Bizony szebb a zombék világa, mert az véd és betakar!

Szavait azonban senki nem hallotta, olyan fenn volt a magasban.

- Látod, ezért nem szégyellem - fejezete be Ríka a mesét -, ha ostoba kis für-jecskének nevezel! Nem akarok én a római sas körme közé jutni! Ezért hát nem is másítom meg a szavamat, ha pedig el nem eresztesz: mától fogva egy falás kenyeret nem eszem, egy korty vizet nem iszom!

10.

A MEGNYÍRT BÁRÁNY

Amíg mulattak Százhalomnál, a Tárnok völgyében, a hun sereg az éj leple alatt odasimult az örvényes Dunához.

A tiszai rónán felsorakoztak a fehér hunok, hujjongattak, kiabáltak, riadva bújt előlük a farkas a nád rejtekébe. Utánuk a hun íjászok csapata dübörögtette a földet. Nyihogtak, ficáinkoltak paripáik, íjukon, kardjukon táncolt a tündöklő nap sugara. Kétoldalt a farkasbőr bundás masszagéták s a vállas jazigok száguldoztak. A dárdás gótok s a félelmetes tekintetű avarok zárták be a dübörgő menetet. Mire beesteledett, egyetlen úr volt a tiszai lapályon, a hunok félelmes serege.

Keve szeme hozzászokott a sötéthez, a tábortüzek fényénél is látta jól a túlsó partot, a katonákkal megtömött őrtornyokat, a tűz megvilágította a részegen tántorgó rómaiak minden mozdulatát.

Magához intette a kapitányokat, s így szólott hozzájuk:

- Ez hát a kerítés! A limes! A Kínai Nagy Falnál is erősebb, amelyről annyit regéltek! Látjátok, előre iszik a medve bőrére a római! Bízna a kerítésben! De mi túljárunk az eszükön.

Végigpillantott a tajtékosan hömpölygő folyón, s arra gondolt: - Ezen bizony nem lesz könnyű átjutnunk! - Ilyen hatalmas folyó eleddig nem állta útjukat. Majd így füstölgött magában: - Ha most ütnének rajta a részeg táboron, ha benyomnánk éjjel a kerítést, talán még a részeg Macrinus is alatta maradna. De hadd pihenjen most fáradt seregem, s azt sem akarom, hogy sok hun vér elfolyjon!

Így szólt hát:

- Megvárjuk a hajnalt, követeket küldünk Macrinushoz, és erős szóval megüzenjük: Római, tovább ne pusztítsd túl a Duna szőlővesszőinek borát! Egy bárányt küldünk ajándéku, az utolsó adónkat. Küldünk sót, kenyeret, és ha eltakarodtok, régi hazátokban békén megülhettek! De küldünk egy gúzsba kötött sasmarat is, mert hogyha ellenszegültök, így kötjük össze kezetek, lábatok, és egy szálíg behányunk a Dunába!

- Jó kapitányok, ki vállalkozik rá, hogy az ajándéku holnap erős üzenetünkkel a római táborba megvigye?

A vezérek s kapitányok mind kirántották kardjukat, és egy emberként kiáltották:

- Küldj engem!

Csillagok Látója azonban elébük lépett, s így szólt:

- Jó apám, Keve kapitány, te ismered hányatott sorsomat, én addig úgyse nyugszom, amíg jó anyám nem ölelem, nem csókolom. Talán várnak is rám a túlsó parton. Engedd, hogy átmenjek, s én vigyem meg erős üzeneted!

Keve megszorította derék kapitánya kezét:

- Téged küldelek, Csillagok Látója. Tudom, hogy mielőbb szeretnéd ölelni anyádat. Talán már várnak a túlsó parton. Hozz hírt Rikáról is! Keresd fel, s add tudtul, hogy jövünk! Ne féljen!

Reggel a követek erős bordázatú hajóba ültek, melynek orrába fehér zászlót ütöttek, s áteveztek a túlsó partra, az oroszlán torkába.

Éppen ébredezett Macrinus vezér, amikor az őrtorony parancsnoka a táborerődbe kísérte őket. A nap már túljárt delelőjén, de az ő szempilláján még mindig ott terpeszkedett az álom pillangója.

Ahogy megpillantotta a hun követet, meg sem várva, hogy Csillagok Látója elmondja jövedele célját, így kiáltott:

- Miért zavarasz ilyen korán?

- Csak nyugodjál békével!

- A hunok követe vagy?

- A pusztá fia vagyok!

- Ajándékot hoztál?

- Hoztam is meg nem is!

- Ezt meg hogy értsem?
- Mindjárt megmagyarázom, de ne vágj szüntelen a szavamba!
- Hódolatát küldi urad?
- Igen! Tiszteltet!
- Végre megjött az esze!
- Nem emlékszem, hogy elment volna.
- Adóba küldte ezt a bárányt meg a sasmadarat?
- Ha akarod, hát adóba!
- S nem üzent semmit?
- De üzent bizony.
- S mit üzent?
- Hogy szedd össze a sátorfádat, mert ha estig el nem takarodsz innen, úgy gúzsba kötünk, mint ezt a sasmadarat. Uram kegyelmet nem ad senkinek, s ha lányának bántódása esik, jaj az életeteknek!

Macrinus, mintha kígyó csípte volna meg, úgy ugrott fel ültő helyéből. Előbb bíborvörös lett, majd kékült, zöldült, aztán elfehéredett. Dühében fogta a sót, melyet a követ az asztalra tett, és szétszórta a szélbe. Rikácsolva megparancsolta, hogy a kenyeret vessék a kutyáknak. A sasmadár kötelékét lebontotta, s nagy vigyorogva felrepítette.

Öröme nem sokáig tartott. A sasmadár alig csapott kettőt-hármat szárnyával, amikor Csillagok Látója előrántotta íját, s egy jól irányzott lövéssel leterítette.

- Ez lesz a sorsotok - mondotta -, ha alkonyatig sátort nem bontotok!

Macrinus erre még a meszelt falnál is fehérebb lett, csak pörgött, mint a kerge birka, majd hirtelenében egy ollót hozatott, ölébe húzta a bárányt, s tehetetlen dühében lenyírta bundáját. Mikor megkopasztotta, így szólt:

- Ez lesz a sorsotok, így nyírjuk meg bárányaitokat, ha a túlsó partról el nem takarodtok! S mivel előttem merész szavakra nyitottad fel ajakad, megparancsolom, hogy a Duna partján roppant gerendát ácsoljanak, s arra felfeszítettlek, hogy minden barbár megemlegesse ezt a napot!

Este lett, mire a követek Csillagok Látója nélkül visszatértek urukhoz. Keve kapitány türelmesen végighallgatta Macrinus üzenetét. Még csak egy arcizma sem rándult. Karjára fektette a megnyírt bárányt, s így szólt:

- Ezt a bárányt csapjátok a többihez, s vigyázzatok rá nagyon! El ne vesszen valahogy! Ez az utolsó bárány, akinek gyapját a római helytartó lenyírta! - majd a túlsó part felé fordult, ahol már az ormótlan oszlopot ácsolták, s mintha csak Csillagok Látója hallaná, így folytatta:

- Te, jó fiam, ne félj! Nem hagyunk el. Mire holnap az éjfél keresztezi az éjszakát, az oszlop már nem áll a helyén. A mi tábortüzünk parazsán hamvad el az a szúrágta fa!

Maga mellé intette a főkapitányokat. Testvérei, Béla, Kadocsa, a rettenthetetlen Bendegúz, a lányos képű Buda, a hős Attila mind felsorakoztak körülötte. Apróra elmondta a másnapi haditervet. Hol állnak majd fel a csapatok, ki merről támad, s meddig haladhat. S ha benyomják a kerítést, s az recsegve-ropogva ledől, hogy vetnek cselt Macrinusnak. A főkapitányokkal még azt is megbeszélte, hogy ki megy Ríkáért, ki szabadítja ki Csillagok Látóját. Amikor befejezte, a Duna-parton nagy tüzet gyújtatott. Az alföldi rónát bevilágította a tűz lángja. Ekkor felemelkedett Keve, s az alföldi rónaság felé mutatott:

- Hallom az alföldi rónán ménesek futását, vízimalmok kelepelését a folyókon. Kaszálók ölelik körül a ligeteket, a pacsirta szava köszönti a pásztort. Ekét akasztanak a laposok földjébe, s vadgalambbúgás kíséri útjára a szántóvetőt.

A kapitányok ámulva hallgatták.

Keve, amikor szavait befejezte, három lépést tett előre. A Duna felé. Egyszerre alattomos sziszegés ütötte meg éles fülét. A lába elé pillantott, és alig kéthüvelyk-nyire egy támadásra kész mérges kígyót pillantott meg. A kígyó ütésre emelte fejét, villamos nyelve tekergőzött a szájában, és két merev kígyószeme búvólően Keve kapitányra szegeződött.

Annyi ideje sem volt, hogy kardját kirántsa. Hirtelen cselekedni kellett.

Ha még egy percig vár, a kígyó menthetetlenül húsába mar. Minden erejét ösz-szeszedte, és egy irtózatosat dobbantott lábával, hogy a part is megrendült belé. A váratlan támadás megzavarta a kígyót. Ahelyett, hogy ütött volna, hátrább rántotta fejét, és ez lett a veszte. Keve villámgyors mozdulattal torkon ragadta, két acélos markát ráfonta a féreg nyakára, és olyan roppant erővel szorította, hogy a kígyó kiadta páráját. Bűzös szájából még ekkor is kiállt halált hozó méregfoga.

11.

SZERENCSÉTTLEN BARBÁR!

Detre szász, aki szótlánul hallgatta Macrinus és a hun követ vitáját, intett, hogy egyedül akar maradni Csillagok Látójával. Mikor végre magukra maradtak, a király megszólalt:

- Hallottam szavaid, láttam bátor szemed villanását, megsajnálalak, fiam. Olyan fiatal vagy, igazi katona lelke lobog benned. Ki volt a tanítómestered?

- Miért kérded ezt tőlem? - nézett komoran Csillagok Látója a királyra.

- Én most mint barát beszélek hozzád!

- Add akkor vissza fegyvereimet!

- Még kárt tennél magadban!

- Ha én meghalok, ezer másik lép a helyembe.

- Ugye, a válaszokra kitanítottak?

- Ezt meg hogy értsem?

- Meghagyták, hogy mit szabad felelned.

- Ki tanított volna ki?

- A katonaiskolán, ahol a tiszteiteket tanítják.

- Én nem jártam katonaiskolába.

- Hát hol tanultad a mesterséged?

- A műhelyben!

- Milyen műhelyben?

- Egy gubacsapó műhelyében!

- Hát te nem vagy katona?

- Nem. Gubacsapó vagyok.

- S hogy lett belőled kapitány?

- Kérdezd meg uramtól!

- Sajnálak!

- Miért sajnálsz?

- Várj, mindjárt megmagyarázom. Egy régi mesét mondok el neked, s ha füledet nyitva tartod, abból mindent megérthetsz!

Amíg Detre szász beszélt, Csillagok Látójának még a szeme se rebbent. Nem is

sejtette, hogy a király hova akar kilyukadni. Várt hát türelemmel.

AZ ÁLLATOK KIRÁLYA

Réges-régen, amikor az állatok úgy jártak-keltek a földön, mint most az emberek, egy szigeten mindenfajta állat élt. Volt ott nyúl, őz, zebra, antilop, kecske, szarvas, és tanyázott köztük párduc, oroszlán, farkas, hogy csak a nagyobbakat említsem. A sok állat egyetlen éjszakára sem tudta lehunyni a szemét, mert mind reszketve gondolt arra, hogy ha elaluszik, valamelyik félelmes ellenfele rá tör, s akkor vége az életének.

Rettegés volt a nappaluk, s borzalmakkal teli az éjszakájuk.

Egy szép napon aztán az oroszlán gyűlésre hívta össze az állatokat, s így szólt hozzájuk:

- Ha továbbra is örökös rettegésben élünk, mindnyájan elpusztulunk. Válasszatok meg engemet királynak, és majd én rendet tartok a szigeten. Igazságot teremtek köztetek.

Az állatok megfogadták a szavát, megválasztották királyuknak.

A király maga mellé vette a rókát, aki okos tanácsaival segítette, csőzének felfogadta a farkast, aki aztán rendet is tartott a szigeten. Attól kezdve rend és békesség uralkodott az állatok között; nyugodtan hajthatták álmra a fejüket. Végül is oly erős és hatalmas birodalmuk kerekedett, hogy minden állat alattvalójuk lett, mindenütt dicsőség és tisztelet övezte nevüket.

Mikor a király befejezte, Csillagok Látója így szólott:

- Nem értem, miért mondtad a mesét. Kérlek, magyarázd meg.

- Látod, ilyen félelemmel teli volt a világ mindaddig, amíg a római sas fel nem repült, s nem szerzett hét országra szóló birodalmat!

Éppúgy, mint az oroszán azon a szigeten! Nem ismered a mi dicső történetünket! Már első két királyunk az istenek kiválasztott embere volt. Romulust és Remust csecsemőkorában egy anyafarkas nevelte fel, addig szoptatta őket, amíg egy derék pásztor rájuk nem akadt. E két király utódai a dicső római császárok. Naggyá tették Rómát, és azóta már az egész világ tiszteli nevüket. Akik pedig csak erőnk és hatalmunk megismerték, mind oltalmunkat kérték, aki egyszer megízlelte életünk szépségét, az mind utánunk vágyakozott.

Csillagok Látója feszült figyelemmel hallgatta a dicsekvő királyt, s magában így gondolkodott: Nekem ugyan beszélhetsz, Detre, én megismertem hatalmatokat, látom a római dicsőséget! Az igaz, hogy gyönyörű városokat, palotákat, sok szépet, jót alkottatok. De hát miért beszélsz mindig csak a régi dicsőségről? Azt szeretném hallani, most mit akartok, mit terveztek?

Detre szász folytatta:

- Nem volt még a világon olyan erő, mint a római légiók ereje. E légiók nevét tiszteli Szerecsenország fia, a ködös Britannia, katonáink bejárták a hegyes Hispániát, a kecses Galliát s erdős Germániát, s koronánkon szép ékkő Pannónia is. Mindenütt utakat építettünk. Csak itt Pannónián négy nagy utunk vezet keresztül. Városokat emeltünk. Barbár népek fiait tettük naggyá, s aki zsoldunkba szegődött, és megbecsülte magát, annál nem fukarkodtunk a jutalommal!

A király ekkor megállott, s Csillagok Látójára pillantott. Az nem is késlekedett, hanem megszólalt:

- Még mindig nem értem, mire célsz?

- Csak belátod, hogy valakinek kell vezetni a világot? S gondold el, hogy mi lenne, ha nem mi vezetnénk, akiket az isten pásztorként

rendelt a nyáj mellé, hogy fel ne falják egymást a bárányok!

- Ezt most már megértettem. Azt akarod mondani, hogy mi, a pusztai fiai is legjobban tesszük, ha beszegődünk hozzátok pásztornak?

- Nem éppen ezt akarom!

- Hát mit akarsz?

- Te megbecsült katona lehetnél nálunk!

Erre úgy elkezdett kacagni Csillagok Látója, hogy még a könnye is kicsordult, majd nagy sokára így válaszolt:

- Azt szeretnéd, hogy én is a zsoldodba álljak? Hogy vezethesd tovább a világot?

- Azt szeretném!

- No jó! - bólintott a követ. - Hadd lássam, mit tudnál nekem adni, mi lenne a bérem, amiért uramat s népemet el kéne hagynom?

- Látom, nyitva tartottad a füled, fiam! Ha hajlandó vagy arra, amit kérek, bőkezű leszek hozzád. Nem kevesebbet bízok rád, mint hogy te szedd be a pásztorok adóját, hiszen te ismered őket a legjobban. Az adópénz fele a tied lesz, a fele az enyém. Emellett megtennék helytartómnak, te lennél e tábor elöljárója.

- Szóval én lennék a farkas, aki rendet tart birodalmodban?

- Látom, megértetted a mesét!

- Engedd meg, jó római, hogy a mesédet én folytassam. Mesét mondottál az állatok királyáról; de csak a mese elejét! Én tudom a folytatását is. Én meghallgattalak, most te légy egy kis türelemmel.

A FOGATLAN OROSZLÁN

Az állatok királyukká választották az oroszánt. Attól a perctől, hogy az oroszán király lett, megszűnt a rettegés a szigeten. Bátran összegyűltek, tanácskoztak, és odahaza nyugodtan hajtották álomra fejüket.

Egy szép napon azonban azt vették észre, hogy az oroszán minden áldott nap magához rendel közülük egyet beszélgetésre, az el is megy, lábnyoma odavezet a király palotájához, visszafelé azonban egyetlen lábnyom se mutat, azaz: még senki se tért vissza elevenen az oroszántól.

A szegény alattvalók azonban hallgattak, mert ha valamelyikük meg merte mondani az igazat, hogy a király pusztítja alattvalóit, menten halál fia volt, a király ítélmestere, a róka lekapta tíz körméről.

Egy szép napon azonban egy ugri nyulat rendeltek a törvény elébe. Azzal vádolták, hogy lármás makogásával megháborította király őfelségének nyugalmát.

A kis nyúl még soha nem járt a király udvara közelében, igen jámbor, tanulatlan kis állat volt. Amikor kihirdették előtte a halálos ítéletet, szemét a nevető oroszánra függesztette, mert ilyen hatalmas állatot még soha életében nem látott.

- Hiszen ennek a királynak nincsen foga, én bizony ettől a fogatlan vénségtől meg nem ijedek! - mondotta a nyúl, s azzal hetykén az oroszán elé lépett.

Az alattvalók erre uccu, nekirontottak a trónusnak, leráncigálták róla a fogatlan oroszánt, jól elagyabugyálták a rókát, elkergették a farkast, és azóta boldogan élnek, ha meg nem haltak.

Csillagok Látója még hozzátette:

- Így végződött tehát az a mese, amelyet te elkezdted.

Detre szász nem tudott uralkodni magán, felugrott ültő helyéből, feldöntötte a széket, és járkálni kezdett a szobában. Csillagok Látója

azonban, mintha mi sem történt volna, tovább folytatta:

- Jó római, én ismerem birodalmatokat, ismerem a pannóniai utakat. Amiről beszéltél, azt mind tudom én is, de én nemcsak tisztjeiddel beszéltem, akik dicsérnek. Hanem beszéltem anyámmal s testvéreimmel, akik rabszolgák birtokaidon, s akiknek a szeméből csergedező könnypatak mindennél többet mondott nekem birodalmadról.

- Hát a te anyád itt van? - állt meg egy pillanatra Detre.

- Itt van! S ha azt a sok könnyet, ami az ő szeméből folyt s a többi rabszolgáéból, összegyűjtötték volna, nagyobb víz keletkezne Pannónia legnagyobb tavánál, a Pelsónál.

- Ne beszélj! Ne beszélj! - dadogta a király.

- Látod, én nem akartam azt mondani, hogy ti fogatlan oroszlán vagytok, hadd mondja meg nektek a mese kis ugri nyúlja. Most tálán megértheted, hogy én miért nem lehetek a te zsoldosod?! Még akkor sem, ha az egész adót nekem adnád.

- Azt mondtad, láttad utainkat! Neked az nem elég?!

- Felverte őket a gyom, befutotta a porcsin. Lásd meg, jó római, omlik már ez a szép porta. Én ugyan nem leszek a düledező rom tartóoszlopa!

- S ha Róma kincsét neked adom?

- Akkor se!

- S ha megteszlek fő-fő vezérnek?

- Akkor se!

- Hát akkor mit tegyek?

- Eressz szabadon!

- Azt nem tehetem!

- Akkor csukass börtönödbe!

Macrinus jött be. Láta izgatottan szaladgáló királyát s Csillagok Látójának szép, nyugodt arcát. Intett a fegyvereseknek, akik elhurcolták a követet.

Nem haragot érzett Detre a fiú iránt, hanem szánalmat - ilyen fiatalon el kell vésnie, butasága miatt! -, és alig hallhatóan suttogetta maga elé:

- Szerencsétlen barbár! Szerencsétlen barbár!

12.

AZ ŐRTORONY FOGLYAI

Detre másodszorra ismételte el, hogy „szerencsétlen barbár”, amikor az őrtorony embervastagságú gerendáján alig hallható tompa koccanás ütötte meg Csillagok Látója fülét. Aztán egymás után három határozott ütést hallott. Fülelni kezdett, mert bizonyosra vette, hogy valaki jelt küld a fal túlsó oldaláról. Töprengett, de nem tudta kitalálni, hogy ki lehet az ismeretlen jeladó.

Amennyire kötelékei engedték, közelebb húzódott a gerendához, és rászorította fülét. Ekkor suttogetó hang hallatszott túlról.

Még a lélegzetét is visszafojtotta, úgy hallgatózott.

Nagy sokára megint hangok szűrődtek át a falon:

- Csillagok Látója, én vagyok itt a szomszéd szobában, Ríka. Hallasz-e engem?

Csillagok Látója felugrott volna örömeiben, ha a kötélnem vágja kezét-lábát, így azonban megelégedett, azzal, hogy odaszorította arcát a gerendához.

- Hallak, Ríka, de honnan tudtad, hogy idekerültem?

A szomszédból tüstént megérkezett a válasz:

- Ne ezzel törődj most. Figyelj ide! Keve apám még délután az öreg Sumikot küldte át ide a táborba. Szegény öreget római vértbe bújtatták, s ebben a maskarában minden baj nélkül ideért. Bejutott még ide hozzám is!

- S tőle tudtad meg, hogy idekerültem?

- Dehogy tőle! Sumik nem tudja, hogy te itt vagy. Én láttalak, amikor felkísértek.

- Ki kell innen szabadulnunk, Ríka! Legalább itt volna a késem, hogy elmes-sem ezeket az átkozott köteleket!

- Ne szakíts félbe. Az öreg Sumikkal azt üzente apám: még ma éjjel, amikor az éjfél keresztezi az éjszakát, rettenetes farkasüvöltést hallunk majd. Ez lesz a jel! Ekkor bontja ki Keve az ostorát, és megindul rettenetes serege. Sumik majd felnyitja az ajtót, hogy menekülhessünk, mert ha el nem szökünk idejében, a római még bosszút áll rajtunk. Ha farkasüvöltést hallasz, csússz te is közelebb az ajtóhoz!

Hirtelen Ajbars lépett be Ríkához.

- Tán a koplalás elvette az eszedet? - kezdte minden bevezetés nélkül. - Itt álltam az ajtód előtt, s hallottam, amint magadban beszéltél. Ha nem látnám két szememmel, hogy nincs senki a szobában, még azt hinném, hogy valakivel beszélgettél! Nem igaz?

- Nem!

- No látod, azt se tudod, mit beszélsz! Ha jól hallottam, azt mondtad:
- Ha farkasüvöltést hallasz, csússz te is közelebb az ajtóhoz! -
Megzavarodtál?

Egy percet se késhetett tovább Ríka, nem volt más választása, úgy tett hát, mintha megőrült volna:

- Nem hallottad? Farkas üvöltött kertünk alatt! Ne hagyj itt! Úgy félek egyedül! Nézd., ott.. ott leselkedik az ablakon., tűzben égnek a szemei., s folyton csak engem néz.. már fel is tátotta rémes torkát. jaj. védj meg.. mert mindjárt nekem ront!

Ríka a fal mellé roskadt. és mintha valóban farkast látna. kezével eltakarta arcát. Ajbars erre visszalépett a cellába. arcán kaján mosoly suhant át. nyájaskodva így szólt Ríkához:

- Megvédelek. lányom. Engem egyen meg a farkas. ha hamisságot forgatok elmémben! De előbb ígérd meg. hogy teljesítsd kérésemet.

Ríka ijedten pillantott Ajbarsra. amikor a gonosz áruló ajkáról a farkaseskü elhangzott. Majd válaszolt:

- Teljesítem kérésed.

- Én megvédlek. de csak akkor. ha eszel az ételből. amit még délben az asztalodra raktunk.

Ríka ijedten pillantott az asztalra: a mártásra. a fonott kalácsra. melyet még ujjal se érintett. Büszke fogadalmára gondolt. majd eszébe jutott Csillagok Látója. Nem szabad. hogy Ajbars megtudja. hogy ő van a szomszédban. Elhatározta hát. hogy időt nyer.

- Nem bánom. eszem! De lásd. úgy megijedtem s megszomjaztam: egy falat se csúszik le a torkomon. Előbb iszom. Hozd ide a korsót. hadd igyam!

Ajbars az asztal mögötti nagy füles korsóhoz lépett. melyben a víz állott. Ahogy a korsót felemelte s már éppen döntötte a vizet a szilkébe. iszonyatos üvöltés reszkettette meg a setét éjszakát. a hatalmas őrtorony szinte beleremegett.

E pillanatban belépett Sumik. Dárdáját keresztbe vetette az ajtó előtt:

- Hej. gonosz áruló. meg ne moccanj. A buzogányomat megtáncoltatom a hátadon!
- Hogy mersz így kiabálni?
- Tedd le sebesen azt a korsót. mert széttöröm a fejedet!
- Az én fejemem? Majd ad uram neked.
- Azt ugyan lesheted.
- Ki vagy te?
- Az öreg Sumik.

- Sumik? - Ajbars végre felismerte a római ruhába bújtatott öreget, reszketni kezdett a keze, s földre pottyantotta a korsót.

- No, ne bámulj úgy, mint aki erdőn mókust lát gatyában. Még mindig nem tudod, mi történt?

- Nem tudom! - dadogta az áruló.

- Hallottad az üvöltést?

- Hallottam.

- Erősnek hiszed a kerítést?

- Erősnek.

- E percben hallottad az iszonyatos üvöltést. Kétszer százezer vitéz csatolta le a nyeregkápából a tömlőket, s ami hűsítő ital, erjesztett kancatej bennük volt, mind a tajtékos hullámokba döntötték. A tömlőket felfújták, belőlük csónakot formáltak, és elindultak a túlpartról. Most járhatnak a Duna közepén. Nemsokára itt lesz Keve, itt lesz kétszer százezer hunja, s úgy eltapossuk ezt a hangyabolyt, hogy holnapra hírmondó se marad belőletek!

Ahogy hallotta Keve nevét, Ajbars fejfel rohant a keresztbe vetett dárdának.

Sumik elhajította a dárdát, s pusztá kézzel Ajbars vállába markolt, majd elkapta derekát, megszorította, és olyat roppantott rajta, hogy az áruló kezéből kihullott a tör.

- Vesszen az áruló! - kiáltotta az öreg, és a háromemeletnyi mélység felett meglóbálta, s a mélybe taszította.

- Aoáooo...! - ordított a gonosz. Majd újra síri csend támadt.

Alig halt el a rémes kiáltás, a part felől eget reszkettető hangorkán tört fel, s megdübörgette Százhalom térségeit:

- Huj, huj, huj! Rajta, rajta! - hangzott fel a remegtető csatakiáltás, és kardjaikat villogtatva felugrattak a sáncokra a fehér hunok.

A tábor négy szegletén már lánggal égett az erdő. Nappali világosság töltötte be a mezőt és a közeli halmokat.

Sumik bement Csillagok Látójához, elvágta a köteleit.

Lenn már döngették az őrtorony ajtaját. Mindhárman fegyvert kaptak a kezükbe, és a tornác végébe támasztott létrához futottak. Menekülni próbáltak a „fogatlan oroszán” barlangjából!

Alig lépett az öreg a létra felső fokára, nyílvessző suhogott el a feje felett:

- Surr-csatt! - vágódott erős csattanással a falba.

Sumik sebtében visszaugrott, mert a következő percben a torony őrsége nyílzáport zúdított feléjük.

Menekülésre tehát gondolni se lehetett.

Csillagok Látója odakúszott a tornác pereméhez, és amikor csillapodott a lövöldözés, hirtelen lenyúlt, felhúzta a létrát maga után. Így aztán, ha ők nem is menekülhettek, de az örök sem juthattak fel egykönnyen a toronyba.

13.

A KIBONTOTT OSTOR

Hajnalodott, amikor Keve vasderesén elsőnek ugratott a római sáncokra. A fellobogó tűz megvilágította vállas alakját, s hüvelyéből kirántott kardja felvillant.

Az üvöltő fehér hunok ekkor kaptattak fel a sáncre, majd előszöktek az avarok, s apró lovaikon a baltás jazigok.

- Előre, katonák! - kiáltotta Keve egy magas domb tetejéről. - Zúzzuk szét Róma hatalmát! Ne engedjük, hogy a római sas valaha is fészket verjen e földön!

- Huj, huj, huj! Rajta, rajta! - dübörögte rá vissza a sereg, és mint az áradat, zúdult előre.

Az erdőtűz felriasztott egy óriás saskeselyűt. A tűzben, úgy látszik, elvesztette szeme világát, tehetetlenül kóválygott a csatatér felett.

De hirtelen megfordult, s egyenesen Kevének repült. A kapitány egy lépésre bevárta, és amikor már olyan közel ért, hogy kardjával elérhette, rásuhintott. A nagy madár élettelenül zuhant a sánc mögé. A rómaiak látták a sasmadár halálát,

rossz jelnek vélték, és szívük megremegett. Az eddig csendben figyelő hunok veszett kiáltása újra felzúgott.

Hej, micsoda harc kezdődött!

Remegett a föld, tajtékozva csapott fel az ár a folyón. Ébredtek már részeg álmukból a sánc oldalában a marcona parittyások, nagy lustán dörzsölték ki a szemükből az álmod. Reszketve bújtak elő a szakállas longobárdok, dárdáikat ijedten forgatták a kezükben. Katonák kavarogtak, gazdátlan paripák nyerítettek.

A parittyások látták, hogy hitvány fegyvereikkel már nem sokra mennek, ők is dárdát ragadtak, és hátrálni kezdtek. A szakállas longobárdok pajzsukat maguk elé tartva topogtak. Vezérük, Scipio még mindig részegen tántorgott. Hátról ráfarolt egy paripa, és összerogyott.

Langaléta, a longobárd parittyások kapitánya, látva Scipio szörnyű halálát, hátról biztatni kezdte övéit.

- Előre! Előre! Longobárdok! Ne féljete!

Ekkor rúgtattak fel a sánkra a tar fejű fehér hunok, és Langaléta biztatására iszonyú kiáltással válaszoltak:

- Csatába! Csatába! - és fejszével vetették magukat a longobárd parittyásokra.

Langaléta egyszeriben túl közel érezte a villogó baltákat rézsisakkal fedett koponyájához, megfordult hát, hogy egéruat nyerjen.

De előtte ágaskodott már Keve testvérbátyja, Kadocsa paripája. A hun kapitány éppen előkapta fokosát, hogy a szakállas longobárd tisztet fejbe üsse, de amikor meglátta ijedt arcát, remegő kecskeszakállát, megmerevedett kezében a felemelt fokos:

- Látom bíbor ruhádról meg a pálcádról, hogy kapitány vagy! E parittyások vezetője! Tiszthez úgy illik, hogy példát mutasson a harcban! Állj ki vélem párviadalra! Tartsd meg a dárdádat, én majd fokossal verekszem. Megtarthatod kerek pajzsod is, engem úgyis megvéd a két karom.

Langaléta, látva, hogy minden szem rápillant, kényszeredetten feltartotta dárdáját, felemelte pajzsát, és védekező állásba helyezkedett.

Kétoldalt széthúzódott a kíváncsi harcosok sorfala.

Jobbról a fehér hunok emelgették fokosukat, és biztatták Kadocsát, balról a marcona parittyások döngették dárdáikkal a földet.

A két vívó egymásnak ugrott. Azazhogy inkább csak Kadocsa ugrott, mert Langaléta meg se moccan, sőt, ha tehette volna, olyan kicsire összezsugorodik, mint egy töviskes disznó. Már is a halált látta táncolni Kadocsa fokosán, és reszketni kezdett, mint a nyárfalevél.

Kadocsa megpörgette feje fölött rézfokosát, elkurjantotta magát, és a fokos boldogabbik végével Langaléta fényes acélpajzsára csapott. Olyat kondult a pajzs, mint az üres hordó. Rég heverhetett már, mert a másodszori ütésre nagy porfelhő szállt fel összeeresztett bordáiból.

Langaléta is megmozdult végre. Előrenyújtotta dárdáját, és Kadocsa felé szúrt, hogy felnyársalja.

De Kadocsa fokosa rögtön villant, és olyat csapott a longobárd kinyújtott kezére, hogy hitvány fegyvere csörömpölve hullott a földre.

Kadocsa hátat fordított a legyőzött longobárdnak. Erre az hirtelen megelevenedett, kirántotta kését, s gyors mozdulattal ellenfele szíve felé döfött. A hős hun kapitány azonban meghallotta éles fülével a késtok pendülését. Annyi ideje nem volt, hogy megforduljon. Ezért balját hátra felütötte, s elmarkolta Langaléta csuklóját úgy, hogy a kés a fövényre esett.

A következő percben hun nyílvesző fúródott át az álnok longobárd testén. Ahogy pedig a nagy test leomlott, mintegy jeladásra megint szembefordult a két tábor.

A longobárdok dárdát és szúrószerszámot emeltek a magasba, a fehér hunok megforgatták fejük felett a fokost. Mint mikor nagy szemű jég kopogtat a sátorponyván, úgy kopogott a sok hun fokos a kerek pajzsokon. Egy kövér longobárd ijedten tapogatta kilyuggatott pajzsát, egy vidám fehér hun rákiáltott: - Mit bámulsz, vidd haza rostának!

Mint a megbolydult hangyafészek, úgy sürgött-forgott a két összeakaszkodott sereg. Paripáik felágaskodtak, és nyihogva ugrottak át a földre sújtott vitézeket. Piros vér áztatta a földet.

Egy kürtfúvásnyi ideig se tartott a gomolygó összeroppanás, mert Macrinus kürtöseinek szavára a longobárdok kusza csapata elhagyta a sáncokat, és utat nyitott a páncélba bújt kelták és trákok seregének. Mint mikor két áradat egyberohan, úgy ütköztek meg a szilaj avarokkal. Morajlott a föld, csattogott a kelevéz, jajgattak a nyilak, a levegőt rémes csatakiáltások töltötték meg.

Keve ekkor a hun íjászok élén a harc sűrűjébe vágott. Mindenütt elől járt. Roppant kardját villogtatva így kiáltott:

- Üsd, vágd, ne sajnáld! Minden ütés után kiáltott egyet:

- Ezt Rikáért!

- Ezt Tanaráért!

Omlott, romlott kardja előtt a kelták serege. Elesett nagy potrohos vezérük is, fél sisakját Keve csapta le kardjával. A vezér a másik félre dőlt le, és fekve is maradt.

Keve jobbán ott verekedtek testvérei, Béla és Kadocsa, balján pedig Bendegúz és a kardját villogtató Attila. Ahogy dühös vágásban előrohantak, széles utat vágtak a kelták és trákok tömött soraiban, dőlt a sok páncélos, mintha erdőn szálfát irtottak volna. De sok hun is elesett.

Jajszóval telt meg a csatamező.

Keve egyenest az őrtoronynak tartott, hogy Ríkát meg Csillagok Látóját kiszabadítsa. De a kelták és a trákok, mintha csak új életre kaptak volna, keményen állták a tusát, ha valamelyikük kihullott a sorból, egyszerre két másik ugrott helyébe.

Keve jobbra-balra sújtott félelmes kardjával, fürgén forgolódott. Egyszerre hú-szan is rohamozták, de ő csak lesújtott, és akit bős kardja elért, hiába kiáltott segedelemért. Amíg ő vitézül küzdött, Attila egy óriási trákkal vívott párviadalt.

Mire Napkirály kibontotta aranyos hajfonatát, Keve és a kapitányok már félúton voltak az őrtoronyhoz.

Ekkor Detre vezéri sátra előtt a kürtösök megfújták trombitájukat, a kelták s trákok serege visszahúzódott. Megdübörgött a föld, és Róma szeme fényei, a légiók indultak bronz-sasos hadijelvényeiket magasra emelve, ellentámadásra. Acélfal és dárdaerdő meredt a vitézül küzdő hun kapitányokra.

Keve tüstént látta, hogy balgaság lenne az acélfalnak nekirohanni, és bár vitézül verekedtek övéi, mégis érkezettnek látta az időt, hogy ősi szokásukat követ-

ve cselt vessen.

Felágaskodott a nyeregben. Hangja végigmoraj-lott a csatamezőn:

- Vissza, hunok!

Kürtök visszhangozták a vezér parancsát.

Keve maga is visszahő-költette lovát, és hátat fordított az előnyomuló páncélosoknak.

A kapitányok is odahagyták a forró csatamezőt, a sáncok mögé ugrattak, melyeken túl fátlan mezőség nyílt a Dunának.

Keve a hun íjászok roppant csapatával nekiiramodott a mezőnek. Kantárszárát megeresztve futtattak, mintha csak menekülnének. Elmaradt mögöttük a sánc, az őrtorony, a véres csatamező. A nagy vágóban az ellenség kürtjeinek rivalgását sem hallották, pedig már felharsantak Detre királyi sátra előtt a győzelmi trombiták, magasba repültek a sasos jelvények, felcsillantak a napban a légió bronz jelvényei.

Nevetett a király, mosolygott Macrinus, s megelegetten simogatta a mellén csüngő ezüst dárdashegyet. Biztos volt már az aranyláncban.

Detre intett, s páncélos lovagok indultak dübörögve a mezőnek; a hun íjászok után vágattak.

Az őrtorony tetejéről a három fogoly is jól látta Keve gyors megfutamodását.. Még a torony is rengett, ahogy a roppant sereg nekiiramodott a mezőnek. Az öreg Sumik örömeiben fel is kiáltott:

- Itt a verem! Ebbe beleestek!

A vezéri domb tetejében Detre megölelte Macrinust. A nehézlovasság lépésről lépésre megközelítette a menekülő hunokat.

Mintha csak kifáradtak volna a hunok lovai, egyre lassúdott iramuk, és egyre zsugorodott a távolság, mely a két sereget elválasztotta.

A futó sereg élén Keve ekkor hirtelen felágaskodott, és jobbját feltartotta.

Újból megszólaltak a kürtök.

Erre a vágató hun íjászok paripájukon derékból kifordultak, megfeszült kezükben az acélos íj, és kilőtték nyilaikat.

Suhogva, zúgva röppentek a nyílvesszők, valósággal elsötétítették a napot.

Mintha vijjogó sasmadarak csaptak volna a római seregre! Egyszerre megtorpant győzelmes vágójuk. A nyílzápor verte, paskolta a sereget: kopogott a páncél, csattogott a cifra szerszám.

Az első sorban a paripák felágaskodtak. Tollas nyílvessző meredezett a szü-gyűkben. Nyerítettek, forgolódtak, és sorra levetették hátukról a riadt páncélosokat. A váratlan támadás megzavarta a rómaiak hadsorát. Olyan nagy lett a zűrzavar, hogy a parancsnokok hiába fújattak a trombitákat, a zászlótartók hiába lengették a sasokat, a büszke jelvények a földre hullottak.

Detre, látva övéi zavarát, jelt adott a hispániai lovasoknak. Hadba lendítette őket, hogy előretörve, a hadi szerencsét megfordítsák.

Igen ám!

Csakhogy amikor a nyilazás után a zűrzavar a rómaiak soraiban a tetőfokára hágott, egy szempillantás alatt, mint aki sarkán megpördül, egyetlen jelre megfordult a mezőben a hun íjászok serege, és rázúdult a megkavarodott rómainra. Felorkánlott a félelmes csatakiáltás:

- Huj, huj, huj! Rajta, rajta!

- Vijj! Surr! Vijj! Surr! - sziszegtek újra a vesszők, és valósággal megtizedelték a hispániai lovasokat is.

Még nagyobb volt az aratás, mint az előbb! Menekült már a sok páncélos a halál torkából, futott arra, amerre megvadult paripája ragadta. Riadt ordításukat visszhangozta a mező, a liget. Lándzsáikat elszórták, és egyre csak ezt kiáltozták:

- Juppiter! Juppiter! Juppiter! Juppiter!

Haj, micsoda harc volt! Előretörtek a baltás ogurok, a hispániai lovasokat aprították, a szilaj jazigok pedig a légió sorai közé furakodtak, s olyan makacsul verték magukat előre, hogy szempillantás alatt darabokra tépték az erős acéltömböt, s akit csak maguk előtt találtak, apró gyűrűkbe kerítették. A gyűrűkbe szorult katonákat a gótok kezdték dárdáikkal szúrni.

Hátrált a római sereg! Hátrált, menekült!

Keve rontott legelsőnek vasderesén a kapuhoz, jobbán verekedett jó Béla, s balján még mindig ott villogtatta kardját rettenetes Bendegúz és szeme fénye, a bátor Attila. Olyan széles utcát vágtak a tántorgó római hadban, hogy rajta a hun íjászok mind a táborra zúdulhattak.

Sumik erre elfeledte, hogy alulról még a halál leselkedik rá, kiállt a tornácra, torkaszakadtából elkiáltotta magát:

- Rajta, rajta! Ne hagyjátok magatokat, hunok!

Csillagok Látója is nagyot kiáltott:

- Csatába! Csatába!

Éppen ekkor rohantak elő az erdőből a tar fejű fehér hunok s az avarok. Kipihenték már a reggeli táncot. Nagyot kurjantottak, és a sűrűjébe vetették magukat.

Keve meghallotta az öreg Sumik kiáltását. Leugrott lováról, mert a nagy kavarodásban s a sok római és hun holttest között már nem is bírták a lovak átvágni magukat. Keve példáját követték a főkapitányok, s így gyalogszerrel, karddal a kézben fúrták magukat az őrtoronyhoz mind közelebb. Keve már olyan közel ért a toronyhoz, hogy felkiáltott:

- Héj! Tartsátok magatokat!

No, alighogy kiáltása elhangzott, Sumik kiugrott az erkélyre, hiába csitította Ríka, csak széttárta karját, s lekiáltott:

- Ne sajnáld, Keve apánk, csapj a sűrűjébe, aprítsd a bitangját!

Nyílvessző szisszent, s az öreg megingott. Nekidőlt a falnak, elfehérült, szeme elhomályosult. Ríka odaugrott hozzá, hogy a fal védelmébe húzza. A tört nyílvesszőt óvatosan kivette az öreg vállából. Ingujjával letörölte kicsurgó vérét, bekötözte a sebet.

Detre már régen nem a vezéri dombról, hanem palotája tornácáról figyelte az öldöklő tusát. Amikor látta, hogy a hun íjászok rettenetes serege visszafordul, és fölébe kerekedik övéinek, rágni kezdte ajakát, és a mellette álló Macrinusra kiáltott:

- Mit fog szólni ehhez a világ?

Macrinus csak dadogott:

- Hihetetlen!

De a szász Detre rámordult: - Állj a sereg élére!

- Én? - pillantott riadtan a királyra Macrinus.

S Detre látta, hogy a helytartó se holt, se eleven. Legyintett hát, és intett a főlovásznak, s rákiáltott:

- Hozd a lovamat!

Fellépett a nyeregbe. Ekkor váratlanul szemébe ötlött az őrtorony, s eszébe jutottak a bezárt foglyok. Egy pillanatig sután bámult maga elé, majd hirtelen felderült borongós ábrázata. Jó ötlete támadt, s így kezdett el töprengeni magában a vesztes csata alkonyán: e torony még megmentőm lehet, hiszen nem mást, mint Keve lányát rejtik a falak. A barbár vezér most egyébbel se törődik, mint hogy lányát mielőbb kiszabadítsa a biztos halálból. Ha ez igaz, márpedig ez igaz, akkor nekem nem kell meghalnom! E bástyához rendelem a tartalékban álló légiót, és míg ők Kevét feltartóztatják, én egéruat vehetek, s mire utánam zúdul a hun áradat, árkon-bokron túl leszek már!

Hű testőrét, Ulpius Spuma Briossót odaintette magához:

- A tartalék légióval azt az őrtornyot addig őrzöd, amíg az utolsó katonád el nem esik. Ha már látod, hogy magad vagy, itt ez a fáklya, ezzel négy szegletén meggyújtod a tornyot. Ne feledd, Róma feljegyzi majd hőstettedet!

Ulpius a parancs szerint az őrtoronyhoz vezette a tartalék légiót.

De Keve mind közelebb jutott az őrtoronyhoz, a dühös fehér hunok aprították a tartalék légió katonáit. Attila is olyan közel járt már a toronyhoz, hogy fentről hallották kardjának csattogását.

Ulpius Spuma Briosso, a király testőrző tisztje ekkor meggyújtotta a fáklyát, s amikor a szurok bíborán fellobbant, a fakolosszust mind a négy sarkán egyszerre felgyújtotta.

A három fogoly az öldöklő harcot figyelte, a tüzet már csak akkor vették észre, amikor a lángok a magasba csaptak.

A LÁNGOK TORKÁBAN

Ulpus eltűnt a forgatagban. A lángok már az alsó emelet padozatát nyaldosták. Fojtó füst járta át az egész tornyot, és hamarosan megtöltötte Ríkák celláját is. Az öreg Sumik előkapta a létrát, s leeresztette, de a könnyű kis faalkotmány percek alatt a lángok martaléka lett.

Ríka szeme akaratlanul is könnybe lábadt, marta a sűrű füst. Iszonytató volt a forróság, gomolygó füstáradat öntötte el a legfelső emeletet.

Keve lánya úgy érezte: innen élve nem menekülhet. Két választása van: vagy nekiindul a tűzáradatnak, és elevenen megég, vagy leugrik három emelet magasból, akkor meg úgy jár, mint Ajbars. Ahogy szorongva, könnyes szemekkel állott a tornácon, eszébe jutott a régi szép haza, jó Tanara s a kedves mesék. Aztán az ólombábu! Mégiscsak igazat jósolt, amikor elveszett! Nem jön érte a szép dalia!

Sumik és Csillagok Látója eközben sorra feltörték az üres cellák ajtaját, s az egyikben tűzoltásra odakészített, vízzel teli hordókat találtak. Pillanat alatt végig-öntötték a vizet a padlón, s máris enyhült egy kicsit az iszonyatos forróság. De lenn a tűz egyre tombolt, terebélyesedett. A füst pedig talán még fojtóbb lett.

Csillagok Látója az utolsó hordó vizet is kiborította. Egy pillanatra kihunytak a lángok, majd ismét vadul magasba csaptak.

Attila, aki pár lépéssel Keve előtt járt, elkiáltotta magát:

- Gyorsan pányvakötelet! - az utolsó rómaid, aki még útjában állt, kardjával tarkón ütötte, és már repült is feléje a pányvakötél.

Attila fél kézzel elkapta, egy rettenetes rúgással félrelökött útjából egy égő gerendát, és gondolkodás nélkül beugrott a lángtengerbe.

Éppen akkor vetette át magát a korláton, amikor Csillagok Látója az utolsó hordóból a vizet lezuhintotta.

Mint a párduc, kúszott felfelé az üszkös gerendákon.

A torony északi végébe még nem haraptak a tűznyelvek, azon az oldalon kúszott hát mind feljebb és feljebb. Ha láng kapott a ruhájába, meghemperedett, és a tüzet a testével eloltotta, mielőtt a láng a ruháját elborította volna.

Végre elérte az első emeletet, onnan a pányvakötelet felhajította Sumiknak, az elkapta. Macskaügyességgel felkúszott, és egy utolsó lendülettel a tornácon termett.

A láng már a második emelet peremébe kapott. A torony megingott, s ha még egy percet késnek, mind a négyen a halál fiai.

Attila azonban gyorsan Ríka derekára csavarta a kötelet, végét a maga tenyerére hurkolta, s a lányt a tornác korlátfáján keresztül nagy vigyázva lebocsátotta a földre. Majd Sumikot, utána Csillagok Látóját.

Ekkor nagyot reccsent a lánoló fatorony. De ne féltsétek Attilát!
Nem lesz ő a tűz martaléka!

A karfára hurkolta a pányvakötelet, és szempillantás alatt lecsúszott a földre. Menten oldalt is szökött, az égő gerendaalkotmány pedig recsegve-ropogva ösz-szeomlott.

Boldogan ölelték keblükre lenn a négy hőst. Felharsantak a győzelmi kürtök: Detre palotájának tornyára felrepült a kerecsenes kopja.

Így ért véget a tárnokvölgyi csata.

A győztes csapatok halomba hányták a zsákmányolt fegyvereket. Valóságos hegyet tornyoztak a sasos római hadijelvényekből meg a sok kincsből, amit a csatamezőn összeszedtek. Külön halmokba szórták az aranyat, ezüstöt meg a díszes, cifra holmit.

A halmok elé már odaálltak az osztók, hogy a zsákmányt elosszák a vezérek meg a győztes csapatok között, amikor fájdalmas kiáltás reszkettette meg a levegőt:

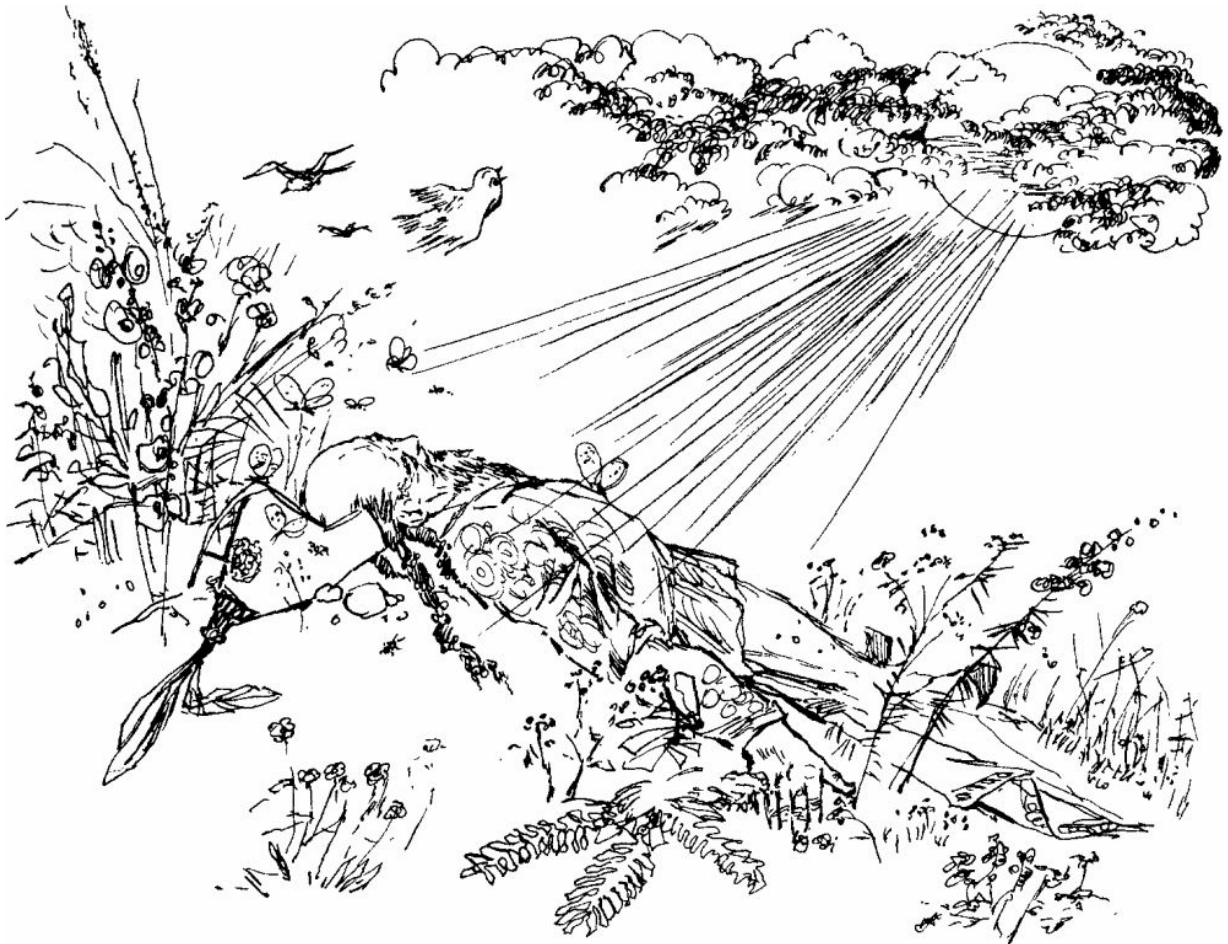
- Keve apánk! Keve apánk! Hősök hőse, merre vagy?

S rázúgtak a közeli csererdők meg a bozótos ligetek:

- Merre vagy? Merre vagy?

- Keve apánk! Keve apánk! - kiáltott a véresen hömpölygő Duna is.

A riadt vitézek hű vezérük keresésére indultak. Felverték Százhalom és Tárnokvölgy erdőit. Sorra kémlelték a néma halottakat, végigkutatták a Duna két fü-

ves partját. Hiába! Hős kapitányuknak csak nem akadtak nyomára.

Elkomorodott a sok vitéz arca. A hun íjászok leemelték süvegüket, a rettenetes fehér hunok lerakták fokosukat, az ogurok, avarok és jazigok kibontották a hajfonatuk, s arccal a hunyni készülő Napkirály felé fordultak.

Riadt szemükből ezt olvashatta ki Napkirály:

- Jó Napkirály, bontsd ki aranyos fürtjeidet. Tépd meg arcodat. Tűzd ki palotád elé a fehér gyászlobogót! Eltűnt a hős, kinél a világ nem látott bátrabb katonát. Árva lett néped, árvák lettek a puszta fiai. Napkirály, láss meg minket iszonyú gyászban. Ó, mondd meg, hol keressük?

Napkirály, mintha megértette volna könyörgő pillantásuk. Ragyogó sugaraival beküllözte az eget. Egy felhő mögül sugárkévét bocsátott a földre. A sugárkéve virágról virágra szállott, átkutatott minden bokrot, ligetet, majd az őrtorony mellett egy halmon megpihent.

Keve kapitány egy homokos domb hátán hanyatt fordulva a földnek, békésen feküdt. Roppant nyoszolyáján búzavirág hajolt keze fejéhez, sisakján zümmögő méhek és lepkék pihentek. Keselyű, holló nem tépte meg testét, kígyó meg nem marta. Nem férközött hozzá a rétek farkasa.

Nem is ellenség nyílvesszője ejtett sebet acélos termetén! Szép haját kormos üszök szennyezte be. Az őrtorony leomló tüzes gerendája oltotta ki életét.

A hunok némán felsorakoztak halott vezérük köré, majd kardjuk felemelve, mély sebet ejtettek jobb orcájukon.

Ekkor Bendegúz, aki a legidősebb volt a kapitányok között, a hős elé lépett. Felemelte a földre hullott sisakot, kardot, s Keve domború mellére fektette őket.

- Zokogj, erdő s Túl a Duna! - kiáltotta. - Zokogjatok, berkek, ligetek! Keve apánk tükörszemében nem tündököl szép orcátok többé. Szegényebb lett a föld! -Kicsit várt, aztán felemelt hangon folytatta:

- Napkirály, előtted s Keve apánk előtt emelem fel jobbomat. Bosszút esküszöm. Addig szemem nem hunyom le, amíg a rómain bosszút nem állok. Amíg a földre nem verem utolsó csapatát!

A tar fejű hunok, az avar íjászok és akik csak körülállták Kévét, felemelték a kezüket, és egy emberként így kiáltottak:

- Addig szemünk le nem hunyjuk!

Bendegúz ekkor vitézei felé fordult:

- Minden hunok nevében megparancsolom: Attila s csapata itt marad a hős vezér mellett. Néki a végtisztességet illőképpen megadja.

- Fújjátok meg a kürtöket! - fordult a kürtösök felé.

Felharsant a kürtök szava, végigzúgott a csatamezőn.

Bendegúz a seregek élére rúgtatott, és kirántotta kardját:

- Lóra!

A hun íjászok alatt megroppant a nyereg, felhorkantak az ogurok paripái. Keve testvérei, Béla, Kadocsa és maga a rettenetes Bendegúz még azon este a menekülő római nyomába eredett.

NEGYEDIK RÉSZ

ATTILA

Attila király sötétbarna színű, fekete és villámló szemű, széles mellű, büszke járású, alacsony termetű ember volt... A merészségben mértéket tartott, a harcban ügyes és körültekintő volt, és azt tartották, hogy testében megvolt a kellő erő. Akaratában pedig nagyszabású, fegyvere fényes, sátra tiszta és csinos volt... Megvetésre méltó dolognak vélte, hogy kincsesládájában pénzt tartogasson; szerették is az idegenek, mert bőkezű volt, és másokkal szívesen érintkezett. A hunok azonban bámulatosan féltek roppant szigorú természetétől. A világ végéről is hozzá özönlöttek a különféle nemzetiségűek.

(Kézai Simon Magyar Krónikája)

Csillag esik, föld reng: jött éve csudáknak! Ihol én, ihol én pőrölyje világnak!

Sarkam alá én a nemzeteket hajtom:

Nincs a kerek földnek ura kívül rajtam!

(Arany János: Buda halála)

Hullatja levelét az idő vén fája. Elhervadt levele, s megújult lombja koronája, hogy a tárnokvölgyi csatában győzelmet arattak a rettenthetetlen hun seregek. De beszéljen helyettem a győzelemről Kézai Simon, jó íródeák, aki e dicső napok emlékét megörökítette, így írt e rettenetes csatáról nagy hírű krónikájában:

„Detre pedig, mikor látta, milyen nagy veszteség érte seregét, Macrinusszal együtt a csata másnapján Tulna város felé húzódott, melyet akkor Pannónia latin városai közé számítottak. A hunok pedig, amint észrevették, hogy Detre és Macrinus táborukat elvezették a csataterőről, visszatértek az ütközet színterére, és bajtársaik holttetemét, ahányat csak meg tudtak találni, és Keve

kapitányt szkíta szokás szerint, nagy pompával eltemették az országút mellé, kőoszlopot emeltek föléjük, és azon vidék földjét azon időponttól fogva Keveházának nevezték. Midőn tehát a hunok ily módon megismerkedtek a nyugati népek fegyveres erejének számával és vitézségével, újra nekibátorodtak, és seregüket kipótolva, Tulna felé indultak, hogy Detrével és Macrinusszal megívjanak. Mihelyt Detre hírt vett érkezésükről, Cezumórnál ütközött meg velük, és hajnaltól délután három óráig olyan véres és vad csata folyt, hogy a hunok három híres kapitánya: Béla, Réva és Kadocsa negyvenezer emberrel együtt elesett ezen ütközetben. Ezek holttestét is elvitték, és az említett emlékoszlopnál a többi bajtárs mellé temették. A római seregből Macrinus is elesett azon a napon és a németek számtalan fejedelme, Detrét egy nyíl sebezte meg halálosan homlokon, és úgyszólván az egész nyugati sereg megsemmisült és megfutamodott.”

A cezumóri csata után hős Bendegúz visszatért csapatával a dunai táborba. Egy esztendő sem telt el ezután, s a dicső hős idősebb fiát, Budát, megválasztatta a hunok királyának.

Ezután visszatért a pusztába, a hunok kisebbik hazájába. Bendegúzt szép csillagos este búcsúztatták jó fiai. A Duna-parton nagy tüzet gyújtottak.

Köréje ültek a hun vezérek, Buda király jobbján Csillagok Látója ült, aki boldogan ölelte magához ősz hajú anyját és két hűgát, közöttük Dalilát.

Budával szemben ült Attila, akihez Ríka simult. Ahogy Attilára pillantott, mosolygott szeme. Attila csak a minap vette le fejről a mátkakoszorút. Fürtös fejét ráhajtotta jó ura vállára. Íme, itt ült oldalán a hős, akit annyira várt!

A vadgalambok boldogan burukkoltak a Duna-parti fákon. Ríka hallgatta örömteli kiáltásukat, és mindig csak ezt a két szót hallotta ki belőle: - Ríka-Attila! - Ríka-Attila! - Ríka-Attila!

A tábortűz lángja magasra csapott. Bendegúz búcsúzni kezdett:

- Én most visszatérek kis csapatommal a pusztába. Ti maradtok. Őrizzétek, szépítsétek e szép szegeletet. Vigyázzatok rá! Ahogy ültök, együtt, erősek és le-győzhetetlenek vagytok. Jó Buda, hozzád szólok most. Ősi szokásunk parancsa szerint oszd meg öcséddel a hatalmat. Attila bátor, erős, eszes, karjától retteg az ellen!... E szép egyezséget megtartsátok, különben elvesztek!

Szarka csörrent a közeli ligetben, s mintha Bendegúz utolsó szavát visszhangozná, azt kiáltotta:

- Elvesztek! Elvesztek!

1.

BUDA ESKÜJE

A fák megújították lombkoronájukat. A Tisza-tájon teljes pompájában virult a tavasz.

A királyian feldíszített sátorpalotának szebb helyet nem is szemelhettek volna ki a hun sátormívesek. Egy kőhajításra a zúgó Tiszától, süveges szőlőhegy alján, homokdomb hajlatán építették meg Buda fejedelmi sátrát. Minden régi sátornál szebbre építették! A hunok bizánci mesterektől ellesték a sátorcsinosítás módját, megtanulták a longobárd ácsok mesterkedéseit. Hántolt hajú nyírfából készült a palota tornácos oldala, ezüstből, aranyból az ajtók pántjai. Réz volt a vasalásuk. A fal, a mennyezet csupa bársony, csupa kárpit, festett cifra székek, asztalok, gyönyörű edények belül.

Ma tündöklőbb és ünnepibb volt Budaszállás, mint valaha!

A bejáratnál megkettőzött őrség állt, cifrán öltözött íjászok heverték a domb lankás oldalán.

Még alig szürkült, de a sátorpalota négy szegletén felállított roppant fáklyákat már sorra meggyújtotta a szállásmester. Nappali világosság terjedt szét, tündöklő fénye ölelte át nemcsak a Buda

építette fényes palotát, hanem bevilágította a domb előtti ligetes lapályt is.

Hódolni jártak ide Dél, Nyugat és Észak királyai, versengve álltak őrt seregestül fejedelmek, nemegyszer látott már a palota királyi fogadást, világraszóló fényes lakomát!

A díszes fejedelmi asztalt most is királyok ülték körül, mellettük a fejedelmek és a hun főkapitányok.

Az asztalfőn maga délceg Buda. Jobbján testvére ült, Hunország szemefénye: Bendegúz fia, hős Attila, kit Délen gyermeknevén Etilnek becéztek, s itthon minden hun, köznép s fő-főkapitány Etölnek, Nagy Folyamnak nevez. Míg az étkeket hordták fel, s mily étkeket! - volt ott őz, szarvas, dunai hal, a tiszai lapályról fácán, nyúl, fürjecske -, vagyis míg ürültek az öles kupák, Attiláról beszéltek a fejedelmek és királyok. Egy-egy pillantást vetettek a délceg ifjúra, aki nem is sejtette, hogy e szép vendégkoszorú az ő tiszteletére sereglett egybe.

Attila Tordára pillantott, a tisztos, ősz hajfürtű táltosra. Kérlelte, nógatta, hogy meséljen neki, boldog volt, ha hallhatta hírért a régi csatáknak. Még karon ülő gyermek volt, s már tudott a párducölő Hunor és Magyar dicső tetteiről. Hogy törték be Nyugat kapuját! Óriás Nemeréről is de sokszor mesélt Torda! Történeteit napestig is elhallgatta volna ő s derék apródja, nyurga Nimirig, aki mint árnyék követte urát.

- Hogy is volt azután - unszolta a táltost -, te ott voltál, láttad a harcot! A rettenthetetlen Bendegúz az éj leple alatt nyergelteté lovát, és a maradék csapattal a menekülő római nyomába eredett. Itt hagytuk el!

Vén Torda ezüstös fürtjeit hátrasimította, s végre engedett Attila unszolásának:

- Paripák nyihogtak, csattogott a fegyver, amikor elővágatott Bendegúz szere-csen lován, menekült már a gót, az alán, csak a

szász állt meg rendületlenül. Bendegúz vette ekkor észre a királyt, s felajzotta nyilát. Sűvöltve, sziszegve röppent a vessző, nekicsapódott a sisakrostélynak, és felhasította Detre homlokát. Mély sebet vágott, de mintha vasból lett volna Detre csontja, a vessző kettétörött, és homlokából csak a csonka szárny meredt ki. Minden szem a két hősrre pillantott. Ők merevül farkasszemet néztek, aztán kiröppent kardjuk a hüvelyéből. Megdobbant a föld, remegett az erdő, mikor összecsapott a két legerősebb. Dárda dárdát ölelt, kard csókolt kardot, szikrázott a jó damaszkuszi penge! Egyikök sem hátrált, jobbra-balra sem léptek, vér gyöngyözött domború homlokukon, a két hős még verekedett volna, de paripájuk megbicsaklott. Rettenetes Bendegúz és Detre szász ekkor leeresztette a kardot. Kezet kézbe rázott a két kemény vitéz, s barátságot kötöttek, és örök hűséget fogadtak egymásnak - ez utóbbit nyomatékkal mondotta Torda. - A többit már magad is tudod.

Attila, amikor a táltos befejezte, alig hallhatóan hozzátette még:

- Amott ül hát a barát! Homlokában a tört nyílvessző - s Detre szászra mutatott, aki a királyok között magasra emelte kupáját.

- Barát? Barát! - simította meg ősz fürtjeit Torda. - Jól vigyázz, fiam! Mézes beszéd csorog ajkáról, s én nem szeretem a mézes beszédet.

Ősz Torda még mondotta volna tovább, de íme, Buda emelkedett fel helyéről, teli kupáját magasra emelte, s ahogy atyjától tanulta, felmutatta. Erre elnémult a zsvajgó vendégkoszorú. Mind felé fordították fejüket. A fáklyák lángja bíborán lobbant, a kürtök szava zengett, s Attila, kinek Buda jobbját nyújtotta, szintén felállott.

Kíváncsi szemek tűzében simult a két testvér egymáshoz.

Buda vállas, zömök testén, széles homlokán fény ragyogott. A fáklya tüze megvilágította alakját. Öccsére pillantott. Egy pillanatig a délceg ifjún nyugtatta tekintetét, milyen szép dalia, és milyen hős, aki még a pusztító tűztől sem ijedt meg! Buda nézte Attilát, és fülébe csengtek Bendegúz búcsúszavai: Ősi szokás szerint oszd meg öcséddel a

hatalmat, ő bátor, erős, eszes, karjától retteg az ellen. Hogy üli meg a lovat! Hogy forgatja a dárdát! S a hunok mint fiukat, úgy szeretik! Vedd magad mellé. Ne hagyj, hogy az ármány éket verjen közétek. Amíg virul és él Attila meg Buda, virul és él a hun.

Csendes volt a terem, csak a fáklyák sercegetek. Elhallgatott már a kürtök szava is, mert maga Buda nyitotta szólásra ajakát. Hangja remegett.

- Hunok! fő-fő kapitányok! királyok! fejedelmek! Halljátok szavamat! Kemény harc árán nyertük el ezt az országot, mely Kelet s Nyugat földjét köti össze. Napkirály hajnaltól estig bandukol felette a régi nagy úton. Magam kormányoztam s intéztem gondját-baját. Oltalmaztam a véstől, vihartól. Nem volt könnyű a részem. Jobbomon, ímhol látjátok Attilát, aki immáron érett férfivá serdült. Megosztom vele királyi hatalmam. Én országlok, ő meg verje az ellent, vezesse a hun sereget. Ahogy most e két kar egybefonódik, acélos pánt, erős kapocs fogja egybe Keletet s Nyugatot, népünk birodalmát.

E szóknál ajkához emelte kupáját, s fenéig kiitta borát. Attila is hasonlóan cselekedett, s kiürítették poharukat mind a főkapitányok és mind a királyok. Majd Buda folytatta:

- Halljátok eskümet! Égre, földre, vízre, tűzre esküszöm! Ég sújtson le, süllyedjek föld alá, fúljak meg a vízben, égjek meg a tűzben, többé ne lássam Napkirályt, ha megszegem szavam!

Attila is szólásra nyitotta ajakát, és érces hangja megtörte a csendet:

- Égre, földre, vízre, tűzre esküszöm! Ég sújtson le, süllyedjek föld alá, fúljak meg a vízben, égjek meg a tűzben, többé ne lássam Napkirályt, ha hűséggel nem állok bátyám oldala mellett, ha megszegném adott szavam!

A pohárnokok újra színültig töltötték a kupákat, s előbb Buda lépett a nyílt fák-lyatűzhöz, serlegéből a bort mind a tűzre borította. A lángok, mint tüzes paripák ágaskodtak magasra.

Aztán megmarkolta kupáját Attila. Ő is tűzbe zuhintotta borát, de ekkor a lángok kihunytak egy percre, csak a füst és korom szállott, sötétbe borult a terem, mint amikor fekete felleg borítja el a tündöklő napot. De csak pillanatig tartott a jelenés, mert aztán annál magasabba lobogott fel a tűz. Fényes lett a díszes palota. Örömmel rázott kezét a sok vendég a két királlyal.

Csak Torda állt komoran. Bámult a magasba törő lángba. Nem tetszett neki a füst, mely az előbb a tűzből kicsapott.

Az áldozatra kiszemelt legszebb paripát ekkor már kivezették a palota elé, tűz-től fényes udvar közepén nyihogva állott. Torda végighúzta tenyerét a homlokán, és kisietett.

Csak Detre szász arca nem derült fel. Lelkét harag emésztette. Összeráncolta homlokát, és így töprengett magában: Itt a jó alkalom, hogy megkezdjem munkámat. E szép egyezés nem tetszik nekem. A bajt akartam, a visszavonást, a két testvér egymást rontó haragját. Álnokul nyújtottam Cezumornál Bendegúznak jobbot. A vereségért most bosszút állok! Ha a kard nem elég, majd cselt vetek, vermet árok, és abban veszem el a hunokat!

Körülnézett legott, hogy valami gonoszt elkövessen, amely megkeseríti az örömet, amely leronthatja a szép egyezséget, amely epét önt a tiszta pohárba.

Észrevette a sátorban lobogó lángot, s terve máris készen állott.

Felkapta kupáját, s míg kinn a vendégek az áldozatot figyelték, besietett a sátorpalotába, hogy borral kioltsa a tüzet. Felemelte hát poharát. E pillanatban azonban csuklóját acélos szorítás bénította meg, olyan erősen tartotta, hogy a vén Detre feljajdult.

Ijedten ismerte fel az erős ifjúban Attila apródját, Nimiriget, aki amíg a serleget borral együtt a földre zuhintotta, csak ennyit szólott az álnok királynak:

- Emlékezz rám! Még találkozunk!

Azzal visszasiétt urához, aki sugaras arccal gyönyörködött a Hadak Urának tetsző szép áldozatban.

2.

AZ ÁRMÁNY

A hajnal bíborszínében fürdő tölgyfaágot Attila óvatosan karikába hajtotta, gyöngéden, zajt nem ütve. A levelek alig rezdültek, az ág hegyén bókoló mak-kocskák összekoccantak, de aztán azok is hangtalanul simultak a bíborlevelekhez. Meghajolt az ág, s mintha a makkocskák fejet hajtanának a király előtt, ott maradtak mozdulatlanul. Attila mögött zúgott a rengeteg, susogott a sok szurdok, s a hegyi szél vadászkürtök szavát hozta fel a csúcsig.

A rengeteg erdőn rést nyitott Attila. Alig mozdult el a tölgyág, fürkésző tekintete előtt végeláthatatlan szakadék tárult fel, s megpillantotta a nagy-nagy vizet, a folyók királyát.

Köd ült a szakadék fölött, de e pillanatban a nap sugárdárdái szitává lyuggatták az ezüstlő ködtakarót, s a hatalmas folyó teljes pompájában fölragyogott. A folyók királya s Attila farkasszemet néztek egy pillanatra, aztán a király elmosolyodott. Ha vészes csaták után pihenni vágyott, az öreg hegyhez tért legott, oda, ahol szálas Pilis, Dobogó Köve búvik meg vén tölgyek árnyékában. Királyhoz illő, szép tanya: végtelen völgyzakadék és királyi folyó!

A nap teljes pompájában ontotta fényét, a szakadék tölgyerdei fölaranylottak, s a Duna akadályt nem ismerve hömpölygette habos hullámain. Attila, mintha csak testvéreihez fordulna, így szólott:

- Napkirály, kinek hatalmad van a sötét s a ködök fölött, és te, folyók királya, halljad szavam. Én szólok, Attila király! Nem csatából jövök, jó kardom nem fáradt el a harcban. Budaszálláson mulattam, jó Buda bátyámnál valék, ki osztályt tett. Jobbját nyújtotta felém. Megszorítottam, mint ahogy e tölgyágot itt markomban szorítom. Királynak emelt maga mellé. És esküvel fogadtam, hogy az osztályt

megtartom. Gonosz indulat lelkemben nem támad. Halljátok hát szavam! Aki közénk éket verni akar, acélos öklöm lesújt rá, a mélybe taszítom, úgy gördítem le, mint e mohos sziklát!

És egy roppant rúgással a nagy sziklakövet, amelyen lába nyugodott, kimozdította fészkeből, s az zúgva, hörögve gördült le a fák közt, érdes sziklához csapódott - szétfoszlott, szétmállott, s rapityára törve hullott az ásító szakadékba.

- Királyom, csakhogy itt vagy! - csendült fel az erdéből egy érces hang, épp amikor a kőtuskó szétporlott. Attila megpillantotta apródját, szálás Nimiriget. -Ha nem tudnám, hogy kedveled e sziklát, még most is bolyongnék Pilis rengetegében. Ne feledd, uram, mára várjuk Budát!

Attila széttárta karját, s nevetve szólott:

- Budát köszönti ma az öreg Pilis, őt fogadja ma itt Napkirály! Nem feledém el, jó Nimirig! De lásd, dolgom akadt. Legördítettem a sziklát. Pártütő sziklát! Még a porfelhő magasan áll, nézd, arra zúgott el a vészes szörnyeteg.

Nimirig felemelte jobbját, melyen egy sólyommadár pihent. A legszebb turulsólyom, amilyent a kerek Turán s az erdős Túl a Duna valaha is látott. Gyöngytolla megannyi gyémántcsepp, vadvirágon termett harmat. Sötét szeme mély volt, akár a tátongó szakadék, s benne ringatózott a tölgyes és az égbolt a fenséges Napkirállyal.

Attila megsimította kedves madarát. Soha nem hagyta még el, a csatában is mindig vele volt. E szép madarat a Rif hegyek magas bércein hálóval fogta. Otthon sapkát tett a fejére, maga nevelte, táplálta, megtanította a hívójelre, végre is a madár úgy megszelídült, hogy az ételt öklére szállva vette el. Egy hónap múlva már indultak az első vadászatra. Fácánt, fogolymadarat sújtott le a gyors röptű sólyom, s a győztes csaták után, a hívójelre mindig visszatért ura öklére. Szerette hát Attila a madarat, de a sólyom is ragaszkodott urához. Még a széllal is versenyzett. Gyorsabb nála egy volt csak: a

gondolat. Királyok kincset ígértek érte, akkora gyémántot, amekkora maga a sólyom. De Attila nem alkudott.

Nimirig lekapta a sapkát a madár fejről. Attila felemelte jobbát, s a sólyom szárnyát szétterjesztve suhintott, libbent, s már ott bókolt ura acélkarján. Szárnyát lebegtette, majd hirtelen abbahagyta az udvarlást. Oldalvást pillantott, felnézett kerek égre, s észrevett egy réti madarat, Attila nyomban megértette a madár szándékát, s felhajította a magasba.

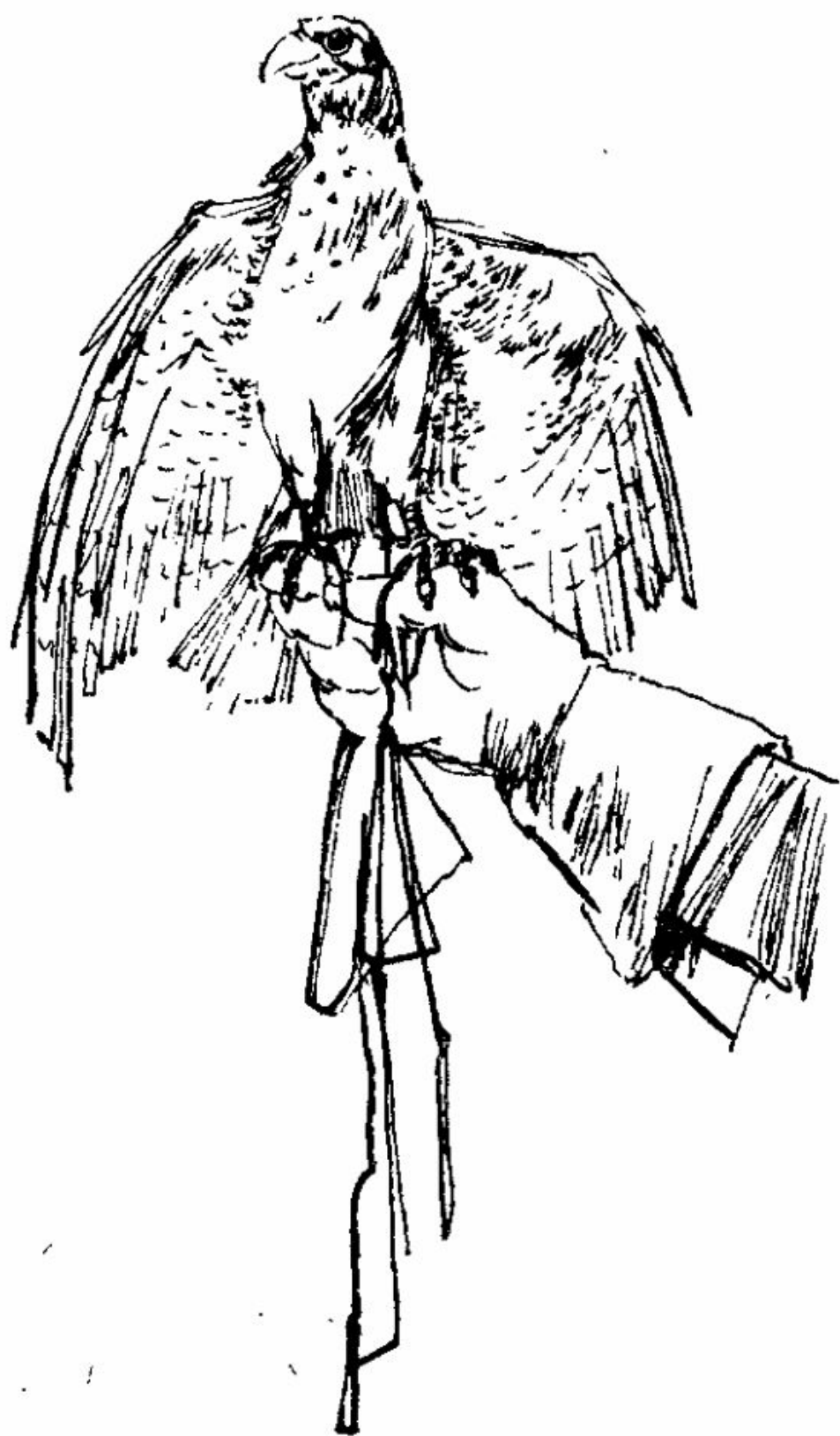
Az mint kilőtt nyíl suhogott a kékségen át, s amint a réti madár fölé ért, diadalmas kört írt le a magasban. Aztán fergetegként lecsapott, és mintha lovagolna, az áldozat hátára állott, taszította, rúgta, teperte, míg az megbicsakolva zúdult le a földre, éppen az ifjú király lába elé.

Ekkor Attila az apród vállára csapott.

- Nimirig, jó apródom! Szállj sebesen, járj gyorsabban, mint ez a ráró. Vidd el a sólymot, ajándéknak adom. Fuss Budaszállásra, s mondd: a legkedvesebb madarat Attila küldi Buda királynak! Királyok kérték, nekik nem adta! Kincset ígértek, kincsert nem adta! Az ő jó szívéért ingyen odaadja. S mondd: siessen, várja Pilis, és várja Attila!

Nimirig nyargalvást nyargalt Budaszállásra.

A király azonnapi reggel bosszúsan ébredt. Előző nap felesége, Gyöngyvér korholta az elhirtelenkedett osztálytétel miatt. Éjszaka meg rossz álmot látott, legszebb sólymát látta kimúlni. Sánta mellett aranyos kalitban tartotta a madarat, s reggel, amint hozzá indult - így álmodta -, Attila sántából vérszomjas ordas ugrott elő. Az úton elébe került, leült, majd megint odébb szaladt. Hiába kiáltott rá, hiába dobálta kövekkel. Az ordas felkúszott a kárpitokon, átbújt az aranyos sánták alatt, majd szemtelenül, hetykén odalépett az aranykalitához, felpattintotta az ajtót, és az ő orra előtt ragadta el a drága madarat. Ez volt az álom - ezért ébredt hát bosszúsan, s mivel Attila hívására vadat üzni ma indul, az első útja a szép ráróhoz vezetett.

A madár mozdulatlanul, szárnyaszegetten hevert. Halott volt. Még este az ádáz Detre, aki Budaszálláson mulatott, s bosszúért lihegett, mérget öntött az itatójába.

Detre a sátor mögül leste, hogy kiált az égre Buda, s hogy átkozza a pillanatot. Majd amikor megelégette, előlépett rejtekéből.

- Buda király, kinek látásán Napkirály örül, örül a föld, hogy lábad rajta nyugosztod, köszöntelek! Paripáink előállottak, lassan indulni kell, vár Pilis, a vadon s az ifjabb király! - az utolsó szavakat Detre gúnyos nyomatékkal ejtette, s mintha csak most venné észre ura arcán a bánatot, tüstént átváltott. - De mit is szólok! Ó, én nyomorult! Arcodon sötét felleg, homályos borulat fedi szép homlokod! Bár kergethetném én el a fellegeket. Csak nevetni lássam Budát, életemet adnám érte...!

A király e szavak hallatára felocsúdott. Bosszantotta, hogy így hagyta meglepni magát, hogy Detre elleste, észrevette arcán a bánatot. De amint látta nyájas pillantását, esdeklő alázatát, szíve megenyhült.

- Detre, ki mellettem állsz, ki ideadtad erős karod, halljad szavam. Rossz álmom volt az éjjel. Attila sátrát láttam. A hímes nemeztakaró alól egy ordas lépett elő, és sólymom megfojtá. Nézd, a ráró halott!

Detre a kalithoz hajolt, szemén a zöld hínár megmozdult: most örült csak igazán, hogy megölte a madarat. Nézte a könnyen hívó királyt, az álomra gondolt, s szemében máris lidércűz lobogott. Hátralépett, aztán övéhez kapott, ujja az aranyos késtokot matatta, s amikor a villogó acél kirepült tokjából, a kést Buda elé tartá.

- Jó Buda, királyom, aki ismered indulatom, aki vetted már hűségem próbáját, aki ismered tanácsomat és kardom, aki hites esküvésem hallád, tudod, hogy acélkardom becsült jószág a vitézi tornán, nézd, most csak dadogok..., kihull a kezemből a penge..., vedd ez acélt, és döfd belém.

A király karjába szorította az álnokul remegő öreget, aztán így szólt:

- Csak nem te ölted meg a rárót?

- Madarat nem öltem - kezdte lassan Detre, aki még mindig remegett, s azzal időt nyert, mert szörnyű hazugságot eszelt ki. - De nékem is álmom volt. Szörnyű, csúf álmom. Nem szólok, mondom. Hallgatni akartam. De jaj, szörnyű jelenés volt. Itt ez a kés, vágd ki a nyelvem. Tövestül szakajtsd ki, hogy szólni ne tudjak., szólni ne tudjon.

Buda elvette a kést, tokjába visszadugta, aztán a remegő Detrét csitítani kezdte.

- Csillapulj hát, szólj hát! Ne félj! Ha vétettél, megmondod, és én ismét szeretlek. Megbocsájtom vétked. Hisz reszketsz, hisz remeg az ajkad, Detrém, szólj hát! Parancsolom!

Amaz csak erre várt, és máris szaporán belekezdett.

- Bár vétettem volna, bár térdre hullva kéne kérnem bocsánatod. De az álom! Ha parancsolod, elmondom. De parancsra csak. Én is láttam Attila sátrát. Láttam aranyos zsámolyán. Álltak előtte fejedelmek, királyok. Majd hódolattal elé térdepeltek. Aztán az ifjú király felemelte az íját, s a térdeplők feje felett a vessző sziszegve fúródott a sátor előtti bálvány szívébe. S jaj, a bálványarc, jó Buda, az rád hasonlított. S akkor egyszerre felugráltak mind a királyok, felemelték őt., a kölyköt., magasba lendíték, s egyszerre kiálták: éljen Attila király!

Buda megszédült, megingott, s pillantása önkéntelenül a halott sólyomra esett. Sápadtan markolt az aranyos kalitba.

- Szörnyű álom! S itt e halott sólyom! Én is láttam., az ordas a sátra alól. lépett a kalithoz. S én magam tettem az osztályt., én hívtam Attilát., ez lehetetlen.

Ekkor Detre megállította.

- Uram, még valamit mondok. Ezt sem akartam. De látod, szeretlek, féltetek. Ha akarod, vedd el az életem. De a táltosok mondják, hogy az álom igaz! Hallottad tán magad is!. Suttognak Attiláról. Hogy elbízta magát, a medvét is megölte minap, késsel a baromnyi vadat. Várja a pillanatot, amikor kezére adod magad. Hidd meg, elsietted az osztályt. Mily lobot vetett a zsarát, midőn ráönté az eskü pohárt! Egy lóra tenni két nyeret, ki látott? Megosztottad királyi hatalmadat, hogy elvegye majd a gyerek. Hiszen kell neki, játszani! Bendegúz, Nemere s Keve királyok, ti szóljatok mostan, és vessek el, ha hamisat szólok. én félem a mai vadászatot., ne induljunk ma Pilisbe. Feküdj le, királyom, s aludd ki az álmot. Majd én szólok az ifjabb királlyal.

Buda megtántorodott, egy pillanatig bámult az öregre, eszébe jutott az osztály, látta Attilát, amint esküre emelte kezét. Hogy ne is lássa, behunyta szemét, és be-támolygott a sátorba.

A nyalka Nimirig vágtatott a sátor elé, meghorkantotta lovát, a sátorhoz lépett. Detre megismerte legott, de úgy tett, mint aki nehezen hall. Mikor aztán Nimirig befejezte szavait, így szólott alattomos hangján!

- Olyan ismerős az arcod, kölok! Kacajra fakadok! Ily majompofát láttam már valahol! Mit kotyogsz? Mit makogsz? Mit vartyogsz? Miért kiabálsz úgy, mint aki fába szorult? A király sátra előtt mersz kiabálni?! Mikor beteg a király! Zavarod őt, s növeled kínjait? hé, katonák! Szaporán, szaporán! Itt e majompofa kiabál, s urunk beteg. Simogassátok meg egy kicsit. Emlegesse majd e pillanatot...

A huszonöt botütést Nimirig vitézül kiállta. Köszönés nélkül odébb is állott, de előbb öklét felemelte a szászra, s annyit mondott:

- Találkozunk még, megfizet Nimirig!

Aztán sarkantyúba vette lovát. Indult, bár fáj az ütés. Ügetve hajtott urához, és elmondta a csúfságot, a rémes gyalázatot.

Detre is lóra kapott, szelek szárnyán járt, s mire felért a hegyre, habot túrt paripája. Attilát a mohos kőnél fenn aranyos sátrában találta.

Elmondta, miért jött: hogy Buda kínok közt fetreng, hogy gyötri a nyavalya. Engedelmet kér, és sajnálja, hogy így történt. Beszélt, beszélt Detre, végül is úgy nekibátorodott, hogy hazug álmát is elmesélte. Csak a nevetet cserélte fel. Buda állt a királyi körben, aranyos zsámolyán, Buda lőtte ki a nyílvesszőt a szoborképmásra, mely Attilára hasonlított. Aztán hozzátette súgva: „Vigyázz, Buda bánja már, hogy maga mellé emelt.”

Attila némán hallgatta. Néha bólintott, majd előbbre lépett, végül is megállott, és acélos markával megmarkolta a szászt a hátán. A csatos farkasbőrt megszorította, és amíg az kapált, rúgott, odavonszolta, ahol a bíborló aranyág lengett. Baljával gyengéden karikába hajtotta az ágat, s a nyitott résen át Detrét a szakadék fölé tartotta. Az merevül csüngött a karján, mint a felszúrt béka. Remegett, bámulta a roppant szakadékot, s látta az alkonyi pírt, mert a lenyugvó nap éppen pirosra festette a rohanó Dunát, azt hitte, máris vére csorog, s fogait dühösen ajkába eresztette.

- Még egyszer így!. - szólalt meg Attila - s repülni tanítlak! Szállasz, mint a sólyom, s úszol, mint a halak. Itt esküdtem meg. Itt gördítettem le a sziklát. Itt nyalják majd a véred a kutyák! S száraz csontjaidat keselyűk kopogtatják. Kezed ne emeld a királyra! Ajkadra ne vedd a nevét! Jó Buda bátyám, ily aljas, ily álnok, ily áruló sároz be! Éket verni közénk., azt akarod?! Megértettem szavad! Szemem rajtad! Ha még egyszer mondod, hogy Buda így, Buda úgy, lehajítalak!

Azzal a kapálózó királyt a földre eresztette, az nyomban eltűnt a sűrűben.

Csak most vette észre Attila, hogy amíg Detrével viaskodott, vadgalambfészket vert le a tölgy alacsony ágáról. A földön vergődő fiókákat felemelte. S mivel a szertehulló fészket már összeszedni

nem tudta, süvegét helyezte a fa alsó ágára, oda, ahova előbb még a fészek simult, s abba helyezte a tollas fiókákat.

Napkirály aranykoronás feje Pilis rengetege mögött lehanyatlott. Égett az erdő, a Duna, s bíborlott a király arca.

Düh és szégyen festette arcát pirosra.

3.

ATTILA ELREJTŐZIK

Pilis rengetegében, Dobogó Kövétől félóra járásra, völgykatlan tágul az erdők sűrűjébe. Négy oldalról hegyek koszorúzzák, s királyi tölgyesek zúgják körül. Keskeny szurdok fut a völgytorokig. Csipke-meg galagonyacserje takarja a mély árkot, százados fák vonnak sátrat fölébe.

Benn a völgykatlan ligetes tisztásán valaha tündérek tanyáztak. A völgyben ezüstvizű kristálypatak kanyarog, vadnefelejcs ring pázsitos partján. A rét ölen egy mohos vadkörtefa alatt csobog Tündéresszony Kútja, kicsike forrás, s körülötte temérdek vadrózsabokor. Itt a forrásnál, vadkörtefa árnyékán, puha pázsiton verette fel a hunok ifjabb királya, Attila, aranyos sátrát.

Csak a minap történt, hogy Budát, öregebb bátyját, Pilis erdőbe hívta vadászatra, jó ráróját is elküldte néki Budaszállásra, s mily csúful járt! Mily szégyen esett rajta! Buda nem jött el, hátat mutatott jó öccse-urának!

Ezért osztotta meg véle uralmát, hogy aztán kinevessék?

Attila szégyenét egymaga akarta viselni, napokig bolyongott az erdőn. Csak jó Nimirig, hú apródja volt vele.

Az erdőn bolyongva találta Attila e katlant, s eszébe jutott, hogy atyjával már egyszer járt erre. Itt egy patak forrása felett áldoztak fehér paripát.

Sátra előtt ült a király, könyökére hajtotta fejét, s könyöke a térdén nyugodott.

Gondolatai messze kalandoztak. Mint suhogó madarak, úgy repdestek. Beszá-guldták a völgyeket, erdőket, messzi világokat.

Előbb délre repültek.

Nem olyan régen volt, Bendegúz követségbe küldötte, és jó Nimiriggel a keleti császár birodalmába kerültek. Sebes vízű folyókon, a Dráván, Száván, a szelíd Maricán, a játékos Sztrumán úsztattak keresztül. Csodálatos szép nap volt, amikor megpillantotta a tengert.

Levette fövegét, úgy állott a tenger előtt hajadonfővel.

S a császár udvarában milyen szégyen érte! A császár apródjai kinevették, kigúnyolták, hogy zömök, fekete, hogy gyér a szakálla, hogy sanda kínai törpe! Gőgösen keresztülnéztek rajta, s azt mondogatták rá: „Pásztorok királyának fia!”

Később a királyi tornán sorra kiszórta a nyeregből a görög apródokat. Birkózott, öklelt, kétméteres óriást is földhöz teremtett. Bezzeg attól a perctől kezdve félve, susogva ejtették ki nevét. Kitértek útjából.

Benn a fényes palotában látta, mint hódoltak a császár előtt a kisebb királyok, mily alázattal rakták lábai elé a fejedelmek az évi adót. Barbár fejedelmek görbítették előtte porba kemény fejüket, s a császár gőgösen nézett rajtuk keresztül.

Tanúja volt, hogy tett igazságot a császár. Egy gazdag kereskedő sanyargatta szegény adóseit: egy alkalommal is minden kártérítés nélkül elvette egy szegény ember egyetlen szamarát, s amikor az szólni mert érte, huszonötöt veretett rá. Panaszával a nyomorult szolga eljutott a trón zsámolyáig. Szegény ördög, csak ezt ne tette volna! A császár is ráveretett, és így feddte: Ezt azért kaptad, mert magas színem előtt vádolni merted főemberemet! Ekkor Attila

hevesen ellene mondott a császárnak. De az kinevette, s azt mondta: Ha király leszel otthon, így nem viszed sokra! Akkor fogadta meg, hogy ha egyszer valóban király lesz, úgy teszen, úgy intézi a nép dolgát, hogy mindenki áldja nevét!

S íme, most itt van! Itt ül az erdőn. Király ugyan, de nincs benne köszönet!

Majd gyors szárnyú gondolata atyjához, Bendegúzhoz repítette. Csendes nyári éjszaka volt, akkor is sziporkázott fenn a sok csillag, amikor Bendegúz először mesélt a Kerek Égről.

Megkereste a Hadak Útján a Sereghajtót, s innen az Óriások Kútja felé haladva, meglelte a Csillagszekeret. Megtalálta az Ökrök mellett Hüvelykpicinyt. Ha az egyszer a középső ökörre ráugrik, és nem pottyan le róla, akkor lesz vége a világnak - mesélte apja. Bendegúz mondotta akkor: Légy hős, Attilám, bátor szívű, merész, hogy majd fönnszekereshess! Ha egyszer búsulnál, és nem tudod, hova, merre, ha bánat emészt, és nem áll melletted senki - nézz fel a Kerek Égre! Látod, ott fenn milyen rend van! Hadak Ura erős marokkal fogja a gyepelőt. Bátran robognak a Hadak Útján a hősök. Nem félnek. Te se félj. Övezd fel kardod, s itt lenn oly rendet szabj, úgy rendezd el a néped, úgy oszd meg csapatát, ezredét, századait, mint Hadak Ura ott fenn. Ne légy tétlen, ne tespedj sírva! Járjon gondolatod rárősebesen, villogjon kardod a napban! Mert aki tétlenül ül, halott az, elhul-lajtott csillag! Aki halott, arra farkas leskel az erdőn, keselyű lesi csontja velejét.

Idáig jutottak Attila száguldó gondolatai.

Éppen pitymallott. A király felpattant a földről. A nap tüze áttört a Pilis erdőn, és bearanyozta alakját.

Az alvó Nimirig is nyomban felérezett.

- Csakhogy mosolyog orcád, édes uram - állott elébe. - Már aggódtam érted. Három napja egy falatot nem ettél. Nem is ittál!

- Jó Nimirig, sebem már behegedt. Három nap hevertem tétlen, mint sebzett bölény a sűrűben. Csend volt. Az idő megállott. Hallod, hogy zúg most az erdő? Látod, hogy lépked Napkirály mind feljebb ezüstparipáján?

Amikor születtem, Torda azt mondotta: Hősök lelke lobog benned, gyermek! -S hozzátette: Fent jártam a Tetejetlen Fán, s kitudakoltam sorsod: egyszer felkelsz és elindulsz, hogy paripa béklyóban ne álljon, hogy kard hüvelyében ne rozsdásodjék, hogy könny és jajszó hiába ne hulljon! Egyszer majd felállasz...! - Jó Nimirig, látod, felálltam. Elindulok most, és többé engem tétlen nem látsz. Már évek óta hevernek katonáink. Még elfeledik a vitézkedést. Eridj túl dunai palotámba, viteds körül kardom a hírelőkkel. Hadinépem, a hunok s a hódolt fejedelmek, mire a hold megújul, itt legyenek. Parancsolom!

Még aznap baltacsattogás reszkettette meg az erdőt.

A szurdok felől ajtót nyitottak, s a völgykatlan kapuján napokon át özönlött a hadinép. Elfoglalták a völgyet, és sátrakkal lepték be az erdős hegyoldalt.

Attila nem pihent többé.

A csapatok, ezredek helyét kijelölte, beszélt, tanított, előkészítette a hadigyakorlatokat. S ha ideje maradt, igazságot tett perlekedők között.

Azon a napon, melyen az utolsó század helyét is kijelölte, éppen nyugovóra tért, amikor egy szakállas hun vitéz állt meg díszes sátrának ajtajában. Attila jól ismerte a vitézt, még mint gyermek vele lovagolt atyja mellett a csatában.

A szakállas hun panaszt tett Attilánál. Vajdájuk, Mirád, egy szertelen, gonosz úr, elfoglalta azt a dombot, melyet királyuk nekik sátorhelyül kijelölt. Szóváltás támadt közöttük. Mirád kardot rántott, egy hun vitézt megsebesített, majd sátrával a nekik kijelölt helyen telepedett meg.

Bíborveres lett a király arca, miközben az öreg hun panaszát hallgatta. Mirád már nemegyszer hatalmaskodott, goromba volt, s kegyetlenül bánt vitézeivel. Attila tüstént maga elé parancsolta Mirádot. Töviről hegyire elmondatta vele, hogy történt, mint történt, s mivel nem tagadta tettét, és a többiek is állították, hogy kardot rántott, egy hun vitézt megsebesített, Attila maga ítélkezett:

- E hely, ahol állok, a törvény helye. Mirád, te vitézem voltál, de megszegted urad parancsát. Bűnös vagy! Kardod az én kardomat sértette, mert hun testvér vére festette pirosra. Tudod az ősi törvényt: a hun vér az égre kiált. A kard, mely hun vérben ázott, gazdájának megfizet. Add ide a kardod!

Attila két kézre fogta Mirád kardját, roppant erejével meggörbítette és kettétörte.

- Vigyétek! - mutatott a bűnösre. - Így jár, aki hun vitézre kardját emeli!

Másnap hajnalon kürt rivallt.

Megkezdődött a haditorna.

4.

A KÖVETEK

Javában folyt a hét világra szóló hadigyakorlat, amikor Buda végre megérkezett a pilisi táborba fényes kíséretével. Attila maga sietett jó bátyjaura elé, nyájasan köszöntötte, mosolyogva fogadta. A völgykatlan magas dombjára díszes sátorpalotát üttetett. Félretett minden sértődést, haragot.

Buda minden zugba bekukkantott. Tetszett neki a rend. Figyelmesen végignézte a haditornát. Dicsérte Attila vitézeinek ügyességét, erejét, szorgalmát.

Este, amikor kezet szorítottak, így búcsúzott öccsétől:

- Magam mellé emeltelek, s azt mondtam: te légy a kard, én leszek a pálca. A jó kard nem rozsdásodik hüvelyében, a jó kard fenn villog a napban, fényesedik, s oly messze világít, hogy bárhol is legyen az ellen, meglátja, és elkerüli az erős birodalmat. Nem csalódtam benned öcsém!

Attila boldogan tért meg sátrába. - Mégiscsak én tévedtem, rosszul ítéltem meg jó bátyám indulatát. Lám, szeret, s becsüli munkámat. Jól van, bátya! Olyan ostort fonok a seregből, hogy senkinek eszébe nem jut még egyszer háborgatni jó Buda nyugalmát. Hogy a büszke keleti császár s napnyugat minden királya megemlegeti a hunok nevét, s hogy békénk kiérdemelje, elküldi majd gazdag adóját.

Aztán Ríka jutott eszébe, akit otthon hagyott. Immár harmadik éve, hogy hites asszonya. E tavaszon a derék Ríka már a második pompás fiúval ajándékozta meg. Ellák már szalad, legutóbb is ott lovagolt a térdén. A kisebbik is gögicsél már. - Ne hirtelenkedj! A hirtelenség rossz tanácsadó, megbosszulja magát. Ne hagyd, hogy bátyád ellen ingereljenek. S ne légy nagyravágyó! - csengtek fülébe Ríka szavai, míg végre elaludt.

Buda sátrában még világolt a mécses. A király álmatlanul hevert, forgolódott, egyszer-egyszer felugrott, majd visszafeküdt.

Így tépelődött magában:

- Most aztán magam sem tudom, melyiknek higgyek, magam szemének vagy jó Detre szavának! Hát mégiscsak ellenem készítené a hadat öcsém? Tán az alkalmas pillanatot várja, hogy félretaszítson. No, arra ugyan várhatsz, jó öcsém!

Detre szász lépett be:

- Jó királyom, még ébren talállak?

- Még ébren! - válaszolt bosszúsan Buda.

- Éjfél már elmúlt! Látom, gond emészt. Bizonyára országod és a sereg gondja. Nagy király sose nyugodhat, mindig a nép jobb sorsa, gondja emészti. Az elébb lépkedtem el öcséd sátra előtt, sötét volt benne, még mécses sem világolt. Attila jóízű horkolása messze kihallatszott, mit se törődik a gonddal! Ide zúdította e tábori népet, s most viseljed, uram, Te a gondját.

- Úgy hiszed?!

- Hozass élelmet éléstáradból, üresítsd ki a kamrát! Oszd szét legszebb fegyvered, szerszámaidat, hogy legyen Attila hadseregének mivel játszania. Lopni a napot, lebzselni erdő hűvösében.

- Úgy!

- Tudod, mit hallottam?

Buda csak bámult maga elé, majd hirtelen felkapta a fejét, s úgy bámult Detrére, mintha azt várná tőle, hogy varázsigét mond, s a gonosztól menten megszabadítja.

- Mit hallottál, jó Detre? Ne takarj el semmit, hadd hallom!

- Még nem tudom biztosan, de azt mondják, hogy híred, tudtod nélkül követeket fogad. Ajándékokat vesz el, amelyek téged illetnének, szétosztja a hunok főbbje közt, így szerez híveket magának.

- S ez igaz volna? Hiszen oly nyájas volt az arca, olyan kezes, oly alázatos, mint egy gyermek. Amikor tiszta fényű szemébe néztem, elszégyelltem magamat. Jó Detre, szörnyű tusát vívok magammal. Azzal, amit látok, s azzal, ami esetleg a való.

- Jó királyom, ne tévesszen meg, hogy szemedbe nyájas, hogy olyan kezes, mint a bárány. Ha megengeded, mondok neked egy mesét, s abból megérted, mi vár rád itt a táborban.

MAJOM A CSAPDÁBAN

Az állatok a majmot királyukká választották. A róka magát kelleve, hízelegve, igen nyájas képpel odasündörgött hozzá:

- Te most királyunk vagy, én szolgálni akarok: kincset találtam az erdőn, menjünk, megmutatom neked.

Megörült a majom, s követte a szelíd ábrázatú rókát. A ravasz állat elcsalta a majmot egy csapdához, és azt mondta neki:

- Itt van, látod, nyúlj hozzá, s vedd el magad. Míg te magad nem nyúlsz hozzá, nem akartam hozzáérni - mosolygott kedvesen.

A majom bedugta a lábát a kelepcébe, a csapda elcsattant. Akkor a róka elinált, összekiabálta az állatokat, és sorra mutogatta mindnek a majmot:

- Nézzétek, milyen királyt választottatok! Annyi esze sincs, hogy elkerülje a csapdát.

- Ha majd Attila fölker, hogy csapatait te vezényeld - fejezte be a történetet -, akkor erre a mesére gondolj!

Azzal fogta magát, és csendben kilopakodott.

Reggel, még nem is virradt, Attila már talpon volt. Sorra feljárta a csapatokat. A vitézek fegyverét, ruháját töviről hegyire megvizsgálta, megkóstolta, mit főznek. Megnézte, mit hoztak az erdőből a vadászok, hogy tiszták-e a sátrak. Elmondotta a kapitányoknak, hogy megjött királyuk, Buda, s úgy igyekezzenek a gyakorlaton, hogy kiérdemeljék dicséretét.

Napkirály már jócskán az erdő felett járt, amikor Attila Nimiriget magához szólította:

- Eredj jó Buda bátyám sátrába, vidd meg üzenetem: köszönti öccse, Attila, s rendben várja hadi népe. Övezzé fel királyi kardját. Megtisztelné seregünket, ha ma ő vezetné a gyakorlatot.

Nimirig meg sem állt Buda sátráig. A király még hevert, s éppen Detrével társalgott, amikor átlépte a küszöböt.

Budának, amikor meghallotta Attila kérését, hirtelen

eszébe jutott Detre meséje. -Íme a csapda - gondolta magában. - De hát én nem va-■ gyok oktalan majom, hogy

szégyenszemre beleessek! Ha én vezérelem a gyakorlatot, még eltévesztenék valamit, s kinevetnének! - De hangosan csak ennyit mondott:

- Mondd meg, apród, uradnak: engem hadi tornára ma ne várjon! Szaggat a fejem, nyilallik az oldalam. Ha kipihentem az úti fáradságot, úgyis hívatom. Akkor majd megmondom, mit határoztam.

Attila erre iszonyú haragra gerjedt. Lefújatta az aznapi gyakorlatot, és Budához készült, amikor a keleti császár követeinek érkezését jelentették. A követek a völgy bejáratánál várakoztak.

- Vezess Attila trónusához - sürgette egyik az őrt.

- Attilának nincs trónusa!

- Hát akkor hogy járulunk elébe? A mi császárunk a követeket trónusán fogadja, s amit akkor mond, az törvény. Attilának nincs trónusa?

- De van.

- Hol trónol?

- Lóháton.

- S úgy tárgyal velünk?

- Igen, lóhátról tárgyal!

Attila meghagyta Nimirignek, hogy a követeket Budához kalauzolja, de azok már ott álltak sátra előtt, és arcukkal a földet érintve köszöntötték. Vezetőjük előlépett.

Elmondta, hogy uruk, a keleti császár meghallotta Attila nagy nevét, hírét. Tudja, hogy szeretik a hunok, egyedül őt tekintik uruknak! A császár elküldte ajándékát, száz tevét, megrakva arannyal, bársonnyal, s amit csak szem-száj kívánhat. Küldi barátságát, és kéri is egyben, ha már úgylis összegyűjtötte hadát, ha nem esne nehezebbre, segítse ki őt szorult helyzetéből. A császár Száván túli tartományában fellázadtak az illírek. Uruk kéri hát Attilát, hogy bontsa ki ostorát, s verje le a lázadó illírek csapatát. Fáradságát arannyal megfizeti.

Amíg a követek beszéltek, Attila először arra gondolt, érdemes volna segítséget adni a keleti császárnak. De aztán megértette, hogy ez Buda dolga. Az illírek nevénél pedig eszébe jutott kapitánya: Csillagok Látója. Az járt közöttük, mikor a császár főadószedőjének zsákolt, s látta az illír anyák könnye hullását. S most a császár éppen ellenük kér tőle sereget! Kiegyenesedett a nyeregben, és ráförmedt a követekre:

- Keressen uratok jobb gazdát, aki könnyebb ostort forgat, mint amilyen az én ostorom! Kérését nem teljesíthetem. De hadd kérdezzek valamit: voltatok-e már Budánál, a hunok királyánál, mert most csak a kisebb király előtt álltok.

De a követek vezetője nem lepődött meg:

- Jól tudom én, kinek a sátra előtt állok. Én Attilával, nem pedig Budával akarok beszélni, és az ajándékokat is neki hoztam! Uram így parancsolta, s én parancsát híven teljesítem.

Attila erre meghagyta Nimirignek, hogy a tevéket meg a többi ajándékokat vigyék Budához, és neki adják elő a követek kérésüket. A király majd határoz, és az parancs lesz Attilának!

A görögök azonban csak nem mozdultak.

- Uram, mi innen egy tapodtat se megyünk - mondotta vezetőjük. - A császár erős törzsű fához küldött minket, nem töveszakadt cserjéhez! Ha ajándékunk el nem fogadod, ha szavunk meg nem

hallgatod, dolgunk végezetlenül hazamegyünk. De másnál, még egyszer mondom, nincs mit keresnünk!

Attila unta már a sok beszédet, meg hízelgett is lelkének a követek mézesmázos szava, elhatározta hát, hogy maga megy bátyjához, s elmondja, hogy történt, mi történt, milyen megbízással jött a követség.

5.

NYÚJTSD HÁT, ÖCSÉM, A KEZEDET!

Komoran ült asztalánál Buda, még csak fejét se fordította belépő öccseurára.

Attila illendően köszöntötte, s nyomban előadta, hogy mint jutottak hozzá a követek, s mit kérnek tőle, Buda királytól. Apróra elsorolta az ajándékokat is.

- Magam is rosszallom a keleti császár dolgát - fejezte be. - A magam híréért én soha nem versengtem. Az ostort igaz ok nélkül nem forgattam, amit tennem kellett, úgy tettem, bátya, hogy a te híred s neved öregbítsem!

Buda gyanakodva hallgatta öccsét. - Csak beszélj, te álnok róka. Tudom már, hová célzol! Most kéred fel a majmot a táncra! Meg akarsz szégyeníteni a követek előtt!

- Nem áttalottad átlépni sátorom küszöbét? - fordult hirtelen szembe öccsével. - Nézem szép arcod, a mosoly álarca takarja. Mondhatom, csúf rókaábrázat. Nem láttál véletlenül egy rókát utadban?

- Nem értelek, bátya! Nem értelek!

- Ha nem, hát nézz a patakba! Nézd meg ábrázatodat. Nem ismered a mesét a majmot lépre csaló rókáról? Csakhogy én nem hagyom ám magamat!

- Még mindig nem értelek!

- Álnokul azt mondom, hogy nem tudad a követek dolgát! Detre már elárulta, hogy őket fogadod, s engem kisebbitesz. No, ha eddig nem ismertél, most majd megismered karomat. Odataszítalak a porba, ahonnan felmarkoltalak! Te senki fattyú!

Buda arca eltorzult, ahogy e súlyos szavakat elsziszegte.

- Elvette az eszedet az álnok beszéd! Hályog ül a szemedre - válaszolt sápadtan Attila. - Én nem bánom! Magadra hagylak! Ne rám haragudj aztán, ha nélküled intézem a követek dolgát.

Sarkon fordult, és faképnél hagyta Budát.

De még el sem simult mögötte a sátoztakaró bársonya, máris elszégyellte magát. Mintha Bendegúz szavait hallotta volna: soha viszály ne támadjon köztetek, fiam! Vigyázz, mert akkor elvesztek! - S íme, itt a viszály!

Nagy lelke ekkor megszólalt: Attila, ne hirtelenkedd el a dolgodat! Légy te az okosabb. Bátyád lelkét rabul ejtette Ármány, hallgatott a hízogő szavára. Csak botorkál, mint vak a sötétben. A vakra haragszol, hogy nem lát? Hiszen szakadék felé tántorog! - Gögös lelke azonban így válaszolt: Ugyan miért emészted magad? Mért rágja lelked a gond? Te jót akartál, Buda megsértett! Azt mondom, hogy lelkét rabul ejtette Ármány? De hát mért hagyta, hogy Detre elbolondítsa? Ha azt lesed, mit tesz Buda, hova lép, mit akar, szegődnél inkább dajkának. Te nagyobbra hivatott vagy. Fél világ lesi, várja szavadat. Nem topoghatsz egy helyben, mint egy öreg medve! - Nagy lelke azonban vitába szállt: Mit ér, ha fél világ lesi is szavadat? A lelkiismeret szava majd nem hagy neked nyugtot. Megsértett, igaz, de te látod a kelepécét, melyet Detre vetett, s ha Buda elvész, te léssz az oka.

Attila sarkon fordult, és gyors léptekkel visszasiétt bátyja sátrába. Odaállt elé:

- Jó bátya, bocsáss meg, heves voltam. Elragadott az indulat!

Míg Attila künn járt, Buda is töprengett magában, s ő is megijedt attól, ami történt.

Nyájas arccal fordult hát Attilához:

- Ülj le, öcsém!

- Félre kell tennünk a haragot. Ne hallgass Detre mézes szavaira! Nem akarok én neked rosszat! Látod, idejöttek a követek. Sok kincset hoztak, hogy a szemünk is káprázhat belé, ha kibontják iszákjukat.

- Elfogadjuk?

- Ne hagyjuk elvakítani magunkat hiú kincstől. Jól tudom, hogy a keleti császár mit akar! Hallotta hírét győztes seregünknek, tudja, hogy milyen félelmes ostort szorongat a mi markunk. Ezért azt gondolták: e pásztorkirály most szomszédunk, bolondok lennénk, ha fegyverünk élet félelmes kardjukon kicsorbulni hagynánk. Inkább megvásároljuk kincsen fegyvereiket. - Most is azt kérik a követek, hogy az illírek ellen bontsuk ki ostorunkat.

Buda egyszerre megelevenedett, szerette volna, ha a temérdek kincs, amit a követek hoznak, az övé lesz.

- Fogadjuk el a kincset, legyünk mi ravaszabbak! - kezdte unszolni Attilát. -Ígérjük, hogy megtesszük, amit kérnek, s nyerjük meg magunknak a Száván túli földet. Hírünk, nevünk nő majd. Nyújtsd hát, öcsém, kezed, hadd szorítom meg jobbodat!

Attila nyújtotta kezét. Pedig sehogy sem tetszett neki Buda ravaszkodása. De a békesség kedvéért ráállt. Örült, hogy sikerült bátyját megnyugtatnia.

- Holnap este díszes lakomán fogadjuk a követeket - mondotta búcsúzóul. -Légy ott, bátya, hadd lássák, hogy Buda és Attila egyek!

6.

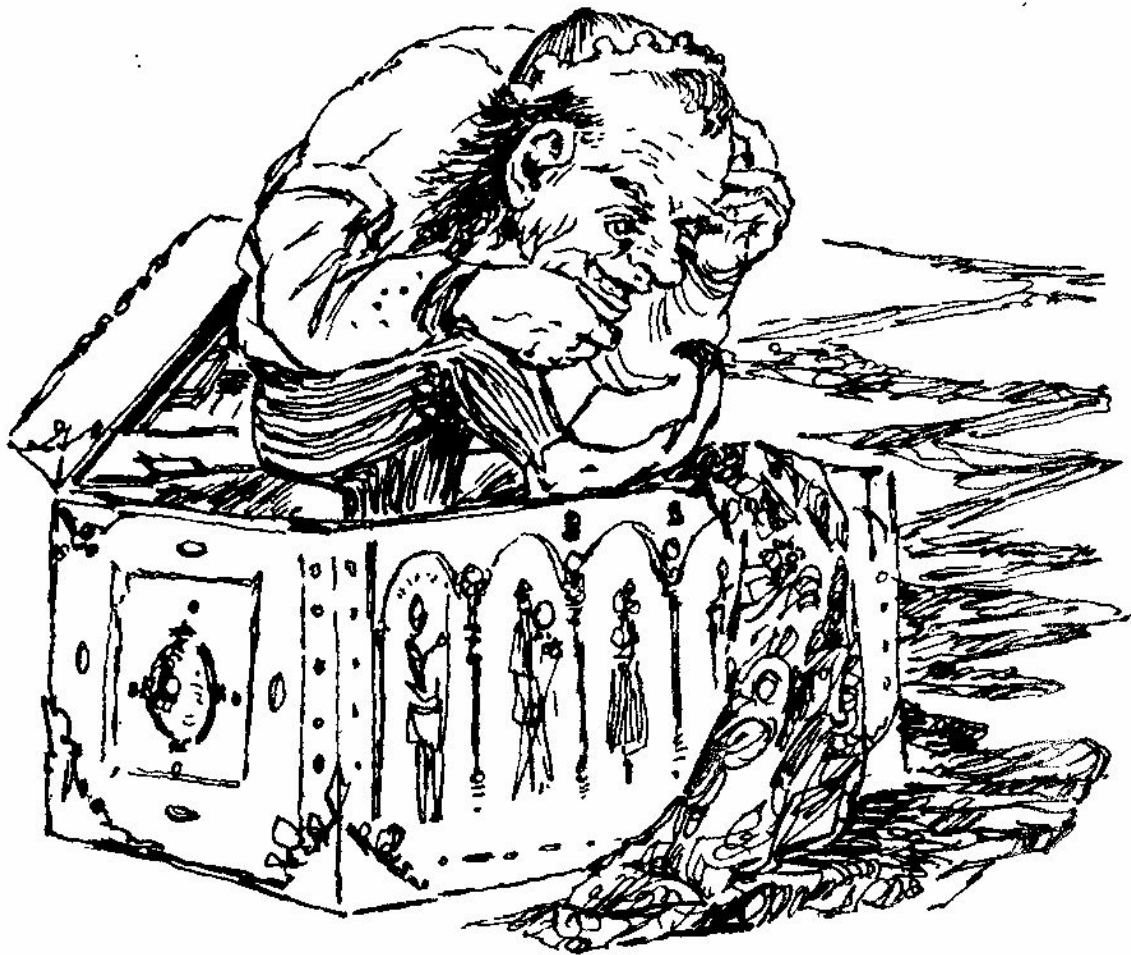
A LAKOMA

Másnapra a sátozmívesek Tündéresszony Kútjánál olyan pompás sátorpalotát vertek, hogy még a császár követei is megcsodálták. A díszes termeket aranyveretű oszlopsorok szegélyezték, selyemfalak választották el egymástól a szobákat, a tetőzetet bíborkárpit takarta, a falakon tigris- és párducbőr díszlett.

A fogadóterem belső falát hosszú tölgyfa asztal foglalta el. Előtte apró, kerek asztalokon aranytányérok állottak, s rajtuk amit csak szem-száj megkívánhat: itáliai gyümölcs, szerezsenországi füge, banán, datolya, apró aranycsészékben tőp-pedt szemű hispániai mazsolaszőlő. Attila tudta, hogy a császár követei szeretik az ínycsalatokat. Hogy szájuk íze szerint készítsék az ételt, a császár régi szakácsát hozatta a táborba.

A görög ínyesmester ki is tett magáért, a konyhán alig találtak helyet a gyöm-béres pástétommal teli tálaknak, a citromon párolt malacpecsenyének, a fügefalevélen főzött fécánzúzának, a pácolt vadkantokának. A levegőt majoránna, gyömbér, sáfrány, szegfűszeg illata töltötte meg. Kis zsákokban állt az Indiából hozott fahéj, ládáknál a finom szerezsenországi bors. A szakács mindennek megadta savát, borsát, derekasan! Bendegúz fiai és a hun vezérek már elfoglalták helyüket a főasztalnál, amikor felharsantak a kürtök, jelezve a követek megérkeztét. Az ajtónállók széthúzták a bíborfüggönyt, s szép rendben sorakoztak be egymás után a császár követei. Cifra öltözetű főurak mögött közemberek lépkedtek, teli zsákokat cipelve a vállukon.

A főkövet, Konsztantinosz, vagy tízlépcsényi távolságra megállt Attila előtt, mélyen meghajolt. A király erre intett, hogy helyet foglalhatnak. Attila, Buda béké-

sen ültek egymás mellett az asztalfőn. Vidáman beszélgettek, nevetgéltek. Ki gondolhatta volna róluk, hogy tegnap még mint dühös haragosok néztek farkasszemet. Mindketten érdeklődéssel

figyelték a követeket.

Kezdetét vette a lakoma. A pohárnokok telitöltötték gyöngyöző boritallal az aranykupákat. Az étekhordók hordták a sok ínyc falatot.

Amint fogyott az asztralról az étel, ital, engedelmet kért Konsztantinosz, hogy császári ura ajándékát átadhassa. Buda és Attila értették, mit mond, de ahogy illet, megvárták, míg a tolmács is elmondja, csak azután válaszoltak. A görögök temérdek finom

kelmét, aranyedényt, díszes fegyvert, cifra arab kardokat, elefántcsont szobrocskákat raktak a kanyargós mintájú perzsaszőnyegekre. Valóságos ajándékhegyek emelkedtek egyszeribe.

A király intett az osztóknak. Két halomba rakták szét a sok ajándékot. Minde-nik halomba került tíz-tizenöt díszes kard és annyi szép kelme meg egyéb kedves ajándék, hogy megszámolni is sok időbe tellene.

Attila és Buda a két halmot ekkor még több kisebb halomba osztotta, ajándékukból mindketten adtak a főparancsnoknak. A teremben minden hun főember kapott, ha nem többet, de legalább egy-egy csontszobrocskát.

Ekkor Konsztantinosz felállott, s engedelmet kért, hogy egyik főuruk személyes ajándékát átnyújthassa Attilának.

A görög szolgák egy selyembe göngyölt faládikát állítottak nagy óvatosan a terem közepébe, felpattintották a fedelét. Kék selyemkendő csücske kandikált elő a faládából. A szolgák megragadták, húzták, húzták, de nem akart vége szakadni. Már körülérhette a termet vagy háromszor, megvolt vagy hetvenhét láb a hossza.

De íme, a selyemkendő megakadt, a görög szolga rántott rajta, és a ládikából egy törpe ugrott elő.

- Én vagyok Zuza, a világ legfurfangosabb törpéje. Parancsoljatok, jó urak, amit csak akartok, én minden kívánságotokat teljesítem.

Azzal se szó, se beszéd, a hosszú selymet a foga közé kapta, s tenyerével olyan mozdulatot tett, mint mikor valaki szelet csap a szájába.

Volt szalag, nincs szalag! Egyszeribe eltűnt a törpe szájában az egész hét rőf. A vendégek még fel sem ocsúdtak ámulásukból, amikor Zuza már ki is köpte a sálat, de úgy, hogy a selyem lángolva

kígyózott végig a termen. Amerre ellibeggett, ijedten ugrottak el újtjából. De csodák csodája, még a perzsaszőnyegek sem pörkölődtek meg tüzétől.

Zuza ekkor odaállt Attila elé:

- Jó király, ha akarod, ezt a tojást a süveged alá lopom, de úgy, hogy egy ujjal se érek hozzád! - Köntöse ujjából tyúktojást húzott elő.

Attila elnevette magát:

- Én megelégszem azzal is, ha a tányérom alá rejted. Túl nehéz lenne az én süvegem neked. Nem akarnám, hogy megemeld magad.

Detre úgy kacagott a kis emberen, hogy hasát fogta nevéttében.

- Rejtsd az én süvegem alá - kiáltotta. - Hadd lássam, mit tudsz? Tíz aranyat kapsz tőlem jutalmul, ha megteszed!

- Ne félts engem, uram!

- Hát rajta! De maradj ott, túlfelől, ahol állasz!

Erre a bohóc bólintott, hókuszpókuszolt, majd így kiáltott:

- Uram, ráléptél a sálamra, hiába húzom, nem jön!

Detre az asztal alá kukkantott, majd hevesen integetett, hogy az ő lába alatt semmiféle sál nincs. A törpe nem volt rest, menten bebújt az asztal alá, s diadalmasan előhúzta a sálat.

- Nemcsak hogy ráléptél, hanem a végét a sarud szíjához hozzá is kötötted. Látod, hiába húzom, csak nem engeded!

Detre csak most vette észre, hogy a sarujához van kötve a sál. Lehajolt, hogy eloldozza.

Süvege épp az asztal peremét súrolta.

Zuza odakapott, és elkiáltotta magát. Felmutatta két üres tenyerét a kacagó vendégeknek.

- Látjátok, hogy üres a tenyerem?

- Látjuk! - kiáltották.

A tyúktojás ott volt Detre süvege alatt. No, lett erre olyan kacagás, hogy remegtek bele a kárpitok. Detre is előbújt az asztal alól, és amikor megpillantotta a diadalmas törpét, szó nélkül leolvasta az aranyat utolsó darabig. Buda fordult ekkor a törpe felé:

- Ha megmondod, hogy mit gondol most a király, én is elhiszem, hogy nagy tudós vagy! Ha vesztesz, huszonötöt veretek rád Pilis erdőn vágott mogyorópálcával.

- Hogy mit gondol a király? - válaszolt hamiskásan a törpe. - A király azt gondolja, hogy Zuza áll előtte, pedig nem is ő, hanem Cerkó, aki bemutatkozásakor eltagadta becsületes nevét. De azért remélem, nem haragszik meg rám, jó királyom! Mert hiszen: mindig minden jó, én mondom ezt, Cerkó!

Budának megtetszett a talpraesett felelet. Menten elkérte Attilától a törpét. Attila intett az udvarmesternek, és Cerkót ládástul, sálastul kitessekelték a teremből.

Nyurga dalia lépett most az asztal elé, karcsú hegedőt tartott a kezében. Attila énekmondója várt, míg a terem elcsendesedett, aztán megpendült kezében a húr.

ATTILA KIRÁLYRUL SZORZOTT ÉNEK

Énekes pajtásim,

Szelíd jó regösök,

Zendüljön meg a húr, Éljenek a hősök!

Keves hős csatája,

Forró csatamező, Őt említem előbb, Elsők közt legyen ő!

Kadocsa, jó Béla Vígan verekedtek,

Longobárd koponyán Nagy sebet ejtettek.

Hát csak egy nagyszájú Órjas felkiáltott, Neve Africanus, Görbe kardot rántott.

„Ebhitű pásztorok, Kutyafulú hunok, Elfuttok ti mindjárt, Ha rátok mordulok.

Kirántottam kardom, Ki áll ki, ki áll ki? Jöhet király, vitéz, Léphet élém bárki!”

Száz vitéz is ugrott, De elébük vágott Attila, jó király, A kardja szikrázott.

Víttam oroszlánnal, Megtámadott párduc, Szaladj csak kardomnak Dühös Africanus!

Kardjuk összekoccant, Szikrázott az acél.

„Kell-é Africanus, Kell-e néked babér?”

S osztotta a babért, Nagy sűrűn osztotta, Szép veretű kardját Két marokra fogta.

Az órjas homlokán Púp nőtt, púp hegyébe, Arcából, karjából Kiserkent a vére.

Fülét az éles kard Félig lemetszette, Africanus fogta, S visszaillesztette.

Két marokkal fogta. Könnyezve tartotta, Kétélű törét is

Menten földre dobta.

Azzal vedd el magad, Elszaladt örökre, Anyját megkeresni, Az otthoni rögre.

Attila már akkor Századikat vágta, Itt a kardja sújtott, Amott csatabárdja.

Nem volt nála hősebb, Nem volt ott vitézebb, Maga volt a halál, Maga volt az élet!

A hegedős utolsót pendített a húron.

Csillagok Látója, aki Attila mellett ült, odahajolt kisebbik urához.

- Hallottam, mit üzent a keleti császár. Kérte, hogy bontsuk ki ostorunkat. Mit válaszoltál kérésükre, jó királyom?

- Találd ki hadaim fő-fő vezére, mit válaszolhatott a követeknek Attila?! A keleti császár bajba jutott, s bennünket kért, hogy segítsük. Én úgy tudom, ősi törvény, hogy a pusztai fiai mindig segítenek a bajba jutottakon!

Csillagok Látója nyugtalanul rázta meg bozontos üstökét.

- Engedd meg, jó király, hogy erre mesével válaszoljak!

Attila bólintott. Csillagok Látója elkezdte.

A VÉN FARKAS KOMÁJA S A RAVASZNÁL RAVASZABB

A vén farkas, aki a gyengébb állatokat sorra felfalta, megöregedett. Érezte, hogy már a végét járja. Feltette hát magában, hogy ezután nem futkos, nem fárad, hanem csellel szerzi meg élelmét. Babukaköntőssel bebugyolálta a torkát, elhíresztelte, hogy halálos beteg, és kérte, hogy segítsenek rajta.

A szamár hitt a farkas panaszos kiáltásainak, vitt neki vacsorára egy csupor tejet. Alig lépett a farkas barlangjába, így förmedt rá a beteg:

- Ó, te szerencsétlen szamár, éppen rosszkor lépted át a küszöböm, az előbb fogadtam meg, hogy aki most lépi át, rögtön felfalom. A fogadásom meg kell tartanom.

A szamarat nyomban fel is falta.

Csúf tette azonban nem maradt titokban. Neszét vették az állatok, hogy mi történt a hiszékeny szamárral, és a farkas barlangjának még a tájékát is elkerülték.

Erre a farkas átüzent kedves komájának, a szomszéd erdő farkasának, megkérte, hogy segítse ki szorult helyzetéből. Elpanaszolta, hogy s mint járt, s megüzente azt is, hogy nem marad el illő jutalma, ha alattvalóit engedelmességre tanítja.

A szomszéd a koma tartományában iszonytató vérengzést csapott.

Egy este éppen egy öreg rókát csípett fülön, s már felemelte mancsát, hogy agyonüsse, amikor a róka azt kérdezte:

- Miért ütsz agyon engem, aki nem ártottam neked soha életemben?

- Igaz, hogy nekem soha nem ártottál, de lásd be, hogy másként nem tehetek -válaszolt a farkas. - Bajba jutott a komám, és ősi törvény, hogy nekünk segíteni kell egymáson!

- Pedig ha engem agyonütsz, úgy jársz, mint Ordasmacska Ravasznál Ravaszabb nagybátyámmal!

A farkas meglepetve pillantott a rókára. Erre az mesélni kezdett:

- Egy lakatlan szigeten élt Ravasznál Ravaszabb. Rettegtek tőle a gyengébb négy lábúak. De egy napon összefogtak ellene, úgyhogy vége szakadt gondtalan életének. Ekkor Ravasznál Ravaszabb megkérte Ordasmacskát, hogy segítse ki szorult helyzetéből. Az kötélnek állott. Együttesen sikerült is kipusztítaniuk a sziget minden lakóját. Amikor már csak ketten maradtak, egy estére igen megéheztek. Ekkor így szólt Ravasznál Ravaszabb: Nézzük meg,

hogy melyikünk az igaz ember? - Erre a macska megkérdezte: Miért kell tudnunk, hogy melyikünk az igaz ember? - Azért - válaszolta a barátja -, mert amelyikünk nem igaz ember, azt a másik felfalhatja. - Ordasmacska ebbe beleegyezett. Ravasznál Ravaszabb egy cservesszöből csavart hurokhoz vezette, s így szólt: Amelyikünk úgy ugrik át a hurkon, hogy nem akad fenn, az az igazi ember! - A macska, látva, hogy ő soványabb, gondolkozás nélkül jelentkezett próbára. De Ravasznál Ravaszabb kezében tartotta a hurok végét, s amikor barátja ugrott, megrántotta a vesszőt. A macska beszorult, s Ravasznál Ravaszabb ott helyben felfalta.

A vén róka befejezte a mesét, a farkas kis ideig gondolkozott - így járnék én is, ha még tovább segítenék komámnak! - Elszégyellte magát, útjára engedte a rókát, s többé feléje se nézett nagylelkű komájának.

- Nem nehéz megfejteni mesémet - fejezte be Csillagok Látója. - A beteg farkas a keleti császár, s úgy járnál, mint a komája, ha kérését teljesítenéd.

Attila kapitányának erős kezébe fektette tenyerét, és megszorította.

- Nem csalódtam benned, Csillagok Látója. Ne félj, én se gondoltam másképpen. Attila nem kóbor farkas, s nem hisz a görög császár hízelgő szavának, nem fog a hurkon fennakadni!

Amíg Attila Csillagok Látójával beszélgetett, Buda mellé odaférfkőzött Detre, és odasúgta a királynak:

- Illendő dolog-e, hogy a kisebbik királyról szóljon az ének?

Buda nem válaszolt.

7.

ATTILA ÁLMA

Attila a követfogadás után boldogan hajtotta álomra a fejét. Az öröm álomba zsongította, elszenderítette. Mielőtt lehunyta volna pilláját, még egyszer eszébe jutott a nap sok eseménye. Buda és a vele kötött egyezség. - Végre felnyílt a szeme bátyámnak - gondolta magában -, láthatta, hogy csak javát akarom! Hogy örült annak a féleszű kis törpének! Hadd teljen benne kedve! - Aztán eszébe jutott, hogy mint bánt el a keleti császár követével. Higgyen a császár amit akar, a jó illírek meg csak forgassák fegyverüket, hiszen még a párnát is kihúzták már a fejük alól. Majd Csillagok Látója ravasz meséjére gondolt. Attila elégedetten mosolygott, büszke volt kapitányára.

Alig aludt el, bűvös álom lepte meg, csodálatos látomás tárult fel előtte.

A Tetejetlen Fán, az égi mezőn aranyos sátra előtt ült Csillagok Anyja, egyenként megölelte leányait, fiait, és a csillagok elindultak a Fejérvölgyön. Egy-egy ösvényen oldalra csaptak, ment a sok csillag a maga dolgára a megszabott mezsgyén, a csillagok virágos mezején.

Egyedül Hajnalcsillag nem tért rá a réges-régi nagy útra. Sátra előtt táncolt, nyihogott Rézszőrű, táltos paripája. Hajnalcsillag nyeregbe kapott, és nekivágott a virágos mezőnek. Lova repült, mint a gondolat. Amikor a Rézerdő mellett repültek, így szólt kedves paripájához:

- Rézszőrű, táltos paripám, még a madárnál is repülj sebesebben. Nagy szégyen lenne, ha elkésznék. Még azt hinnék, elaludtunk.

Az Ezüsterdő mellett repültek. Látja ám, hogy Szélkirály is nyergeli táltos paripáját.

Felkap a nyeregbe, s odakiáltja kedves lovának:

- Táltos paripám, repülj még a gondolatnál is sebesebben. Nagy szégyen lenne, ha elkésznék. Még azt hinnék, elaludtunk.

Azzal sarkantyúba vette paripáját, s repültek még a szélnél is sebesebben.

Amikor az Aranyerdő mellett a Hősök Mulató Mezejéhez értek, Szépmező

Szárnya, jó Hunor, testvére, Magyar és acélos karú Keve kapitány éppen letették kupájukat az asztalra. Ott nyihogott, kapált, nyerített Holdas, Rigó, Tündér s a derék Vasderes. Felkaptak a nyeregbe, s így biztatták paripáikat:

- Kedves paripám, repülj még a gondolatnál is sebesebben. Nagy szégyen volna, ha elkésznénk. Még azt hinnék, elaludtunk.

Holdas, Rigó, Tündér és Vasderes repült is még a gondolatnál is sebesebben.

A hat táltos paripa egyszerre érkezett Arany Atyácska tündöklő palotája elé. Atyácska már napfényes asztalánál ült. Mosolygó tekintete fiain nyugodott. Hét hajfonata alágördült a karszék támláján. A tündérek ezüst fonala sűrűn keveredett aranyos fonatába. Tavirózsa-arcát ráncok barázdálták. S bozontos szemöldöke, mint ezüstrepkény pártázta domború homlokát.

Jobbján ült Napkirály, balján Hadak Ura. Díszes sisakjuk alól az ezüst hajfonatok fehérén buktak elő.

Amikor a hat újabb vendég az asztalnál csendben helyet foglalt, Napkirály folytatta, amit már megkezdett:

- Hej, régen volt az, amikor Atyácskánk ezüstbölcsőben bennünket a tengernek lebocsátott. Gyerekek voltunk, versenyt repültünk a széllel. Hej, a szárnyas idő tovaszállt! Milyen régen volt, mikor Délibábért verekedtem a sárkánnyal. Acélos volt a karom! Ruganyos a léptem! Emlékszel, Szélkirály, amikor palotám előtt összemértük a kardot? Hej, idők, régi idők! Már íjam is a sutban hever. Ha nem lenne jó táltos paripám, bizony a réges-régi nagy úton se szívesen lovagolnék.

Arany Atyácska szólalt meg ezután. Nehezeére esett a szó, csak lassan pergette:

- Ej, fiam, mit keseregtek! Az én ajkam mindig mosolyog. Örül a lelkem, mert szépen együtt látlak benneteket. No, Szélkirály, te is megjöttél? Van-e jó illatú legelője a szilaj ménesnek? Hát a Csillagszekér kereke nem ferdült ki a rossz utakon, Hadak Ura? Szóljatok csak, ha valami baj van! Hát Szépmező Szárnya, Hunor, jó fiaim, a Hősök Mulató Mezején vigadtok-e kedvetekre? Ott aztán van szabad tér, ijazhattok, dobálhatjátok a kopját, ahogy derék vitézekhez illik. Acélos karú Keve kapitány, jó fiam, te most ülsz elsődjére asztalomnál. Jó vitéz voltál, ürítsük hát egészségedre a kupákat.

Felemelte Arany Atyácska hatalmas bikkfa kupáját, s a tüzes italt Keve kapitányra köszöntötte.

- Most pedig Hadak Ura elmondja, hogy miért is jöttünk e szép napon egybe -szólt Atyácska.

- Nem akármilyen hiú tapsi dologról akarok most beszélni. Ímé, betelt az időm. Emlékezhettek, amikor a bűvös kardot alábocsátottam Nemere népének. Rőzseké-vékből magas tornyot emeltek, s azon őrizték a kardot. Amíg megvolt, Nemere hős fiai győztesen jártak a csatában. Egy szép nap azonban Ármány megkörnyékezte a rőzsehalmot. Már-már sikerült ellopnia a kardot, amikor odarobogtam Csillagszekeremmel, és felhoztam. Akkor e napfényes asztalnál azt mondtuk: ha majd hetvenhét esztendő, újra hetvenhét és még egyszer hetvenhét esztendő eltelik, annak az ifjúnak derekát övezze a kard, aki legkiválóbb a harcban, aki legderekabb, akit a bűvös kard legjobban megillet. Én a hunok táborában, amott, látok egy ifjút - ekkor Hadak Ura a Földre alá mutatott, és mindnyájan megpillantották Tündéraszony Kútja mellett sátrában az ifjút, aki mosolyogva szendergett. - Én már jól ismerem őt, derekasan megállta helyét a csatában. A halállal bátran nézett farkasszemet. Fáradhatatlan a vitézi gyakorlásban. Nagy lelke dicső tettekről álmodik most is. Én e karddal az ő derekát övezem. Legyen a mi

ostorunk, büntesse a gonoszt, verje le Ármányt: legyen pőrölye a világnak!

Arany Atyácska rábólintott, s a többiek egyszerre kiáltották:

- Adjuk Attilának!

Ekkor Hajnalcsillagot elküldték a Csillagszekérért, majd Hadak Ura lecsatolta oldaláról a kardot. Kihúzta ezüsthüvelyéből. Egyszeribe olyan világosság támadt, hogy az Aranyerdő ragyogása mécsespislogásnak tűnt a nagy fényességben.

Amint a szekér megjött, Hadak Ura nyomban fellépett az ülésbe, s megindultak hét világ ellen. A szekér kereke surlásán ordítva csikordult, porozva indult el a Fejérvölgyön. Nem is álltak meg a táltos ökrök csak Tündéresszony Kútjánál.

Hadak Ura átlépte a sátor küszöbét, az alvó ifjú szép posztóköntösére övezte a kardot.

- Ihol, ihol a világ pőrölye! - mondta.

A kard megvillant az ifjú derekán, Tündéresszony Kútja halkán csobogta, az éjszakai szellő lágyan susogta:

- Ihol, ihol a világ pőrölye!

A csillagok megálltak útjukon, mind a nagy fényességet csodálták. Napfényes asztalánál Arany Atyácska is elmosolyodott.

Hadak Ura a kardot hüvelyébe visszadugta. Kereke surlásán ordítva csikordult szekere, s amerről jöttek a Fejérvölgyön, ezüst porfelhőben hazaszekereztek.

S ezen az éjjelen Buda király is álmot látott. Este sokat evett, sokat ivott, s amikor nyugodni tért, érezte, hogy ólomsúly húzza fejét. Csak úgy ruhástul dőlt le ágyára, és menten elaludt. Álmában ott termett előtte Cerkó. Se szó, se beszéd, kézre állt, s kézen állva körüljárta Buda ágyát. A király sápadtan rákiáltott:

- Jaj, te bolond Cerkó, fordulj már vissza, ne állj a fejed tetején, mert én is a fejemre állok. A fejem olyan nehéz, mint az ólom, jaj, nem tudok visszafordulni.

Erre Cerkó szót fogadott, elkezdte hányni a cigánykereket, és olyan sebesen pörgött, akár az ördögmotolla. Buda végül is rimánkodóra fogta a dolgot:

- Jó Cerkó, ne vess több cigánykereket, már így is forgok ágyastul, mint az ördögmotolla. Még kipottyanak, és összetöröm magam.

Erre meglágyult Cerkó szíve. Nem vetett több cigánykereket, hanem uccu, felpattant a hason fekvő Buda hátára, oldalába vágta a sarkát, és elkezdett rajta lovagolni. No, ez kellett még csak szegény királynak! Nem hiányzott egyéb! Nagy búsán kiáltott a törpére:

- Inkább hétszer kilophatod süvegem alól a tyúktojást, csak ne lovagolj a hátamon tovább!

- Hát ha megvakarod a bal szemem - válaszolta Cerkó -, mert nagyon viszket, akkor leszálok a hátadról.

Le is szállott. De ezzel még nem szakadt vége a mutatványnak. Az asztal alól egy suhogó mogyorópálcát húzott elő, és a király elé tartotta. Buda ekkor megszólalt.

- Milyen pálca ez, te Cerkó?

- Ez a pálca a csererdőn nőtt, s nagyuram ezzel akarta megcsapatni a hátsó fertályomat.

- S minek az neked?

- Hogy kipróbáljam nagyuramon. Hathatós pálca ez! Mert ne felejtse el: mindig minden jó, én mondom ezt, Cerkó!

Azzal megsuhogtatta a mogyorópálcát.

Az alvó Buda érezte, hogy valaki rázza, költögeti. Ijedten kiáltott:

- Jaj, Cerkó, ne üssél már, soha többet nem vágatok pálcát a csererdőn!

- Jó király, hogy pálcát vágatsz-e aztán vagy nem, azt én nem tudom, de hogy mindjárt savanyú lesz az ábrázatod, azt megjósolom.

Buda erre felpillantott. Az ágya előtt Detre állt.

- Ébredj, jó király - kezdte újra Detre. - Bár fel se ébrednél, hogy ne látná jóságos szemed a gyalázatot!

- Beszélj érthetőbben! Mi történt?

- El sem akartam jönni hozzád, már hajnal óta csak bujkálok. Én semmit tudni nem akarok! Én semmit látni nem akarok! De talán mégis jobb, ha tőlem tudod meg, mint másoktól. Jobb, ha én állok melletted, akinek jó Bendegúz atyád meghagyta: Vigyázz jó fiamra, Detre király. Jobb kézbe nem helyezhetném sorsát, mint a tiedbe. Buda az én kedves gyermekem. Ne hagyd magára semmi bajban, zivatarban.

- Még mindig nem értek egy árva szót se. Mondd meg végtére, mi történt? Detre odahajolt a király füléhez:

- Hajnal óta a főkapitányok és az ország minden sarkából táltosok, garaboncok, bűbájosok, íralók, varázslók gyűlnek Attila sátrába. Előtte, mint legfőbb király előtt hódolnak. Valami nagy dolog történt, de ezt csak úgy sejtem, mert én oda a lábam be nem teszem. Még hogy azt vélje valaki, hogy én is elhagytam uramat, s hódolni jöttem a gyerkőchöz!

Buda menten kiugrott ágyából, felövezte kardját. Detrének csak annyit szólt vissza:

- Ne félj, én nem a hódolók közé állok! Nem azért megyek, hogy térdet-fejet hajtsak! - azzal bőszen Attila sátra felé vette útját.

8.

A BŰVÖS KARD

Attila zsámolyára a reggeli nap fénye tűzött, s megragyogtatta az ifjabb király büszke arcát.

Zsámolyát, mely előtt Csillagok Látója, Szömöre és Torda állott, táltosok, vezérek, híres garaboncok, nagy tudományú bűbájosok, szakálluk simogató íralók vették körül. Beszélgettek.

Attila csendet intett, és szólott ekképpen:

- Ide hívattalak, jó táltosok, szakállas íralók, jók benneteket. Itt álltok mind, akik olvastok az égi jelekből, akikre Hadak Ura a csodafüvek titkát rábízta.

- Itt vagyunk mind! - felelték.

- Ti az ősök szándékát ismeritek, Hadak Urától megtudhatjátok a jövő képét, most szemetek mégis kérdően tekint rám: miért hívatott bennünket Attila? Hadra kél serege? Kibontja ostorát? Ellenre megy majd világbíró kardja? Ezt kérditek! Igaz-e?

- Igaz, jó királyunk!

- Nos, rendre elmondom a dolgomat, Hallgassatok meg, s fejtsétek meg a titkom. Éjszaka bűvös álmot láttam, s tudni akarom, hogy jót vagy rosszat jelent-e?

- Este, ahogy lenyugovék, alig elaludtam, csudálatos álom lepett meg. Két álmot is láttam. Az egyikről, Arany Atyácska kardjáról, már szólottam az előbb, most halljátok a másodikat. Álmomban hős Bendegúz atyám udvarában mint si-heder, magám köré gyűjtöttem apró hadinépem. A csererdőn vesszőparipát metszettünk, fakardot hasítottunk, s két király, két ország, két csapat - két félre osztottam szét hadamat. A darutollasok csapatát magam vezényeltem. A másik sereggel a vendég római gyermek, Aetius vágta. Ők meg sastollat tűztek a kalpagjok mellé. Virágos mezőben verekedtünk, s

alaposan helybenhagytuk a sastollásokat. Éppen amikor győzelmes csatakiáltásunk felharsant, nagy zengés, rengés támadt, és megreszketett a csatamező. Fakardunk a földre hullott, s kettétörték az íjak. Egy rikkantásnyi idő sem telt belé, s acélkardok hullottak elénk. Most kezdődött csak az igazi harc! Szikrázott a sok kard, csattogott a kelevéz. S íme, újra megzendült az ég. Aranyküllős kerék csikordult felettünk, s Csillagszekéren rézsisakos bajnok robogott a mezőre. Elöttem állította meg szekerét, majd egy fényes kardot övezett a derekamra, emberi szem még nem látott olyat. Utána szekerstül eltűnt a magasban.

Kis időre megállott, majd folytatta:

- Legott oldalamban kaptam, hogy valóság-e, vagy csak álom játszik velem. Derekamon éreztem a kard súlyát, nehezét, oldalamban szíja nyomását. S egyszeribe, mintha csak szárnyam nőtt volna, felszálltam a magasba, és szélesebben lá-boltam fenn a nagy kékséget. Alattam erdők zúgtak. Napnyugat hatalmas folyói csobogtak, örvénylettek. Nagy rónák felett szállottam. Kőből rakott városok kerültek utamba. Kirántottam kardomat, s ahány csak utamba került, kardommal -mint gyenge fűszálat - lecsaptam. Ahányat suhinték, minden suhintás egy város...

Újra várt, s e szavakkal zárta beszédét:

- Mit jósol e titokzatos álom, fejtsétek meg, bölcs öregek!

Hallgató nagy csend támadt. A táltosok, garaboncok, íralók, nagy szakállú jók mind lehajtották fejüket, tudakolták lelkük tanácsát. Befont, tömör hajfürtjük aláhullt.

Végre is ősz Torda, a vénséges vén táltos lépett elő:

- Jó királyom, hiú szavakat eddig tőlem senki nem hallott. A hunok vénjei közt én vagyok a legöregebb, s annyi sok esztendő után még olyant nem mondtam, ami ne volna színtiszta, akár Tündéraszony Kútja forrásvize.

Kis idő múlva halkabban folytatta:

- Egy titkom van nékem, e titok nem is az enyém, hanem a táltosok titka. Halála előtt a legöregebb táltos, mielőtt kiitta búcsúpoharát, az őt követő legöregebb táltosnak súgta. Íme, a mai nappal titkom felfedhetem, mert a mai nappal betelt a bűvös szám, a háromszor hetes szám, s tovább az eskü nem köt. Feltárom hát előtted a titkot, jó királyom.

Meglepetve néztek egymásra a jósök, és feszült várakozással tekintettek Tordára. Az öreg meghajtotta fejét Attila előtt:

- Hadak Ura bűvös kardot kovácsolt a pusztai fiainak, majd elrejté Ármány elől, s az égi királyok tanácsára úgy döntött, hogy hetvenhét esztendőnek, újra hetvenhétnek és még egyszer hetvenhét esztendőnek kell eltelnie addig, amíg a kardot újra lebocsátják. Aki e kardot megkapja, az egész világot bírhatja vele, akinek a derekára felövezik, az lesz a világ pörölye! Örvendj hát, Attila, mert álmod megjósolta, hogy Hadak Ura téged választott ki, a kardot a te derekadra övezte fel. Hogy hol a kard, azt én nem tudom, de hogy a tiéd lesz hamarosan, az úgy igaz, mint ahogy én most itt állok előtted.

A hirtelen támadt csendben az öreg Bulcsú lépett Attila sátrába.

Egy drágakövekkel ékesített, szikrázó kardot tartott kezében, s balján egy gu-lyásbojtárgyereket vezetett.

Fénylett, villogott a kard, rubintos markolata, mint a nap szórta a sugarakat. Olyan fényes, olyan ékes volt, hogy az egész sátorpalotát beküllőztes aranyos sugaraival.

Felmorajlott erre a táltosok, garaboncok, íralók serege.

Attila felugrott aranyos zsámolyáról, és harsányan kiáltotta, hogy mindenki jól hallja:

- Ez volt az a kard! Emlékszem! Ez volt! Fénye, ragyogása, ívének finom haj-lása ugyanaz!

Bulcsú a bojtárgyereket a zsámoly elé tuszkolta.

- Királyom, a velem esett csuda dolgok egészen megzavartak - mondta.

Attila intett, hogy csak folytassa.

- Jókor reggel vadászni indultam, és csodálatos gímszarvas nyomára bukkantam. Hajnaltól úztem paripámon, és én, aki a feldobott pénzt eltalálom, ahányszor csak felajzottam íjamat, mindannyiszor eltévesztettem. Nagy bosszúsan hazafelé tartottam, mikor lélekszakadva toppant elém ez a bojtárgyerek.

Megsimította a kisfiú szép barna haját, és így folytatta:

- Egy szó nem sok, annyit sem szólt, hanem csak leborult a földre, s ijedt tekintetét reám függesztette. Biztattam, hogy tőlem ne féljen, mondja csak el bátran, ami lelkét nyomja. Ha valaki bántotta, gondoltam, majd ellátom a baját. Azt mondta a gyerek: Reggel, ahogy kihajtottam a csordát, ökreim s borjaim kedvökre legeltek. Leheveredtem, s éppen előhúztam a tarisznyám, amikor észrevettem, hogy sántít a kedves üszöm, valami megsebezte a lábát. A véres nyomokon elindultam. Egy vadrózsabokor tövében a fű között egy kiálló vasdarabot találtam, a hegyéből legalább egy hüvelyknyi látszott. Már-már otthagytam a mihaszna vaskót, de aztán visszafordultam, hogy mégiscsak kihúzom, mert még sorra sebezheti borjaim lábát. De mire hozzányúltam, már kétannyira állt ki, mint előbb, és bíbor lángok csaptak ki belőle. Megijedtem, elszaladtam. A kíváncsiság azonban nem hagyott nyugtot, visszanéztem. Hát csodák csodája, a vas úgy villogott a mezőben, szinte megvakultam a nagy ragyogástól. Erre hanyatt-homlok szaladni kezdtem, s így találkoztam veled, jó uram! - Ezt mondta a gyermek. Én hittem is, nem is szavának, de mégis elmentem vele. A csodakardnak akkor már csak a markolata volt a földben.

Kirántottam, s ímé, elhoztam. Neked hoztam, jó királyom, csak téged
illet ez a kard!

Míg Bulcsú beszélt, a kis bojtár minden szavára bólintott, úgy bizonygatta, hogy igazat mond.

Attila ekkor leszállt zsámolyáról. Bulcsú elé lépett, és a kardot átvette.

Kezében még tündöklőbb, fényesebb lett. Fényét Attila arcára vetette. A király szeme tűzben égett, felhányta fejét, s büszkén felmutatta a kardot.

Régi kardjának hüvelyébe próbálta. Hát csodálatosan illett bele.

Torda és a vezérek áhítatos csendben figyelték Attilát. Látták szemében a fellobbanó lángot, mely egyszerre tisztelettudóvá varázsolta szép, ifjú arcát. A játszi vonások megkeményedtek, tekintete parancsoló lett, tartása büszke, karja szilaj, parancsoló. Mintha azt mondogatta volna:

- Ihol én, ihol én pőrölye a világnak! Úr leszek véled, városokat csapok le! S a föld hátán, aki csak él, félve ejti ki nevemet!

A táltosok, jósök, garaboncok észrevették, hogy egészen más király áll előttük, mint előbb. Parancsoló, villámló tekintete előtt sorra meghajtották kemény fejüket.

Egyedül csak Buda nézett szomorúan, zavartan öccsére. Épp az előbb érkezett, és irigykedve pillantott a kardra.

Nem tudta, mitévő legyen.

9.

GYÖNGYVÉR

Buda körbejárt a sátrában.

Cerkó künn hallgatózott, majd felugrott ültő helyéből, s szaladt be a palotába. Levetette magát a szőnyegre, nyögött, jajgatott. Úgy jajveszékelt, mintha csikó lépett volna a kiskörmére, vagy legalábbis békák olvasták volna ki a fogát.

- Áj váj báj! Áj váj báj! - dobálta magát.

Buda azonban csak mérte tovább a palota széle-hosszát.

- Báj váj áj! Báj váj áj! - dalolta a törpe, most már megfordítva a kótát, hogy magára vonja ura figyelmét.

Buda azonban komoran megállt a sátor közepén, s maga elé révedt.

Cerkó belátta, hogy itt nincs mit keresnie, s az ajtó felé vette útját, amikor hirtelen szétnyílt a sátorpalota ajtaján a szőnyegtakaró, s betoppant Gyöngyvér, Buda király felesége. Büszke tartással állt az ajtóban. Arcán harag sötétlett.

Gyöngyvér nem szívelte, hogy Buda megosztja öccsével a koronát. Azóta nap mint nap perlekedett vele. Korholta, szidta, becsmérelte. Irigykedett Attilára, látta, hogy a hunok szeretik, de még inkább irigykedett Ríkára. Neki nem volt gyereke, Buda nemegyszer vetette szemére, hogy meddő. Ríkat állította elébe példának. Nem is tudta ezt soha megbocsátani!

Gyöngyvér le sem ült, hanem egyenesen királyura elé lépett, s így szólt:

- Hát ezért jöttél olyan lóhalálában? Ez az a híres haditorna? Azt hittem, hogy százezres csapatot vezényelsz! Hogy Buda király szavát lesi ez a tábor! Kinn any-nyi mindent beszélnek összevissza. Nem akartam hinni a fülemnek: „Buda -mondották -, Buda ott csak árnyék, ágról hullajtott levél, melyet a szél hajt jobb-ra-balra!” Szégyellem magamat, hogy így kell téged viszontlátnom, hős Bendegúz fia!

Buda leroskadt a kerevetre, lehorgasztotta fejét, nem kérdezett, nem szólt, csak ült némán, még csak nem is védekezett.

- No, ne félj, nem szidni jöttem én - váltott hirtelen Gyöngyvér. Az asszony nem azért áll ura mellett, hogy ha az bajban van, még lennebb taszítsa. Attila a bűnös. Jól tudom én, mért kedvelik a vezérek Attilát, s mért fordítottak hátat neked!

Buda felvetette fejét, s már újra mosolygott.

Gyöngyvér folytatta:

- Kitudakoltam, mi a baj! Olyan az ember, mint a reszkető kezű koldus, aki fillérért a földet csókolja akárki előtt. A hun vezérek megorrontották, hogy Attila tüzénél megsüthetik pecsenyéjüket; az egyik hírnévre ácsingózik, ismeri Attila nagyravágyó szándékát, s reméli, hogy seregében majd hírnévre tehet szert; kincsre vágyik a másik: aki városokat dúl fel, az kincset szerezhethet; a harmadik megint mást remél Attilától. Ez hát a titkok titka.

Buda haragosan kiáltott volna. Gyöngyvér azonban csitította:

- Ne heveskedj, még nem fejeztem be. Te magad mindig elbújsz, hogy senki ne lásson. Ki hiszi az ilyenről, hogy hatalmas vagy, hogy tőle valamit remélhet! Temérdek kincsednek se szeri, se száma, s mégis csak annyit ér, mint a víz alá rekkentett kő. Soha ki se bontod arannyal teli ládáidat. Nos, jó Buda! Ki a sátor elé! Kibontani a ládákat! Elő a kincset, az aranyat! Majd meglátod, hogy holnap már messziről süvegelnek a vezérek. Állj a sarkodra! Ígérj te is, hagyd, hogy reméljenek tőled. Majd meglátod, hogy seregestül idejönnek, úgy otthagyják Attilát, mintha soha is nem ismerték volna.

Buda kipirult arccal szaladt fel és alá a sátorpalotában, s amikor Gyöngyvér befejezte, így szólt:

- Még ma megteszem, amit mondottál. Hallottam, Attila hadra készül, Hadak Ura kardja elvette eszét. Megtiltom, hogy elmenjen, de amilyen önfelű, nem hajt a szavamra. Elmegy. Amíg odalesz,

kőből fényes várost építék a Duna mellé, oda, ahol nemrég a római sereget legyőztük. Városom fénye, híre elhomályosítja majd Attila szállásának fényét, s ha a város áll, meglátjuk, ki az úr a Tisza mellett! Hadak Ura kardja pedig engem illet, magamnak követelem!

Gyöngyvér megölelte Budát, és kisietett a sátorpalotából. Alig ment el, Detre nyitott ajtót a királyra. Sebbel-lobbal jött, s amikor látta Buda ragyogó arcát, így szólt:

- Szemedből látom, hogy örülsz, de én, szegény szolgád, már nem leszek részese boldog örömeidnek. Búcsúzni jöttem, jó Buda.

A király meglepetve pillantott Detrére, majd indulatosan kérdezte:

- Talán te is Attilához pártoltál?

- Azt hiszed?

- A húsos fazék mellé húzódol magad is? Most, amikor én nagy tervekbe kezdek? - és rendre mindent elmesélt. Kiszínezve elmondta, hogy fényes várost alapít, kőfallal keríti, s Buda városa lesz a neve.

Detre csak bólogatott, s gonosz lelkében így ujjongott az öröm: - Hát mégiscsak sikerült elérnem, amit akartam! Vesszen a hun, viruljon a szász! Virulni is fog! Művem befejeztem, itt csúnya testvérviszály támad. Buda várost alapít, pártot üt majd Attila ellen, az fegyveresen, dicsőségtől mámorosan hazajön, s jaj, csúnya vége lesz a történetnek. Eb legyek, ha a végét itt bevárom. El csak innen mielőbb, el hazámba! Otthon aztán nyergeltetem is lovamat, hogy mire ezek itt hajba kapnak, s egymást ütlegelik, én a régi birtokba belovagolhassak.

De szólni csak annyit szólt Buda szavaira:

- Terved helyes, csak légy óvatos. Ha a kincsed szétosztod, vigyázva tedd! Te csak dicséred Attilát, mintha szeretnéd, nehogy a

hunok megsejtsenek valamit! Tanuld meg az öreg Detrétől: dicsérni kell azt, akit törbe csalunk, a hízelgő szó többet ér az éles kardnál!

Budának tetszett, amit a szász mondott, előhúzott egy láda aranyat, s Detre kezébe fektette:

- Jó Detre, megkezdem az ajándékosztást. Hű szolgám, te kapod az első láda aranyat.

Detre hétrét görnyedt, hajlongott, köszönte, s a ládával eltávozott, hogy örökre hátat fordítson Bendegúz fiainak, és előkészítse a végső csatára elhagyott, tépett seregét.

Elült Detre lépte zaja. Ekkor megmozdult Buda alatt a kerevet. Mint akit vipera csípett meg, felugrott a király ültő helyéből. De aztán elnevette magát, mert Cerkó borzas feje tűnt elő a párdüctakaró alól. A törpe a kerevet alá bújt Gyöngyvér elől. Így szólt:

- Látod, mennyi szép tervünk van! A tíz ujjamon mind meg se tudom számolni, hogy mit is akarunk! Csak Detrét ne sajnáld, hadd menjen! Láttam az asztalnál, hogy rettenetes sokat evett, s nekem mindig gyanús az, aki suttyomban sokat fal! Buda városát meg felépítjük! Mert mindig minden jó, ezt én mondom neked, Cerkó!

10.

DETRE BÚCSÚZTATÁSA

Cerkó magára hagyta Budát, és meg sem állott Detre sátráig. Nem rontott be ajtóstul, ablakostul, hanem bebújt a sátor előtti burján meg lapulevél közé (törpe volt, könnyen megcselekedhette).

Várakozott. Leste Detrét.

Nem kellett sokáig várakoznia, mert az imbolygó léptű öreg hamarosan kijött, és egyenesen Attila felé vette útját. Búcsút venni indult a kisebbik királytól.

Cerkó várt, amíg Detre eltűnt, akkor, uccu, besurrant a sátrába. Egy faládikát húzott elő az útra kész csomagalmazból. Megtapogatta, megemelte és elmosolyodott. A kopott láda nehéz volt, mintha csak sót rejtettek volna gyomrába.

- No, még egyszer megtréfállak, király. De ez egyszer a tréfán te nem nevetsz majd!

Dugig volt a láda azzal az aranypénzzel, amit Detrének Buda király ajándékozott. Detre, hogy félrevezesse kísérlőit, nagy szarkaláb betűkkel a ládára írta, hogy: SÓ.

- Hát ha só, legyen só! - kiáltotta nevetve a törpe.

Elkarikázott szélesebesen a konyhára. Az aranypénz egykettőre egy zsákba került, Detre ládikájába meg só ömlött a helyébe. Cerkó pedig, mint aki jól végezte dolgát, az arannyal teli zsákot a hátára kapta, és kiballagott a sátorból. Éppen a konyha előtt járt, amikor észrevette, hogy Detre kilépett Attila sátrából. Gyorsan lecsúsztatva a válláról a zsákot, és eltűnt a sátor mögötti bozótosban.

Amikor újra előbújt, látja ám, hogy egy szamaras ember felpakolta a zsákot a fülesére, s már messze kint jár vele a mezőben. Azt hitte, só van a zsákban, vitte a zúzómalomba.

Cerkó utána vetette magát, s torkaszakadtából kiabálni kezdett:

- Fogják meg, tolvaj! Fogják meg, tolvaj!

Az ember megijedt, ütlegelni kezdte a szamarat. A jámbor állat előbb csak ügetett, majd megbokrosodva nekivágott a virágos mezőnek. Többen is nyomába szegődtek.

Valóságos hajtóvadászat kezdődött.

Az ember látva a sok botost, mindjobban noszogatta szamarát, az mind gyorsabban szedte a lábát, a zsák rázódott, zötyögött a hátán.

Kioldódott a szája, és csorogni kezdett belőle az aranypénz.
Valóságos kis aranyösvény keletkezett a zöld pázsiton.

Az üldözők sebesen kapkodni kezdték az aranyat, teletömték zsebük, tarisznyájuk. A szamárral meg az ember eközben egérutat nyert, s hiába vertek fel berket, ligetet, üthették bottal a nyomukat.

Soha nem tudta meg senki, hogy a jámbor sóhordó kitől lophatta a zsák aranyat. Cerkó bölcsen hallgatott mindenről.

Detre közben nagy kíséretével és sok poggyászával elindult. Vitte magával a láda „sót”.

Amíg Detrét búcsúztatták, Attila a pilisi tábor feloszlatta. A bűvös kardot körülhordoztatta, s meghagyta, hogy túl a dunai szállásán gyülekezzenek a harcosok.

- Illírek ellen, csatába! csatába! csatába! - zúgta a felbomló pilisi tábor.

A háború hírére Attila szállására gyűlt a sok hadinép. Túl a Duna lankáiról s a Tisza rónáiról a hunok, avarok. De messziről, a fehér égtáj, Kelet felől is sereglettek a csapatok. Sürgött-forgott pompás sátorpalotája körül a temérdek hadinép: fehér hunok, gepidák, jazigok, volt ott masszagéta, alán, gót. A vezérek gazdag ajándékkal járultak királyi trónusa elé, álmélkodva, csudálva nézték a bűvös kardot, s büszkék voltak Attilára.

Csak egyetlen vezér, Csillagok Látója arcán nem nyílt ki az öröm rózsája. Attila észre is vette arcán a borulatot:

- Miért takarja sötét felleg napfényes homlokodat, Csillagok Látója? Örölnöd kéne inkább, látva e kardot! Magad is hallottad az álmot! Tudod, hogy nagyra hívtam! E kard lészen a világ pörölye!

- S te, uram, mégis az illírek ellen viszed e kardot! Én hallottam sírásukat. Én azt hallani nem akarom többé. Én itthon maradok.

Attila szeme szikrát szórt. Gőgösen felhányta fejét:

- Hát mit akarsz? Szembeszegülsz uraddal? - kiáltotta.
- Én szembeszegülni nem akarok!
- Akkor talán azt akarod, hogy szegre akasszam Hadak Ura kardját?
- Nem, azt nem akarom.
- Akkor meg mit akarsz?
- Csak azt, hogy még egyszer gondolkozz azon, amit neked a múltkorában mondtam. S egyetlen kérésem van. Engedj most haza. Bocsáss el engem békével, királyom.

Attila arca elsötétült, gyéres szakálla remegett, lelke háborgott, mint a szélhányta tenger. S amikor a vezér abbahagyta, végre felcsattant:

- Csillagok Látója, nem tudod, mit beszélsz! Én a császár ellen hadakozom! Én emeltelek fel a porból, te háládatlan. Szép fürtös gubát csináltál, az volt minden. Én tettelek vezérré, híred messze szárnyal, s épp most tárom ki a kaput, hogy még messzebbre szálljon...
- Jó királyom, engedj el most engem békével, fiamhoz s jó asszonyomhoz, Dalilához - mást nem mondhatok.

Alig fordult ki Csillagok Látója a sátorból, Szömöre lépte át a küszöböt. Buda küldte üzenettel.

Attila látta zavarát, maga szólította hát meg:

- Sose restelld magad, Szömöre. Bátran ki vele, mit üzent urad.

Szömöre szabadkozott elébb, majd akadozva, dadogva belekezdett:

- Buda azt üzeni, jó királyom - nyelt nagyot Szömöre, mintha gombóc szorult volna a torkán -, hogy hadával indulni ne merjél. Mint urad és

parancsolód, megtiltja neked! Azt is üzenté, hogy a bűvös kardot fel ne övezd a derekadra, mert az a kard csak őt, a királyt illeti, s te uram - nyelt újra Szömöre -, csak bitorlód. Ha parancsait megszegeged, s engedetlen léssz.

Attila úgy kacagott, hogy az aranyos trónus kárpitja is reszketett, majd hirtelen félbeszakította Szömörét:

- Jó Szömöre, valóban kacagtató e tréfa! Szegény bátyám! Hiszen fel se tudná emelni a kardot! De ha netán engedelmeskedni akarnék szavának, akkor se tehetném. Jer velem, hogy mindent megérts!

Attila lelépett trónusáról, kivezette Szömörét a táborból a tágas mezőre. Szép hadirendben felsorakozva álltak a csapatok. Vezényszóra készen ott állt a tenger sok vitéz.

- Látod, Szömöre, a kardot kihúztam hüvelyéből. Fogadalmat tettem, hogy rozsdásodni nem hagyom. A világ pőrölyét én tartom kezemben - vágott domború mellére jobbjával. - Jó Szömöre! Ott egy üres nyereg. Seregeimnek nincs fő-fő kapitánya! Szállj fel e nyeregbe! Légy te a fő-fő kapitány!

Szömöre mélyen meghajolt, és szó nélkül nyeregbe szállt.

Attila szembefordult a roppant csapattal.

Minden tekintet részegeződött, minden fül várta szavát.

- Fiaim - kezdte. - Hadak Ura akarta, hogy ostorunk kibontsuk, olyat kanyarít-sunk sudarával, hogy belecsendüljön a világ. E napot még emlegetik majd! E napot, melyen kibontottuk az ostorunkat. Nézzetek rám, kezemben tartom Hadak Ura kardját - felmutatta a kardot -, e kard győzelemre visz minden csatánkban. Verhetetlen a mi seregünk!

A bűvös kardot visszaküldte az őrzőkkel a sátorpalotába, maga pedig ezüstszőrű lovához lépett. Villám felnyerített, amikor urát közeledni látta. Attila felpattant a nyeregbe, karját feltartotta:

- Lóra!

A vitézek egy dobbantással kaptak fel a nyeregbe. Felhorkantak a paripák. Már-már indultak, amikor Attila kisebbik fiacskája szaladt apja lovához, s így kiáltott:

- Atyácska, gyere be sátorpalotádba, Ríka anyácska sír teutánad. Gyer, ne menj most csatába.

Attila visszahőköltette induló paripáját.

Még soha meg nem esett ilyen: Ríka nem akarja, hogy elinduljon. Mintha csak Csillagok Látója beszélte volna tele a fejét!

Attila egy pillanatig merevül maga elé bámult, majd hirtelen lehajolt kicsi fiához, megsimogatta aranyos hajfürtjeit, s így szólt hozzá:

- Kisfiam, eridj vissza a sátorpalotába, s mondd meg anyácskádnak, hogy ne sírjon! Diadallal hamar hazatérek. Kistrókat hozok neked. Te meg addigra tanulj meg lovagolni az aranyszőrű bárányon!

A fiú boldogan csapta össze kezét. Szaladt be a sátorpalotába, s harsányan kiabálta:

- Kistrókat hoz nekem atyácska! Aranyszőrű bárányon tanulok meg lovagolni!

11.

BUDA HALÁLA

A pilisi táborban egyedül maradt Buda, de azért nem egészen magában. Vele maradt Cerkó, bolondos törpéje.

Harmadnapra, hogy Attila felszedte táborát, nehéz bordás szekerek kereke süppedt tengelyig a liget homokjába. A szekereken egymás hegyén-hátán pántos ládák heverték. Éjszaka, loppal érkezett a

menet, s Buda parancsára a ládákat sátora legelső szobájába hordták be szolgálói.

Senki nem tudhatta, mi rejtőzhet bennük. Buda még Cerkó előtt is titkolózott, a törpe hiába firtatta, hiába kérdezősködött, Buda hallgatott a ládákról, mint a sír.

A szemfüles Cerkónak se kellett egyéb!

Egy délután Buda az erdőre lovagolt solymászaival. Cerkó azzal az ürüggyel, hogy beteg, otthon maradt. Alighogy eltűnt az erdőben a király, a törpe kerített egy szekercét, s a legkisebb láda tetejét óvatosan addig feszegette, míg felpattant.

Cerkónak még a szája is tátva maradt a csodálkozástól. A ládikából igazgyöngy, arany ékszer, karperec, gyűrű, násfa, aranyserleg s még egy aranyos korona is mosolygott rá. Szinte kínálták magukat: - Nyúlj hozzánk, Cerkó, éppen terád vártunk. Nézd csak, hogy illenek nyakadra, épp a füledbe valók vagyunk. S ha engem fejedre illesztesz - mosolyogta a korona -, mindenki királynak néz majd!

Cerkó, amikor már kicsodálkozta magát, két marokkal beletűrt a ládába. Nyakába aggatta az igazgyöngyöket. Fülébe két aranyos függőt tett. Mind a tíz ujjára aranygyűrűt húzott. Fejére pedig ráillesztette a koronát. Mintha csak rászabták volna, úgy állt a fején, bár kicsit félrebillent, mint a köcsögfára száradni kitett tejfeles csupor.

Sebtében szaladt Tündéresszony Kútjához, hogy ábrázatát a víztükörben föltekintse. Igen meg volt elégedve magával. Koronásán, gyűrűsen, gyöngyökkel ékesítve igazi királyi fő pillantott vissza a vízből. Cerkó mélyen meghajolt tükörképe előtt:

- Uram, királyom, az asztal terítve, fáradjon be a sátorpalotába.

Azzal trappolt befelé. De útközben meggondolta magát, és mégsem bent terített, hanem a nagy körtefa alá állította az asztalt. Megrakta minden földi jóval, egy hordónak beütötte a fedelét, vagy tíz

aranyserleget az asztalra állított, mindet csordultig gyöngyöző boritallal.

Evett, ivott, amennyi csak belefért. Érezte, hogy az erős ital a fejébe szállt:

- Mit parancsolsz most, uram, királyom? - kérdezte önmagától.

- Jó Cerkó, most pedig oszd ki az aranyat a híveim közt! - felelte az újdonsült király.

- Mennyit adjak nekik, uram, királyom?

- Egy marokkal, két marokkal, három marokkal! Három marokkal, két marokkal, egy marokkal!

Uccu beszaladt a sátorba, az udvarra penderítette a ládikát, felnyitotta a tetejét, úgyhogy a temérdek sok gyűrű csillogott, fénylett a nap világán.

Cserefák vetettek árnyékot a kerek udvarra. A fák hegyében szarkák tollázkodtak. Ahogy észrevették a csillogást, örömben csörögtek, csörömpöltek, majd megsüketült szegény Cerkó.

Egy félfarkú öreg szarka így cserregett:

- Ennyi fényes gyűrűt még az öregapám se látott, pedig nagy fősvény volt. Szép gyűjteményt hozott össze öreg napjaira. No, gyerekek, ki a legfürgébb, hadd lám, mélyíték kapja fel a legszebb gyűrűt?

Cserregett a sok szarkafiók, hintázták magukat a hajlós csereágon.

- Mutasd meg, apánk - szólt az egyik fényes csőrű -, hogy kell felkapni gyűrűt, aztán mi is hozunk, amennyit csak kell!

- Hé, szarka uraságok - kiáltott fel Cerkó a madaraknak -, gyertek csak szaporán, gyertek! Jó kedvében van a király! Jutalmat oszt egy marokkal, két marokkal, három marokkal. Mindenkinek érdeme

szerint: három marokkal, két marokkal, egy marokkal. Gyertek csak, gyertek!

A szarkák se kérték magukat. Odarepültek az asztalra, a legszebb gyűrűket felkapkodták, és kezdtek hordani a temérdek kincset fel a fészükbe.

Meglátta a nagy kincsosztást az udvarmester. Hát majdhogy hanyatt nem dőlt az ijedtségtől. Mint a tavaszi nyúl, ha róka ugrasztja ki a bokorból, szaladt sebesen az erdőbe, a királyhoz.

Szerencsére Buda még jókor érkezett haza, jócskán volt még az aranyból a láda fenekén.

Cerkót egykettőre megkopasztották, lefejtették róla az aranyat, s ami a gyöngyből, gyűrűből megmaradt, visszarakták a ládába. A törpét pedig bezárták.

Buda megtiltotta, hogy a kincsosztásról beszéljenek. De hogy, hogy nem - talán a szarkák kürtölték világgá, talán az emberek szája járt el -, annyi bizonyos, hogy harmadnapra az egész országot bejárta a hír:

- Tündéraszony Kútjánál a király törpéje marokkal osztja az aranyat, aki még idejében érkezik, annak egész szakajtóval önt a tarisznyájába.

Felkerekedett a fél ország apraja-nagyja, s ki gyalogszerrel, ki lóháton igyekezett Tündéraszony Kútjához kincset kapni.

Cerkót ugyan nem találták sehol a szakajtóval. Helyette azonban maga a király osztotta a temérdek kincset. (Persze csak a vezéreknek, a közvitéznek abból egy petákos sem kaptak!)

Mire sárgulni kezdtek a fák levelei, a hun vezérek már mind odaédesedtek a sátrához. Dicsérte a sok úr a király erényét, nagyságát, okos eszét, s becsmérelte Attilát. Buda se fukarkodott: osztogatott, ígért fűt, fát.

- Attila ellopta a kardot - kiáltozták -, melyet a Hadak Ura Budának küldött.

- Hadakat csak azért vezet, hogy hírért, nevét öregbítse vele!

Egy napon azonban megijedtek saját merészségüktől a pártütő hun főemberek. Pártfogójuk, Gyöngyvér is azt mondta Budának:

- Gyűjts seregeket, jó uram. Mire Attila hazatér a csatából, legyen sereged. Ha ő magának hadat gyűjtött, neked százszor több jogod van rá! S ha erős sereged lesz, meglásd, másként beszélhetsz vele. Ha látja, hogy te se pusztá kézzel állasz, engedni fog.

A sereg össze is gyűlt hamarosan. Buda hívei azonban újra összedugták fejüket, hívták Gyöngyvért.

- Jó Buda - mondta a királyné -, a sereg most már együtt van. Nem vagy már magadban. De ne maradjunk mégse itt a mezőn, ne itt várjuk be Attilát. Valami erősebb oltalmat kéne keresnünk, várat, amelynek megvívásához Attila nem ért.

Buda ekkor azt mondta:

- Felépítjük Buda királyi városát. Erős kőfallal bekerítjük, ott várjuk be Attilát.

Harmadik nap már ki is nézték a város helyét.

A Duna mellett, ott, ahol Keve vívta szörnyű csatáját, sok ezer hun és idegen rakni kezdte a követ. Irtották az erdőn a szép sudarú hársfákat. A Duna-parti erdőkből a vadgerléket elriasztotta az ácsok kopogása.

Segítettek a várost emelni a gótok, a szászok, a rómaiak itt maradt ivadékai. Hamarosan emelkedtek a paloták falai. Nőtték a tornyok, nyúltak a bástyafalak. Nemsokára tündöklött a nap fényében a város.

A városavatás mámoren azonban a hun vezérek fejéből hamar elszállott. Eszükbe jutott rettenetes Attila király s a bűvös kard. Félni kezdtek Attila bosszuló kezétől, haragja indulatától. Azért összedugták fejüket, hívták Gyöngyvért. A királyné meg is mondta, mit kell tenniök.

- Áll már szép városunk. A bástyatorony törhetetlen fala megvéd. Attila közelébe se férkőzhet kőfallal kerített városunknak. De hogy nyugodtabban alhassunk, lopasd el a bűvös kardot, király uram! Ragyogjon az csak a te oldaladon, akkor aztán jöhet ellened maga Ármány, annak a hatalmát is lerontod. Te leszel a világ pőrölye!

Budának nem kellett ezt se kétszer mondani. Menten hívatta Kanyarót, a seregéhez csatlakozott szedett-vedett martalóhad vezérét.

Kanyaró sok beszéd és biztatás után szer lett Budával.

Másnap reggelre hozta is a kardot. De amint a jutalomdíjul kitűzött kincseket megkapta, illa berek, nádak, erek, úgy elinált a Duna partjáról, hogy soha többé hírét sem hallották.

Budának remegett a keze, ahogy a kardot kézbe vette, de valahogy csak felemelte, és felmutatta. A hun vezérek megnyugodtak.

Attila ezalatt a keleti császár földjén száguldozott csapatával. A föld szíve megdobbant. Attila rettenetes nevét visszhangozták az erdők, ligetek.

Gyönyörű városokon robogtak keresztül. Bizánc kapujáig száguldoztak Attila katonái. Ahol csak bezárt kaput talált az úton, betörette. A városok népe jajveszé-keelve menekült serege elől a nádasokba, s remegve lestek, mikor indulnak tovább a hun seregek.

Attila megcsodálta a tengerpartra épített márványpalotákat. Végigsétált gyönyörű arkádjaik alatt, oszlopokkal díszített erkélyükről nézte esténként a tengerbe lenyugvó napot. Bíborvörös színűre festette a nap sugara a tengert. A sirályok s gémekek nagy lármásan

takarodtak sziklás tanyáikra. A parti sziklákon csillogva, habot túrva tört meg a hullám, s mormogott, zúgott egész hosszában a part. A szellő tengeri moszatok illatát hozta.

Kardjára dőlve, órák hosszat figyelte Attila a tengert és a naplementét. A faragott oszlopok alatt, a daloló tengerparton harci paripák nyerítését hallotta. A bíborló naplemente égő városok tüzét juttatta eszébe. Úgy hallotta, mintha csak minden hullámlökés félelmes rajta-rajta kiáltással rohanta volna meg a partokat.

Egy este Ríkától hírnök jött:

- Jó királyom! Ríka királyasszony üzenetét hoztam. Buda seregeket toboroz, és fennhangon kiáltja: Jöjjön csak haza Attila, majd én megtanítom az engedetlent!

Attila nagy haragra lobbant, s dühös seregével verte, sarcolta tovább a császár városait.

Egy hajnalon ijedt remetét vezettek a hun íjászok a király elébe. Társai azt állították róla, hogy tudja a jövőndőt.

- Ne büntess meg, jó király - kezdte a remete -, mert igazat mondok. Birodalmad elvesz, magad szörnyű halált halsz. A fiad azonban, akit nem ismersz még, bár már megszületett, vissza fogja állítani birodalmad teljes fényében, ragyogásában.

Attila éppen válaszolni akart a remetének, amikor Ríka újabb hírnöke érkezett:

- Köre követ rak Buda. Magas várost épít, bástyatornyot emeltet. Ellened építi a várost, rád fenekedik. De jó hírt is hoztam. Ríkának szép fia született, akit Csabának neveznek.

Igaz lenne bár a remete jóslata? - töprengett Attila, ahogy Csaba születését a követ hírül adta. A másik percben azonban már a bűvös kardra gondolt. Legyintett, és még dühösebben vetette magát a császár városaira.

De bezzeg abbahagyta, amikor harmadszor is követ toppant elébe.

- Ráküldte szállásodra Buda Kanyaró dúló martalóchadát - mondotta a hírnök. - Elorozták a bűvös kardot. Buda most büszkén mutogatja, s hivalkodik, hogy porba taszít, és megöl, mihelyt hazajössz!

Attila nem szólt, csak elfehéřült.

Még abban az órában parancsot adott a hazaindulásra.

Százezer hun dobbant egyszerre nyeregbe. Villantak a kardok, és az erdő harsányan visszhangozta félelmes kiáltásukat:

- Huj, huj, huj! Rajta! Rajta!

Túl a Duna földje megdobbant, amint átúszttak a Száván. Az elpártolt urak szíve megremegett, amikor Buda falai alá értek. Sápadt lett az arcuk, fehérebb a mésznél, mellyel a torony bástyáit kimeszelték.

Attila követe a legmagasabb bástyatorony tővébőől kiáltott fel Budának:

- Uram, a világ pőrőlye, győztes Attila király parancsát halljad! A várost, melyet pártütő módon emeltettél, holnapra lerontsad! A bűvös kardot pedig magad hozzad a kapu elé, add át uramnak, akit egyedül illet! Ha alázattal Attila elé járulsz, és szánod, amit tettél, eltemeti szívében a haragot. Különben hitvány juhak-lod lerontatja.

Buda a bástyatorony párkányán fenn villogtatta a kardot. Kiáltója ott állt mellette, s így válaszolt:

- Eltakarodjatok Buda városa alól. A király a kaput ki nem nyitja. A falakat le nem rontatja. Ám, ha Attila megbánja, amit ellene vétett, s itt hívei előtt alázattal megköveti, amiért engedetlen volt, most még van számára visszaút!

A követ az üzenettel szélesebesen visszairamodott urához, aki a várossal szemben egy ágaskodó sziklaormon várakozott a válaszra.

Könyökét roppant kardja markolatán nyugtatta, úgy nézett alá a városra. Mint kőszáli sas a sziklaormon, úgy állott mereven, egy ideg sem rezdült az arcán.

Végighallgatta a követet, arca eltorzult, elfehérült, iszonyatos harag vasmarka szorította el torkát. Felemelte a kardját, s mint amikor sebes patak iramlik le a szakadékon, rohanton rohanvást futott át a völgyön, átugrott árkon, bokrokon, és nyílegyenesen a városnak tartott. Döngő lépteit visszhangozták a szakadékok, ligetek. Ó, álljatok elébe, erdők! Fogjátok meg kezét, ti bokrok! Kérleljétek, erdő madarai!

Iszonyú harag villáma cikázott szemében. Haragos arca sötétlett. Míg ment, lelke hánytorgott, háborgott:

- Én nem akartam vesztét. Szerencsétlen testvér!

Hadak Ura hangját hallotta zúgni a feje felett, felpillantott, de csak egy saskeselyű szállott iszonyú magosban:

- Kiomló atyafivér iszonyúan drága - kiáltotta egy hang a fülébe. - A kiomló vér átkot von magára! Aki testvért öl, átkozott maga is, átok alatt népe!

Ment, csak ment. Döngő, irtóztató léptekkel. Haraggal csordulásig telt szívvel. Nem is állt meg Buda városa kapujáig. Szattyánbőr csizmájával úgy megrúgta a pántos kaput, hogy nagyot kondult, mint az üres hordó. Szava mennydörögve zúgott fel a bástyatoronyra:

- Nyissatok kaput. Királyotok, Attila áll itt!

A vasalt, gyantázott kapu megcsikordult. Nyikordult, feltárult. Az út nyitva állt. Attila lépteitől megdöndült a vár kövezett utcája.

Buda talpnyalói mint sóbálványok meredtek Attilára. De ő nem pillantott se jobbra, se balra, hanem a kivont karddal lépdelt fel nyílegyenesen az udvarba.

- Ó, Buda, ím közéig a végzet, készülj utolsó órádra - kiáltotta Buda lelke. Tovább nem gondolhatta, mert Attila már elébe dobbant, s rákiáltott:

- Buda, tedd le a kardot! A te kezében hitvány vaskó csupán. Ne hidd, hogy megvéd halált osztó csapásomtól!

De Buda nem hallotta, amit Attila mondott. Ahelyett, hogy fegyverét leengedte volna, öccsére emelte. A kard reszketett, remegett kinyújtott kezében.

Hős Bendegúz két fia összecsapott.

Szikrázott kezükben az acél, csókolta, ölelte egymást a két penge. Buda a bűvös kardot forgatta. De csak remegett kezében, mint valami hitvány vasdarab! Ahogy harmadikszor összecsaptak, ki is hullott Buda kezéből. Attila iszonyú ütéssel átdöfte bátyja mellét, Buda vére patakként omlott a város csillámló kövére. Ajka bezárult, szeme lecsukódott, s többé egy szó sem hagyta el ajakát.

Attila szíve megdermedt. Haragja már elszállt. Nagy könnyű csordult ki szeméből.

Lassan kibontotta hajfonatát, kardjával megsebezte arcát. Hasonlóan cselekedtek mindkét táborban a vitézek s mind a kapitányok.

A kőpalotából lobogó hajú asszony rohant elő, Gyöngyvér. Ráborult ura holttestére, könnyeivel beborította arcát. Majd eszelősen felugrott, Attilával szembeszegült, s így kiáltott:

- Átkot mondok rád és fiaidra! Átkozott légy, nagyravágyó Attila! Hadak Ura veretlen ne hagyjon! Ne legyen egy percnyi nyugalmad! Néped, birodalmad vesz-szen el, szörnyű halált halj, még írmagod is kipusztuljon!

A sértett Attila derekára övezte a bűvös kardot. Egyedül maradt hát. Egyedül ő a hunok királya.

ATTILA RETTENETES ÚTJA

Attila lelkén nagy sebet szakajtott a kard, amellyel bátyját halálra szúrta.

Gyöngyvér iszonyú átka sem hagyta nyugodni, s hogy minél messzebb legyen Buda városától, a kanyargó Tisza partján, ott, ahol a Maros összeölelkezik a Tiszával, káprázatos szépségű sátorpalotát építtetett.

Hallgassuk meg magát Priszkosz görög követet, aki szemtől szembe látta Attilát, járt ebben a palotában, s emlékeit görög nyelven írásba foglalta, „...a helységhez értünk, amelyben Attila király tartózkodott. A helység, mondom, hasonló volt egy terjedelmes városhoz, fénylő deszkákból készült fafalakat találtunk benne, amelyeknek eresztékéről azt mondták, olyan szilárdak, hogy a deszkák összekapcsolását alig lehet észrevenni. Kényelmes tisztaságú ebédlőket találtunk itten és csarnokokat, amelyek nagy pompával voltak elrendezve. Az udvar a házat olyan hatalmas terjedelemben övezte, hogy már maga a szélesség is jelezte a királyi palotát. Ez volt székhelye Attila királynak, aki az összes barbárok felett uralkodott, és ezeket a lakásokat többre becsülte a meghódított városoknál.”

Egyszer a gallus parasztok vezére, Eudoxius, jelent meg a tiszai palotában. Menedéket kért Attilától. Urai fegyveres sereggel támadtak ellene, s kiűzték otthonából. Majd a frank herceg lépte át a király küszöbét, s elpanaszolta a vizigótok szörnyű pusztításait. Aztán cifra követek hozták Honoria levelét. A császárlány elpanaszolta, hogy milyen gonoszul bánik vele a bátyja, a római császár. Honoria is Attila segítségéért könyörgött levelében.

A nagy király meghallgatta a panaszt, a sok kérést, s mivel még ott doboltak, sikongtak a fülében Gyöngyvér szörnyű szavai, hogy az átkot ne hallja, elhatározta, hogy bosszuló hadjáratra indul.

- Aki csak segítséget kér, én azon segítek! - mondotta, mikor felültette félelmes seregét.

- Huj, huj, huj! Rajta! Rajta! - kiáltás verte fel az Északi-tenger csendes partjait. Innen visszatérve meg sem pihentek, s máris a nagy Óceánig lovagoltak. Nem maradt olyan zug, ahová gyors paripáikon el ne jutottak volna. Kincses városok alázkodtak előttük porba. Napnyugat taláros királyai Attila lábai elé tették koronájukat, keresték kegyét, s örültek, ha mosolyának egy halvány sugara rájuk vetődött.

A hunok hujjogtatása felverte a havas bércű Alpok koszorúit, és megremegtette a sziklás Pireneusokat. A hun íjászok paripái a zúgó Rajna vizéből oltották szom-jukat, átúsztatták a sebes folyású Garonne-t, s amerre csak elrobogtak, kenyeret és sót vittek a tisztas öregek a nagy király elébe. A gót anyák Attila félelmes nevével ijesztették rakoncátlan gyerekeiket. Még a rettenetes harcosok is azt rebegték imájukban:

- Attila nyilaitól ments meg, Uram, minket!

A Rajnánál járt a hun sereg, amikor Attila találkozott Napnyugat legszebb asz-szonyával, a büszke Krimhildával. Álmélkodva csodálta kék szemének pillantását, szőke hajának játékos csillogását.

- Tiszai palotámat arany, ezüst és gyémánt ékesíti. E szép rózsaszál sem hiányozhat a trónusom köré font virágkoszorúból!

S Rüdégert, egy keleti gót vitézét azon nyomban kérő követül menesztette Krimhildához.

- A világ legnagyobb királya tisztelettel és emberséggel küld engem hozzád - mondta a követ -, hogy megkérje kezedet. Légy úrnőm, a gyönyörű tiszai palota éke, gyöngyszeme.

Krimhilda rábólintott a követ szavára, s még az őszön meg is érkezett a Rajna mellől a tiszai sátorpalotába.

Aranyos hímzett ruhájának ragyogása fénnel töltötte meg a palotát. A tizenkét király, aki állandóan Attila előtt járt, les-te az asszony minden mozdulatát. Lába elé helyezték a sok kincset, ékszer, melyet a követek hordtak Attila fényes palotájába.

Telt, múlt az idő. Múltak az évek. A palota egyre jobban fénylett, ragyo-

gott, Attila arca azonban még mindig komorlott, sötét árnyék ült homlokán, ezt még Krimhilda vidám kacagása sem tudta elűzni róla.

Egy este is a hun fővezérekkel üritgette a kupákat, és borongva hallgatta szavukat. Egy görögből hunná vedlett főúr ült mellette, Onegeziosz, s egész este vele évelődött. Amikor már éppen asztalt bontottak volna, komoly szóval fordult Onegeziosz Attilához:

- Jó királyom, trónusod fényét, ragyogását ismeri már az egész világ. Megtapasztalták erős kardodat. Szíved jóságáról mindenfelé beszélnek. Segítettél a bajbajutottakon, de egy valaki mégis könnyezve emlegeti nagy nevedet. Róla bizony megfeledkeztél, jó királyom!

- Kiről feledkeztem meg?

- Honoriáról, a császár hűgáról! Pedig milyen kedves szóval kért! Hogy kö-nyörgött!

- Igazad van, Onegeziosz, róla megfeledkeztem.

- Még jóvátéheted e mulasztást.

- Jóvá is teszem. Jó görög, eridj sebesen a római császárhoz Ravennába, s mondd meg néki: Honoriát bántani ne merje, hanem küldje el tiszai palotámba, hadd emelje trónusom fényét. S mondd meg néki erős szóval: azt üzenem, hogy Honoriával jegyajándéku fél birodalmát kérem.

Onegeziosz másnap nyeregbe szállt. Ravennában a császár fényes trónusa elé járult, és Attila üzenetét rendre előszámlálta.

Honorius komor arccal hallgatta a követet, szíve megremegett. Eddig sikerült évi adóval kiengesztelnie Attilát. A rettenetes hun sereg elkerülte a szép Itáliát s fallal kerített büszke városaikat. S mi lesz most, ha Attila megharagszik? Honorius császár még gondolni se mert erre.

Menten hívatta fővezérét, bátor Aetiust, s már-már szóra nyitotta ajakát, hogy válaszát megadja, amikor Aetius a követ elé lépett. Az ő keblét még a régi rómaiak dicsősége dagasztotta. Feltette, hogy visszaszerzi Róma elvesztett hatalmát, s íme, most érkezettnek látta az időt, hogy ujjat húzzon a rettenetes Attilával. Így szólt hát Aetius a követhoz:

- Hallottuk urad üzenetét, s íme, halljad a császár válaszát: ne ártsa magát Attila a császár dolgába. A császár nem fizet szép lány adójával Attilának. Honoriát díszül udvarába nem adjuk! Ha birodalmunkra tör a hunok rettenetes serege, majd megismerkedik a római sas éles körmeivel!

Honorius ijedten nézett hol a követhoz, hol a fővezérre, s zavarodottan kérdezte:

- Mi lesz most?

Onegeziosz azonban akkorára már hátat fordított trónusának.

Attila, amikor az üzenetét meghallotta megrakott asztalánál, elnevette magát. Régen nem nevetett, s most végigcsendült vidám kacagása a hatalmas termen, kupáját magasra emelte, s így szólt:

- Ürítsük kupánk, jó urak, a római császárra, aki táncra hívott ki bennünket. Menjünk hát táncba vele. Hadd lássuk, ki bírja tovább.

Majd Onegezióhoz fordult:

- Azt mondd, Aetius is ott volt.

- Ő beszélt a császár nevében. Nem is beszélt, kiáltozott, hadonászott.

- Ó, a tacsó, a gyermek! - fakadt ki Attila. - Hogy szűkölt, hogy bújt előlem, amikor atyám udvarában mint gyermeket fakardommal paskoltam. Emlékezem, egyszer tyúktojásnyi búb támadt a koponyáján. No, a régi búb mellé még egyet növeszték, hogy megemlegessen, ha már így elfeledett!

Gyönyörű nyári nap volt, amikor Attila jelt adott kardjával az indulásra. A hun íjászok magasra emelték a kerecsenes kopját, a meghódolt longobárdok és gótok cifra kelevézeit megragyogtatták a napban. Nyihogott a sok cifra paripa, amikor a vitézek megrántották a zablát.

Átúsztattak a Dunán, átvágtak az Alpok hófedte bércei közt, lovaik acélkörme megdobogtatta a gall föld pázsitos homokját.

13.

A CATALAUNUMI CSATA

Aetius a catalaunumi sík egy kimagasló dombján ütötte fel vezéri sátrát. Serege a domb előtt sorakozott.

Cifra sereg volt! Római, herul, longobárd szorongott tömött soraik közt, nagy csapattal érkeztek a frank fejedelmek. A vizigótokat Theodorik király, a hunok ádáz ellensége, vezette a táborba. Megannyi király, vezér, kapitány állt Aetius sátra előtt, mind várta a fővezér parancsát.

Aetius a vezérekhez indult, amikor beszéd ütötte meg a fülét. Sátra mögött két gót beszélgetett.

- Szörnyűséges ábrázatú ember Attila!

- Nem is ember, kutyafeje van!

- Azt hallottam, nem is emberi állat szülte, hanem pokolfajzat. A pusztába kivert gonosz tündérek fattya. Éjfekete az ábrázata, pokoli tűz árad a szeméből!

- Kardja városokat forgat ki tövestül, s mikor haragszik, megreszket lába alatt a föld, mindenki meginog, csak egyedül ő nem.

- Trombitája úgy harsog, mint a végítélet harsonája. Attila előtt bizony meg nem állunk!

Aetius indulatosan rázta meg rézsisakos fejét. Amíg a két gót vitéz beszélt, fellobbant benne újra a római sas büszke dicsősége. Ő győzelmet remélt e csatától.

Nem félt Attilától. Emlékezett ugyan még a gyermeki harcra, a fakardokkal vívott csatákra. Ismeri ő a hunokat! Járt ő a táborukban! Kitanulta a hadi mesterkedéseiket. Gyors léptekkel sietett hát vitézeihez, s így biztatta őket:

- Fiaim, ne féljete a huntól! Én ismerem a hunok fortélyos harcát, voltam táborukban. Kilestem titkukat. A cselvetés mesterei ők! Amikor legforróbb a harc, a vezér seregével a sík mezőnek ered. Ekkor lovukon hátrafordulva öldöklő nyilaik záporát küldik, majd mint a fergeteg, visszairamodnak az üldözőkre. Akit így kelepcébe csaltak, az elveszett. De ti legyetek óvatosak, és ha Attila csalfán megfutna, ne nyargaljatok botorul utána! Ne féljete hát! Régi dicsőségünk legyen a mi bástyánk! Scipio! Caesar! Dicső hadvezérek neve oszlassa el a félelmet szívetekből. Scipio legyőzte az erős Karthágót. E földet tapodta Caesar légióival. Talán éppen ezen a csatamezőn győzött verhetetlen serege. Meglássátok, elvész a hunok hitvány csapata.

A katonák bólingattak Aetius szavaira. „Majd meglátjuk!” - olvasták ki egymás szeméből a választ.

A vezér pedig sietett sátrába, hogy a királyokkal és a kapitányokkal haditanácsot tartson.

Attila a csatamező napkeleti mezsgyéjét foglalta el seregével. Már hadirendben állt roppant csapata, amikor előőrsei a közeli erdőből egy vénséges vén remetét vezettek elébe.

Attila maga elé intette, és így szólt hozzá:

- Dicsekedsz, hogy a jövődbe lát szemed. Igaz-e?

- Az én istenem megengedte, hogy a jövődbe láthassak!

- Jósold meg nekem, mit hoz a holnap!

- Hunok királya, akár meg se érd a holnapi napot! Számodra a szégyen és gyalázat napja lesz! Százezer vitéz hull el seregedből. Megaláz téged a nyugati népek istene, mert te a mi istenünknek csak ostora vagy, Attila!

A hun vezérek kardjukhoz kaptak. Már-már lekaszabolták a merész szavú remetét, Attila azonban félrehárította a szikrázó pengéket, s nyugodt hangon így szólott:

- Jó vezérek, ne félemlítsen meg benneteket e jámbor papi beszéd! Nem tudja, szegény, mit beszél! De ne bántsátok! Meg kell becsülni bátorságáért. Tudta, hogy halál vár rá, ha jóslatát elmondja. Bátran elmondta, engedjétek hát elmenni békével.

A hun vezérek haragosan hüvelybe dugták kardjukat, majd Attila így szólt:

- Szólítsátok elém a táltosokat. Áldozzanak fehér lovat, s tudakolják ki Hadak Ura szándékát!

A táltosok, nézők, garaboncok és jóskok a fehér lovat azon nyomban feláldozták, majd amikor az áldozati állat belsejét, jonhát megszemlélték, Torda odalépett a király elé:

- Jó Attila, halljad Hadak Ura szavát. Kitudakoltam szándékát. Nagy nap lesz a holnapi nap. Az ellenség egyik királya leesik lováról. Hun nyílvesző járja át szívét. Theodorik király meghal. Meginog a római fal, le is dől. De százezer vitézünk vész el a vészes csatában. Nem lesz hát teljes diadalmad!

Attila végighallgatta Tordát, majd így szólt:

- Szavad, jó táltos, nem riaszt meg. Verhetetlen a mi seregünk! A bűvös kard a miénk! Napkirály győzelmünk látja holnap itt a csatamezőn!

Hajnalban a kiirtok felrikoltottak, s a büszke vezér végigszáguldott paripáján roppant seregének acélfala előtt.

Övéi mellett tömött sorokban álltak a csatlakozott népek csapatai. Gótok, gepidák sorakoztak fel a hun íjászok jobbján. Balról a keletről jött avarok, alánok, fehér hunok tüzes paripái nyihogtak. A sereg szép rendben állott, az égtájak s lovak színe szerint, ahogy az ősi törvény parancsolja.

Attila egy dombra ugratott, s így szólott vitézeihez:

- Jó fiaim, amott felsorakozott az ellen. Úgy állnak, mint az akolba szorult juhok. Rontsuk szét az aklot! Ismerjék meg ostorunkat! Emeljétek fel íjaitokat. Ha jelt adok, kövessétek példámat!

Roppant keze felemelte íját, megpendítette az ideget. Suhogva repült ki végzetes útjára a vessző.

Mint két óriás, ha dárdával egymás fejének ront, összecsapott a két tábor. Dör-gött, kongott a római sereg első vonala. Ropogtak a dárdák, recsegtek a kopjak, vijjogott, mint éhes vércse madár, a kilőtt nyílvesző. Vitézül szorította hátrább s hátrább a hun íjászok

csapata a római sereget. A rómaiak már-már elszórták pajzsaikat, s azt kémelelték, merre fussanak, amikor összezapott a keleti gótok és a nyugatinak is mondott vizigótok serege.

Iszonyú harc kezdődött.

Hun és római egy percre megállott, s leste a testvérek szörnyű tusáját. Gót dárdák recsegték, gót pajzsok döngtek, zuhogtak, itt is, ott is. Mindkét félen derekasan verekedtek. De több volt a vizigót, s ahány harcos elesett, kétannyi ugrott helyébe. Végül is a keleti gótok serege megingott, s futva keresett menedéket.

Attila ekkor felágaskodott a nyeregben:

- Álljatok meg, gyáva gótok! Álljatok! - kiáltotta.

Beszélhetett azoknak! Szaladtak, mint a megriasztott nyulak. Elszórták dárdájukat, földre dobták a bőrpajzsokat, még sisakjukat is elhányták, csak hogy köny-nyebben szaladhassanak.

Attila ekkor elkiáltotta magát:

- Csatába! Csatába! A gótokra, fiaim!

- Huj, Huj, Huj! Rajta! Rajta! - zúgta vissza a kürtjelre serege.

S a rettenetes fehér hunok oldalba kapták a vizigót sereget. Ahogy csak tudták, lökték, taszították, verték őket karikással, ütötték fokossal. Az avarok baltájukat kapták két marokra, azzal döngették a bivalybőr pajzsokat. Hullott a gót.

A vizigótok serege megingott.

Ekkor Theodorik király ugratott az élre.

- Vissza! Vissza! Most támad a római is a hunra, két tűz közé fogjuk őket.

A római légiók valóban csatába lendültek. Harsogtak a trombiták, villogtak a napban a sasos hadijelvények. Dobogtak a lovak, remegtek a kopják.

Vijjogva csapott egy nyílvessző Theodorik páncélingéhez. A király többé egy szót nem szólt. Szívéhez kapott, s lebukott paripájáról. Igazat mondott hát a jóslat!

A gótok szíve királyuk szörnyű halála láttán megremegett.

Pillanat alatt megfordították lovaikat, mint előbb a keleti gótok, s most ők kerestek vad futásban menedéket.

Ekkor csaptak össze a rómaiak és a fehér hunok.

Iszonyú volt a harc.

Sziszegtek az íjak, vinnyogtak a nyílvesszők, pergett a kardok acélja.

Amikor legforróbb volt a harc, Attila felágaskodott a nyeregben, s így kiáltott.

- Vissza!

- Vissza! Vissza! - harsogták a kürtök egyszeriben.

Megperdültek lovaikkal a hun íjászok, és nekiiramodtak a nyílt mezőnek.

A rómaiak - mintha vezérük intését sose hallották volna - az üldözés kürt jele nélkül is, mindent feledve vágattak utánuk.

Aetius toporzékolt dühében. Intett a trombitásainak. A kürtök rikoltották, recsegték: Vissza! Vissza!

A győzelemittas római sereg azonban ezt már nem hallotta.

Nevető arccal üldözték a hunokat, olykor nagyokat kurjantottak:

- Kergessük ki őket a világból!

- Szorítsuk a tengerbe!

- Élve fogjuk el Attilát!

- Utána! Utána!

Ekkor Attila felágaskodott nyergében, intett a kürtösöknek, s a rettenetes sereg megfordult. Toporzékolva ugratott szembe a római haddal. A rettenetes hun íjászok mind egyszerre lőtték ki nyilaikat.

A csata megfordult.

Mikor Napkirály a csata másnapján a véres mező felett kibontotta hajfonatát, és sugarával beküllőzte az eget, már csak a hun sereget találta a síkon. Aetius az éj leple alatt odébbállott serege maradékával.

Attila ekkor az elpusztult lovak nyergéből hatalmas máglyákat rakatott. Elégette a százezer hun vitéz holttestét. Nem hagyta őket hollók, keselyük martalékául.

Megrázta öklét a távozó római után:

- Szaladj, Aetius, szaladj! Föld alá bújhatsz, én még ott is megtalállak! - Tudom az utat Róma városába!

14.

RÍKA ÉS KRIMHILDA

Az alföldi éjszaka iszonyú csendje borult Attila sátorpalotájára. A király nyugovóra tért már, de csak forgolódott tigrisbőrrel szegett nyoszolyáján. Egyre átko-zódást, őrjöngő kiáltozást hallott az éjszakában, és egy pillanatra sem tudta lehunyni szempilláját. Pedig egy éve már, hogy utoljára Tisza menti palotájában pihent. Türelmetlenül várta a reggelt, hogy Ríka és Krimhilda nyájas szava kiverje fejéből a szörnyű látomást.

Reggel még kettőt sem számolhatott, máris libbent a nehéz selyemajtó, s a királyi terembe Ríka lépett.

Sírva borult le Attila fényes asztalára. Úgy sírt, rítt, zokogott, hogy a király csak nagy sokára tudta szóra bírni.

- Nem maradok én itt egy percig sem ebben a fényes palotában!
Kiűz engem innen a büszke Krimhilda!

Zokogva elmondta, mi történt, amíg Attila odajárt. Krimhilda, ahogy csak tudott, borsot tört az ő orra alá. Bosszantotta, csúfolta. Pásztor királyasszonynak nevezte. Attila kedves fiát, Csabát, a hun vezérek előtt becsmérelte, s dicsérgette előttük Aladárt, saját fiacskáját.

- Tegnap este - folytatta Ríka - nagy féktelen dühében azt kiáltotta: Ríka, jó leszél te cselédnek, eridj a konyhára! - Nem maradok én egy percig sem tovább. Megyek az erdőn túli fejedelmi lakba, Ríka patakához. Gyere te is velem. Gyer, Csabával, a fiaddal!

Attila komoran hallgatta Ríka szavait. Karját a mellén keresztbe fonta, s míg az asszony beszélt, egyetlen ránc sem mozdult meg az arcán. De gondolatai sebesen száguldoztak. Eszébe jutott Ríka kedves arca, amikor először ránevetett a keveházi csatában. Az első szavát most is hallja: Te vagy hát a dalia, akit vártam! - Hogyan ölelte, csókolta, amikor hazatért az első csatából. Mikor Csaba bölcsője fölé hajoltak, s így szólt Ríka: Látod, a szeme meg a homloka rád hasonlít! - S most itt áll előtte kisírt szemmel. Szép hajába máris ezüst szálak keveredtek. Most vette csak észre az ezüst szálakat, jaj, mióta nem találkoztak! Hirtelen Tündérasz-szony Kútjára gondolt. De régen is járt ott utoljára! Csillagok Látójának volt igaza? Nem kellett volna oly hirtelen kibontani az ostort? Majd az ötlött eszébe: mi lenne, ha elmenne Ríkával, hátat fordítana a gőgös Krimhildának, hagyná futni Aetiust. Élne fiával, asszonyával. Őzet kergetnének az erdőn. Ő még egyszer sem vitte magával Csabát, kürtjök szava még nem verte fel a vadont, pedig jó Bendegúz hányszor vitte őt el! Amikor ideért háborgó lelkének gondolata, Ríka éppen befejezte szomorú szavait. Ekkor így szólt hozzá Attila:

- Jó Rikám, életem jobbik fele. Eredj el Ríka patakához, nagybátyád palotájába. Nyugodj meg ott. Én majd érted megyek. De lásd, most még dolgom akadt, amíg azt eligazítom, jobb, ha nem forgolódsz itt, gőgös idegenek közt.

- Eljössz?

- Ha e csatából megtérek, többé nem megyek sehová. Csak köztetek maradok. Nyugodj meg, bosszuló karom erejét megérzi még Krimhilda.

Ríka elment, s íme, libbent máris a selyemtakaró.

Kéretlen is besuhogott Krimhilda.

Attila még szóra sem nyithatta ajakát, Krimhilda már belekezdett. Kék szeme szikrát hányt. Szőke hajfürtje arcába lobogott. Csak úgy ömlött ajkáról a szóáradat:

- Ríka járt az elébb nálad! S engem künn hagytál addig! Ajtód előtt ültem én, a Napnyugat királyának lánya! Megaláztál! Ezt soha el nem felejttem! Aladárnak feléje sem nézel! De Csabát már kétszer is magad elé rendelted!...

Még mondta volna tovább, de Attila, aki eddig komoran hallgatott, bosszúsan felemelte karját:

- Ne is folytasd! Belátom, igazad van! Nem is védekezem! Sérelmed orvosolom legottan! Még ma szedd össze királyi kelengyédet, aranyad, amid csak van, s eredj vissza a Rajnához. Ez királyi parancsom! Ott várj addig, míg nem üzenek.

Hátat fordított Krimhildának, felővezte kardját, és csengetett az asztalon álló aranycsengővel.

Nimiriget, az apródját Szömöréért, a csapatok főkapitányáért szalasztotta.

Másnap fejszecsattogás verte fel az alföldi tölgyerdők csendjét. Hun favágók döntötték a szálfát, gallyazták, botolták koronájukat. Római meg gót mesterek sűrögtek-forogtak a ledöngetett hasábokon. Méricskéltek a roppant fatörzseket. Majd felszabdalták a hasábokat. Ahány kerékgyártó meg ács csak akadt a hun táborban, az mind itt tett-vett, ácsolt, faragott. Még soha nem róttak össze a hun táborban ilyen elmés szerkezeteket.

Gerendákból kerekeken tolható haditornyokat ácsoltak, hajítógépeket eszkábál-tak. Vastag szálfákból hatalmas faltörő kosokat szerkesztettek. A kos feje acélból volt, gyapja alatt még kacskaringós szarv is kunkorodott. Kovácsok hajnaltól napszálltáig döngették acélkalapácsaikat: ásókat, csákányokat, földtúró szerszámokat kovácsoltak.

Attila álló nap e különös táborban forgolódott. Erős kőbástyákat emeltetett, katonái e bástyákon próbálták ki az új fegyvereket. A bástyafalakat törették reggeltől estig a kosokkal, a hajítógépekkel sziklaköveket hajítottak fel a falakra, a haditornyokból a parittyások veszedelmes parittyaköveket lőttek ki.

A csákányok, ásók, földtúró szerszámok sem pihentek. Hun gyalogok alagutat fúrtak a bástyafalak alá.

Mire az alagút elkészült, a gyakorlat is befejeződött.

A hunok váltig találgatták, hogy mire e nagy készülődés. Minek a lovas katonának hadigép? Mire valaki is felelhetett volna kérdéseire, Attila új fegyverei elé ökröket fogatott, és indulásra készült.

A bizánci császár nesztét vette a roppant készülődésnek, meghallotta, hogy Attila hadigépeket épített. Épp indulóban volt a sereg, mikor a keleti császár követe megérkezett.

- Add elő szaporán, mit üzent a császár - szólott Attila a nyergéből az eléje lépő követnek -, mert sietős utam van - s szemével a roppant seregre kacsintott.

- Éppen azért igyekeztünk! - felelte a követ. - Elküldte uram az évi adóját!

- Mennyit küldött?

- Hatszáz font aranyat!

- Csak annyit?

- De üzent is: ha elkerülsz városait, ha nem töreted be a hadigépekkel a kapukat, felemeli adóját.

- Mennyit ad a császár, ha elkerülöm városait?

- Még háromszáz font aranyat.

- Akkor elkerülöm! - nevette el magát Attila, és intett kincstárnokának, hogy vegye át az aranyat.

A császár követe elment.

A felsorakozott sereg várta Attila parancsát.

- Fiaim! Jó katonák! - kiáltotta. - A római császáron állunk bosszút. Megismeri Róma rettenetes seregünk!

15.

AQUILEIA OSTROMA

Attila oldalán szép dali fia, Csaba lovagolt.

Csaba derék ifjúvá serdült, megérett már a csatára. Éppen a minap hallotta, hogy az illír fejedelem lányát, a kis Bankát, akit neki szántak feleségül, Aquileia bős fiai magukkal hurcolták, s a szegényt sötét tömlőben tartják. Feltette magában, hogy kiszabadítja.

A rettenetes sereg nem sietett. Útközben sokat pihent, gyakorlatozott. Úgyis meg kellett várnia az ökrök vontatta ostromszekereket.

Telihold éjszakáján állottak meg az első város, a tengerparti Aquileia kapuja előtt.

Ez a vaspántos vár volt Itália kapuja. Aquileiánál erősebb várat még emberi kéz fel nem tornyozott! A Natissa folyó ölelte körül falait. De milyen falak voltak azok! A sziklás hegyek legkeményebb

gránitkockáiból építették őket. A gránitkockákat tejjel oltott mésszel ragasztották össze, úgyhogy valósággal összeforrot-tak. Szikla sziklához tapadt, s egyetlen gránittömb lett belőle. A folyó fölött a várfal háromemeletnyi magas volt, s párkányzata oly széles, hogy rajta szekerek térhettek ki. A vár négy szegletén süveges bástyatornyok komorlottak.

Amikor a falak alá érkezett a hun sereg, Attila egy kis domb hátára rúgtatott fel Csabával.

- Nézd e sasfészket, fiam! Emberi kéz alkotta, fegyver még eddig be nem vette! Még ostrom alá venni sem merték! Kikerülhetnénk mi is. Hátrahagyhatnánk. Te mit szólnál? Menjünk tovább? Vagy maradjunk?

- Maradjunk, jó apám! Bankát rejtik e falak, s én megesküdttem, hogy kiszabadítom!

Reggelre tízszoros acélgyűrűt vont Attila Aquileia vára köré. A rettenetes hun íjászok foglalták el a vár körül az első sorokat. Mögöttük felsorakozott Attila seregének minden csapata. A várba még madár se repülhetett be a király tudta nélkül. Kijövetelre a védők nem is gondolhattak!

Attila ekkor a tömérdek hadigépet, melyeket otthon ácsoltak, felállíttatta.

Mikor jelt adott az ostromra, megpendült a kőhajító gépek nyelve, repültek a sziklakövek, zúgva csapódtak a falakra. De legott vissza is pattantak. Rendre elnyelte őket a telhetetlen Natissa.

Az íjászok meg a parittyások a haditornyok tetejéből zúdítottak kőzáport a városra, vijjogva csaptak a falakra a nyílvesszők, de mint könnyű kis pálcák, mind a folyóba hullottak. Egy gyűszűnyi rés nem nagy, de még akkora lyukat sem ütöttek sem a falakon, sem a bástyatornyokon.

A várfalak mögül egyre kiáltozták a rómaiak:

- Gyertek, csak gyertek! Várunk benneteket!

- Már elfőtt a leves, amit nektek főztünk!

- No vitézek! Elmaradt a huj, huj, huj?! Inkább kiáltsátok: juj, juj, juj!

Attila haragja napról napra nőtt, dagadt, mint a vízáradat.

Hallott még régen egy mesét. A római vitézek egyszer egy ilyen várfalat csellel vettek be. Nagy hajót bocsátottak a vár körüli vízre, s a hajóról csapó-hidat eresztettek a falakra. Azon át jutottak katonáik a várba. Eszébe jutott Trója ostroma is, melyet még mint gyermek hallott egyszer. A görögök hatalmas falovat csempészték Trója városába, annak a gyomrába katonákat rejtettek, s úgy vették be a várat. Attila naphosszat cselen törte az eszét.

Előbb alagutat fúratott. A fúrók el is érték a Natissa folyót, de ott egyszerre víz tört elő a földből, s elöntötte őket.

Ekkor Attila elhatározta, hogy tűzözönt bocsát a városra. Az íjászok tüzes röppentyűket kötöttek nyílvesszőikre, s így lőttek tüzesőt a városra. Aquileia falainak azonban ez sem ártott. Gránitszikla ellen a tüzeső nem ér semmit!

Csaba ekkor így szólt töprengő atyjához:

- Ne csüggedjünk, jó apám! Egy ilyen kőből emelt juhakoltól meg ne ijedjünk! Elfogy élelmük és italuk, akkor majd önként megnyitják a kapukat!

A védőseregnek azonban bőségesen volt élelme, és volt italuk is elegendő.

- Ne vesztegessük drága napjainkat - javasolta Szömöre. - Úgysem boldogulunk. Még a sárkány sem birkózna meg ezekkel a fene falakkal. Álljunk odább, jó királyom!

Attila arca egyszeribe bíborpiros lett:

- Ettől a vakondtúrástól ijedjek meg? Én, aki előtt annyi város nyitotta meg sorba kapuját?

- Majd megnyitja egy másik.

- Szép is lenne. Azt mondanák majd: Attila mint gyáva farkas elszaladt a kerítés alól, mert nem juthatott hozzá a zsákmányhoz! Amíg ez a város áll, én innen el nem mozdulok!

S Csabát maga után intve, újra kerülni kezdték a roppant falakat. Minden kis bástyatornyot feltekintett Attila. Méregette a folyót, nézte az árkokat.

- Nézd amott azt a piros csőrű madarat! - mutatott egy bástyatorony tetejébe. Piros lábú gólyamadár, a hunok kedves madara kelepelt fenn a bástyatornyon. Csipkés sziklapárkányon volt a fészke, épp kicsinyeit etetgette.

Alighogy a kiscigolyák az utolsó falat lenyelték, anyjuk csőrébe kapta egyiküket. Nagy szárnyuhogva felvitte a szomszédos hegytetőre. Majd ugyanígy elvitte másik fiókáját is.

Attila és Csaba bámulva nézték a madarakat.

- Láttad? - kérdezte Attila.

- Láttam!

- A gólyamadár megorrontotta a vést! Így adta tudtunkra Hadak Ura, hogy folytassuk az ostromot!

Nyomban megfújatta a trombitákat, és újult erővel fellángolt az ostrom. Zúgott a kő a gránitfalakra, csattogtak a parittyakövek, sziszegtek, süvöltöztek a tüzes nyílvevesszők.

Attila új tervet is eszelt ki. Megparancsolta, hogy szedjék össze a felesleges nyergeket.

Vitézeivel a Natissa partján iszonyú magas máglyát rakatott. Majd a nyergekből tornyozott hegyet ráborította a gránitfalakra, és a máglyát meggyújtotta. Magasra csaptak a lángok. Irtózatos lángnyelvek nyaldosták a bástyatornyokat.

Attila jól számított.

A félelmes tűz erejét még a roppant sziklafalak sem állhatták. A gránitkockák megszakadoztak, a vár fala szétnyílt, mint a föld nagy szárazságkor. Odafordították mind az ostromló szereket. Végül olyan hatalmas rés támadt a tornyon, hogy azon keresztül a hun harcosok könnyen bejuthattak.

Kardját villogtatva Csaba rohant legelsőnek a város piacára, hogy kiszabadítsa mátkáját, Bankát, a szépséges illír királylányt.

RÓMA! RÓMA! RÓMA!

Még aznap este felhágott a büszke Attila Aquileia épen maradt bástyatornyára. Rettenetes szélvihar zúgott a vár felett. Attila moccsatlanul állt, sasszeme a távot fürkészte. Kinyújtotta jobbát, s délnek mutatott.

A várból hatalmas kiáltás harsogta túl ekkor a dühöngő szélvihart:

- Róma! Róma! Róma!

A kiáltást a tomboló szélvihar zúgva, dörögve sodorta tovább. Meghallotta a császár Ravennában. Meghallották a kulcsos városok.

Attila rettenetes hunjai másnap hátat fordítottak Aquileiának.

Harmadnap megnyitotta előttük kapuját Mantova, Pádova, Verona. Aranyuk, ezüstjük, ami kincsük volt, mind a győzők lábai elé rakták, s a követek térden állva kértek a városnak kegyelmet.

Attila még csak pillantásra se méltatta őket. Hallotta, hogy Aetius Rómába szaladt. Megindult hát rettenetes seregével utána.

A Pó síkságról gyönyörű márványút vezetett Rómába. Attila megtáncoltatta a büszke Villámot a márványon, és nagy jókedvvel haladt Róma felé.

Mellette két boldog ifjú lovagolt, Banka és Csaba, mert mondanom se kell, hogy Csaba a rab lánykát vitézül kiszabadította. Ők ügyet se vetettek a napsütötte tájra, még csak észre se vették a római út nagy kőkockáit. Csaba és a gyönyörűséges Banka, aki szép vitézi ruhát öltött magára, csak mesélt, mesélt egymásnak. Már újból megcsillant a sereg előtt a tenger csodálatos kékje, de a két ifjú ajkáról még mindig bő patakban áradt a szó. Mint két testvér, úgy lovagoltak, el nem hagyták egymást egy szempillantásra sem.

Aznap, este, hogy a tenger partján táborát ütötték, Attila csodálatos álmot látott. Egy ősz öregember közeledett feléje a római hadiúton. Leborult előtte, és könnyes szemmel felé fordult:

- Ó, jó király! Vigyázz, vess véget a csatáknak! Győzd le magadat! Irgalmazz Róma városának! Ilyen szép várost emberi kéz még nem emelt!

Majd mintha Hadak Ura hangját hallotta volna a magasból:

- Jó fiam! Térj meg hazádba! Rettenetes utad végső állomása előtt állasz!

Attila reggel nem tudta megfejteni álmát. Induljon? Majd a vidáman előrúgtató Csabára és Bankára pillantott. Ahogy meglátta bátor tekintetüket, mosolygó arcukat, maga is felkapott lovára.

Róma felé táncoltak a hun paripák.

Alig mentek azonban egy nyíllövésnyit, különös sereg jött eléjük. Ősz, öreg ember vezette őket, mellére omló hófehér szakállal. Fején gyémántos süveget hordott, s arannyal átszőtt palástját a szél fújta, hajtogatta. Mögötte selyemzászlós, fegyvertelen sereg zsolozsmázott. Attila nem vett észre semmilyen fegyvert, csak az ősz öreg tartott kezében egy hatalmas görbe botot.

A zászlós csapat a hun sereg elé érkezett. Előlépett az ősz öreg, Leó, a római pápa, s így szólott szépen kicikornyázva:

- Ó, dicső királya a földnek, népek pőrölye, isten ostora. Íme, lábad elé rakom Róma minden kincsét, aranyát.

Botja intésére hatalmas társzekerek gördültek elő az úton. Nyikorgott kerekük, Róma minden ezüstje, aranya fel volt tornyozva rájuk.

- Fogadd el e kincset, dicső király! Téged szörnyűségesnek festettek le. Azt mondták: nem is ember vagy, rettenetes haragod városokat sújt a porba, nem kímél anyákat s ártatlan fiakat. Én mégis

fegyvertelenül léptem elébed. Állj meg ez útban. Róma előtt állj meg!
Fogadd el a római császár békejobbját és évi adóját, s
kegyelemmel...

Attila feltartotta kezét, s megállította a pápát:

- Elég volt! Szavaidat megértettem! - s arra gondolt, hogy igaza volt az álombeli öregnek. Gyermekkorában Aetiustól sokat hallott a büszke városról.

Intett az osztóknak, s menten kétfelé osztották a kincseket. Egyik fele Attiláé, másik a vezéreké.

Ekkor Attila így válaszolt a császár követének:

- E temérdek kincset ajándéknak elfogadom! Róma megnyitotta előttem kapuját! A szép várost megoltalmazom! De többé ne merjen velem ujjat húzni a császár! - Majd Aetiushoz fordult, aki közben előkerült, és a pápa mellé állott, hogy a szavait megerősítse. - Kezedet rám felemelni ne merjed, mert akkor Rómában kő kövön nem marad!

Azzal hátat fordított az ámuló pápának és Aetiusnak, és többé szóra sem méltatta őket.

17.

ATTILA RAVENNÁBAN

Már a Pó völgyében táncolt Attila paripája hazafelé mentükben, amikor a római császár követe egy vízimalomnál utolérte, s a király elé rúgta. Illedelmesen leszállt lováról. Bíbor kaftánja a földet seperte, oly mélyen meghajolt.

Attila önkéntelenül elmosolyodott. A nagy igyekezetben a követ fövege a földre hullott, a szél hátára kapta, és a Pó hullámaiba görgette.

A császár követe utána akart szaladni, de aztán elszégyellte magát, és megállt Attila előtt:

- Nagy király! Császárom hódolatát küldi, és meghív Ravennába. A császári székváros hódolni kíván előtted.

Attila ekkor Csabára pillantott, és így szólt a követhoz:

- Elfogadom urad meghívását! Mondd meg néki: királyi lagzit készíttessen. Lakodalmi tort ülünk városában!

A császár kitett magáért. Ravenna rég nem látott oly pompás lakodalmat, mint amelyet falai közt Attila és hunjai csaptak. Hét nap, hét éjszaka vigadtak Csaba meg Banka lakodalmán. Hetedik nap este a császár fényes haditornával lepte meg a hunok királyát.

Bíborral, bársonnyal ékesített cirkuszában rendezték a tornát. Acélizmú gladiátorok verekedtek. Párducok vívtak szörnyű csatát bengáli tigrisekkel. Fekete sörényű oroszlánok csaptak össze szerezsenországi elefántokkal. Életre-halálra folyt a küzdelem. Tetszett a hun vezéreknek a viadal. Életükben néni láttak még ilyet.

Csak Attila maradt szótlan. Sajnálta a vadakat. Ahogy befejeződtek a cifra mutatványok, hízelgő énekes lépett a porondra, hogy felvidítsa Attilát. Költőknek járó babérkoszorút illesztett kopasz fejére, s hogy a nagy király kegyeit megnyerje, így kezdte énekét:

Megromlott a világ kelettől nyugatig, Testvér testvér ellen orvul fenekedik. Miként a vadállat szörnyen berzenkedik, Villognak a kardok s szűrő fegyvereik! Látta ezt az Isten, és haragra lobbant, Bűvös bocskorával haragosat dobant. Leküldötte fiát király alakjában, Kire ráismertünk büszke Attilában.

Világ négy sarkait ezért kiforgatod, Pörölyöd csapásit ezért osztogatod, Bűnösök bűneit azért oltogatod, Életek folyásit azért apasztgatod. Meggörnyedve állunk előtted egy szálíg És könyörgünk hozzád híven a halálíg. Te, ki nem ember vagy, hanem Isten fia, Légy kegyelmes hozzánk, nagy király, Attila...

Marullus folytatni akarta, de Attila haragosat dobantott, a szeme szikrát hányt. Nagy lelke háborgott, őszinte beszédhez szokott lelke felhördült. Haragjában félelmeset kiáltott:

- Máglyára vele! Gyújtsatok alá!

A cirkusz porondján nyergekből hirtelenében hatalmas máglyát raktak. A császár ajkán megfagyott a mosoly, s ijedten hebegte ajka:

- Mi lesz most? - De a hatalmas vendég kívánsága parancs.

Marullus elfehérült ajakkal, reszkető lábbal lépett a máglya elé. Hun vitézek megragadták, s feltették a tetejébe.

A hízelgő dalnok nyomban elájult. Már-már meggyújtották alatta a máglyát, amikor Attila intett:

- Elég volt! Csak emberségre akartam tanítani ezt a hízelgő majmot! De ne rémítsük el az igazi lantosokat, akik vitézi tetteinket igazmondó énekeikbe foglalják!

Azzal az elképedt császárnak hátat fordított. Künn felkapott lovára, és gyülekezőt kürtöltetett rettenetes csapatának.

18.

A VILÁG URA

Attila lába előtt hevert az egész világ.

Róma rendre megküldte évi adóját.

A Tisza-parti sátorpalota fénye, ragyogása nőttön-nőtt. Immár huszonnégy király állt aranyos trónusa mellett. Rettegték nevét, lestek még pillantását is. Aki csak tehette, kegyét kereste a hun királynak.

Detre szász is ott lebzsel a sok idegen közt a tiszai palotában. Alig várta, hogy felvirradjon a napja. A vén bujtogató hol itt, hol amott bukkant fel. Csabának hí-zelgett, majd Aladárhoz állott. Szíve szerint Attila egyik fiát sem kedvelte. S ha tehetne, egymás ellen uszította a két testvért.

Áskálódhatott vén Detre! Attila birodalma erősebb, hatalmasabb volt, mint valaha!

A négy anyaszélnek négy eleven híroszlop szaladt. Vitte, hozta a nagy király parancsait. A tiszai palotából a fekete anyaszél felé, vagyis napnyugatnak Kolónia városáig, a vörös anyaszél felé, vagyis fel Északra a litvánok földjéig, a fehér anyaszél felé, vagyis Napkeletnek a sebes Donig, a sárga anyaszél felé, vagyis le Délnek Jadra tengeri városáig minden kőhajításnyira egy-egy hírvivő őrszemet állított. Az őrszemek szájról szájra adták parancsait. S ha valamelyik anyaszélen nyugtalanság támadt, Attila az eleven híroszlopon át nem sok idő múlva értesült róla, s lesújtott világbíró kardja.

Egy nyári este az eleven híroszlop sebes szárnyon titokzatos hírt röpített a tiszai palotához. Attila, hogy a hírvivők szavát meghallotta, menten hívatta jó apródját, Nimiriget.

- Jó Nimirig, a görög császár bűnös cselszövényt forral ellenem. Követeket indított útnak, egy Vigilász nevű írrok tarsolyába teméntelen aranyat rejtettek, hogy azon bérgyilkost vásároljon és engem megölessen.

- Jó királyom, nyomban lóra ülök, és a gaz áruló fejét kardommal lecsapom!

- Ül csak le, nyugodtan! - intett Attila. - Ne heveskedj. Kelepcébe csaljuk a követet, és hagyjuk, hogy a saját kezük ásta verembe pottyanjanak.

- Mit tegyek hát?

- Lovagolj a követek elébe. Vigilászt valami ürüggyel vidd vissza magaddal, s lásd el az úton mindennel. Hagyd meg neki szigorú parancsom: pénzt otthon ne vegyen magához, mert országunkban nem lesz semmire gondja. Majd aztán megkérjük, hogy miért hozta a teméntelen aranyat.

Nimirig híven követte ura parancsát. Vigilással visszalovagoltak a császár városába, Bizáncba.

A görög követek ekkor már átlépték a Tiszát, de hiába kérték, hogy Attila elé járulhassanak. Napról napra halasztódott a fogadás. Végre visszaérkezett Nimirig, és Attila színe elé bocsátotta a követeket.

A tiszai palota aranyoszlopos termében tartotta Attila az ünnepi fogadást. Huszonnégy meghódolt király ült asztala mellett.

Vele szemben bársonnyal szegett kereveten ültek fiai. Attila büszke tekintete merengve szegeződött a délceg Csabára.

Trombita harsant, amikor a követek beléptek az aranyos terembe.

Priszkosz rhetor, a görög császár követe álmélkodva nézett körül a csodálatos teremben. Ahova csak a szeme pillantott, asztalokon aranytálak, serlegek csillogtak. Egyedül Attila előtt állt fakupa és fatányér. Attila néha felkelt asztalától, szemeit ide-oda jártatta, szembetűnt büszke ereje, mozgása. A lakoma alatt a hun urak tréfálkoztak, beszélgettek, csak mikor a hegedősök beléptek, szakadt vége a beszélgetésnek.

Attila jelt adott, és a hegedős belecsapott a húrba.

HÉT VÁROSRÓL SZÖRZÖTT ÉNEK

Virág virult réten, dombon, Hamvas harmat üde lombon, Fújd a sípod, hadd zendüljön, Tó tükörén hadd csendüljön.

Hegedőnk remegő húrja Rólad zengjen, jó Attila, Szóljon a világ uráról, Bendegúz dicső fiáról.

Tengertől tengerig jártál, Nagy szabadon nyargalásztál, Ahol csak kerítést láttál, Buzogánnyal odavágtál!

Hét város, hét csipkés torony Napnyugati büszke orom Nyitott kaput,- sőt, kenyeret Raktak eléd az öregek!

Mint barátot, mint vendéget	Várfalán át vágtál utat,
Fogadtak Párizsban téged,	Rajna felől nagy kapukat.
Vágtattál a Szajna-partra, Lovad táncolt a piacra.	Aquileián, Pó homokján,
Genovéva rád mosolygott,	Átrepültél, mint az orkán. Úgy akartad, erős magad,
Gall leányka imígy szólott:	Róma előtt megállt a had.
„Maradj nálunk”, szólt s nevetett, Majd Párizson átvezetett.	Udinének sík a földje,
Tróján át is szabad az út!	Harmat-esett pázsit zöldje. Hol a gulya, ménes legelt,
Püspök ura nyitott kaput,	Sok vitézed dombot emelt.
Városkapu közelében, Megpihentél künn a réten.	Vitézeid pajzson hordták,

Öregasszony lányaival,	Tenger fővenyét, homokját, Úgy rakattad, emeltted,
Szaladt kicsi fiaival,	Sátrad a dombra veretted.
„Hova, merre, öreganyám? Nem előlem szaladsz talán?”	Concordiát, hogy elhagytad,
Kicsi lányod a nyakadban,	Kötéltáncosok fogadtak Eléd álltak, mulattattak,
Gyékényből font kosaradban.	Szörkötélen táncolgattak.
A nagyobbak számárháton Vágnak által bokron, árkon?”	„Gyere velünk, kötéltáncos!
„A világból futok - innen -,	Seregemben majd ugrálhatsz, Íjat adok, nesze, próbáld,
Víznek megyek, gyerekimmal.	Lőhetsz vele nyulat, rókát!”
Ott maradunk mind a tízen, Jobb minékünk lenn a vízben.”	Megegyeztek, veled mentek,
„Ne fuss, ne fuss, meg ne ijedj,	Derék, jó vitézek lettek, Nagy

	jókedvűn ittak, ettek, .
E sok arany mind a tied.	Vitéz módra verekedtek,
Mind a tied, megemlegess, Énutánam követ ne vess!”	Hét város megemlegeti,
Argentoratum kő város,	Emlegeti, nem feledi, Jó hunokkal voltak teli
Germániával határos,	Az utcái s szegeleti.

Priszkosz, aki Onegeziosz mellett ült, míg a hegedős énekelt, fojtott hangon szomszédjával beszélgetett. Odasúgta Onegeziosznak:

- Igaz, hogy annyira szeretik és megbecsülik?

- Igaz!

- Mi ennek az oka?

- Elmondok egy történetet, abból megérted. Ezelőtt jó pár esztendővel történt, hogy a császári udvarból egy Ferro nevű íródeákot Attilához küldtek. Theodosius császár megígérte Ferrónak, hogy ha sikerül a hunok és a rómaiak között a békességet helyreállítania, gazdag jutalmat nyer, és feleségül kapja egyik előkelő római patrícius lányát. Ferrót megszerette Attila, és hamarosan helyreállt a békesség a hunok és rómaiak között. Theodosius azonban megfeledkezett ígéretéről. Attila erről tudomást szerzett, haragra lobbant, még aznap követeket menesztett a császárhoz: Jó császár, íródeákod nem csalatkozhat ígéretedben, mert nem volna illő, hogy a rómaiak császára hazudjon. Küldd csak

el az ígért ajándékokat! - Ferro meg is kapta jutalmát. Látod, ezért szeretik, mert igazságos!

- Azt hallottam, hogy kapzsi. Fenyeget, ijesztget. A minap is ráijesztett a császárra.

- Ijesztget, ez igaz! De ne felejtse, a felesleges vérontást kerüli. Úgy vigyáz életünkre, mint a szeme fényére! S ha megijed a császár, hát hadd fizessen! Ki bánja?

Priszkosz még halkabbra vette a szót:

- Jó Onegeziosz, te görögből lettél hun főúrrá. Hun öltönyt fedt tested, de úgy hiszem, szíved még görög maradt. Igaz-e?

- Én soha nem tagadtam, hogy görög vagyok!

- Mondd meg igaz hitedre: szeretsz itt élni a hunok közt?

- Igaz hitemre mondom: szeretek!

- Nem értelek. E barbár hunokon mi szeretnivalót találtál? Az előbb hallhattad lantosuk énekét. Mondhatom, faragatlan versezet volt. Nálunk még az egyszerű kecskepásztor is remekebb verset farag. Nem hiszem el, hogy költőink formás versei után e hitvány dalban gyönyörködni tudsz!

- Engedd meg, hogy röviden feleljek neked. Nincs igazad, ha a hun lantos énekét faragatlannak nevezed. Nem faragatlan versek. Csak mások, mint a görög énekek. Amit tesznek, amit éreznek, arról szól a daluk. Csak annyit mondhatok, hogy a hunok őszinték, nyíltszívűek, vendégszeretők és igazságosak. Ezért szerettem meg őket.

- Látom, nem tagadod meg azért görög voltodat. Kérek tőled valamit. Szeretném, ha minél kevesebb kárt szenvedne a görög. Vállald te el a követséget hozzánk! Veled mint göröggel, könnyebben megalkudhatunk!

- Hitvány embernek nézel te engem! Elhiszed, hogy uramat megcsálnám? Megfeledkeztél szkíta nevelésemről, gyermekeimről? Én mint követ csak azt mondhatnám nektek, amit Attila meghagyott, és amit én különben is helyeslek.

Priszkosz épp szólni akart. De e pillanatban felállott Attila.

Intett.

Csak Vigilász és a hun főurak maradtak a teremben.

- Tedd a tarsolyodat az asztalra - szólt ekkor szigorúan Attila a görög írrokra.

Vigilász letette tarsolyát.

Arca fehérebb lett hófehér vászoningénél is.

- Mi van a tarsolyodban? - csattant fel Attila.

- Arany.

- Mire kellett néked ez a tarisznya arany?

- Költőpénznek hoztam. Hosszú az út Bizánctól a tiszai palotáig!

- De én meghagyattam, hogy pénzt ne végy magadhoz, mert ellátlak úri módon!

- Lovakat szerettem volna venni.

- Ennyi aranyon egész ménest vásárolhattál volna!

Ekkor Attila szeme nagyot villant, kirántotta kardját, s rákiáltott az írrokra:

- Ó, te gaz áruló. Ravaszkodásoddal nem mászol ki a veremből, melyet magad ástál. Sokkal több arany van a tarisznyádban, mint

amennyire szükséged lenne! Valld ki, mért hoztad, különben tüstént agyonütlek!

Vigilász homlokán nagy verejtékcsepp gördült le, de végre sokára, akadozva megszólalt:

- Gyilkost akartam felbérelni. Hogy téged megöljön!

A hun urak erre kirántották kardjukat. Attila azonban leeresztette a magáét.

- Nem téged büntetlek. Azt büntetem, aki a szennyes pénzt kezedbe nyomta. Bevallottad, most hazamehetsz! A pénzt itt hagyod, s uradnak átadod üzenetem: E gaz tettéért egy tömény bizánci aranyat fizet. Mire megújul a hold, idevárom. Ha elfeledné megküldeni, kő kövön nem marad a császár városában!

A császár a tízezer aranyat az utolsó darabig megküldötte.

19.

RÍKA HALÁLA

Ríka nem mozdult ki nagybátyja, jó Apor erdőn túli palotájából, melyben a kis Bankával s jó fiával, Csabával lakott.

Esténként kitekintett a palota napkeletre nyíló ablakán. Szép arcát a régi haza felé fordította. Kutatta, kereste tekintete a mézillatú fákat, a kakukkos ligetet, a Meotisz tengerét, melynek fövényes partján annyit játszadozott.

Büszke sziklaormon állt a tornyos palota. Lenn a völgyben Ríka pataka csobogott, s körbe-karikába zúgó erdők álltak őrt. Ha kitekintett az erdőkre s a csobogó patakra, esténként mindig elénekelte szomorú énekét:

Te túl rózsám, te túl a Málnás erdején, Én meg itten sírok a bánat mezején.

Egy szép napon magához hívatta Ríka Csabát.

A völgyre kitárt ablak alatt pihent díszes nyoszolyáján. Szép feje hátrahanyatlott párnáján. Ezüstös fürtjei aláomlottak a párducos takaróra. Amikor Csaba királyfi sietve belépett, így szólt hozzá gyenge hangján:

- Édes fiam! Könny ne szökjön szemedbe! Hallom már ligetünk kakukkjának szavát, csalogat, hív, hogy mint egykor régen, vele játszani menjek. Csalogat a mézillatú mező. Szaladj, Csaba, a hírelőkhöz, és őrszem őrszemnek sebesen kiáltsa:

- Várja Ríka Attilát, hogy még egyszer láthassa!

Csaba sietett ki a hírrel, s tovább kiáltotta. Zúgott, sikongott a hír, erdők, patakok repítették, rónák, szikes pusztaságok, lágy ívű homokbuckák felett szállt el, amíg végre a hosszú-hosszú eleven híroszlopon megérkezett a Tisza-partjára, Attila aranyos palotájába.

- Édes fiam - folytatta Ríka, amikor Csaba visszatért -, amíg atyád ideér, elmondom csodálatos álmomat. Másnak úgysem mondhatnám el. Éjszaka az Aranyerdőn jártam, s egy pompás, napfényes asztal előtt égi királyok vártak rám. Egy öreg, akinek őszes hajfonata az asztalra, mint repkény aláfolyt, így szólított meg: - Ríka, már vártunk rád. Látod szemünkben e rezgő könnyet?! Nagy hős omlik a porba, a világ pőrölye! Háromszor figyelmeztettük, a két remetét, s az álombéli öreget mi küldtük elébe. Te a puszta fiaihoz hű voltál, megajándékoztunk egy hős fiúval. Csaba a mi szemünk fénye. Mondd meg jó fiadnak: Ha atyja végórája ütött, adja meg a végtisztességet, mint ahogy nagy királynak illik. Légyen a koporsója Napkirály hajfonata, a Hold mosolya, Éjfél szempillantása. Úgy temettesse el, hogy még az se tudhassa, hol fekszik, aki eltemette. - Ezt mondotta a szép öregember, s mire szóra nyitottam volna ajkam, mindenestül eltűnt.

Egy kis idő múlva így folytatta Ríka: - Felocsúdtam, s itt találtam magamat nyoszolyámon. E különös álmot néked örökül hagyom. És megkérlek valamire. Volt nékem egy kedves barátnőm, Dalila. Együtt

nőttünk fel. Egyszer régen ólmot öntöttünk. Elveszett az ólombábu. Dalila találta meg később fürtös gubája ujjá-ban. Odarejtette, amikor váratlanul betoppant Csillagok Látója. Dalila itt nyugszik Ríka patakánál, engem is nyírfa alá, virágos mezőbe, mellé temesetek. Még egyet kérek tőled. Kutasd fel Csillagok Látóját. A hunok jó fia volt. Atyádnak nem bocsátotta meg soha, hogy az illírek ellen vitte csapatát. Nem állta a víg lakomát, nem szerette a dőzsölő idegent. Valahol bolyong most. Felbukkan mindenütt, ahol segíteni kell. Ahol síró anyát láatsz és rabmunkába kergetett szolgát, ott megtalálod. Vedd magad mellé, jó társad lesz, hű segítőd! Mondd meg néki, Ríka még most, halálos ágyán is emlékszik a szánútra, mikor olyan vidám kedvvel mesélt...

Elcsendesedett. Elszenderedett. Amikor hosszú pihenés után újra felemelte pilláját, lehajtott fejjel a világ ura, Attila állt előtte. Szemében nagy könnyű csillogott.

Hol vagy, szép ifjú dalia? Hol vagy? Hol vagy, ki az őrtorony tetején átnyaláboltál? Attila ősz fonatai előrehullottak, szakállába ezüstsálak keveredtek, válla megesett, szemében tört fény bujkált. Nem volt már sehol a régi dalia!

Ríka leste szempillái mögül.

Majd halkán megszólalt:

- Emlékszel Szépmező Szárnya meséjére? Hogy szeretted! Ha szomorú voltál, mindig róla meséltem! S ó, már oly régen nem meséltem! Csillogott szemed, mindig, mikor odaértünk... a két lángocska ekkor összecsapott, és verekedtek...

Ríka ajkán mosoly suhant át.

Nem szólt többet.

A nyitott ablakon át gyantaillat és méz illata csapott a szobába. Ríka mosolygott. Talán érezte a gyanta és a méz illatát. Kakukk szólalt

meg az erdőn. Ríka mosolygott. Talán hallotta a kakukk búcsúkiáltását.

HOL VAGY, ATTILA KIRÁLY?

Attila tiszai palotája ajtaján leeresztette a bársonytakarót. Idegen király nem léphette át a palota küszöbét többé.

Néma volt a Tisza partja. A meghódolt fejedelmek már suttogni kezdtek. Detre sátorról sátorra lázított, bujtogatott.

- Elgyengült már az agg oroszlán! - mondogatták. - Jó gótok! Készüljete! Készüljete! Mire dalba kezd a pacsirta, felvirrad a mi napunk! Készüljete!

Detre szava Attila fülébe is eljutott. Nimirig mesélt neki a vén szász tetteiről, de Attila csak legyintett rájuk. Egyéb dolga akadt, nem ért most rá a vén latorral bíbelődni.

Álló nap künn sürgött-forgott jó hunjai közt. Eddig panasz, zokszó soha nem jutott el trónusáig, most aztán saját szemével láthatta, hogy sok száz dülő Mirád tapos a nép hátán. Nyúzza, üldözi kedves hunjait. Beszáguldotta jó lován a virágos mezőket úgy, mint régen a pilisi táborban. Ott leckéztette meg övéi színe előtt a dülőkat! Lesújtott karja a vétkesekre, ahol csak panaszt hallott.

Vadászkürtjének szava felverte a Bakony erdőinek csendjét, hajóit a Balatonnak is nevezett Pelso taván repítette a sok gyors evező.

Tavasza nagy lelke indulata, mint féktelen paripa, újra felágaskodott. Ríka szavával csitítgatta háborgó lelkét. Mit sem használt. Reggelenként Hadak Ura kardjára pillantott, s menten eszébe jutottak a diadalmas csaták. Fülébe csengett a rettenetes „Huj, huj, huj! Rajta, rajta!” kiáltás. Szűkölve pattant fel párducos nyo-szolyájáról. Rohant jó lovához, hogy nyeregbe dobbanjon, s úgy, mint régen, félelmeset cserdítsen ostorával. Aztán eszébe jutott Ríka. S újra csak hátat fordított a paripának.

Egy reggel Detre vidám arccal lépte át palotája küszöbét.

- Jó királyom, a bűvös kard már rozsdát fogott. Hadak Ura megharagszik! Hiszen megígérted: amíg emelni bírod, nem hagyod megrozdásodni! De nem is erről akarok... Nagy hírt hozok: a hirelők oszlopa a tengermenti Jadra alól kiáltotta: megölték őrszemeinket. Mert - ahogy mondták - arrafelé már holt híre kelt Attilának!

Harmadnap már nyeregben ült a hunok királya, és kardját kivonva hegyével Délnek mutatott. Megértették a vezérek, megértette a hunok serege. Félelmes vágásban száguldottak le a tengerig.

Két hét múlva győztesen, teméntelen zsákmánnyal tért vissza a rettenetes sereg. Akit csak útjukban találtak, elkergették. Az ellenséges király népe erdőkbe, nádasokba bújt, és kezét égre emelve kiáltozta:

- Légy átkozott, Attila!

Az erdők visszhangozták, a nádasok visszakiáltották:

- ... átkozott, Attila.

A király azonban a nép panaszos kiáltását nem is hallotta., a baktriai király lánya, a szép Mikolt pillantott a szemébe. Egyszerre elfelejtette minden bűjét, bánatát.

Egy szép napon a négy anyaszélnek azt kiáltotta a hirelők oszlopa:

- Attila lakodalmát üli Mikolttal. Királyok, fejedelmek gyűltek napfényes asztalához, mint régen! Aki csak eleven, mind vigadjon, mulasson!

Visszahívták germán hazájából Krimhildát is.

Egy hét sem telt belé, s állt a lakoma, állt a vigalom! Tizenkét király állott Attila jobbán, másik tizenkettő a balszárnyon. Aranyos trónszéken ült a szép Mikolt. Szikrázó szeme pillantását, éjfékete

hajának csillogását a sok fejedelmi vendég sorra csodálta. Forogtak a kupák. Csendült a kacagás. Fáklyák fénye töltötte meg a gyönyörű palotát.

Éjfélkor Attila leemelte fiatal arája fejéről a virágkoszorút. Magukra hagyták a mulató vendégeket.

Csendes éjszaka volt, szép csillagok tündököltek az égboltozaton.

Hirtelen felhők tornyosultak a Tisza fölé. Vészes zivatar zúgott végig a rónán. Úgy bömbölt, olyan őrjöngve táncolt, hogy a fényes sátorpalota beleremegett. A tölgyerdőkben a legszebb sudarú fák koronái kettépattantak, és a földre omlottak.

Ki bocsátotta útjára e félelmes zivatart? Ki kavarta fel a tiszta vizeket? Ki rikongatott a sötét éjszakában?

Haj, szörnyű éjszaka volt!

E szörnyű éjszakán Theodosius császár álmában látta, amint Attila íja kettétörik.

Torda, a legöregebb táltos is elszunnyadt egy percre. Látta, amint Hadak Ura felhők fátylával takarta el égi sátrát. A legmagasabb bérc tetején, Ríka patakánál vijjogó kerecsencsapat szállt le. Szárnyukkal csapkodták a mohos sziklákat. Tol-lukat tépdesték, s vijjogva, sikongva gunnyasztottak a sötét ormon.

Reggelre elült a szörnyű zivatar.

A vendégek Attilát várták.

Már elmúlt dél, s még mindig nem nyílt meg szobájának ajtaja.

Elkölt az ebéd is, kiürültek a kupák.

Ekkor félelmes kiáltás reszkettette meg a palotát:

- Hol vagy, Attila király?

Zúgott, kavargott a vendégkoszorú. Senki sem tudta, hogy kicsoda kiáltott. Mindnyájan Attila üres trónszékére pillantottak. Vajon hol maradhatott a király? A lakodalmas nép felállott, ajkukat ijedt kiáltás hagyta el:

- Hol vagy, Attila király?

Szömöre odaugrott az ágyasház ajtajához, s kemény öklével megdöngette az ajtót.

Néma csend.

Erős vállát nekifeszítette a tölgyfa ajtónak. Az ajtó recsegve-ropogva beszakadt.

Belépett az ágyasházba.

Iszonyú látvány tárult elébe. Ura vérrel borított teteme.

Attila hanyatt feküdt párducos nyoszolyáján. Vére aláfolyt, s fehér köntösén megalvadt.

Előtte térdepelt Mikolt. Keze vérrel volt beszennyezve, s véres tör hevert lába előtt. Amikor Szömöre elébe lépett, eszelősen így kiáltott:

- Két testvéremért! Apámért! - Megismételte a szavakat. Majd sírva kiáltotta:

- Látod..., orra vére eredt el, s envérétől megfulladt!

Szömöre mellett ekkor már ott állt Torda. Szemük egy pillanatra összevillant. Torda szólalt meg legelőbb:

- Ha meghallaná az idegen, hogy megölték, feltámadnának ellenünk! Elsöpörnék népünk, birodalmunk. Legyen igaza Mikoltnak! Adja tudtul a négy anyaszélnek a hírelők oszlopa: Meghalt a hun király! Envérétől halt meg Attila!

Szömöre rábólított Torda szavaira. A tört elrejtették. Kiléptek a szobából, és így szóltak a menyegzői sokasághoz:

- Meghalt a világ pőrölye, Attila király! Envére okozta halálát, mely orrán kitódult s megalvadt. Szegényebb lett a világ! Gyászra! Gyászra! Gyászra!

A másik pillanatban már száguldott a hír a négy anyaszélnek:

- Gyászra! Gyászra! Gyászra! Meghalt envérétől a világ szeme fénye, jó Attila király!

21.

BÚCSÚZOM TŐLETEK, FIAIM!

A dombokon, a hegyek ormán nagy tüzeket gyújtottak a hunok. Éjjel-nappal lobogott a tüzek lángja. Éjjel-nappal ott ültek a tűz körül, késükkel sebet szakajtottak arcukon. Némán ültek, vérük hullásával könnyezték a nagyurat.

Az asszonyok panaszosan kiáltottak az égre:

- Hadak Ura, tekints le ránk, hunokra. Jaj, elmúlt a király, kinek kardoddal övezted derekát! Nagy dicsőségünk, íme, elmúlt. Jaj, kihullott az erős kézből a jó kard!

A hun vezérek sebet szakajtottak arcukon. Eszükbe jutottak a víg csaták, a hét világra szóló diadalmak. A nagy óceánok nyugtalan zúgása! Az Alpok hegyláncának koszorúi! Itália verőfényes pázsitja! Aquileia, Mantova, Pádova, Ravenna! A sok temérdek kincs, ragyogás! Nincs már a rettenetes seregnek parancsolója!

Nagy könnyek gördültek le Aladár orcáján. De Ríka fia, Csaba, némán állt a nagy király teteménél. Némán, kibontott hajjal, szótlan ajakkal búcsúzott.

Csak Detre volt eleven. Sürgött-forgott az idegenek közt. Íme, elérkezett a várva várt pillanat. Megtudta, hogy Attila életét gyilkos kéz oltotta ki. A titoknak igen megörült. Kire kenjem a vétket? - töprengett magában. - Csabára? Aladárra? Csabát a hunok kedvelik! Aladárt az idegenek! Melyik lesz erősebb? Melyik? Melyik? Ez a kérdés nyugtalanította Detrét egyedül. Elrejtette hát mélyen a titkot. S lesett az alkalmas pillanatra.

Csaba másnap reggel, hogy meghalt Attila, magához hívatta Tordát, és így szólt hozzá:

- Ősi törvény szerint adjuk meg a végtisztességet királyi atyámnak!

Ősi törvény szerint a hunok nyírligeten, szép dombos helyen ássák meg a halott sírját. A felásott gyeptől és nyeregtől elkészítik a fejealját. Arccal kelet felé fektetik a halottat a sírban. Jobbról mellé teszik kardját, balról tegzét meg íját - mert a másvilágon minden

fordítva van, mint itt a földön -, hogy a Hősök Mulató Mezején a haditornán a helyét megállja. Lábához temetik kedves paripáját. A sír dombjára kettétört nyírfaágot döfnek. Aztán a sír felett tort ülnek, úgy búcsúznak kedves halottjuktól.

Mindkettőjük eszében megfordult ez. Így temetik a közvitézeket, így a főembereket is.

De Attilát még ennél is több, királyi temetés illette.

Végre is Csaba szólalt meg:

- Fejtsd meg, jó Torda, anyám álmát. Azt mondotta: Attila koporsója Napkirály hajfonata, Hold mosolya és Éjfél pillantása legyen. Úgy temetessük el, hogy aki temeti, még az se mondhassa meg, hol fekszik.

Torda szakállába mélyedt, majd kisvártatva így szólt:

- Attilának a föld alatt is palotát kell építeni. Koporsóba kell tenni. Hármaskoporsóba. Aranyba, ezüstbe és vasba. Ezt jelenti Napkirály hajfonata, Hold mosolya és Éjfél szempillantása. Hogy meg ne tudják, hol nyugszik, a Tiszába temetjük egy kanyarodóba. Oda, ahol gyakorta hallgatta velem a víz zúgását. Azt a Tisza-ágot rabszolgákkal elrekesztjük, és a medrében ásatjuk meg a sírt. A vizet rá visszaengedjük. A sírásó rabszolgákat lenyilazzuk. Így aztán senki nem tudja, hol fekszik Attila.

Délután a palota tornácára aranyos ravatalt állítottak. Leterítették fehér gyászlepedővel. Ráadták Attilára hófehér királyi köntösét, arannyal hímzett palástját, így fektették a halotti nyoszolyára. Jobbjára helyezték kardját.

A Tisza partján ekkorra már óriási tömeg gyülekezett. A hunok apraja-nagyja eljött, hogy búcsút vegyen a királytól. Attila előtt tömött sorban, hajadonfővel megálltak. Lebontott hajfonatuk a vállukat söpörte.

A siratok szava panaszosan jajdult fel az égre:

- Napkirály áldjon meg, édes atyácskánk! Jaj, nem hittük, hogy ily hamar elmaradjunk egymástól! Jaj, atyácska, mért hagytál itt bennünket! Jaj nekünk, árva hunoknak!

Amikor a siratók panaszos kiáltása csendesedett, vakító fehér köntösben az ősz Torda lépett Attila elé. Felemelte öreg varázsdobját.

Elcsendesedett az erdő, elcsitult a folyó. A gyászolók összeszorították ajkukat. Olyan iszonyú csend támadt, hogy meghallották a természet szíve dobbanását.

Ősz Torda pergetni kezdte a dobot, és emelt hangon kiáltotta Attila búcsúszavait:

- Én, a világ pőrölye, Attila király, búcsúzom tőletek, fiaim! Árvák maradtok, a világ árvái!

A táltos szavaira a hunok levették süvegjüket, leoldották derékövüket, és lehajtották kemény fejüket. Mikor feltekintettek, a táltos folytatta:

Jó hunok, fiaim, szavam figyeljétek,

Utolszor szólok most, el ne feledjétek, Mosolygó arcommal fordulok felétek, Én tiszta szívemmel állok itt elétek.

Ítélsz meg majd más, tettem, amit tettem, Pálcát ne törjétek egykönnyen felettem. Mindig elől jártam, vígan verekedtem, Nem hátul kullogtam, nem fenekedtem.

Véres, nagy csatában soha nem rettentem, Hol a legforróbbja, mindig azt kerestem, Szép igaz vitéznek én így nevelkedtem, „Kard, ki kard” a jelszóm, mindig azt szerettem.

Bizánc udvarában csúfoltak, nevettek, Ebhitű barbárnak, törpének neveztek. Ott láttam ellenünk miként fenekedtek, Hollóknak kívántak,

farkaseledelnek.

Én voltam az első, aki megmutattam, Mi erő e szívben, mi rejlik e karban. Világ színe előtt bátran kitakartam, Emberül állottam bármi mód a harcban.

Enmagammal én is sokat tusakodtam, Pásztorok királya, világ ura voltam.

Hogy miért szaladtam, hogy miért loholtam?

Hadak Ura kezén én a pöröly voltam!

Azt hagyom örökül, néktek, jó népemnek, E nagy tanulságát bátor életemnek: Hogy ellenünk tovább is csak fenekednek, Hollónak kívánnak, farkaseledelnek.

Jó fiaim, hunok, Csaba, vigyázzatok!

Farkas a kert alatt, éberem álljatok!

Másodszor kiáltom, bizony vigyázzatok!

Harmadszor kiáltom, bizony vigyázzatok!

Mire az öreg Torda a búcsúztatót befejezte, beesteledett.

A ravatal előtt cserfahasábokból máglyát raktak és alágyújtottak. Vörös lángnyelvek csaptak fel az égre. Bevilágították a Tisza partját, megvilágították a búcsúztatók komor arcát.

Majd a máglya körül széles udvart nyitottak. Deli hun vitézek robogtak elő paripákon. A ravatal előtt felcsattant a félelmes huj, huj, huj, rajta, rajta, s kopják-kal, kardokkal egymásnak rohantak. Villogtak a kardok, recsegett, ropogott a kop-ja. Rengett a föld. Nyerítették a harci paripák. A deli vitézek egymás arcán nagy sebeket ejtettek. Így búcsúztak királyuktól.

A haditornának a garaboncok mozgolódása vetett véget.

Elővezették Attila kedves paripáját. Táncolva, nyihogva ugrott a térre a ló. Riadtan megtorpant a lobogó tűz előtt. Torda erős marokkal megragadta kötőfékét, és az áldozati kést a szügyébe eresztette. A paripa megbicsaklott. Lerogyott.

Feljajdult ismét a siratok panaszos kiáltása:

- Jaj nekünk, árva hunoknak!

Attila szolgálói ekkor zöld gallyakkal körülkerítették az udvart. Asztalokat állítottak fel. Étellel teli tálakat, borral csordultig töltött kupákat helyeztek rájuk.

Kezdődött a tor.

Három nap, három éjjel ürültek a kupák, három nap, három éjjel szakadatlan tartott Attila halotti tora.

Harmadik nap felállott asztalától Csaba. Ekkor Torda odalépett a hármaskoporsóhoz, és lezárta.

A koporsót aranyos hintószekérre állították, a hintó négy sarkába lobogós kop-jákat ütöttek. Huszonnégy tüzes paripát fogtak a szekér elé. Elöl ment a hun íjászok rettenetes csapata. Utánuk a fehér hunok, a baltás avarok. A hintó mögött Attila fiai. Mögöttük a meghódolt királyok és a hun vezérek sorakoztak. Ötezer rabszolga zárta be a szomorú menetet.

Elindult Attila utolsó útjára.

Dobogott a föld a vitézek lába alatt. Meg-megcsörrentek a fegyverek. Felzokogott a siratok panaszos kiáltása.

- Búcsúzunk tőled, Attila!

Sötét éjszaka volt. Csak a Tisza vize csillogott. Egy kanyarodóban öreg hun lépett Csaba elé. Ruhája főemberre vallott. Így szólította meg Csabát:

- Csaba, én téged ismerlek, bár engem nem láthattál soha. Engedd meg, hogy a rabszolgák csapatát magam vezethessem. Tisztességben megöregedtem, ez az én utolsó kívánságom.

Csaba a hűséges öreg hun szemébe pillantott. Megszorította a kezét, és megengedte neki, hogy ő vezethesse a rabszolgák csapatát.

Elérték a Tisza homokos partját.

Lesüppedtek a bordás szekerek. Megcsörrent a temérdek kincs, a sok cifra fegyver. Meghorkantak a paripák, s megállott a fehér leplekbe burkolt kísérek serege.

A vitézek kardjukkal tisztelegtek. A kísérek lehajtották fejüket, s az aranyos hintó tovagördült, elnyelte a messzi, s elnyelte a bokros Tisza-kanyar a kísérő ötezer rabszolgát.

Reggelre, mire Napkirály felhágott az Alföld peremére, nagy Attila hármaskoporsója felett összecsapott a Tisza hulláma. S néma ajakkal feküdt az ötezer rabszolga.

Reggel Csaba az öreg hun keresésére indult. A rabszolgák között egy bokor tövében meg is találta. Arccal a pázsitra borult. Két karja még akkor is a drága földet ölelte.

Csaba gyengéden felemelte. Félresimította ősz hajfonatát. Halántékán egy széles forradást vett észre, melyről neki Ríka sokszor beszélt.

- Csillagok Látója! Így kell hát találkozoznunk?!

Csillagok Látója két karral ölelte a földet, melyben a nagy király teste nyugodott. Sírhelyét a hunok közül is csak ő tudta egyedül. S az ő

titka is maradt örökre.

22.

KRIMHILDA CSATÁJA

Csaba visszatért Bankával erdőntúli palotájába.

Még fel sem ocsúdott fájdalomából, arra ébredt, hogy háta mögött pártot ütött Krimhilda. A hun vezéreket maga köré gyűjtötte. Megnyerte őket mézesházas szavával. Szép pillantásával magához edesgette az idegen királyokat. Már csak arra várt, hogy Detre is mellé álljon. Amikor a vén szász is átlépte sátra küszöbét, hirtelen gyűlést hívott egybe, a hun vezérek elé állott, és elcsukló hangon így kiáltott:

- Jó hunok, szörnyű titoknak jöttem a nyomára. Előttetek ezt el nem hallgathatom. Tanúim itt ez asszonyok, akik szemükkel látták, amit most nektek elmondok! - Három siratóasszonyt penderített a vezérek elébe, majd így folytatta: - E három tisztos öregasszony Attila király tetemét siratta, s enszemével látta, hogy amikor Csaba a király elé lépett, annak megeredt a vére, és végigfolyt mentéjén. Csaba ölte meg atyját, hogy aranyos trónszékébe ülhessen!

Zúgott, morajlott a vezérek koszorúja. Kirántották kardjukat:

- Vesszen Csaba!

- Vesszen Csaba!

- Éljen Aladár!

Csaba ekkor érkezett a gyűlésre, de Szömöre, aki pártolta, útját állta. Ekkorra már ott állott mellettük az öreg Torda, a derék Bulcsú s Attila jó apródja, Nimirig. Látták, hogy kevesen vannak, hogy ellen nem állhatnak. Szaladtak hát lovukhoz. Felkaptak a nyeregbe, s elvágattak, hogy megoltalmazzák királyuk, Csaba életét.

Így lett Aladár a hunok királya.

A pálcát a gőgös Krimhilda ragadta kezébe. Ő uralkodott a fia helyett. Régtől várta már ezt a pillanatot. Feltette magában, hogy a hunok konok fejét lába alá görbíti. Nem hallgatta meg a hun főemberek tanácsát, kényre-kedvre parancsolgatott Attila palotájában.

Detre csak erre a pillanatra várt., Összedugta fejét gótjaival. Sátruk sötét zugában kieszték, hogy egymásra uszítják Krimhildát és a hun vezéreket. Tudták, hogy visszahívnák már a hunok Csabát. Itt a jó alkalom, hogy a két királyt, a két testvért egymásnak ugrasszák.

Detre nem is késlekedett.

A hun vezérek színe előtt szörnyű vádat emelt Krimhilda ellen. Megvádolták, hogy megölte Attilát. Még ott helyben előállított három siratóasszonyt, akik eskü alatt vallották, hogy a nagy király vére akkor eredt meg, amikor Krimhilda lépett bűnbánó ábrázattal a ravatal elé.

- Csaba! Csaba! Éljen Csaba! - zúgták a hunok. Kardjukat kirántották, s az éles acélpengék megvillantak a napban.

Krimhilda sátra felől a másik tábor iszonyú zsvajgással visszakiáltott:

- Éljen Aladár! - Ők is kirántották kardjukat, s felvillantották a napba...

Amikor Csaba is megérkezett, Kelenföldén már két hatalmas tábor sorakozott.

A jobbszárnyon Csabáék, Aladár serege a balon.

Iszonyatos Huj! huj! huj! Rajta! rajta! kiáltással rohant egymásnak a hunok két serege.

A csatamező fölé felhőket hajtott a reggeli szél, hogy még Napkirály se lássa a hunok szörnyű küzdelmét.

A legnagyobb kavargásban, csattogásban, a kardok, kopjak robajában elkiáltotta magát a legvénebb gót:

- Gótok! Csatába! Csatába! A hunt vágd, ahol éred! Ne sajnáld! Ne sajnáld! Vesszen a barbár, éljen a szász!

A gótok hátat fordítottak Csabának, és a hunokra törtek.

Iszonyú volt az összecsapás. Az eleven Detre se gondolhatta volna ki borzasztóbban.

Csaba észrevette a cselt, a csúf árulást. Két kezére kapta kardját, úgy rohant az áruló gót katonákra. Osztotta, egyre osztotta iszonyatos csapásait. Rettenetes ütései alatt kettétörtek a gót dárdák, csorbulva hullottak a kardok a fövényre. Sorra omlott a vériszamos földre a gót, a longobárd, mind aki csalfán törbe ejtette a gyanútlan hunokat.

Ekkor Aladár váratlanul eléje ugratott tusázó testvérének:

- Téged kereslek! Mért bujkálsz előlem, Csaba úrfi? Mérjük össze a kardunkat.

Csaba éppen egy óriás góttal verekedett. Fokossal verte át bőrpajzsát. Egyetlen ütéssel kettéhasította az óriás gótot, s odaugratott Aladárhoz.

- Nézd, elárultak a gótok. Látod, hogy aprítják a hunokat!

Beszélhetett Aladárnak.

Hetykén felütötte kardját.

A két testvér háromszor rohant egymásnak. Háromszor vetett szikrát kardjuk acélja. Háromszor horkantak fel harci paripáik. Amikor

Csaba harmadszor csapott oda, Aladár súlyos sebet kapott, és lebukott lováról.

Csaba és maradék serege még verekedett a gótokkal. De hátrált már ő is, egyre hátrált. Kutatta, fürkészte a csatamezőt. Mint mikor virágos rétbé kaszát akasztanak, és sorra lefeküsznek a sarjúrendek, úgy feküdt a mezőn a temérdek hun vitéz holtteteme. Csaba már felemelte kardját, hogy önkezével vessen véget életének, amikor egy vitéz ugratott mellé.

Banka volt, hú felesége.

- Gyere utánam, jó Csaba király - kiáltott rá. - Én tudom, hol vannak a vitézeid! Gyere utánam!

Csaba felágaskodott a nyeregben:

- Hunok, merre vagytok? Jó hunok, merre vagytok? - kiáltotta.

Az elcsendesült csatamező százszorosán visszhangozta kiáltását:

- Merre vagytok? Merre vagytok?

23.

A HADAK ÚTJA

Csaba s hú felesége, Banka megeresztették a kantárszárat. Úgy repült a két paripa, mint a gondolat.

Éren, nádön vágtak keresztül, vadvirágos réteken gázoltak át.

Csaba fülében ott csengett még a csatazaj, a harci paripák keserves nyihogása.

Nem a gótok elől szaladt. Nem vágtatott már nyomában a bosszút lihegő ellen. A maradék gót is eltakarodott a csatamezőről. Szaladt

Csaba megkeresni hunjait és Attila kardját a Kerek-tenger habjában tisztára mosni, hogy visszanyerje bűvös erejét.

Banka a Tisza partján meghököltette lovát. A nádból sorra léptek elő Csaba megtépázott vitézei. Csapzott volt a hajuk, szakadtas a köntösük. Tört kopjákkal, görbe kardokkal, ki csonkán, ki bénán lépett elébe. Szegény Csabának, ahogy rájuk pillantott, nagy könnycsepp gördült végig az arcán.

Maroknyi volt, béna volt a hunok serege.

A náddal futtatott, vízmosta fövenyen tüzet gyújtottak. Attila király elárvult katonái a tűz köré telepedtek.

A nádból vadkacsák riadt kiáltását hozta feléjük a szél. A sápadt hold, mint ezüstattányér, ringott a víz hullámán.

Szóttalan ajakkal ültek a katonák.

A nagy, kiáltó csendet Apor, Ríka nagybátyja szava törte meg:

- Elhagyom kis csapatod, Csaba.

- Te is itt hagysz, jó bátya? Mit kezdjek maroknyi csapatommal? Így, bénán, betegen! Azt sem tudom, hova, merre? S te sem maradsz velem?

- Én nem futok el. Ne hidd, hogy gyáva vagyok. Nézd, kardomnak csak markolata maradt, pengéje gót koponyán tört ketté. Én odamegyek most, ahol Ríka aluszik. E kis hazát megszerettem. El nem hagyom soha. Majd visszavárlak benneteket!

Apor felnyergelte lovát, megölelte, megcsókolta Csabát, s elvágtatott az éjszakába.

Csaba még sokáig bámult utána, még sokáig hallani vélte a derék hun lovának dobogását.

Elaludt.

Csodálatos álmot látott. Hadak Ura maga mellé ültette napfényes asztalához, s így szólította meg:

- Csaba! Sok könnyű hullott a hunokért szememből. De látod, szemem már mosolyog. Bátran verekedtél. Ne félj hát, a puszta fiait nem hagyom el! Fogd e bűvös nyílveszőt. Reggel lődd ki, s amelyik fű levelét átlyukasztja, az a forrasztófű. Annak varázsereje van. Szakítsd le, kend be vele vitézeid sebeit, s meggyógyulnak. Aztán vágts vissza a csatamezőre, s érintsd meg a forrasztófűvel tizenötször ezer vitézedet. Felélednek. Indulj vissza csapatoddal a régi hazába a puszta öreg fejedelméhez. Megtudod tőle, merre keressed a magyarok szállását. Menj el Álmoshoz, és mondd meg néki: Az ezüstpatak elindul újtára..., szálljanak nyeregbe, bontsák ki ostorukat, foglalják vissza Attila elárvult birodalmát!

Csabát Banka költötte fel reggel.

Tüstént tegzéhez nyúlt. Megtalálta benne a bűvös nyílveszőt. Kیلőtte. Ott volt rajta a forrasztófű.

Vágtattak vissza a csatatérre.

Halott halott mellett feküdt a virágos mezőben. Vadvirág simult kezük fejéhez. Szomorúfűz ága hajlott vállukra. Bánatos hangon búgtak a füzésekben a vadgalambok.

Csaba tizenötször ezer jó vitézének sorra megérintette karját a bűvös fűszállal.

S íme, csoda történt!

Felugráltak, nyújtózkodtak, s felkaptak paripáikra. Gyönyörű szíjhátú csikóik menten táncba kezdtek, nyihogtak, rúgkapáltak.

Csaba egykettőre rendbe szedte csapatát, maga is felkapott harci paripájára, s megeresztette a gyepelőszarat.

Hát, ahogy mennek, igen nagy utat megtettek már, s fáradtak voltak a vitézek, s fáradtak a paripáik. Már-már gyeplőt rántottak, hogy megálljanak, amikor hirtelen megrázkódtak a csikók, aranyszőrű táltosokká változtak, orrikaikból csillagos tüzet fújtak, s hipp-hopp felkaptak a levegőbe. Egy ugrással a Fiastyúknál termettek, másodikkal elérték a Göncölt, harmadikkal ott termettek a Réges-régi Nagy Úton. S a végtelen csillagösvényen vágattak tovább Napkelet felé, a virágos bölcső pusztaságainak.

Apor éjszaka érkezett Ríka patakához. Fenn az égen csillagok zúgtak, suhogtak. Nagy fényesség támadt. Apor hirtelen felmutatott, s övéihez így kiáltott:

- Csaba vitézei. Ők robognak a Hadak Útján. Az árva hunok vágatnak a csillagösvényen vissza a pusztába, öreg Nemeréhez.

ÖTÖDIK RÉSZ

ÁLMOS

Álmos vezér pedig miután világra született, nagy örömeire szolgál Ügyeknek és rokonainak, továbbá Szkítia majdnem összes előkelőinek... Maga Álmos szép, de barna orcájú volt, a szeme fekete, de nagy; a termete magas és karcsú; a keze nagy, az ujjai erősek. Álmos egyszersmind kegyes, jóakarátú, bőkezű, bölcs, derék katona volt; vidám adakozó mindazok részére, akik Szkítia országában abban az időben katonák voltak.

(Anonymus: A magyarok cselekedetei)

.kebelemben nagyra kelendő Képzetelek villannak meg, diadalmas Ügyekről, S a deli Álmosról, s Álmosnak büszke fiáról, Párducos Árpádról.

(Vörösmarty Mihály: Zalán futása)

1.

VIADAL A PUSZTÁN

Ügyek sátorpalotája mellől figyelte a pusztát.

Csendes este szállott a folyóparti táborra.

Hallgatott a füves sztyepp, siket és néma volt a sivatag. Máskor nem ilyen észrevétlenül, nem madárszárnyakon lopakodik be az alkony a pusztára. A bozótos ligetek, a füves sztyeppék világában nincs sehol dús lombú szálerdő, ahol jó búvóhelye lenne szárnyasnak, éjszakai tanyája a sokféle égi madárnak. Erre, ha az est leszáll, mintha csak királyát várná a vadon - alig ül el a pusztázó szél, s zsom-békon alig vackol el a búbos pacsirta -, megmozdul az embermagas fű, s pusztát rengető bömbölés kezdődik. Éhes oroszlánok bújnak elő füves rejtekükből, és sörényes fejüket felvetve hörögnek. Pár pillanat

múlva vad bömböléssel megkezdik az estéli vadászatot. Hangjuk megborzongatja az embert, a félénk őzek pedig őrzöngő vágtaiba kezdenek hallatára. A folyóparti sűrűből nyújtózva óvakodnak elő a rozsdavörös, pettyes párducok, s amíg a puszta királya üvölt, ők körmüket behúzza indulnak leshelyükre.

Szokatlanul csendes volt most a puszta.

Ügyek végighordozta tekintetét a folyóparti sátoztáboron.

Pihenőre készült már a tábor. Négyszáz sátor előtt lobbant fel a láng, és a fegyveres örök elindultak a pusztába. Künn a réteken sövény, túskebozót mögött pihent már a jószág, s ahogy fenn kigyúltak az égi tüzek, a lovak karámja körül is sorra lobbantak fel a máglyák. A strázsák hujjogattak, elnyújtott kiáltásuk jelezte, hogy a kijelölt dombtetőn az őr áll már a vártán, pihenni térhet a tábor; vadak nem lephetik meg óvatlanul.

Ügyek sátra előtt váltották az őrséget. A felszított máglyák fénye széles tornácra vetődött, ahol ötvennél is jóval több fegyveres topogott. Ónd, a hétmagyar bírása, ahogy ők nevezték, a horka, a kopjás Kölpény, Ügyek vadászainak parancsoló-ja, és mások.

A kürtszóra párduckacagánnyal a vállán az ősz hajfonatú Ügyek lépett elő. A várakozó csapat elnémult, s Ónd állott a nagyúr elé.

- Ügyek, nagyurunk, itt a csapat. Indulhatunk. Hallgat a puszta, riadtan fülel, pedig máskor milyen hangos, hogy remeg a nyári vadon! Jól számítottunk hát. A kerek hold éjszakája ragyog, fénylik fenn az ezüstitányér. Ma este lép ki odújából Vadon Ura, már elő is lépett, mert a sivatag királya is hallgat, s bozótjába húzódott be a tigris.

Ügyek bólintott, aztán a sátor előtt táncoló paripához lépett. Megveregette az állat szügyét. Piros felhorkant.

- Jó harcostársam, Ónd - szölt Ügyek, amíg felperdült a nyeregbe - s derék vitézim, halljátok szavam: ne érjem meg a

holnapot, s e szép sátoztáborot többé ne lássam, ha reggelre
lábam előtt nem hever a párduc, kit ti Vadon Urának neveztek,
de én csak rühös sakálnak, agg rókának, hisz alattomban
támad, gyermekeket ragad el..., úgy surran, mint az árnyék, és
mint sakál leskel a fák közt...

Sarkantyúba vette Pirost, és csapatuk nekieredt a folyómenti
pusztának, melyet a holdlámpás ezüstös fénye megvilágított. A
puszta illata, az édes kakukkfűszag áradt szerteszét.

Előttük az ezüstös hullámú Don kanyargott. Amerre csak vágtáztak,
örtüzek égtek, megvilágították a sátoztanyákat. Egy-egy elnyújtott
kiáltás, mely fülükig alig jutott el, egy-egy hujjogató jelezte, hogy
éber az őrség.

Ügyek végighordozta tekintetét a hétmagyar birodalmán, a két
büszke szárnyon. A folyó jobb partján a jobbszárnyon a nyék,
kürtgyarmat, tarján törzs szálláshelyének tüzei világítottak, a
balszárnyon a jenő, kér és keszi törzsé. A hetedik, a magyar törzs
máglyái közből lobogtak. Haj, nem is olyan régen nem erre lobogott
a máglya, örök hujjogatója sem itt verte fel az éjszaka csendjét. Haj,
Hunor s Magyar, merre vagytok? Jó kapitányok, Keve, Béla,
Kadocsa, Attila? Megtért már őseihez Bendegúz és Nemere is, aki
utolsónak Álmos nevét véste fel még híres oszlopára. Örök álmát
alussza Buda és a világverő hős, akinek föld és ég félté a nevét,
Attila király is. Mint szél, ha odébb sodor sziszegő homokot, elmúlt
birodalma. Pereg, hull a homok, nyoma vész népeknek,
birodalmaknak! Robog a szárnyas idő, s múlnak népek, birodalmak!
De Magyar él! Vitéz volt Magyar fia Kál, annak fia Farkas, annak fia:
Etéj; s Etéj fia Ed. Az ő fia Ügyek, ma a száznyolc büszke
nemzetség, a hétmagyar gyulája. Ahol Magyar egykor megállott a
Meotisz s az Etől folyó partján, kelet kapujában erős otthont,
mosolygó szép hazát teremtett. Haj, véresen kellett verekedni a
hazáért, hosszú ideig a kazár kagánokkal birkóztak, most meg a
Kán, a besenyők fejedelme ütött táborot a Kerek-tenger partján, s
ellenük fenekedik.

De eddig Ügyek fáradhatatlan volt a harcban!

Most is fegyver, dárda, íjak terhét nyögik paripáik. Vadon Ura, a ravasz vén fekete párduc tört a nyári karámokra, már besurrant a sátrak közé is: a minap egy vitéz fiát szinte az anyja kezéből ragadta ki. Ügyek ekkor elhatározta, hogyha a dög újra előjön, kerek hold-éjszakáján, míg a többi vad szűkölve, juházva hallgat, ő megöli.

A kis csapat egy gázlónál megállott.

Ónd szólalt meg legelőbb:

- Utoljára itt láttuk suhanni a nád közt, ehhez a gázlóhoz vezetett a nyoma. A szöges karámból csikót hurcolt ki. Embermagas volt a sövény, három árok s három bozótkert is védte, mégis átalment, a csikót mancsával leütötte, s szájában cipelve, menekült tova. A gázlónál maradtak a csontok, s itt oltotta folyóvízzel a szomját.

Ügyek a folyóra pillantott. Az ezüst holdtányér játékát leste a víz hullámain. A parton susogott a nád, olykor vízimadár kiáltott, a szél korhadó füzek s rothadó nád fanyar szagát csapta arcukba.

Bokrok árnyékán alighogy lepihentek s elrejtették lovaikat, megzörrent mögöttük a nád. A vitézek íjukhoz kaptak. Ügyek marokra fogta a dárdát. Szívük hevesen dobogott, minden idegszáluk pattanásig feszült.

Csend.

Majd újra reccsent benn az avar. Visszafojtott lélegzettel hallgattak. A nádból egy nyeszlett sakáلكölyök bújt elő, szimatolva szaladt le a vízhez, szürcsölt és eliramodott. Ügyek mosolyogva legyintett.

Vártak tovább.

Fenn a Csillagszekér rúdja a föld felé hajlott már. Ügyek bólíntott: az éjfél keresztezte az éjszakát. Csendben hajnalodott.

Egyszerre két fényes szem villant benn a nádban. Mint két tüzes üszög, úgy villogott, még a lélegzetük is elállott tőle. A másik

pillanatban már felsóhajtottak. Egy sörényes király, egy oroslán toppant eléjük, és alig egy kőhajításnyira megállott. Szembefordult velük, szimatolt, de a szél a folyó felől vágott, nem érezhette az emberszagot. Ügyek hagyta hát, hadd igyon.

Mikor eliszkolt a vad, Ónd így szólt:

- Nagyúr, borús vagy, sötét árnyék borítja homlokod. Nézd a kerek holdat, hogy mosolyog! Gondolj a régi csatákra. Még ifjak voltunk, amikor egyszer atyád, Ed magával vitt a vadonba, emlékszel-e? Egy dárdával három oroslánt győztél le akkor, s én a legdúsabb sörényűt meglovagoltam. Hogy nevéttél! A pusztát felverte harsány kacagásod! Most miért öl a gond? Vagy csak a suta várakozás bosszant? Fél éjszaka elmúlt. Fenn a Csillagszekér robog örök útján, lenn csak kóbor vad hajszolja magát, hallgat a hétmagyar birodalma, s te, gyula, vir-rasztasz álma felett. Repüljön föl a bánat sötét madara homlokodról! Nevezz úgy, mint akkor!

- Nem a vad miatt bosszankodom, Ónd. Vadon Ura még ma kézre kerül, s lehull, mint akkor a három oroslán. Más gond emészt.

Kifújta magát, majd így folytatta:

- Jól tudod, hogy a kazár kagánok hatalma alól már megszabadultunk, de amióta a rettenetes besenyők Kánja a Kerek-tenger partján sátrat ütött, éjjelünk s nappalunk háborúban telik el. Legutóbb is hízelgő ajkú követeket menesztett sátramba, s megkérette lányomat. Jegyajándéku tizenkét arab paripát, száz tinót, száz bizánci arany szolidust és tízezer ezüstdirhemet ajánlott. Én, hogy kiengeszteljem haragját, odaígértem lányomat, s ahogy illik, száz menyétprémet küldtem válaszképpen. Harmadnap azonban újra betoppantak a követek, komoran tekintettek rám, s tudtul adták, hogy uruk fukarságom miatt szörnyű haragra lobbant.

A Kánt, úgymond, válaszként száz menyét- és száz cobolyprém illeti meg, s mivel én csak száz menyétprémet küldöttem, e sértést haddal torolja meg a hétmagyaron, üzeni, hogy készüljünk a csatára. Én emiatt nem is bánkódnék, hiszen amúgy sem pihentethetjük

kardunkat. De lásd, jó Ónd, maholnap megtérek atyáimhoz... oda, hol örökebb haza vár. Ahová a megtérő hős Csillagszekéren roboghat... Már hallom a kürtszót...

- Nagyúr - nézett rá Ond könnybe lábadt szemekkel. - Mit mondasz, mire gondolsz? Én veled voltam, hű szolgád, követlek, mint árnyék. Jó apám, az Arany erdőbe is követni akarlak.

- Csak csendesen, fiam, ki maradna a sátrak közt? Itt szél zúg, és sikong a vadon! Csillagszekéren könnyű robogni! De ha a besenyő kardot ránt, acélos kart ki támaszt? Gyermekek fölé sátrat ki emel? Magyarok ménesére ki vigyáz? Ki nevel táltos paripákat?

Lenn a parton megzörrent a bozót, de Ügyek meg sem fordult, csak beszélt tovább:

- A pántos oszlop leomol, a sátor inog, s az oszlop helyébe ki áll? Ki hág nyomdokába jó Magyaroknak? Csak lányom van, de fiam egy sincs! Pedig férfikar kell ide, acélos kar, aki összetart benneteket, erős támasz! Jó Ónd, a bánat madara ezért tépdés, ezért, mert nincs fiam...

Tompa morgást hozott feléjük a szél.

Vadon Ura közelgett. Lépte nyomán meghajolt a nád. Zsákmányát szájában magasba emelve, eléjük dobbant. A vitézek önkéntelen fegyverükhöz kaptak.

A párduc fekete szőre felborzolódott, megorrontotta a vést. Az őzet, melyet foga között tartott, a földre ejtette, és szimatolva megállott.

E pillanatban bíborlott fel az égen a hajnal.

A vitézek dermedten álltak, csak Ügyek emelkedett fel nesztelenül, s míg feje hátraszegült, dárdájával megcélozta a vadat. Eszébe villant: mint gyermek, Ed sátra előtt egyszer dárdával egy kitömött medvén gyakorolt, s ahogy atyjától akkor tanulta, az állatnak most is csak a két szemét leste, s busa homlokát figyelte.

A vad leszegte fejét, mint a kerek hold, sárgállottak szemei, bajusza szinte söpörte a földet, és dorombolva, morogva felágaskodott.

Ügyek kezében megrebbent a dárda, füttyölve suhant, mint régen, Keve udvarában, most is sziszegve célba csapódott. De a párduc csontos homlokán kettétört, és lehullt a fövényre.

A fekete párduc az erős ütést kiállta, bár megszedült. Térdre rogyott, de megrázta magát, és rémes ordítás tört elő torkából. Bosszútól és dühtől remegett. Fülelt még a nád is, a kerek hold megállt fenn, s a szárnyas idő is várta, mi lesz?

Sunyin lesett a párduc. Induljon? Bevárja? Ő támadjon-e most? Lefeküdt. Bojtos farkával söpörte a száraz fövenyt. Várt. Leste Ügyeket, hadd üssön előbb, hadd mozduljon ki helyéből! A győzelem titka: a nyugalom, ezt tudta. Nemegyszer leste így áldozatát.

Ónd észrevette a vad szándékát. Tudta, hogy miért feküdt le, miért nem mozdul. Hogy segítsen urán, hirtelen felemelte iját, megcélozta a vad szívét, és kilőtte a vesszőt.

Elhibázta. Éppen hogy csak súrolta az állat fejét.

A seb fájt. A vad felhördült, vére az indulattól felforrt, elvesztette az eszét. Nem bírta tovább, őrjöngve, hörögve körbe rohant, felszökött, s Ügyekre támadt. Ügyek mozdulatlanul leste az őrjöngő vadat, s amikor már csak egy lépésre volt tőle, hirtelen lehajolt. Míg a vad üvöltve vágott át felette, gyors mozdulattal mellébe döfte a kést.

Más talán a zsákmányhoz rohant volna, de Ügyek meg sem mozdult. Vívott ő már csatát ravasz vaddal, nem is eggyel! Terített már le oroszlánt, amely, mikor odalépett hozzá, hörögve felugrott, és kinyújtott karjába mart. Díszíti karját elég harapás.

A párduc élt még.

Bár vére patakokban folyt, felágaskodott, hogy újra szembeszegüljön támadójával. Ügyek ekkor, mivel több fegyvere nem volt, kiragadta

Ónd kezéből az íjat, tegzéből kirántott egy nádat, és a pendülő ideg a vad szívébe suhintotta a nyílveesszőt.

DVIZTA
SZÉPMEZŐ SZÁRNYA
TANA
NEMERE
HUNOR MAGYAR
BÓR KÁL
DAMA FARKAS
ÉRD KELED ETÉJ
BENDEGVZ KEVE ED
BVDA ATILA ÜGYEK
CSABA ÁLMOS

Felzúgott a puszta, mintha csak e pillanatra várt volna a vadon. Az oroslánok versenyt bömböltek, a megkésett estéli hangorkán felzúgott. Mind a négy égtájról zengett a hajnali róna, mintha csak búcsúztatta volna Vadon Urát.

Este, ahogy Ügyek elhagyta a sátorházat, asszonya, Emese, nyugovóra tért nyoszolyáján, magára húzta a tigrisbőrt, és elszenderült. Alighogy pillája lecsukódott, zajt hallott. Surrogott fenn a tető. Emese a lobogó mécses gyér világánál kiáltani nem mert, s íme, fenn, a sátortető alatt észrevett egy madarat, amint szárnyát rebegetve körözött.

Szép turulsólyom volt, Attila madara. Mind alább ereszkedett. Szárnya, mint a frissen esett hó, fehér volt, de szárnya szegélye ébenfekete. Lejjebb és lejjebb szállt, s végre Emese kontyos fejére állott. Szárnyával arcát betakarta, horgas csőrét kebléhez szorította, és lágyan megkarcolta a bőrét. Ekkor csoda történt. Megtelt a szoba kakukkfűillattal, csodálatos fény áradt be az ajtón, és halk csengettyűszó hallatszott. Emese édes ízt érzett, mintha lépes mézet ízlelne ajka.

A turul így szólt:

- Emese, halljad szavamat. Hétszer megújul a hold, s még háromszor azután. Nyoszolyád lábától ezüstös nagy folyam indul, fényt árasztva szalad végig a rónán, nincs olyan erő, mely futását megakassza... A nagy folyó messze szalad, olyan messzire fut majd, hogy gyöngye emberi szem nem kísérelheti útján. Ha hegy kerül útjába, leomol, ha szikla, kettéhasad. Mezők virága koszorúzza útját, erdők térnek ki előle.

Emese apróra elmesélte álmát Ügyeknek, aki legott hívatta Szovárdot. Elmondta főtáltosának, amit hallott, a csoda-jelenést, kétszer is belekezdett, hogy mint jött a madár, milyen zúgás tölte be a sátrat. Emese milyen édes illatot érzett, mi fény áradt be az ajtón, nem felejtette el a halk csengettyűszót, sem a turulmadár szavait.

- Jó táltosom, ki vélem számos nyarat éltél meg, álltál a dombon, melyen Keve kibontotta ostorát, harcaim láttad, fejtsd meg ezt az álmot.

Szovárd előbb meghajolt, kezét kebelén keresztbe tette, szempilláját lehunyta, az ősi törvény szerint elrejtett mélyen, s hosszú-hosszú idő múlva, ahogy újra feltámadt, így kezdte szavait:

- Nagyúr, elrejtetem, és Hadak Ura Csillagszekéren felvitt az égig. Kerek hold éjjele ragyogott, folyók zúgtak. Az Arany erdőben láttam én is a madarat, szárnya fehér volt, de ébenfekete a szárnya szegélye. Engem is megszólított: Hétszer apad el a hold, és még háromszor, hogy Emese fekszik majd párducos ágyán, sír és jajgat, de keblét nem bánat emészti, anyai öröm fakaszt könnyet szeméből. Mert Emesének fia születik.

- Ha igazat mondasz, nagy tüzet gyújtatok a Rif hegyek ormán... Hadak Ura hadd lássa örömünket.

De Szovárd folytatta: - Nagyúr! Fiad születik. Neve legyen Álmos, hiszen álom jelenté. Az a nagy folyó, amit Emese látott, amely nyoszolyája lábától elindul, azt jelenti, hogy a nagy király, Attila lelke születik újjá Álmosban és ivadékaiban. - A táltos megállt. Emlékeznie kellett az égi jelenésre.

- A nagy folyó fényt árasztva fut végig a rónán, nincs olyan erő, mely futását megakassza. S messze szalad, egész az aranyos szegeletig. Tudd meg, fiad, Álmos, hadak élén odáig jut. Előtte hegyek dőlnek le, kettétörnek a sziklák, erdők juházva megnyílnak. Álmos nyomon követi Keve kapitányt, Bélát, Kadocsát. Eljut oda, hol a két folyó zúg, s áttör a rónán, melynek ezüst a fövénye, arany a homokja, mely valóságos Aranykert.

2.

A MAGYAROK MÉNESE

Tizennegyedszer újult meg a puszta, tizennegyedszer zöldült ki a fák lombja, és tizennegyedszer bújtak elő a tavasz szűrujjából a kis pacsirták, hogy Emese álma beteljesedett.

E tavaszfordulón tizennegyedik évét töltötte be Álmos. Ügyek tartományában nem volt nála szilajabb, bátrabb, kalandokat jobban kedvelő fiú.

Egyéves volt, amikor Szovárd egy almát, egy kulacs bort és egy csótáros nyergeset helyezett bölcsőjébe, és azt mondta:

- Lássuk, melyikhez nyúl előbb? Amelyiket keze megérinti, azt kedveli majd felnőtt korában!

Álmos a nyereghez nyúlt. Arca mosolygott, mint a bölcsőjébe helyezett piros alma.

Ekkormondotta Szovárd:

- E fiú lóháton költi el még ebédjét is. Nyereg lesz az ágya, nyoszolyája, asztala, s ha majd szólítja Hadak Ura, az lesz a fejealja.

Álmos azóta, ha aludni tért, párna helyett nyergeset húzott feje alá. Kedves lovát, apja lovának csikáját, Piros Szárnyát óvta a szélől is. Ha hasad a hajnal, repül Piros Szárnyán a pusztába, vele tart kenyeres pajtása, Ravasz is, aki féktelen táltosokat nagy kedvvel tör nyereg alá.

Addig úzik, addig hajszolják a paripákat, mígnem habot túrva megbicsaklanak, s megjuhászulva törlesztik fejüket a lovas domború melléhez. Sok tréfás kalandnak jártak már ketten a végére, s íme, most sem nyugosznak. Már napok óta suttognak, titkolóznak, újabb kalandon törnek a fejüket.

Reggel is vágta indultak a pusztába.

Rekkenő volt a meleg. Pedig még kora reggel volt. A száraz tippanfű szárán csillogott a harmat. Végláthatatlan volt a puszta, a füvesek,

legelők, szikések birodalma, egyetlen karavánút szelte keresztül. E pusztá kellős közepén, a nyári szálláson legelt a magyarok ménese.

Egyenesen odatartottak.

Csak a karámok jelezték, hogy itt is emberlakta földet tapod lovuk lába.

Itt érezte csak igazán otthon magát Álmos! A pusztá volt az ő igazi tanyája. Fölötte az ég sátra. Lába alatt a pázsit szőnyegtakarója, zöld szöcskék s nagy fejű kabócák dűnnyögtek rajta. A sárga székfű virágot vadméhek döngték körül, fenn a kékben pacsirta rebegett a szárnyát, s dicsérte szavával a magyarok szilaj ménését.

Ravasz egy öreg, magányos körtefa előtt, a nagy karavánútnál meghőköltette lovát.

Álmos is megállott.

- Nézd! - mutatott a távolba Ravasz.

- Mit nézzek? - kérdezte Álmos kíváncsian, és íjához kapott, mert azt hitte, hogy rétisast vett észre Ravasz. Örült, hogy lövésre kaphatja.

- Ereszd csak le az íjadat, Álmos, kötve hiszem, hogy ezt a madarat sikerül lövésre kapnod.

- Ne tréfálj! Mondd, mit láttál?

- Nézz csak amoda!

Álmos felágaskodott a nyeregben. Elámult menten, s úgy is maradt, felágaskodva.

- Látod már?

- Már én is látom.

- Lábujjhegyen lépked.

- S hogy mosolyog!
- Hallom, suhog selyemruhája.
- Nézd, integet felém, engem hív, engem csalogat!
- Csalfa tündér! Sokan szaladtak már hiába utána. Köd előtte, köd utána, eltűnik a pusztában.
- Ó, puszták lánya, aranyhajú Délibáb! Én kiáltok hozzád, Álmos. Várj, várj, hadd nézzek szép szemedbe.

A puszta peremén táncoló szép tünemény, a Délibáb, azonban csak rejtelmesen nevetett. Kibontotta aranyló haját, szétzilálta, úgyhogy tündökölt, ragyogott az ég alja. Megsuhogtatta ezüstveretű ruháját, a szép ruha fodra, csipkéje végiggyöngyözött az ég alján. S ekkor, mintha csak incselkedne velük, tenyerére emelte a közeli bokrokat, a náddal vert kunyhókat, az ezüstkarámokat, ami csak útjába került, a tenyerére tette, irgette-forgatta, és odatartotta az ámuló fiúk elé. Szép szeme újra rájuk mosolygott. Kitárta karjait, s a vágózó magyarok ménesét egy öleléssel a keblére ölelte. Megsimogatta a csikók lobogó sörényét, megérintette szép, csillagos homlokukat. Alig nyúlt hozzájuk, fényes lett a szőrük, mint az arany. Aztán óvatosan letette őket a pázsitra, s ahogy jött, éppen olyan gyorsan eltűnt a végtelen füves pusztában.

Álmos ámulva állt a kengyelben. Csak nagy sokára tért magához:

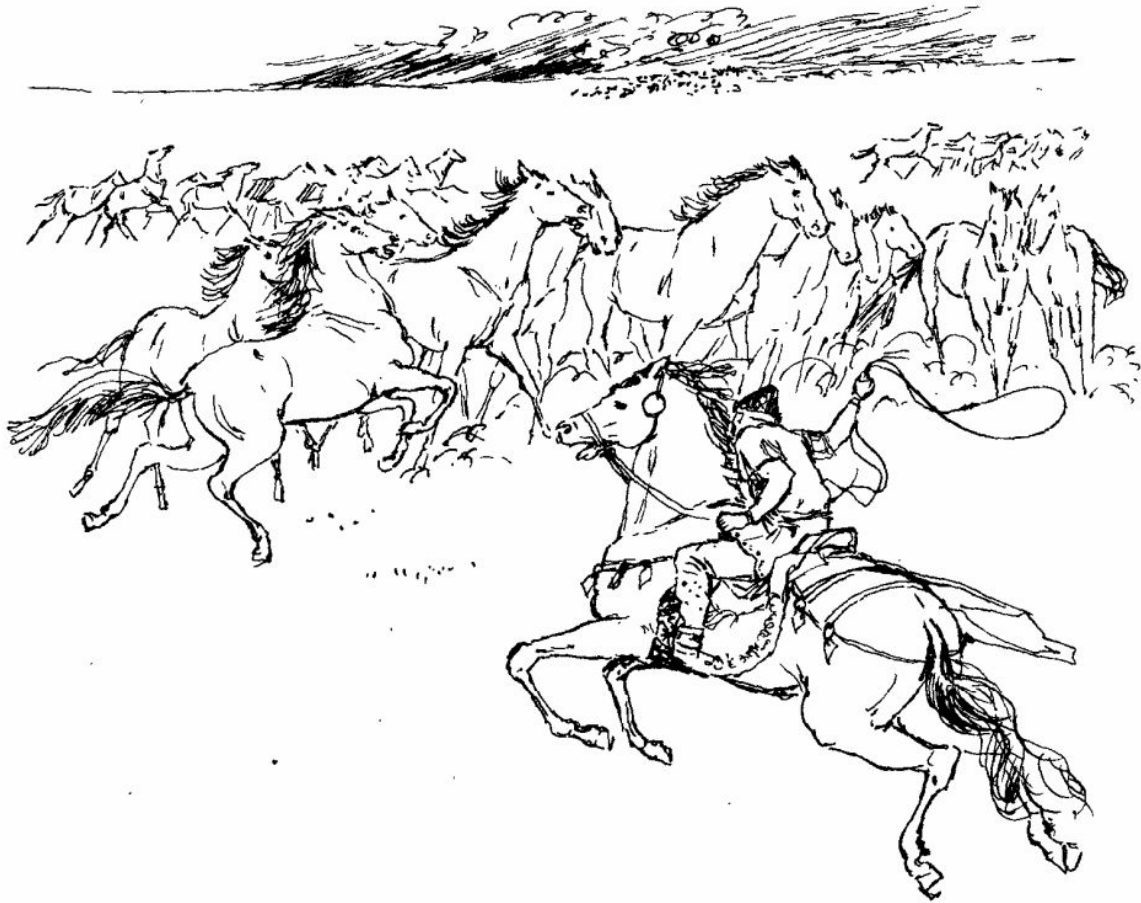
- Még ha a világ végére bújt is, megkeresem!
- Nem bánom, ha megkeresed - nevette el magát Ravasz -, de most siessünk a méneshez, hogy kiválasszuk a tüzes csikót, amit nekem ígértél.

Az öreg Ócsa, a ménes ura, amint Piros Szárnya nyerítését meghallotta, felkapott kék pej csikájára, és kisére elé lovagolt. Úgy szerette Álmost, mint a fiát.

A szikes pusztában fergetegesén vágta a sok ezer szilaj csikó. Milyen is a szép csikó? Ki tudja? Aki szemtől szemben állt a magyarok ménésével, elmondhatja, hogy látott szép csikót életében! Ócsa táltosai széles homlokú, tüzes szemű, társi sörényű, szíjhátú csikók voltak. Fejük formás, rövid volt, széles a nyakuk, s faruk gömbölyű. Aki rájuk pillantott, mind csodálta formás idomaikat, nyakuk büszke tartását, törzsük lágy vonalait. S mily tetszetős volt a színük is! A csikósok szín szerint különböztették meg őket. Volt köztük kékszürke, vércseszín, veres pej, kék pej, tarka fakó és szegszín-barna. Ahogy robogtak, rengett fekete sörényük, villogott szép, csillagos homlokuk.

Az öreg Ócsa kis bojtárja eredt utánuk jó karikásával. Lova sörényére dőlve vágatott, kibontotta karikását, s odacserdített a szélről vágató tar fakó sörényéhez. Megfordult az egész ménés. Gyűrődött az eleje, csavarodott a dereka, pördült a hátulja, a sok pej meg szegszínű csikó körme félelmesen dobogott. Zúdult, viharzott a ménésfórgeteg, szembe Álmoséknak.

Másnak megremegett volna a szíve a látványra, de Álmosnak még csak egy arcizma se rándult meg. Hirtelen leakasztotta a nyeregkápából karikását, kibontotta. Piros Szárnyán előugratott, s a rohanó csikóknak úgy a szemük közé cserdített,

hogy a puszta négy széle dörögve felmorajlott.

A rettenetes ménesáradat kettévált, ők középuzt maradtak, s a csikók kétoldalt elhúztak mellettük.

- Azt a seregélyszürkét, azt a szép társi sörényűt szeretném, amott a balszárnyon! - mutatott Ravasz az egyik csikóra.

- Ócsa! Pányvakötelet! - kurjantott ekkor Álmos. Elkapta a kötelet, és sarkantyúba vette Piros Szárnyát.

Irgalmatlan vágóban a ménes nyomába eredt. Egy percre se vette le sasszemét a szürkéről. Amikor elérte a ménest, oldalazta a csikókat, majd a szürkét a szélre szorította. Mellé ugrott, s a vágató, robogó csikót nyomni, taszítani kezdte Piros Szárnyával. A szürke riadtan megugrott, félrevágott, s Álmos ebben a pillanatban meglengette a pányvakötelet. A hatalmas pányva suhogva repült a

csikó nyakába. A dobás sikerült. Pillanatokig még együtt robogtak. Majd a szürke ledobbant a pázsitra. Vergődött, rúgkapált, prüszkölt, de az mit sem segített, Álmos erős marokkal szorította a kötelet.

Nyerget dobtak rá. Ócsa húst tett a nyereg alá, hogy fel ne törje a faváz a csikó hátát, majd Ravasz felkapott rá, s nekizavarta a távoli pusztaszélnek.

Álmos magára maradt a csikósokkal a puszta kellős közepén. E pusztaság volt a magyarok nyári szállása. Itt legeltették csikóikat, s terelgették számos birkájukat. A téli szállásokra csak télre költöztek haza. Álmos se maradt nyáron szívesen a benti szálláson. Kora tavasszal a juhászokkal tanyázott örömet. Ilyenkor nyírják a birkákat. Előbb átúsztatják őket a folyón, hogy a víz tisztára mossa gyapjukat, azután a fejtől kezdve olyan ügyesen kopasztják meg őket, hogy szinte egyben feslik le bundájuk. A gyapjút nagy kötegekben a gubacsapókhöz és nemezverőkhöz szállítják. Tavasszal kerülnek ki az újszülött bárányok a legelőre.

Nyáron a csikósok között érezte igazán otthon magát Álmos. Éjszaka farkasviadalokon vett részt a bátor csikósokkal. Nem volt a pusztai pásztorélet veszélytelen mesterség! Olykor a kóbor farkascsordák előzönlöttek a pusztát s még a loboncos komondorok is szűkölve, vonítva húzódtak a karámok mögé. A csikósoknak kellett szembeállni a dühös fenevadakkal. Lóhátról karikással verték a támadó farkasokat. Álmos nemegyszer vett részt ilyen viadalon. De akadt egyéb időtöltése is. Ha az őszi esős napok beköszöntöttek, néha az álmos eső ősz-szefagyasztotta a pusztai madarak szárnytollait. Ilyenkor Álmos a csikósokkal lóra kapott, s a repülni nem tudó ugartyúk, fácánok s túzokok falkáit beterelték a karámok mögé. A madaraknak lenyírták a szárnyát, és megszelídítették őket. A téli szállásokon falkában volt a szelíd fácán s a rikácsoló ugartyúk. Az igazi szórakozás azonban még csak nem is ez volt! A nádasok körül, vízállásos helyeken mély vermeket ástak, ügyesen befedték őket gyékénnyel. Ezekben a vermekben fogták a vaddisznót s a kocák malacait. Ezeket szelídítették meg aztán, s nevelték otthon.

Ezért érezte magát jól Álmos a pusztában. Most is odasietett az ágas-bogas állófához, fűgén fellépkedett a tetejébe, s körülhordozta tekintetét. Rétisast szeretett volna nyílhegyre kapni. Már régen vadászott a madarak királyára, de az óvatos vad ügyesen elkerülte nyílvesszejét.

Hiába fürkészte az ég alját. Csendes volt a pusztá, égett és kopott. Csak a hosz-szú csőrű gólyamadarak sétálgattak békára vadászva a közeli tocsogókban. A pásztorok kedves madarai tudták, hogy nem éri bántódás őket, ezért egészen közel merészkedtek. Csak a szélvédő szárnyékok néztek farkasszemet Álmossal, e nádépítmények mögött bújik meg a ménes, ha vihar szántja végig a pusztát.

Álmos addig fürkészte a távot, míg észrevétlenül beesteledett. A csikósok leterítették fűrtös gubáikat, s a cserény körül leheveredtek.

Álmos is levackolt a karámhoz. Ócsa a tűz fölé akasztotta rezes bográcsát. Afféle zsíros levest főzött. Hosszú nyelvű fakanalukat sorban belemerítették. A leves jó szaga szétáradt az esti pusztára.

Hűvösödött már a pusztai éjszaka. Belebújtak a fűrtös gubákba. A tábortűz pislá fénye mellett így szólt Álmos az öreghez:

- Jó Ócsa, te már sok mindenre megtanítottál. Sokat meséltél nekem. Tudod mindennek titkát, mondd meg, mi történt ma délután velem. Én még ilyet soha nem éreztem. Szívem elszorult, szomjúság lepte meg ajkamat. Szűk lett egyszeribe a pusztá, úgy éreztem, kés hasítja az arcomat, majd meg simogatást éreztem, kedveskedő szavak lágy muzsikáját hallottam. Az egyik percben kantárszárat megeresztve vágtaztam volna, majd meg állottam a pusztá közepén, mint a bálvány, mintha csak földbe gyökerezett volna a lábam. Mondd, mi történt velem, jó

Ócsa?

Az öreg végigsimította ezüstös hajfonatát, s elnevette magát.

- Egyszer én is éreztem ilyet. De régen volt, nagyon régen. Még fiatal legény voltam. Csikókat hajtottunk a bizánci császár udvarába, tetszettek a szép kékszürkék a császárnak, gazdagon megjutalmaztak bennünket. Tíz aransolidust kaptam magam is, urunk meg számolatlan sok bíbor- meg bársonykelmét, arannyal hímzett ruhákat. Nagy erő pénz volt a tíz aransolidus, de én mégse annak örültem. A császár udvarában megismerkedtem egy kis vízfordó lánykával. Estétként két gyönyörű festett kőkorsóval jött a kúthoz. Én húztam fel a vizet, s öntöttem két gyönyörű korsójába. Két kacagó szemét ilyenkor egy percre rajtam felejtette. Ekkor éreztem én is, hogy kés hasítja az arcomat, majd meg simogatást éreztem, kedveskedő szavak lágy muzsikáját hallottam, pedig egyszer sem szólt hozzám a kicsi lány, de hiszen nem is értettük volna egymás nyelvét. Utolsó este, amikor teletöltöttem korsóit, végre megszólítottam. Azt mondtam neki, hogy érte jövök, s elviszem magammal. Megértette, mert szép fürtös fejét megbiccentette. Igent bólintott a szavamra. Vágtáztam volna én kantárszárat megeresztve, ha kezem ügyében lett volna paripám, de csak állottam a császár udvarának közepén, mint a bálvány, mintha csak földbe gyökerezett volna a lábam. Aztán hazajöttem, de soha többé nem vitt a szerencsém a császár udvarába. Sokat keseregtem emiatt. De hát nem is erről akarok mesélni neked. Mondd csak, kisfiam, talán csak nem lányka pillantott a szemedbe?

- Az bizony, Délibáb!

- Nagy öröm a lány, de nagy gyötrődés is, ezt el ne felejtsd!

Lódobogást hallottak a pusztá felől. Arra figyeltek.

Ravasz érkezett vissza a szürkén. A táltos csikó szügye, csüdje, de még a sörénye is merő tajték volt. Ahogy ledobbant Ravasz a földre, a csikó megjuhászodva dörzsölte oda fejét gazdája melléhez. Erre Ravasz is beburkolózott egy fürtös gubába. Csikója jámboran fölébe hajolt. Állva virrasztott felette. Egy tapodtat sem mozdult helyéből egész éjszaka.

A JÓSLAT

Hazafelé lovagolt Álmos és Ravasz, s a nagy karavánúton tevéket pillantottak meg. Népes karaván vonult előttük. Vagy száz teve cipelt mindenféle tömött zsákot. Dobogott a puszta a sok láb alatt, s a nyakukba aggatott csengők szava mesz-sze hallatszott.

Az öreg vadkörtefánál Álmos meghököltette a lovát.

- Ravasz, nyisd ki a füledet - szólt pajtásához.
- Kinyitottam.
- Én az éjszaka nem aludtam.
- Nem törtél csikót nyereg alá. Akkor bezzeg jól aludtál volna!
- Ne tréfálj, nagy gondban vagyok.
- Ki vele!
- Megszerettem a tündért.
- Azt rosszul tetted.
- Megkeresem, ha a világ végére bújt is.
- Előbb azért kérdezzük meg Héteszű Öreganyámat. Ő mindent tud. Még jóslatot is mond. Hátha azt is megmondja, merre keressed.

Egyenesen Héteszű Öreganyámhoz nyargaltak, aki sátra előtt egy árnyékos eperfa alatt ült s falatozott. Előtte szobrocskák, oszlopok, kopjafák sokasága. Amikor meghallotta, hogy Álmos szeretné tudni szerencsáját s a jövődőt, menten letette kezéből a falatot:

- Ha akarod, én kivetem a jövendődet. - Azzal az asztal alól szitát húzott elő, s babszemeket kezdett táncoltatni rajta. Addig-addig rázta, forgatta a szitát, míg végre meglelte, amit akart.

- Nagy szerencse vár rád, édes fiam - mondotta a babszemeket vizsgálgatva -, akit keresel, már vár reád. Lovagolj az Etöl-folyó mellett északnak, jó sokára elérsz egy halászfalut, ott éppen medvetort ülnek. Hallgasd végig a bűvös éneket, de jól figyelj meg minden szavát az énekesnek, mert énekében rejtve lesz a titok. De ne menj üres kézzel! Szép festett keszkenőt vígy magaddal!

Álmos megköszönte Héteszű Öreganyám szíves tanácsát, s bár nem értette, miért kell a keszkenő, azért Ravasszal nagy jókedvűen hazalovagolt. Otthon már Szovárd várt rá, s így szólította meg:

- Jó Álmos, immár a tizennegyedik tavaszt megérted. Férfivá serdültél. Ideje, hogy elhagyd a gyerekes dolgokat. Láss munkához! Teljesítsd, amit neked az égi királyok meghagytak.

Álmos oldalról az öreg táltosra pillantott:

- Mit hagytak meg nekem az égi királyok?

Ekkor Szovárd leültette maga elé az elkomorult arcú fiút:

- Itt az ideje, hogy kijárad a vitézség iskoláját. Egy mesét mondok, abból megértheted a dolgodat.

4.

CSÖRSZ ÉS DÉLIBÁB

- Kelenföldön leáldozott a hunok napja - erről már meséltem neked. Elvihar-zott utolsó, szörnyű csatájuk. Árván maradt az aranyos szegelet, lehullott az égről a hunok csillaga. Longobárdok vetettek szemet Túl a Dunára. Megtetszett

szakállas Rád királynak Buda fallal kerített városa, a vaddal teli erdőség, a zúgó Duna. Marcona longobárdjaival elfoglalta hát Túl a Dunát.

Szakállas longobárdok jártak-keltek a gyönyörű ligetekben, s Buda király arannyal ékesített palotájába Rád király költözött egyetlen leánykájával.

Délibáb, a király lánya egyedül élt a hatalmas palotában. Apja elzárta a világ szeme elől, üresen ásítózott rá a palota sok terme, a falakról párducbőrök s a túl a dunai erdők medvéinek remek bundái néztek vele farkasszemet. Ha a reggeli napfény megragyogtatta a palotát, a lány kiült a Dunára néző erkélyre. S míg gyönyörű szőke haja csípőjéig aláomlott, és keskeny vállát sátorként beborította, égszínkék szeme a távolba révedezett, úgy fürkészte a távot, mintha csak várt volna valakit.

Egy forró nyári napon, kókadtan, csüggedten hallgattak a túl a dunai erdők.

Csendes, hallgatag volt a Duna mente. Szemben, a tiszai oldalon lágy szellő lengedezett, a rétek virága ringatózott a szélben. Szakállas Rád szemet vetett a virágos tiszai lapályra:

- Mint a két félalma, úgy tartozik egymáshoz az alföldi róna és Túl a Duna, ha addig élek is, a két felet egyberagasztom.

Azért nem tehetette ezt meg tüstént, mert a halas Tisza partján bátor nép ütötte fel tanyáját. A pusztai fiai, szilaj avarok özönlöttek el a kövér tiszai réteket. Mesz-sze Napkeletről robogtak a Tiszáig, Attila király örökéig. Mokány lovaik robaja felverte az alföldi erdők csendjét. Harci kurjantásuk elől riadozva bújt a sűrű nádba a réti farkas. Királyuk, nyílvető Csörsz, szilajon száguldozott paripáján, s amerre járt, félelem szállt a szívekbe, s a tiszai rónán lakó népek őt fogadták el uruknak.

Szakállas Rád megirigyelte Csörsz király hatalmát, s egy szép napon megüzente szomszédjának: készüljön, szedje fel sátorfáját.

Amikor a fiatal holdkifli cipóvá gömbölyödik, népével eltakarodják, mert ha nem, seregek élén robog a Tiszáig, s maga kergeti el.

Nem sok idő múlva longobárd harci mének nyihogását visszhangozták a dunai erdők. De a délibábos rónák is visszaverték az avar paripák horkantásait, mert Csörsz király is nyeregbe szállt, és felültette jó katonáit.

Farkasszemet nézett a Duna partján a longobárd és a vitéz avar. Szemtől szemben állt szakállas Rád s nyílvető Csörsz király.

A longobárd király akkor követeket küldött nyílvető Csörsz királyhoz, békét ajánlott, és szíves szóval meghívta szomszédját királyi palotájába. Ott békejobbot nyújtott neki, s miután Csörsz elfogadta a felé nyújtott jobbot, megfogadták, hogy egymás földjét haddal soha nem háborítják, egymásról rosszat nem mondanak: ha úgy hozza a sor, segítik is egymást, s ha kell - testvérhez úgy illik - együtt indulnak zsákmányszerző csatába.

A longobárd s vitéz avar csatáról csatára szállt. Vitézeik temérdek zsákmányt raboltak, maguk előtt hajtották gazdag földek sokezres csordáit, arany s ezüst alatt nyikorogtak bordás szekereik.

Egy szép napon is az osztók két halomba rakták a zsákmányt, s Rád király a sok szép holmi felét felkínálta:

- Vedd ki osztályrészedet. Érdemed szerint jut neked is! Vitézül küzdöttél. E szép zsákmányt vedd díjul magadhoz.

Nyílvető Csörsz király azonban nemet intett. Szembefordult a longobárd király-lyal.

- Legyen csak tiéd a zsákmány! Te vitézebb voltál, becsüllek hát, s tisztelem kardodat! Én mást kérek osztályrészü!l!

Rád meghorkantotta a lovát, megsimította szakállát, s kíváncsian pillantott az avar királyra.

- Ugyan mi mást adhatnék én tenéked?

- Könnyen kitalálhatnád, de várj csak, majd segítek. Találd ki, hogy mit kérek, víz övezi, erdő fedezi, senki nem látja, nem is ismeri! Ezt kérem tőled.

- Amit nem lát senki, az nem ér semmit. Amiről nem hallunk, az nem ér többet, mint egy hajtófát. Mit ér az ilyen?

- Én mégis ezt kérem tőled!

- Mi legyen az? Előre megígérem, hogy megkapod!

- A lányod, Délibáb! - felelte nevetve Csörsz, mert még akkor beleszeretett, amikor először találkoztak Rád palotájában. - Víz övezi, erdő fedezi, senki nem látta, nem is ismeri!

Elkomorodott hirtelen Rád király arca, olyan fehér lett, mint a frissen őrölt liszt a malomban. Valóban elzárta eddig az emberek elől a lánykát. Ez igaz. De azért magában így forrt: - Lányomat, lovaspásztor, nem neked neveltem! Kincses nyugati királynak adom én feleségül! Ha addig élek, se lesz a tiéd!

De azért nyájas hangon szólott:

- Szavamat nem másítom meg! Neked adom lányomat. Igazad van: víz övezi, erdő fedezi, senki nem látja, senki nem ismeri. Legyen hát a tiéd. Csak egy kérésem van! Olyan menyegzőt tartass, hogy beszéljenek róla a királyok s fejedelmek!

- Királyi menyegzőt tartunk! - bólintott Csörsz király. Rád azonban feltartotta kezét.

- Azt akarom, hogy mátkádért vízen gyere. Könnyű hajón jöjj a halas Tiszától a zúgó Dunáig! Azon vidd Délibábot aranyos sátorpalotádba!

- De hiszen nem vezet a Tiszától a Dunáig vízi út! - felelte meglepetten Csörsz.

- Megmondtam! Vízen gyere, akkor odaadom!

Azzal Rád sarkantyúba vette paripáját, s a meglepett szomszédnak hátat fordított.

Csörsz király, ahogy hazaért, avarjait a Tisza-partra szólította. Mély árok ásásába kezdtek, hogy a Tisza vizét elvezessék a zúgó Dunáig, s azon hozhassa sátrába Csörsz király a mátkáját. Túrták, bontották a földet. Fegyverkovács, íjász, pásztor, posztóverő hajnaltól vakulásig ásta az árkot, túrta a domboldalt, egyengette a partokat. Értettek a földmunkához az avarok, cudarul értettek! Félelmes váraikat földből emelték, az avargyűrűk egész sora tekintett büszkén az Alföld lapályaira. Ástak hát szakadatlan!

Nem sok idő múlva Délibáb arcát finom pír színezte, mert palotája tornácáról látta az árkot, mely csak mélyült, nyúlt, és sietett feléje.

Aznap délután, hogy az árok már-már elérte a Dunát, hatalmas fürgeteg zúdult le az északi sziklás hegyekből. A fürgeteg vágatva tartott a Tiszának. Orozva kélt, és olyan hirtelen volt s olyan rettenetes, úgy vágatott, mint hegyről lezúduló szikla.

Csörsz szembeszegült a viharral, mely bömbölt, fákat csavart ki tövestül, s mint könnyű pálcikát, úgy hajigálta fel és le az embereket. A király mokány paripája horkanva ágaskodott a frissen felhányt parton. Odaugratott, ahol őrjöngve tombolt a vészes szörnyeteg. Egy vészes pillanatban villám tüze lobbant, mennykő suhogott, s a partról lesodorta a királyt. Csörsz lovastul a mélybe zuhant, és az árokban lelte halálát.

Régen történt ez, nagyon, régen. Azóta eltűntek Túl a Dunáról a longobárdok, nádasok rejtekeibe húzódtak be az avarok. Nyaranta királyi kedvesét kutatva, csak Délibáb keresi fel a félbemaradt árkot.

A mesét befejezte Szovárd, majd így szólt a töprengő fiúhoz:

- Így maradt árván újból a szép szegelet! S a jóslat szerint reád vár, Álmos! A jövendölés szerint neked kell útra kelned, hogy Attila

örökét visszaszerezd. Meotisz már úgylis szűk lett a hétmagyarnak. Gyönyörű méneseink alig találnak jó fűvű legelőt, pusztává változott az egykor viruló szép föld. Pedig gazdag volt. A hétmagyar alkalmasabb szállást nem is kereshetett volna magának. Hazánkat réges-régi nagy utak szelik át. Karavánjaikon keletről híres prémeket s bagariabőrt hoznak ide a bolgárok, a bizánci császár követei urunk városában cserélnek árut, normann hajósok jönnek, nálunk cserél gazdát a damaszkuszi penge, az erős normann kard, a bizánci bársony, s cserébe magyar paripát és magyar ezüstöt visznek. A sok vám és vásárpénz urunk kincstárát gyarapítja. Látod, állandó szállásainkon már szép faluk épültek, kölesföldek, árpaföldek zöldellnek, méhek kaptárai sorakoznak. Azt hagyták tehát terád az égi királyok, ha a rettenthetetlen besenyő fejedelem, aki szemet vetett e földre, kardot ránt, te bátran elébe lovagolj, ha pedig majd a Hadak Ura szólít, indulj el, hogy megkeressed a szép szegeletet.

- Megértettem szavaid és mesédet, jó táltos! - vetette csodálkozó szemeit Álmos Szovárdra.

Azzal felugrott. Kifordult a sátorból, s uccu, nyargalt nyílegyenesen kenyeres pajtásához.

5.

LAKOMA HELYETT MEDVETOR

Kettőt sem léphetett azonban, mert sátra előtt jó anyja, Emese útját állta. Megölelte, megcsókolta, és így szólt hozzá:

- Nagy nap a holnaputáni, jó fiam! Születésed napja! Díszes lakomát csapunk, s fényes áldozatot mutatunk be. A lakomára eljön Szovárd, a bátor Ónd, a horka, Kölpény és Kende, a főkapitány. Jó fiam, ott légy idejében, ahogy a gyula fiához illik!

Álmos végighallgatta anyja szavait. Pirosabb lett az arca az ég alját színező pírnál. Csak bólintott, és szíve elszorult. Hiszen nagy utazást terveztek Ravasszal. Másnap akartak indulni, fel messze-

messze északnak, a halászok falujába. Kenyeres pajtása egy egész nyarat töltött már a halászok közt. Mesélt a haragos medvékről, melyek arra a sűrű erdőkből tanyáznak. Hogy éppen másnapra tervezték az indulást, annak is megvolt az értelme! Ravasz égre-földre esküdözött, hogy arra a napra kell odaérni, mikor a medve téli szállását elhagyja. Kábultan, álmosan lép ki a napfényre, s ilyenkor a legkönnyebb lefülelni. Ravasz mesélt a medvetorokról, melyeket ekkortájt tartanak az északi falukban. Lakomákon énekszóval engesztelik ki a vadászok az elejtett medvét, elmesélik földi harcaikat, még azt is elmondják, hogy került az égből a földre, s hogy esett zsákmányául az embernek. Ráadásul a jóslat szerint Álmosnak éppen a medveének árulja el jövőjét. Így bukkanhat majd a szépséges lány nyomára!

Nyargalt hát Álmos pajtásához. A szérűskertben éppen nyeregteként varro-gatta Ravasz, de letette menten, ahogy kisura szavát meghallotta, s észrevette arcán a sötét borulást.

- Hozd a lovamat! - kiáltotta Álmos már messziről.

- Máris induljunk?

- Induljunk, mert még itt tartanak! Szovárd az égi királyok elé visz, anyám meg lakomára!

- Megszökünk?

- Meg! - villant Álmos szeme.

- Igaz! Igaz! - vakarta meg az üstökét Ravasz. - Ha napszálltakor elindulunk, és éjszaka a hűvösben is lovagolunk, harmadik nap hajnalra ott lehetünk. Bekukkantunk a medvetorra, végére járunk a jóslatnak, s mire hazaérteztünk, legalább vége lesz fejedelem anyád lakomájának.

Nem sokat tanakodtak tovább. Álmos Héteszű Öreganyám tanácsát megszívlevé, egy karavánostól gyönyörű festett kendőt vett, tizenkét menyétprémet fizetett érte.

Az éj leple alatt kisurrantak a sátorból. Megkerülték az őrseget, és elvágattak az éjszakába.

Bizony, csak harmadnap bújtak ki a fenyőerdőkből. Éppen pirkadt. Egyszerre különös szagot csapott orrukba a szellő. Halszag volt. Haltól búzlott erre még a gyantaszagú erdő is, halszagú volt a folyópart.

Ravasz hamarosan meglelte az erdőt, melyet keresett, ahol régen apjával medvére vadásztak. Onnan már jól ismerte a járást.

Az erdőn túl kis falu simult a kanyargó folyóhoz. Magányos volt a falu, a halászok testvérei réges-régen északra költöztek. Fakunyhóinak udvarán hússzárító állványokon szarvashús pirult a napon, nyársra tűzött halak alatt tűz pislákol. Magas szárítórudakról hálók csüngtek. A házak oldalának széles tollú evezőlapátok, fonott varsák támaszkodtak. De még a házak tetejét is medvebőr foglalta el, száradni kitett irhákat, prémeket lengetett fenn a szellő.

Álmos és Ravasz gyanútlanul nekivágtak a kerteknek.

Alig érték el az első házat, dárda csapódott keresztbe előttük, kivetették őket a nyeregből, s egy szempillantás alatt összekötözött kezekkel heverték a halszagú fövényen. Nem szóltak hozzájuk, még csak nem is kérdeztek a két fiútól semmit. Betuszkolták őket a falu közepén álló gerendás ház kamrájába.

Még szerencse, hogy a kamra ajtaja nyitva volt, így mindent láthattak, ami künn történt.

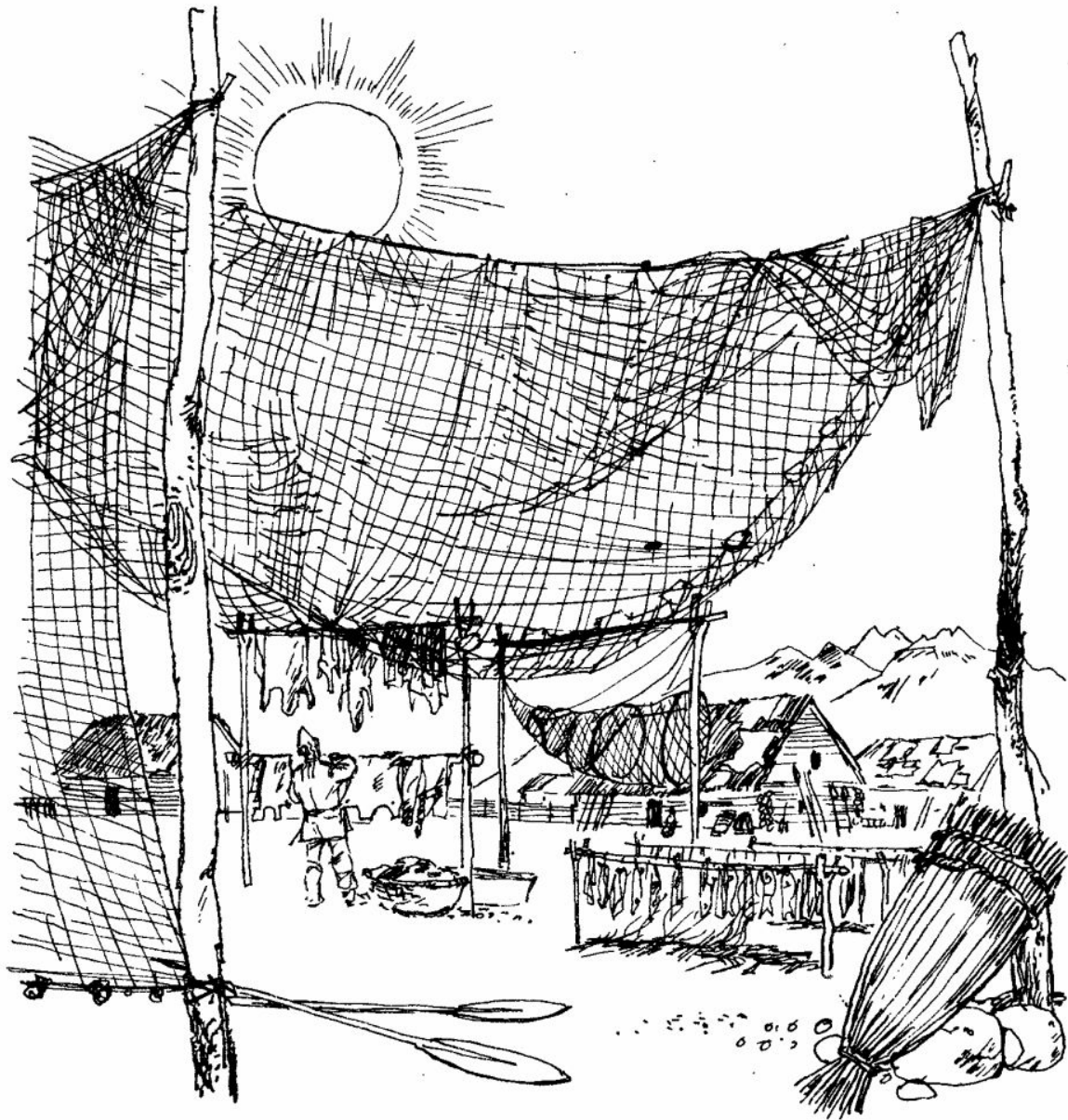
A külső szobában tűz lobogott. Prémes bundákba bújt férfiak ülték körül, s mereven néztek a tűzbe, mely előtt egy nagy deszkaajtón medvebőr feküdt. Mancsait védőleg tartotta maga elé a medve, mintha csak féltené az edényt, mely orrához simult, s halles szaga áradt belőle. A medve bozontos fejét jól megvilágították a lángok.

A tűz mellől hirtelen egy idősebb férfi ugrott fel. Nagy kerek dobot húzott elő, megpergette, majd tüzes táncba kezdett. A medve előtt

pörgött, hajlongott, homlokával megérintette orrát, s mind szilaj abban pergette a dobot. A medvevadász volt.

A két fiú ámulva figyelte a táncos vad mozdulatait. Kezében a dob hol a levegőbe perdült, hol meg a föld fölött suhogott. A fiúk ujjá önkéntelenül megmozdult a tánc ütemére, s a dobos, mintha csak nekik járta volna, egyre pergette a dobot, és cifrázta szilaj táncát.

A vadász kisvártatva meghajolt a medve előtt, s énekelni kezdett.

MEDVEKÖLTÖGETŐ ÉNEK

Ébredj, berkek bozontosa!

Serkenj fel, rétek lomposa! A hajnal bontja haját, Fejedelem asszony anyád! Már pihen a fák tetején, Lombon lobban a fény.

Serkenj fel, rétek lomposa!

Ébredj fel, berkek bozontosa!

Ne aludj, serkenj, nosza!

Fél szemed vesd Arany Atyádra, Fél szemed vesd Napkirályra.

Meddig tart még gyökérmély álmod? Meddig tart bozontos medveálmod? Serkenj fel, rétek bozontosa!

Felkelt már fejedelem anyád, Elhagyta a fényes palotát,
Lúdbukdácsoló vízen gázol át, Csobogó patakon lábol át, Meddig alszol még, nem kelsz fel soha? Serkenj fel, rétek lomposa!

Hajnal anyád kibontotta haját, S te nem látod fénylő csillagát?
Napkirály ezüstparipáján robog, Legyél te is hasonlatos!

Szélkirály ménesét terelik, S nem hallják meg e zajt füleid?

Rénbikanyelv-széles kopja repül, Emberek futkosnak odúd körül,
Rénbikacomb-súlyos balta kopog, S berkek bozontosa, csak hallgatod?
Körülsettenkednek, kezükben kés, Ingerkedve kapkodnak feléd.

Serkenj fel, rétek lomposa!

Bőségbővelkedő házban, Hallal teli szobában Fenyőtobozos erdők sorával
Most ne törődj!

Bogyókkal teli berkek sokával

Most ne törődj!

Hallal teli folyók fokával

Most ne törődj!

Föléd borul ember gerendás háza, Körötted vigad a gazda lánya,
Víg fiúk bukdosnak körül,

Ne válaszd e házat börtönül/

Serkenj fel, rétek lomposa!

Semmiféle hántással

Most ne törődj!

Arany Atyád rendelte szent helyed

Két mancsoddal boldogan megöleljed!

Álmos, bár vágta a kezét a kötél, hasogatta lábát a fájdalom, éberem leste az énekes minden mozdulatát.

Amikor a költögető ének befejeződött, a dobos egy teknősbékát helyezett az ablakmélyedésbe, és így szólt:

- Ó, bűvös királyfi! Ne hidd, hogy mi nyilasztunk le téged! Miránk hát ne haragudj! Ez a haszontalan teknőc bánt el tevéled! Mi csak betessékeltünk ide:, kigomboltuk szépen bundádat, leültettünk. Fejedelemfi, mulass hát te is velünk! Díszes fészkekből figyelj ránk!

Azzal meghajolt a medve előtt, felkapta a dobot, megperdítette, majd a medve elé lépett:

- Ó, bűvös királyfi, engedd meg, hogy elénekeljem földre szállásod dicső történetét.

A MEDVE FÖLDRE SZÁLLÁSÁNAK TÖRTENETE

Én vagyok a rétek bozontososa, Berkek bundása, lompososa. Felséges atyám, az Arany Férfi, Török, hurkok vetését jól érti, Ő a hegyek bűvös vadásza!

Huroknézni iramlott el egyszer, Hamvas hegyhátára igyekezett fel. Hétpántos palotáját elhagyta, Az aranyveretű ajtót rám csapta, Bezárt legbelső szobánkba.

Bozontos bundám ekkor megráztam, S magamban így dudorásztam:

Hétpántos szép palotánkat, Az aranyveretű ajtószárnyat, Legbelső kedves szobánkat Mi lenne, ha szétbontanám, Szólna-é vajon Arany Atyám?

Éles fülű, mint a réti szarka, Jól hegyezett éles füle hallja, Bűvös oldalát felém fordítja, Lábát útnak idomítja,

S belöki a pántos palota ajtaját, S így szól.

Ó, rétek lomposa,

Berkek bűvös bozontosa, Hétpántos palotámat, Szétbontanod mi a csudának?

Itt ez aranylábú asztal, Jó falat vár rajt, egyél, Bűvös bundás, eszegessél! Mit nem akarsz, kicsi lompos? Gyenge vagy még, kis bozontos! A mancsod lenge fűszál, A lábad meg kórószál.

Egy nap aztán az Arany Férfi, Hurokvetni indult, jól érti! Hétpántos szép palotánkat, Rám zárta az ajtószárnyat. Bozontos bundám ekkor megráztam, S magamban így dudorásztam:

Ezt a hétpántos palotát, Feltöröm, a belső szobát. Azzal emeltem mancsomat, Kicsi kórószál lábamat. Addig zúztam, addig vertem, Míg az ajtót fel nem törtem.

Körülszaladtam az udvaron, Végiggurultam a pázsiton, Hát a gyerekhad fut, szalad, Alig meglátja mancsomat, Egyetlenegy ott nem marad!

Kiballagtam a leshelyekre.

S mi nem ötlík a szemembe? Kicsinyke rés villog előttem, Nyílhegynyi rés tátong a fűben. Ribiszkecsillag szemem lepillant, Legott a Lenti Földre kukkant.

S íme, lenn puha a pázsit, Zöld selyemfű fénylik, világít. Ó, ha egyszer oda leszálnék, A Lenti Földön mit is csinálnék?

Éles fülű, mint a réti szarka, Jól hegyezett, éles füle hallja. Bűvös oldalát felém fordítja, Lábát útnak igazítja.

Apám hazarohan sebesen.

Ó, rétek tomposa,

Berkek bűvös bozontosa, Hétpántos palotámat, Az aranyveretű
ajtószárnyat, Miért törted szét belső szobádat?

Felséges Arany Atyácskám! Lásd, csillog a lenti birtok, Pázsittal
szegett föld virít ott, Zöld selyemfű fénylik, világít. Ily lomposnak
vetnek-e ágyat? Találok-e ott fényes házat? Pázsitos dombon ring-e
bölcső? Erdők hűvösén ugyan ki költ föl? Szép bölcsőben eressz le
engem! Eressz le, apácskám, a lenti földre!

Ó, rétek lomposa, Hallgass, berkek bozontosa! Hogyha felemeled
mancsod, S lenn a lábad megugraszod, Meglásd, mi lesz veled!

Ha akarod, aranyláncon, Aranybölcsőm lebocsátom, S ha lenn földet
ér a talpad, Leshelyeink felkutassad, Szedd csordultig a bödönöd,
Lenti erdőmben megtömöd!

Másfelé a szemed ne vesd, Máshol ne járj, ne is keress. Ha
jártodban, ha keltedben Elibéd kerül az ember, Ember rakta
gerendára Lelsz, holmi éléskamrára, Fordíts hátat menten annak,
Más irányt szabj az utadnak. Ha jártodban, ha keltedben Elibéd kerül
az ember, Keresztbe tett gerendája,

Temetője, sírkamrája, Fordíts hátat menten annak, Szabj más irányt
az utadnak. Adjátok az aranyláncot, És sebtiben lebocsátlak!

Hozták az aranyos bölcsőt, A szép aranyláncon csüngőt.

Elfészkelődtem gyomrában, Kényelmesen beleálltam. Hát apám
csak leereszti, A zöld pázsitnak függeszti. Gyorsan földet ért a
talpam, S az erdőbe iramodtam.

A bölcső meg most már hol van?

Selyemmel szegett földet nem találtam. Zöld pázsiton sehol nem
álltam! Forgok erre, forgok arra, Erre megyek, majd amarra,
Telhetetlen bödönömet, Teletömöm a bögyömet.

Kibújok a hegyoldalba, Ott állt a polcolt gerenda, Három gerenda keresztbe Emberkéz által teremtve.

Ahogy erre rátalálok, A gerenda elé állok. Szétszórom, mint a fűszálat. És a helyén fűvön, árkon Az éléstárt megtalálom. Kitakarom, ki is ásom, S bödönöm teledobálom.

Temető is a közelben, Nyílegyenest nekimentem, Megtaláltam a kapuját, Legott megleltem a nyitját.

Hétpántos palotája kapuján Rést nyitott ekkor Arany Atyám, Elengedte a zúgó zivatart, Fák alá zúzos havat kapart. Rén sem tapodta hólepel Hull reám, és nyakig temet el. Keresgélek gerendás házikót, Barlangot vagy bármi szélfogót, Berkek bűvös bundása, lomposa, Csak teremne kis zug, meleg szoba! Végre lelek egy kicsinyke odút, Hozzávezet zegzugos sziklaút. Szagos rozmaringgal bélelem, Puha ágyam vetem a jó gyepen, Bőrös fészekbe szépen levackolok, Itt szunnyad el, Atyám, bozontosod!

Az utolsó szó is elhangzott, Álmos szájtátva figyelte az éneket, de csak nem akadt a bűvös sor nyomára. Rápillantott Ravaszra, s az ő szeméből is csak ezt olvasta ki: várjunk türelmesen tovább.

Ahogy az énekszó elhallgatott, felugráltak a férfiak a tűz mellől. Tüzes táncba kezdtek. Kibontott hajfonatuk repült, suhogott, hujjogtatás, kurjongatás töltötte meg a gerendás házat. Sorra fejet hajtottak a medve előtt, majd mintha csak vezényszóra tették volna, visszaültek a helyükre.

Ekkor a dobos a medve elé lépett, s így szólította meg:

- Ó, nagy királyfi, engedd meg, hogy dicső harcaid hősi énekét is elmondhassam.

Álmos odasúgta Ravasznak: - Nyisd ki a füled! Most vagy soha!

A MEDVE HŐSI KÜZDELMÉNEK TÖRTÉNETE

Nyaram vígsággal megtelik. Bejárom jó atyám erdeit. Patakok vizét felkeverem, Forrásnál ütöm fel leshelyem. Bikanyelv-szaggatta pázsiton, Tavat találok utamon, Vizet hüvelyknyi köd takar, Szellő nem fodroz, nem zavar. Partján fenyő, rajt sok doboz, Magot melengető toboz. Felnyúlok, tépem, leszedem, Bődönöm így tömögetem.

Hát mire is nem bukkanok, Hét kis rénbika szunnyad ott. Mély álom gödrébe csúszott, Jó mélyen alszik, ott szuszog. Rövidet ugrok, s ott vagyok,

Ribiszkecsillag szemem ragyog. Rájuk mordulok, ordítok, Bömbölök, bokron rést nyitok. Hét kis rénbika felriad, S eszeveszetten fut, szalad.

- Hét kicsi rén, csak fussatok, Csak lépjetek, szaladjatok! Jövő nyáron, ha megleslek, Szétmorzsollak mindőtöket!

Ó, rétek lomposa, Berkek bűvös bozontososa, Jövő nyárig te hol leszel! Rénbikahúst bíz nem eszel! Mire lehull a hólepel, Bundádban nyílvessző a jel!

Erre, uccu, illa berek, Bújtassatok nádak, erek! Bújok erdőbe, vadonba, Bozótba, cserjés pagonyba. Végre lelek egy odúra. Öreg fácška odújára.

Belebúvok s lefekszem.

Öreg fa, odvas fa, Ha erre, ha arra, Íjas ember fiát, Ha jődögélni látsz, Ropogtasd ágadat, Kopogtasd házamat.

Puha ágyam vetem a jó gyeppen, Szagos rozmaringgal bélelem, Az erdő is elcsendesedett, A szél a tó mögé telepedett. Féloldali tuskóm hegyezem, Férfiak esküvését fülelem, Rozmaring bélelte vackomon Asszonyok esküvését hallgatom. Féloldali csillagom pillogat, Fél szemem fák közé pislogat, Más felét jó mélyre csúsztatom, Mély álom öblébe juttatom. Orrlyukam fele ébren szagol, Odúm nyílásán át szimatol.

Egyszeribe recseg, ropog, Odúmon a fa kopog.

Felugrom, felpattanok, Házam elé kiruccanok, Az odvas fát összetöröm, Rapityára szétkörmölöm. Körülpillant ribiszkeszemem, Íme, egy férfi jön énellenem. Itt poroszkál, sarat már itt dagaszt, Vörös lovon üget a fák alatt.

Erre, uccu, illa berek,

Bújtassatok, nádak, erek!

Bújok erdőbe, vadonba, Bozótba, cserjés pagonyba. Csillagszemem visszapillant, Hát a férfi mögöttem hajt.

Nyargal, vágat az úton, Három fa közé beugrom. S a vörös ló eltűnt előlem!

Másodszor is megkergetnek, Fekete ménen követnek, Az elől is, nagy nehezen, Magam a sűrűbe veszem.

Lelek egy öblös odúra, Öreg fácska odújára, Belebúvok és lefekszem.

Egyszeribe recseg, ropog, Odúmon a fa kopog.

Nyomban fel is pattanok, Házam elé kiruccanok, Az odvas fát összetöröm, Rapityára szétkörmölöm. Körülpillant ribiszkeszemem, Ím, egy férfi jön énellenem. Itt poroszkál, sarat már itt dagaszt, Fehér lovon üget a fák alatt.

Erre, uccu, illa berek, Bújtassatok, nádak, erek, Csillagszemem visszapillant, Hát a lovas mögöttem hajt. Lábam erre megszalajt, Csillagszemem visszapillant, Hát a lovas mögöttem hajt.

Annál inkább rugaszkodom, Ahogy bírok, iparkodom, Csillagszemem visszapillant, Hát a lovas mögöttem hajt.

Meg is ragad, fel is öklel, Hátam csónakjára térdel.

Erre haragom megmordul, A fehér lovas felé fordul. Eb fia,
megbolondultál, Ily bolondul megmarkoltál!

Felkelek, szembefordulok, Támadómmal viaskodok.

Eljárom a férfitáncot, Víg vigasság közibe hágok. S ím, vastag köd
száll szememre, Nyusztos erdőm elvesz a ködbe. S rám hull a
rovátkolt vessző, Melyet tegezéből vett ő.

Fehér lova nyergébe felvetett, S lovat a falu felé kergetett.

A falu szélén rikoltva várnak, Szép lányok elibém állnak.

Vár Rám a Gazda Lánya!

Látom már a gerendás házat, Benn levetik szép bundámat, Rajt
marad fejem s mellső mancsom, S itt fekszem e deszkaajtón.

Gőzölgő edényt raktak a számhoz, S készülődnek az esti tánchoz.

Mesteri táncot jár a lábuk, Vidám toron szálldos danájuk! Fejedelmi
hős, itt üldögélek, Fejedelmi hős, itt nézdegélek!

Öt nap, öt éjszaka szakadatlanul állt a tor, tartott a vigasság. Ügyek
fejedelmi szállásán már régen hamvába holt az áldozati tűz parazsa,
a lakoma varázsa is elmúlt már.

- Hova lettél, kicsi fiam, hova lettél? - sírt, zokogott Emese madaras
hímzéssel függönyözött nyoszolyáján. - Szép sudár törzsű nyírfa,
hova lettél? Azt se tudom, hol, merre keresselek. Talán már holló
vájja szép fekete szemedet. Jó fiam, én felkutatlak, ha sárkány tart
fogva, akkor is! Még e percben útnak indulok, s ha kell, megszólítom
a fákat, tőlük kérdelem meg, merre vagy! Megkérdezem a patakot,
kifaggatom a szellőt, a bíbor hajnalt. Ők tudni fogják, hogy merre
vagy. Ó, csak még egyszer láthassalak!

Álmos erre belépett lehajtott fejjel, s megállt kisírt szemű anyja előtt.

Emese felpillantott.

Kitárta karját, s a fiú boldogan repült anyja kebelére.

Míg a hajnali szellő meg nem zörgette a sátrat, mesélt, mesélt Álmos anyjának. Elmondta apróra, hogy érkeztek meg a halászok falujába, hogy dobtak kötelet rájuk, s hogy folyt le a fényes lakoma: a medvetor.

- Ötödik nap aztán - fejezte be Álmos a történetet -, amikor a dobos abbahagyta az éneklést, s elrejtőzött, hogy az égi királyok szándékát kitudakolja, csak megremegett kezében a dob, leesett a fövényre, és ilyen szavak hagyták el ajakát: Fenn jártam, ahol csillagszekéren robognak a hősök, s íme, az Arany erdő lábában egy sólyom szállt le elém, s így szólított meg: „Házatokban fekszik két fiú, érdes kötél véresre sebezte karjuk. Az egyik fiú születését álom jövendölte. Megmondottam róla, hogy elindul egyszer a csaták mezején, a föld hallani fog róla csuda dolgokat. Vedd le az érdes kötelet a fiúk kezéről. S engedd Álmost útjára, hogy küldetését teljesíthesse”. - Ahogy szavait befejezte, odaszaladt hozzám a dobos. Leoldozta rólam a köteléket. A lakoma csak ekkor kezdődött el igazán. Szólt a zene, állt a tánc, a vigalom! Mikor aztán nyeregbe szálltunk, s elindultunk, a falu apraja-nagyja kísért bennünket a fenyvesen át.

Álmos kedveskedve Emese vállára hajtotta a fejét, s így szólt:

- Mondd, anyácskám, valóban el kell indulnom?

- Most aludd ki magad, édes kis fiam! Most ne gondolj te semmivel, pihenj, aludj!

Megcsókolta a fiú kipirult, rózsás orcáját, és egy medvebőrrel óvatosan betakarta. Álmos úgy tett, mintha aludna. Fejét a takaró alá fúrta, nehogy Emese észrevegye a mosolyt ajakán. Mert nem mondott el mindent, ami vele történt azután, hogy kiszabadultak. Igaza volt hát Héteszű Öreganyámnak! - mosolyodott el a takaró alatt. - Az ének a titok nyomára vezetett! S újra elismételte magában a titokzatos verssort. Vár rám a gazda lánya! S íme, mi történt?!

Alighogy felfedezték kilétüket, elébe toppant egy szép pillantású lányka. Szőke haja aranylott, kék szeme: mint szelíd ibolya mosolygott, szép suhogó szoknyája éppen olyan volt, mint a pusztá tündéréé. Álmélkodva bámulta egy pillanatig, majd önkéntelenül elkiáltotta magát:

- Délibáb!

De a lányka megrázta aranyos hajfürtjeit.

- Hogy hívnak, szép tündér? - kérdezte Álmos.

- Nem vagyok én tündér! - kacagott a lány.

- Találkoztunk a pusztában!

- Ó, miket beszélsz! - csapta össze a kezét. - Én még ki se mozdultam a mi kis falunkból!

- Mondd hát meg a nevedet!

- Találd ki!

Ekkor kacagó kék szemébe pillantott, s így szólt:

- Ibolyával Versengő!

- Nem találtad ki! - rázta meg szőke fürtjeit.

- Hajnal Pillantása!

- Vesztettél! - kacagott a lányka.

- Mit vesztettem?

- Annak örömét, hogy a nevemet kitaláljad!

- Nem találom ki! - mondta elszontyolodva.

- Azért ne légy szomorú!
- Ha megmondod, vidám leszek!
- Ajnó!

Erre aztán egymásra nevettek.

Amikor már útra készülődtek, így szólt Ajnóhoz:

- Egy szép keszkenőm van, elfogadod-e?

Ajnó két virágszeme újra kacagott, s így szólt:

- Csak akkor fogadom el, ha kitalálod, amit most neked mondok. Nyisd ki hát jól a füledet: A láda fenekén töprenkedő gyöngyöt a kötőszíjon kövéredő paripa megnevetteti. Mi az?

Töprenghetett hát Álmos a párductakaró alatt, töprenghetett! Ezért nem jött szemére álom! Itt a világraszóló nagy titok, amit még anyja előtt is eltakart. Ilyen szívtelenek a lányok. Ha tudta volna Ajnó, hogy tizenkét bőrt adott a kendőért, talán elfogadta volna? De miért is nem fogadta el? Törte a fejét, törte, de semmiképpen sem tudta megfejteni.

6.

A TÖPRENKEDŐ GYÖNGY

Reggel Szovárd kereste Álmost.

No, azt ugyan kereshette! Alig pitymallott, ott állott Ravasz sátránál. Kenyeres pajtása még az igazak álmát aludta.

- Kelj fel, te bozontos medve! - rázta, cibálta Álmos. - Te álomszuszék! Hasadra süt a nap!

Amikor látta, hogy semmiképpen se tud életet verni belé, komoly hangon szólalt meg:

- Te, igen fontosat mondok! Kelj fel!

- No, mi az a fontos? - nyitotta ki erőlködve egyik szemét Ravasz. - Csak nem indulsz vissza a medvéhez?

- Még annál is fontosabb!

- No, halljam!

- Vár-e Ajnó? Mit gondolsz?

Erre Ravasz morgott egyet, becsukta a fél szemét, befelé fordult, és húzta tovább a lóbórt.

Álmos nem volt az a gyerek, aki könnyen odébbáll. Leakasztotta a szegről a füles poharat, megmerítette vízzel, s visszaült a kerevet szélére.

- Aluszol vagy felébredsz?! - kérdezte vészjósló hangon.

Erre Ravasz kinyitotta egyik szemét, meglátta a feje felett a vízzel teli poharat.

Egyszeribe kinyílt a másik szeme is.

- Mit kérdeztél az előbb?

- Vár-e Ajnó vagy nem?

- Hozz be a sátor elől útifüvet, s akkor majd megmondom!

Álmos behozta az útifüvet.

- No, most kezd tépdetni a levelét. Alulról felfelé! Minden szakításkor mondd: „vár”, „nem vár”.

Álmos sorra leszaggatta az útifű leveleit, a végén az jött ki, hogy „vár”.

Erre kicibálta Ravaszt az ágyából, s így kiáltott rá:

- Most aztán fejtsd meg a találós kérdést! Mert ha nem, megfürösztetek! - Fel-nyalábolta, szaladt vele a folyópartra, s a fülébe kiabálta: A láda fenekén töpren-kedő gyöngyöt a kötőféken kövéredő paripa megnevetteti. Mi az?

Ravasz azonban hiába törte a fejét, nem tudott kisütni semmi okosat, végre is kinyögte:

- Kérdezzük meg Héteszű Öreganyámat!

- Ezt pedig könnyen kitalálhattátok volna! - mondotta az öregasszony, amikor előadták kérésüket. - A láda fenekén töprenkedő gyöngy nem más, mint a szív, Ajnó szíve. A kötőszíjon kövéredő paripa annyi, mint a fonás, az orsó kövéredik a rátekerődő fonáltól, magyarul mondva: öltözz fel szépen, s úgy menj újra Ajnóhoz, s ha ezt megteszed: akkor a láda fenekén töprenkedő gyöngyöt a kötőféken kövéredő paripa bizony megnevetteti!

Álmos felkapott lovára, és szélesebesen hazanyargalt.

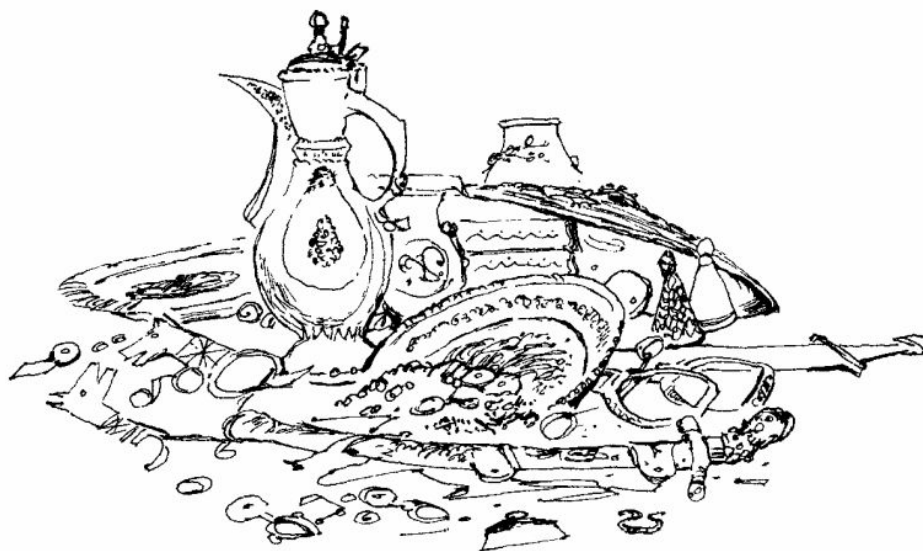
Otthon így szólt anyjához:

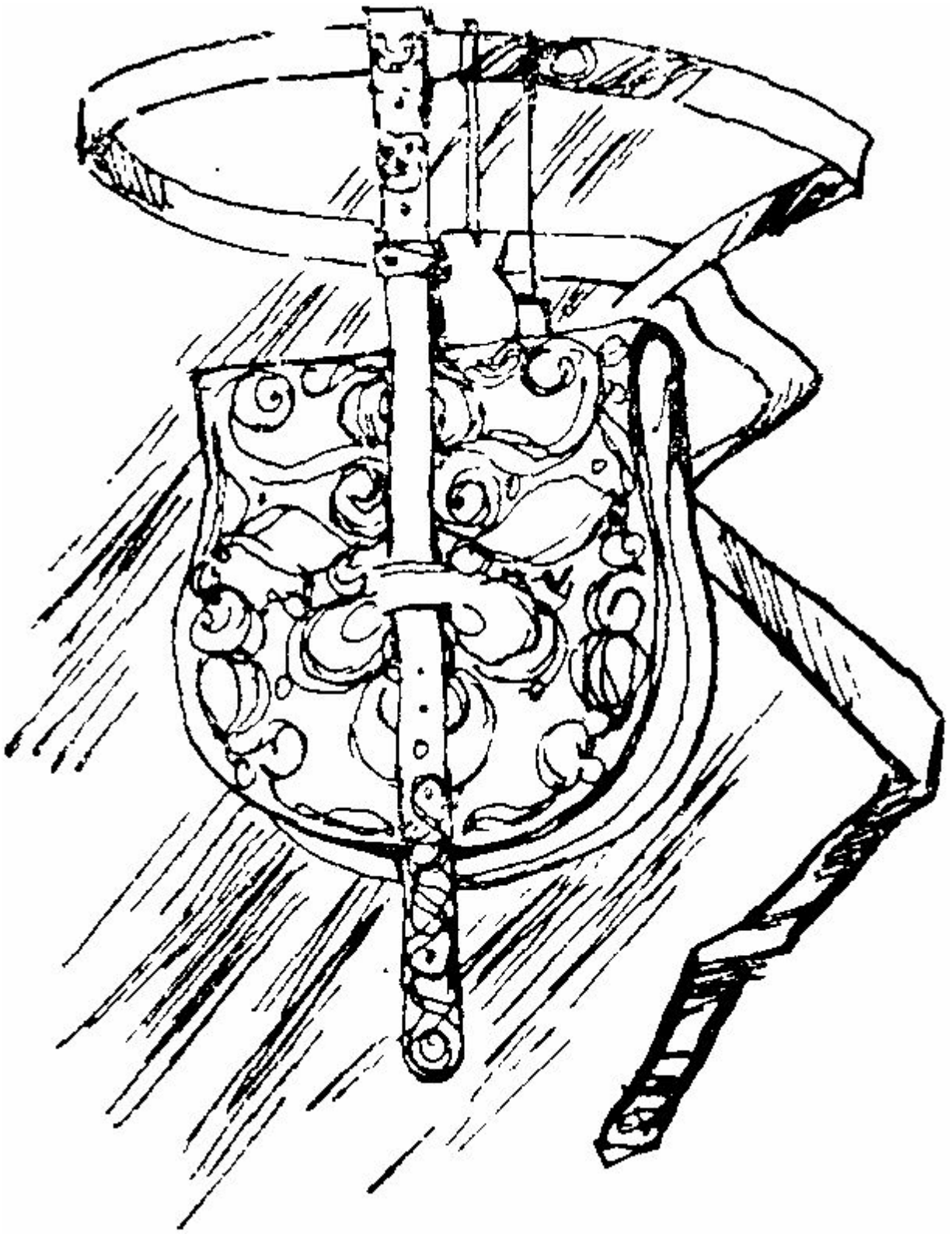
- Jó anyám, a tizennegyedik évet betöltöttem, már ifjúvá serdültem. Nem járhatok tovább gyermeki ruhában. Vitézi ruhát szeretnék.

- Édes fiam - mondotta ekkor Emese -, a mi ötvösmestereink készítik a legszebb ruhadíszeket. Messze földről eljönnek remekes munkáikért. Eridj el Ekelhez. Válaszd ki nála, ami neked legjobban megtetszik. Válaszd ki a legszebb derékövet, válassz aranyos tarsolyt magadnak. A mi kardmestereink kardjait idegen királyok is szívesen övezik derekukra. Válaszd ki a legszebb kardot! Aztán gyere haza, akkorra én elkészíttetem vargáinkkal szattyánbőr

csizmádat, szabóinkkal vitézi ruhádat, szűcseinkkel a legszebb párduckacagányt!

Egy folyóparton díszes sátrakban laktak az ötvösmesterek. Sátraik valóságos kis várost alkottak.

Alig tudott Álmos befurakodni a műhelyükbe, olyan nagy volt a sürgés-forgás. Egy idegen fejedelem követsége érkezett, mikor

Álmos belépett. A vendégek a magyar ötvösök remekeiből válogattak fejedelmüknek. A szép kardokért ezüstdirhemmel fizettek, s cserébe híres bagdadi festett sálakat, gyönyörű szőnyeget hoztak. Álmos figyelte, hogyan turkálnak a követek a legszebb ötvösmunkákban. Ezüsttel futtatott tarsolylemezeket, gyönyörűen ötvözött kardhüvelyeket, rézzel futtatott kengyeleket, arany fülbevalót, nyakékeket válogattak ki. Az öreg mester büszkén mutogatta legszebb tarsolylemezeit, kelyheit, s még azt is készségesen elmagyarázta, hogyan készül

mind e szép munka.

A tarsolyok ezüstlemezeit előbb hegyes acéltűkkel berovátkolják, a mintákat rárajzolják, majd kalapáccsal kiformálják a dombormíveket. A mélyesztett hátteret ezüsttel, arannyal futtatják. Így lesz meg a mélysége a domborműnek. Büszkén mutatta az öreg Ekel a sok remekes darabot. Amikor a vendégek sok szép ötvösmunkával megrakodva útra keltek, végre Álmos is odaállhatott a mester elé, és előadhatta kérését.

- No, kisuram, most láthattad - mondotta Ekei, amikor megtudta, hogy ki áll előtte -, hogy megbecsülik az ötvösök művészetét. De ne hidd, hogy az igazi re-mekes darabokat ezeknek odaadtuk. Gyere csak velem!

Álmost csodálatos ragyogás fogadta a belső szobában, ahova a mester vezette. Ládákon, polcokon remek veretű aranyserlegek, ivókupák, gyönyörű tálak, edények sorjáltak.

- Ezekből csak a mi gyulánk kap! - magyarázta Ekel. - Aranyfuttatású kard, tarsolylemez csak neki jár. Látod, ez itt ezüstveretű kard, tarsolylemez, ezt kapják a sereg vitézei, a kapitányok.

Álmos egy csodálatos szép kardot pillantott meg. Ekel azonnal észrevette, hogy megakadt rajta Álmos szeme.

- Ezt a szép kardot kinek készítettétek?

- Kisuram, ez a kard neked készült. Ez Álmos kardja!
Kardműveseink legszebb munkája. Ezüst a markolata.

Azzal leakasztotta a szögről, s kihúzta a kardot hüvelyéből. Karcsú pengéjű kard volt. Az öreg egy ősz hajszáját kirántotta, a bal kezében feltartotta s rásuhintott. Mint a beretva, úgy kettészelte. Majd előkeresett egy öreg bőrpajzsot, s arra is rávágott. Mint lágy tökhéj, úgy szakadt be a csapás alatt az öreg bőrpajzs.

Álmos álmélkodva vizsgálta a kard indás mintával kivert markolatát.

- Nem is kell a kardmesterekhez meg a bőrművesekhez menned. Mindent ősz-szeszedtünk neked, ami csak kell egy jó vitéznek!

Álmos karjaiba rakta a legszebb bőrvet, tarsolyt és kardot. A tetejébe még odatett egy bagdadi sálat is.

- Vidd ezt is magaddal, Álmos. Még szükséged lehet rá - nevette el magát hamiskásan.

Nyargalt haza Álmos a sok szép holmival. Otthon az új vitézi ruha s párducka-cagány már várta. Felöltözött. Felövezte kardját. Arannyal kivert övén csüngött kardja, díszes tarsolya; mentéjén aranygombok fénylettek. Felszerszámozta Piros Szárnyát, süvegét fejére tette, és búcsút intett anyjának.

7.

EZÜSTSZAKÁLLÚ NYÍRFATÜNDÉR

Verőfényes tavaszi napra virradt a kis halászfalu. Ajnóék udvarán a szárítófákon lenyúzott állatbőrök száradtak. Lesz az asszony népnek tennivalója! Mert a bőrök kikészítése az ő dolguk. Az asszonyok tudják annak a módját! A száraz bőrt lisztpéppel megkenik, s egybegöngyölve pár napig hagyják a sátor zugában sava-nyodni. Majd ismét kézbe veszik, előbb a bőrvet simítóvassal puhára gyúrnak, ezután a bőrt kinyújtják, kihúzogatják. Ha újra megszárad,

már varrhatják belőle a ködmönt, bundát, meleg subát, s akár lábravaló csizmát is.

A férfiak széles orrú ladikjaikon még hajnalban nekivágtak a folyónak. A sekélyebb vizű ágakat - ahogy apáiktól tanulták - kövekkel elrekesztették, s ezeknek a cégeknek a közepén félméternyi rést hagytak. A résre a víz lefolyásával szemben zsákszerű hálót kötöttek, hogy abba a gyanútlan halak belesétáljanak. A mélyebb vizekre vejszéket ütöttek. Ezek olyan nádból vert építmények, a sövénykerítéshez hasonlatosak, csak hogy ezeknek csavaros kürtő formájú kamráik vannak, ezekbe a kürtőkbe a hal betéved, s többé nem tud belőlük kikeveredni. E szép nyári hajnalon a halászok remélték, hogy megteltek a cégek meg a vejszék. Amint a ladikok ellökődtek a parttól, Ajnó apja, mint minden halászat előtt, elénekelte Vízanya énekét. Ajnó az ének szavára ébredt, a befejező sorokat még jól hallotta.

Vadréce-bukdácsoló hét folyócskát lakom, Vadlúd-bukdácsoló hat folyócskát lakom, Halas folyó tágas vizén a csónakom, Fekete kacska éles fülével hallgatózom.

Vízanya, cégénkbe halat kergess,

Vejszénkbe piros szárnyú keszeget kergess,

Estére hagyott áldozatod megadjuk, A tűzáldozatot sátrad előtt meggyújtjuk.

Izgatottan ébredt Ajnó, mert nem akármilyen nap volt e szép nyári nap! Ez a nap a lányok ünnepe!

Első pillantása az ablak előtti fára esett. Fehér almavirág nevetett be az ablakon. A lányok ünnepére kibontotta szirmát az almafa. - Ez jó jel! - nevette el magát Ajnó. De hogy miért tartja jó jelnek, azt csak abból a dalból lehetett sejteni, amit öltözködés közben énekelt.

Hajtsuk, hajtsuk az almafa ágát, Mert most éli szép világát, Hadd szakasszak a szépéből, Kedvesemnek a szívéből.

Amikor kilépett az udvarra, hogy, hogy nem, Álmos jutott eszébe. Vajon megfejtette-e azóta a találós kérdést? Vajon visszajön-e?

Épp most taszították be a kertajtót Menyétke vezetésével lánypajtásai. Gyönyörű piros-fehér szoknyában, hímzett kötőben, mind megannyi mosolygó almavirág!

A harmat még ott csillogott a szarkalábakon, amikor összekapaszkodva kiszaladtak a közeli rétre. Előbb megmosdottak a friss harmatban. A legszebb margarétákból, szarkalábból koszorút fontak, s aranyló szőke hajukba tűzték. Menyétke elkiáltotta magát:

- Válasszunk királynét!

- Ajnó! Ajnó! Ajnó! - hallatszott innen is, onnan is.

Hiába tiltakozott Ajnó, hiába kérlelte Menyétkét s lánypajtásait. Ha akarta, ha nem, vállalni kellett.

Élére állt hát a leánycsapatnak. A közeli nyírfásban gallyakat szaggattak. Feldíszítették Ajnó pálcáját szalagokkal, majd hónuk alá fogták kosarukat, melyekbe otthon kalácsot, süteményt, peracet s szép piros almát raktak, s nagy énekszóval a falu végén csergedező kis patakhoz, a hét nyírfa felé vették útjukat.

Feléd futunk, fehér nyírfa,

Juharfának pompás lombja,

Jóillatú ezüsthársfa, Tündéreknek palotája. Jó Napkirály pillants reánk, Tekintsd meg mosolygó orcánk, Ej, haj, nyírfácska, Ezüst szakállát rázza!

Itt tipegünk, lépegetünk, A hét nyírfa felé megyünk, Nyírfa ágát meghajlítjuk, Karikába sodorítjuk, Hogy aztán a vízbe vessük! Ej, haj, nyírfácska, Ezüst szakállát rázza!

Víz hullámán a koszorú, Alászáll-e a koszorú, Fennmarad-e víz hullámán, Tajtékos habocska hátam? Ej, haj, nyírfácska, Ezüst szakállát rázza!

Maradj fenn, kicsi koszorúm, Ne szállj alá bús szomorún. Repülj a habocska hátán, Tajtékos fehér hullámán! Ej, haj, nyírfácska, Ezüst szakállát rázza!

A patakparton Ajnó leszúrta szalagos pálcáját a földbe. A szalagokat a legszebb fára felaggatta, majd csendet intett. Meghajtotta szőke fejét a nyírfácska előtt, s így szólította meg:

Ezüstszakállú nyírfatündér, Vesd reánk szép szemedet!
Ezüstszakállú nyírfatündér, Adj nekünk jó egészséget!

Erre mindnyájan lehajtották fejüket a felszalagozott nyírfácska előtt. Szép csendben állottak. Csak a patak csobogása zavarta a csendet, csak szívük dobogása zavarta áhítatukat.

Ajnó felemelte fejét, és újra megszólalt:

- Most pedig Vízanyától kitudakoljuk a jövőt.

A patakpartra futottak. Leszedték fejükről a koszorúkat, és sorra vízbe vetették. Kíváncsi pillantásokkal, izgatottan lestek a koszorúk útját. Akié fennmarad, az boldog lehet, mert hamarosan vőlegényt talál!

Egyetlenegy koszorú sem merült alá, mint megannyi csónak ringatóztak a habok hátán. No, erre aztán megeredt a lányok nyelve! Kacagtak, kiáltoztak, de Ajnó megint csendet intett.

Darabokra törte nyírfapálcáját, s példáját a lányok is követték, a pálcákat tűzre vetették, majd falatozni kezdtek.

- Vízanya, fogadd el! Nyírfácska, fogadd el! - ajánlotta fel Ajnó az ételt, s mikor mindent megettek, kört formáltak, s Ajnó beugrott a közepére. A körön kívül Menyétke maradt. Énekelni kezdték a

verebecskejátékot. Ajnó volt a kis veréb, Menyétke a héja. A versikét felváltva dalolták. Előbb Menyétke kérdezett, és Ajnó felelt rá:

Verebecske, hol jártál?

Apám falujában.

Miért mentél haza?

Darabos darát daráltam.

Mit kaptál érte?

Csipkézett kalácsot kaptam.

Hol a csipkézett kalács? Tarka kutya elragadta.

Hol az a tarka kutya?

Beugrott a fekete erdőbe.

Hol a fekete erdő?

A tűz megégette.

Hol az a tűz?

A víz eloltotta.

Hol az a víz?

Két bika felitta.

Hol az a két bika?

Két ember, elhajtotta.

Hol az a két ember?

Egyik ember felnek szaladt.

Másik ember lenek szaladt.

Ahogy az a sor, hogy „másik ember lenek szaladt”, elhangzott, Menyétke ügyesen bebújt a körbe, s kergetni kezdte Ajnót. De az se volt rest. Nem hagyta magát. Kisurrant a körből, megkerülte a nyírfácskát, egérutat vett, és jóval előbb visszatért leánypajtásaihoz, mint Menyétke, aki lélekszakadva futott utána. Így aztán Menyétke lett a kisveréb, egy másik lánypajtása állt ki héjának.

Estig a nyírfák alatt így komázgattak, játszogattak, amikor pedig búcsúzni akartak, Ajnó odalépett a nyírfácska elé, lehajtotta fejét, és így kiáltott:

Ezüstszakállú nyírfatündér,

Vesd reánk szép szemedet...

Felpillantott, s úgy maradt tátva a szája, ahogy a mondókát félbehagyta. Egy párduckacagányos, mosolygó dalia állt előtte. Mintha csak a nyírfatündér elevenedett meg volna hirtelenében. A lányok, alighogy a szép ifjút észrevették, uccu, vesd el magad, annyifelé szaladtak, ahányan csak voltak. Egyedül Ajnó állt rendületlenül a helyén, s bátran farkasszemet nézett a ragyogó öltözetű ifjúval.

- Megjöttem, szép Ajnó! - szólt ekkor a fiú. - Emlékszel-e még rám?

Ajnó kerekre nyitotta a szemét, és reszkető hangon válaszolt:

- Jó tündér, mondd, mit kívánsz tőlem?

- Nem vagyok én tündér - nevette el magát a fiú.

- Hát ki vagy?

- Találd ki a nevem!

- Ezüstszakállú nyírfatündér!

- Vesztettél.
- Mit vesztettem?
- Hát annak az örömét, hogy a nevem kitaláld!

Ajnó szomorúan lehajtotta a fejét.

- No, azért nem kell mindjárt sírva fakadni! - szólt az ifjú.
- Nem sírok, ha megmondod a nevedet!
- Hát nem ismeresz? Én vagyok, Álmos!

Most nyitotta aztán kerekre szemét Ajnó.

Álmos meg leemelte szép nyestprémes süvegét, s ahogy hajadonfővel állott a lány előtt, az menten ráismert. El is nevette magát. Álmos ekkor mindent elmondott, így fejezte be szavait:

- Megfejtettem a találós kérdést. Most már elfogadhatod a kendőmet, várom a láda fenekén töprenkedő gyöngy válaszát.

Ajnó ibolyaszemével Álmosra pillantott, s így válaszolt:

- Látom, ezt szépen megfejtetted. De lásd, még mindig van egy kívánságom! Ha még egy kérdésemre megfelelsz, akkor elfogadom.

Kicsit gondolkozott, majd így szólt:

- Ha medve táncol a háztetőn, akkor gyere újra! S ha a bozontosnak napsugár lesz a koszorúja, akkor majd választ adok!

Álmos állt, mintha gyökeret vert volna a lába. Szíve elszorult, forróság öntötte el, majd meg hideg, süvöltő szelet érzett.

Felkapott Piros Szárnyára, s elvágatott.

HÁZTETŐN TÁNCOL A MEDVE

Ravasz a nagy fenyőerdő lábában várta kis gazdáját.

Amikor Álmos borongós ábrázatára pillantott, kitalálta, mi történhetett. Maga is nyeregbe kapott, s anélkül, hogy szólt volna, egyenesen Héteszű Öreganyám sátra felé hajtotta paripáját.

- A háztetőn medve táncol - ismételte az öreg az Álmostól hallott kérdést -, nem más, mint a tűzűnnep rőzselángjának a füstje. A tűzűnnep Napkirály ünnepe: a legények ünnepe - magyarázta. - Annak az emlékére tartjuk, hogy az elrabolt Napkirály a sárkányok fogságából ekkor ér haza. Azt üzeni Ajnó ezzel: tűzűnnep-re menj el hozzá. Bozontosnak napsugár lesz a koszorúja. E napon dől el, hogy melyik legény győz a lófuttatáson, annak a fejére teszi föl a lányok királynéja a virágkoszorút, ezért lesz bozontosnak napsugár a koszorúja. Ajnó azt várja, hogy a te bozontodat övezhesse virágkoszorúval!

Álmos alig várta, hogy a tűzűnnep napja elérkezzen.

Addig is, hogy hiába ne töltse az időt, nap mint nap lófuttatást rendezett. Az öreg Ócsával legjobb csikóit hozatta Ügyek udvarába. A csikós hozta is a szép tarsi sörényű paripákat, bár éppen ez idő tájt egyéb dolga is akadt. A kióvi herceg követei jöttek meg, a magyarok méneséből csikót válogattak fejedelmüknek. Szép feketevércse-szín táltosokat szerettek volna, de az öreg azokat Álmosnak tartogatta. Mire elérkezett az ünnep, vagy húsz vad csikót tört Álmos nyerge alá. Piros Szárnyát azokkal versenyeztette.

Verőfényes forró nyári nap volt, amikor a két fiú megérkezett Ajnóék falujába. Sarlókkal aratták a kölest s az árpát a folyóparti földeken. Még aznap este kiszaladtak az erdőre, kivágtak egy szép törzsű nyírfát, szalagokkal feldíszítették, és a sötétben odaállították Ajnó ablaka alá.

Reggel, ahogy pirkadt, a felszalagozott fa alatt sürgött-forgott a falu apraja-nagyja. Figyelték a legények vetélkedését, akik nyíllal akarták lelőni a legfelső szalagot. Jó magasra volt az felrakva, a piros szalagnak még csak közelébe se járt a sok kilótt vessző. Álmos is kézbe kapta íját, ráhelyezte az idegre a vesszőt, és nagyot kiáltott:

- Ajnó! - azzal kirepítette. A vessző suhogva hasította ketté a legfelső galy-lyacskát, melyhez a szalag volt erősítve. A szalag leszállott, éppen Álmos kezébe. Elkapta, s mosolyogva átnyújtotta Ajnónak.

Estére Álmos és Ajnó, mire a nap a közeli hegy mögött lenyugodott, kint voltak a tűz dombján, ahol a falu apraja-nagyja rőzsét hordott halomba. Amikor jó magasra feltornyozták, Álmos kezébe nyomtak egy acélt és egy kovát. Álmos a tűzgyújtó készséggel szikrát csiholt, a szikra rápattant a taplóra. A tapló tüzet fogott, izzani kezdett, s lángra lobbantotta a száraz, gyúlékony moszatot.

Amikor a lángok felcsaptak, énekelni kezdett az összegyűlt ünneplő sereg:

Megrakjuk, megrakjuk, négyszögre rakoljuk,

Egyik szögén ülnek szép öreg emberek,

Másik szögén ülnek szép öreg asszonyok,

Harmadikán ülnek szép ifjú legények, Negyedikén ülnek szép hajadon lányok.

Ekkorra már mindenki szép rend szerint elhelyezkedett. A lányok sorának szélén ült Ajnó, a legények sorában Álmos. Bámulták kis ideig a pattogó sziporkákat, csak az öregemberek dúdoltak halkán, csendesen.

Csak lassan járjatok, csendesen várjatok,

Megérkezett Napkirály, a tűzhöz álljatok, Szerecsenországból
hosszú volt az útja, Pihenjen most anyja keblén, álmát hadd aludja!

Az öregasszonyok az öregemberek danájára így feleltek:

Az volt ám a legény, az volt ám a derék, Aki eloldotta Napkirályunk
kezét.

A legszebb lányt kapta, megérdemelt jussát,

Lássuk, ki követi a legény virtusát!?

Ekkor a lányok kezdték el nótájukat:

- Meggyúlandó Álmosnak a háza!

Ahogy Álmos a nevét hallotta, felpattant helyéből, s fürge szökéssel
átugrotta a tüzet.

Erre a lányok folytatták:

- Oltsuk! oltsuk! Jaj, ne hagyjuk szegényeket, oltsuk, oltsuk!

Ugyanígy Ajnót is kiénekeltek, és sorra a fiúkat, lányokat. Nevük
említésére mind átugrottak a tüzet.

Akkor a legények kórusa zendített rá. Álmos és Ajnó elpirult, mert
tudták, hogy most következik a „párok összeéneklése”.

Magas a rutafa, ága elágazott, A tengeren általhajladozott.

Egyik ága hajlott Álmos udvarába.

Másik gyöngy ága hajlott Ajnó udvarába.

Álmos és Ajnó erre pördültek a tűz körül, s vidáman énekeltek a
többiekkel:

Szőke lány, szög legény, De szép mind a kettő! Olyan mind a kettő,
Mint az aranyvessző! Sej, mint az aranyvessző!

Álmos az ünnep másnapján reggel szaladt a versengő paripák mezejére. Száz legény lova dobogott a mezőben. Amikor a jelt megadták, förgeteges vágába kezdtek. Repültek a paripák, mint a gondolat. Előbb összegomolyogtak, majd aztán, mint a legyező, szétváltak. Álmos paripája nyakára dőlt, biztatta, simogatta szép tarsi sörényét. Nem kellett azt biztatni, nem kellett a zabláját egyszer is megrángatni. Repült az magától is. Úgy megszokta a versenyt, hogy amint szétnyílt a versenyzők nagy tábora, az élre ugratott, s maga mögött hagyta a legtüzesebb paripát is.

Ajnó boldogan tűzte Álmos fejére a győztesnek járó virágkoszorút.

Ekkor következett az ünnep legérdekesebb mutatványa, a lányrablás.

Álmos, alighogy kifújta magát, odarúgtatott a bozótoshoz, ahova a lányok elbújtatták Ajnót, és egy szempillantás alatt elragadta tőlük. Maga elé emelte a nyeregbe, nyakába kanyarította a bagdadi kendőt, és iszonyú vágásban kezdte kerülni

a mezőt. Míg ők rohantak, a legények és a lányok énekeltek:

Lovam szép sövényén a kezed, Sárga csizmád kengyelbe tegyed,
Dobog a szívem, hallgasd szavát, Hej, haragudnék, ha látna anyád!
Fejeden bagdadi kendő, ne sírj, Ajnó!

Ne sírj Ajnó, ne sírd ki szemed, Otthon báránycám adom neked!
Loboghat a lányka ruhája, Bőröv szorítja derekára.

Fejeden bagdadi kendő, ne sírj, Ajnó!

Álmos megeresztette a kantárszárat, s kisvártatva így szólt Ajnóhoz:

- Végre egyedül maradtunk. Megfejtetem ám a találós kérdés értelmét. Háztetőn táncol a medve! Eljöttem, s megnyertem a

futtatást. Itt a napsugárkoszorú a fejemen. Most már elfogadod a keszkenőt?

Ajnó ibolyakék szemét rávetette, s így szólt:

- Derék legény vagy, Álmos. Több találós kérdést nem is adok fel. De ládd, ez a szép ruha csak ruha, s koszorúd is elhervad holnapra. Nekem egész vitéz kell! Eridj haza, s akkor gyere vissza, ha igazi vitéz lettél; akkor fogadom el!

9.

A VITÉZEK NEVELŐ ISKOLÁJA

- Van szép fegyverünk - mondotta Álmos Ravasznak, megérkezésük utáni első reggel -, díszes a ruhánk, fürgébb lovas nálunk a hétmagyar birodalmában nem akad. Mégsem vagyunk igazi vitézek!

- Mért nem vagyunk? - pillantott fel kíváncsian Ravasz.

- Még senkivel nem verekedtünk!

- Hát verekedjünk!

- Igen ám, csak azt nem tudom, hogy kezdjünk hozzá?

- Hát ezt én se tudom - felelte Ravasz. - Apám mindig azt mondogatja: a vitéz nem sátor alatt alszik, csak a leányka hever párducos nyoszolyán, a vitéz a szabad ég sátra alatt tanyázik, puszta földön fekszik, nyereg a fejealja. Így kellene kezdenünk.

- Kezdjük hát így, ha apád így mondta! - vélte Álmos.

Emese csak harmadnap tudta meg, hogy a két fiú kiszökött az őszi pusztába, s hogy a puszta földön alusznak. Szaladt Ügyekhez, kérlelte, hogy tegyen valamit a két gyerekkel, mert még betegség lopózik gyenge testükbe a hűvösödő éjszakában. Ügyek csak

bólongatott, mintha igazat adott volna asszonyának, de mikor Emese befejezte, azt mondta:

- Mégiscsak derék fiú Álmos!

- Hát nem sajnálod?

- Én küldtem volna a pusztába, ha magától nem megy! Hiszen a puszta a vitézek nevelő iskolája! Itt az ideje, hogy Álmos a vitézkedést megtanulja. Már utánuk is szalasztottam Óndot. Meglásd, mire lehull a fák levele, olyan vitézt farag a fiadból, hogy nem vall szégyent a magyar.

Amikor Ónd is megérkezett a csikóstanyára, kezdetét vette a vitézi iskola.

Előbb az íjazást gyakorolták. Igaz, hogy mind a két fiú kezében jól állt már az íj, röptében lőtték le a madarat. De más mesterség a vadász-mesterség, és megint más a katonáé! Mikor aztán a nyeregből is olyan pontosan célba találtak, mint a puszta földről, sutba hajították az íjakat, s a párviadalok büszke fegyverét, a kardot kapták a kezükbe.

Előbb csak pergették, forgatták csuklójukban, a puszta levegőbe vagdalkoztak. Majd amikor szilárdan állt a kard a kezükben, tököst tűztek egy karó hegyébe, azt szabdalták, mintha csak az ellenfél koponyája volna! Pár hét múlva a kard markolata szinte odanőtt a kezükbe. Ónd nemsokára egymásnak engedte a két fiút. Most kellett aztán kinyitni a szemet. Ugrottak, pördültek, hajlongtak, mint szélben a nádszál.

Ónd ekkor a kezükbe nyomta a kopját. A kopja még a kardnál is veszedelmesebb fegyver! A jó vitéz egy ügyes szúrással kiveti ellenfelét a hegyes kopjával a nyeregből. A fiúk azonban csak most kezdték gyakorolni a kopjaforgatás tudományát. Sehogy nem boldogultak a fura hegyes botokkal. Még csak fel sem emelhették a rudat, olyan gyorsan ugrottak össze lovaik, toporzékoltak, táncoltak, ijedeztek. A vívómesterség csak nem sikerült.

Ónd szelídebb paripa után nézett. A ménes közelében legelt Ügyek tevecsoordája.

Kiszakasztott a csordából két jámbor tevét, s rájuk ültette a vitézjelölteket. A tevék szép lassan lépegettek, úgyhogy amire egymás közelébe értek, ügyesen felemelhették a fiúk a kopjáikat. Hajolhattak a nyeregben, forgolódhattak kedvükre, a tevék még az oldalba döfködést is jámboran túrték.

Mire rozsdaszínűre perzselődött a puszta pázsitja, nem kellett többé a tevék! Felpattanhattak lovukra, s paripáról mérhették össze kopjáikat. Olyan keményen ültek a nyeregben, olyan szilárdan tartották kezükben a kopját, hogy csak nagy sokára tudott hol az egyikük, hol a másikuk felülkerekedni.

Álmos karján már hatalmas izmok dagadoztak, a legverekedősebb csikós is megcsóválta rá a fejét, és illedelmesen kitért az útjából. Pedig a csikósok híres verekedők voltak! Kérte is őket Álmos, hogy vívjanak meg véle, de azok csak húzódoztak. De ki is mert volna az acélizmú fiúval kikezdeni? Az állások karvastagságú dorongjait is összetörte. Amikor aztán egyszer egy tevét leütött egyetlen ökölcsapással, így szólt hozzá Ónd:

- Be is rekeszthetjük a tornát. Vágtassunk vissza Ügyek udvarába, s ott mutassátok meg, hogy mit tudtok!

Csendes volt eddig Ügyek fejedelmi sátra. Csak a hajnali kürtszó verte fel az udvar hallgató csendjét. A nagyúr alig mozdult ki palotájából, az egykori daliás hőst már a járás is fárasztotta, vendégek is mind ritkábban lépték át sátorpalotája küszöbét.

Bezzeg hangos lett a palota, amint Álmos hazaérkezett! Az öreg Ügyek is megelevenedett, nem bújta többé az árnyékos szobákat, hanem Álmos nyomába szegődött.

Messzi földön kihirdették a vetélkedést. A hívogatók felkeresték a híres vitézeket, és egy szálíg meghívták őket Ügyek udvarába. Jöttek is azok seregestül.

Három hét múlva Álmos megérkezése után már Ügyek udvarán táncolt a vitézek paripája. Kardjuk, kopjájuk csengett, kopogott, cifra sátraik az udvar lábujában domborodtak.

A kopjával körülkerített porondon, amikor megfújták a trombitákat, éppen háromszáz vitéz rúgott el Ügyek előtt. Gyönyörű háromszáz vitéz volt! Tüzesek, táncos kedvűek voltak paripáik. Ki feketevércse-színű paripán, ki fehérszürkén, ki

almásderesen szálldosott. Ott táncolt a sorban Piros Szárnya is. Ügyek szíve megremegett, amikor Álmos az aranyos páholy előtt eltáncolt.

Megkezdődött a viadal.

A háromszáz vitéz derekasan küzdött, büszkén verekedett. Hamarosan tél lett, ekkor abbahagyták, de amikor kitavaszkodott, újra ott táncoltak paripáik. Csattogtak a kopják, villogtak a kardok. Derekasan verekedtek, hogy egymást kipenderítsék a nyeregből. Egyikük-másikuk hónapokig is ült veretlen a nyeregben, már a lovak is kidőltek alóluk, de ők csak nem lankadtak, csak nem fáradtak el a harcon. Végre is két dalia maradt szilárdan a nyeregben, Álmos és Ónd fia, Ete.

Ekkorra már messze-messze földre elszállt a vetélkedés híre. A fényes viadalra vezérek, fejedelmek siettek Ügyek udvarába. A győztes végső összecsapást várták. Eljött a hat testvértörzs vezére is. A nagyúr jobbján ült Ónd, Kende és Előd, a tarján, a kürtgyarmat, a nyék törzs feje, balján a jenő, kér, keszi törzsek fejei, a vasgyúró Tas, Huba és Töhötöm. Három szomszédos kabar törzs vezére is eljött. Mindnyájan gyönyörködve figyelték a vívók fürge mozdulatait. Ügyek fia kezében még csak meg sem rebbent a kopja. Olyan ügyesen forgatta, olyan könnyedén, mint szél az erdön a vékony gallyakat.

Századszor harsant fel a kürt, századszor szaladt egymásnak a két ifjú dalia, amikor a viadal hevében Ügyek felemelte reszkető karját, s így szólt:

- Jó fiam s jó vitéz, Ete! Engedjétek le a hadikopját. Szívem büszkén tekint le rátok. Hadd szóljak hozzátok!

A vezérek ősz Ügyekre pillantottak. Arca sápadt volt, szemében titokzatos tűz lobogott. Szólítatlan, némán felálltak, s hűséges tekintetüket az ősz vezérre függesztették.

Ete és Álmos leeresztette kopjáját, az emelvény felé fordultak, s kíváncsian pillantottak az ősz fürtű öregre.

Ügyek szóra nyitotta ajakát:

- Jó fiam, aki szép vitézzé nevelkedtél, utoljára szólok most hozzád. Rád marad a hétmagyar birodalma. Eddig én vezettem, én

oltalmaztam. Ne hagyd, hogy becsületünk palástján folt essen. Ezt a földet neked kell megoltalmaznod, s Attila elárvult birodalmát neked kell visszaszerezned. Apai örökségül, íme, ezt hagyom neked: tartsd össze erős kézzel a néped, ahogy én összetartottam. Ha felharsannak a kürtök, s indulnod kell, mind a hét törzs, mind a száznyolc nemzetség kíséren utadon.

Ügyek megpihent kicsit, várt, majd a törzsek uraihoz fordult:

- Utolszor szólok hozzátok, jó társak. Búcsúzom tőletek, törzsek büszkesége, Napkirály szeme fénye, Előd, Ónd, Tas, Kende, Huba és Töhötöm. Még egyet kérek tőletek utoljára. Egymást el ne hagyjátok! Ne feledjétek: erős a vesszőnyaláb, melyet gondos kezek egybefontak, de gyenge és törékeny a pálca egymagában!

A hat büszke vezér szeme összevillant, s Előd és a három vendég kabar törzs vezére, Bors, Ügyek elé léptek:

- Ügyek, jó társunk! Előtted megfogadjuk, Hadak Ura úgy segítse minket! Mi Álmost el nem hagyjuk! Jó sorban, rosszban vele tartunk!

Ahogy a két fiú megölelte, megcsókolta, lehanyatlott büszke Ügyek, ő, aki párduccal, oroszlánal viaskodott. Mosollyal ajakán, vitéz fia színe előtt tért meg őseihez.

Hét nap, hét éjszaka ülték a halotti tort Ügyek sátra előtt. A hetedik napon este búcsút intettek Álmosnak a vezérek, s ki-ki saját népéhez hazaindult, de előbb erős szóval megígérték, hogy amikor Hadak Ura megfúvatja a kürtöt, és indulniok kell, nemzetségük élén Álmos sátra előtt gyülekeznek.

Alig fordítottak hátat a vezérek a palotának, Álmos vitézi ruhát öltött, felkantá-rozta paripáját, s Ravasz kíséretében elindult fel északra, hogy Ajnót megkeresse, és a szép vitézségéről néki rendre számot adjon.

Vagy félnapos járásra lehettek a pusztában, már az öreg körtefánál jártak, amikor ismeretlen fegyveres csapat került az útjukba. A futó

szél meglobogtatta a csapat vezérének hímezett köntösét. Szép, veretes görbe kard csüngött a balján, derékövében kövek szikráztak, párduckacagányát díszes csat kapcsolta össze a vállán.

Álmos kardot rántott, mert nem tudhatta a vitéz szándékát. A kietlen pusztában gyakran tanyáztak kóbor lovascsapatok.

Az ismeretlen vitéz azonban nem kapott kardjához. Szelíd hangon így szólította

meg Álmost:

- Dugd vissza kardod hüvelyébe, jó fiam! Forgathatod majd hamarosan! Ne rongáld hiába!

- Ki vagy, jó vitéz?

- Nevem ne kérdezd! Ősi törvény tiltja, hogy eláruljam! Hadak Ura követe vagyok!

Álmos menten visszadugta hüvelyébe kardját. Az ismeretlen ekkor így szólott:

- Amikor születted, anyád csodálatos álmot látott. Sólyommadár szállott kebelére, s így szólott hozzá: nyoszolyád lábától ezüstös nagy folyó indul, tüzesen szalad végig a rónán, s nincsen erő, mely futását megakassza. A nagy folyó csak akkor pihen meg, ha eléri az aranyos szegletet. Álmos, te vagy e nagy folyó. Hadak Ura most megparancsolja: mire a hold megújul, minden népeddel indulj el, és meg se állj az aranyos szegletig!

Ámulva hallgatta Álmos a büszke vitéz szavait:

- Jó vezér, Hadak Ura parancsát megértettem. Teljesítem is. Mire a hold megújul, elindulok seregemmel. De maradj velünk te is. Állj be közénk...

Az idegen azonban megrázta a fejét, meglibbent szép hajfonata:

- Büszke csapatommal - mutatott dali vitézeire - veled maradok és minden ivadékoddal! Ahol csak segíteni kell, a mi csapatunk ott terem majd. Látni nem láthatsz bennünket, de hallani fogod kardunk zuhogását. Most pedig búcsúzzunk!

Megrántotta a kantárszárat, kis csapata sarkon fordult, és elvágatott a végtelen pusztában.

Délibáb tündér mosolygott a puszta peremén, ránevetett a két álmélkodó fiúra. Majd játékosan kitárta karját, s az ismeretlen vezért és csapatát keblére ölelte. Felemelte őket az ég aljára, s a csapat csillagúton vágatott tovább.

Álmos erre elkiáltotta magát:

- Csaba és vitézei robognak a Hadak Útján! Jó Szovárd mesélt róluk. Ők azok, jól emlékszem!

Ajnó evetbőröket aggatott a szárítófára. Ott pirultak a napon a halak is. Nem volt már dolga. A fenyőerdőt fürkészte szép ibolyaszemével. Kis barátnője, Menyétke tett-vett mellette.

- Hallod?! - szólalt meg végre Ajnó.

- Mit hallasz?

- Piros Szárnya nyerítését!

- Csak a szél füttyül az erdőn.

- Mit gondolsz, eljön újra? Látod, ilyenek a fiúk, ígéretnek, s nem tartják meg a szavukat - majd hirtelen felcsillant két szép szeme.

- Ez az ő lova, száz közül is megismerem a nyerítését.

Álmos a falu szélén meghúzta a gyeplőszárat, s Piros Szárnya megállt. Menten az eszébe jutott a nagy riadalom. Itt fogták el őket a markos legények, amikor a medvetorra igyekeztek. Haj, de régen is volt! Gyerek volt akkor még, s most íme, dali ifjúvá serdült! Hajfonata

a vállát veri. Kiserkent a bajusza. Hej, ha most ugranának elébe markos legények! De megemlegetnék ezt a napot!

Amikor Ajnóék háza elé ért, a gyepőlőszárat az ajtóbálványra dobta, de még szóhoz sem juthatott, mert Ajnó kézen fogta, s így csicssergett:

- Gyere velem! Bekukkantunk mindenüvé, ahol jártunk. Elsétáltam nemegyszer a hét nyírfához, ahol váratlanul elém toppantál. Azt hittem, ott talállak. Felszaladtam a dombra, ahol a tüzet átugráltuk. Emlékszel, Álmos?

- Emlékszem ám, hogylene emlékezném! Eszembe jutottak nekem is nemegyszer, de...

- Ne szólj semmit, csak gyere! - azzal Ajnó már iramodott is a hét nyírfához. Onnan felszaladt a tűz dombjára, majd ki a versengő paripák mezejére. Álmos alig tudta követni, olyan fürgén szedte lábait.

Végre a szép virágos mezőben utolérte. Ekkor Ajnó így szólt:

- Találd ki, mit kérdek tőled!

- Találós kérdést! - nevette el magát Álmos.

- Ó, dehogyan kérdek találós kérdést!

- Akkor ki nem találom!

- Azt hallottam, nagy vitéz lettél, igaz-e?

- Ezt inkább Ravasztól kérdezd meg.

- De én azt hallottam, hogy mindenkit legyőztél.

- Csak egyetlenegy nem!

- Ki légyen az?

- A-val kezdődik a neve, Ó-val végződik, és J és N is van a nevében.

Ajnó elnevette magát, s így szólt:

- Pedig az az egyetlenegy már régen várja az ajándékot.

- Melyiket?

- Hát amit adni akartál, amikor először találkoztunk.

- Mit akartam adni?

- Selyemkeszkenőt!

Bíborpiros lett Ajnó halványas rózsaaarca, kékllett ibolyaszeme, s úgy aranylott a haja, mint még soha eddig, fájdalom hasított a szívébe, hát mégiscsak elfelejtették!

- Dehoggy felejtetem el! Itt van ni! - azzal a szép kendőt Ajnó kezébe fektette. - Csak hát.

- Semmi csak hát! - simogatta a szép selymet Ajnó. - Én többé nem eresztlek el innen!

Álmos lehajtotta a fejét, igen halk, igen csendes volt a válasza:

- Én itt is maradnék, Ajnó, örömezt, de most el kell mennem.

- Miért nem mondtad ezt előbb? - fakadt sírva Ajnó.

- Mondtam volna, de nem hagytál szóhoz jutni!

Álmos töviről hegyire elmesélt mindent. Beszélt a haditornáról, jó apja haláláról, elmondotta azt is apróra, amit a titokzatos vitéztől hallott. Végül is így fejezte be:

- Látod, a vitéznek ez a sorsa. Elviszik a csatába!

Ajnó szép ibolyaszeméből hullottak a könnyek. Csak akkor csillapult könnyeinek árja, amikor Álmos szépítgetni kezdte előbbi szavait:

- Ne sírj, kis Ajnó, inkább neved! Ha a hadak végire járok, visszajövök hozzád, s akkor örökre itt maradok!

- S mikorra jársz végére a hadaknak?

- Ne félj, nemsokára! Mire a fák újra rügyet bontanak, s a kis nyírfánk leveleit meglengeti a szellő, már itthon is leszek!

- S már búcsúzol is?

- Elbúcsúzom, hogy annál hamarabb visszatérhessek. Ha előbb indulok, előbb térek meg!

- Akkor indulj máris, hogy visszajöjj mihamar!

Megölelték s megcsókolták egymást. Álmos búcsút intett a dombnak, a szép nyírfának.

Előcsoszogtak a bajuszos öregemberek, az ezüstös hajfonatú szép öregasz-szonyok. Mint a méhkas, ha felpiszkálják, egyszeribe felbolydult az egész falu arra a hírre, hogy Álmos büszke seregével elindul. Nagy csapatban jöttek a bátor pillantású ifjak és az ibolyaszemű, aranyfürtű lányok. Siettek Álmoshoz a bőrcsizmás halászok.

A virágos mezőn kezet szorítottak, és kikísérték a fenyőerdő széléig.

Ott aztán a fehér nyírfák közt szétszóródtak, s kendőjüket lengetve megállottak.

Amikor Álmos felkapott Piros Szárnyára, egyszeribe könny szökött az öregek szemébe. A csizmás halászok, az ifjak, szótlanul álltak, ámulva tekintettek a délceg ifjú után, aki a pusztából kardjával még visszaintett.

Valahonnan távolból dal foszlányait repítette Ajnóhoz a szellő:

Nekem nincsen szeretőm, Csak egy rojtos keszkenőm. Szebbik felit fordítom, A rózsámat gondolom.

Jaj be sötét este van.

Az én rózsám messze van, A keszkenőm nála van, Víg örömem benne van.

Otthon már türelmetlenül várta Álmost Szovárd.

- Csodálatos álmot láttam - fogadta a hazaérkező ifjú vezért. - Fenn jártam a Tetejetlen Fán. Hát ahogy az aranyerdő mellett repült paripám, ott már kis lovascsapat vágatott előttünk. Repült Szépmező Szárnya Holdasán, Hunor jó Rigó lován, Magyar a Tündéren, a Vasderes repítette Kevét, Piros jó Ügyeket, kék pej paripáján szálldosott Csillagok Látója, szép almásderesen Jófüvek Tudója s elő sem lehet számolni, még hány derék vitéz, hős dalia. A hősök csapatát a nagy király vezette! Attila a jó Villámon. Az aranypalota előtt égi királyok ültek a napfényes asztal körül. Arany Atyácska ősz hajfonata beborította arcát, s mint futó rep-kény, elfedte az asztalt. Napkirály, Szélkirály, Hadak Ura aranyos karszékben

pihentek. Szép öregemberek voltak. Amikor a hősök asztaluk elé értek, intettek, hogy üljenek le. Majd Napkirály, bár nehezebbre esett, szóra nyitotta ajakát:

- Ímé, betelt az idő, a magyarok Álmos vezetésével útnak erednek. Ha elérik az aranyos szegletet, mi is pihenni térünk.

Ekkor az asztal körül ülők felemelték aranyos kupáikat, és fenéig ürítették. -Csodálatos álom volt! De rossz hírt is kell mondanom: amíg odajártál, a rettenetes Nagy Kán a Kerek-tenger partján összegyűjtötte a besenyők félelmes csapatát -mint fűszál a réten, annyi a katonájuk -, s rátört nyári szállásainkra. Gyorsan cselekedj, hogy Hadak Ura parancsát teljesít-hesd, s a hétmagyar a nagy útra hold-újulásakor elindulhasson.

CfcGc

(Ó, tollam, nyerd továbbra is erőt! Hadd mondhassam el, mi történt azután, hadd legyek a hazát kereső magyarok tetteinek hú

krónikása!)

10.

A KIÓVI CSATA

Álmos előrelovagolt, s egy őrdomb hátáról figyelte övéit.

A száznyolc nemzetség, a hétmagyar büszke csapata, mint mikor gátat tör a féktelen folyó, s medréből kilépve a rónán szerteárad, úgy hömpölygött előre. Amióta a hunok tábortüzei utolsót lobbantak, ilyen félelmes sereget senki nem látott előtörni a pusztából. A tábori nép, az asszonyok, gyerekek és a kísérek sokasága a kétszer százezret is meghaladta. Az útjukba került folyókat szkíta módon tömlőkön átúsztatták, átvágtak a fehér kunok országán, majd a fekete kunokat ugrasztották ki ősi tanyáikból.

Rend uralkodott a hétmagyar táborában és szigorú fegyelem. Ahogy a Don mentén a törzsek szállásai feküdtek, most is a szárnyakhoz igazodott a tábori rend. A menet élén a kabarok három törzse haladt, Bors vezette csapatuk. A jobbszárnyon nemzetsége élén Ónd, Kende és Előd lovagolt, a balszárnyon a rettenetes Tas, Huba és Töhötöm, közbül a gyerekek és az asszonyok szalagokkal díszített könnyű kocsikon ültek. Vagyonuk, sok cifra ruhájuk, szőnyegek, aranyuk, ezüstjük szekereken gördült előre. A szekerek mögött ficáncolt, nyihogott a sok szíjhátú, tarsi sörényű csikó, a magyarok szeme fénye, a gyönyörű ménes. A ménes mögött cifra gulya kolompolt. A hatalmas szarvú bikák előrenyújtott nyakkal szimatoltak. Minden szekérnek, minden nyájnak megvolt a maga őriző csapata, s minden csapatnak a maga rendelt kapitánya. A kabarok előtt az előőrsök íjászaik robogtak, Ónd fia, Ete vezette csapatuk. A fegyelmezett menetet Kölpény kopjásai zárták be.

Hogy milyen vitézek s bátrak voltak, s mily rend uralkodott köztük, arról hallgassunk meg egy szemtanút, beszéljen róluk maga bölcs Leó görög császár, aki ismerte a hétmagyart, s Taktika c. könyvében megörökítette emléküket: „...férfiakban bővelkedő és független ez a

nemzet, és egyébkénti pompakifejtése és gazdagsága mellett csak arra van szorgalmas gondja, hogy a maga ellenségeivel szemben vitézül verekedjék. Ezt a népet pedig, mely egyetlen főnek az uralma alatt áll, nem szeretettel, hanem rettegéssel tartják féken, bűnöseit a főnökök szigorú és súlyos büntetéseknek vetik alá; munkát s fáradságot magasztosán elviselnek, tűrik az égető meleget és fagyaló hideget, s nomád életükből következő egyéb nélkülözéseket.”

Útközben a vadászok kürtjének szava felverte a tóparti nádasok csendjét, a jó vadászok annyi vadat ejtettek, hogy hús és hal bőven jutott mindenkinek. Sem asszony, sem gyermek szükségét az úton nem szenvedett. A férfiak megfejték a tejelő kancákat. A magyar csikósok értették a módját, a szilaj lovak békésen tűrték a fejest! A kemény férfikezek az utolsó cseppig kifejték tőgyükből az édes tejet, amelyet azután hatalmas börtömlőkbe öntöttek, és pár napig

savanyodni hagytak, még ütögették is pálcáikkal a tömlőt, hogy a kancatej hamarabb megsá-vanyodjon. Így erjesztették kedves italukat, a tüzes kumiszt.

Ha csendes este köszöntött rájuk, vízparton, erdő árnyékán, a csillagos ég takarója alatt hajtották álomra fejüket. Kutató pillantásuk a titokzatosan fénylő csillagokra vetették. Lestek a Hadak Útját, s amerre a végtelen égi út kanyargott, másnap arra folytatták útjukat.

Álmos az őrdomb tetejéről éppen az éjszakai szállásnak való alkalmas táborhelyet fürkészte, amikor Ónd fia, Ete, váratlanul elébe ugratott paripáján:

- Jó Álmos, íjászaink ma hajnalban elérték e tartomány kapuját, Kióv városát. Palánkkal, kerítéssel, vizesárokkaal van körülvéve. Félelmesen megerősített város. Kérjünk bebocsátást?

- Kérjetea bebocsátást! Kióv városa nyissa meg kapuit, hogy seregestül, szekereetül keresztülvonulhassunk rajta.

Ete másnap hajnalban azonban ismét ura előtt termett, s így szólt:

- Jó Álmos, zörgettünk Kióv városa kapuján. Mit tegeünk? Mert nem nyitnak kaput!

Álmos erre maga köré hívatta a vezéreket, s amikor egybesereglettek, így szólt hozzájuk:

- Jó vezérek, jó társak. Emlékeztek indulásunk napjára?

- Emlékszünk!

- Megfogadtuk, hogy mindaddig meg nem állunk, amíg az aranyos szegeletet el nem ériük. Amott áll egy város, Ónd fia, jó Ete jelentette, hogy becsukta előttünk kapuit. Eddig nem szállt szembe seregünkkel sem falu, sem város. Követeket küldünk Kióv hercegéhez. Helyeslitek-e, hogy követeket menesszek?

- Helyeseljük! - felelték a vezérek.

- A követek adják tudomására a hercegnek: eressze fülébe a hétmagyar kérését: Kióv városának kapuit előttünk még a mai napig megnyissa. Ha ezt megcselekszi, akkor békével vonulunk át városán.

- Üzenjük meg! - mondták a vezérek.

Ekkor Álmos így szólt hozzájuk:

- Ki megy követségbe Kióv hercegéhez? Ki adja át üzenetünket?

- Megyek én! - lépett elő a jobbszárnyról Ónd. - Átadom én!

Ónd estére borongós arccal tért vissza gyors lován Álmos táborába.

- Követjárásom nem járt sikerrel - jelentette Álmosnak. - Az elbizakodott herceg, ímé, ezt üzent: A mi seregünk nem hódol meg senki előtt. Elhatároztuk, hogy hadra kelünk, s inkább meghalunk, mint hogy elveszítsük gyönyörű városunkat. Ezért azt üzenjük: Van a hétmagyarnak hét jól futó paripája, még a mai napon a hét vezér hét paripáján hétfelé meneküljön, mert ha holnapig városunk fala alól el nem takarodik, bizony hírmondó sem marad belőlük.

Az üzenet hallatára Álmos iszonyú haragra lobbant.

- Jó vezértársak! Ha számunk talán kevesebb is, mint a herceg csapatáé, de ti tudjátok, nem sokaság győz a csatában, nem a sáskahad! A bátorság a vitézség próbája! Keservesen megfizet még a herceg e merész szavakért!

Megfúvatta a kürtöket, s csapatát a mezőben csatarendben felsorakoztatta.

Kióv hercege a büszke vár bástyatornyáról figyelte a magyarok készülődését. Amikor látta, hogy Álmos csatarendben felsorakoztatta csapatát, gyors követeket küldött a szomszédba a fehér kunok vezéreikhez. A fehér kunok ott táboroztak a város közelében, s vezéreik, amikor meghallották az üzenetet, s

megértették, hogy a hétmagyar ellen lehet verekedni, nyomban felnyergeltették lovaikat, és szilaj csatakiáltással robogtak Kióv városába. A herceg színe előtt a hét kun vezér, név szerint Ed, Edömén, Et, Böngér, Ócsád, Vajta, Ketel esküvel fogadta, hogy másnapra a hétmagyar csapatát elúzi a város alól, visszakergeti őket oda, ahonnan elindultak.

A magyarok látták a rettenetes kun sereget. Nemegyszer mérték már össze kardjukat. Amikor a fehér kunok a város fala alatt felsorakoztak, Álmos eléjük lovagolt, felemelte kardját, s jelt adott a csatára.

- Huj, huj, huj! Rajta, rajta! - kiáltották a magyar íjászok, s megeresztették a kantárszárat.

- Rajta, rajta! - üvöltötték a kunok.

Sziszegve szántották a levegőt a nyílvevők, nagyokat koppantak a bőrpajzsokon. Egyszeribe jajgatás, hujjogató, lónyeringés töltötte meg a csatamezőt.

Álmos előrenyújtott kopjával bátran rontott előre. Hirtelen Ajnóra gondolt, ha most látná, bizonyosan büszke lenne rá! Ónd és vezértársai követték példáját, kopját szegeztek maguk is, de még a legkisebb magyar vitéz is kopjával tört a kunok csapatára. De hát a kunok se hagyták magukat! Őket is a puszta nevelte, legalább olyan jól értettek a kopja forgatásához, mint a magyarok. Fokosaikat is fürgén forgatták. Íjászaik félelmet nem ismerve törtek előre, s megingatták a kabar íjászok sorait. Ekkor lendültek a csatába a herceg katonái. Harsány kiáltással kapták oldalba a hétmagyar csapatát. Veszélyes pillanat volt. A magyar hadrend megingott.

Álmos látta a veszélyt, s egyszerre felágaskodott a nyeregben, s elkiáltotta magát:

- Vissza!

A kürtszóra megpördült a hétmagyar serege, s vágtatni kezdett a sík mezőnek.

Kiöv hercege magas bástyatoronyról figyelte az öldöklő tusát. Amikor meghallotta a magyarok rettenetes kiáltását, elszorult a szíve, de bezzeg nevetett, amikor Álmos serege sarkon fordult! Fentről jól látta, mi történt! Látta, milyen eszeveszetten vágtatnak vissza a magyarok. Örömeben elkiáltotta magát:

- Csatába! Csatába!

Nem kellett a fehér kunokat biztatni! Kantárszárát megeresztve vetették magukat a futó magyarokra. Irtózatot porfelhő szállt fel utánuk.

De alig hagyták maguk mögött a várost, még három nyíllövésnyire se közelítették meg a magyarokat, amikor Álmos váratlanul megfordult a nyeregben. Ahogy a pusztán Ondtól tanulta, félderékből kifordult, s amíg Piros Szárnya vágtatott tovább, felajzotta íját, s a kunokra lőtte a nyílvesszőt. A jelre a magyar vitézek követték példáját, s olyan nyílzáport zúdítottak a kunokra, hogy valósággal megtizedelték soraikat.

Majd a betanított magyar lovak a vitézek térdeinek szorítására megfordultak, s a magyar sereg, mint fergeteg csapott rá a megtépázott kun íjászokra. Körülfogták csapatuk, fokosaikkal, baltájukkal aprították a kunokat, a kabarok húzták, a magyar íjászok jobbról-balról taszították a maradékot.

Olyan váratlan volt a rajtaütés, hogy a kun vezérek meg se kísérelték rendbe szedni csapatukat. Megeresztették a kantárszárát, és szégyenszemre megfutamodtak, egy töredék fehér kun megadta magát, s önként a magyarokhoz csatlakozott.

Álmos csak a város piacán rántotta meg lova kantárszárát, már ott várt rá a herceg követe.

- Halljam urad üzenetét! - szólt a nyeregből Álmos a követnek. - Az előbbi üzenetére már megkapta válaszomat!

- Fogadjátok el urunk békejobbát - válaszolta remegő hangon a követ. - Csak most hallotta, hogy Attila országát keresitek. Mi ismerjük jól az útját, ha akarjátok, elvezetünk a kapujába. Gyönyörű, gazdag föld, szép tartomány az!

- S egyebet urad nem üzent?

- De üzent. Sajnálja, ami történt. Fogadjátok el gazdag ajándékát, s hogy lássátok szándékunk tisztaságát, fiait túsul adjuk oda nektek.

Piros Szárnya lábához rakták a herceg ajándékát. Sok kincset, aranyat, hölgymenyét- és nyusztprémet.

Ezer lovat is vezettek Álmos elébe, cifrán díszített nyereggel, száz tevét és száz kun fiút.

Amikor mindent elébe adtak, Álmos intett az osztóknak, és hét részre osztatta az ajándékot.

11.

HÁROM DALI IFJÚ

A kióvi csata után a selymes fűvű pusztában pihenőt tartott a hétmagyar csapata. Asszony, gyermek elfáradt már a hosszú útban, s pihentetni kellett a lovakat. Haj, nem is sejtette Álmos, midőn a pusztában megállottak, hogy a rövid időből milyen hosszú idő lesz! A csikósok megkedvelték a jó legelőket, a vezérek a vaddal teli nádasokat és a közeli erdőket. Hiába szólongatta őket Álmos, hogy induljanak, csak azt felelgették: eleget vándoroltunk már, az asszonyok, gyermekek fáradtak, pihennünk kell, kifújuk egy kicsit magunkat.

Álmos ki sem mozdult sátrából. Napokig kesergett, hetekig búslakodott. Egyebet nem tehetett, hiszen mindenik törzs a maga

ura volt, a vezérek jószántukból követték, bár Ügyeknek megígérték, hogy vele tartanak, de azért szabadok. Jönnek vagy maradnak, mindenképpen kedvök szerint cselekszenek. Pedig Álmos nagyon szeretett volna már indulni. Hogy miért sietett úgy, azt még kenyeres pajtásának, Ravasznak sem árulta el, aki a vándorútban is vele tartott. Szüntelen a Donimagyarban tett ígérete járt az eszében. Búcsúzóul azt mondta Ajnónak: ha előbb indulok el, előbb térek meg! Repült volna hát vissza, hiszen amióta búcsút intettek egymásnak, úgy érzi, hogy még jobban szereti. Azt tervezte, hogy az új hazában ligetes folyóparton emeltet gyönyörű sátorpalotát mátkájának. S ha fé-nyeskedik már a palota, díszes kíséretet küld Donimagyarba. Álmosnak a hűség melengető tüze ragyogott a szemében.

Ezért hasogatta hát szívét a fájdalom. Végére is egy szép napon útba indította Ravaszt a régi hazába, onnan meg Északra Ajnóhoz Donimagyarba. Gazdag ajándékokkal bocsátotta őket útjukra, s meghagyta nekik: szelek szárnyán járjanak, nyargalton nyargalvást hozzák sátrába mátkáját.

Ólomlábakon jártak a napok, lassan múltak a hetek, Álmos türelmetlenül várta a követeket. Tavasz volt, amikor útba indította őket, s egy felhőket kergető őszi napon kapott csak hírt. Lehajtott fejjel állt meg Ravasz kipirult arcú ura előtt. Szomorú hírrel tért haza. A régi faluban már nem találta a halászokat. A rettenetes Kán rátört falujukra, s Ajnóék testvéreik után északnak menekültek. A követek tűvé tették értök az erdőket, a nádasokat, de Ajnót nem találták.

Nagy öröm a lány, de nagy gyötrődés is! - doboltak öreg Ócsa szavai Álmos fülében. - Most értette meg e mondást igazán, s a szomorúság tetőtől talpig minden porcikáját végigjárta. Elbocsátott mindenkit maga mellől, napokig bolyongott a pusztában, arrafelé lovagolt, amerre sejtette a régi hazát, csak járta a pusztát, s várakozott. Nem sietette már az indulást, dehogy sietette. Míg vezértársai űzték, kergették a vadat, félelmetes tusákat vívtak farkasokkal, gyönyörű szarvasokat ugrasztottak ki rejtekeikből, ő

csak sátrát bújta. Az egykor vidám Álmos komor lett, szóttalan, kerülte a hangos mulatságot.

Telt-múlt az idő. Most már a vezérek unszolták Álmost, hogy indulni kéne, már elég volt a pihenőből. Elíjedtek, látván, hogy így búnak eresztette a fejét. Ha csak szerét ejthették, felkeresték sátrát, vadászkalandjaikról mesélgettek. Amikor ez se használt, Álmost nem sikerült kicsalogatni az erdőbe, kieszték, hogy asszonyt kerítenek a sátrába akár a föld alól is. Szebbnél szebb eladó lányokat emlegettek előtte, de ő csak kitért a válasz elől. Végre is a vezérek unszolására, sok kérésére - ellenkezett, szabódott eleget - asszonyt vitt sátrába, hogyha már ő maga nem, legalább fia vezethesse majd tovább útján a hétmagyar tábort.

Nem sok idő múlva szép fiúk születt. Az eddig hallgatag, csöndes Álmos a gyönyörű fiú láttán színt váltott, kipirult arca, nevetésre húzódtott ajaka. Örömét e perctől kezdve e fiúgyermekben lelte. Minden szeretetét reá pazarolta. De örülhetett is a derék fiúnak, Árpád mindenben hozzá volt hasonlatos. Ő is a pusztát kedvelte, nyereg a fejealja, s a vadászatokon nem volt nála szilajabb. Most már Álmos napokra bevette magát fiával a pusztaságba. S mint egykor régen Ónd őt ta-nítgatta a fegyverforgatásra, úgy tanítgatta ő is a fiát.

*

Harminc tavasz múlt el ezután. Árpád is derék férfiúvá serdült, már az ő fia, a sudár Levente is legénysorba lépett, de még mindig nem folytatták útjukat a magyarok. Álmos hajfonata már fehér lett, mind kevesebbet járt a pusztába, mind többet ült sátrában. Merengett a régi idők emléken, s mesélgetett.

Levente s két dali legénypajtása, Kölpény fia, a tömzsi Botond, s Előd fia, az eszes Kusid, ha szerét ejthették, felkeresték Álmos sátrát. Hajnalig elhallgatták az ősz vezért. A régi hazáról faggatták. Elmondatták, hogy szereztek hazát maguknak a magyarok, meséltettek Meotisz ligetjeiről, a kakukkfűillatú pusztáról, ahol a magyarok ménesét legeltették. Nagy hősookról mesélt Álmos. A fiúk

megtudták, miben is áll a hősiesség tudománya, megértették, hogy az igazért kell verekedni.

A három fiú mohón itta a vezér szavait. Százszor is elmondatták Álmost a nagy hírű vetélkedést, elmerengtek Attila elárvult birodalmán, s mindannyiszor megborzongott a hátuk, ha a rettenetes Nagy Kán kegyetlenkedéseit hallották. A besenyők az új földön se hagytak nyugtot a magyarnak. A Nagy Kán fenyegette, zsarolta Álmost, és ez igen elszomorította a három ifjút.

Egy szép napon is együtt tanakodtak Levente sátrában. Nagy titokban jöttek össze, mert nem akarták, hogy az öregek megsejtsenek valamit. A három ifjú szívét fájdalom hasogatta. Siratták a régi vitézséget, fájlalták a csaták elmúltát. Milyen vitéz volt, mily bátor volt mindig a magyar, s íme, szegre akasztották a kardot, a vezérek harci kürt helyett cifra vadász kürtöt harsogtattak. Többre becsülték a vidám lakomát a csata fáradalmánál. Azért volt a három ifjú szomorú, mert megtudták, hogy a Nagy Kán újabb gaztetre készül, s még csak nem is indulnak fogadására a magyarok.

- Szégyellem magam - törte meg a csendet Levente -, a nagy Ügyek dédunokája vagyok, s íme, hagyjuk, hogy a Nagy Kán azt tegyen velünk, amit akar. Maholnap adót is fizetünk!

- Fizetünk ám karddal, de nem jószággal! - heveskedett a tömzsi Botond. - Én már magam arra gondoltam, hogy a szemébe nézek.

- Látod, én is éppen erre gondoltam. Rajta kell ütnünk táborán, el kell fognunk. Tisztességre kell megtanítanunk.

- Várjatok csak, várjatok - intette pajtásait Kusid. - Ne heveskedjünk. Az én türelmem is elfogyott már, de azért meg kell gondolnunk, mit cselekszünk. Ha hirtelenkedünk, még magunk juthatunk bajba.

- Hát ha félsz, maradj itthon! - heveskedett tovább Botond -, ülj az anyád szoknyáján. Mi ketten nélküled is elindulunk, ugye Levente?

- Nélkülem ugyan el nem indultok - öntötte el a pír Kusid arcát. - Eddig jó-ban-rosszban együtt voltunk, most se hagylak el benneteket.

Levente összekoccantotta a két heveskedő fiú koponyáját, és így szólt hozzájuk:

- Azt hittem már, hogy egymás fejének estek, pedig még szükség lesz a fejetekre. Nem csalatkoztam bennetek, elárulom hát a titkom: kis csapatot szerveztem a Nagy Kán ellen. Óvatosan belopakodunk táborába, elfogjuk, meglátjátok, hogy erre fellángol majd a vitézkedő kedv a magyarokban. Akkor aztán hajrá. Indulnia kell a hétmagyaroknak! Megfogadjátok-e, hogy ha szerencsésen visszatérünk, a hétmagyar csapatát útnak indítjuk?

- Megfogadjuk! - kiáltották egyszerre mind a ketten, s keményen megszorították Levente markát.

Másnap, ahogy pitymallott, nagy titkon útnak indultak, harmadnap reggel átúsztották a Dont. A Nagy Kán a sátrát Ügyek sátorpalotája helyén üttette fel, Álmos meséiből jól ismertek arrafelé minden fát, bokrot, így az irányt nem tévesztették el. Kusid azt ajánlotta, hogy éjszaka lopakodjanak be a táborba, fegyverezzék le az őrséget, s úgy fogják el az ősellenséget. Botondnak ez a terv nem tetszett. - Ha már egyszer harcra adtuk fejünket, legyen igazi harc! - hajtogatta. Azt tanácsolta, hogy legjobb lenne, ha fényes nappal törnének a sátorra. Vívjanak csak meg a Nagy Kán őrségével, s úgy ragadják ki a nagy urat a sátrából. Ez nagyobb hőstett, a nyílt harc illik az igazi vitézhez. Levente hajlott Botond szavaira, s aszerint cselekedtek.

A nap a pusztá peremére hágott, amikor megrohanták a Kán palotáját. Vitézül verekedtek. Az őrséget lefegyverezték, a rajtaütés mégis balul ütött ki. A Kán félelmes serege a sátorpalota közelében táborozott, s amikor meghallották a harci zajt, uruk palotájához vágottak. Egy szempillantás alatt lefegyverezték a fiúkat. Szomorú vége lett volna a meggondolatlan kalandnak, ha a Kán lánya meg nem kedveli a nyalka Leventét. Ozmunda addig könyörgött kegyetlen atyjának, amíg meglágyította szívét, és a Kán a halálra

ítélt három ifjúnak megkegyelmezett. De szigorúan meghagyta: a hétmagyar fizessen adót, mert ha nem, minden hadával rátör táborukra.

Lett öröm a magyar táborban, amikor váratlanul hazatért a három póru jár „hős”, mert a hétmagyar álló három hétig gyászolta az eltűnt fiúkat. Álmos és Árpád leeresztette hajfonatát, még a derékövüket is lecsatolták.

Mikor aztán hazatértek, Álmos töviről hegyire elmondatta velük kalandjukat, majd a Kán üzenetét hallva, így szólt az egybesereglett vezérekhez: - Hadak Ura intő jele volt ez! Jó vezértársak, e három deli ifjú a régi bátorságból, vitézségből mutatott nekünk jó példát. Én magam is hibáztam, hogy eddig tétlenül ültem sátramban. Folytatnunk kell utunkat, melyet megszakítottunk. Fenyegethet a Kán, mi bizony adót soha nem fizettünk! És soha nem is fizetünk!

12.

ENVÉRÜKET ARANYSERLEGBE CSORGATTÁK

Négy folyó övezte gyönyörű tartományba vezette Álmos a hétmagyart. A dús fűvű réteken csordáik s méneseik kedvükre legelhettek. Temérdek vad szaladgált az erdőkben. A vadászok kürtjének szava felverte a folyók csendjét, a cserjések nyugalját.

- Jó ez a föld nekünk! - mondogatták. - Ez lehetett Attila földje! Mi itt maradunk!

Álmos az indulás óta valósággal kicserélődött. Ruganyos, fiatalos lett a mozgása, olyan büszkén járt-kelt, mint egykor régen a versengző paripák mezején. Minden gondolata az aranyos szegelet volt, éjjel-nappal azon törte fejét, hogy a hétmagyart mielőbb a nekik ígért földre vezesse.

A Szeret partján, ahol vezéri sátrát felütötte, így szólt Árpádhoz:

- Jó fiam, nem lehet ez a föld Attila birodalma! Összejártam én már minden zegét-zugát. Kerestem a dombot, mely alatt Keve kapitány alussza örök álmát, kőből faragott sírköve nyomára sehol nem akadtam. Buda kőből rakott városának sincs erre még híre-pora se!

- Én is úgy vélem, atyám. E föld nem az aranyos szegelet, melyről táltosaink olyan sokat regéltek. Hamarosan tovább kell indulnunk. De lásd, előbb egy kis dolgunk akadt. Régi dicsőségünk csilloghat a csatában. Az előbb járt sátramban a görög császár követe, Fényesarcú Nikétász, ura kérését hozta tudomásomra. Birodalmát álnokul megtámadta Simeon, a bolgárok cárja, és hadaival kegyetlenül pusztítja városait. Fényesarcú Nikétász átadta a császár gazdag ajándékát, s arra kér bennünket, hogy segítsük urát a bolgárok elleni harcban. Csapatunkat hajókon átszállítja a Dunán, s illő módon megfizetik fáradságunkat.

Levente is ott állt Álmos oldalán. Alig várta, hogy megszólalhasson:

- Engedj engem is, atyám, a bolgárok ellen. Olyan régen járt már a magyar sereg a hadak útján. Olyan régen verekedtünk. Hadd vezessem én magam a hétmagyar csapatát!

A magyarok csapata s a bátor ifjú hadba szállott.

Hadd mondjam el egyszerű szavakkal, mi történt ezután! Hadd legyek e véres nagy csata krónikása.

Levente bátran csattogtatta kardját, diadalmat diadal után aratott a bolgár seregen. Már-már elfoglalta az országot, amikor az ármány gáncsot vetett a diadalmas hadseregnek. A görög császár cserbenhagyta a hétmagyarok csapatát. Kezet nyújtott a bolgárnak. Simeon cár erre sebtében a rettenetes besenyőkhöz szalajtatta fiát. Gazdag ajándékkal rávette a Kánt, hogy támadjon a hétmagyar etelközi szállására. A besenyők kötélnek is állottak, s mivel hiába sürgették az adót Álmosnál, nagy dühösen hadba szálltak.

Két tűz közé került a magyar. Kelet felől a rettenetes besenyők törtek Etelközre, a bolgárok megtámadták Levente csapatát, s dél felől

szorongatták a magyart. Jó Ozmunda, a rettenetes Kán lánya hiába futtatott a hírrel Levente táborába. Hiába futott, hogy az árulás hírét megvigye. Két tűz közé szorult a magyar. Árpád a besenyőkkel verekedett. Levente s két jó pajtása, Botond és Kusid a bolgárok ellen forgatta vitézül a kardot.

Szörnyű csata kezdődött. Erőtlen a tollam, hogy hűséggel leírjam e véres, szörnyű csatát. Mint amikor nagy, virágos mezőbe suhint a kaszás, hullott a magyar sereg színe-java. Mire jó Ozmunda elérte a magyar tábor, a csatamezőn csak a szép ifjú Levente holttete fölé borulhatott. Árpád dali fia virágos mezőben esett el. Bolgár nyílvesző járta a szívét át, miközben nagy bátran verekedett.

Álmost megdöbbenette Levente halálának híre, sátrába hívatta Árpádot s jó táltosát, Szovárdot. Így szólt hozzájuk:

- Szép reményünk sudár fája kettétört. Levente halott. Vitézeink színe-virága a csatamezőn maradt.

Árpád és Szovárd némán álltak egy pillanatig, majd mind a ketten szótlánul lebontották hajfonatukat, lecsatolták derékövüket. Álmos folytatta:

- Hadak Ura bünteti a magyart! Ez a föld folyók köze, de nem Attila birodalma! Én magam is hibáztam, hogy engedtem szavatoknak. Hadak Ura immár másodízben büntet keményen! Jó Szovárd, te annyit meséltél az Aranykertről, mondd meg igaz hitedre, hogy e földben Attila birodalmára ismersz-é?

Álmos kérdésére a táltos nem válaszolhatott, mert sorra beléptek a sátorba a büszke vezérek.

Megeresztett hajjal, lehajtott fővel állottak meg Álmos előtt. Levente szörnyű halálának hírét már ők is hallották, azért siettek a vezér sátrába.

A hallgató nagy csendet Árpád szava törte meg:

- Jó vezérek, szép fiam, a hétmagyar szeme fénye, Levente, halott. Hajam lebontva, övem megeresztve állok előttetek! Az a nyílvevő az én szívem is érte. De nem kesereghetünk, jó vezérek, a rettenetes besenyők hada dúlja-fosztogatja szérűskertjeinket. Amerre jártam, sasok és keselyűk irtózatossapata lepte el az erdőket, mint a legyek, úgy szálldosnak, megtámadták gulyáinkat, ménesünket. Ha nem vigyázunk, maholnap felfalják minden jószágunk, s megemésztik. Hadak Ura figyelmeztet. Így büntet azért, hogy nem folytattuk utunkat tovább. Teljesítenünk kell Hadak Ura parancsát. Akár ma el kell indulnunk!

Árpád bizakodó tekintetét, büszke homlokát még felhő árnyékolta, de melegség áradt szeméből, a vezérek csodálkozva s megindultan hallgatták.

Alighogy Árpád befejezte szavait, Szovárd lépett a vezérek koszorúja elé:

- Szólani akarok hozzátok. Fenn jártam, Hadak Ura sátra előtt, meghallgatott, és így szólt hozzám: Engedetlenség voltatok, fiaim! Nem hallgattatok szavamra. Nem az a szép szegelet, ahol most tanyáztok. Teljesítsétek parancsomat: Gyülekezzen a Szeret partján, Álmos sátra előtt a hétmagyar. Íme, láthatjátok: a hét kard hét kézben gyöngye jószág, hét kézből könnyen kiverik! Egyet emeljete azért magatok közül pajzsra: a hétmagyar fejedelmét, aki az új hazába vezet benneteket!

Hét nap múlva Álmos sátra előtt összegyűltek a vezérek, nemzetségfők, kapitányok és vitéz magyarok. Álmos így szólott:

- Magyarok, jó fiaim! Hadak Ura akarata, hogy ma egybegyűltünk. Parancsa szerint egyet ma közülünk pajzsra emelünk. Mondjátok el bátran, mit határozotok, kit választotok uratoknak.

- Álmos! Álmos! Éljen Álmos vezér! - kiáltotta egyszerre az egész tábor.

Végigzúgott a dörgő kiáltás a rónákon, unok, berkek adták tovább az ezrek kiáltását. A zúgó folyók a délibábos pusztáknak, a puszták a bérceknek, a bércek a levegőégnek, ég és föld egyszerre kiáltotta:

- Álmos! Álmos! Éljen Álmos vezér!

Álmos vezér lehajtotta fejét, ezüstös hajfonatai aláhullottak. Körülnézett, és mikor látta, hogy minden szem reá tekint, felállott, és így szólt:

- Felettem már eljárt az idő. Az nem meg is kell tartani! Ehhez acélos kar kell, fiatalabb hajtás. Szavam zokon ne vegyétek, de megköszönöm meleg szívetek választását. Én a vezérséget el nem fogadhatom.

új hazát nemcsak megszerezni kell, ha-

Hirtelen csend támadt. Nagy várakozó csend, olyan ünnepi, nagy, hallgató némaság, amilyen csak zúgó vihar után támad az erdőn.

Minden szempár Álmos gondbarázdált arcára szegeződött. Széles homlokát megragyogtatta a nap sugara.

A vezérek ekkor Árpádra vetették tekintetüket, aki atyja jobbján ült. Rátekintettek a nemzetségfők, a vitézek mind.

- Árpád! Árpád! Éljen Árpád vezérünk!

Azzal a vezérek Árpádot magasra emelték, egy hatalmas pajzsra állították, s az áldozati tűz előtt feltartva így kiáltottak:

- Lássad, Hadak Ura! Fogadd el vezérünket!

Árpád - mint a sugár törzsű tölgy - állott fenn a pajzson. Karja kardján nyugodott, szeme nyugodtan tekintett végig az egybegyültek táborán. Gyönyörű rézcsa-tos sisakján játékos napsugár táncolt. Merev-mozdulatlan állott, domború mellére simult a páncélos ing, párduckacagánya betakarta vállát. Fejedelmi, vezéri volt tartása, úgy állt fenn, mintha csak odanőtt volna a pajzshoz.

Szovárd, miután a vezérek óvatosan a földre helyezték Árpádot, egy aranyserleget nyújtott át Elődnek, hogy ősi szokás szerint az egybegyültek színe előtt kötött szerződést esküvel pecsételjék meg.

Előd felemelte az aranyserleget, s így szólott:

- A mai nap téged, Árpád, vezérünkké megválasztottunk! Ahova vezet szerencséd, mi követni fogunk! Íme, elődbe adom a szerződést, melyet esküvel erősítünk meg, s envérünkkel is megpecsételünk!

Hangosan, hogy az egybegyültek is jól hallhassák, így folytatta:

- Megfogadjuk, hogy amíg Árpád nemzetsége él, e nemzetségből választunk a magyarnak fejedelmet. Megfogadjátok-e?

- Megfogadjuk! - zúgták rá az egybesereglettek.

- Kikötjük, hogy ami jószágot fáradozásaink során szerzünk, abban érdeme szerint mindenki osztozik. Kikötitek-e?

- Kikötjük!

- Meghagyjuk, mi, akik tulajdon szabad akaratunkból téged most urunkká választottunk, hogy a magunk s fiaink tanácsát mindig kikérjed. Vállalod-e?

- Vállalom! - felelte Árpád.

- Esküszünk, hogy ha valamelyikünk hűtlen lenne, vagy engedetlenséget szítana közöttünk, vagy a vezérek esküvel kötött szerződését megszegné, azt átokkal sújtjuk, s vérét vesszük! Esküsztek-e?

- Esküszünk! - emelték fel egyszerre jobbukat a vezérek, és mind a gyűlés részvevői. - Majd így folytatta Előd:

- Most pedig envérünkkel pecsételjük meg ez egyezséget, csorgassuk vérünket e serlegbe.

A vezérek a kupához járultak. Jobb karjukon sebet szakajtottak, vérüket a serlegbe csorgatták, s mindnyájan megízlelték.

13.

AZ ARANYKERT KAPUJÁBAN

Ete, akit Árpád az új haza kikémlelésére előreszalajtott, visszajövet már félút-ban találta az útra kelt magyarokat. Sziklás hegy lábánál talált urára. Árpád hátát mohos bércnek támasztotta. Szép deli fia

járt az eszében. Bárcsak állhatna oldala mellett, bárcsak láthatná büszke vonulásuk!

Etével egy százéves tölgy alá félrehúzódott a fejedelem, s a követ híven beszámolt küldetéséről. Így zárta szavait:

- Attila tiszai palotájának helyét futóhomok takarja. Buda városának még a romjait is belepte a cserje és bozót. A Tisza lapályán s Tisza-Duna alján Szalán bolgár fejedelem vert tanyát magának, az erdőn túli földön Gyula vajda, a Maroson túl Galád, túl a Dunán Marót herceg lakik. Erős csapatai őrzik a szép szegeletet. És a kies Vág és Nyitra mente Zoboré. Köztük Szalán és Marót a legerősebb.

Mikor Ete szavait befejezte, így szólott Árpád:

- Azt mondtad, hogy Szalán s Marót a legerősebb, ellenük hát magam indulok seregemmel. A kisebbekkel majd a vezérek mérik össze kardjukat. Ahogy belépünk a kapun, ki-ki megkapja feladatát.

Szalán bolgár fejedelem, amikor meghallotta hírét, hogy a hétmagyar útnak eredt, és az Aranykert felé tartanak, csak legyintett. Éppen vadászatra indult, s azt mondotta hírnökének:

- Én ugyan a magyaroktól meg nem ijedek! Emiatt nem akasztom szegre a vadászkürtöt. Hadd jöjjenek csak, majd illendőképpen fogadom őket!

Nem sok idő múlva újabb hírnök kopogtatott tiszai palotája ajtaján:

- A hétmagyar döngeti birodalmunk kapuját. Erős őrségünket megszalasztották, s töretik a kapukat.

Szalán vezér éppen vidám vadászatról érkezett haza, egy pillanatra meghökkentette a hír, de aztán ily szavakkal fordult övéihez:

- Ha majd ideérnek a Tiszához, csak akkor szóljatok! Hamarabb iszik az én lovam a Don vizéből, mint a hétmagyaré a Tiszából!

Árpád és a magyarok serege nagy hegyek ormán vágott át, sűrű erdőkön keresztül törtek utat maguknak. Körülöttük fényes kő csillogott, tátongó szakadékok, ordító mélységek ásítottak. Nehéz volt a hegyi út, roppant sok volt az akadály. A pusztához szokott magyarok fáradtan tapodták a szűk hegyi ösvényeket. A baltások fejszecsattogása felverte az őserdők nyugalmát. Dőltek, hullottak a királyi tölgyek, recsegték, ropogtak az óriás sudarú fenyőfák, sasok keringtek fenn, széttaposott fészkeket keresve. Bölények csörtettek a tölgyerdők tisztásán,

medvék ugrottak ki a bozótból, szarvasok aranyos agancsa villant a patakok fölött, de most mindezzel nem törődtek. Fáradt volt már a sereg, és elcsigázottak a barmok. A nehéz hegyi úton elfáradt az asszony, a gyermek, s kimerülten dőltek az útszéli mohos sziklára.

Egy szép hajnalon is fáradtan szendergett a roppant tábor. Csak Álmos virrasz-tott. Nem jött szemére álom, érezte már, hogy egyre gyengül, nehezen viseli a nehéz út fáradalmát. Ahogy a hajnal kibontotta első sugarát, előrement, hogy az előttük fekvő vidéket kikémlelje.

Óvatosan megkerülte a tábor előtt tornyosuló sziklaormot, s ahogy a túloldalon megvetette a lábát, a pitymallat fényében csodálatos szépségű föld tárult fel szeme előtt...

Végtelen zöld rónában két gyönyörű folyótündér kígyózott. Rétek millió színes virága integetett felé. Vadgalambok búgtak az erdőkben. Öreg fa odvából méhek raja szállt föl, és döngve, zszibongva repdesett a sziklaorom felett. A nap egyre feljebb és feljebb hágott az égboltozaton. S íme, egyszeribe a végtelen rónán a puszta szép tündére mosolygott Álmos szemébe. Éppen olyan volt, amilyenek odahaza, a pusztában megpillantotta. Szép szőke haja lobogott, szeme varázslatos tűzben égett, selyemruhája végigsuhogott a rónán. Széttárta karját, átölelte a réteket, a virágos mezőket, a vadméhecskékkal teli erdőket, és kacagva tartotta Álmos elé. Kínálta, nyújtotta felé.

Álmos ámulva nézte a csodálatos jelenést. Ajnó jutott eszébe, és a szeme megtelt kövér könnycseppekkel. Ajnóról eszébe jutott a múlt, a régi haza. Nekidőlt a sziklának. Mire felocsúdott, már a hat vezér állott körülötte. Karjukba ölelték, aggódó arccal faggatták:

- Mondd, jó apánk, mi lett? Sápadt az arcod. Különös tűzben ég a szemed. Cserepes lett ajkad. Itt találtunk elalélva e sziklánál!

Álmos a róna felé mutatott:

- Nézzétek! Amott a szép szegelet, melyet annyi hős keresett... az aranyos szegelet...

Majd leemelte süvegét. Leborult a földre, és megcsókolta.

A vezérek, a vitézek mind leemelték süvegüket. Hajadonfővel álltak Álmos mellett.

14.

SZALÁN FUTÁSA

Árpád reggel megfúvatta a kürtöket, a zengés rivalgva verte fel az erdők csendjét. Talpra szökött a tábor. Az íjászok mohos sziklák közt, Verecke hágóján át léptek az új földre. Kusid és Botond Álmos sátrába siettek, hogy felébresszék az öreg vezért. Keresték sátrában, a csapatok közt, a szekértáborban. Sem itt, sem ott nem találták. Mintha csak a föld nyelte volna el, eltűnt, nyoma veszett. Hűséges öreg barátját, Ravaszt sem lelték.

Árpád, amikor a vezérek egybesereglettek, meghasogatta arcát, és így szólt társaihoz:

- Álmos a magyarok legjobb fia volt. Mindnyájunk apja, mintaképünk. Higy-gyétek el, Hadak Ura jött el érte Csillagszekéren, s mint igazi hőst, az égi úton felrepítette a Hősök Mezejére. Emese álma hát beteljesedett: a nyoszolya lábától az ezüstoffolyó elindult, és az aranyos szegelet kapujához vezetett. Jó vezérek, illő módon búcsúzzunk el Álmostól. Híven teljesítsük Álmos végső akaratát.

- Megparancsolom hát, hogy rendben lépjétek át az Aranykert kapuját. Mi középen vezetjük csapatunkat, és Szalán vezér ellen lovagolunk. Ti, vezérek, a régi törvény szabta rendben a szárnyakon indultok előre. A balszárnyon Tas a Nyíri részek ellen vezeti csapatát. A jobbszárnyon Huba és Ónd seregükkel a Vág folyóig lovagolnak. Bors kabarjaival a Mátra-erdőtől északra fekvő földet foglalja el.

Estére a nagy hegyek ormán eget ostromló nagy tábortüzet gyújtottak, feláldozták a legszebb fehér lovat, melyet a táltosok még a pusztában neveltek. Hatalmas kupáikat Álmosra köszöntötték. Hajnalig virrasztottak, úgy búcsúztatták Álmost, a büszke nagyurat.

*

Szalán fejedelem komoran ült Alpár-mezei sátorpalotájában. Türelmetlenül várta követeit. Azok egymás sarkát taposták. Az egyik mögött még be sem csapódott az ajtó, máris jött a másik.

Most is újabb hírnök érkezett:

- Halics és Lodomér önként megnyitotta a hétmagyar előtt kapuját. A ladoméri vezér két fiát és főembereit adta kezesül Árpádnak. Gazdag ajándékokat raktak a vezérek lába elé; háromszáz gyönyörű paripát felnyergelve, aranyos fékkel, huszonöt tevét meg ezer ökröt. A halicsi vezér mezítláb sietett a hétmagyar elébe, s egy sziklaoromról, melyen álltak, alámutatott:

- Csodálatos gazdag föld ez, édesvizű folyók öntözik rétjeit. Egykor Attila földje volt. Jó Árpád, szállj alá seregeddel a Bodrogig, majd saját szemeddel láthatod, hogy igazat mondtam.

Másnap azonban újabb fullajtár lebbentette fel a takarót palotája ajtaján:

- Álmos vezért látták az Aranykert kapujában. Egy sziklapárkány mögül gyönyörködött az alföldi rónában, s amikor a hat vezér köréje sereglett, éppen erre mutatott, ahol fejedelmi sátrád állt. Másnap közmagyaroktól azt hallották, hogy Álmos visszament a régi hazába. Valakit keres ott. De hogy kit... a nevét már elfelejtettem.

Szalán még csak nem is válaszolt futárja szavaira.

Nem sok idő múlva jelentették, hogy Árpád megszállta Hung várát, s a magyar tábor előzönlötte a Bodrog füves lapályát. A magyarok ménese a Tisza vizét gázolja. A nyíri lápok alatt Tas, Lél apja, sok népet gyűjtött össze, nagy árkot ásatott velük, s igen erős földvárat épített, melyet Tas várának neveztek. Az ottlakók fiait túszul összeszedték, és katonákkal megrakva, hátrahagyták a várat.

Töhötöm meg fia, Horka, a Nyíri részeken átlovagolt, és nagyszámú népeket meghódított a Nyír erdeitől egészen az Omsó-érig. Aztán Töhötöm, aki felette eszes volt, kiküldött egy furfangos embert, Apafarkas-Agmánd apát, hogy nagy titokban, lopva fürkéssze ki az Erdőntúli Földet. Agmánd róka módra körülszaglászott, kifürkészte, kimondhatatlanul megszerette azt a földet, és gyorsan visszatért urához. Elmondotta, hogy azt a földet bővizű folyók öntözik, fövényükben aranyat gyűjtenek, az Erdőntúli Föld aranya messze földön híres, és sót is ásnak ott.

Amíg a bolgár követek ide-oda szaladgáltak, azalatt Árpád sem ült tétlenül. Hallgassuk meg jó Anonymust, aki krónikájában Árpád tetteit az alábbi szép rendben előadta:

„Árpád vezér elküldvén seregeit, az egész földet, amely a Tisza és a Bodrog közé esik Ugocsaig, minden lakójával együtt elfoglalta. Borsod várát ostrom alá fogta, harmadnapra harccal bevette, falait lerombolta és Szalán vezér katonáit, akiket ott talált, bilincsbe verve Hung várába vezettette. Mialatt több napon át ott időztek, a vezér és övéi látták a föld termékenységét, mindenféle vad bőségét meg azt, hogy milyen gazdag halban a Tisza és a Bodrog folyam. S ezért a földet kimondhatatlanul megszerették. Végre pedig, midőn mindazt, ami történt, Szalán vezér futva elmenekült embereitől meghallotta, kezet nem mert emelni, hanem bolgár szokás szerint követeket küldve, elkezdett fenyegetőzni, Árpádot csúfondá-rosan Hungvária vezéréként üdvözölte, embereit gúnyosan hungvárosoknak nevezte és nagy csodálkozásba kezdett, kik is hát ők, és honnan jönnek, hogy ilyen dolgokat mertek elkövetni. Egyúttal megüzente nekik, hogy gonosz cselekedeteiket tegyék jóvá, és a Bodrog folyón semmi esetre át ne merjenek jönni, mert különben ő maga kerekedik fel a görögök s a bolgárok segítségével, és gonosz cselekedetüket megtorolva, alig ereszt el majd közülük egyet is, aki hazájába visszajutva, hirdethesse az örömet, hogy megmenekült.”

Árpád jókedvűen sétálgatott a Bodrog-parton, mert akkor már ott domborodott fejedelmi sátra. Törte az eszét, hogy méltó választ adjon Szalánnak. Gyönyörű, virágos rétet tapodott a lába. Feje fölött

méhek döngicséltek, a csalitosban, ligetekben kék szajkó kiáltott. Halak villantották fel pikkelyes hátuk a Bodrogyban.

A vezérek ezalatt szerte jártak az országban.

Töhötöm, amikor értesült az Erdőntúli Föld jóságáról, engedélyt kért Árpádtól, hogy az Igfon-erdőn túlra mehessen, s Gyalu vajda ellen harcolhasson. „Jövetelét hallva pedig az erdőntúli vezér összegyűjtötte seregét, és nagy sebesen elébe nyargalt, hogy a meszesi kapunál feltartóztassa. Azonban Töhötöm egy nap alatt áthaladva az erdőn, az Almás vizéhez ért. Mindkét sereg összekerült ott, és csak a folyó választotta el őket. Gyalu vezérnek az volt a szándéka, hogy majd ott tartóztatja fel a magyarokat nyilasaival. Reggelre kelve Töhötöm két részre osztotta seregét. Az egyik részt kissé felfelé küldte, hogy a folyón átkelve majd Gyalu katonáinak meglepetésére avatkozzanak be a harcba. Ez így is történt. Mégpedig mivel könnyen átkeltek, mindkét csapat egyszerre bocsátkozott harcba. Heves küzdelem kerekedett. Azonban Gyalu vezér katonái maradtak alul, s közülük sokan elestek, sokan pedig fogságba jutottak. Mikor vezérük, Gyalu ezt látta, hogy életét megmentse, futásnak eredt. De miközben a Szamos folyó mellett fekvő vára felé sietve menekült, Töhötöm vitézei merészen futtatva nyomába szegődtek, és a Kapus-patak mellett megölték. Mikor a föld lakosai látták uruk halálát, önként békejobbot nyújtottak, és urukká választották Töhötömöt, Horka apját.”

A jobbszárnyon sem ültek tétlenül ezalatt: „Mikor így gyökeret vertek, akkor az otlakók intelmeire kiküldték erős csapat élén Böngér fiát, Borsot, a lengyelek földje feié... Bors pedig miután elbocsátották, jó szerencsével nekivágott a dolognak. Mikor a Garam folyó mellett lovagoltak, egy szarvas futásnak eredt előttük, és nekivágott a hegytetőnek. Bors nagy sebesen üzőbe fogta, és a hegyormon lenyilazta. Majd amikor a hegyeket körös-körül szemügyre vette, az a gondolata támadt, hogy várat épít ott. Azonnal össze is gyűjtött sok-sok várnépet, és egy magas hegy ormán igen erős várat emelt; egyszersmind a maga tulajdon nevét ruházta rá, úgyhogy Bors várának hívják.”

Verőfényes dél volt.

A Sajó-parti ligetek felől enyhe szellő lengedezett. A lágy fuvallat a rezgőnyár levelét megborzolta, a levelek ezüstje megcsillant a ragyogó napfényben.

Árpád fejedelmi sátrán a kopjás jelvényt már a Sajó vize tükrözte ekkor. Homokdomb hátán cifra sátrában fogadta a fejedelem a győztesen hazatérő vezéreket.

Asztala mellett ült már a vállas Töhötöm, a szarvast kergető Bors vezér, a Nyíri részek ura: Tas és mellette derék fia, Lél, megjött Szabolcs a felső Tisza mellől, Örsur az Eger vizétől, amikor Ónd és Ketel is megérkezett, sorra elmondták, merre jártak, s mily gyönyörű tartományokat hódítottak meg.

Árpád örömteli arccal hallgatta övéit. Immár a Sajóig terjedő hatalmas földdarab az övék volt. Bölény, farkas, nagy mérgű medve bujkál a Nyíri fészek erdőiben, vadászhatnak kedvükre a magyarok! Méneseik a dús fűvű rónán legelhetnek! Keresve se találhattak volna maguknak alkalmasabb legelőket. Itt az ideje hát, hogy Szalán földje is az övé legyen. Árpád tudta már, hogy mit felel a gőgös bolgárnak.

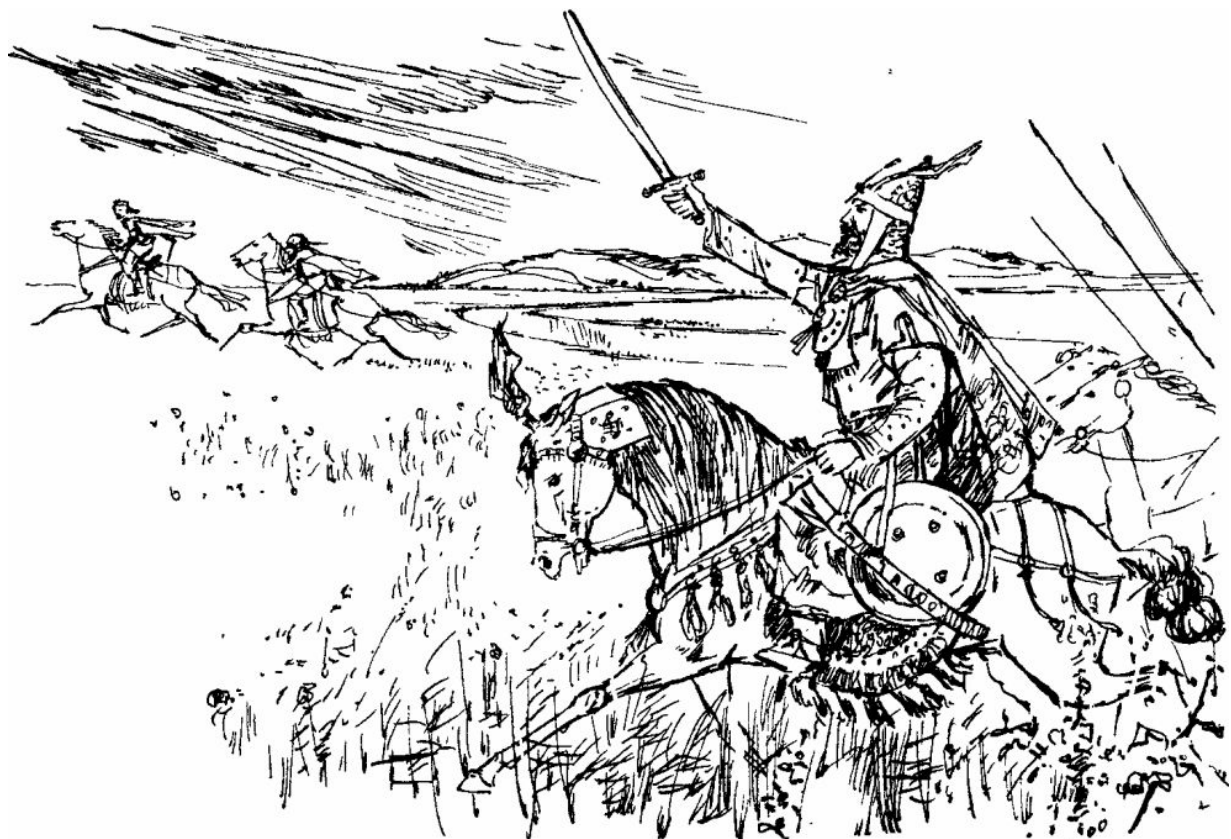
- Lám, miénk lett a föld a Sajóig - szólott Árpád, amikor a vezérek befejezték. - De Szalán ellenünk fenekedik, s a görögöktől kért hitvány segítőcsapatokat. Megüzenem neki, hogy ne fenekedjen, hogy engedje át a Sajóig terjedő földet, s Alpár homokjának fűvéből egy nyalábot, hadd tapasztaljuk meg, hogy édesebb-e Szkítia fűvénél. Hogy gonosz cselekedeteinket jóvátegyük, cserébe gazdag ajándékot küldök - mosolyodott el Árpád.

A vezérek azonnal megértették fejedelmük szándékát, s ők is elnevezték magukat.

Ónd és Ketel még aznap elindultak az ajándékkal. Tizenkét fehér lovat, tizenkét tevét és még sok más szép ajándékot vittek. „Gyors lovaglással harmadnap megtalálták Szalán vezért Alpár várában, a

Tisza mellett. Árpád nevében üdvözölték őt; majd udvarába való érkezésük után másnap átnyújtották neki a magukkal hozott ajándékokat, s elmondták neki Árpád vezér üzenetét. Szalán vezér, amikor látta az ajándékokat, és meghallgatta a maga embereinek meg amazoknak is a követjelentését, szerfölött megörült. Árpád vezér küldötteit kegyesen fogadta, és gazdagon megajándékozta, egyszersmind Árpád kívánságait szintén teljesítette... Azonfelül átengedte a Sajóig terjedő földet lakosaival egyetemben. Erre Ónd és Ketel hamarosan megjöttek Árpád vezérhez Szalán vezér követeivel együtt; a küldött ajándékokat átnyújtották, és erősítették, hogy a földet összes lakosaival együtt megkapja adományban Árpád vezér. Emiatt szertelen vígság támadt Árpád vezér udvarában, és három napon át nagy lakomát csaptak.”

A bolgár követek nem tudták, hogy miért támadt egyszerre olyan nagy vigalom. Nem is sejtették, hogy a gazdag ajándékon Árpád megvásárolta tőlük az országot, s ők e vásárt megpecsételték, hiszen fűvet adtak érte cserébe. De bezzeg mindent megértettek, amikor a magyarok megjelentek a Zagyvánál, s elkergették

onnan Szalán katonáit. A bolgár vezér most már látta, hogy botorul eladta az országát, lóhalálában követeket küldött a görög császárhoz, segítséget s csapatokat kért a hétmagyar ellen. Csak akkor vidult fel az arca, amikor a görög vezér csapatával megérkezett.

Árpád hamarosan megtudta, hogy Szalán Alpár mezején csatarendbe szedte csapatát, megfúvatta a kürtöket. Ekkor érkezett haza Huba, aki Zobor herceg ellen vezette csapatát, s egészen Nyitraig jutott. Amikor Huba s kapitányai győztesen, összes foglyaikkal épen és sértetlenül megérkeztek, nagy öröm támadt. Árpád Álmostól örökölt kardját övezte derekára, s a virágos rétre, vitézi táborába lovagolt.

Szép hadirendbe felsorakozva vártak rá a csapatok. Táncoltatták fakóik s piros pej paripáik az íjászok, fénylettek a balták, villogtak a kopják, kardjaikat lengették a kabarok. A győzedelmes vezérek legszebb ruháikba öltözve, nyeregben várták a fejedelmet.

Árpád kirántotta kardját, s felvillantotta a finom pengét:

- Immár a Zagyváig miénk a föld. De lássátok, amott Szalán felsorakoztatta csapatát, pedig e földet gazdag ajándékon nekünk eladta. Ha megbánta, amit tett, hadd bánja! Foglaljuk el a földet, mert a miénk! Menjünk Alpár mezejére.

Azzal megugratta paripáját.

A félelmes sereg végighömpölygött a Tisza rónáján. Gyors lovaik meg sem álltak a Zagyváig, azon átúsztatva Alpár mezejére vágattak.

Másnap hajnalban Árpád hadirendbe szedte csapatát. Amikor szép rendben felsorakozott serege, a felkelő nap előtt fejét meghajtotta, s egy pillanatra meggörbített fővel állott. Majd újra büszkén felhányta fejét, és felvillantotta kardját.

A rettenetes Tas fia, Lél, erre megfújta kürtjét, Bogát fia, Bulcsú, felemelte a sólyommadaras hadikopját, s a magyar íjászok iszonyatos kiáltással kiáltottak. A félelmes huj, huj, huj kiáltásra megpendültek az idegek, és sziszegve röppentek ki a nyílvesszők. A görögök csapata megtorpant, s hadsoruk összekavarodott.

Szalán s a görög sereg háttal állt a Tiszának. A folyó oltalma alá bújtak. Azt remélték, hogy hátukat védelmezi a Tisza. Árpád magához intette Botondot.

- Jó Botond - szólította meg -, a kabarok csapatját arra alul nyargalvást vidd át a Tiszán, s ha meghalod jeladásom, támadjátok Szalánt hátba.

Amikor Botond elnyargalt, Kölpény kopjásai iszonyú kiáltással vetették magukat a hátráló görögökre. Huba és Ónd íjászaik a füzesekből s a parti rekettyésekből előugrottak, s a nyeregkapából előrántották fokosaikat. Hiába integetett Árpád, Tas és Töhötöm baltásai is előretörték, megsuhogtatták a baltákat, s ütötték, vágták a megriadt görög katonákat.

Szalán a Tisza mellől ekkor indította a csatába kopjás bolgárait.

A pihent bolgár katonák rettenetes üvöltéssel rohantak elő. A fáradt magyar íjászokra vetették magukat. Váratlan volt támadásuk. A meglepett íjászok meghátráltak, s a rekettyés felé futottak. A bolgárok lépésről lépésre foglalták vissza a csatamezőt. Már-már elérték a vezéri dombot, amikor Árpád kürtöse jelt adott.

Félelmes huj, huj, huj kiáltás zúgott végig Alpár homokján. Botond és a kabarok kapaszkodtak fel az innenső partra, s hátba támadták a bolgárokat.

Árpád egy csekélyke halom tetejéről a bolgár herceget fürkészte.

- Herceg, gyere át egy szóra! - kiáltotta, amikor észrevette, hogy Szalán nyer-gelteti lovát. - Állj meg, Szalán, állj meg! Ne szaladj olyan lóhalálában.

Szalán megeresztette a kantárszárat, megsarkantyúzta paripáját, és eszeveszett vágásban Nándorfehérvárnak vágott. Hátrált már a bolgár sereg is. A görögök is vad futásnak eredtek. Botond futott csak utánuk kis csapatával, vitézei derekasan verekedtek, messzi földet bekalandoztak, városokat dúltak fel, kinccsel megrakodva tértek haza, csak éppen Szalánnak nem akadtak nyomára.

- Úgy szaladt, hogy utol nem érhattük! - mondotta Botond Árpádnak, amikor végre visszatért csapatuk. - De azért nem jöttem haza üres kézzel! - s jókedvűen ráütött tarsolyára.

Árpád, aki a vezérekkel még mindig a győzelmi asztal mellett ült, rosszallóan megcsóválta a fejét, de mire szólhatott volna, elébe lépett Botond csapatából a kobzos, és így szólott:

- Jó fejedelmünk, engedd meg, hogy én mondjam el, mi történt e hét nap alatt. Botond egy kicsit szükséztudó, ezt magad is jól tudod!

BOTONDRÓL SZERZETT ÉNEK

Aranyszőrű paripán Száguld Botond a lován, Hejje, huja, haj.

Adriáig leszalad, Velencét töri a had.

Iha ja ja jaj!

Arany, ezüst, temérdek, Jut vitéznek, vezérnek,

Hejje huja, haj!

Cifra fegyver, paripa, Szép csat, aranykarika,

Iha ja ja jaj!

Brenta partján sík lapály, Botond fel a partra áll,

Hejje, huja, haj!

Kardját a földre hányja, Vitéz táncát úgy járja,

Iha ja ja jaj!

Mulatnak a magyarok, A kupákban bor ragyog, Hejje huja, haj!

Berengár megneszeli, Táboruk megkerüli,

Iha ja ja jaj!

Mire az este leszáll, Nagyot kiált Berengár, Hejje huja haj!

Botond, add meg magadat, Körülfogtam a hadad.

Iha ja ja jaj!

Itt a kardom, odadom,

Itt csüng az oldalamon, Hejje huja, haj!

Ugrass ide lovaddal,

Gyer' közelebb a haddal, Iha ja ja jaj!

Felhörpintette borát,

Kézbe kapta jó kardját,

Hejje, huja, haj!

Úgy fogadta Berengárt,

A lombárföldi királyt, Iha ja ja jaj!

Szikrázott a kard vasa,

Dühös volt ez a tusa,

Hejje, huja, haj!

Suhogott a kelevéz,

Szúrt a sok magyar vitéz.

Iha ja ja jaj!

Csengett, szikrázott a kard,

Rengett ott a Brenta-part, Hejje huja, haj!

Rengett a part, s a fejek,

Mind a. vízbe estenek,

Iha ja ja jaj!

És a parton nagy hamar,

Nem marad más, csak magyar, Hejje huja, haj!

Berengár, ahogy tudott,

Szégyenszemre megfutott, Iha ja ja jaj!

Aranyszőrű paripám

Megjött Botond a lován,

Hejje huja, haj!

Nem is állt meg hazáig,

Magyarok szállásáig, Iha ja ja jaj!

15.

A FEHÉR LÓ MONDÁJA

Alpár homokján, ahol a véres csatát vívták, immár sátor sátor mellett domborodott. A magyar asszonyok újra díszíthették tetszésük szerint a sátrakat, a nagy festett ládából előkerültek a gyönyörű gyapjuszőnyegek, bundákat, hímzett ruháikat, szép fehér vásznaikat rakták ki a sátrak előtti pázsitra, hadd járja a napfény. A lányok előkerítették a szekérből guzsalyukat, s mintha csak a régi hazában lennének, egykettőre pörgött a guzsaly s a rokkák kereke, sodorták a szöszt, fonták a fonalat, s amikor a káposztafejnyi gombolyagok valóságos kis dombokat alkottak, zakatoló szövőszekeiken szőni kezdték a vásznat.

A Tisza partja hamarosan megtelt lányokkal, asszonyokkal. Nagy, fonott kosarakban mosnivalót hoztak. Összegyűlt a sok szennyes útközben; csak úgy csattogtak a faragott szapulófák a Tisza vizében.

A legények ott legyeskedtek a lányok körül. Ki-ki kiválasztotta a párját, hogy hamarosan sátrába vigye asszonyának. De azért úgy tettek, mintha nem is a lányok kedvéért üldögnének a vízparton. Csak nótával célozgattak a lányokra.

Bolondság volt nádhoz bízni, Mert fel szokott szépen nőni. Ha szél kezdi legyintgetni, Mindenfelé kezd hajlani.

Hajlik hozzám, hajlik máshoz

Hajlik egy idegen párhoz. Kivel szívvel dicsekedett, Attól elidegenedett.

Persze a lányok sem hagyták magukat, s a legények bosszantására visszafele-selgettek:

Gyenge vessző vagyok,

Mindenfelé hajlok, Szüleim kertjében, Most nyílni akarok.

Ki akarok nyílni, Mint a kerti rózsa, De ki nem nyílhatok, Csak úgy illatozok.

Kusid és Botond is ki-kijártak a Tisza-partra. Egy szép verőfényes napon is lenn úsztatták lovaikat a sebes sodrású folyóban, amikor Kusid így szólt barátjához:

- Szép hazánk van, sátrunk, gyönyörű paripánk, még a hírnevünk is megnőtt egy arasszal, még sincs minden jól.

- Én is éppen erről akartam neked beszélni. Megelőztél.

- Szerinted miért nincs jól?

- Előbb mondd meg te, aztán én is megmondom.

- Miért titkolózol?

- Hát megmondhatom, ha nagyon akarod. Viszket már nagyon a tenyerem. S a kardom se szeret a szegen.

- Ezt mindjárt kitalálhattam volna, de én mást mondok neked. Látod, a halak meg a víz hogy összetartoznak. Levegő sincs madár nélkül.

- Erre már magam is gondoltam, asszonyt kéne hozni a sátrunkba. Igazad van. De előbb várjuk meg a végit. Még van egy kis

elintéznivalónk. Még Galád itt dúskál a Duna-Tisza alján. Marót herceg se szedi még sátorfáját. Aztán nem bánom.

- Tudod mit? Tartsuk majd együtt a lakodalmunkat. Bárcsak Levente is velünk koccinthatná a kupáját a lakomán!

Amikor már hosszú ideje pihentek Alpár mezején, Árpád tanácsot tartott a vezérekkel, s elhatározták, hogy előbb Galáddal végeznek, és csak azután lépik át a Dunát, ha már a Tisza-Duna alja is nekik hódol. „E dologra Szovárdot, Kadocsát és Vajtát küldték ki. Mikor ezek engedélyt nyerve ellovagoltak, a Tiszán, Kanizsánál átkeltek, és a Csesztreng vize mellett szállottak meg. Innen továbbvonulva a bögei részekre jutottak. Midőn át akartak kelni a Temes folyón, ellenük jött annak a hazának a vezére, Galád, akinek ivadékából Ajtony származik, nagy lovas-meg gyalogsereggel, azonkívül hun, bolgár és vlah segítséggel. Mikor másnap -minthogy köztük volt a Temes folyó - egyik hadsor sem bírta sehogy sem átjutni a másikhoz, akkor Szovárd meghagyta testvérének, Kadocsának, hogy serege fele részével vonuljon valamivel lejjebb, aztán akárhogy, de menjen keresztül. Midőn a magyar sereg egyik része Kadocsával odaát volt, fele része Szovárdal pedig az innenső oldalon, akkor a magyarok megfútták a harci kürtöket, és a folyón átúsztatva heves küzdelembe bocsátkoztak, az ellenség úgy hullott előttük, mint a kék az aratók után. Maga Galád, a vezérük, futással ugyan megmenekült, azonban egész serege elolvadván, mint a tűznél a viasz, kard élén emésztődött meg... ”

Alpár mezején csak egy hétig akartak táborozni a magyarok, az egy hétből egy hónap lett, az egy hónapból egy év, s az egy évből három. Vége szakadt a Galád elleni háborúknak, de a fiatalok úgy megszokták a harcot s a csatákat, hogy már nem is élhettek nélküle békés időben se. Nemigen fűlt a foguk egyébhez.

Egy szép napon Botond odaállt Árpád fejedelem elé, s így szólt:

- Már egészen eltespedek, ha még sokáig itt hancúrozunk a homokon!

- Eridj, s vívj te is a többivel!
- Az csak sihedernek való.
- Megtáncoltatnak azok a sihederek.
- Már a lovam se állja.
- Mit nem áll a lovad, Botond?
- Ezt a homokot.
- Vezesd a Tisza-partra, legelhet ott kedvére.
- Már odavezettem, de csak lógatja fülit-farkát.
  - S mitől lenne vidám a lovad, Botond?
  - Ha a fülébe súghatnék valamit.

- Akkor már súghatod is a lovadnak, hogy indultok ketten Kusiddal, mert követségbe küldelek benneteket Marót herceghez.

Marót herceg pedig a túl a dunai palotájában így gondolkodott magában: a Duna birodalmam oltalma. Jó kerítés! Jó oltalom! A

partján megtorpant a magyarok serege, hiszen még e folyón soha át nem kelt ellenség! Mesélik, hogy Keve járt erre egyszer, s átkelt a Dunán. De hát az talán csak afféle mendemonda? - így gondolkodott Marót herceg kőből rakott palotájában, amikor megérkezett Kusid és Botond.

- Mi szél hozott erre benneteket? - kérdezte kihívóan a herceg.

- A magyarok vezére, Árpád küldött hozzád, Alpár mezejéről.

- Én ilyen vezért ott nem ismerek. A túlsó part Szalán vezéréé!

- Csak volt! - szólt ekkor csendesen Botond.

- Vezérem ott áll diadalmas seregével Alpár mezején - folytatta Kusid. - Köszöntet illendően.

- Ezt helyesen cselekszi.

- Csak várd meg a végét! - lökte oda Botond.

- Vezérem még nem járt soha Túl a Dunán, szemtől szemben téged sem ismer, de hallotta már, hogy Túl a Duna földje kövér, füve lágyabb a selyemnél, a Duna vize édesebb a Don folyó vizénél.

- Ez mind igaz - vetette fel büszkén fejét a herceg. - Birodalmam nagy és gazdag!

- Csak várj a végére! - intett újra Botond.

Kusid ekkor elmosolyodott nagy bajusza alatt, majd így folytatta:

- Uram, Árpád fejedelem maga jött volna, hogy köszöntsön, de nem teheti, mert számos népével és ménesével igen sok a gondja, baja. De elküldte neked ajándékát. Hoztunk egy gyönyörű fehér paripát.

Marót s a követek kiléptek ekkor a palota erkélyére. Botond az előttük táncoló paripára mutatott: - A magyarok ménesének büszkesége!

Aranyos fék csillogott a táltos szájában, hátán aranyos nyereg volt átalvetve. Kusid így folytatta:

- Árpád fejedelem aranynyergestül, aranyfékestül neked küldte. Engedd meg, hogy cserébe meríthessünk tömlőnkbe Duna-vizet, az aranyfékéért vághassunk egy marék selyemfüvet, s a nyeregért egy tarisznya földet vehessünk Túl a Duna földjéből.

Amíg Kusid beszélt, Marót így gondolkodott magában: nagy szerencse, hogy e bolondos pásztorkirály Túl a Duna határára telepedett. Így bármikor szívesen cserélek. Ilyen jó vásárt régen nem kötöttem!

Botond, mintha csak olvasott volna gondolataiban, így szólott:

- Csak várj a végére!

Marót ijedten fordult Kusidhoz:

- Nem értem, mit mond a társad! Olyan gyorsan beszél!

- Csak azt mondja, hogy beszélj nyugodtan. Várom válaszod, jó herceg!

- Uratok ajándékát kegyesen elfogadom. A kért ajándékot elküldöm. Meríthettek vizet a Dunából, amennyi csak kell, vághattok füvet egy szekérderékkal, és annyi földet vihettek tarisznyátokban, amennyi csak elfér benne! Uratok küldje meg évi adóját. Majd megüzenem, hogy mennyit küldjön.

- Nem mondhatnád meg most azonnal? - szólt közbe Botond.

- Mért mondjam meg azonnal?

- Mert akkor hoznánk magunkkal.

- Mit?

- Az adót!

- Hát megint jöttök?
- Jövünk ám!
- Mikor?
- Előbb, mint gondolod!

Árpád az Alpár mezején sátra előtt sétált, amikor Kusidék visszaérkeztek.

- No, mire végeztétek? - kérdezte a követeket.
- Ezt hoztuk! - mutatott Kusid az ajándéokra.

A vezérek egyszeribe közrefogták az apró termetű követet, megízlelték a Dunavizet, szétmorzsolták tenyerükön a televény földet, megsimogatták a selymes fűszálakat. Édesebbnek találták a Duna vizét a Don folyó vizénél, a fű selymesebb volt, a föld zsírosabb a régi haza földjénél.

- Kár lenne ezt Marótnak hagyni! - mondogatták.
- Visszamennél egy szóra Maróthoz? - szólt Árpád Botondhoz.
- Még kettőre is. Úgyis megígértem, hogy hamarosan visszatérek.

- Vidd meg hát szigorú parancsom. Fehér lovat küldöttem aranyos fékkel, aranyos nyereggel. A herceg ajándékom elfogadta, s érte fűvet, földet és vizet küldött. A fehér lovon eladta az országot. Most aztán szedje a sátorfáját a magyarok földjéről, mert ha holdújulásig el nem megy, megismerkedik karunk erejével!

- Csak annyit kérek - nézett Botond Árpádra -, hogy ezt ne Kusid mondja, hanem hadd mondjam neki én. Az én szájamba jobban illik, mint Kusidéba!

Árpád diadalmas serege másnap odasimult az örvénylő Dunához. Meg sem állottak a nagy Duna-szigetig. „Tábort ütöttek a nagy sziget

mellett, majd Árpád vezér meg nemesei bevonultak arra. Mikor látták a helynek a termékenységét és gazdagságát, továbbá, hogy a Duna vize milyen erőssége neki, kimondhatatlanul megszerették.

Egyszersmind elhatározták, hogy ez lesz a vezéri sziget, s a nemes személyek mindegyike ott udvart meg majort kap. Árpád vezér azonnal mestereket fogadott, és velük pompás vezéri házakat építtetett. Aztán meghagyta, hogy napok hosszú során át elcsigázott minden lovát vigyék oda, és ott legeltessék. Lovászai fölé mesterül egy igen okos kun embert tett, név szerint Csepelt. Minthogy Csepel lovászmester ott lakott, azért nevezik a szigetet Csepelnek egészen a mai napig.”

Marót éppen a fehér lovat futtatta, amikor a két követ váratlanul elébe toppant. Botond, se szó, se beszéd, elébe állt, s így szólt rá:

- A fehér lovon eladtad az országot, most aztán takarodj ki a magyarok földjéről! - s azzal megvillantotta héttollú buzogányát.

Kusid odasúgta Botondnak:

- Hát a többit miért nem mondod? Talán így meg sem érti!

- Ne félj! Az orra elé tartottam a buzogányom, a többit abból megérthette.

Marót annyira megértette, hogy a körülötte lebzselő szolgákra menten ráivallt:

- Árpád paripáját bunkósbottal verjétek agyon! Az aranyos féket rekkentsétek a fűbe. A cifra nyeret dobjátok a Dunába, hadd sodorja el a víz árja! Vidd hírül uradnak, követ! Az én földem messze elkerüljétek, mert ha idemerészkedtek, kardomat összetöröm a hátatokon.

- Ha agyonvereti a fehér lovat - mondotta Árpád a hazatérő követek szavát meghallgatva -, húsát a mi kutyáink falják fel! Majd kigömbölyödik tőle horpa-szuk! Ha az aranyos féket a fűbe rekkentik, a magyarok kaszásai rábukkannak, s odaadják a gyerekeknek, majd

azok megörülnek a cifra játéknak. Ha az aranyos nyeret belevetik a vízbe, a magyar halászok hálója kimeríti. Itt őriztetem a fejedelmi sátramban, s elmondom majd vendégeimnek, hogy ez az a nyereg, melyet Marót herceg botorul a Dunába vettetett.

- Még ma éjjel a pesti révnél átúsztatunk a Dunán, s mire a hajnal kibontja sugarát, megkerüljük Marót herceg táborát.

Marót aludt tornyos palotájában. A hajnal sem bontotta ki hajfonatát, amikor a magyar íjászok Árpád vezetésével már felsorakoztak Bánhidánál. Éppen váltották a kapuőrséget, amikor iszonyatos harci kiáltás reszkettette meg a palota környékét.

- Huj, huj, huj! - kiáltották a magyar íjászok, és gyors paripáikon betörték a herceg táborába.

A herceg sem fenyegetőzött már. Nagy sárga paripáján a Dunának szaladt. Talán ott veszett a Dunában, mert a paripa lobogó kantárral vágott neki a nyugati határszélnek, száguldozott egy darabig, majd urát nem lelve, kiszaladt az országból.

„Ennek hallatára a Pannónia földjén lakó összes rómaiak futással biztosították életüket. Másnap pedig Árpád vezér meg minden főembere valamennyi vitézével együtt bevonult Attila király városába. Ott látták a királyi palotákat - egyeseket épen, másokat a földig rombolva - és fölötté csodálták a kőépületeket. Kimondhatatlanul felvidultak... Ott lakomáztak mindennap nagy vígan, Attila király palotájában, egymás mellett ülve. Mind ott szóltak szépen összevegyülve a kobzok, meg a sípok a regösök valamennyi énekével együtt. Az ételt, italt a vezérnek meg a nemeseknek arany, a közrendűeknek meg a parasztoknak ezüst edényben hordták fel. Árpád vezér meg övéi húsz napig maradtak Attila király városában. Közben majdnem mindennap vitézei valamennyien a vezér színe előtt vértezett harci ménjükön ülve pajzssal meg lándzsával nagy tornát vívtak; másfelől az ifjak pedig

pogány szokás szerint íjas-nyilas játékot játszottak. Ettől Árpád vezérnek nagy-jó kedve támadt, s minden vitéznek különféle ajándékokat adott; aranyat, ezüstöt meg egyéb jószágokat is.”

A vezérek s a kapitányok ezalatt Túl a Duna erdős, dombos földjét járták. Ete és Vajna Baranya vára felé vették útjukat, s a déli részeket meghódoltatták. Ösbő meg Öse, Árpád kapitányai Pákozdi hegynek s Pétmezőnek vették útjukat. Majd Veszprém váráig nyomultak, melyet római katonák őriztek. „És állt a harc köztük egy

héten át. Ám végül is a második hét szerdáján, midőn mind a két fél serege a harci küzdelemben szörnyen kifáradt már, akkor Ösbő meg Öse sok római katonát karddal pusztítottak el, másokat pedig agyonnyilaztak. A még megmaradt rómaiak most már a magyarok merészségének láttára Veszprém várát odahagyva, futásnak eredtek, s életüket mentve a németek földjére siettek. A rómaiak lappangva átúsztak azt a folyót, amely Pannónia és a németek határán van. Erről a folyót a magyarok Lapincsnak hívták, mert a rómaiak a magyaroktól való félelmükben lappangva úszták át.”

Árpád vezér, aki a Torbágy-erdőben időzött, ennek hallatára igen megörült, s győzelmi lakomára hívta övéit.

Még javában folyt a lakoma, amikor a német föld kikémlelésére bocsátott Kusid kis csapata visszaérkezett. A vitézek lehajtott fejjel álltak meg vezérük előtt. Majd a kobzos lépett Árpád elé, s megpendítette a lant húrjait.

KUSIDRÓL SZERZETT ÉNEK

Kusid s vitéz serege,

Mint vihar fürgetege,

A Lapincson átkele,

Nagy német földet bejárták, A kapukat sarkig tárták, Haj!

Dombháton egy vár alatt

Büszke kört formált a had,

S meghívták a bátrakat,

Maga Kusid áll a dombra, Nagy görbe kardját kivonja, Haj!

Kard törik, dárda reccsen,

Ellenfél a nyeregben

Bizony nem marad egy sem,

Vitéz Kusid áll a dombon, Nincs aki már zászlót bontson. Haj!

Ekkor a bajor király

Jó Kusid elébe áll,

„Jer, amott palotám vár -

Ily vitéznek ott terítünk, Aranyhordót hengerítünk.” Haj!

Szép nyájas a nézése, Mézédés a beszéde, Meleg az ölelése.

Kusid int a vezéreknek, Mind a palotába mennek, Haj!

Mézser a térítőre, Bor csergedez a földre. Int jó Kusid testőre,

Fölállnak hát a vezérek, Mennének már a vendégek, Haj!

Maradatok magyarok, Csak egyetek, igyatok. Nagy vígan mulassatok!

Künn majd tábort ver a csapat, Örök állnak, alszik a had,

Haj!

Ezüstcsésze, aranytál,

Serleg, kupa körbejár,

Otthagyni biz volna kár,

Künn már tábort vert a csapat, Örök állnak, alszik a had.

Haj!

Éjfélre üt az óra, Maradatok egy szóra, Koccintsunk virradóra,

Emeljük hát a kupákat, Nedvesítsük szomjas szánkat, Haj!

Éjfélre üt az óra,

Király e röpke szóra

Rápillant az ajtóra,

Vértesei ajtót törnek, Akit érnek, szúrnak, ölnek, Haj!

Jó magyar Kusid vére Kifolyt a mentéjére, Szép patyolat ingére,

Künn a tábor felmorajlott, S a palota megrázkódott, Haj!

Tűzcsóvát a falakra!

Kardot álnok urakra!

Kopját az árulókra!

S kit találtak, mind veszített -Kard reccsent, a ló nyerített -Haj!

16.

PUSZTASZER

Botond lehorgasztott fejjel lovagolt a Tisza-Duna közti lapályon. Hasogatta szívét a fájdalom. Egyetlen jó pajtását veszítette el Kusidban. Ahogy a homokbuckákon átvágott, eszébe jutott a régi haza, a régi hazáról a sok-sok együtt kieszelt kaland, víg tréfa. Mily büszkén, bátran lovagolt két jó pajtása, Levente s Kusid a Kán ellen. S milyen vitézül verekedtek a bolgárok csapatával. Hadak Ura úgy akarta, hogy Levente már ne lássa meg a szép új hazát. Itthon Kusiddal de sokszor emlegették! Aztán már csak ketten tervezgettek, s ha Kusidot álnokul törbe nem csalják, éppen most tartanak a lagzijukat. Erre a gondolatra Botond megrántotta a kantárszárat, s futásra nógatta paripáját. Árpád parancsára lovagolt a déli Tisza felé.

A minap adta tudtul a vezéreknek s jó kapitányainak Árpád vezér: -
Immár miénk az erdős észak, a délibábos róna, a dombos Duna

mente, gyűlést hívok össze a Tisza mellé, oda, ahol egykor Attila gyönyörű tornyos palotája állott. Ott szerződést kötünk, s az ősi rend parancsa szerint felosztjuk magunk közt az országot.

Ezért nógatta hát jó Botond a lovát. De nem pusztán csak ezért. A Duna-Tisza közén, ligetek árnyékán régi nagy hírű Csörsz király avarjai laktak. Botond egy Tisza menti avar faluban megismerkedett egy kicsi lánykával, Sarolttal. Azért igyekezett hát, hogy előbb betérhessen Saroltékhoz, és a kicsi lányt, ahogy azt már jó régen megbeszélték, sátrába vihesse.

Holdújságra a Tisza mellett a szép füves mezőben végeleáthatatlan sáttortábor övezte Árpád fejedelem díszes sátrát. A hívásra a büszke törzsek fejei s a nemzetségfők mind a gyűlés színhelyére siettek. A Tisza partján verték fel cifra sátraikat, homokba ütötték kopjás jelvényeiket. A vezéri dombtól jobbra és balra szép rendben sorakoztak a sátrak. Sorban, ahogy alább megírom: a jobbszárnynon Óndé, Kendée s Elődé állott, a balszárnynon Tasé, Hubáé s Töhötömé, a fejedelemé mögött Bors vezéré. A régi hazában is így ütötték fel a sátrukat, ha táborba szállottak. Övéket aztán szép rendben követték a többieké: Tas fia, a kürtös Lél, Köl-pény fia Botond, Töhötöm fia Horka, Előd fia Szabolcs, Ónd fia Ete, Kál fia Bulcsú sátrai. Szép hajlékot vertek a Túl a Dunát meghódoltató Öse és Ösbő, Vajta, s a Galád herceg ellen vitézül küzdő Szovárd és Kadocsa, az Eger vizéig előnyomuló Örsur, a Vág völgyében kalandozó kun vezér, Ketel. Még Töhötöm ravasz vitézéé is ott állt a szélen, Agmánd apáé. Tárva-nyitva volt a sátrak ajtaja, csak két ajtón volt leeresztve a szőnyegtakaró. Botond sátra mellett jobboldalt Leventéén, s a baloldalt Kusidén.

Amikor az utolsó sátor is állott már, s a fősátor elé a Világ Oszlopot is beütötték, Árpád jelt adott a kürtösöknek.

Felharsantak a vezéri kürtök. Peregni kezdtek a rézdobok.

Erre a fejedelmi asztalnál helyet foglaltak a vezérek, és szép rendben leültek az asztalaik elé a nemzetségfők s a magyar kapitányok. A nap megpihentette sugarát a gyönyörű

párduckacagányokon. Büszkén simultak a süvegek mellé a széles darutollak. A deréköveken megcsillant a cifrán kivert kard markolata. Örült, aki a szemét rajtuk legeltethette.

Árpád felállott bíborral szegett fejedelmi székében.

- A fejedelem tanácsába hívtalak benneteket - szólt. - Jó hírt adok tudtul, jó vitézek! Miénk már az új haza egészen! A folyók, a magas hegyek jó védelmet adnak.

- Aranykertnek, szép szegeletnek nevezgettük e földet - folytatta Árpád - mind a mai napig, illő, hogy most új nevet adjunk az országnak, hogy ezután a nevének nevezhessük.

Ekkor Botond lépett a fejedelem elé. Számos sebforradás díszítette büszke arcát. Hajfonata leomlott széles vállára.

- E szép hazát - mondta - dicső ősapánkról kell elneveznünk. Magyar indult el elsőnek e szép szegelet felé, Árpád nemzetsége is az ő ivadékából való! Nevezzük Magyar országnak!

- Éljen Magyar országa! Éljen Magyar országa! - harsant fel a kiáltás a vezérek s a gyűlés részvevői ajakán.

Nagy örömben felugráltak a helyükről. Vállukra emelték Botondot, hujjogtat-tak, örvendeztek. Botond visszament helyére. Árpád csendet intett, s így folytatta:

- Mától fogva nevezzük Magyarországnak! S így nevezzék fiaink, unokáink! Míg csak egy magyar él! - Majd így folytatta:

- Ezt a szép hazát közös erővel foglaltuk el. Közös erővel is oltalmazzuk. Maradjon szép egyezség közöttünk. Én most, vezértársak, ahogy azt megígértem, osztályt teszek. A nemzetségek közösen bírják a földeket, legelőket, úgy mint a régi hazában. Ősi rendünk, a szárnyak szerint foglalja el ki-ki a maga helyét. Ez a rend tartott meg eddig is nehéz utunkon, harcaink közben. Ezt tartsuk meg ezután is. A fejedelmi sátrat az ország szívében ütöttem fel, így

a jobbszárnyon, a Duna feletti részen, Ónd törzse telepszik meg, ott kap téli és nyári szállást. A Torbágy és Vértes-erdőnél Kende törzse, a Fertő-tó s a Balaton vidékén Előd. A balszárnyon Bors vezér szállja meg a Mátra- s a Bükk-erdő vidékét, ő vigyáz a kapura, Tas a Nyíri részeket, Töhötöm az Erdőntúli Földet kapja, Huba pedig az alföldi rónát, ezt a földet, ahol most tanácskozunk. Nagy vitézségéért Botondnak ajándékozom a Dráva s a Száva vidékét, Bulcsúnak a nyugati részeket.

Árpád szavaira mindnyájan helyeslően bólintottak, egyedül Huba emelkedett fel a vezérek sorából.

- Ezt az osztályt én magam is helyeslem. Egyetlen kérésem volna csupán. Én magam foglaltam el haddal a Dunától északra eső földet. Azt a földet nagyon megszerettem, mintha csak a Meotisz földjét tapodta volna a lábam a ligetjeiben! Azt kérem hát, hogy Ónddal cserélhessek.

Ónd szólíthatlanul is felállott:

- Én magam is helyeslem Huba kérését. Kapja ő a Meotiszra emlékeztető szép földet, melyet karddal megszerzett s megszeretett. Én itt telepszem majd le a tiszai rónán, e helyen, ahol e szert egymással megkötöttük.

Előkerültek az áldomáskupák, Árpád vezér felmutatta kupáját Napkirálynak, majd megízlelte az erjesztett kancatejet. A kupát a vezéreknek körbe adta.

Amikor kiürült a pohár, a fejedelem elé lépett a kobzos, és megpendítette lantját:

PANNÓNIA MEGVÉTELÉRŐL SZERZETT ÉNEK

Kürtösök a kürtöt fújják, A hegedőt cincogtassák, Regösök a regét mondják, Magyarok vitézi dolgát!

Ihajja hujja haj,

Hadd vigadjon a magyar!

Szkítiából kiindultunk, Gyönyörű földre jutottunk, A hétmagyar, hét kapitány, Vágtató habos paripán.

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Árpád Bodrog vize mellett, Míg paripája füvelget, Hallja, hogy a kapitányok Mily messzire eljutának.

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Jó vitézek, kapitányok, A Dunáig meg sem állok, Míg Szalánnal parolázok, Elfoglalom az országot!

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Fut már Szalán, fut serege, Árpádé a Tisza mente, Túl a Duna földje gazdag, Vize édes, füve vastag.

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Fehér lovat, aranynyerget, Féket is küld, díszesebbet, Jó Marótnak, szép ajándék! Nem is sejté, mi a szándék!

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Földed adtad fehér lovon, Vastag füved aranyféken, Duna vizét aranynyergen, Akkort való szükségedben!

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Fehér lovunk agyonverte, Fékünk fűbe rekkentette, Nagy haragjában a herceg Dunába dobta a nyerget.

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Fut a herceg paripája, Gazdátlan a kantárszára, Siet ország határára, Kifut végre valahára.

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Árpád ura az országnak, Hétmagyarral áldást isznak, Nevezik
Magyarországnak,

Hétmagyarok hazájának.

Ihajja hujja haj, Hadd vigadjon a magyar!

Kürtösök a kürtöt fújják, Vigadjon már egész ország, Hadd viruljon,
növekedjen -lly tüzesen, soha szebben!

Ihajja hujja haj, Vigadjon majd a magyar!

Amíg a kobzos énekelt, a fejedelem hírnöke érkezett meg Csepel szigetéről. Odahajolt Árpádhoz, s a fülébe súgott valamit. Árpád arca mosolygósra húzódott, csak úgy ragyogott magas homloka. Nevetett két szemének tükör ablaka, Levente halála óta nem látta senki ily vidámnak. Odahajolt a mellette ülő Tas vezérhez. Tas arca is kigömbölyödött, s menten továbbadta a hírt. Pillanatok alatt mosolygott a vezérek koszorúja és az egész magyar tábor.

Árpád ekkor már nem a kobzos énekét hallgatta. Mosolygó szeme a távolba ré-vedt. Lelke Csepel szigetére repült. Meg sem állt a fejedelmi lakig. Annak is bársonnyal, bíborral bélelt kis szobájáig. Egy bölcső ringott abban a kis szobában. A bölcsőben egynapos kisdéd nyugodott, Árpád fejedelem újszülött gyermeke. E fiú már az új hazában született. Ezek a puszták, ligetek nevelik fel! Itt erősödik, izmosodik majd a kis palánta, hogy egykor apja nyomdokába hágjon. Vezesse, gyarapítsa a magyarok: a pusztá, s a Nap fiainak országát.

UTÓSZÓ

Befejezésül csak pár szót. Honnan is gyűlt össze a kötet anyaga, mire alapozódik mondanivalója, mennyiben hiteles a könyv? Ezek a kérdések, úgy érzem, jogosak, s válaszolni kell rájuk. Annál is inkább, mert már az anyaggyűjtés és a kutatómunka során egész

sor kérdésre önmagamnak is választ kellett találnom, csak azután foghattam hozzá a könyv megírásához.

Magam is sokáig úgy tudtam (mi még az iskolában úgy tanultuk), hogy mitológiánk, hitregevilágunk nyomtalanul eltűnt, csak töredékek, morzsalékok maradtak belőle. A régmúlt időkről emlékező mondák, hősi énekek, az egész naiv régi kultúra elveszett a messzi-messzi századok forгатagában.

Ma már botorság volna így beszélni, hiszen a század eleje óta szorgos kutatás nyomán sok minden napvilágra került. Felbecsülhetetlen értékű néprajzi kutatómunka folyt le időközben. Fáradhatatlan tudósok, mint Reguly Antal, Munkácsi Bernát, Pápay József és sokan mások feltárták, összegyűjtötték a rokon népek hagyományait és hitregei anyagát. Kálmány, Vikár, Berze Nagy János és mások nagyszerű magyar népmesegyűjteményei láttak napvilágot, Bartók Béla és Kodály Zoltán megmentették az elfeledéstől a magyar népzene kincset, és feltárták a keleti zenével való összefüggéseit. Ásatások során a magyar őstörténetre vonatkozó döntő jelentőségű emlékek kerültek felszínre, kitűnő összegező munkák jelentek meg a hitregére vonatkozóan, mint pl. Kandra Kabos: Magyar mitológia, A Magyarság Néprajza, az őstörténetre vonatkozólag László Gyula, a mondák értékelése tekintetében Györffy György munkái. Az Ethnographia évfolyamai, a Magyar Népköltési Gyűjtemény kötetei, az egyes szakmunkák könyvtárakat megtöltő hitregei, mesei, mondái, zenei, néplélektani s más néprajzi értékű anyagot halmoztak fel. E nagyszerű anyag birtokában a rendező elvek megtalálása után hozzá lehetett fogni a magyar mondavilág feldolgozásához.

Négy nagy forrásból merítettem a könyv anyagát:

1. Néprajzi gyűjtésből, elsősorban népmeséinkből, amelyeknek egy bizonyos régi típusa napjainkig megőrizte a keleti népregei világ alkotóelemeit, motívumait, egykori szokás- és hitvilágunk bizonyos zárt rendszerét. Csak az Égig érő fa meséjére utalok, mely egymaga az egész hitregei „felső világot” és a sámán szertartást megőrizte. Ugyancsak értékes elemeket őrzött meg

például a Szépmező Szárnya című népmese is. Csallóközben, gyermekéveim során közvetlenül ismertem meg a magyar hitregevilág máig is élő számos elemét (az Aranykert meséje, Csillagregék, Táltosbika stb.). Szülőföldemen mind a mai napig régi-régi szokások, babonák, hiedelmek élnek (lestünk lidércet, regöltünk, lakodalmakon rigmusoltunk), az öregek között még „tudós” sámánok is akadtak.

2. Második fő forrás a rokonnépek, elsősorban a finnek, a manysi (vogul) és a hanti (osztyák) nép gazdag népköltési, hitregei anyaga. Felbecsülhetetlen útmutatást nyújtott Reguly Antal: Vogul népköltési gyűjteménye, Ipolyi Arnold: Magyar mythológia c. könyve és Kandra Kabos: Magyar mithológia című munkája, valamint Pápay József: Északi osztják medveénekek című gyűjteménye.

3. Az őstörténetben való tájékozódáshoz László Gyula: A honfoglaló magyar nép élete című munkája nyújtott legnagyobb segítséget, az ő kutatásainak eredménye kellett ahhoz, hogy egyáltalán elindulhassak. László Gyula könyve, mint összefoglaló jellegű munka, régészeti, történelmi és néprajzi forrásokat egyaránt rendszerez. A hun és magyar történetre vonatkozóan a gazdag irodalomból elsősorban a nagy tudományos értéket képviselő forrásokat használtam fel, Priszkosz, Jordanes, Anonymus, Kézai és Thuróczi János krónikáját, illetve történelmi feljegyzéseit.

4. A régmúltakról szóló irodalmi hagyatékunk szép példája lelkesített az irodalmi megformálásban, elsősorban Arany gyönyörű eposza, a Buda halála.

A könyv első két része (Pusztá, Hunor) különféle mesei és népregei (mitológiai) elemek önálló történetté kerekítése. A harmadik rész (Keve) már nagy részben történelmi kutatások eredményein alapszik, bár bizonyos esetekben az anakronizmus (a szigorú történelmi eseménysorrendtől való eltérés) éppen a mondák, krónikák felfogására és anyagára való tekintettel elkerülhetetlen volt. E könyv nem vállalkozhatott az említett források tudományos

bírálatára (nem is feladata), mint ahogy pl. arra sem vállalkozhatott, hogy a pásztortársadalom „árnyoldalaival” behatóan foglalkozzék. A mondai felfogás e törekvésnek feltétlenül ellene szól. A negyedik és ötödik rész (Attila, Álmos) hazai krónikáinkon, Kézain és Anonymuson alapszik. A költői kerekesség kedvéért megtartottam a krónikák egyes naiv megállapításait is, például a „hun-magyar rokonságot”. A származást bizonyító tábla természetesen csak a képzelet alkotása, bár Kézai s nyomán más krónikásaink ténynek tekintik, a történelmi igazság csupán annyi, hogy a hunok és magyarok hasonló jellegű, kultúrájú, pusztalakó népek voltak, egyébként könyvünk sem állít ennél többet. A szemmel látható aránytalanság, a hun történet túlsúlya azon egyszerű tényben leli magyarázatát, hogy a hun mondakör aránytalanul gazdagabb a magyarnál. Ez a kötet egyébként is egy nagyobb egység része. A második kötetben királymondáinkat (Árpád-kor és Anjou-kor), a harmadikban a Hunyadi-mondakört szándékszóval feldolgozni.

A népköltési anyagot általában jóformán változtatás nélkül közlöm a megfelelő helyeken (lakodalmi rigmusok, találós kérdések, regösénekek, népdalok, szentiváni ének stb. stb.), a medveénekek eredeti hanti (osztják) medveénekek irodalmi átköltései. A Napkirály lakodalma című hőséneket a román népköltés őrizte meg, könyvünkben csekély változtatással a román ének fordítása van irodalmilag átültetve. Az özönvíz mondája a magyar népmese és manysi (vogul) monda összeolvastása. A világ teremtéséről szóló monda alapja - a manysi (vo-gul) népköltési gyűjtésben megtalálható teremtésmonda. A találós kérdések ud-murt (votják) és manysi (vogul) eredetűek. A hun és magyar származási táblát Thuróczi krónikájából, a könyvbéli elképzelésnek megfelelő változtatással állítottam össze. A kobzos- és igriceénekek általában mondai vagy történelmi anyagot dolgoznak fel. A krónikákban megőrzött mondai feldolgozáson általában nem változtattam, egyetlen nagyobb eltérés található: a gímszarvas = csudafejű szarvas regéjénél, ennek alapjául Voinovich Géza fejtegetése szolgált. Egyes apróbb hitregei motívumok és mondai elemek magyarázatát, amennyiben szükségét éreztem, az itt következő ábécésoros jegyzetekben közöltem. Egyetlen nagyobb részlete van a könyvnek, amely teljesen költői

feltevés: Az Álmos és Ajnó szerelmének története, a benne feldolgozott elemek azonban mind hitelesek.

E helyen mondok köszönetet mindazoknak, akik tanácsaikkal, útmutatásaikkal, szakmai ismereteik szíves átadásával kutatómunkámat megkönnyítették, elsősorban Györffy Györgynek, aki lehetővé tette számomra, hogy mélyebb áttekintést nyerjek a szétágazó mondai és őstörténeti anyagban.

A második kiadás előkészítése során szereztem tudomást Berze Nagy János Pécsen kéziratos lappangó s eddig nem ismertett nagyszerű munkájáról, mely a magyar hitregevilág összegezése, s tartalmazza a legújabb honi s külföldi tudományos kutatás eredményeit. A kézirat nagybecsű adatai alapján könyvem anyagát kiegészítettem s bővítettem. Sikerült több, eddig kevésebben meg nem magyarázott mitológiai motívum értelmezését megtalálnom (Világ Közepe, Világ Oszlopa, a világtájak színek szerinti jelölésének eredete, a kacsalábon forgó kastély magyarázata stb.). Berze Nagy kéziratra vonatkozó utalásokat megtalálja az olvasó a jegyzetek közé besorolva. Az írószövetség pécsi csoportjának ezúton mondok köszönetet, elsősorban is Géczy Józsefnek, aki a kéziraatra volt szíves felhívni a figyelmemet.

KOMJÁTHY ISTVÁN

ISMERETLEN SZAVAK, HITREGEI S MONDAI ELEMEEK MAGYARÁZATA

Ajbars - Holdpárduc, török eredetű név, aj = hold, barsz = párduc

Ajnó - a finnek népi eposzából, a Kalevalából kölcsönvett női név

Álmos - a tudomány Álmosnak a mondákból ismert eltűnését a pusztai népek körében gyakorolt emberáldozattal magyarázza. Ősi hit szerint a feláldozott öreg vezér jó tulajdonságai utódjára szállnak át. Álmos eltűnése éppen egybeesik a fejedelmválasztással és az új haza elfoglalásával

Alta Ripa - egykori római város a mai Tolna község helyén

Anonymus - III. Béla király jegyzője, latin krónikájának címe Gesta Ungarorum, azaz A magyarok cselekedetei, 1200 táján íródhatott. A honfoglalás mondáját jórészt ez a krónika őrizte meg. Írásos forrásokon kívül a néphagyományt is felhasználta a névtelen krónikás, bár könyvében lekicsinylőleg nyilatkozik a „hegedősök csacska énekiről”. Anonymus szövegét Pais Dezső fordításából idézzük

Aquileia - ókori város az Adriai-tenger partján, egykori erődítményének területét ma romok borítják

Arany Atyácska - öregisten, a rokonnépek hitregéjében megtalálható legfőbb istenalak, „felső ég”. Csallóközben széltében-hosszában ismert újévi köszöntő máig megőrizte a régi mitológiai képzetet: „Felső nagy ég, alsó kék ég, Dicsérd uradat!” szólásmondás: égre-földre esküszik. (A manysi [vogul] Numi Tárem.) Az Arany Atyácska elnevezés a hanti (osztják) medveénekekben szereplő felséges Arany Atyácska kölcsönzése

Argentoratum - Strasbourg, „az ezüst városa” római kori neve

Átlépte a küszöböt - a szólásmondás régi eredetű, a sátorban a jó szellemek és az ősök megszentelt helye a küszöb volt, ezért nem volt szabad rálépni

Babukaköntös - kúszó fűféle, erdei kaszálókon nő

Belár - a király nevében a régi magyar- bolgár kapcsolatok emléke él

Besenyők - a IX. század vége felé még az Urál és Volga között laktak, onnan nyomultak előre a költözködő magyarok nyomában

Cethal - hitregei állat, Kálmány Lajos népköltési gyűjtése szerint a magyar néphit is megőrizte azt a felfogást, hogy cethalak tartják hátukon a földet. Érdekes összevetni Ady: A nagy cethalhoz című versével

Cezumór - Zeiselmauer, Alsó-Ausztriában, Sankt Pöltenhez nem messze fekvő község Concordia - római város volt Velence környékén, a Lemence-folyó mellett

Csudafejű szarvas - a mondák gímszarvasa, vezető állat, a törzs védője és őre. Neve regösénekből kölcsönzött. Az eredeti mondában minden valószínűség szerint a szarvas változik át lánnyá. A rokonnépeknél többnyire madárősökkel találkozunk. Enéh neve is szarvast jelent

Délibáb — egyszer mint az öreg Puszta lánya szerepel Ipolyi Arnold meséjében könyvünk más helyén, egy másik monda szerint így hívják Csörsz király mátkáját, Rád leányát, harmadszor a közismert pusztai tünemény

Donimagyar — írott alakjában dentumoger, a Volga felső folyásánál elterülő föld, később baskírok laktak, Julianus barát a XIII. században valószínűleg ezen a vidéken talál még hátramaradt magyarokat

Emese - Álmos anyjának neve, a régi magyar em = anya szónak es-képzős származéka

Etöl - a Volga folyó, a tatárok máig is hívják Idel-nek, egyébként Etil törökül folyót jelent, innen származik az Etelköz = folyóköz elnevezés is

Fehér hunok - keleti hunok, Közép-Ázsiában játszottak szerepet, Attila hunjait megkülönböztetésül pontoszi (fekete-tengeri) vagy nyugati hunoknak is szokták nevezni

Fehér kunok - krónikáink szerint a Fekete-tenger északi partvidékén éltek már a honfoglalás idején. Valójában a név a később ideköltözött kunokra vonatkozik, akiket más népek „fakó, halvány” néven emlegetnek

Hét régió - a Felső Világ rétegződése. Nem más, mint hét emelet. A népmese szerint az egyik régióból a másikba három napig tart a mese hősének az útja. Legfelül Numi Tárem (Felső Ég, Nagy Ég, Arany Atyácska) lakik gyémántos palotájában. Alatta fiai laknak a nekik megfelelő környezetben, pl. aransátorban aranyerdő mellett a Nap, ezüstsátorban ezüsterdő mellett a Hold, rézsátorban a rézerdő mellett az Esthajnal. E három planétaistennek (csillagisten) nagy szerepe volt hitregevilágunkban. Népmeséink még ma is tükrözik e hármasságot, amikor a Felső Világon Nap, Hold és Szél anyjáról beszélnek. A Szél csak későbbi fejlődés során foglalja el helyét a harmadik planétaistennek. Eredetileg nagy hegyi barlangban volt a tartózkodási helye (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

Hitregei világkép - az elképzelés szerint elsőnek lett a föld feletti világ, az égi réteg. Ennek tükörképe az alsó világ. Az égi réteg a Tetejetlen Fán helyezkedik el, melynek három vagy hét planétaisten a lakója. Az istenséget a hitregei elképzelés szerint három-, illetve hétfejűnek ábrázolták, s ennek fordítottjaként jött létre a három-, illetve hétfejű sárkány. Az egész világ a három, illetve a hét planétaisten között van felosztva, így a fémek, növények, drágakövek, állatok stb. (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

Hunok - a hun-magyar rokonság természetesen csak a krónikaírók feltevése. A valóságban a (valószínűleg török-tatár eredetű) hunok és a (finnugor származású) magyarok egymáshoz hasonló jellegű pusztai nomád nép voltak, rokonságuk azonban nem bizonyítható. A magyar nép legközelebbi rokona, mint ezt a nyelvészeti adatok pontosan igazolják, a manysi (vogul) és a hanti (osztyák) nép

Hüvelykpiciny - a rokonnépeknél megtalálható hitregei alak, a Felső Ég fia vagy unokája (manysi [vogul] Elmpi), akivel az Isten a földet teremteti, a név magyar népmeséből kölcsönzött, a magyar néphit egy hasonló nevű csillagot ismer

Igfon-erdő - körülbelül a mai Réz-hegység és Királyerdő Erdélyben, Pais Dezső megfejtése szerint a szó első része valószínűleg id, így = „szent”, a vége pedig fon vagy fan = fonadék, szövedék, sűrű, erdő. Eszerint tehát az értelme: szent sűrű vagy szent erdő

Jonh - az állat belső része, szív, máj, zsigerek; a táltos ezekből jóstolt

Kacsalábon forgó kastély - eredetileg egy-egy planétaisten lakóhelye, vára, mely az eredeti elképzelés szerint csillagra van láncon függesztve. Később e várak egybegyűjtve a Sarkcsillaghoz kötődtek. Még későbbi fejlődés folyamán a lebegő Felső Világot a népi képzelet alátámasztja. Előbb Világ Heggyel, majd Világ Oszloppal, később Tetejetlen Fával (Világfa, kacsaláb). A várak forgásának elképzelésére az a megfigyelés szolgálhatott alapul, hogy az égboltozat csillagai a szemlélő számára állandó forgásban vannak. (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

Kerek-tenger - a mai Káspi-tó mondai neve

Keveháza, helyesebben: Keveaszó - a mai Kajászószentpéter helyén, a Fejér megyei Baracska közelében. A kőoszlop, amelyről Kézai beszél, ma is megtalálható Baracska község (Fejér m.) főterén. Kézai tévedett, mert a kérdéses oszlop nem hun eredetű. Mégis becses emlék számunkra, hiszen a krónika nyomán hosszú századokon át mint hun ereklyét tartották számon

Kézai Simon - krónikaíró, Kun László idejében élt, 1282-ig írja meg Gesta Ungarorum (Magyar krónika) című könyvében nemzetünk történetét. Az ő krónikájában maradt fenn legteljesebb formájában a hun mondakör. A Kézai-krónika szövegét Császár Mihály fordításából idézzük

Könyörödék, megkönyörödik - régi magyar szó, jelentése: bánatos lesz

Krimhilda - a német népi eposz, a Nibelungen Lied hősnője, fiatal férjét, Siegfriedet báty-jai a kincséért megölik, ezután lesz Attila felesége; később a monda szerint bosszút áll férje gyilkosain. A mondának nálunk közismert változata szerint Attilát is Krimhilda öli meg, könyvünkben azonban Kézai krónikája nyomán Mikolt baktriai királylány Attila gyilkosa

Longobárdok - germán törzs, őshazájuk az Elba folyó keleti partján terült el

Lúdvérc - a rokonnépeknél megtalálható ördögféle hitregei alak jelölésére alkalmazott név (manysi [vogul] Kulyáter). A szó a magyar hitregéből van kölcsönözve, ismertebb formái: lidérc, lodovérc, lucvész, a nép „bolygótüzet”, „éjjel röpködő gonosz madárfélét” ért alatta. Egy erdélyi néprajzkutató feljegyezte egy öreg anyóka szavait: „Hallottam én sokszor, hogy éjszaka itt is, ott is láttak lüdercet repülni, nagy tüzes farkú, csakúgy világít az ájeren.” Berze Nagy János Baranyai magyar néphagyományok c. könyvében a Lúdvércről az alábbiakat olvashatjuk: „A Lúdvérc hosszú orrú, satnya csibéből lesz. Csak úgy lehet megszabadulni tőle, ha azt mondjuk neki, hogy a tenger fenekiről hozzon egy szalmakötél homokot. Ezt nem tudja megtenni.”

Marót - Kézai krónikájában szereplő pannóniai fejedelem

Medveénekek - Pápay József Északi-osztják medveénekek című kötetében közölt nyers szövegfordítás alapján készültek. A medve testrészeinek elnevezései (tuskó = fül, bö-dön = gyomor, ribiszkecsillag = szem, csónak = hát) a néphitben gyökereznek,

tulajdonképpen néveltítkolások, lásd a Néveltítkolás című jegyzetet. A néphit a medvét isteni eredetűnek tekinti: feladata, hogy igazságot tegyen az emberek között, s esküvésükre felügyeljen

Menüle, kimenüle - népnyelvi alakjában: kimenyül = kimegy a helyéből, kimarjul, kifi-

camodik

Napkirály - hitregei alak, a manysi (vogul) néphagyományban Világügyelő férfiú a neve, a nevet magyar népmesékből kölcsönöztük

Nemere - a krónikákból ismert Ménrót vagy Nimród név helyett szerepel, a Nemere név használatát Ipolyi Arnold magyarázata alapján tartottuk jogosnak. (Lásd: Ipolyi: Magyar Mythológia)

Néveltítkolás - nyomaiban még ma is élő babona. A névre éppúgy, mint az ember testére, lenyírt hajára, körmére, továbbá egyéb tartozékaira: lábnyomára és árnyékára, vigyázni kell. Aki ugyanis ezeket megszerzi, ezzel hatalmat nyer az emberen. A név ezek közül a legfontosabb. Ha valaki egy másik ember nevének tudomására jut, bármikor hangoztathatja, kiejtheti, ez pedig tulajdonképpen: hívás, magához szólítás, idézés, igézés. A név tulajdonosa érzi, hogy őt hívják, idézik, neki a maga neve után oda kell mennie, ahová hívják, akaratlanul is vonzza a kiejtett név, s így ki van szolgáltatva a nevének ismerő kénye-kedvének, az rendelkezik vele, hatalmába kerítette. Például az Attila név is tulajdonképpen néveltítkolás, azt jelenti, hogy Atyácska, igazi nevét nem is ismerjük. Még az Árpád-korból is maradt fenn számos név, amelyet az igazi név helyett használtak, hogy a gyermeket megvédjék a rossz szellemektől: Nemvagy, Nemvaló, Nemél

Öreganyám. Szerencséd, hogy öreganyámnak szólítottál - Értelmezése: azzal, hogy a mese hőse az útjába kerülő öregasszonyt „öreganyám”-nak szólítja, a matriarchátus kötelékébe lép, és olyan közvetítőt és oltalmazót szerez magának, aki ezen

kötélék erejénél fogva minden baj ellen megvédi (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

Pelso - A Balaton latin neve piarc - a piac szó régi alakja Potentiana - római város a mai Százhalombatta táján, Érdtől nem messze
Priszkosz rhetor - a bizánci császár követeként 448-ban, öt évvel Attila halála előtt járt a hunok táborhelyén, Attila sátorpalotájában

Rázza a rongyot - a szólásmondás mai értelme: kérkedik, egykor az ősoket jelképező zsinórra fűzött rongyok felmutatása, lengetése

Regölés - mint a sámán szertartás ma is élő hagyománya került a kötetbe, pogány eredetű eleme (csudafejű szarvas, rőt ökör) keleti eredetét valószínűsíti. A regösök emléke egészen a pogánykorig visszanyúlik. Regös régi finnugor szó, mely énekmondót, ördöngös sámánt jelent. A regölés eredetileg a téli napforduló (december 24) keleti eredetű pogány ünnepéhez tartozott. A csudafejű szarvas nem más, mint égi állat, mely az elsülő-lyedt napot szarvai közt újra felszállni segíti. A regösének dunántúli változata szerint az égből leszálló csudaszarvas homlokán a Napot, egyik oldalán a Holdat, másik oldalán a csillagokat hozza. A szövegben közölt énekben a napot már gyertyaláng helyettesíti. A szarvas társa a bika, a napistennek szánt áldozati állat

Réz, ezüst, arany - minden planétaistenségnek megvan a maga értékjelzője a fémek közül. A Napé az arany, a Holdé az ezüst, az Esthajnalé a réz. Ennélfogva minden, ami hozzájuk tartozik, magán viseli az együvé tartozás bélyegét, vagyis rézből, ezüsből, aranyból való. Réz-, ezüst- és aranyszőrű paripa, szerszám, palota, folyó, rét, madár stb. Ez a jelölés a hitregei világ fontos rendező elve, az együvé tartozás jelképe. (Berze Nagy Já-

nos: A világ közepe c. kézírata alapján)

Rif hegyek - az antik irodalom nyomán Kézai krónikájában szereplő mondabeli hegység, némelyek szerint a mai Urállal azonosítható

Rőt ökör - ajándékszobor, a sült ökör jelképe, a nap tiszteletére feláldozott bika emléke rejtőzik benne

Sajó - a folyó neve elhomályosult összetétel, sa-jó, a jó = folyó, víz. Sajó tehát tulajdonképpen só-folyó, ugyanígy Hejő = hév-jó, vagyis langyos vizű folyó, Berettyó = berekjó.

Sánta Kata - a Sirius csillag népi elnevezése, a Napkirály lakodalma leírásában a nyoszo-lyólánnyok és a vőfélyek neve ugyancsak népi csillagnevekből van kölcsönözve

Sárkány - hitregei alak. A természeti csapást, a tűz és víz pusztításait, az aszályt, a romboló fürgeteget, a ragályos vést mind az ő művének tulajdonították

Sarkcsillag (Vastuskó) - Az elképzelés szerint az egyetlen fix pont. Az ég sátra a Sarkcsillag körül forog. Ezzel van feltűzve, s nem engedi leesni az égboltozatot. (Később kapja meg a Felső Ég a már említett alátámasztást.) (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

Süv - régi magyar szó, később kiszorította az azonos jelentésű, német eredetű sógor kifejezés

Szár - száfrányszínű

Százhalom - a mai Érd alatt, Fejér megye területén feküdt

Szegszínű - gesztenyebarna

Szélkirály - hitregei alak, a levegő istene, neve magyar népmeséből vett kölcsönzés Szíjhátú - csíkos hátú

Táltos - egyik jelentése paripa (mint a népmesében), másik jelentése: sámán, pap. A csallóközi néphit szerint a táltosok minden esztendőben bika képében viaskodnak az elsőségért, s amelyik győz, annak van legnagyobb hatalma s befolyása az istenek előtt. Ma is használt szólás: megtáltosodott. A táltosok (sámánok) feladata

megnyerni az isteneket (esetleg kialkudni velük, megfelelő áldozat árán), hogy kedvezően „befolyásolják” az időjárást: szárazság esetén esőt adjanak stb. A táltos jósló is. Ha jóslata balul ütött ki, elcsapták. Azt az istenbálványt (bábut), mely nem váltotta be ígéretét, megkorbácsolták. A sámán szertartás leírása a Keve részben található

Tarszínú paripa - deres forma szín

Tarsi sörényű - felfelé álló sörényű, amilyen a vadlovaké általában

Tetejetlen Fa - más változatban: égisz érő fa, azonos az Arany versében szereplő „az idő vén fája”-val, a hitregei „felső világ”-ot, az istenek és az elköltözőnek lakhelyét jelenti (Olimposz), a magyar népmese is megőrizte mindmáig, ismert szólás „istenfája”

Togora - mondabeli folyó, egyesek szerint az Urál keleti oldalán eredő Tobol neve rejlik benne. Valójában rövidített alakja annak a folyónévnek, melyet Ptolemaiosz Ottorogorra néven említ, s nála mint Európa és Ázsia határa szerepel

Tulna - mai nevén Tuln, város Alsó-Ausztriában

Világ Hegy - a világ közepét jelöli. Eleinte kicsiny halom volt, s a világgal együtt növekedett. Az áltáji népek szerint az istenek lakóhelye. Lépcsőfokokkal van ellátva, s négy oldala négy különböző színű gyémántkővel van kirakva (az égtájak innen kapták a színüket). A hitregei fejlődés során a Világ Hegy helyét foglalja el a Világ Oszlop, majd a Tetejetlen Fa, melynek lombjai tartják a Felső Világot a hét régióval. (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

Világ Közepe - a pusztalakó népek elgondolása szerint az ég a földi ember sátrának a mása, vagyis maga is sátor, s amint az ember sátrának van kinyílása, az ég sátrának is van, a csillagok csillogása sem más, mint a sátor lyukain átszűrődő égi fényesség. A hét régiónak megfelelően hét nagy nyílása van az égboltozatnak, mely az elképzelés szerint, akár csak a vásári körhinta, egy tengely körül

forog (kacsaláb). Ahol ez az elképzelt tengely a földet éri, ott van a Világ Közepe, melyet a Világ Oszlop jelöl. Az Oszlop körül fekszik a „bölcső”, a szülőföld, mely a boldogság, szépség és jóság otthona, melyet elhagyni senki sem akar, s ha elhagyta, visszavágyik oda a sírig. A Világ Közepe felett a nap mindig megáll egy ideig, szent hely ez, egyben áldozatok helye is. A Világ Közepét tehát könyvünk értelmezése szerint Nemere sátra előtti Világ Oszlop jelöli, később a vándorlásoknak megfelelően változik. Népünk tudatában még ma is él a Világ Közepe misztikus fogalma, persze eredeti értelmét elvesztette, s ma inkább gúnyolódva emlegetnek egy-egy fatornyos falut a Világ Közepének. (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

Világ Oszlop - a világ közepét jelöli, és azt a célt szolgálja, hogy az eget a beszakadástól védje. Cölöp, vasoszlop, ágasfa, rendszerint kétfejű égimadár van ráfaragva (sas). Útelágazásoknál áll, s útjelzőül is szolgál. Írtak rá, rímes sorok is találhatóak rajta, melyből jósoltak. (Berze Nagy János: A világ közepe c. kézírata alapján)

FONTOSABB ÉVSZÁMOK

HUNOK

a Kínai Nagyszőlő építése a hun-hsziungnu betörés ellen

a turáni pusztáról Meotisz vidékére való költözés hozzávetőleges időpontja

a nyugati gótok elűzése a Fekete-tenger mellékéről

a Pannónia elleni hadjárat

Euxódius jövedele Attilához

catalaunumi csata

Aquileia ostroma

Attila halála

MAGYAROK

a Volga és a Don közötti vidéken

türk-kazár uralom kötelékében

táján elköltözés a Don melléki hazából

Etelközben

bolgár háború, besenyő támadás

honfoglalás, a Tisza-vidék megszállása

a Brenta menti csata

Pannónia (Dunántúl) elfoglalása

a bajorok elleni hadjárat, Kuszál (Kurszán, Kusid?) halála

Árpád halála

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ: PUSZTA

Tizenkét éven felülieknek

ISBN 963 11 2876 8

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest Felelős kiadó: Szilvásy György igazgató

Zrínyi Nyomda (81.1147/1), Budapest, 1982 Felelős vezető: Vágó Sándorné vezérigazgató

Felelős szerkesztő: Simonits Mária Műszaki vezető: Haás Pál

Műszaki szerkesztő: Supp Emilné Képszerkesztő: Gáspár Imre
80000 példány

Terjedelem: 34,25 (A/5) ív. IF 4455

KOMJÁTHY ISTVÁN

MONDÁK KÖNYVE

Hetedik kiadásban jelennek meg a hun és magyar mondák. Feldolgozójuk, Komjáthy István a mon-dai töredékek, krónikás naivságok és történelmi, művelődéstörténeti tények tiszteletben tartása mellett írói szabadsággal ismertette a csak népmese-nyomokban fennmaradt magyar mitológiát, „naiv eposzunkat”, melyet már Arany János is sajnálkozással említ elveszett értékeink között. A magyar népmesékből és a rokon népek hagyománykincséből kialakított teremtésmondától a krónikaírók által őseinknek hitt hunok mondáin át egységes szál vezet egészen a honfoglalásig, majd Árpád dédunokájának, a későbbi Istvánnak megszületéséig. A kötet végén a jegyzetek és az író utószava világosan eligazítják a gyermekolvasót, hogy mindebből a szépen kikerekedő messzi világból mennyi a tényekkel igazolható történelmi valóság és mennyi a monda, amely mögött szintén a történelem rejtőzik: a magyarság kialakulásának és őstörténetének, honfoglalás előtti életének homályos évszázadai.

MÓRA KÖNYVKIADÓ